

พัฒนาการทางเพศสภาพอัตลักษณ์นอนไบนารี และแนวทางการยืนยันรับรองเพศสภาพอัตลักษณ์
นอนไบนารีในบริบทการปรึกษาทางจิตวิทยา: การวิจัยพหุวิธีด้วยเชิงคุณภาพตามลำดับ
NON-BINARY GENDER IDENTITY DEVELOPMENT AND NON-BINARY GENDER
AFFIRMATION IN CONTEXT OF COUNSELING: SEQUENTIAL QUALITATIVE
MULTIMETHOD DESIGN

ฉันทันต์ สิมะวรางกูร

พัฒนาการทางเพศสภาพอัตลักษณ์นอนไบนารี และแนวทางการยืนยันรับรองเพศสภาพอัตลักษณ์
นอนไบนารีในบริบทการปรึกษาทางจิตวิทยา: การวิจัยพหุวิธีด้วยเชิงคุณภาพตามลำดับ

ปริญญาานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาประยุกต์
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2566
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

NON-BINARY GENDER IDENTITY DEVELOPMENT AND NON-BINARY GENDER
AFFIRMATION IN CONTEXT OF COUNSELING: SEQUENTIAL QUALITATIVE
MULTIMETHOD DESIGN

CHANTANIT SIMAVARANGKUL

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of DOCTOR OF PHILOSOPHY
(Applied Psychology)

Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University

2023

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

พัฒนาการทางเพศสภาพอัตลักษณ์นอนไบนารี และแนวทางการยืนยันรับรองเพศสภาพอัตลักษณ์นอนไบนารีในบริบทการปรึกษาทาง

จิตวิทยา: การวิจัยพหุวิธีด้วยเชิงคุณภาพตามลำดับ

ของ

ฉันทน์ธนิษฐ์ สิมะวงวาร

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษิตตามหลักสูตร

ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาประยุกต์

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก

(รองศาสตราจารย์ ดร. อังคินันท์ อินทรกำแหง)

..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอกหญิง ดร. กัญญาฐิตา ศรีภา)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. นริศรา พึ่งโพธิ์สก)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร. สิทธิพร ครามานนท์)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร. ชาริน สุวรรณวงศ์)

ชื่อเรื่อง	พัฒนาการทางเพศสภาพอัตลักษณ์นอนไบนารี และแนวทางการยืนยันรับรองเพศสภาพอัตลักษณ์นอนไบนารีในบริบทการปรึกษาทางจิตวิทยา: การวิจัยพหุวิธีด้วยเชิงคุณภาพตามลำดับ
ผู้วิจัย	ฉันทน์ธิดา สิมะวรางกูร
ปริญญา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
ปีการศึกษา	2566
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. อังคินันท์ อินทรกำแหง

การวิจัยเพื่อ 1) ค้นหากระบวนการและเงื่อนไขที่เกิดขึ้นในช่วงพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคลอัตลักษณ์นอนไบนารี 2) เพื่อค้นหาแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารีสำหรับการปฏิบัติงานให้การปรึกษาทางจิตวิทยาทั้งระดับบุคคลและระดับชุมชนสังคม การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิทยาการวิจัยพหุวิธีด้วยเชิงคุณภาพตามลำดับ (Sequential Qualitative Multimethod Design) ใช้การวิจัยแบบคุณภาพเข้ามาศึกษาความรู้ทั้ง 2 ระยะ ระยะที่ 1 การศึกษาประวัติชีวิตโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี จำนวน 9 คน และระยะที่ 2 ค้นหาแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี จากผู้ให้ข้อมูลที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกทั้งหมด 7 คน ประกอบไปด้วย จิตแพทย์ 2 คน นักจิตวิทยา 3 คน และบุคคลนอนไบนารีที่ 2 คน การศึกษาทั้ง 2 ระยะใช้การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบลูกโซ่และแบบเฉพาะเจาะจงตามเกณฑ์คัดเลือก เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก เครื่องมือ ได้แก่ 1) คำถามสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง 2.) แนวทางการสัมภาษณ์ 3) การสังเกต 4) อุปกรณ์ภาคสนาม 5) สมุดจดบันทึก ผลการศึกษาระยะที่ 1 พบว่า กระบวนการของพัฒนาการทางเพศสภาพอัตลักษณ์นอนไบนารีมี 2 ประเด็นหลัก คือ 1) ช่วงเวลาของพัฒนาการด้านการรับรู้ทางเพศสภาพเกิดขึ้น 4 ระยะ คือ ระยะก่อนเปิดประสบการณ์ ระยะเปิดประสบการณ์ ระยะเปิดเผยอัตลักษณ์ และระยะการบรรลุอัตลักษณ์ และ 2) ผลกระทบที่เกิดขึ้นในช่วงพัฒนาการ คือ ผลกระทบจากความคาดหวังสังคม และผลกระทบจากการแสดงออกนอกกรอบเพศชายหญิง และพบว่าเงื่อนไขที่เกิดขึ้นในกระบวนการ มี 2 ประเด็นหลัก คือ เงื่อนไขเชิงบวกและเงื่อนไขเชิงลบ ประกอบไปด้วย 1) ปัจจัยด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิดและการลงมือทำ 2) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ผลการวิจัยระยะที่ 2 พบว่าแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี ทั้งระดับบุคคลและระดับชุมชนสังคม มี 6 ประเด็นหลัก คือ 1) ด้านคุณลักษณะของผู้ปฏิบัติงาน 2) ด้านการจัดการพื้นที่ให้บริการ 3) ด้านการปฏิบัติงานดูแลเด็กและวัยรุ่นอัตลักษณ์ข้ามเพศและนอนไบนารี 4) ด้านการปฏิบัติงานดูแลผู้ปกครอง 5) ด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมต่อการยืนยันรับรองอัตลักษณ์นอนไบนารี 6) ด้านนโยบายสนับสนุนแนวทางการปฏิบัติงานแบบยืนยันรับรองอัตลักษณ์ตามบริบทของผู้ปฏิบัติงาน โดยผลการวิจัยพหุวิธีช่วยให้ได้องค์ความรู้ใหม่ที่มีความลึกซึ้งในการทำความเข้าใจพัฒนาการทางเพศอัตลักษณ์นอนไบนารีเพื่อนำไปสู่การค้นพบแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ ในกลุ่มอัตลักษณ์นอนไบนารีได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ : นอนไบนารี, อัตลักษณ์ทางเพศสภาพ, พัฒนาการทางเพศสภาพ, การวิจัยพหุวิธี, การสัมภาษณ์เชิงลึก, การยืนยันรับรองอัตลักษณ์, การปรึกษาทางจิตวิทยา

Title	NON-BINARY GENDER IDENTITY DEVELOPMENT AND NON-BINARY GENDER AFFIRMATION IN CONTEXT OF COUNSELING: SEQUENTIAL QUALITATIVE MULTIMETHOD DESIGN
Author	CHANTANIT SIMAVARANGKUL
Degree	DOCTOR OF PHILOSOPHY
Academic Year	2023
Thesis Advisor	Associate Professor Dr. Ungsinun Intarakamhang

This aims of this are as follows: (1) to explore the processes and conditions occurring during the gender identity development of non-binary individuals; (2) to explore affirming and recognizing non-binary gender identity in psychological counseling practices at both the individual and community levels. The research employs a sequential qualitative multimethod design, using qualitative methods to study two phases. Phase 1: Life history studies through in-depth interviews with nine non-binary individuals. Phase 2: Seeks strategies for affirming and recognizing non-binary gender identity from seven qualified informants, including two psychiatrists, three psychologists, and two non-binary individuals. The participants were selected using snowball sampling and purposive sampling based on specific inclusion criteria. The participants collected the data through in-depth interviews, using tools such as semi-structured interview questions, interview guidelines, observations, field equipment, and notebooks. The findings from Phase 1 were as follows: The process of non-binary gender identity development consists of two main aspects: the development of gender identity awareness occurs in four stages: pre-experience, experiential, identity disclosure, and identity actualization stages. The impacts during these developmental stages include societal expectations and the consequences of expressing a non-binary gender identity. Conditions in this process are categorized into positive and negative factors, including personal factors related to thoughts and actions, and social environmental factors. Findings from Phase 2: Strategies for affirming non-binary gender identity at both individual and community levels were identified in six main areas: (1) characteristics of practitioners; (2) management of service areas; (3) practices for supporting transgender and non-binary children and adolescents; (4) Practices for supporting parents; and (5) social participation in affirming non-binary identity; (6) policies supporting affirmation practices according to the context of the practitioners. In conclusion, the multimethod research approach provided deep insights into understanding gender identity development of non-binary individuals, leading to the discovery of appropriate strategies for affirming non-binary gender identity.

Keyword : Gender Identity, Non-Binary, Gender Identity Development, Mutimethod Design, In-depth Interview, Gender Affirmation, Psychological Counseling

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ได้รับการสนับสนุนจากทุนพัฒนานักวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา โดยสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช) ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่สำนักงานการวิจัยแห่งชาติเล็งเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของงานวิจัยฉบับนี้ ให้การสนับสนุนทุนจนการวิจัยสามารถดำเนินการได้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ข้อเสนอแนะ คำแนะนำในการดำเนินการวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ โดยเฉพาะอาจารย์ที่ปรึกษา รศ.ดร.อังคินันท์ อินทรกำแหง ผู้คอยประคับประคอง ให้ความเมตตาและกรุณาช่วยเหลือทุกด้าน เป็นเสาหลักประคับประคองให้ผู้วิจัยก้าวสู่ความสำเร็จทางการศึกษาในวันนี้ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รศ.ดร.นริศรา พึ่งโพธิ์สม ผู้ส่งมอบกำลังใจและความเชื่อมั่นให้ผู้วิจัยตลอดการศึกษาที่ผ่านมา ประธานกรรมการสอบปริญญาโท นินพธ์ รศ.พ.ต.อ.หญิง ดร.กัญญ์จิวตา ศรีภา อาจารย์ ดร.สิทธิพร ครามานนท์ ผู้เป็นทั้งอาจารย์และเปรียบเสมือนดังพี่ชายที่เคารพ เป็นที่พิศวงใจในวันที่อ่อนล้าให้มีกำลังใจสู้ต่อไป อาจารย์ ดร.ชาวิน สุวรรณวงศ์ ที่ให้คำแนะนำในการปรับปริญญาโทให้มีความสมบูรณ์ อาจารย์ ดร.นฤมล พระใหญ่ ผู้เป็นแบบอย่างของผู้ให้การปรึกษาที่ใส่ใจในการดูแลครอบครัว มอบพลัง ให้สติในการใช้ชีวิตเสมอมา และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่ให้การสนับสนุนดำเนินการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ตลอดการทำปริญญาโทเล่มนี้ เป็นองค์ความรู้อันจะเกิดเป็นประโยชน์แก่สังคมต่อไป

ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งใจต่อมิตรภาพของเพื่อน รุ่นพี่ รุ่นน้อง จิตวิทยาประยุกต์ ที่ได้มีโอกาสมาพบเจอกันในสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ขอขอบคุณทุกคนที่ร่วมทุกข์ร่วมสุข แบ่งปันน้ำใจ มอบการดูแลและความเอื้ออาทรให้แก่กันตั้งแต่วันแรกที่พบกันจนถึงวันที่ผู้วิจัยสำเร็จการศึกษา ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นจิตวิทยา RU 54 ทุกคน แม้เวลาผ่านมา 13 ปี ยังส่งมอบความรัก ความใส่ใจ กำลังใจและการดูแลกันมาจนถึงวันนี้ ขอขอบคุณเพื่อนสนิทที่เป็นเหมือนดังบุคคลในครอบครัว พี่ตั้น แป้ง และเป่า ที่คอยส่งความรัก พลังใจ คำปลอบโยน ให้ผู้วิจัยเสมอตลอดระยะเวลา 20 กว่าปี ที่ผ่านมา

ขอขอบพระคุณสมาชิกครอบครัวสิมะวารงกูร พ่อแม่พี่น้องที่รัก และคุณยายทิม พยุงกิจ ที่ไม่เคยห่างหายจากลมหายใจนี้ ทุกวินาทีที่มอบแต่ความรัก มอบความห่วงใยรายล้อมทุกวัน มีแต่ความปรารถนาดีที่ส่งให้กันทุกวัน เดือน ปี

ขอขอบคุณพี่ใจ บุคคลสำคัญที่สุดผู้เป็นที่รักคอยดูแลทุกอย่างในชีวิต ผู้เสียสละความสุข เพื่อให้การดูแลเรื่องราวในความสำเร็จทางการศึกษาเกิดขึ้นได้

สุดท้ายนี้ ขอมอบองค์ความรู้จากการศึกษาร่ำเรียนที่ผ่านมาทั้งหมดนี้ ให้แก่ผู้อยู่ภายใต้

การดูแลของผู้วิจัยได้มีชีวิตและสุขภาพที่ดีขึ้น ขอให้บรรพบุรุษทุกคน ครูบาอาจารย์ทุกท่าน โดยเฉพาะอาจารย์ รศ.ดร.ลัดดา กิตติวิภาต ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ด้านการปรึกษาที่สำคัญ ให้แก่ผู้วิจัย ขอให้ทุกท่านได้มาร่วมเป็นหนึ่งเดียวกับความสำเร็จทางการศึกษาครั้งนี้

ฉันทิฉนิตต์ สิมะวรางกูร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญรูปภาพ	ฏ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความสำคัญและที่มา	1
คำถามการวิจัย.....	6
ความมุ่งหมายของการวิจัย	6
ความสำคัญของการวิจัย	6
ขอบเขตการวิจัย	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
บทที่ 2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
1. ระบบเพศชายหญิงในบริบททางสังคม.....	12
2. เพศสภาพ (gender)	15
3. รสนิยมทางเพศ (Sexual Orientation)	19
4. องค์ประกอบของอัตลักษณ์ทางเพศสภาพแบบนอนไบนารี	24
5. พัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ.....	26
6. การสังเคราะห์ร่างกระบวนการของพัฒนาการอัตลักษณ์ทางเพศสภาพสำหรับการศึกษาคั้ง นี้.....	48

7. แนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารีสำหรับผู้ปฏิบัติงานการให้ คำปรึกษาทางจิตวิทยา (Non-binary Gender Affirmation in counseling)	61
8. กรอบแนวคิดการวิจัย	76
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	79
1. การกำหนดผู้เข้าร่วมการวิจัย	80
2. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	85
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	85
4. การพิทักษ์สิทธิและการรวบรวมข้อมูล	93
5. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	95
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	99
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ระยะที่ 1	99
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ระยะที่ 2.....	224
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	246
สรุปผลการวิจัยและการอภิปราย.....	247
ระยะที่ 1: การค้นหากระบวนการของพัฒนาการและเงื่อนไขที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาของพัฒนาการ ด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคลกลุ่มนอนไบนารี	248
การอภิปรายผล.....	249
ระยะที่ 2: เพื่อค้นหาแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพสำหรับกลุ่มนอนไบนารี ทั้งในระดับบุคคลและในระดับชุมชนสังคม	260
ข้อสรุปผลการวิจัย.....	260
การอภิปรายผล.....	262
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	272
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	272
บรรณานุกรม	2

ภาคผนวก.....271

ประวัติผู้เขียน.....294

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 ความแตกต่างระหว่างรสนิยมทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ (Social Orientation and Gender Identity: SOGI)	23
ตาราง 2 แสดงรายละเอียดรูปแบบพัฒนาการอัตลักษณ์ทางเพศ ที่นำไปใช้สังเคราะห์กระบวนการของพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศสภาพและเงื่อนไขที่.....	50
ตาราง 3 แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบของแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารีและข้ามเพศ	70
ตาราง 4 ข้อมูลเบื้องต้นของบุคคลอัตลักษณ์นอนไบนารีที่เข้าร่วมวิจัยประวัติชีวิต	100
ตาราง 5 ข้อมูลเบื้องต้นของการค้นหาแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์นอนไบนารี	225

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพประกอบ 1 พัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ 6 ชั้นและเงื่อนไขที่เกิดขึ้นระหว่าง พัฒนาการ.....	55
ภาพประกอบ 2 รูปแบบความเครียดและปัจจัยการฟื้นคืนตัวในกลุ่มบุคคลข้ามเพศและนอนไบนา รี จาก Development of The Gender Minority Stress โดย (Testa et al., 2015): เส้นประแสดง ความสัมพันธ์แบบตรงกันข้าม	58
ภาพประกอบ 3 เส้นทางการพัฒนาการด้านเพศสภาพ ของ ไอ.....	110
ภาพประกอบ 4 เส้นทางการพัฒนาการด้านเพศสภาพ ของ เจ.....	122
ภาพประกอบ 5 เส้นทางการพัฒนาการด้านเพศสภาพของ เอช.....	131
ภาพประกอบ 6 เส้นทางการพัฒนาการด้านเพศสภาพของ เอ.....	137
ภาพประกอบ 7 เส้นทางการพัฒนาการด้านเพศสภาพของ เอ.....	143
ภาพประกอบ 8 เส้นทางการพัฒนาการด้านเพศสภาพของ จี.....	151
ภาพประกอบ 9 เส้นทางการพัฒนาการด้านเพศสภาพของ เค.....	160
ภาพประกอบ 10 เส้นทางการพัฒนาการด้านเพศสภาพของ คี.....	169
ภาพประกอบ 11 เส้นทางการพัฒนาการด้านเพศสภาพของ ปี.....	178
ภาพประกอบ 12 แนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี สำหรับ ผู้ปฏิบัติงานการปรึกษาทางจิตวิทยา	245

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มา

อัตลักษณ์ทางเพศสภาพ (Gender Identity) เป็นหนึ่งในปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อระดับสุขภาพทางจิตใจสำหรับกลุ่มผู้ความหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะกลุ่มบุคคลผู้รับรู้ตนเอง นอกเหนือไปจากกรอบเพศแบบชายหญิง หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า กลุ่มอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี (Non-Binary gender) ในปี พ.ศ. 2558 มีการขับเคลื่อนก่อตั้งกลุ่มนอนไบนารี ประเทศไทยขึ้นเพื่อให้สังคมรับทราบถึงการปรากฏอยู่ของกลุ่มอัตลักษณ์นี้ ในประเทศไทยยังไม่พบการสำรวจจำนวนบุคคลกลุ่มนอนไบนารีอย่างเป็นทางการ สำหรับในต่างประเทศ เช่น สหราชอาณาจักร พบว่ามีสัดส่วน 0.4% ของประชากรทั้งหมด (Titman, 2014) การสำรวจในบราซิล พบว่า จากการสัมภาษณ์ประชากร 6000 คน มีกลุ่มนอนไบนารี 1.19% และบุคคลข้ามเพศ 0.69% (Spizzirri et al., 2021) รวมถึงยังมีบุคคลอีกจำนวนมากที่ยังไม่เข้าใจ ยังลังเล สงสัยในลักษณะของอัตลักษณ์ทางเพศสภาพแบบนอนไบนารี (Rachel E. Morgan & Kaplan, 2020)

การอ้างอิงเพศจากมิติทางชีวภาพ (Biological sex) เป็นการส่งผ่านค่านิยมระบบเพศแบบชายหญิง หรือ ระบบเพศทวิลักษณ์ (Binary Gender) มาอย่างยาวนาน หล่อหลอมให้เกิดวิธีการปฏิบัติส่งทอดต่อคนในสังคมให้ต้องแสดงออกบทบาททางเพศภายใต้กรอบเพศชายหรือหญิงที่ได้รับมาแต่กำเนิดเท่านั้น แม้แต่ในกลุ่มอินเตอร์เซ็กส์ (Intersex) ผู้ที่กำเนิดมาพร้อมทั้งลักษณะทางเพศ (Sex Characteristics) ที่มีความหลากหลายของร่างกายตามธรรมชาติ ดังเช่นที่อวัยวะเพศ โครโมโซม หรือต่อมเพศ ไม่จัดเข้าอยู่ในเพศชายหญิงอย่างชัดเจน ยังถูกระบุให้อยู่ในกล่องเพศหญิงหรือเพศชายตามการตรวจวินิจฉัยจากทางการแพทย์ (ดิณณภพ จ์ สิ้นสมบุญรณทอง, 2565) บริบทสังคมดังกล่าวนี้เอง ส่งผลให้บุคคลกลุ่มอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี (Non-Binary gender) ได้รับผลกระทบทางด้านสุขภาพจิตใจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (de Graaf, N. M., et al., 2021)

จากการที่บุคคลนอนไบนารีมีธรรมชาติในการรับรู้เพศสภาพของตนเองนอกกรอบเพศชายหญิงได้หลายลักษณะ เช่น การรับรู้ว่าคุณเองมีความเป็นชายและหญิงผสมกัน (Bigender/Androgyne) การรับรู้เพศของตนเองไม่คงที่ เคลื่อนไหลได้ (Gender Fluid) การรับรู้ว่าคุณเองไม่อยู่ในนิยามเพศใดเลย (Agender) การรับรู้ว่าคุณเองมีเพศสภาพหลากหลายอัตลักษณ์ (Pangender) เป็นต้น (American Psychological Association, 2015) จึงก่อให้เกิดความเครียดจากการไม่ได้รับการยืนยันทางเพศสภาพจากสังคม การถูกปฏิเสธจากสังคม การตกเป็นเหยื่อของ

การถูกทำร้ายข่มขู่ทางร่างกาย จิตใจ และทรัพย์สิน ถูกแบ่งแยกกีดกันทางเพศ ไม่ได้ได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม ซึ่งเป็นความเครียดที่มีรูปแบบเฉพาะต่างออกไปจากกลุ่มผู้รับรู้เพศสภาพตนเอง สอดคล้องตามที่สังคมคาดหวัง (Tan, K. K. H. et al., 2020)

บุคคลเริ่มมีพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพขึ้นตั้งแต่ช่วงวัยเด็กตอนต้นและดำเนินต่อเนื่องไปตามช่วงชีวิตจนถึงระยะที่บุคคลสามารถใช้ชีวิตบนอัตลักษณ์ของตนเองได้ (Perry & Green, 2017) มีมิติด้านสังคม เช่น ครอบครัว ชุมชน โรงเรียน เข้ามาเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ตลอดกระบวนการของพัฒนาการ เมื่อบุคคลตระหนักรู้ถึงอัตลักษณ์ทางเพศของตนได้เป็นที่แน่ชัด จะเกิดการยอมรับตนเองที่นำไปสู่การเปิดเผยให้สังคมรับรู้ได้ (Ryan, Legate, & Weinstein, 2015) ซึ่งการเปิดเผยตนบนอัตลักษณ์ทางเพศที่ดำรงอยู่นี้ นับเป็นปัจจัยในการเสริมสร้างความยืดหยุ่นทางใจ (resilience) ที่นำไปรับมือกับภาวะความเครียดกับวิกฤติการถูกกดทับทางสังคม (Singh, Meng, & Hansen, 2014) ช่วยสร้างสุขภาพที่สมดุล เคารพตนเองและยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น (Higa et al., 2014) ปัจจัยเชิงสังคมมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ช่วยให้บุคคลมั่นใจในอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตน โดยเฉพาะด้านครอบครัว การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่มีมากกว่าเพียงเพศชายหรือหญิง จะทำให้เกิดการยอมรับบุตรหลานที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศได้ (วรารัตน์ ประทานวรปัญญา, เพ็ญนภา กุลนภาดล, & ดลดาว ปุรณานนท์, 2563) วัยรุ่นที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว ได้รับความเข้าใจและการยอมรับ จะมีสุขภาพที่ดีกว่าผู้ที่ถูกครอบครัวปฏิเสธตัวตนทางเพศ (Newcomb et al., 2019; พุทธิตา รุ่งเรือง et al., 2563)

จากการปรากฏตัวของบุคคลกลุ่มนอนไบนารีที่มีจำนวนไม่มากนัก จึงทำให้การศึกษาความรู้ด้านสุขภาพในบุคคลกลุ่มนี้ปรากฏให้เห็นไม่มากนัก (American Psychological Association, 2015) ในการศึกษาเอกสารทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับสุขภาพของกลุ่มนอนไบนารี (non-binary) และเพศเคเวียร์ (genderqueer) พบว่า บุคคลกลุ่มนี้ต้องการความช่วยเหลือด้านสุขภาพสูงกว่าบุคคลกลุ่มอัตลักษณ์ทางเพศวิถี (Sexual identity) และบุคคลกลุ่มอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่สอดคล้องกับความคาดหวังทางสังคม (Cisgender) (Scandurra et al., 2019) ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานของ ชิเซียโรและคณะ (2020) ที่พบว่า บุคคลกลุ่มนอนไบนารี มีแนวโน้มความเสี่ยงด้านสุขภาพที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างถูกแนวทาง (Cicero, Reisner, Merwin, Humphreys, & Silva, 2020)

ในอดีตที่ผ่านมา ผู้มีความหลากหลายทางเพศทั้งในกลุ่มอัตลักษณ์ทางเพศวิถีและกลุ่มอัตลักษณ์ทางเพศสภาพต่างได้รับผลกระทบจากกระบวนการทางสังคม ที่ขาดความเข้าใจใน

ความแตกต่างด้านอัตลักษณ์ทางเพศ ส่งผลให้บุคคลเกิดภาวะซึมเศร้า การฆ่าตัวตาย ภาวะความเครียด ความวิตกกังวล การใช้สารเสพติด (Valentine & Shipherd, 2018) ซึ่งการสูญเสียสุขภาพจิตดังกล่าวเกิดขึ้นได้ตั้งแต่วัยเรียนในหลายรูปแบบ เช่น การตกเป็นเหยื่อของกลุ่มเพื่อนในเรื่องการเกลียดกลัวคนรักเพศเดียวกัน และการเกิดอคติทางเพศ โดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มข้ามเพศ มีระดับความเสี่ยงสูงกว่ากลุ่มอัตลักษณ์ทางเพศอื่นๆ ในเรื่องการถูกตีตราและการเกลียดกลัวคนข้ามเพศ (Transphobia) (Myers, Turanovic, Lloyd, & Pratt, 2020) รวมถึง วัยรุ่นกลุ่มนอนไบนารีและบุคคลข้ามเพศที่ถูกกั่นแกล้งในรูปแบบต่าง ๆ มีความเสี่ยงสูงที่จะฆ่าตัวตายและเกิดภาวะสุขภาพจิตในระดับที่น่าเป็นห่วง (Srivastava, Rusow, & Goldbach, 2021) ผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากลุ่มนอนไบนารีและกลุ่มข้ามเพศมีแนวโน้มสูงที่จะนำไปสู่ความเจ็บป่วยทางร่างกายและจิตใจ รวมถึง ความเข้าผิดทางการแพทย์ในอดีตที่มีการให้คำวินิจฉัยต่อบุคคลผู้แสดงออกไม่สอดคล้องกับเพศกำเนิดว่า เป็นผู้มีความผิดปกติด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ (Gender Identity Disorder: GID) ยังคงส่งผลกระทบต่อความเข้าใจของบุคคลในสังคมจนถึงปัจจุบัน (ปริยศ กิตติระศักดิ์, 2560; ปริยศ กิตติระศักดิ์, อลิเชีย เค แมททริว, & อลาน่า สตีฟเฟ่น, 2562) การถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้มีความเบี่ยงเบนทางด้านพฤติกรรมและจิตใจนี้เอง ก่อให้บุคคลเกิดความรู้สึกแปลกแยก ไม่ได้รับการต้อนรับจากสังคม รู้สึกถึงการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียม

ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้มีความหลากหลายทางเพศเหล่านี้ ยังไม่ได้รับการดูแล แก้ไขอย่างถูกแนวทาง แม้ปัจจุบันจะเป็นที่ประจักษ์แล้วว่า การมีอัตลักษณ์ทางเพศที่หลากหลาย ไม่ใช่ความเจ็บป่วยหรือความผิดปกติแต่อย่างใด แต่การได้รับเสียงสะท้อนทางสังคมในเชิงลบ ทำให้บุคคลเกิดภาวะไม่พึงพอใจกับเพศสรีระของตน (Gender Dysphoria: GD) (Lindley, Anzani, & Galupo, 2020) ตัดสินใจเลือกปกปิดอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ ที่ยิ่งนำไปสู่การสูญเสียสุขภาพ (Bruce, Harper, & Bauermeister, 2015; Fox, Griffin, & Pachankis, 2020)

จึงกล่าวได้ว่า ผลกระทบทางด้านสุขภาพที่เกิดขึ้น เป็นผลมาจากกระบวนการทางสังคมที่ยังขาดข้อมูล ขาดความรู้เกี่ยวกับกลุ่มอัตลักษณ์ทางเพศสภาพแบบนอนไบนารี ร่วมกับกระบวนการภายในตัวบุคคลที่ขาดข้อมูล แหล่งความรู้ มาสนับสนุนให้เกิดความเข้าใจด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตนเอง จนในท้ายที่สุด ส่งผลให้เกิดการแบกรับความเชื่อที่สังคมหยิบยื่นให้เข้ามาไว้ในตัวเอง ดังนั้น อัตลักษณ์ทางเพศสภาพ (Gender Identity) จึงเป็นหนึ่งในปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อระดับสุขภาพจิตใจสำหรับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ที่หากนักวิชาการมีความเข้าใจในกระบวนการของพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศสภาพได้ จะสามารถค้นหาแนวทางการดูแลบุคคลในแต่ละช่วงเวลาของพัฒนาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่ง จากการสำรวจงานค้นคว้าเกี่ยวกับพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยช่วง 10 ปี ที่ผ่านมา พบว่า มีการศึกษาพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศเพียง 2 ฉบับ ซึ่งศึกษาในกลุ่มเพศวิถี เกย์และเลสเบียน (ชเนตตี ทินนาม, โกสุม โอมพรนุวัฒน์, & รัตนา ด้วยดี, 2563) คือ กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่มชายรักชาย: กรณีศึกษานักศึกษาศาขากการโรงแรมและการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย (นุชเนตร กาฬสมุทร & พิทักษ์ ศิริวงศ์, 2560) และการสร้างอัตลักษณ์ทางเพศในแบบหญิงรักหญิง: ฉากชีวิตที่แตกต่างหลากหลายของกลุ่มแรงงานหญิงในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน (รัชนิชา ไชยลังการ, 2553) ซึ่งยังไม่พบการศึกษาพัฒนาการด้านเพศสภาพในกลุ่มอัตลักษณ์นอนไบนารี และจากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา พบว่าโดยมากทำการศึกษาในบริบทประเทศฝั่งตะวันตกที่เริ่มตั้งแต่การศึกษากลุ่มชายรักชายหญิงรักหญิง และรักทั้งสองเพศ (Cass, 1979) มาจนถึงช่วงเวลาที่เกิดการปรากฏตัวของกลุ่มอัตลักษณ์แบบข้ามเพศและนอนไบนารี (Cass, 1979; Keneady & Oswalt, 2014; Rosario, Schrimshaw, Hunter, & Braun, 2006) ซึ่งบริบททางสังคมของแต่ละถิ่นประเทศ มีเงื่อนไขที่ส่งอิทธิพลต่อพัฒนาการอัตลักษณ์ทางเพศแตกต่างกันไป (นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ, 2558; สุชาดา ทวีสิทธิ์, 2560) ประเทศไทยมีความเป็นอยู่แบบวัฒนธรรมแบบรวมหมู่ (Collectivism) มีการเป็นอยู่แบบครอบครัวขยาย ที่ให้คุณค่ากับการเชื่อฟังบิดามารดา ความคิดเห็นของเครือญาติและสังคมรอบตัว (Hofstede, Kolman, Nicolescu, & Pajumaa, 2021) มีการถือธรรมเนียมการสืบสกุล การรักษาชื่อเสียงวงศ์ตระกูล ซึ่งปัจจัยด้านสภาพสังคมเช่นนี้ กลายเป็นวิถีปฏิบัติที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของผู้มีความหลากหลายทางเพศ จำต้องเผชิญกับความยากลำบากในการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศของตนให้สังคมรับรู้ (UNDP & USAID, 2014; Wang et al., 2020)

จากความสำคัญและผลกระทบด้านสุขภาวะที่กล่าวไว้ข้างต้น นำมาสู่งานการศึกษาระยะแรก โดยผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาวิจัยประวัติชีวิตของบุคคลกลุ่มอัตลักษณ์นอนไบนารี มาแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกระบวนการและเงื่อนไขของพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในกลุ่มบุคคลอัตลักษณ์นอนไบนารี จากนั้นนำองค์ความรู้ที่ค้นพบในการศึกษาระยะแรกนี้ ไปค้นหาแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์นอนไบนารี สำหรับผู้ให้การศึกษาทางจิตวิทยาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลสุขภาพของกลุ่มบุคคลนอนไบนารีต่อไป

ช่วงหลายปีที่ผ่านมา งานการขับเคลื่อนการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาโดยสมาคมจิตวิทยาแห่งอเมริกาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานดูแลสุขภาพในกลุ่มนอนไบนารีและกลุ่มข้ามเพศ ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานบนแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศ (Gender

Affirmative Approach) (American Psychological Association, 2021) เป็นแนวทางที่ผู้ปฏิบัติงานให้การยอมรับในตัวบุคคล มองเห็นคุณค่า ให้การสนับสนุนบุคคลได้แสดงออกอย่างสอดคล้องในอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่ดำรงอยู่ รวมถึง เข้าไปมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนให้สังคมมีความรู้ ความเข้าใจ ที่นำไปสู่การปรับกฎเกณฑ์หรือสภาพแวดล้อม ให้เอื้อหนุนการเป็นอยู่ของผู้ที่มีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอกเหนือกรอบเพศชายหญิง (Sevelius, Chakravarty, Dilworth, Rebhook, & Neilands, 2020) เนื่องจากบุคคลเหล่านี้มักต้องเผชิญกับความเครียดที่เกิดจากบุคคลและสังคมไม่ได้แสดงการยืนยันอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่สอดคล้องถูกต้องกับตน ที่อาจจะเกิดจากการขาดความรู้ในธรรมชาติของกลุ่มอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนี้ (Testa, Habarth, Peta, Balsam, & Bockting, 2015) ซึ่งรูปแบบความเครียดนี้ไม่ได้เกิดขึ้นในกลุ่มอัตลักษณ์ทางเพศวิถี เช่น ชายรักชาย หญิงรักหญิง หรือบุคคลที่รักทั้งสองเพศ เช่น การใช้ภาษาหรือคำเรียกสรรพนามที่ไม่สอดคล้องตามอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคลนั้น การออกกฎระเบียบที่นำปัจจัยเชิงกายภาพที่เกี่ยวข้องกับเพศกำเนิดเข้ามาเป็นเกณฑ์ในการปฏิบัติ การไม่มีกฎหมายรับรองสถานะทางเพศ เป็นต้น

การศึกษาแนวทางการปฏิบัติงานด้วยวิธีการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในกลุ่มนอนไบนารีที่ปรากฏในประเทศฝั่งตะวันตกที่ผ่านมา อธิบายครอบคลุมการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ไว้ทั้งในระดับบุคคลและระดับชุมชนสังคม อาทิเช่น ด้านคุณลักษณะและคุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงานการปรึกษา ด้านการจัดเตรียมสถานที่และสภาพแวดล้อม และด้านการลงมือขับเคลื่อนเชิงสังคม (Hughto, Gunn, Rood, & Pantalone, 2020; Tucker et al., 2018) แม้ว่านักวิชาการฝั่งตะวันตกได้รวบรวมแนวทางไว้เป็นเอกสารที่สามารถนำมาอ้างอิงในการปฏิบัติงานได้ แต่แนวทางการปฏิบัติงานที่อ้างอิงความรู้พัฒนาการอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่เกิดขึ้นในบริบทสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทย เป็นสิ่งที่นักวิชาการยังคงไม่อาจทราบถึงความแตกต่างที่อาจจะปรากฏขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความมุ่งหมายในการแสวงหาองค์ความรู้จากข้อเท็จจริงที่ได้จากการศึกษากระบวนการและเงื่อนไขการพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในระยะแรก ร่วมกับการศึกษาประสบการณ์ทำงานของจิตแพทย์และนักจิตวิทยาในการดูแลสุขภาพบุคคลข้ามเพศและนอนไบนารี และประสบการณ์ของบุคคลนอนไบนารีที่เข้ารับบริการทางการแพทย์เกี่ยวกับประเด็นความหลากหลายทางเพศ เพื่อนำไปสู่การสร้างแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพแบบนอนไบนารีในบริบทของคนไทย องค์ความรู้จากศึกษาครั้งนี้เองจะเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนด้านสุขภาพของบุคคลนอนไบนารี เป็นการยืนยันถึงการปรากฏตัวอยู่จริงของกลุ่มบุคคลนอนไบนารี เป็นการบอกถึงนัยยะแห่งการเข้าร่วมขับเคลื่อนสิทธิ ความเท่าเทียมในด้านอัต

ลักษณะทางเพศสภาพ การแสดงออกทางเพศสภาพและคุณลักษณะทางเพศสภาพที่บุคคลกลุ่มนอนโบนารีได้ยื่นหยัดคุณค่าและศักดิ์ศรีของตนไว้อย่างภาคภูมิใจในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของสังคม ตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG) ในด้านความเท่าเทียมกันทางเพศให้เกิดขึ้นจริงในประเทศไทย (Jeffrey O'Malley & Andreas Holzinger, 2018)

คำถามการวิจัย

การวิจัยระยะที่ 1

บุคคลอัตลักษณ์นอนโบนารีมีพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพเป็นอย่างไร

การวิจัยระยะที่ 2

แนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนโบนารีสำหรับการปฏิบัติงานให้การปรึกษาทางจิตวิทยาควรเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อค้นหากระบวนการและเงื่อนไขที่เกิดขึ้นในช่วงพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคลอัตลักษณ์นอนโบนารี
2. เพื่อค้นหาแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนโบนารี ทั้งระดับบุคคลและระดับชุมชนสังคม สำหรับการปฏิบัติงานให้การปรึกษาทางจิตวิทยา

ความสำคัญของการวิจัย

ความสำคัญเชิงทฤษฎี

1. การศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ อาศัยความต่อเนื่องในการศึกษาแสวงหาและรวบรวม เนื่องด้วยธรรมชาติของอัตลักษณ์ทางเพศ มีมิติความหลากหลายทั้งในด้านเพศวิถีและเพศสภาพ และมีมุมมองแนวคิด ที่ต่อยอดเปลี่ยนแปลงไปตามการปรากฏขึ้นของกลุ่มอัตลักษณ์ทางเพศซึ่งเพิ่มขึ้นจากอดีต จนถึงปัจจุบันสังคมยังคงขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศกลุ่มนอนโบนารี ซึ่งเป็นกลุ่มอัตลักษณ์ทางเพศที่ปรากฏตัวขึ้นไม่นาน องค์ความรู้จากการศึกษานี้จะเป็นส่วนสำคัญในการเพิ่มพูนความเข้าใจต่อธรรมชาติของบุคคลอัตลักษณ์นอนโบนารี ที่มีลักษณะเฉพาะตนแตกต่างจากกลุ่มอัตลักษณ์ทางเพศสภาพกลุ่มอื่น รวมถึงองค์ความรู้นี้จะมีส่วนในการเข้าไปต่อขยายแนวคิดพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในกลุ่มข้ามเพศที่นักวิชาการศึกษาไว้ก่อนหน้านี้ ให้ปรากฏเป็นรูปแบบเฉพาะในกลุ่มนอนโบนารีได้อย่างชัดเจน

2. ความมุ่งหวังในการสร้างข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี มีนัยยะในการเผยแพร่การตกอยู่ในสถานะความเป็นคนกลุ่มน้อย ที่ได้รับการซ้ำเติมให้เป็นบุคคลชายขอบในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ รวมถึงความไม่รู้ ความปิดกั้น ความเพิกเฉยของคนในสังคมที่มีต่อมนุษย์ด้วยกันเพียงเพราะเพศสภาพที่แตกต่างไป ดังนั้น องค์ความรู้ที่ได้จะนำไปสู่การสร้างความเข้าใจในความเป็นอยู่และมีส่วนร่วมในการต้อนรับกลุ่มนอนไบนารี ในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของสังคมได้อย่างถูกต้อง การได้เข้าใจกระบวนการความงอกงามจากประสบการณ์ชีวิตที่เผชิญกับขวากหนามและพบกับความงดงามในช่วงเวลาการออกเดินทางค้นหาอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่ดำรงอยู่ จะเป็นกระจกสะท้อนถึงศักยภาพ การต่อสู้ การรับรู้ถึงคุณค่าความหมายที่บุคคลมอบให้แก่ตนเอง

3. ขยายขอบเขตความรู้ในงานการปรึกษาสร้างความเป็นธรรมทางสังคม ผ่านเสียงประสบการณ์ของบุคคลนอนไบนารีที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย เป็นองค์ความรู้ที่กลั่นจากความรู้ลึกนึกคิดของบุคคลในการต่อสู้ฟันฝ่ากับกระแสแรงต้าน กับการเลือกปฏิบัติด้านเพศสภาพจากกลุ่มเพศกระแสหลักที่ขับเคลื่อน ลิดรอน มองข้ามสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เพื่อจุดมุ่งหมายไปสู่การสร้างสังคมแห่งการอยู่ร่วมกัน บนแนวทางการปฏิบัติต่อกลุ่มบุคคลได้อย่างถูกต้องเท่าเทียม

ความสำคัญเชิงปฏิบัติ

1. องค์ความรู้ด้านกระบวนการของพัฒนาการและเงื่อนไขที่เกิดขึ้น ช่วยขยายมุมมองความเข้าใจเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิตที่บุคคลนอนไบนารีต้องเผชิญอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงพัฒนาการ ให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในด้านสุขภาพทางร่างกายและจิตใจ

2. นำข้อค้นพบด้านแนวทางการยืนยันอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารีจากการศึกษานี้ ไปเสนอเป็นนโยบายการขับเคลื่อนแนวทางการปฏิบัติต่อบุคคลนอนไบนารีในด้านสุขภาพะ ด้านสิทธิสวัสดิการ แก่หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น สถาบันครอบครัว สถานพยาบาล สถานศึกษา เป็นต้น

3. แนวทางการปฏิบัติงานปรึกษาแบบยืนยันอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคลกลุ่มนอนไบนารี สามารถนำไปประสานใช้ควบคู่กับงานการให้คำปรึกษาเพื่อสร้างความเป็นธรรมทางสังคมได้ เนื่องจากทั้งสองแนวทางให้ความสำคัญกับการดูแลช่วยเหลือทั้งในระดับบุคคลและในระดับชุมชนสังคม ซึ่งแนวทางที่สอดรับกันนี้จะนำไปสู่การดูแลจิตใจ สังคมของบุคคลกลุ่มนอนไบนารีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยทำการศึกษานววิธีวิทยาการวิจัยพหุวิธีด้วยเชิงคุณภาพตามลำดับ (Sequential Qualitative Multimethod Design) (Maxwell, Chmiel, & Rogers, 2015) ใช้การวิจัยแบบคุณภาพเข้ามาศึกษาความรู้ทั้ง 2 ระยะ ตามขอบเขตด้านวิธีวิทยาการวิจัยและด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขอบเขตด้านวิธีวิทยาการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษากระบวนการของพัฒนาการทางเพศในกลุ่มบุคคลอัตลักษณ์นอนไบนารี ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพรายกรณีประวัติชีวิต (Life History Case Study) (Mills, 2010; Yin, 2014) เนื่องจากเป็นการแสวงหาความรู้จากประสบการณ์ชีวิตของบุคคลกลุ่มนอนไบนารีในด้านพัฒนาการทางเพศที่ดำเนินขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาหนึ่งของชีวิตบุคคล และในเส้นทางการดำเนินกระบวนการมีอิทธิพลเชิงสังคม เช่น บุคคล สถานที่และเวลา เข้ามาเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์ซึ่งการศึกษาประวัติชีวิตมีเป้าหมายในการทำความเข้าใจบริบททางสังคมที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต รวมถึงให้พื้นที่บุคคลได้มีโอกาสบอกเล่าถึงประสบการณ์ ผลกระทบที่ได้รับจากกระบวนการทางสังคมที่ไม่ได้รับการมองเห็น ทำการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ด้วยการพูดคุยสัมภาษณ์ และการสังเกตในขณะการบอกเล่า การตั้งคำถามเพื่อให้ได้องค์ความรู้ตามความมุ่งหมาย

ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกประสบการณ์ด้านการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาในกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ 2 กลุ่ม คือ จิตแพทย์และนักจิตวิทยา รวมถึง สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ประสบการณ์ของกลุ่มบุคคลนอนไบนารีที่มีต่อการเข้ารับบริการทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางเพศ

ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล

กำหนดขนาดผู้เข้าร่วมการศึกษาจากการอ้างอิงข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม (Creswell, 2018) ไว้ดังนี้

ระยะที่ 1 ผู้เข้าร่วมการศึกษาด้านพัฒนาการทางเพศสภาพอัตลักษณ์นอนไบนารี จำนวน 9 คน ที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้ 1) กำเนิดและเติบโตในประเทศไทย 2) อายุ 18 ปีขึ้นไป และ 3) ผ่านเกณฑ์คำถามคัดกรองการบรรลุอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ ที่ผู้วิจัยอ้างอิงมาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (I. H. Meyer, Russell, Hammack, Frost, & Wilson, 2021; Sevelius, Chakravarty, Dilworth, Rebchook, & Neilands, 2021)

ระยะที่ 2 ผู้เข้าร่วมการศึกษาประสบการณ์ด้านการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาเพื่อค้นหาแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพอัตลักษณ์นอนไบนารี ประกอบไปด้วย

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก: จิตแพทย์ 2 คน นักจิตวิทยา 3 คน ที่มีประสบการณ์การให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาแก่บุคคลผู้มีความหลากหลายอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ 2 ปี ขึ้นไป และ
2. ผู้ให้ข้อมูลรอง: บุคคลนอนไบนารี 2 คน ที่มีประสบการณ์การรับบริการทางสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางเพศ

นิยามศัพท์เฉพาะ

อัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี หมายถึง การรับรู้เพศสภาพของบุคคลที่นอกเหนือไปจากระบบเพศชายหญิง ซึ่งไม่สอดคล้องตามความคาดหวังทางสังคม เช่น บุคคลอาจรับรู้ตนเองว่าไม่ใช่ผู้หญิงหรือผู้ชายชาย หรือสามารถแสดงความเป็นหญิงและชายที่สามารถเคลื่อนไหวเคลื่อนตัวได้ไปตามช่วงเวลา หรือเป็นบุคคลที่บอกว่าตนเองไม่มีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ หรือปฏิเสธการมีอยู่ของอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ

ภายใต้อัตลักษณ์ทางเพศสภาพแบบนอนไบนารี บุคคลสามารถแสดงลักษณะเฉพาะให้ปรากฏเห็นได้ในทิศทางใดทิศทางหนึ่งจาก 4 ลักษณะ ดังนี้ (Catalpa et al., 2019; McGuire, Beek, Catalpa, & Steensma, 2019)

1. การแสดงออกทางเพศนอกกรอบเพศแบบชั่วคราวหญิง บุคคลไม่ให้ความสำคัญกับการแสดงถึงความเป็นหญิงหรือชายในทิศทางเดียว แต่มีการผสมผสานทั้งสองลักษณะเข้าไว้ด้วยกัน หรือไม่เห็นด้วยกับระบบเพศที่มีเพียงเพศชายหรือเพศหญิงเท่านั้น

2. กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางเพศมีปัจจัยเชิงสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง สังคมวางบรรทัดฐานในการดำเนินชีวิตบนระบบเพศแบบชั่วคราวหญิงไว้ให้บุคคลแสดงออกบทบาททางเพศตามความคาดหวังทางสังคม ส่งผลให้บุคคลกลุ่มนอนไบนารีได้รับผลกระทบในการดำเนินชีวิตหลายด้านทั้งการใช้ชีวิตส่วนตัวและการอยู่ร่วมกับสังคม

3. การตระหนักถึงความเป็นมาของอัตลักษณ์ มีช่วงเวลาค้นหาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศ บทบาททางเพศ มีการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ผ่านร่างกาย การเป็นตัวแทนขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมือง ให้เกิดการเข้าใจ ยอมรับ และรับทราบถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้มี ความหลากหลายทางเพศ

4. การไหลเลื่อนเคลื่อนตัวของความเป็นชายและความเป็นหญิงในตัวบุคคล เป็นปรากฏการณ์ที่บุคคลมีการแสดงออกทางเพศ รับรู้เพศของตนเอง และมีประสบการณ์ที่ไหลเลื่อนบนความเป็นชาย หรือความเป็นหญิงในช่วงชีวิตได้อย่างเป็นธรรมชาติ

พัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ หมายถึง กระบวนการตามธรรมชาติที่บุคคลเรียนรู้เกี่ยวกับการรับรู้เพศสภาพของตน มีการแสวงหาแนวทางเพื่อปรับเปลี่ยนการแสดงออก บทบาททางเพศ ให้สอดคล้องกับการรับรู้เพศสภาพของตน จนนำไปสู่การเปิดเผยตนเองได้อย่างเป็นอิสระ และดำเนินชีวิตของตนในอัตลักษณ์ที่ดำรงอยู่ได้ มีอิทธิพลทางสังคมเข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์ตลอดกระบวนการ (W. Bockting et al., 2016; W. O. Bockting & Coleman, 2016; Devor, 2004; Pardo & Devor, 2017)

แนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี หมายถึง แนวทางการปฏิบัติงานของผู้ให้บริการปรึกษาทางจิตวิทยา รวมถึง บุคคลที่เกี่ยวข้องในงานการดูแลด้านสุขภาพ เป็นแนวทางการปฏิบัติที่มุ่งเน้นการยอมรับและสนับสนุนให้บุคคลอัตลักษณ์นอนไบนารีแสดงออกได้อย่างสอดคล้องตามการรับรู้เพศสภาพ ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะของผู้ปฏิบัติงาน การจัดเตรียมสภาพแวดล้อมและสถานที่ให้บริการปรึกษา รวมถึงการขับเคลื่อนผ่านสถาบันครอบครัว ชุมชน การขับเคลื่อนเชิงนโยบาย ที่จะมีส่วนในการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เพื่อเอื้ออำนวยให้บุคคลแสดงออกได้สอดคล้องตามอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในฐานะบุคคลหนึ่งที่มีสิทธิในสังคมเท่าเทียมกับผู้อื่น

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศสภาพและแนวทางการปรึกษาแบบยั่งยืนรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ โดยนำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ระบบเพศในบริบทสังคม
2. เพศภาวะ
  - 2.1 ความหมายของเพศภาวะ
  - 2.2 ความหมายและนิยามของอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ
  - 2.3 การแสดงออกทางเพศ
3. รสนิยมทางเพศ
  - 3.1 อัตลักษณ์ทางเพศวิถี
  - 3.2 แรงดึงดูดทางเพศ
  - 3.3 พฤติกรรมทางเพศ
4. องค์ประกอบของอัตลักษณ์ทางเพศสภาพแบบนอนไบนารี
5. พัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศ
  - 5.1 แนวคิดการพัฒนาด้านอัตลักษณ์ทางเพศ
  - 5.2 พัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศวิถี
    - 5.2.1 Stage Model of Homosexual Identity Development
    - 5.2.2 Life Span Model
  - 5.3 พัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพอัตลักษณ์ข้ามเพศ
    - 5.3.1 Bockting & Coleman Model
    - 5.3.2 Witnessing and Mirroring: A Fourteen Stage Model of Transsexual Identity Formation
  - 5.4 พัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพอัตลักษณ์นอนไบนารี
    - 5.4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางเพศสภาพอัตลักษณ์นอนไบนารี
6. การสังเคราะห์ร่างกระบวนการของพัฒนาการทางเพศสำหรับการศึกษาคั้งนี้
7. แนวคิดรูปแบบความเครียดในคนกลุ่มน้อยทางเพศสภาพและปัจจัยด้านพลังใจ Gender Minority Stress and Resilience Model

8. แนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี

8.1 ความหมายของการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ

8.2 องค์ประกอบของการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ

8.2.1 แนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในเด็กและวัยรุ่นกลุ่มนอนไบนารี

8.2.2 แนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในกลุ่มบุคคลข้ามเพศ และกลุ่มอัตลักษณ์ทางเพศสภาพไม่สอดคล้องกับความคาดหวังทางสังคม

8.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ

9. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการวิจัย

1. ระบบเพศชายหญิงในบริบททางสังคม

ความเป็นมาในการสร้างความรู้เรื่องเพศของมนุษย์ มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษา ธรรมชาติทางกายภาพของบุคคลผสมกับมิติทางวัฒนธรรม เพศสรีระหรือเพศที่ได้รับมาแต่กำเนิด (sex or sex assigned at birth) เป็นรูปธรรมพื้นฐานที่นำมาใช้กำหนดเพศ บุคคลที่มีลักษณะทางกายภาพ เช่น รูปร่าง ฮอร์โมน โครโมโซม และอวัยวะสืบพันธุ์แสดงความเป็นหญิง เรียกว่า เพศหญิง (Female) บุคคลที่มีกายภาพและอวัยวะสืบพันธุ์แสดงความเป็นชาย เรียกว่า เพศชาย (Male) บุคคลที่มีการพัฒนาทางกายภาพและอวัยวะสืบพันธุ์ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานของระบบเพศแบบขั้วหญิงชาย โดยที่ผ่านมามีใช้คำเรียกว่า เพศกำกวม คนสองเพศ เพศกระเทย ซึ่งในปัจจุบันจะใช้คำเรียกที่เป็นทางการว่า เพศอินเตอร์เซ็กส์ (Intersex) ซึ่งเมื่อประกอบกับผลการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับความแตกต่างด้านกายภาพทางสมองและกล้ามเนื้อ ระหว่างเพศหญิงกับเพศชาย ยีนส์และฮอร์โมนในครรภ์มารดา สนับสนุนให้เชื่อว่า เพศเป็นกายภาพที่ธรรมชาติสร้างมา ไม่สามารถแปรเปลี่ยนได้ (นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ, 2558)

แนวคิดเรื่องเพศที่อ้างอิงกายภาพและเพศสรีระนี้ มีอิทธิพลอย่างมาก ในกระบวนการสร้างกฎเกณฑ์ทางสังคมที่ส่งผลต่อการแสดงออกของบุคคล มีเงื่อนไขทางวัฒนธรรม ถิ่นที่อยู่อาศัยของบุคคลและบริบทของกาลเวลาเป็นปัจจัย ก่อร่างขึ้นเป็นกรอบบทบาททางเพศ (Gender role) เพศชายมีกล้ามเนื้อที่แข็งแรงกว่าเพศหญิงจะต้องมีบทบาทเป็นผู้ปกป้อง ออกรบ แสดงความเป็นผู้นำ รับผิดชอบการเป็นอยู่ เพศหญิงผู้มีสรีระร่างกายบอบบาง มีหน้าที่ดูแลบ้าน ตั้งครรภ์ เลี้ยงดูบุตร รับผิดชอบปฏิบัติที่อยู่ภายใต้การดูแล เป็นผู้ตาม เชื้อพึง รูปแบบการดำรงชีวิตที่ใช้เพศสรีระเป็นแนวทาง ส่งผลให้ผู้ชายกลายเป็นผู้ปกครอง ในขณะที่ผู้หญิงกลายเป็นผู้ปฏิบัติตาม นำไปสู่การขาดอำนาจทางสังคมไปในท้ายที่สุด หลายประเทศสืบทอดวัฒนธรรมชายเป็นใหญ่จาก

อดีต สะท้อนให้เห็นผ่านธรรมเนียมปฏิบัติ ค่านิยม กฎระเบียบและข้อกฎหมาย ดังเช่นความเป็นมาของสังคมประเทศไทยที่มีมาตั้งแต่อดีต ที่เพศชายได้รับอภิสิทธิ์เหนือเพศหญิงในหลายด้าน อาทิเช่น การเรียกค่านำหน้าชื่อของผู้หญิงไปตามฐานันดรของผู้เป็นสามี การให้หญิงใช้ค่านำหน้าแสดงสถานภาพการสมรสโดยที่ไม่มีกฎหมายบังคับสำหรับเพศชาย (พวงรัตน์ มาประณีตม, 2551) นอกจากนี้การรับเอาวัฒนธรรมทางตะวันตกเข้ามาให้นิยามบุคคล ด้วยการใช้คำเรียกนำหน้าชื่อ เด็กหญิง เด็กชาย นางสาว นาง นาย ให้เกิดเป็นการดำเนินชีวิตบนระบบเพศแบบขั้วตรงข้ามชายหญิง ที่มีคำเรียกเป็นทางการว่าระบบเพศทวิภาค หรือระบบเพศทวิลักษณ์ (Binary gender system) ที่จำกัดความรู้ ความเข้าใจอันแท้จริงเกี่ยวกับธรรมชาติของเพศที่ไม่ได้แบ่งขั้วระหว่างผู้หญิงผู้ชาย, เพศหญิงเพศชาย และความเป็นหญิงความเป็นชาย ตามกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดไว้ การส่งผ่านวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อในเรื่องเพศซ้ำ ๆ นี้ เชื่อมโยงเข้าสู่บุคคลในด้านการรับรู้เพศของตนเองที่เรียกว่า เพศภาวะ (Gender) ที่จำกัดให้บุคคลต้องรับรู้ตนเองอยู่ในกรอบเพศชายหรือหญิงเท่านั้น ซึ่งในความเป็นจริงแล้วงานการศึกษาการประวัติศาสตร์ด้านมนุษยวิทยาที่ผ่านมา แสดงให้เห็นที่ประจักษ์ถึงประเด็นเรื่องเพศแบบไม่แยกขั้วชายหรือหญิงที่ปรากฏตัวในสังคมมาอย่างยาวนาน เช่น กลุ่มฮิจรา (Hijra) ในประเทศอินเดีย และกลุ่มชนพื้นเมืองอเมริกันที่มีจิตวิญญาณทั้งเพศชายและหญิง (two-spirit) ทั้งสองกลุ่มเป็นผู้ที่มีลักษณะผสมความเป็นหญิงและชายรวมอยู่ในบุคคลเดียว ฮิจราเชื่อมโยงกับลักษณะองค์เทพในศาสนาฮินดูที่สามารถเคลื่อนความเป็นหญิงและชายไปตามบทบาท ซึ่งสังคมในอดีตให้การยอมรับและเชื่อว่าเป็นกลุ่มคนที่ได้รับพลังอำนาจพิเศษมาจากเบื้องบน (Pattanaik, 2012; Robinson, 2020) การปรากฏอยู่ของกลุ่มบุคคลที่อยู่นอกเหนือระบบเพศแบ่งขั้วชายหญิง (Non binary gender system) ดำรงคงอยู่ในสังคมโลกมาอย่างยาวนาน

ดังนั้น การอธิบายเรื่องเพศจึงไม่ได้หยุดลงที่การศึกษาด้านกายภาพหรือเพศสรีระของบุคคลเท่านั้น ยังมีความจำเป็นในการศึกษาบริบททางสังคมที่ส่งอิทธิพลต่อต่อบุคคลในการรับรู้หรือการนิยามอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ (gender identity) ของตน ซึ่งการรับรู้เพศสภาพของบุคคลอาจจะสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับเพศสรีระก็ย่อมได้ การส่งทอดวิถีชีวิตบนระบบเพศแบบขั้วชายหญิง หล่อหลอมให้บุคคลอยู่ในกรอบบทบาททางเพศอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก ดังงานการศึกษาของ Fontanella, Maretti, and Sarra (2013) ที่ศึกษาในกลุ่มประชากรจากหลายประเทศทั่วโลก 1,600 คน พบว่า บุคคลที่เข้าร่วมลงทะเบียนในการศึกษานี้ จำแนกอัตลักษณ์ทางเพศได้ถึง 9 กลุ่ม ซึ่งเป็นที่ยืนยันว่าระบบเพศไม่ได้อยู่เฉพาะบนกรอบชายหรือหญิงเท่านั้น แต่การรับรู้เพศสภาพมีลักษณะที่เคลื่อนตัวออกจากกรอบชายหญิงปรากฏขึ้น ซึ่งการศึกษารุ่นนี้ พบว่า บุคคลที่มีอัต

ลักษณะทางเพศสภาพไปทางขั้วความเป็นชาย ไม่ว่าจะ เป็นชายที่มีการรับรู้เพศสอดคล้องกับเพศ สรีระ ชายข้ามเพศ หรือหญิงที่มีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่เคลื่อนตัวออกไปทางความเป็นชาย กลุ่มบุคคลเหล่านี้จะมีลักษณะเป็นคนกล้าตัดสินใจ กล้าได้กล้าเสีย ในขณะที่บุคคลที่แสดงอัต ลักษณ์ทางเพศสภาพของตนไปทางขั้วความเป็นหญิง จะมีลักษณะเป็นผู้ที่มีความเข้าอกเข้าใจ ผู้อื่นสูง นอกจากนี้กลุ่มบุคคลที่มีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพสอดคล้องตามเพศกำเนิด ทั้งผู้หญิงและ ผู้ชายจะไม่นิยมการมีความสัมพันธ์เชิงคู่รักที่เปิดเสรีและไม่สามารถยอมรับเงื่อนไขทาง ความสัมพันธ์แบบการถุกนอกใจ ในขณะที่ผู้มีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอกเหนือระบบเพศแบบ ขั้วชายหญิง จะเปิดกว้างด้านความสัมพันธ์ได้สูงกว่าและให้ภัยคู่รักในเรื่องการถุกนอกใจ ผล การศึกษานี้สะท้อนภาพบางส่วนของ การส่งผ่านคุณลักษณะบางประการที่เชื่อมโยงเพศสภาพกับ บทบาททางเพศที่ได้รับการสืบทอดผ่านอดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งในระบบเพศแบบขั้วชายหญิง ผู้ชาย มักมีบทบาททางเพศเป็นผู้นำทำให้มีลักษณะกล้าคิด กล้าพูดมากกว่าผู้หญิง หรือ การใช้ชีวิตคู่ใน กรอบของเพศหญิงชาย มีทัศนคติต่อการนอกใจว่าเป็นเรื่องผิดให้อภัยไม่ได้ ในขณะที่โลกทัศน์ของผู้ ที่ใช้ชีวิตนอกกรอบเพศชายหญิง มองว่าสามารถให้อภัยได้ ซึ่งอาจมาจากอิทธิพลด้านทัศนคติ มุมมองเรื่องเพศที่เปิดกว้างมากกว่า

นอกจากนี้ การศึกษาเรื่องเพศยังครอบคลุมไปถึงมิติด้านอารมณ์ หรือที่เรียกว่า เพศวิถี (Sexuality) เป็นความรู้สึกภายในของมนุษย์ที่มีความพึงพอใจ มีแรงปรารถนาทางเพศต่อบุคคล หนึ่งเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แรงดึงดูดทางเพศเป็นธรรมชาติที่ปรากฏขึ้นในปัจเจก บุคคล เป็นพรหมแดนในใจที่กฎเกณฑ์ทางสังคมไม่อาจเข้ามาปิดกั้น ในบันทึกประวัติศาสตร์ของ ไทยมีการกล่าวถึงบุคคลที่รักเพศเดียวกันไว้อย่างชัดเจน ดังที่ปรากฏบนภาพจิตรกรรมฝาผนังใน วัด และเรื่องเล่าในราชสำนักเกี่ยวกับกลุ่มชายรักชาย ที่ในอดีตใช้คำว่า “การเล่นสวาท” และ “การ เล่นเพื่อน” ที่อธิบายถึง พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องพาราสิ การมีเพศสัมพันธ์ หรือการแสดงความรักที่หญิง แสดงออกต่อหญิงด้วยกัน (วัชรนันท์ ชูทัพ, 2562)

จากข้อเท็จจริงในการสร้างความรู้เกี่ยวกับเพศที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาค้นคว้าทั้งใน ด้านมานุษยวิทยา และด้านจิตวิทยา ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการขยายองค์ความรู้ พัฒนางานด้านการ ส่งเสริมความเท่าเทียม เสมอภาคทางสังคมและการสร้างเสริมดูแลสุขภาพให้แก่กลุ่มผู้มีความ หลากหลายทางเพศ (Gender diversity) จำเป็นต้องทำความเข้าใจธรรมชาติความรู้เรื่องมิติเพศ ในระบบสากล รับทราบถึงองค์ประกอบ รวมถึงนิยามความหมายของรสนิยมทางเพศและอัต ลักษณ์ทางเพศสภาพ (Sexual Orientation, Gender Identity and Expression: SOGIE) ซึ่งเป็น

ความรู้พื้นฐานที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสุขภาวะให้แก่บุคคลกลุ่มนี้ได้ (Sam Killermann, 2017)

2. เพศสภาพ (gender)

2.1 ความหมายของเพศสภาพ

เพศสภาพ (Gender) เกี่ยวข้องกับความรู้สึกรู้จักและทัศนคติของสังคม ซึ่งมีบริบทของสังคมและช่วงเวลาที่ยืดหยุ่นผ่านไปตามยุคสมัยเข้ามาเป็นกฎเกณฑ์ ส่งอิทธิพลต่อการแสดงออกทางเพศของบุคคลทั่วไปในสังคมให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับความเป็นผู้หญิง หรือผู้ชายบนระบบเพศชายหญิง ยกตัวอย่างเช่น ในอดีตเพศหญิงในบริบทประเทศฝั่งเอเชียได้รับการถ่ายทอดถึงวิถีการเป็นอยู่ในสังคมให้ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของผู้ดูแลการงานภายในบ้าน ต้องประพฤติตนเรียบร้อยอยู่ในกรอบ พุดจาสุภาพอ่อนหวาน รักนวลสงวนตัว แต่กายปกปิดมิดชิด สวมใส่กระโปรง เชื้อพั้ง เป็นผู้ตาม ในขณะที่เพศหญิงในบริบทประเทศฝั่งตะวันตกได้รับอิสรภาพในการตัดสินใจ ได้สิทธิในการแสดงออก เป็นผู้นำ มีบทบาททางสังคมเทียบเท่าผู้ชาย ซึ่งในปัจจุบันที่ประเทศฝั่งตะวันออกได้รับเอาวัฒนธรรมฝั่งตะวันตกเข้ามา เพศหญิงสามารถแต่งกายเปิดเผยเรื้อนร่างได้มากขึ้น มีบทบาททางสังคมการงาน พึ่งพาตนเองได้

แม้ว่ากฎเกณฑ์ทางสังคมจะส่งผลให้บุคคลส่วนใหญ่ต้องแสดงบทบาททางเพศได้ สอดคล้องกับความคาดหวังทางสังคม แต่ในปัจจุบัน พบว่า มีกลุ่มบุคคลที่รับรู้อัตลักษณ์ทางเพศสภาพ (Gender identity) นอกเหนือไปจากระบบเพศแบบชายหญิงปรากฏออกมาให้เห็นเป็นความหลากหลายมากขึ้น ดังนั้น จึงมีความสำคัญในงานการดูแลสุขภาวะที่จำเป็นต้องศึกษาและเข้าใจอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคลเพื่อให้การดูแลได้อย่างเหมาะสม เช่นเดียวกันการที่บุคคลได้รู้จักอัตลักษณ์ทางเพศในรูปแบบต่าง ๆ จะเป็นแนวทางนำไปสู่ความเข้าใจและสามารถรับรู้อัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตนได้ชัดเจน ซึ่งเป็นส่วนที่ช่วยให้บุคคลแสดงบทบาททางเพศ (Gender Expression) ให้สอดคล้องขึ้นได้

2.2 ความหมายและนิยามของอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ (Gender Identity)

อัตลักษณ์ทางเพศสภาพ เป็นสำนึกู้ทางเพศของบุคคลที่มีรูปแบบหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการรับรู้ว่าเป็นผู้ชาย รับรู้ว่าเป็นผู้หญิง รับรู้ว่ามีความเป็นชายและหญิงผสมผสานในตนเอง หรือ รับรู้ว่าเป็นตนเองไม่มีนิยามทางเพศสภาพ กระบวนการรับรู้ดังกล่าวจะเกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงวัยเด็ก (Ruble DN, 2007) เด็กช่วงวัย 1-4 ปี การรับรู้อัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตนยังไม่ปรากฏชัดเจนนัก แต่จะมีความชัดเจนมากขึ้นในช่วง 4-7 ปี มองเห็นได้จากการแต่งกาย การแสดงบทบาททางเพศ การสื่อสาร การใช้ภาษา หลังจากนั้นจะมีพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตนให้

คงที่ในช่วงเด็กตอนปลาย (Kerr & Multon, 2015) การรับรู้อัตลักษณ์ทางเพศอาจจะสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับเพศสรีระและทุกคนมีสิทธิรับรู้อัตลักษณ์ทางเพศสภาพในแบบของตนได้ โดยไม่ขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานทางสังคม (American Psychological Association, 2015; UNICEF Regional Office for South Asia, 2017)

เนื่องจากสังคมส่วนใหญ่เชื่อว่าระบบเพศเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเพศสรีระชายหญิง ที่แสดงออกมาในรูปแบบของระบบเพศแบบขั้วชายหญิงเท่านั้น ดังนั้น การศึกษาความหลากหลายทางเพศสภาพที่นอกเหนือไปจากเพศหญิง เพศชาย จึงได้จำแนกและให้นิยามความหมายของอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่ไหลเคลื่อนอยู่ระหว่างขั้วชายหญิง หรืออยู่นอกกรอบเพศดังกล่าวไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้เข้าใจถึงลักษณะเฉพาะ ทราบถึงธรรมชาติของอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่มีการไหลเคลื่อน เคลื่อนตัวออกจากกรอบเพศชายหญิงได้ สมาคมจิตวิทยาอเมริกันและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การดูแลผู้มีความหลากหลายทางเพศ ได้อธิบายลักษณะอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ (Green, 2015; National LGBT Health Education Center, 2016; Thorne, Yip, Bouman, Marshall, & Arcelus, 2019; บุษกร สุริยสาร, 2557) ไว้ดังนี้

1. อัตลักษณ์ทางเพศสภาพแบบสอดคล้องตามความคาดหวังทางสังคม (Cisgender) ผู้มีการรับรู้เพศสภาพของตนสอดคล้องกับเพศกำเนิด มีการแสดงออกและมีบทบาททางเพศสอดคล้องกับวิถีที่สังคมกำหนด ได้แก่

1.1 ผู้หญิง (Ciswoman) กล่าวถึง บุคคลผู้มีเพศกำเนิดหญิง มีการรับรู้เพศสภาพของตนเองเป็นหญิง

1.2 ผู้ชาย (Cisman) กล่าวถึง บุคคลผู้มีเพศกำเนิดชายและมีการรับรู้เพศสภาพของตนเองเป็นชาย

2. อัตลักษณ์ทางเพศสภาพแบบข้ามเพศ (Transgender) ผู้การรับรู้เพศสภาพของตนและแสดงออกทางเพศ ไม่สอดคล้องตามวิถีที่สังคมกำหนดไว้กับเพศกำเนิด ได้แก่

2.1 หญิงข้ามเพศ (Transgender woman, Trans woman, Trans female, Transfeminine, Male-to-Female, MTF) กล่าวถึง บุคคลที่มีกายภาพและเพศสรีระชาย มีการรับรู้เพศสภาพของตนเป็นผู้หญิง

2.2 ชายข้ามเพศ (Transgender man, Transman, Trans male, Trans masculine, Female-to-Male, FTM) กล่าวถึง บุคคลที่มีกายภาพและเพศสรีระหญิง มีการรับรู้เพศสภาพของตนเป็นผู้ชาย

บุคคลข้ามเพศทั้งชายและหญิง อาจไม่มีความต้องการเปลี่ยนแปลงเพศสรีระให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตนที่ปรากฏขึ้น ซึ่งนับเป็นประเด็นสำคัญที่บุคคลทั่วไปอาจเข้าใจผิดระหว่างการเรียนรู้ในอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคลกับความต้องการเปลี่ยนแปลงเพศสรีระที่มีกระบวนการทางการแพทย์เข้ามาเกี่ยวข้อง (Transsexual)

รวมถึง บุคคลข้ามเพศที่มีความรู้สึกและการรับรู้เพศของตนอย่างลึกซึ้งถึงการดำรงอยู่บนเพศสภาพตามการเรียนรู้ได้ตั้งแต่วัยเด็ก ที่แม้ว่าการรับรู้จะไม่สอดคล้องตามที่สังคมวางกรอบเพศไว้ตามเพศกำเนิด แต่เป็นความรู้สึกกลมกลืนกับการรับรู้ภายในของตน อาจระบุอัตลักษณ์ของตนเองว่า หญิงข้ามเป็นหญิง (Female -to -Female) หรือ ชายข้ามเป็นชาย (Male-to-Male) ได้ ดังนั้น ไม่ว่าบุคคลกลุ่มนี้จะมีการปรับเปลี่ยนในเชิงสรีระร่างกายหรือการปรับเปลี่ยนเชิงทางสังคมผ่านการแต่งกาย การแสดงออกที่เกิดขึ้นในภายหลัง จึงอาจไม่เหมาะสมที่จะให้คำนิยามอัตลักษณ์ทางเพศสภาพแก่บุคคลนั้นได้ว่า เป็นบุคคลข้ามเพศแบบชายข้ามเพศ หรือหญิงข้ามเพศ (Ruth E. Fassinger & Arseneau, 2004) ผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้มีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในกลุ่มนี้จึงจำเป็นต้องฟังรำลึกและหลีกเลี่ยงการตัดสินหรือการมองภาพรวมที่อาจปรากฏขึ้น

นอกจากนี้บุคคลข้ามเพศอาจจะไม่ได้นิยามตนเองว่าเป็นผู้ชายหรือผู้หญิง เนื่องจากยังมีกลุ่มผู้มีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากกรอบเพศในระบบชีวชายหญิง ปรากฏขึ้นในสังคม

3. *อัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่อยู่นอกกรอบเพศแบบชีวชายหญิงหรือนอนไบนารี (non binary gender)* เป็นการรับรู้อัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตนในรูปแบบอื่นที่นอกเหนือไปจากนิยามที่เรียกว่าผู้ชายหรือผู้หญิง มีธรรมชาติที่รับรู้ตนเองว่าไม่ใช่หญิงหรือชาย มีการแสดงความเป็นหญิงและชายปรับเปลี่ยนไปตามช่วงเวลา หรือมีการรับรู้ที่ตนเองไม่มีอัตลักษณ์ทางเพศ หรือปฏิเสธการมีอยู่ของอัตลักษณ์ทางเพศ ปรากฏคำนิยามหลากหลายภายใต้กลุ่มอัตลักษณ์นี้ (American Psychological Association, 2015) เช่น

- *Bigender/ Androgyne* กล่าวถึง บุคคลที่รับรู้ที่ตนเองมีทั้งความเป็นหญิงและชายปรากฏอยู่ในตนเอง

- *Pangender* กล่าวถึง บุคคลที่รับรู้ที่ตนเองมีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพมากกว่า 1 อัตลักษณ์

- *Agender/ Genderless/ Gender neutral/ Neutrois* กล่าวถึง บุคคลที่รับรู้ที่ตนเองไม่มีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ

- *Gender fluid* กล่าวถึง บุคคลที่มีอัตลักษณ์ทางเพศเลื่อนไหลระหว่างความเป็นชายและหญิงไปตามช่วงเวลาหนึ่งในชีวิต

- *Questioning* กล่าวถึง บุคคลที่ยังมีความลังเล สงสัยในอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตน ยังไม่สามารถระบุนิยามของตนเองได้

- *Gender diverse/ Gender expansive/ Gender creative* เป็นคำนิยามที่ถูกนำมาเรียกในเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นช่วงเวลาตามธรรมชาติที่จะสามารถแสดงออกผสมผสานความเป็นเพศหญิงและชายอยู่ในตัวเอง อธิบายการเคลื่อนไหว ไม่คงที่ในอัตลักษณ์ทางเพศของตน ทั้งนี้อาจเป็นช่วงวัยที่ยังไม่สามารถชี้ชัดถึงอัตลักษณ์ที่แน่ชัดได้ของตนเองได้ (Perry & Green, 2017)

การศึกษาทางวิชาการในต่างประเทศมักพบว่า มีการจัดกลุ่มอัตลักษณ์ทางเพศสภาพแบบนอนไบนารี เข้าไว้ภายใต้กลุ่มบุคคลข้ามเพศได้ เนื่องจากมีลักษณะร่วมในด้านการมีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่ไม่สอดคล้องกับเพศกำเนิด มีรายละเอียดย่อยที่อธิบายนิยามรูปแบบต่างๆ ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น (Heidi P. Breaux & Thyer, 2021; Nagoshi & Brzuzy, 2010)

2.3 การแสดงออกทางเพศ (Gender expression)

การแสดงออกทางเพศ เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับมิติเพศ ของบุคคล บุคคลจะสะท้อนตัวเองผ่านบุคลิกลักษณะ ท่าทางการแสดงออก การแต่งกาย ภาษาการสื่อสาร น้ำเสียง บทบาททางเพศ ที่สามารถนำเสนอให้สังคมมองเห็นได้ถึงความเป็นหญิง ความเป็นชาย หรือมีความผสมผสานกันได้ในหลายรูปแบบ การแสดงออกทางเพศจึงอาจมีความสอดคล้องกับการรับรู้เพศสภาพของตนหรือไม่สอดคล้องก็ได้ ดังเช่นการแสดงออกของกลุ่ม Drag queen, Drag king, Cross-dresser ที่มีการแต่งกายหรือการแสดงออกตรงข้ามกับเพศกำเนิดของตน เช่น ผู้ชายที่แต่งตัว มีทรงผมเป็นผู้หญิง แต่ไม่ได้นิยามตนเองว่า หญิงข้ามเพศ (Sam Killermann, 2017) หรือ ผู้หญิงที่ชอบผมสั้น ชอบสวมกางเกงทหาร และเล่นกีฬา ชอบการเข้ากลุ่มเพื่อนชาย ในขณะที่เดียวกันก็ชอบทำอาหาร ชอบตกแต่งบ้านด้วยงานประดิษฐ์ การแสดงออกดังกล่าวนี้มีลักษณะที่ผสมผสานทั้งความเป็นหญิงและชาย สิ่งที่บุคคลนำเสนอออกไปอาจไม่เกี่ยวข้องกับการรับรู้เพศของตนเลย หรือบุคคลกำลังแสดงออกไปตามสำนึกทางเพศของตน ณ ขณะนั้นได้ ("Glossary of Gender and Transgender Terms," 2010) การแสดงออกทางเพศจึงไม่สามารถนำไปตัดสินหรืออธิบายการรับรู้เพศที่บุคคลนั้นๆ รับรู้อยู่ภายในได้ ("Glossary of Gender and Transgender Terms," 2010)

3. รสนิยมทางเพศ (Sexual Orientation)

ภายใต้การศึกษาเกี่ยวกับ “รสนิยมทางเพศ” มีการให้คำนิยามลักษณะที่แตกต่างกันไป จึงมีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจคำนิยามและความหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ในประเทศไทยมีความเคยชินกับการรับรู้ความหมายของคำว่า “เพศ” ไปในเชิงสรีระและนำไปใช้ในบริบทซึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่าภาษาเป็นอิทธิพลสำคัญทางสังคมที่สร้างการรับรู้ ความเข้าใจ มีการศึกษาที่กล่าวถึงผลกระทบจากการใช้คำเรียกนิยามเพศของบุคคลและสรรพนามที่ไม่ถูกต้อง ที่ทำให้บุคคลที่อยู่นอกเหนือระบบเพศมาตรฐานรู้สึกถึงการถูกกดทับทางสังคมได้

การศึกษาด้านรสนิยมทางเพศ (Sexual Orientation) เป็นการทำความเข้าใจครอบคลุมเนื้อหาด้านอัตลักษณ์ทางเพศวิถี (Sexual identity) แรงดึงดูดทางเพศ (Sexual attraction) และพฤติกรรมทางเพศ (Sexual behavior) (SOGI Federal Interagency Working Group, 2016) ที่ผ่านมามีหน่วยงานและผู้ศึกษาให้นิยามที่เกี่ยวข้องไว้ (American Psychological Association, 2015; David Deschamps. & Singer, 2017; E. J. Meyer, 2010; ปรียศ กิตติธีระศักดิ์, 2560)

3.1 อัตลักษณ์ทางเพศวิถี (Sexual identity) เป็นการอธิบายลักษณะของรสนิยมทางเพศที่บุคคลมีต่อผู้อื่น ซึ่งมีรูปแบบดังต่อไปนี้

3.1.1 ผู้ที่รักเพศตรงข้าม (Heterosexual) หมายถึง ผู้มีแรงดึงดูดทางเพศกับบุคคลที่มีเพศสรีระตรงข้าม เช่น หญิงที่มีความรัก มีแรงดึงดูดต่อเพศชาย หรือ ชายที่มีความรัก มีแรงดึงดูดต่อหญิง

3.1.2 ผู้ที่รักเพศเดียวกัน (non-heterosexual) หมายถึง ผู้มีแรงดึงดูดทางเพศกับบุคคลที่มีเพศสรีระเดียวกัน ได้แก่

ชายรักชายหรือที่ใช้คำนิยามว่า เกย์ (gay) เป็นการกล่าวถึง ผู้ชายที่มีอารมณ์ดึงดูด รักใคร่ และอาจต้องการหรือไม่ต้องการมีความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้ชาย บางครั้งมีการระบุถึงลักษณะบทบาทในด้านเพศสัมพันธ์ เช่น เกย์คิง เกย์ควีน เกย์โบท

หญิงรักหญิงหรือที่ใช้คำนิยามว่า เลสเบียน (lesbian) เป็นการกล่าวถึง ผู้หญิงที่มีอารมณ์ดึงดูด รักใคร่ และอาจต้องการหรือไม่ต้องการมีความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้หญิง ซึ่งในปัจจุบันหญิงรักหญิงบางกลุ่ม เรียกตนเองว่า เกย์ เช่นเดียวกับกลุ่มชายรักชาย

3.1.3 ผู้ที่รักทั้งสองเพศ (bisexual) หมายถึง ผู้มีแรงดึงดูดทางเพศกับบุคคลเพศสรีระเดียวกันและต่างกันได้ ได้แก่ ผู้ชายที่มีความรัก ความพึงพอใจกับทั้งบุคคลเพศชายและหญิง ผู้หญิงที่มีความรัก ความพึงพอใจกับทั้งบุคคลเพศชายและหญิง ในประเทศไทยมีการให้คำนิยามแยกย่อยที่แสดงถึงบทบาททางเพศสัมพันธ์ไว้ ดังนี้ ชายหรือหญิงที่แสดงบทบาทผู้นำ เป็นผู้กระทำ

ต่อคู่ของตนที่เป็นหญิงและชาย เรียกว่า ไบรูก ชายที่แสดงบทบาทผู้รับต่อคู่ที่เป็นชายและแสดงบทบาทผู้กระทำต่อคู่ที่เป็นหญิง เรียกว่า ไบรับ

3.1.4 ผู้ที่มีความรักออกจากกรอบระบบเพศชายหญิง หมายถึง ผู้มีแรงดึงดูดกับบุคคลหลากหลายอัตลักษณ์ทั้งบุคคลที่อยู่ในกรอบเพศชายหญิง และบุคคลที่มีอัตลักษณ์ทางเพศที่อยู่นอกกรอบเพศชายหญิง มีคำนิยามที่นำมาใช้เรียกบุคคลในกลุ่มนี้ไว้หลากหลาย ดังเช่นตัวอย่างนิยามดังนี้

Pansexual หมายถึง ผู้มีแรงดึงดูดทางเพศกับบุคคลทุกอัตลักษณ์ทางเพศ โดยไม่ได้มีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคลเข้ามาเกี่ยวเนื่องกับอารมณ์ความรู้สึกใคร่ชอบพอ

Omnisexual หมายถึง ผู้มีแรงดึงดูดทางเพศได้กับบุคคลทุกอัตลักษณ์ทางเพศ กลุ่มอัตลักษณ์นี้มีความคล้ายกับ *Pansexual* บางครั้งถูกนำไปใช้เรียกแทนกัน แต่ในรายละเอียดที่ปรากฏขึ้นจะมีความแตกต่างกันในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อลักษณะบางประการในอัตลักษณ์ทางเพศ หรือการแสดงออกทางเพศสภาพเข้ามาเกี่ยวเนื่องเป็นแรงดึงดูด อารมณ์ความรู้สึกใคร่ใคร่ ฟังพอใจ เช่น ผู้หญิงที่รู้สึกชอบและฟังพอใจต่อบุคคลที่ไว้ผมยาว มีบุคลิก ลักษณะที่แสดงออกความเป็นชาย แต่ไม่ได้จำกัดว่าบุคคลนั้นจะมีอัตลักษณ์ทางเพศเป็นแบบใด อาจจะเป็นชายข้ามเพศ ชายที่มีอัตลักษณ์ทางเพศสอดคล้องกับเพศกำเนิด หรือเป็นผู้ที่นิยามตนเองนอกเหนือจากระบบเพศทวิภาค

Polysexual หมายถึง ผู้มีแรงดึงดูดทางเพศกับบุคคล “ได้หลายกลุ่มอัตลักษณ์ทางเพศ” แต่ไม่ใช่กับทุกกลุ่มดังที่ กลุ่ม *Pansexual* รู้สึกและแสดงออก

บางครั้งบุคคลในนิยามที่กล่าวไว้นี้ อาจนิยามตนเองว่ามีรสนิยมแบบผู้ที่รักเพศตรงข้าม ผู้ที่รักเพศเดียวกัน หรือผู้ที่รักทั้งสองเพศก็ย่อมได้

3.2 แรงดึงดูดทางเพศ (sexual attraction) เป็นความปรารถนา ความรู้สึกใคร่ชอบพอบุคคลอัตลักษณ์ต่าง ๆ ในรูปแบบต่างที่กล่าวไว้ข้างต้น ที่นำไปสู่การมีความสัมพันธ์ทางร่างกาย หรือจิตใจ อาจมีบุคคลที่นิยามว่าตนเองไม่มีความรู้สึกดึงดูดทางเพศ (asexual) ต่อบุคคลอื่นก็ย่อมเกิดขึ้นได้ บุคคลกลุ่มนี้อาจมีความรักใคร่ชอบพอ รู้สึกถูกใจต่อบุคคลอื่น ที่นำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์แบบคู่รักได้แต่ไม่ต้องการมีความสัมพันธ์ทางกายกับบุคคลในความสัมพันธ์นั้น นอกจากนี้ยังมีกลุ่มบุคคลที่สามารถมีความสัมพันธ์ทางเพศเฉพาะกับบุคคลที่ตนเองสร้างความสัมพันธ์มาอย่างมั่นคง (Demisexual) แม้พวกเขาจะพบกับบุคคลที่รู้สึกดึงดูดทางเพศแต่ไม่รู้สึกต้องการมีความสัมพันธ์ที่แน่นอนทางร่างกายจนกว่าจะได้รู้จักกันมากเพียงพอ

3.3 พฤติกรรมทางเพศ (sexual behavior) เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการแสดงออกเชิงเพศที่ปรากฏให้เห็นภายนอกในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การสัมผัส การตอบสนองต่อการถูกเร้าทางเพศ การปฏิบัติกิจกรรมทางเพศ ซึ่งการแสดงออกเหล่านี้อาจเกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องกับแรงดึงดูดทางเพศของบุคคลผู้แสดงพฤติกรรมนี้เนื่องจากบุคคลอาจเลือกแสดงออกพฤติกรรมทางเพศเพื่อวัตถุประสงค์ในการตอบสนองแรงขับทางเพศเท่านั้น ดังตัวอย่างของกลุ่มชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย (men have sex with men: MSM) เป็นการมีความสัมพันธ์ในเชิงพฤติกรรม แต่ไม่อาจจะระบุได้ว่า เขาเหล่านี้มีรสนิยมทางเพศแบบชายรักชาย (gay) หรือไม่ เพราะเป็นการมองเฉพาะมิติพฤติกรรมทางเพศเท่านั้น การสำรวจพฤติกรรมทางเพศในกลุ่มผู้เข้าร่วมกับ HIV ที่มีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพกลุ่มต่าง ๆ พบว่า กลุ่มชายรักชาย ทั้งหมด 253 คน มีเพศสัมพันธ์กับผู้ชาย 208 คน มีเพศสัมพันธ์กับทั้งชายและหญิง 44 คน และมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิง 1 คน (Glick & Andrinopoulos, 2019) การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมทางเพศที่แสดงออกไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับเพศวิถี

ปัจจุบันการพัฒนาคำถามความรู้จากอดีตที่ผลัดเปลี่ยนตามกาลเวลา ขยายความเข้าใจในความจริงเรื่องเพศทั้งในเชิงรูปธรรมที่เกี่ยวข้องทางกายภาพ ทางสังคม และในเชิงนามธรรมที่เกี่ยวข้องกับความนึกคิดการรับรู้ อารมณ์ความรู้สึกของบุคคลได้อย่างครอบคลุมมากขึ้น มีการพัฒนาเครื่องมือแบบวัดรสนิยมทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ (Measures of Sexual Orientation and Gender Identity) อย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมาใช้ทำความเข้าใจมิติเพศของบุคคลให้ถูกต้องและมีการศึกษาปรับเปลี่ยนทำถึงบริบททางเพศที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ดังที่ Kinsey ที่ได้พัฒนาแบบวัดรสนิยมทางเพศ Kinsey Heterosexual-Homosexual Scale (KHHS) ขึ้นครั้งแรก ใช้การวัดแบบระดับที่มีต่อลักษณะอัตลักษณ์ทางเพศ โดยบริบทการศึกษาในเวลานั้น ยังไม่ได้เข้าใจมากนักถึงลักษณะการเคลื่อนไหวตัวของรสนิยมทางเพศ ในเวลาต่อมาจึงมีการพัฒนาแบบวัด the Klein Sexual Orientation Grid (KSOG) ที่เพิ่มการวัดแต่ละช่วงเวลาในชีวิตของบุคคลจากอดีต ปัจจุบัน และความปรารถนาในอนาคต และยังมีนักวิชาการได้ศึกษาไว้มากถึง 200 แบบวัด ไม่ว่าจะเป็นแบบวัด Storms Erotic Response and Orientation Scale แบบวัด The Sexual Identity Model แบบวัด The Multidimensional Scale of Sexuality แบบวัด Savin-Williams Assessment of Sexual Orientation จนมาถึงฉบับล่าสุดที่พัฒนาในปี ค.ศ 2015 แบบวัด Sexual Configurations Theory (SCT) (Joye , 2018) การค้นคว้าพัฒนาที่ต่อเนื่องดังกล่าวนี้เป็นการสะท้อนถึงความสำคัญที่มีต่อการรับรู้รสนิยมและอัตลักษณ์ทางเพศวิถีของบุคคลที่ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้น (ปริยศ กิตติธีระศักดิ์ และคณะ, 2562)

พัฒนาการด้านรสนิยมทางเพศ (sexual orientation) ของบุคคลเริ่มจากการตระหนักถึงแรงดึงดูดทางเพศที่ปรากฏขึ้นต่อบุคคลอื่น นำไปสู่การออกค้นหาเพื่อยืนยันต่อเพศวิถีของตน มักเกิดขึ้นในวัยเด็กตอนกลางจนเข้าสู่วัยรุ่นตอนต้น สำหรับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ (Gender identity) บุคคลมักจะรับรู้ก่อนรสนิยมทางเพศและสามารถเกิดการไหลเลื่อนเคลื่อนตัวเปลี่ยนแปลงได้ (fluidity) ตลอดช่วงชีวิต (Raymond, Ricardo, & Johnson., 2021)

ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่ทำการสำรวจรสนิยมและอัตลักษณ์ทางเพศ (Social Orientation and Gender Identity: SOGI) ในคนกลุ่มน้อยทางเพศอย่างต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์ในด้านการดูแลสุขภาพ การประเมินความเสี่ยงทางร่างกายและจิตใจ เพื่อให้การปฏิบัติทางสังคมอย่างเท่าเทียม สร้างองค์ความรู้เรื่องเพศและเผยแพร่อย่างถูกต้อง (SOGI Federal Interagency Working Group, 2016) องค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกา (USAID) ทำการสำรวจในกลุ่มผู้ที่อยู่ร่วมกับ HIV ในหลายพื้นที่ทั่วโลก มีวัตถุประสงค์นำมาปรับใช้ในงานการดูแลอย่างถูกต้องสอดคล้องกับอัตลักษณ์ เพื่อลดทอนความรู้สึกถูกกดทับทางสังคมที่ผู้ป่วยได้รับจากการดูแลของผู้ปฏิบัติงาน (Glick & Andrinopoulos, 2019) ในงานด้านการป้องกันดูแลการก่ออาชญากรรม สำนักงานสำรวจข้อมูลเหยื่ออาชญากรรมแห่งชาติ เก็บข้อมูลรสนิยมและอัตลักษณ์ทางเพศของบุคคลเพื่อศึกษารูปแบบและความเสี่ยงการตกเป็นเหยื่อ นำไปหาแนวทางการป้องกันและการช่วยเหลือผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ถูกกระทำได้อย่างเหมาะสม (Truman, Morgan, Gilbert, & Vaghela, 2019) มีข้อสังเกตที่น่าสนใจเกี่ยวกับการสำรวจรสนิยมและอัตลักษณ์ทางเพศในประชากร ที่นิยมแยกชุดคำถามระหว่างกลุ่มอัตลักษณ์สอดคล้องกับเพศกำเนิดที่รักเพศตรงข้าม (cisgender heterosexual) ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรส่วนใหญ่ในสังคม กับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ เพื่อลดข้อผิดพลาดที่กลุ่มคนทั่วไปจะไม่เข้าใจในคำนิยามและอาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดได้ ซึ่งประเด็นนี้สะท้อนให้เห็นภาพที่สังคมส่วนมากยังขาดความรู้ ความเข้าใจต่อข้อเท็จจริงด้านมิติเพศ (William Instituttion Scholar, 2020) การเผยแพร่ความรู้ให้สังคมเข้าใจ จึงเป็นบันไดก้าวแรกในการสร้างการรับรู้ให้ขยายกว้างออกไป การมีความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาเฉพาะและคำนิยามเกี่ยวกับอัตลักษณ์ความหลากหลายทางเพศ ช่วยลดทอนความผิดพลาดในการสำรวจข้อมูลและการคัดกรองในทางการแพทย์ได้

ตาราง 1 ความแตกต่างระหว่างรสนิยมทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ (Social Orientation and Gender Identity: SOGI)

ความแตกต่างระหว่างรสนิยมทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคล		
	รสนิยมทางเพศ	อัตลักษณ์ทางเพศสภาพ
ความหมาย	กล่าวถึงความรู้สึกดึงดูดทางใจของตนเองที่ปรากฏต่อบุคคลอื่น	กล่าวถึงการรับรู้เพศหรือสำนึกทางเพศของตนเอง
องค์ประกอบ	<p>1. นิยามอัตลักษณ์ทางเพศวิถี:</p> <ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มรักเพศตรงข้าม: ชายรักหญิง หญิงรักชาย - กลุ่มรักเพศเดียวกัน: เกย์ เลสเบียน ไบ - กลุ่มรักเพศอื่นๆ ที่นอกเหนือไปจากระบบเพศแบบขั้วชายหญิง อย่างเช่น: Pansexual ดึงดูดได้กับบุคคลทุกกลุ่มอัตลักษณ์ Omnisexual ดึงดูดได้กับบุคคลทุกกลุ่มอัตลักษณ์ แต่มีเรื่องของความชื่นชอบทางด้าน 	<p>1. นิยามอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มอัตลักษณ์ทางเพศสภาพสอดคล้องกับความคาดหวังทางสังคม: ชาย หญิง - กลุ่มข้ามเพศ: ชายข้ามเพศ หญิงข้ามเพศ - กลุ่มอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอกเหนือจากระบบเพศแบบขั้วชายหญิง (นอนไบนารี) อย่างเช่น: Bigender/ Androgyne มีทั้งความเป็นหญิงและชายปรากฏอยู่ในตนเอง
องค์ประกอบ	<p>บุคลิกลักษณะ การแสดงออกเข้ามาเกี่ยวเนื่องเป็นแรงดึงดูดอารมณ์ ความรู้สึกรักใคร่ พึงพอใจ</p> <p>Polysexual ดึงดูดกับกลุ่มอัตลักษณ์ทางเพศ “ได้หลายกลุ่ม” แต่ไม่ใช่กับทุกกลุ่ม</p>	<p>Pangender รับรู้ว่าตนเองมีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพมากกว่าเพียงอัตลักษณ์เดียว</p> <p>Agender/ Genderless/ Gender neutral/ Neutrois รับรู้ว่าตนเองไม่มีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ</p>

ตาราง 1 (ต่อ)

ความแตกต่างระหว่างรสนิยมทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคล		
	รสนิยมทางเพศ	อัตลักษณ์ทางเพศสภาพ
องค์ประกอบ	Asexual ไม่มีความรู้สึกดึงดูดทางเพศกับบุคคลอื่น	Gender fluid อัตลักษณ์ทางเพศสภาพเลื่อนไหลระหว่าง
	2. แรงดึงดูดทางเพศ: ความรู้สึกรักใคร่ ชอบพอ พึงพอใจต่อบุคคลอื่น	ความเป็นชายและหญิงไปตามช่วงเวลาหนึ่งในชีวิต
	3. พฤติกรรมทางเพศ: การแสดงออกทางเพศ ในรูปแบบต่าง ๆ ที่ปรากฏให้เห็นภายนอก	2. การแสดงออกทางเพศ: การแสดงบุคลิกลักษณะ ท่าทาง ปรากฏผ่านการแต่งกาย ภาษาการสื่อสาร น้ำเสียง และบทบาททางเพศ

4. องค์ประกอบของอัตลักษณ์ทางเพศสภาพแบบนอนไบนารี

การศึกษาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศให้ความสำคัญในการดูแลกลุ่มบุคคลที่ได้รับผลกระทบด้านสุขภาพกายใจ อันเกี่ยวเนื่องจากด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ ซึ่งยังมีบุคคลจำนวนมากที่ยังลังเล สงสัย หรือยังไม่มีความรู้มากนักต่ออัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตนเองอันเนื่องมาจากอัตลักษณ์ทางเพศมีความหลากหลายที่ต้องใช้เวลาในการค้นหา การช่วยให้บุคคลสำรวจและรับรู้เพศสภาพของตนเองได้ จะให้ผลดีในการดูแลสุขภาพเหลือ ดังนั้น การทราบถึงลักษณะธรรมชาติของอัตลักษณ์ทางเพศสภาพแบบนอนไบนารี จึงมีความสำคัญที่นอกจากจะทำให้บุคคลได้มีแนวทางค้นหาตนเองแล้ว ยังเป็นแนวทางให้นักวิชาการได้ตระหนักเข้าใจต่อการดำรงอยู่บนอัตลักษณ์นอนไบนารีได้ชัดเจนขึ้น

แต่เนื่องด้วยงานการศึกษาในกลุ่มอัตลักษณ์ทางเพศสภาพแบบนอนไบนารียังมีไม่มากนัก การอธิบายองค์ประกอบจากการศึกษารองรับทางวิชาการยังไม่ปรากฏให้เห็นเช่นเดียวกัน ที่ผ่านมานักวิชาการอาศัยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประสบการณ์ของบุคคลที่เข้ารับบริการด้านสุขภาพ จนมาถึงปัจจุบันที่บุคคลทั่วไปสามารถทำความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะอัตลักษณ์นอนไบนารีได้กว้างขวางขึ้นจากสื่อสังคมออนไลน์ เช่น ช่อง youtube กลุ่ม facebook ต่างๆ มีการให้นิยามอัตลักษณ์ไว้หลากหลายรูปแบบ ที่เป็นการอธิบายลักษณะการรับรู้เพศของบุคคลไว้ เช่น การรับรู้ว่าเป็นชายและหญิงในตนเอง การรับรู้ว่าเป็นมากกว่า 1 อัตลักษณ์ทาง

เพศสภาพ การรับรู้ว่าคุณลักษณะของตนเองไหลเลื่อนเคลื่อนตัวได้ หรือบางบุคคลรับรู้ว่าคุณลักษณะไม่มีอัตลักษณ์ทางเพศ เป็นต้น การให้นิยามเหล่านี้เป็นเพียงการสะท้อนมุมมองส่วนหนึ่งจากอัตลักษณ์นอนไบนารี

จากการศึกษาทบทวนเอกสารวรรณกรรม ทำให้พบว่า ปัจจุบันมีนักวิชาการสร้างแบบสอบถามอัตลักษณ์ทางเพศ ที่ใช้ชื่อเรียกว่า The genderqueer Identity (GQI) scale มีวัตถุประสงค์ในการสำรวจบุคคลว่ามีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพแบบควีร์และนอนไบนารีหรือไม่ (McGuire et al., 2019) ซึ่งอัตลักษณ์ทางเพศสภาพแบบควีร์นี้มีธรรมชาติของแนวคิดและการแสดงออกเกี่ยวกับเพศนอกเหนือระบบเพศชายหญิงที่คล้ายกับกลุ่มอัตลักษณ์นอนไบนารี โดยอ้างอิงผลจากงานการศึกษาของ Catalpa et al., (2019) ที่แสดงให้เห็นว่า หลังจากให้กลุ่มบุคคลอัตลักษณ์นอนไบนารี และบุคคลอัตลักษณ์ทางเพศสภาพแบบข้ามชายหญิง ทำแบบวัดแล้วพบว่า กลุ่มนอนไบนารี แสดงความเป็นเพศควีร์ในระดับสูง บุคคลที่มีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพแบบข้ามชายหญิงแสดงความเป็นเพศควีร์ในระดับต่ำ ร่วมกับ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาระบบการของพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศนอนไบนารี มีการระบุถึงข้อค้นพบด้านการรับรู้ตนเองนอกกรอบเพศชายหญิง กระบวนการทางสังคมที่มีต่อประสบการณ์ และการเข้าร่วมกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในการขับเคลื่อนทางสังคม ซึ่งข้อความดังกล่าวมีความสอดคล้องกับองค์ประกอบของแบบวัด The genderqueer Identity (GQI) scale ซึ่งผู้วิจัยนำข้อคำถามมาเป็นแนวทางอ้างอิง แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มลักษณะ ดังนี้

1. การแสดงออกทางเพศนอกกรอบเพศชายหญิง บุคคลไม่ให้ความสำคัญกับการแสดงถึงความเป็นหญิงหรือชายในทิศทางเดียว แต่มีการผสมผสานทั้งสองลักษณะเข้าไว้ด้วยกัน หรือไม่ตอบรับความเชื่อบนระบบเพศที่มีเพียงเพศชายหรือเพศหญิงเท่านั้น บุคคลได้ลองแสดงออกถึงความเป็นหญิงและชายในการใช้ชีวิต มีความสบายใจเมื่อไม่ได้ถูกมองว่าเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย

2. การมีปัจจัยด้านสังคมเข้ามาเกี่ยวข้องในช่วงพัฒนาการ กล่าวถึง อิทธิพลของระบบเพศแบบชายหญิง ที่สังคมวางให้เป็นบรรทัดฐานในการดำเนินชีวิต ส่งให้กลุ่มบุคคลนอนไบนารีได้รับผลกระทบในการดำเนินชีวิตในหลายด้าน การแสดงออกทางเพศได้สอดคล้องมากน้อยแค่ไหน ขึ้นอยู่กับบุคคลหรือสังคมที่เข้าไปสัมพันธ์ในช่วงขณะนั้น และมักใช้เวลานานในการค้นพบนิยามเพศของตนเอง

3. การตระหนักถึงความเป็นมาของอัตลักษณ์ มีช่วงเวลาการค้นหาคำรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศ บทบาททางเพศ มีการแสดงให้เห็นสังคมรับรู้ถึงการปรากฏอยู่ของกลุ่มนอนไบนารี เป็นกระบอกเสียงให้สังคมรับรู้ว่าคุณลักษณะไม่ได้มีเพียงข้ามชายหญิงเท่านั้น ผลักดันให้บุคคล

นอนไปนารีรู้สึกสบายใจกับอัตลักษณ์ที่ตนดำรงอยู่ มีการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ผ่านร่างกาย การเป็นตัวแทนขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมือง ให้สังคมเกิดการเข้าใจ ยอมรับ และรับทราบถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้มีมีความหลากหลายทางเพศ

4. การไหลเลื่อนเคลื่อนตัวของความเป็นชายและความเป็นหญิงในตัวบุคคล เป็นปรากฏการณ์ที่บุคคลมีการแสดงออก รับรู้เพศของตนเอง และมีประสบการณ์ที่ไหลเลื่อนความเป็นชายหญิงในช่วงชีวิตได้อย่างเป็นธรรมชาติ อาจมีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนตัวได้ในอนาคต มีความหวังว่าสังคมจะเข้าใจในลักษณะการเปลี่ยนแปลงนี้ที่เกิดขึ้นกับบุคคลได้เป็นปกติวิสัย

5. พัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ

5.1 แนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางเพศ

งานการศึกษาแนวคิดพัฒนาการทางเพศ (Gender Development) มีจุดเริ่มต้นที่ผ่านมามีการอธิบายการรับรู้เพศของบุคคลผ่านการอ้างอิงเพศเชิงกายภาพที่นำไปสู่การสร้างความรู้ด้านพัฒนาการทางเพศบนระบบชีวเพศชายหญิง ดังแนวคิดของ การอธิบายผ่านมุมมองทางชีวจิตสังคม (Bio-Psycho-Social) ที่ประกอบไปด้วย (1) มิติเชิงกายภาพ (Biological-oriented) ที่เกี่ยวข้องกับโครโมโซม สอริโมน การพัฒนาทางสมอง (2) มิติเชิงการนึกคิดจิตใจ (Psychological-oriented) โดยนำเอากระบวนการทางปัญญาภายในตัวบุคคลเข้ามาอธิบาย เช่นแนวคิดของ Kohlberg (1966) ได้กล่าวถึงการพัฒนาทางเพศของบุคคลตั้งแต่กำเนิดที่อธิบายด้วยแนวคิดทางปัญญา (Cognitive Explanation) ที่เชื่อว่ามนุษย์มีการนึกคิดในเรื่องเพศผ่านวุฒิภาวะ (Maturation) การเจริญเติบโตขึ้นทั้งในด้านร่างกาย สมอง อารมณ์ และสังคม เป็นพื้นฐานแรกเริ่มซึ่งค่อยๆ พัฒนาการเรียนรู้บทบาท ค่านิยม วัฒนธรรมต่างๆ ผ่านผู้ดูแลหรือบุคคลรอบตัว ไปตามช่วงเวลา (Socialization) และเมื่อสัมพันธ์เรียนรู้กับโลกภายนอก จะเกิดการซึมซับรับเอามุมมองทางสังคมเข้ามาผสมผสานเข้ากับตนเอง แยกความแตกต่างระหว่างเพศของบุคคลได้ (Lessening Ego Centrism) ซึ่งความสามารถในการรับรู้เพศของแต่ละบุคคลอาจมีความเร็วช้าแตกต่างกันไปตามปัจจัยที่เข้ามาส่งผล โดยทั่วไปจะพบว่าบุคคลเริ่มรับรู้อัตลักษณ์ทางเพศสภาพได้ตั้งแต่ช่วงปฐมวัยของชีวิต ที่ในแต่ละช่วงอายุ เด็กมีกระบวนการนึกคิดที่ต่างออกไป เด็กช่วงเข้าใกล้อายุ 2-3 ปี เริ่มรับรู้เพศของตนเองว่าเป็นหญิง ชาย และแยกเพศของบุคคลรอบตัวจากการมองเห็นพฤติกรรม และการได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกันระหว่างเพศชายหญิง แต่การรับรู้นี้ยังไม่คงที่ ความเข้าใจเปลี่ยนแปลงไปตามการมองเห็นรูปลักษณ์ภายนอกของบุคคล เช่น ผมยาวเรียกว่าผู้หญิง เสียงทุ้มดังเรียกว่าผู้ชาย (Gender identity/ Labelling) เมื่อเข้าสู่ช่วงอายุ 4-5 ปี เริ่มรับรู้เพศตนเองได้คงที่มากขึ้น และอาจเกิดความสับสนขึ้นได้เมื่อมองเห็นผู้อื่นแสดงออก หรือ มีบทบาททางเพศที่ไม่อยู่

ในบรรทัดฐานทางเพศที่เรียนรู้จดจำมา (Gender stability) เมื่อเข้าสู่วัย 5 ขวบ จะจดจำและเข้าใจว่าทุกคนมีเพศคงที่ แม้นจะเปลี่ยนการแต่งตัว การแสดงออก (Gender Consistency) จากนั้นเด็กจะเข้าสู่กระบวนการนึกคิดผ่านตัวแบบ เช่น หากรับรู้ว่าเป็นผู้หญิงจะมองหาตัวแบบผู้หญิงเพื่อทำการเลียนแบบวิธีการแสดงออกทางเพศ บทบาททางเพศ พฤติกรรมทางเพศ พัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับเพศผ่านประสบการณ์เหล่านี้ ต่อขยายไปสู่การ هماภาพรวมแบบแผน การแสดงออกของผู้ชาย ผู้หญิง และ (3) มิติเชิงสังคมที่เข้ามาเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับบุคคลตลอดช่วงชีวิต เช่น บริบทวัฒนธรรม การใช้ภาษา เทคโนโลยี การกำหนดกรอบบทบาทหน้าที่ไปตามเพศกำเนิด ที่ส่งผลให้บุคคลมีการปรับเปลี่ยนการแสดงออกบทบาททางเพศให้สอดคล้องกับบริบทสังคม ณ ช่วงเวลานั้น เป็นต้น

จากความเกี่ยวเนื่องที่กล่าวไว้ข้างต้น เป็นการบ่งชี้ให้เห็นว่า บุคคลอาศัยทั้งปัจจัยส่วนบุคคลในด้านกายภาพ ปัญญาการนึกคิดภายในบุคคลและมิติทางสังคมเข้ามาเป็นองค์ประกอบในการพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ ซึ่งสอดคล้องเข้ากับแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมปัญญา (Social Cognitive Theory) ที่ได้กล่าวถึงปฏิริยาสัมพันธ์แบบกำหนดซึ่งกันและกัน (Triadic Reciprocal Interaction) ระหว่างปัจจัย 3 องค์ประกอบ ซึ่งแต่ละปัจจัยสามารถทำหน้าที่เป็นเหตุและผลส่งอิทธิพลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งกันและกันได้ (Bidirectional) ซึ่งการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันนี้ไม่คงที่ตายตัว ขึ้นอยู่กับปัจจัยใดส่งอิทธิพลกับบุคคลมากที่สุดในช่วงเวลานั้น (K. Bussey, 2011; Kay Bussey & Bandura, 1999) มีรายละเอียด ดังนี้

(1) ปัจจัยด้านบุคคล (Personal Factor) เกี่ยวข้องกับระบบร่างกาย อารมณ์ความรู้สึก และปัญญาการนึกคิดของบุคคล เช่น การที่บุคคลมองเห็นมโนภาพแห่งตนเกี่ยวกับเพศสภาพ (Self-concept) การสร้างแบบแผนพฤติกรรมและการตัดสินใจกับตนเอง และการกำกับตนเอง (Self-regulation) เป็นกระบวนการเรียนรู้ทางปัญญาของบุคคลผ่านการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ตั้งแต่วัยเด็กจากการมองพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูที่ใกล้ชิดและสมาชิกในครอบครัว ซึ่งเป็นตัวแบบ (Modeling) ให้แก่เด็กได้สร้างการเรียนรู้เกี่ยวกับเพศของตนเอง เริ่มการสังเกตุน้ำเสียง ท่าทาง การปฏิบัติ เหล่านั้นด้วยความสนใจในรูปแบบ รส กลิ่น เสียง สัมผัส จากตัวแบบแล้วเริ่มเก็บบันทึกข้อมูลในเชิงสัญลักษณ์ที่เป็นการบ่งถึงผู้หญิงผู้ชาย คนที่มีเสียงสูง นุ่มนวล ใบหน้าเล็กเรียว ผอมยาว ท่าที่อ่อนโยน เป็นลักษณะของผู้หญิง คนที่มีเสียงทุ้มต่ำ ใบหน้ากว้างใหญ่มีหนวด ท่าที่แข็งแกร่ง รุนแรง เป็นลักษณะของผู้ชาย จากนั้นใช้การลอกเลียนตามสิ่งที่จดจำตัวแบบมา หากเด็กรับรู้ว่าเป็นผู้หญิง จะแสดงความเป็นหญิงปรากฏให้เห็น เช่น การเล่นทำอาหาร เล่นเลี้ยงลูก พุดจ้ออ่อนโยน เด็กจะเกิดการแสดงพฤติกรรมนั้นซ้ำเมื่อได้รับการ

ตอบสนองทางบวกกลับมาเป็นการสร้างเป็นมโนภาพแห่งตนให้เกิดขึ้น เช่น เมื่อเด็กผู้ชายสามารถเตะฟุตบอลได้ ได้รับเสียงปรบมือและคำชม เด็กจะเริ่มเรียนรู้บทบาทเพศชายว่า การเตะบอลเป็นกิจกรรมของผู้ชาย เมื่อเด็กสามารถทำพฤติกรรมเตะบอลได้ เป็นการยืนยันให้กับตนเองว่าเป็นผู้ชายเด็ก ซึ่งการเรียนรู้ผ่านตัวแบบนี้จะเกิดขึ้นในกลุ่มสังคมอื่นๆ นอกเหนือจากครอบครัว จะดำเนินอย่างต่อเนื่องตามวัยที่เติบโตขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มนอนไบนารีที่ไม่มีตัวแบบทางเพศปรากฏให้เห็นในครอบครัว จึงต้องอาศัยตัวแบบผ่านกลุ่มเพื่อน สื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ เข้ามาช่วยสร้างความเข้าใจให้กับบุคคล

อย่างไรก็ตามบุคคลไม่ได้ใช้กระบวนการเริ่(Enactive Experiment) ซึ่งบุคคลเรียนรู้ผ่านผลลัพธ์ทางบวกและลบที่สังคมสะท้อนกลับมา อิทธิพลทางสังคมจึงเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก หากบุคคลแสดงออกทางเพศที่ตนรับรู้ แต่สังคมปฏิเสธ ไม่ยอมรับวิถีการแสดงออกนั้น บุคคลอาจจะรับการแสดงออกเหล่านั้นลง หรือต่อสู้กับเสียงคัดค้านเหล่านั้นต่อไปเพื่อให้ได้เป็นตนเอง ความแตกต่างของผลลัพธ์ที่ได้การได้ลงมือปฏิบัติ จะสร้างการเรียนรู้เกี่ยวกับเพศของตนเองให้แก่บุคคล สังคมส่วนใหญ่ให้การปฏิเสธเมื่อบุคคลแสดงบทบาทหรือพฤติกรรมทางเพศที่ไม่สอดคล้องกับเพศกำเนิด เช่น ในครอบครัวที่มีการคาดหวังให้บุคคลใช้สรรพนามหรือการตอบรับตามเพศกำเนิด แต่บุคคลรับรู้ว่าตนเองไม่มีเพศสภาพ (Agender) บุคคลจึงไม่ใช้คำศัพท์ที่เป็นการระบุเพศ รวมถึงไม่แต่งกายตามบรรทัดฐานทางเพศที่สังคมกำหนด ยอมรับเรื่องเพศผ่านตัวแบบเท่านั้น แต่อาศัยการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ลงมือปฏิบัติหรือแสดงออก

(2) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม (Environmental Events) เกี่ยวข้องกับเครือข่ายเชิงสังคมที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน เช่น ครอบครัว สถานศึกษา กลุ่มเพื่อน กลุ่มสมาคม องค์กรและหน่วยงานต่างๆ ซึ่งพื้นที่สังคมนี้นี้มีการส่งผ่านวัฒนธรรม กฎเกณฑ์ บรรทัดฐาน ความเชื่อ ค่านิยมที่หลากหลายส่งผลให้บุคคลเกิดกระบวนการเรียนรู้และปรับตัวให้สอดคล้อง ซึ่งลักษณะของปัจจัยแวดล้อมนี้ย่อมส่งผลแก่บุคคลในรูปแบบแตกต่างกันไป มีการแยกปัจจัยแวดล้อมออกเป็น 3 โครงสร้าง คือ (1) ปัจจัยแวดล้อมที่บุคคลคัดสรรมาเป็นเป็นตัวเลือกเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ตามที่ต้องการ (selected environment) เช่น วัยรุ่นนอนไบนารีต้องการให้พ่อแม่รู้จักอัตลักษณ์แบบนอนไบนารี ได้นี้ก็ถึงช่องทางการเข้าถึงต่างๆ ที่จะได้รับการตอบรับที่ต้องการ ดังแนวทางต่อไปนี้ การพาพ่อแม่ไปชมนิทรรศการเกี่ยวกับเพศหลากหลาย การพาเข้าร่วมกลุ่มสื่อสังคมออนไลน์ที่ให้ความรู้ การชวนพ่อแม่ไปร่วมกิจกรรมสร้างสรรค์ที่กลุ่มนอนไบนารีมีส่วนร่วม ซึ่งแต่ละตัวเลือกจะมีบริบทแวดล้อมที่ให้ผลลัพธ์ต่างกัน (2) ปัจจัยแวดล้อมที่เกิดจาก

บุคคลหรือสังคมเข้าไปสร้างสรรค์ ชับเคลื่อนผลักดันให้สอดคล้องกับบริบทหรือผลลัพธ์ที่ต้องการ (constructed environment) เช่น กลุ่มนอนไบนารีต้องการให้มีห้องน้ำที่มีความเป็นกลางทางเพศในที่ทำงาน (Gender Neutral) จึงทำการรวบรวมรายชื่อเสนอที่ประชุม หรือเมื่อมีโอกาสในการขับเคลื่อนผ่านการงานอาชีพ เช่น นักออกแบบที่เขียนแบบห้องน้ำที่มีความเป็นกลางขึ้นในโครงการ (3) ปัจจัยแวดล้อมที่ถูกกำหนดไว้ บุคคลไม่อาจเข้าไปเปลี่ยนแปลงได้ (imposed environment) เช่น กฎระเบียบของหน่วยงานภาครัฐที่กำหนดให้ชุดกระโปรงเป็นเครื่องแบบสำหรับพนักงานเพศหญิง แม้นกลุ่มนอนไบนารีไม่เห็นด้วยกับชุดเครื่องแบบที่มีการระบุเพศแต่ก็ต้องสวมใส่ปฏิบัติตาม ซึ่งปัจจัยแวดล้อมในลักษณะนี้มักเป็นกรอบปฏิบัติที่ส่งผลให้บุคคลเกิดความคิดเหววมืดทางเพศแก่สังคม ไม่ว่าจะเป็นการบังคับใช้ค่านาหน้าชื่อแบบระบุเพศชายหญิง กรอบประเพณีที่กำหนดบทบาทความเป็นแม่ให้แก่ฝ่ายหญิงต้องรับผิดชอบเป็นส่วนมาก การเกิดขึ้นของปัจจัยแวดล้อมในแต่ละโครงสร้างแสดงให้เห็นว่าเมื่อตัวบุคคลเข้ามาปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมจะส่งผลให้เกิดการจัดการในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งขึ้นเพื่อเอื้ออำนวยให้เกิดการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์

(3) รูปแบบการแสดงออกทางพฤติกรรม (Behavioral Pattern) ได้แก่ รูปแบบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเพศสภาพของตนเอง เช่น การแสดงรูปลักษณ์ภายนอกที่ปรากฏให้เห็นได้ผ่านการแต่งกาย ทรงผม การแต่งหน้า การแสดงออกผ่านท่าทาง คำพูด การลงมือปฏิบัติ บุคคลที่รับรู้ว่าคุณลักษณะนอนไบนารี จะมีความเป็นกลางทางเพศที่มักจะเลี่ยงการใช้คำแสดงเพศเด็กหญิง เด็กชาย นาย นางสาว แต่จะใช้สรรพนามบุคคลอื่นด้วย คำกลาง เช่น เรียกชื่อ หรือเรียกคุณ และแทนตนเองด้วยชื่อ เป็นต้น ซึ่งบุคคลจะแสดงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับเพศของตนได้มากน้อยอย่างไร มีอิทธิพลทางสิ่งแวดล้อมและปัจจัยส่วนบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์ หากบุคคลที่มีเพศกำเนิดชายรับรู้ว่าคุณลักษณะนอนไบนารีแต่เติบโตในครอบครัวที่วางกรอบบทบาททางเพศให้มีความเป็นชายสูงต้องเข้มแข็ง อดทน และสืบทอดทายาท อาจส่งผลให้บุคคลเลือกที่จะแสดงออกทางเพศไปตามที่ครอบครัวคาดหวัง ไม่ได้เป็นตัวเอง

พัฒนาการอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคลเป็นกระบวนการที่อาศัยความต่อเนื่องในช่วงชีวิตหนึ่งให้ปรากฏขึ้นในบริบทสังคมที่เคลื่อนไหลไปตามสถานที่และกาลเวลา ดังที่ในอดีตสังคมไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับผู้มีความหลากหลายทางเพศ ส่งผลให้บุคคลไม่สามารถก้าวไปสู่การเปิดเผยอัตลักษณ์หลากหลายในตนได้ ซึ่งแนวคิดทางปัญญาสังคมให้คุณค่าและความหมายแก่บุคคลในฐานะผู้เรียนรู้ที่สามารถกำกับ ดูแล การแสดงพฤติกรรม โดยอาศัยการรับมือปรับตัวไปกับสภาพการณ์ต่างๆ ที่เข้ามาอิทธิพลกับชีวิตให้ผ่านพ้นไปได้ รวมถึงเป็นแนวคิดที่ครอบคลุมมิติ

ชีวิตของบุคคลอย่างรอบด้าน สร้างให้เกิดความเข้าใจที่ตอบรับกับแนวทางการศึกษาการดูแลผู้มีความหลากหลายทั้งในระดับบุคคลและระดับชุมชนสังคม

5.2 พัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศในกลุ่มผู้มีรสนิยมทางเพศแบบรักเพศเดียวกัน (Homosexual Identity Development)

ในช่วงปลาย ปีค.ศ. 1960 นักวิชาการเริ่มต้นศึกษาพัฒนาการทางเพศกลุ่มชายรักชาย และหญิงรักหญิง Stage Model of Homosexual Identity Development, Eight Chronological Stages, Four stages – Inclusive Model of Lesbian/Gay Identity Formation (Cass, 1979) ซึ่งให้ความสนใจศึกษาในกลุ่มผู้ใหญ่ โดยมีเส้นทางพัฒนาการไปถึงช่วงเวลาที่คุณสามารถยอมรับและเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศวิถีของตนให้สังคมรับรู้ได้ (Come out) (Mason, 2016) จากการศึกษา ทำให้ได้ข้อค้นพบว่า พัฒนาการดังกล่าวเริ่มต้นตั้งแต่ช่วงวัยรุ่น ทำให้ในภายหลังมีการขยายการศึกษาไปสู่กลุ่มนักเรียน นักศึกษา (Bilodeau, 2005) และเริ่มมีการต่อยอดองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ในภายหลังไปตามบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

รูปแบบพัฒนาการทางเพศที่เกิดขึ้นเป็นลำดับขั้น (Stage Model of Homosexual Identity Development) ถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวาง พัฒนาขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีความสอดคล้องระหว่างบุคคล (Interpersonal Congruency Theory) ที่กล่าวถึงการผสมกันภายในบุคคลและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น แนวคิดนี้เชื่อว่าบุคคลจะเกิดความมั่งคั่งได้ เมื่อตัวบุคคลนั้นรับรู้ได้ว่าสังคมสามารถรับรู้อัตลักษณ์ของเขาได้อย่างถูกต้อง (Cass, 1979) โดยระยะพัฒนาการของแต่ละคนจะแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับกระบวนการสัมพันธ์กับโลกภายในของตนเอง

5.2.1 Stage Model of Homosexual Identity Development (Cass, 1979)

พัฒนาการทางเพศ **Homosexual Identity Formation: A Theoretical Model** เป็นการศึกษาพฤติกรรมและการแสดงออกทางเพศของบุคคลที่อยู่ภายใต้วัฒนธรรมทางตะวันตก ภายใต้แนวคิดที่เชื่อว่า บุคคลเข้าสู่การบรรลุอัตลักษณ์ทางเพศวิถีได้จากพัฒนาการของตัวบุคคลและปฏิสัมพันธ์จากโลกภายนอก ทำการอธิบายไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1: ความสงสัยต่อรสนิยมทางเพศของตนเอง

บุคคลเริ่มรับรู้พฤติกรรมของตนเองที่แตกต่างไปจากค่านิยมทางเพศของสังคม และมีคำถามว่าพฤติกรรมที่เป็นอยู่นั้นใช่ลักษณะของคนรักเพศเดียวกันหรือไม่ บุคคลเริ่มแยกการรับรู้ของตนเองในปัจจุบันออกจากความคิดเดิมที่ว่า ตนเองมีรสนิยมทางเพศแบบรักเพศตรงข้าม

ขั้นที่ 2: การเปรียบเทียบรสนิยมทางเพศของตนเอง

ระยะนี้บุคคลสังเกตเห็นระหว่างการยอมรับต่อธรรมเนียมทางเพศแบบรักเพศเดียวกันหรือ ปฏิเสธ มีความสับสนไหวในการสูญเสียวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมที่เคยเป็นมา บุคคลเริ่มมองเห็นความแตกต่างในอัตลักษณ์ที่ตนเองเป็น เมื่อเทียบกับกลุ่มคนรักต่างเพศ

ขั้นที่ 3: การอดกลั้นต่อการรับรู้อัตลักษณ์เพศวิถีที่ปรากฏขึ้น

บุคคลเริ่มรับรู้และเข้าใจในลักษณะการรักเพศเดียวกัน แต่ยังไม่พร้อมยอมรับอัตลักษณ์นี้ของตน ระยะนี้บุคคลอาจเกิดความรู้สึกได้หลายอย่างทั้งพอใจและไม่ชอบใจ และบางคนอาจรู้สึกดีกับตนเองในการยอมรับลักษณะบางประการ เริ่มออกไปทำความรู้จักกับกลุ่มเพื่อนที่เป็นชายรักชาย หญิงรักหญิง ทำให้บุคคลรู้สึกมีคุณค่าในตัวเองมากขึ้น

ขั้นที่ 4: การยอมรับอัตลักษณ์ทางเพศวิถีของตน

บุคคลเริ่มมีสัมพันธภาพทำความรู้จักกับกลุ่มบุคคลรักเพศเดียวกัน มีความชัดเจนและยอมรับตนเองในทิศทางที่ดี เริ่มมีส่วนร่วมในกลุ่มและรับวิถีปฏิบัติตนเข้ามา เริ่มเข้าหาสังคมกลุ่มคนรักเพศเดียวกันบ่อยขึ้น

ขั้นที่ 5: ภูมิใจในอัตลักษณ์ทางเพศวิถีของตน

บุคคลมีความรู้สึกภูมิใจในอัตลักษณ์ของตน มีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกับกลุ่มรับเอาวัฒนธรรมและวิถีปฏิบัติเข้ามาดำเนินชีวิต บุคคลเริ่มออกมาต่อสู้ เผชิญหน้ากับกลุ่มคนส่วนใหญ่ทางเพศ ชัยเคลื่อนสิทธิ ความเท่าเทียมทางสังคมให้แก่ตนเองและกลุ่ม

ขั้นที่ 6: การหลอมรวมอัตลักษณ์

ขั้นตอนสุดท้ายนี้บุคคลหลอมรวมเอกลักษณ์ทางเพศของตนเองที่เป็นอยู่ เข้ากับสังคมทั่วไป บุคคลรู้สึกเป็นกลาง ลดระดับความรู้สึกเชิงลบที่เคยมีต่อสังคมมาก่อนหน้านี้ ทัศนคติวิญญานทางเพศหลอมรวมเป็นหนึ่งเดียวกับตัวตน เป็นอิสระจากการแปลกแยกตนเองจากสังคมนำไปสู่การเปิดเผยตนเองได้อย่างเป็นธรรมชาติและสามารถผสานตนเองเป็นหนึ่งเดียวกับสังคมได้

อย่างไรก็ดี ในเวลาต่อมาเริ่มมีความเห็นต่างในหมู่นักวิชาการ ((Kenedy & Oswalt, 2014) งานการศึกษาของ Cass ทำการศึกษาเฉพาะในกลุ่มผู้มีรสนิยมทางเพศแบบรักเพศเดียวกัน และขาดการพิจารณาอิทธิพลด้านเพศสรีระที่อาจเกิดความแตกต่างระหว่างพัฒนาการอัตลักษณ์ทางเพศที่เกิดขึ้นในเพศชายและเพศหญิง เกิดเป็นข้อจำกัดในการนำไปใช้กับบุคคลที่มีอัตลักษณ์ทางเพศแบบอื่น รูปแบบการพัฒนาด้านมาเน้นลำดับขั้นตอน (linear model) มีจุดเริ่มต้นดำเนินการเปลี่ยนผ่านตามขั้นตอนไปจนถึงจุดสิ้นสุดที่บุคคลออกมาเปิดเผยตนต่อสังคมได้ ซึ่งในธรรมชาติความเป็นจริงแล้ว บุคคลอาจมีจุดเริ่มต้นของการพัฒนาที่ต่างกัน มีการย้อนถอยกลับ หรือหยุดการพัฒนาลงระหว่างขั้นตอนได้ รวมถึงรูปแบบการพัฒนาด้านนี้ขาดการผสมผสานลักษณะ

ปัจจัยส่วนบุคคลอื่น ๆ ที่อาจมีอิทธิพลต่อพัฒนาการ เช่น ช่วงวัย เชื้อชาติ ประวัติความเป็นมาของชีวิต จึงเกิดรูปแบบพัฒนาการที่นำเอาบริบทดังกล่าวเข้ามาผสมผสานเพื่อทำการศึกษาและปรับเปลี่ยนรูปแบบจากลำดับขั้นตอน (stage) ให้เป็น กระบวนการ (process) ที่มีลักษณะสอดคล้องกับธรรมชาติของเพศที่ไหลเลื่อน เคลื่อนตัว ยืดหยุ่นได้ เช่น Lifespan Model, Ethnic, Cultural Identity, Historical, Typological Approach เป็นต้น

รูปแบบจำลองพัฒนาการอัตลักษณ์ทางเพศวิถี Lifespan Model (D'Augelli, 1994; Goodrich & Kathryn Brammer, 2019) เป็นที่ยอมรับและถูกนำไปใช้ในการศึกษากลุ่มผู้รั้งนิยมแบบรักเพศเดียวกัน เมื่อนำไปศึกษาในกลุ่มคนรักสองเพศ (Bisexuality) มีความสอดคล้องกับลักษณะธรรมชาติของอัตลักษณ์ที่มีความไหลเลื่อน เคลื่อนตัวในกระบวนการสร้างตัวตนทางเพศ ในบางบุคคลอาจมีพัฒนาการจากการเป็นคนรักเพศตรงข้ามมาก่อน ในขณะที่บางบุคคลสามารถพัฒนาจากการรักเพศเดียวกันมาก่อน หรือบางคนมีพฤติกรรมทางเพศกับคนรักเพศเดียวกันมาก่อน ซึ่งรูปแบบนี้อธิบายการเกิดขึ้นภายใต้กระบวนการที่ไม่ได้เรียงเป็นลำดับขั้นตอน ขึ้นอยู่กับลักษณะการพัฒนาของแต่ละบุคคล ที่อาจไม่คงที่เนื่องด้วยปัจจัยส่วนบุคคลและสังคมอื่น ๆ ดังนั้นรูปแบบพัฒนาการแบบเป็นขั้นตอน จึงไม่สามารถเข้ามาอธิบายถึงกระบวนการที่มีความแตกต่างนี้ได้

5.2.2 Life Span Model (D'Augelli, 1994; Goodrich & Kathryn Brammer, 2019)

รูปแบบพัฒนาการ Life span Model มีแนวคิดรากฐานเกี่ยวกับธรรมชาติทางเพศของบุคคลที่สามารถเคลื่อนไหลไปตามช่วงชีวิต บุคคลเติบโตจากเรื่องราวประสบการณ์การใช้ชีวิต การให้คุณค่าและการรับรู้ถึงพฤติกรรมความปรารถนาทางเพศของตนที่เป็นมา การพัฒนาความสัมพันธ์กับครอบครัว กลุ่มเพื่อน และความสัมพันธ์แบบโรแมนติกที่มีต่อบุคคลอื่นเป็นประสบการณ์ที่เรียนรู้จดจำจากบุคคลใกล้ชิด ครอบครัวไปถึงอิทธิพลทางวัฒนธรรม ค่านิยม ของบริบทสังคมที่บุคคลแวดล้อมอาศัย เป็นการประกอบสร้างทางสังคม ให้บุคคลมีทิศทางการเติบโตและก่อรูปร่างอัตลักษณ์ทางเพศของตน ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยน ไม่คงที่ และเคลื่อนตัวได้ตลอดช่วงชีวิต ซึ่งกระบวนการที่บุคคลพัฒนาไป อาจดำเนินไปแบบก้าวกระโดด เติบโตข้ามผ่านบางกระบวนการได้ ซึ่งประกอบไปด้วย 6 กระบวนการที่ดำเนินไปตามระยะของช่วงชีวิต มุ่งไปสู่เป้าหมายการก้าวออกจากอัตลักษณ์แบบรักเพศตรงข้ามไปสู่อัตลักษณ์ใหม่ที่เป็นตนเอง โดยมองเห็นความหมายในการมีชีวิตอยู่ การยืนหยัดและไม่อนุญาตให้สังคมเข้ามากดทับ พาตนเองไปสู่อิสรภาพ แสดงอัตลักษณ์ของตนให้ปรากฏขึ้น

ขั้นที่ 1: การก้าวออกจากอัตลักษณ์ทางเพศวิถีแบบรักเพศตรงข้ามชายหญิง

บุคคลเริ่มรับรู้ว่าคุณเองมีอัตลักษณ์ทางเพศไม่สอดคล้องกับค่านิยมพื้นฐานในระบบเพศชายหญิง

ขั้นที่ 2: พัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศวิถีแบบรักเพศเดียวกันในแบบของตน

ระยะนี้บุคคลเริ่มพัฒนาวิถีทางเพศของตน โดยพัฒนาความคิด ความรู้สึกและความปรารถนา จากการสังเกตเรียนรู้จากบุคคลรักเพศเดียวกัน และค้นหาความหมายของการเป็นอยู่ของกลุ่มคนนี้

ขั้นที่ 3: พัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศวิถีแบบรักเพศเดียวกันตามแบบวิถีทางสังคม

บุคคลต้องการพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศของตนและต้องการกำลังใจ แรงสนับสนุนทางสังคม เพื่อให้การยืนยันตนนี้เป็นไปอย่างมั่นใจและกล้าที่จะพัฒนาตัวตนที่เป็นให้สมบูรณ์ชัดเจน

ขั้นที่ 4 การเริ่มก้าวเป็นหนึ่งในกลุ่มรักเพศเดียวกัน

บุคคลเริ่มเปิดเผยตนเองในอัตลักษณ์ใหม่ให้ครอบครัวได้รับรู้ มีการพูดคุยบอกเล่า และชี้แจง อาจได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธได้ในขั้นตอนนี้ แต่บุคคลมีความพร้อมที่จะเปิดเผยแม้จะยังไม่มั่นใจว่าครอบครัวหรือคนรอบข้างจะรู้สึกอย่างไร

ขั้นที่ 5: การพัฒนาด้านความรู้สึก ความปรารถนาทางเพศแบบรักเพศเดียวกัน

บุคคลเริ่มสร้างประสบการณ์ตามความปรารถนาทางเพศของตน ก้าวสู่การสร้างความสัมพันธ์และมีความรู้สึกดึงดูดทางเพศที่นำไปสู่การมีความสัมพันธ์แบบโรแมนติกทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ไม่ง่ายนักเนื่องจากไม่สามารถทราบได้ว่าบุคคลใดที่จะมีความต้องการสอดคล้องกับตน เพราะเป็นสิ่งที่ไม่ปรากฏออกมาภายนอกให้ทราบได้

ขั้นที่ 6: การเข้าร่วมกลุ่มผู้รักเพศเดียวกัน

ขั้นสุดท้ายนี้ บุคคลเข้าไปมีวิถีชีวิตร่วมกับกลุ่มสังคมคนรักเพศเดียวกัน เรียนรู้การเป็นอยู่และแบ่งปันการใช้ชีวิตในกลุ่ม บุคคลเริ่มรู้ถึงประสบการณ์การถูกกดทับที่ผ่านมา มีการเคลื่อนไหว และไม่ยินยอมให้ตนเองต้องอยู่ในสถานการณ์นั้นอีกต่อไป รับรู้คุณค่าในวิถีของตนนำไปสู่การใช้ชีวิตอย่างเปิดเผย

แต่อย่างไรก็ตาม งานการศึกษาของ D'Augelli ส่วนใหญ่นำไปศึกษาในกลุ่มนักเรียนและเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพจากประสบการณ์ของบุคคล จึงอาจไม่สามารถนำไปอ้างอิงศึกษาในกลุ่มประชากรอื่น ๆ รวมถึงการค้นคว้าศึกษาในช่วงเวลานี้อยู่บนฐานการพัฒนาที่พิจารณาคุณลักษณะในเรื่องรสนิยมทางเพศ (Sexual orientation) ยังไม่ครอบคลุมมิติอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ (Gender identity) อื่น ๆ ซึ่งภายหลังมีการปรากฏตัวของกลุ่มคนที่มีอัตลักษณ์ทางเพศ

สภาพอื่นๆ ขึ้น เช่น กลุ่มคนข้ามเพศและนอนไบนารี ถึงแม้ว่าจะมีนักวิชาการได้นำรูปแบบการพัฒนาไปศึกษาประสบการณ์ในกลุ่มบุคคลข้ามเพศให้เห็นอยู่บ้าง แต่ก็ไม่มากเพียงพอที่จะทำให้กลุ่มนักวิชาการหยุดการศึกษาลงไว้เพียงเท่านี้ได้ (Bilodeau, 2005) และภายหลังเริ่มมีการศึกษาพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์หลากหลายทางเพศที่ปรากฏขึ้นในสังคม

5.3 พัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศในกลุ่มบุคคลข้ามเพศ (Transgender Identity Development)

การศึกษาด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในบุคคลข้ามเพศเริ่มต้นในช่วงต้นปี ค.ศ. 1980 พัฒนาจากแนวคิด Stage Model ที่ศึกษาในกลุ่มอัตลักษณ์เพศวิถี แล้วนำมาขยายต่อยอดไปประยุกต์ในการศึกษากลุ่มข้ามเพศทั้งในวัยรุ่นและผู้ใหญ่ มีรูปแบบที่นิยมนำไปใช้ในการศึกษาดังนี้ (Jack D. Simons & Beck, 2020)

5.3.1 Bockting & Coleman Developmental Stage of Transgender Model (W. Bockting et al., 2016; W. O. Bockting & Coleman, 2016)

รูปแบบพัฒนาการทางเพศนี้ ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน มีพื้นฐานแนวคิดจากพัฒนาการทางสังคมของ Eric Ericson ที่กล่าวว่า บริบททางสังคมมีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์ ซึ่งบุคคลมีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเป็นส่วนใหญ่ในการดำรงชีวิต ทำให้สะท้อนถึงอิทธิพลทางสังคมที่มีต่อกระบวนการของพัฒนาการบุคคล ซึ่งไม่เกิดขึ้นเป็นลำดับขั้น อาจมีการข้ามขั้น หรือหยุดพัก และเริ่มต้นใหม่ได้ตลอดกระบวนการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทักษะทางสังคมของบุคคลนั้น ๆ ที่สามารถเข้าไปสัมพันธ์กับโลกภายนอกได้มากน้อยเพียงใด รวมถึงพื้นฐานส่วนบุคคลในด้านกายภาพ ความเจ็บป่วย ซึ่งผู้ทำการศึกษาจำเป็นต้องนำข้อมูลในด้านกาย จิต สังคม เข้ามาพิจารณาในการศึกษา ขั้นก่อนการเปิดเผยตน (Pre-coming out)

บุคคลเริ่มรู้สึกและรับรู้ว่าตนเองมีการแสดงออกทางเพศตรงข้ามกับเพศกำเนิด เช่น เด็กผู้หญิงที่รับรู้ว่าเป็นเพศชาย ต้องการเล่น แสดงออก แต่งตัวแบบผู้ชาย แต่ไม่สามารถบอกได้ว่าความรู้สึกนี้คืออะไร เนื่องจากบุคคลรับรู้อัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตนเองได้ตั้งแต่ในวัยเด็ก ซึ่งบุคคลในช่วงวัยเด็กมักแสดงออกในสำนึกที่ตนเป็นอยู่ออกมาอย่างตรงไป ตรงมา แต่การอาศัยอยู่ในสังคมที่มีการสร้างกฎเกณฑ์ทางเพศบนฐานแนวคิดแบบขั้วชายหญิงทั้งในเรื่องการแต่งกาย การแสดงออก สรรพนามที่ใช้ เมื่อเริ่มแสดงบทบาททางเพศแตกต่างไปจากความคาดหวังของสังคมและถูกปฏิเสธ ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกไม่สบายใจ เกิดความรู้สึกอาย ไม่ได้เป็นตัวของตัวเอง ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ที่จะถอยห่างออกจากสังคม ปิดซ่อนตนเอง เพื่อลดการถูก

ล้อเลียน ตีตรา รวมถึงอาจเรียนรู้ที่จะแสดงออกตามที่สังคมคาดหวัง โดยยอมบิดเบือนตนเอง เพื่อให้สังคมยอมรับเข้าเป็นส่วนหนึ่ง

ขั้นเปิดเผยตน (Coming out)

บุคคลเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่ต้องการเป็น ยอมรับกับตนเองและต้องการบอกกล่าวให้คนรอบข้างรับรู้และเข้าใจ ในขั้นการเปิดเผยตนนี้มักเกิดขึ้นได้ตั้งแต่ในเด็กและวัยรุ่น เริ่มลดระดับการแสดงออกในบทบาทอัตลักษณ์เดิม เริ่มสังสรรค์ พบปะกับสังคมคนข้ามเพศ แม้ว่าคุณมีความต้องการในการเปิดเผยตนมากเพียงใด ก็ยังคงมีความกังวลใจเกี่ยวกับการยอมรับจากบุคคลรอบข้าง เช่น ครอบครัว เพื่อนสนิท คนรู้จัก ในขั้นนี้เองจึงเป็นช่วงเวลาสำคัญที่บุคคลต้องเผชิญกับความรู้สึกโดดเดี่ยว แยกแยก ถูกปฏิเสธ ซึ่งพบว่า การได้รับแรงสนับสนุนจากกลุ่มสังคมคนข้ามเพศ จะช่วยให้คุณก้าวข้ามผ่านความรู้สึกเหล่านั้นออกไปได้ รวมถึงครอบครัวที่ให้การต้อนรับและยอมรับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่คุณเลือกที่จะเป็น นับเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการเปิดเผยตน บุคคลที่สามารถจัดการรับมือกับวิกฤติด้านจิตใจที่เกิดขึ้นให้ผ่านพ้นไปได้ จะสามารถเปิดเผยตนได้สำเร็จลุล่วง

ขั้นการเปิดประสบการณ์ (Exploration)

บุคคลก้าวออกจากอัตลักษณ์เดิม เริ่มเรียนรู้วิถีการเป็นอยู่ในอัตลักษณ์ใหม่ เริ่มทำการเปลี่ยนแปลงตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น บทบาท การแต่งกาย บุคลิกภาพ การแสดงออกทางเพศ ให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตน เป็นช่วงเวลาที่บุคคลปรับแนวทางการแสดงออกให้เป็นตนเองได้อย่างเป็นธรรมชาติ มีการลองผิดลองถูกไปเรื่อย ๆ จนเจอจุดที่สมดุลเหมาะสมกับตนเอง โดยในช่วงแรกอาจยังไม่ทำการเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพ ขึ้นอยู่กับบุคคลที่อาศัยความพร้อมในการเปลี่ยนแปลง ซึ่งบางคนอาจต้องการใช้การบำบัดด้วยฮอร์โมนตั้งแต่ก่อนวัยรุ่น (Puberty blocker) ในขณะที่บางคนอาจจะใช้เวลายาวนานจนเข้าสู่วัยผู้ใหญ่จึงจะทำการเปลี่ยนแปลงรูปลักษณ์ภายนอก เช่น การเริ่มใช้ฮอร์โมน การผ่าตัดปรับเปลี่ยนเพศสรีระ บุคคลออกแสวงหากลุ่มสังคมจากแหล่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์และแบบพบปะเจอตัว ในสมาคม กลุ่มกิจกรรม บุคคลเริ่มเข้าสู่กระบวนการสร้างภาพลักษณ์ดึงดูดเพศตรงข้าม ในช่วงแรกอาจรู้สึกไม่คุ้นเคยต่อการแสดงออกทางเพศในอัตลักษณ์ใหม่นี้ ซึ่งบุคคลปรับแต่งให้พอดีจากการตอบสนองโดยคู่ของตน การได้รับการยอมรับ การต้อนรับจากกลุ่มสังคมที่คุณเข้าไปสัมพันธ์ นี่จะเป็นส่วนเสริมสร้างความมั่นใจ ความมั่นคงในการดำเนินชีวิตบนบทบาทอัตลักษณ์ใหม่ ขั้นของการเปิดประสบการณ์นี้จะถือว่าพัฒนาไปได้อย่างสมบูรณ์เมื่อบุคคลพาตนเองไปถึงจุดที่ก้าวออกจากความรู้สึกอับอาย ซ่อนปิดไปสู่ความรู้สึกภาคภูมิใจ (Pride) ในอัตลักษณ์ทางเพศที่ตนยืน

อยู่ ความภาคภูมิใจในสิ่งที่ตนเป็นจะนำพาบุคคลเข้าสู่การมีส่วนร่วมทางสังคม เป็นตัวแทนของ คนข้ามเพศที่เข้าไปช่วยเหลือ ให้การสนับสนุนแก่กลุ่มในการขับเคลื่อนเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ ต่อสวัสดิการและการเป็นอยู่ที่ดีของคนข้ามเพศ

ขั้นสร้างสัมพันธ์แบบคู่รัก (Intimacy)

บุคคลมีความพร้อมที่จะเปิดรับและเปิดโอกาสให้ตนเองได้แสดงออก มีความสัมพันธ์ ทางจิตใจและทางร่างกายกับบุคคลอื่น ในขั้นนี้บุคคลมักเผชิญกับความกลัวในการถูกปฏิเสธ ความรัก การถูกปฏิเสธตัวตน ซึ่งก่อให้เกิดภาวะด้านสุขภาพจิตต่าง ๆ เช่น ภาวะซึมเศร้า ความ กังวลใจ ทั้งนี้บุคคลจะรู้สึกมากน้อยเพียงไรนั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์ส่วนบุคคลที่มีมาก่อนจาก การดูแลในครอบครัวซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญ ชายข้ามเพศอาจรู้สึกว่าตนไม่ มั่นใจในการพัฒนา ความสัมพันธ์แบบคู่รักเพราะตนเองไม่มีอวัยวะเพศชาย ซึ่งนับเป็นประเด็นสำคัญที่สร้างความ กังวลใจให้ผ่านพ้นระยะนี้ได้ นอกจากนี้กลุ่มคนข้ามเพศที่มีรสนิยมทางเพศแบบรักเพศเดียวกัน อาจต้องเผชิญกับการถูกตีตราในระดับสูง เนื่องจากสังคมเองก็ขาดความเข้าใจในพื้นฐานลักษณะ ความหลากหลายทางเพศที่มีทั้งในเรื่องของอัตลักษณ์ทางเพศสภาพและรสนิยมทางเพศเข้ามา เป็นตัวแปรในการแสดงออกด้านความรัก ความสัมพันธ์

ขั้นการผสมผสานอัตลักษณ์ใหม่เข้าเป็นหนึ่งเดียวกับตน (Identity integration)

บุคคลยอมรับตนเองได้อย่างเต็มหัวใจ ไม่ยึดถือกับการได้เป็นอัตลักษณ์ที่ตน บรรารณา ไม่ยึดถือมุมมองที่โลกภายนอกมองภาพของตนว่าจะเป็นเช่นไร ผสานอัตลักษณ์ใหม่ เป็นตัวตนได้อย่างกลมกลืน ใช้ชีวิตบนความอิสระในการเป็นตัวเอง มองเห็นตนเองเป็นบุคคลหนึ่ง ในสังคม คำตีตราจากสังคมซึ่งเคยมีอิทธิพลทางจิตใจมาก่อนหน้านี้ถูกผ่อนคลายลง บุคคลไม่ให้ ค่ากับทัศนคติหรือคำพูดเหล่านั้นมากเท่าที่เคยเป็นมา ใช้ชีวิตในมิติต่าง ๆ อย่างสอดคล้อง กลมกลืน สามารถแสดงออก สร้างความสัมพันธ์ มีความรัก แบ่งปันประสบการณ์ชีวิต การต่อสู้กับ เส้นทางการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ทางเพศของตนแก่บุคคลอื่นได้

อย่างไรก็ตาม ยังคงมีข้อจำกัดเกิดขึ้นการศึกษา เนื่องจากพัฒนาการรูปแบบดังกล่าว ถูกพัฒนาจากการศึกษาในกลุ่มคนผิวขาวชาวตะวันตกที่มีมุมมองทางเพศอยู่บนกรอบเพศแบบชาย หญิง และมีการตีตรา เขี่ยดหยามบุคคลที่มีความแตกต่างทางเพศ เกือบดกแล้วบุคคลข้าม เพศ ซึ่งสังคมประเทศอื่นอาจยอมรับธรรมชาติในเรื่องความหลากหลายทางเพศได้ รวมถึงบุคคลมี ปัจจัยด้านกาย จิต สังคมที่แตกต่างกัน ทำให้นักวิชาการยังคงจำเป็นต้องศึกษาต่อยอดความรู้ อย่าง ต่อเนื่อง ปัจจุบันยังไม่การศึกษาที่ระบุได้อย่างชัดเจนถึงปัจจัยที่ส่งผลให้บุคคลรับรู้ว่าคุณสมบัติ อัต ลักษณ์ทางเพศแบบใด ทราบเพียงว่ามีองค์ประกอบหลายด้านเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนี้ 1) ปัจจัยด้าน

ชีวภาพ ร่างกาย ที่เกี่ยวข้องกับยีนส์ ระดับฮอร์โมน 2) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ครอบครัวที่ให้การเลี้ยงดูอย่างเข้าใจ การเคารพในความหลากหลายทางเพศ เกี่ยวเนื่องไปถึงด้านกฎหมาย นโยบายปกป้องคุ้มครองสิทธิพื้นฐานของกลุ่มคนเหล่านี้ (Raymond et al., 2021) ปัจจัยเหล่านี้ส่งอิทธิพลต่อกระบวนการของพัฒนาการทางเพศจนไปถึงขั้นที่บุคคลสามารถยืนยันอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตนได้

5.3 .2 Witnessing and Mirroring: A Fourteen Stage Model of Transsexual Identity Formation (Devor, 2004; Pardo & Devor, 2017)

พัฒนาการอัตลักษณ์ทางเพศรูปแบบนี้ ได้รับอิทธิพลจากการผสมผสานแนวคิดรูปแบบ Stage Model of Homosexual Identity Development เข้ากับแนวคิดกระบวนการเปลี่ยนผ่านจากบทบาทในอัตลักษณ์ทางเพศเดิมไปสู่บทบาทใหม่ (Process of Role exit) ของ Ebaugh ทำการศึกษาในกลุ่มอัตลักษณ์ข้ามเพศที่เข้ารับการเปลี่ยนผ่านร่างกายด้วยกระบวนการทางการแพทย์ ให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ (Transsexual) ซึ่งแนวคิดนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษากลุ่มอัตลักษณ์ข้ามเพศที่ไม่ต้องการเปลี่ยนผ่านเพศสรีระของตนเอง (Transgender) ได้เช่นเดียวกัน

จากแนวคิดพื้นฐานที่กล่าวว่า บุคคลเป็นผู้ที่มีการปฏิสัมพันธ์ภายในและภายนอกตนเอง ตลอดการมีชีวิตอยู่ แนวทางนี้จึงมุ่งไปที่การทำความเข้าใจบริบททางสังคมที่ส่งผลต่อด้านจิตใจ อิทธิพลจากกฎเกณฑ์และค่านิยมระบบเพศแบบทวิลักษณ์ กระทบต่อกระบวนการยืนยันอัตลักษณ์ทางเพศในกลุ่มข้ามเพศ เมื่อบุคคลรับรู้ว่าคุณเองไม่ได้อยู่ภายใต้อัตลักษณ์ตามเพศทางกายภาพ จึงเกิดการขับเคลื่อนเปลี่ยนแปลงตนเองให้สอดคล้องกับการรับรู้ของตน ปรับเปลี่ยนการแต่งตัว บุคลิกภาพและอาจเริ่มการเปลี่ยนแปลงสรีระขึ้น

แนวคิดหลัก คือ บุคคลให้ความสำคัญกับการได้เป็นส่วนหนึ่ง การได้รับการยอมรับให้เป็นผู้หญิงหรือผู้ชายตามกรอบเพศที่สังคมกำหนด รอคอยให้สังคมมองเห็นและทำการยืนยันอัตลักษณ์ สมาชิกในสังคมจึงเป็นเหมือนกระจกสะท้อนอัตลักษณ์ให้แก่บุคคล (Mirroring) และเมื่อบุคคลในสังคมสามารถรับรู้และยอมรับพวกเขาตามการแสดงออกถึงอัตลักษณ์นั้นได้ จะเปรียบเหมือนประจักษ์พยานที่ทำให้บุคคลมีความมั่นใจและวางใจ (Witnessing) ซึ่งกระบวนการที่กล่าวมานี้ส่งผลอย่างมากต่อสุขภาวะของบุคคล รูปแบบพัฒนาการนี้ ประกอบไปด้วย 14 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1: การทนอยู่บนความกังวลใจ (Abiding Anxiety)

บุคคลปรากฏความกังวลใจต่อด้านเพศภาวะและเพศกำเนิดของตนเองอย่างสม่ำเสมอ เริ่มรู้สึกว่าคุณเองไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มเพศที่ได้มาแต่กำเนิดนี้ รู้สึกไม่สบายใจที่ต้อง

แสดงออกทางเพศให้สอดคล้องกับตามที่ตั้งใจคาดหวัง อาจมีการถอยห่างจากสังคมเพื่อหลบเลี่ยงความไม่สบายใจที่เกิดขึ้นนี้ และอาจพัฒนาการรับมือไปในทิศทางที่ไม่เหมาะสม เช่น การใช้สุราและสารเสพติดเข้ามาบรรเทาความเครียดที่เกิดขึ้น

ขั้นที่ 2: ความสับสนต่อประเด็นด้านเพศภาวะและด้านเพศสรีระ (Identity Confusion About Originally Assigned Gender and Sex)

บุคคลเกิดการตอบสนองต่อการรับรู้ตนเองไม่สอดคล้องกับเพศทางกายภาพของตน เริ่มทบทวนถึงการแสดงออกทางเพศตามการรับรู้ต่อสังคมรอบข้าง เด็กและวัยรุ่นที่สื่อสารความเป็นตนเองออกไป อาจได้รับการปฏิเสธจากครอบครัวรวมถึงสังคมรอบข้าง หรือพยายามปฏิบัติกับเด็กเหมือนดังที่เป็นมาเพื่อให้บุคคลนั้นเชื่อว่ากำลังสับสน หรืออาจมองว่าบุคคลมีความผิดปกติทางจิตใจ ซึ่งประเด็นเหล่านี้ส่งผลให้บุคคลเลือกที่จะไม่บอกให้สังคมรับรู้เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตีตรา ดังนั้น ในขั้นนี้จะพบว่าบุคคลส่วนมากอาจเลือกที่จะแสดงออกให้สอดคล้องกับเพศที่ได้รับมาแต่เกิด มากกว่าที่จะเป็นตัวของตัวเอง แม้ว่าจะต้องฝืนใจ

ขั้นที่ 3: การเทียบเคียงประเด็นด้านเพศภาวะและด้านเพศสรีระ (Identity Comparisons About Originally Assigned Gender and Sex)

บุคคลเริ่มปรับเปลี่ยนวิธีการแสดงออกทางเพศของตนให้อยู่บนความเป็นไปได้ ที่ตอบรับอัตลักษณ์ที่ต้องการแสดงออกและตอบรับความคาดหวังของสังคมในบทบาทเดิม บุคคลเริ่มเทียบเคียงความรู้สึกภายในของตนไปพร้อมกับการมองหาทางพฤติกรรม วิธีการแสดงออกในรูปแบบที่เหมาะสมกับอัตลักษณ์ที่ตนรับรู้ เมื่อลองปรับเปลี่ยนแล้วพบว่าได้รับการสะท้อน การยอมรับ ในฐานะสมาชิกของกลุ่มอัตลักษณ์ทางเพศที่ตนเองปรารถนา บุคคลนั้นจะเรียนรู้วิธีการแสดงออกการใช้ชีวิตเป็นหนึ่งเดียวจากกลุ่มอัตลักษณ์นั้น อย่างไรก็ตามหากบุคคลได้รับเสียงสะท้อนในทางลบจากสมาชิกกลุ่มอัตลักษณ์ที่บุคคลปรารถนาจะเป็นส่วนหนึ่ง หรือได้รับการปฏิเสธ จะส่งผลต่อสภาพจิตใจ ทำให้บุคคลนั้นเกิดความไม่พอใจในรูปร่าง ลักษณะของตน โดยเฉพาะเมื่อบุคคลนั้นได้เข้าสู่ช่วงวัยเจริญพันธุ์ (Puberty) ที่บุคคลจะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายไปตามเพศสรีระตามธรรมชาติ ซึ่งทำให้อวัยวะบางส่วนของร่างกายปรากฏชัดเจนขึ้น กลายเป็นความขัดแย้งกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตน

ขั้นที่ 4: การค้นพบความต้องการเปลี่ยนแปลงสรีระทางเพศหรือความต้องการข้ามเพศ (Discovery of Transsexualism or Transgenderism)

บุคคลพบว่าตนเองต้องการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ทางเพศหรือเพศสรีระให้สอดคล้องกับความปรารถนา ซึ่งจังหวะและช่วงเวลาในการตกผลึกของแต่ละบุคคลแตกต่างกันได้

หลายคนสามารถค้นพบและตัดสินใจที่จะเปลี่ยนแปลงและข้ามอัตลักษณ์ได้ตั้งแต่วัยรุ่น เป็นช่วงเวลาที่บุคคลตัดสินใจได้อย่างแน่วแน่ชัดเจน

ขั้นที่ 5: ความสับสนต่อการเปลี่ยนแปลงเพศสรีระหรือการข้ามเพศ (Identity Confusion About Transsexualism or Transgenderism)

เป็นช่วงเวลาที่บุคคลก้าวเข้าสู่ความเป็นตนเองที่ปรารถนาหรือคอยมานาน เริ่มวางแผนปรับแต่งภาพลักษณ์ของตน ใคร่ครวญถึงรายละเอียดในการเปลี่ยนแปลงที่ตนต้องดำเนินการ ในช่วงเวลานี้บุคคลใช้เวลาอย่างมากในการหาข้อมูลต่าง ๆ เพื่อพาตนเองไปสู่บทบาทใหม่ ทำการศึกษาแนวทางจากกลุ่ม สรรหาทางเลือกทางการแพทย์ที่มีอยู่อย่างจริงจัง บุคคลอาจเกิดความกังวลใจขึ้นได้บ้างในช่วงเวลานี้

ขั้นที่ 6: การเทียบเคียงตนเองกับผู้ที่เปลี่ยนแปลงเพศสรีระหรือบุคคลข้ามเพศ (Identity Comparisons About Transsexualism or Transgenderism)

ในขั้นนี้บุคคลต้องการข้อสรุปที่ชัดเจนของการเป็นบุคคลข้ามเพศในความหมายแบบฉบับของตนเอง บุคคลเทียบเคียงตนเองกับบุคคลอื่นที่ตัดสินใจก้าวสู่การข้ามเพศแล้ว เทียบเคียงตนเองกับกลุ่มคนที่มีอัตลักษณ์ทางเพศในแบบที่ตนปรารถนาอยากเปลี่ยนแปลง เพื่อศึกษาว่าตนเองจะเป็นแบบใดได้ใกล้เคียงมากที่สุด แม่นในความเป็นจริงบุคคลได้ทำการตัดสินใจก้าวออกจากอัตลักษณ์ทางเพศเดิมของตนแล้ว แต่เมื่อถึงช่วงเวลาที่ต้องเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกายและบทบาท บุคคลจะเริ่มหาประสบการณ์ในการเพาะบ่มอัตลักษณ์ใหม่ โดยไม่ก้าวกระโดดข้ามไปยังอัตลักษณ์ชั่วคราวข้ามในทันที แต่อาจเริ่มค่อยๆ ขยับออกจากอัตลักษณ์เดิมไปสู่การเข้ากลุ่มบุคคลที่ใกล้เคียงกับอัตลักษณ์เดิมของตน เป็นหนึ่งในกระบวนการยืนยันตนเองจากกลุ่ม เช่น บุคคลเพศชายที่กำลังตัดสินใจก้าวสู่การข้ามไปเป็นเพศหญิง อาจเข้าไปใช้ชีวิต มีสังคมร่วมกับกลุ่มชายที่มีลักษณะคล้ายหญิง เมื่อเรียนรู้ว่าไม่ใช่พื้นที่ของตน ก็ขยับปรับไปหากกลุ่มอื่น ๆ ที่เข้าใกล้กับความเป็นผู้หญิง เป็นต้น

ขั้นที่ 7: ความทนทานยืนหยัดบนอัตลักษณ์แบบเปลี่ยนแปลงเพศสรีระหรืออัตลักษณ์ข้ามเพศ (Tolerance of Transsexual or Transgender Identity)

ระยะการพัฒนาช่วงนี้เกิดขึ้นในช่วงเวลาอันสั้น หรือเกิดขึ้นขนานกับระยะการเทียบเคียง บุคคลเริ่มก้าวขาออกจากอัตลักษณ์เดิมเข้า เริ่มเข้าใจและทนทานในการสื่อสารกับบุคคลอื่นว่าตนเองเป็นคนข้ามเพศ

ขั้นที่ 8: การรอคอยก่อนการยอมรับต่ออัตลักษณ์แบบเปลี่ยนแปลงเพศสรีระหรืออัตลักษณ์ข้ามเพศ (Delay Before Acceptance of Transsexual or Transgender Identity)

บุคคลอาจใช้เวลาแตกต่างกันในการตัดสินใจยอมรับที่จะเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ทางเพศให้ปรากฏชัด เนื่องจากอาจมีความลังเล ไม่แน่ใจว่าตนเองจะเป็นอย่างไรกับบทบาทในการใช้ชีวิตบนอัตลักษณ์ใหม่ หลายคนกังวลใจในเรื่องการสูญเสียสังคมเดิม หลายคนใช้เวลานานในการหาข้อมูลเพิ่มเติม ลองสวมบทบาทดังกล่าวซ้ำแล้วซ้ำเล่าเพื่อมองหาการยืนยันจากกลุ่มสังคมในอัตลักษณ์ใหม่เพื่อให้มั่นใจว่าตนเองเป็นสมาชิกในกลุ่มนั้นได้จริง ๆ การสร้างความสัมพันธ์แบบโรแมนติกก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้บุคคลยืนยันตนเองได้ เนื่องจากการได้รับปฏิกิริยาตอบกลับจากคู่ของตนนั้นสามารถสร้างความมั่นใจและในขณะเดียวกันก็ลดทอนความมั่นใจลงได้ หากบุคคลนั้นรู้ว่าตนเองไม่สามารถแสดงบทบาทเพศให้เป็นไปตามที่ปรารถนาได้

ขั้นที่ 9: การยอมรับอัตลักษณ์แบบเปลี่ยนแปลงเพศสรีระหรืออัตลักษณ์ข้ามเพศ (Acceptance of Transsexual or Transgender Identity)

บุคคลเข้าสู่ช่วงเวลาที่ตนเองยอมรับและจะใช้ชีวิตในอัตลักษณ์ข้ามเพศ บุคคลมีความรู้สึกโล่งใจและยินดีกับตนเองได้

ขั้นที่ 10: ขั้นการรอคอยก่อนตัดสินใจทำการเปลี่ยนแปลง (Delay Before Transition)

บุคคลยังคงมีความครุ่นคิดถึงการเปลี่ยนแปลงเพศสรีระและมีบทบาทใหม่ของตนเอง เริ่มทำการทบทวนถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่จะเข้ามาระทบเกี่ยวข้อง เช่น หน้าที่การงาน ครอบครัว ค่าใช้จ่าย ความพร้อมของสภาพจิตใจ บุคคลโดยมากที่พาตนเองมาถึงขั้นตอนนี้ จะไม่มีใครรู้ได้อย่างแท้จริงว่าชีวิตหลังจากนี้จะเป็นอย่างไร แม้จะทำการศึกษาในเรื่องนี้มาก่อนมากมายไม่ว่าจะเป็นการศึกษาผ่านเอกสารหรือการสอบถามจากผู้มีประสบการณ์ตรง แต่เมื่อถึงเวลาที่ต้องลงมือตัดสินใจให้ออกมาเป็นรูปธรรม จะไม่สามารถทำให้เกิดขึ้นได้ในทันที ซึ่งจะใช้เวลาอย่างน้อยไม่เท่ากันในแต่ละบุคคล ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวถึงในข้างต้น

ขั้นที่ 11: ขั้นการเปลี่ยนแปลง (Transition)

บุคคลตัดสินใจเปลี่ยนแปลงจากอัตลักษณ์เดิมไปสู่อัตลักษณ์ใหม่ โดยบอกกล่าวให้สังคมใกล้ชิดรับทราบ บุคคลสามารถเลือกการเปลี่ยนแปลงได้ทั้งในด้านการแสดงออก บทบาททางเพศ การเปลี่ยนแปลงสรีระร่างกายด้วยการแพทย์ เช่น การใช้ฮอร์โมนบำบัด การรับบริการจิตบำบัด การเปลี่ยนแปลงเพศสรีระ ซึ่งแต่ละบุคคลจะเลือกเปลี่ยนแปลงอย่างใดอย่างหนึ่งหรือเลือกเปลี่ยนแบบเต็มรูปแบบเพื่อให้มีรูปร่าง เพศสรีระ สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจ ในช่วงการเปลี่ยนแปลงนี้เอง ในขณะที่ร่างกายกำลังเปลี่ยนผ่านจากการใช้ฮอร์โมนหรือการผ่าตัด บุคคลอาจเผชิญกับความเครียด ความกังวลใจ จากสังคมที่อาจเริ่มมี

การตีตรา ใช้คำพูดทำร้ายจิตใจ ปฏิเสธตัวตน ซึ่งกระบวนการเปลี่ยนผ่านทางร่างกายนี้มักจะใช้เวลาเป็นปีที่จะเกิดความสมบูรณ์

ขั้นที่ 12: ขั้นยอมรับหลังกระบวนการเปลี่ยนแปลงเพศวิถีและอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ (Acceptance of Post-Transition Gender and Sex Identities)

บุคคลเกิดการยอมรับตนเองในอัตลักษณ์ใหม่ได้ในขณะที่ยังอยู่ในระหว่างกระบวนการเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตามยังมีบุคคลที่รอคอยให้กระบวนการเปลี่ยนผ่านทางร่างกายสิ้นสุดสมบูรณ์ จึงจะยอมรับตนเองได้อย่างแท้จริง ก้าวออกจากภาวะไม่พึงพอใจในอัตลักษณ์ทางเพศ (Gender dysphoria) ไปสู่ความรู้สึกสุขพึงพอใจ (Gender Euphoria)

ขั้นที่ 13: ขั้นบูรณาการ (Integration) ผลานการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นหนึ่งเดียวกับตน

บุคคลใช้ชีวิตประจำวันในอัตลักษณ์ใหม่ได้อย่างเป็นธรรมชาติทั้งการแสดงออกและบทบาทใหม่ ร่างกายเป็นหนึ่งเดียวกับสำนักู้ทางเพศของตน ชายข้ามเพศรับรู้ว่าตนเป็นผู้ชายคนหนึ่ง หญิงข้ามเพศรับรู้ว่าตนเป็นผู้หญิงคนหนึ่ง ภาพและความรู้สึกในอัตลักษณ์เดิมของตนได้จางหายไปเอง ในขั้นนี้บุคคลพบว่า ตนเองสามารถผสานตนเองในอัตลักษณ์เดิมเข้ากับอัตลักษณ์ใหม่ได้อย่างสมดุล ไม่จำเป็นต้องตัดขาดลักษณะบางประการของตนเองออกไป เป็นผู้ที่กลมกลืนเข้ากับกลุ่มสังคมอื่น ๆ ในชีวิตได้เช่นเดียวกับสมาชิกกลุ่มผู้มีอัตลักษณ์ข้ามเพศได้

ขั้นที่ 14: ขั้นการดำรงอัตลักษณ์อย่างภาคภูมิใจ (Pride)

บุคคลรับรู้ถึงความภาคภูมิใจต่อตนเองและเป็นกระบอกเสียงให้สังคมรับรู้การเป็นอยู่ของกลุ่มบุคคลข้ามเพศ มองหาโอกาสในการต่อสู้เพื่อปกป้อง เรียกร้องสิทธิและความเท่าเทียมให้แก่กลุ่มของตน เข้าสู่กระบวนการให้ความช่วยเหลือและการให้ความรู้แก่บุคคลอื่น ๆ

อย่างไรก็ตาม พัฒนาการอัตลักษณ์ทางเพศเป็นประสบการณ์เฉพาะบุคคล การเคารพพื้นฐานความแตกต่างของบุคคลยังเป็นสิ่งที่พึงนึกถึง จึงไม่อาจนำรูปแบบที่ตายตัวไปใช้เป็นข้อสรุปได้กับทุกคน บุคคลข้ามเพศอาจจะสัมผัสกับประสบการณ์การเปิดเผยตนที่เกิดขึ้นซ้ำในกระบวนการ ทั้งในช่วงการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพและการปรับเปลี่ยนบทบาททางเพศวิถีให้สอดคล้องกับตนเอง รวมถึง บุคคลบางกลุ่มอาจไม่มีความต้องการเปลี่ยนแปลงสรีระทางเพศของตน

นอกจากนี้ความแตกต่างด้านปัจจัยส่วนบุคคล เพศสรีระ อายุ การศึกษา รายได้และเชื้อชาติ สีผิว ถิ่นที่อยู่อาศัย ทำให้นักวิชาต้อยอดความรู้ที่นำไปสู่การศึกษากระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศที่แยกย่อยลงไปในกลุ่มประชากรแต่ละสังคม อย่างเช่นประเด็นการเหยียดเชื้อชาติ

ในประเทศตะวันตก ส่งผลให้กลุ่มประชากรผิวสีต้องปกปิดอัตลักษณ์ทางเพศของตนเองไว้เพื่อให้การดำรงชีพเป็นอยู่อย่างปลอดภัย ในขณะที่ประเทศไทยมีประเด็นความขัดแย้งด้านเชื้อชาติไม่ชัดเจนมากนัก แต่พบประเด็นเกี่ยวกับการสืบทอดชาติพันธุ์ที่นับเป็นอุปสรรค ที่ส่งผลให้บุคคลไม่กล้าแสดงอัตลักษณ์ทางเพศสภาพตามธรรมชาติที่ดำรงอยู่ได้ เช่น คนไทยเชื้อสายจีน หรือคนไทยเชื้อสายมุสลิม ประเด็นความทับซ้อนเหล่านี้มีอิทธิพลต่อกระบวนการมากน้อยแตกต่างกันไป จึงเป็นช่องว่างความรู้ที่นักวิชาการยังต้องศึกษาเพิ่มเติมต่อไป

งานการศึกษาของ Simons, Grant, and Rodas (2021)

การศึกษาประสบการณ์ด้านการรับมือกับภัยคุกคามทางสังคม ปัจจัยส่งเสริม และพัฒนาการอัตลักษณ์ทางเพศในกลุ่มอัตลักษณ์ข้ามเพศ 11 คน อายุเฉลี่ย 32 ปี ที่มีประเด็นความทับซ้อนทางเชื้อชาติ สีผิว เป็นชาวเอเชีย 2 คน ชาวแอฟริกัน อเมริกัน 3 คน ผู้มีเชื้อชาติผสม 4 คน และลาติโน 2 คน ผลจากการศึกษาได้ทราบถึงรายละเอียด ดังนี้

1. การก้าวข้ามผ่านประสบการณ์การถูกล้อเลียนกลั่นแกล้งทางเพศในวัยเรียนนั้น สามารถผ่านไปได้อย่างมีประสิทธิภาพอื่น ๆ ทดแทน เช่น เล่นกีฬา เข้ากลุ่มชมรม และปกป้องตนเองด้วยการอธิบายให้คนอื่นรู้ถึงตัวตนของตน ซึ่งในช่วงเวลาการดำเนินพัฒนาการ บุคคลยังไม่มีแหล่งการให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ

2. ปัจจัยที่เอื้อหนุนสนับสนุนให้ผ่านวิกฤติ ได้แก่ 1) การมีครอบครัวที่เข้าใจและยอมรับ 2) ผู้ให้การปรึกษาในโรงเรียนที่มีความรู้ และ 3) ครูผู้สอนที่มีความเข้าใจต่อประเด็นความหลากหลายทางเพศ

3. พัฒนาการอัตลักษณ์ทางเพศ The transgender people of color (TPOC) identity development model มีรูปแบบไม่เป็นลำดับขั้น ประกอบไปด้วย 8 กระบวนการ ได้แก่ 1) บุคคลเริ่มเข้าสู่ช่วงเวลาสงสัยกับอัตลักษณ์ที่ตนเป็นอยู่ เริ่มมีความลังเลและรู้สึกว่าตัวตนภายนอกที่เป็นอยู่นั้นไม่สอดคล้องกับความรู้สึกภายใน (Self-Identification process) 2) บุคคลออกแสวงหาข้อมูล เข้าหาสังคมที่ตนเองคาดเดาว่าน่าจะสัมพันธ์กับการรับรู้ของตนเพื่อตรวจสอบยืนยันให้ชัดเจน (Seeking validation process) 3) บุคคลลองแสดงออกในรูปแบบที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่ปรากฏขึ้น เช่น การแต่งตัว การปรับบุคลิกภาพ การพูด น้ำเสียง (Display process) 4) บุคคลเป็นตัวแทนให้กับผู้อื่น ถ่ายทอดประสบการณ์ แนวทางการทำความเข้าใจในอัตลักษณ์ใหม่ (Pro action process) 5) การเริ่มเข้าสู่เปลี่ยนแปลงทั้งในด้านการแสดงออก การเปลี่ยนแปลงในด้านกายภาพ (Transition Process) 6) เผชิญกับประเด็นการทับซ้อนในมิติอื่นของชีวิต เช่น การเป็นบุคคลผิวสีร่วมกับการเป็นคนกลุ่มน้อยทางเพศ

(Intersectionality process) 7) การก้าวเข้าสู่อัตลักษณ์ใหม่ (Passing process) และ 8) การเปิดประสบการณ์ ใช้ชีวิตในอัตลักษณ์ใหม่กับทุกด้านของชีวิต (Exploring identity process)

จากการศึกษาฉบับนี้ มีทั้งความสอดคล้องและแตกต่างในบางประเด็นกับงานการศึกษาของ (Angel Tseng, 2020) ที่ศึกษาการพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในกลุ่มหญิงข้ามเพศที่มีความทับซ้อนทางเชื้อชาติเช่นเดียวกัน จำนวน 5 คน เป็นชาวเอเชีย 4 คน และคนแอฟริกันอเมริกัน 1 คน มีอายุในช่วง 29-38 ปี พบกระบวนการ ดังนี้ 1) บุคคลเริ่มรับรู้อัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตนเองต่างไปจากกรอบสังคมและสิ่งแวดล้อม (Early experiences and environmental factors) 2) เริ่มมองเห็นอิทธิพลทางสังคม เช่น ครอบครัว เชื้อชาติและวัฒนธรรม ที่เข้ามากระทบกับตัวตน (Influence of family, race, and culture) 3) เผชิญกับประสบการณ์ที่ตกอยู่ภายใต้ค่านิยมเพศกระแสหลัก (Experiences with majority norms while holding minority identities) 4) ขาดตัวแบบทางเพศที่คล้ายตนให้เห็นในเวลานั้น (lack of visibility and representation) 5) เข้าสู่ช่วงการเปลี่ยนผ่าน (transitioning) 6) หาแนวทางการรับมือกับการเลือกปฏิบัติ (Responses to discrimination) 7) เปลี่ยนผ่านเข้าสู่การใช้ชีวิตบนอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่เป็นตนเอง (After transitioning) 8) เริ่มสร้างความสัมพันธ์แบบคู่รัก (Dating and relationships) 9) มีการเข้าร่วมกลุ่มสนับสนุนที่เป็นคนข้ามเพศด้วยกัน (Community) ผลการศึกษาทั้ง 2 ฉบับ พบว่ามีข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่องเชื้อชาติที่ปรากฏความแตกต่างให้เห็นชัดเจน คือ งานฉบับนี้ได้รับการบอกเล่าผ่านประสบการณ์ของชาวเอเชียมากถึง 4 คน ในขณะที่งานของ Simons et al. (2021) มีชาวเอเชียเพียงคนเดียว ซึ่งอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลให้ผลการศึกษาที่มีรายละเอียดปลีกย่อยที่ต่างกันไป อย่างเช่น ประเด็นในเรื่องการขาดตัวแบบที่คนเอเชียอาศัยอยู่ในประเทศตะวันตก อาจไม่พบชาวเอเชียที่มีอัตลักษณ์แบบข้ามเพศได้มากนัก เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาพัฒนาการของอัตลักษณ์ข้ามเพศที่อาศัยอยู่ในชนบท Rural Transgender Identity Development Model พบว่ามีกระบวนการพัฒนาเป็นไปตามขั้นตอน ดังนี้ 1) การออกค้นหาตน (Individual Exploration/ Waiting Conforming) 2) เริ่มก้าวออกจากอัตลักษณ์เดิม เริ่มเปลี่ยนแปลงการแต่งกาย เข้าหาบุคคลที่รู้สึกเชื่อมโยง (Regulation/ Exit Traditional Identity) 3) เริ่มเปิดเผยตนกับบุคคลใกล้ชิดและบุคคลที่ให้ความสำคัญ เช่น สมาชิกครอบครัว เพื่อนสนิท ญาติ เป็นต้น (Neighbor Knowledge/ Coming out to important People) 4) ยืนยันเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศของตนให้สังคมทั่วไปรับทราบ (Surveillance/ Coming out to community)

ในช่วงพัฒนาการ พบอุปสรรคที่เกิดขึ้น ดังนี้ 1. สังคมชนบทเป็นสังคมขนาดเล็ก สมาชิกชุมชนสามารถเชื่อมถึงกันได้ง่าย การเปิดเผยหรือการแสดงออกอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ นำไปสู่การถูกตีตราได้อย่างรวดเร็ว 2. การขาดตัวแบบที่พบเจอตัวได้ในชีวิตจริง ขาดกลุ่มสังคมที่ให้การสนับสนุน บุคคลจึงอาศัยการหาความรู้ หาตัวแบบและกลุ่มสนับสนุนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้ตนเองก้าวข้ามผ่านเข้าสู่อัตลักษณ์ใหม่ได้ 3. การขาดแคลนแหล่งสนับสนุนในการยืนยันอัตลักษณ์ใหม่ อย่างเช่น สถานพยาบาลที่จะสามารถเข้ารับการดูแลด้วยฮอร์โมนหรือการผ่าตัดเปลี่ยนแปลงสรีระร่างกาย (Erber, 2015)

จากตัวอย่างการศึกษาที่นำเสนอนี้ สะท้อนภาพปัจจัยทับซ้อนด้านเชื้อชาติและถิ่นที่อยู่ ที่เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ เป็นสาระสำคัญที่ผู้ปฏิบัติงานการดูแลจำเป็นต้องระลึกถึงในการวางแผนทางการดูแล

5.4 พัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพกลุ่มนอนไบนารี (Non-binary Gender Identity Development)

บุคคลอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี แสดงลักษณะธรรมชาติของอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่อยู่นอกเหนือกรอบเพศกระแสหลักปรากฏขึ้นให้เห็น บุคคลกลุ่มนี้รับรู้ตนเองนอกเหนือไปจากเพศชายหรือหญิง ไหลลื่นเคลื่อนตัวระหว่างความเป็นหญิงชาย และมีการผสมที่รับรู้ได้มากกว่าเพียงอัตลักษณ์เดียว (Monro, 2019) ซึ่งมีการรวบรวมข้อมูลการศึกษาทั้งจากกลุ่มนอนไบนารีที่มีความต้องการเปลี่ยนแปลงเพศสรีระและในกลุ่มที่ไม่ต้องการทำการเปลี่ยนแปลงร่างกาย (Levitt & Ippolito, 2014) ไว้อย่างชัดเจน จากธรรมชาติของอัตลักษณ์ที่มีรายละเอียดหลากหลายแยกย่อยลงไปดังที่กล่าวไว้ จึงเป็นความท้าทายแก่นักวิชาการที่ผ่านมาในการรวบรวมข้อมูลและสร้างข้อสรุปเพื่อให้เกิดเป็นรูปแบบพัฒนาการอัตลักษณ์ที่สามารถนำไปใช้ศึกษาซ้ำได้ เหมือนกับรูปแบบพัฒนาการทางเพศสภาพในกลุ่มอัตลักษณ์อื่นที่มีมาก่อนหน้านี้ ซึ่งที่ผ่านมารูปแบบพัฒนาการทางเพศสภาพอัตลักษณ์นอนไบนารีเกิดจากการศึกษาต่อยอด โดยนักวิชาการเข้าไปศึกษาประสบการณ์จากบุคคลนอนไบนารีที่อาจมีลักษณะทางประชากรศาสตร์แตกต่างกันไป

5.4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องของการพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศในกลุ่มนอนไบนารี

งานการศึกษาของ Fiani and Han (2019)

งานการศึกษาประสบการณ์ของบุคคลอัตลักษณ์ข้ามเพศ (Transgender) และกลุ่มบุคคลที่รับรู้เพศสภาพไม่สอดคล้องกับความคาดหวังทางสังคม (Gender non-conforming) เช่น กลุ่มเพศเคียวีร์ และนอนไบนารี อายุมากกว่า 18 ปี จำนวน 15 คน มีวัตถุประสงค์ศึกษา 1. ความแตกต่างระหว่างกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศที่ได้จากการศึกษานี้เปรียบเทียบกับรูปแบบ

ที่เคยมีการศึกษาไว้ก่อนหน้านี้ 2. ศึกษาปัจจัยเสี่ยงและปัจจัยส่งเสริม 3. ศึกษากระบวนการสำคัญที่เกิดขึ้นในช่วงพัฒนาการ พบผลการศึกษา ดังนี้

1. ด้านพัฒนาการในแต่ละช่วงวัย การศึกษาพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศ กลุ่มอัตลักษณ์ชายหญิงและอัตลักษณ์นอกรอบชายหญิงแต่ละช่วงวัย ตั้งแต่วัยเด็กไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ ให้ผลคล้ายคลึงกัน คือ วัยเด็กจะเริ่มรู้สึกไม่สบายตัว ไม่สบายใจที่ต้องแสดงออกบทบาททางเพศให้สอดคล้องกับที่สังคมคาดหวัง เมื่อเข้าสู่วัยรุ่น บุคคลมีความกังวลใจที่ร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงและยังคงต้องแสดงออกในสิ่งที่สังคมคาดหวัง แต่เมื่อก้าวเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ตอนต้น บุคคลรู้สึกมีอิสระแห่งตน แยกตนออกจากอิทธิพลของครอบครัวได้ เมื่อเข้าสู่การเป็นผู้ใหญ่เต็มวัย บุคคลรับรู้ตนเองได้เต็มหัวใจ ไม่ให้ความสำคัญกับการยืนยันเพศของตนในเชิงกายภาพ สามารถเป็นตนเองได้ปราศจากเงื่อนไข

2. ปัจจัยร่วมที่มีความท้าทายแก่บุคคล ประสพการณ์พัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศกลุ่มอัตลักษณ์ชายหญิงและอัตลักษณ์นอกรอบชายหญิง มีปัจจัยร่วมที่คล้ายคลึงกัน ตามหัวข้อ ดังต่อไปนี้

- ปัจจัยด้านบุคคล พบว่า บุคคลเกิดกระบวนการรับเอาความเชื่อของสังคมเข้ามาทำให้เกิดการเกลียดกลัวตัวเองที่เป็นบุคคลข้ามเพศ (Internalize Transphobia) ซึ่งบุคคลที่รับรู้ ว่าตนเองมีอัตลักษณ์ตามกรอบเพศชายหญิงอธิบายสาเหตุการเกิดกระบวนการดังกล่าวในเชิงของการถูกตีตรา (Stigmatization) ซึ่งต่างจากกลุ่มอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอกรอบชายหญิงที่อธิบายออกมาในรูปแบบของการขาดข้อมูล (Lack of information) การขาดตัวแบบ ที่ทำให้ไม่มีแนวทางในการแสดงออกทางเพศให้เห็น

- ปัจจัยด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล พบว่า สังคมมักกำหนดเพศให้บุคคล โดยไม่ได้มีการสอบถาม มีการถูกแบ่งแยกออกจากระบบเพศกระแสหลัก และเผชิญกับสถานการณ์ที่ครอบครัวไม่ยอมรับอัตลักษณ์ทางเพศที่บุคคลแสดงออก

- ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ ความอคติทางเพศ การขาดตัวแบบ การขาดพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสมปลอดภัย เช่น ห้องน้ำ และการถูกกีดกันแบ่งแยกอย่างเปิดเผย เช่น การใช้คำพูดส่อเสียด การถูกละเมิดทางเพศ

3. ปัจจัยร่วมที่ให้การส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาการ ได้แก่ แรงสนับสนุนจากครอบครัว และกลุ่มเพื่อน แหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ช่วยให้เกิดความรู้ อาทิเช่น สื่อออนไลน์ เทคโนโลยี หนังสือ การออกไปหาประสบการณ์จากการเดินทางเจอผู้คน การได้แสดงออกในกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การ

ร้องเพลง เต็มลำ ซึ่งบุคคลนอนไบนารีจะเน้นย้ำความสำคัญของแรงสนับสนุนทางสังคมทั้งจากครอบครัว เพื่อน และกลุ่มสังคมที่มีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพเดียวกับตน

4. ประเด็นสำคัญเกิดขึ้นในช่วงพัฒนาการ จากประสบการณ์ของผู้เข้าร่วม พบว่า 1) การหาคำอธิบายอัตลักษณ์ของตนให้สอดคล้องตรงกับการรับรู้ตนนั้นเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งในกลุ่มนอนไบนารีขึ้นชอบที่จะนิยามอัตลักษณ์ตนไปในรูปแบบที่หลากหลาย 2) กลุ่มนอนไบนารีต้องการให้สังคมมองเห็นตัวตนที่เขาเป็น ไม่ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนชื่อ ซึ่งต่างจากกลุ่มที่มีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพแบบชายหญิง ที่ต้องการการยืนยันตัวตนทางสังคมจากการเปลี่ยนชื่อ การใช้สรรพนามเรียกที่ถูกต้อง 3) กลุ่มนอนไบนารีให้ความสำคัญกับวิธีการแต่งกาย และการที่สังคมรับรู้เพศสภาพของพวกเขาได้สอดคล้องตามอัตลักษณ์ที่แสดงออก ในขณะที่บุคคลอัตลักษณ์ข้ามเพศให้ความสนใจกับการที่ตนได้แสดงออกอยู่ในกรอบเพศแบบชายหญิง 4) บุคคลจะพิจารณาแนวทางหรือวิธีในการเปิดเผยตนที่เป็นไปได้ เช่น เปิดเผยกับบุคคลที่รู้สึกปลอดภัยวางใจได้ เปิดเผยกับบุคคลที่มีความสำคัญในชีวิต การคำนึงถึงบริบทในการทำงาน ปัจจัยด้านอายุและช่วงวัยมีผลต่อการเปิดเผยตน และการคาดการณ์ถึงการถูกต่อต้าน 5) การหาแนวทางหรือวิธีการแสดงอัตลักษณ์ของตน 6) บุคคลเพิ่มระดับการปรับตัวยืดหยุ่นได้มากขึ้น 7) ปรับตัวเข้าสู่ช่วงเปลี่ยนผ่าน 8) การเข้าสู่บทบาทด้านการขับเคลื่อนทางสังคม

ผลจากการศึกษาฉบับนี้ มีประเด็นที่แตกต่างจากรูปแบบพัฒนาการอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในบุคคลข้ามเพศของ Bockting & Coleman และ Devor ที่กล่าวถึงความสำคัญในการเปลี่ยนแปลงสรีระให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพและการเข้าสู่บทบาทการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อให้ความรู้แก่สังคมซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลภูมิใจในความเป็นตนเอง แต่กลุ่มนอนไบนารีที่เข้าร่วมในการศึกษาคั้งนี้ ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงสรีระร่างกายในการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตนเอง สามารถยอมรับในสรีระร่างกายของตนได้และไม่เห็นความจำเป็นในการเคลื่อนไหวทางสังคมเนื่องจากมองว่าบุคคลหรือสังคมสามารถหาความรู้เหล่านี้ได้จากแหล่งต่าง ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต หนังสือ

งานการศึกษาของ Boddington (2016)

การศึกษาประสบการณ์ด้านพัฒนาการอัตลักษณ์ทางเพศสภาพกลุ่มวัยรุ่นนอนไบนารีชาวตะวันตก 5 คน และชาวผสมเอเชีย 1 คน ช่วงอายุ 15-18 ปี ที่อาศัยอยู่ในประเทศอเมริกา พบผลการศึกษาดังนี้

- ในช่วงแรกบุคคลรับรู้ตัวตนอยู่ภายใต้อิทธิพลของระบบเพศชายหญิง รู้สึกไม่สบายใจที่ต้องแสดงบทบาททางเพศตามความคาดหวังทางสังคม เริ่มรับรู้ว่าคุณสมบัติของตัวไม่สอดคล้องกับร่างกาย ไม่สบายใจที่ต้องสวมใส่เสื้อผ้าและแสดงออกตามเพศกำเนิด

- บุคคลเริ่มมองหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ทำความรู้จักและพูดคุยกับสมาชิกกลุ่มข้ามเพศและกลุ่มนอนไบนารี เพื่อหาแนวทางจากผู้ที่มีประสบการณ์ทั้งในด้านความรู้สึกนึกคิด การแสดงออก การสื่อสาร ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีการพบปะทางสังคมเข้ามา มีอิทธิพลต่อบุคคล

- ในเวลาต่อมา บุคคลเข้าสู่ช่วงเวลาที่มั่นใจถึงอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตน บุคคลอาจมีการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ไปหลายรูปแบบเพื่อค้นหาว่ารูปแบบใดที่สอดคล้องกับตนเองอย่างแท้จริง เนื่องจากรู้สึกว่าอัตลักษณ์ทางเพศสภาพไม่ใช่สิ่งตายตัว สามารถปรับเปลี่ยนเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวได้ตามช่วงเวลาในชีวิต ซึ่งในช่วงเวลานี้เอง บุคคลต้องการให้สังคมเข้าใจต่อธรรมชาติของอัตลักษณ์เพศนี้และยอมรับในวิถีที่แสดงออก อย่างไรก็ตาม ยังมีบางกลุ่มที่เลือกปกปิดอัตลักษณ์ของตนไว้ ไม่แสดงออกมา

- บุคคลเริ่มมองเห็นว่ารูปร่างและเพศสรีระเป็นอุปสรรคส่วนหนึ่ง ที่ทำให้ไม่มั่นใจในการแสดงออกให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ ช่วงนี้บุคคลอาจเกิดภาวะไม่พอใจในรูปลักษณ์ของตนได้ เริ่มมีการใช้ฮอร์โมน แต่ไม่เปลี่ยนแปลงเพศสรีระ ช่วงเวลานี้เองบุคคลเริ่มปรากฏความเครียดที่ส่งผลต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจในรูปแบบต่าง ๆ ได้ อย่างไรก็ตาม บุคคลอาจใช้เวลาในการเรียนรู้ประสบการณ์นี้จากกลุ่มสังคมและเมื่อรับมือได้จะนำไปสู่การยืนยันรับรองตนโดยไม่ต้องอาศัยกระบวนการทางการแพทย์

- ภายใต้อัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี มีนิยามหลากหลายอัตลักษณ์ปรากฏอยู่ ดังนั้น บุคคลที่เข้าสู่พัฒนาการในช่วงเวลานี้ จะพิจารณานิยามที่มีความหมายใกล้เคียงกับตนเองมากที่สุดเพราะนับเป็นความสำคัญที่บุคคลจะได้สื่อสารบุคคลรอบข้างให้รับทราบและยอมรับได้อย่างเข้าใจ

ผลการศึกษาในงานวิจัยฉบับนี้มีความคล้ายคลึงกับงานการศึกษาของ Fiani & Han (2019) แต่มีประเด็นน่าสนใจที่พบว่า งานการศึกษานี้ไม่พบการนำเสนอข้อค้นพบด้านการขับเคลื่อนทางสังคม อาจเป็นเพราะปัจจัยด้านวัยวุฒิและคุณวุฒิของผู้ให้ข้อมูลที่ยังอยู่ในช่วงวัยรุ่น ซึ่งอยู่ในช่วงดำเนินระยะพัฒนาการที่ยังไปไม่ถึงขั้นตอนดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม องค์ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการทางเพศอัตลักษณ์นอนไบนารียังมีช่องว่างความรู้อีกมาก เนื่องจากเข้าไปทำการศึกษาประสบการณ์ส่วนบุคคลเฉพาะกลุ่มสังคมที่ไม่สามารถศึกษาได้พร้อมกันเป็นจำนวนมาก นับเป็นข้อจำกัดที่เป็นเหตุให้นักวิชาการยังคงต้อง

ศึกษาต่อเนื่องต่อไปเพื่อให้ความรู้เป็นที่น่าเชื่อถืออ้างอิงได้กว้างขวางขึ้น (dickey, Hendricks, & Bockting, 2016)

6. การสังเคราะห์ร่างกระบวนการของพัฒนาการอัตลักษณ์ทางเพศสภาพสำหรับการ การศึกษาครั้งนี้

แนวคิดรูปแบบพัฒนาการอัตลักษณ์ทางเพศที่นักวิชาการได้รวบรวมองค์ความรู้ไว้ แต่ละรูปแบบแสดงรายละเอียดความแตกต่างไว้ แม้จะพบว่ามีกระบวนการดำเนินกระบวนการไปในทิศทางที่ใกล้เคียงกัน โดยมักเริ่มต้นจากความสงสัยในสิ่งที่ตนเองรู้สึกและต้องการแสดงออกไปให้สอดคล้อง ที่นำไปสู่การสำรวจค้นหาตนเองเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจที่จะเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตน แต่มีการอธิบายรายละเอียดแตกต่างออกไป ดังเช่นที่กลุ่มบุคคลข้ามเพศมีความรู้สึกสงสัยต่อความรู้สึกนึกคิดของตน บุคคลเพศชายหรือเพศหญิงรับรู้ว่าคุณเองแสดงออกทางเพศตรงข้ามกับเพศกำเนิดแต่ยังไม่เข้าใจว่าเกิดอะไรขึ้น ในขณะที่กลุ่มนอนไบนารีเริ่มรู้สึกไม่สบายใจกับการต้องแสดงออกทางเพศให้สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมและไม่สามารถบอกได้ว่าความรู้สึกนึกคิดที่ตนกำลังเผชิญนี้เรียกว่าอะไร เนื่องจากบุคคลมีสำนึกทางเพศนอกกรอบเพศชายหญิง

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมแนวคิดพัฒนาการอัตลักษณ์ทางเพศในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ พบว่านักวิชาการมีมุมมองในการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวหลากหลายวิธีการ ทั้งในรูปแบบของการมองผ่านแนวคิดทฤษฎีเชิงสังคม (W. O. Bockting & Coleman, 2016; Cass, 1979) การศึกษาต่อยอดจากองค์ความรู้เดิมนำไปปรับใช้ในกลุ่มผู้มีอัตลักษณ์ทางเพศกลุ่มอื่น (Bilodeau, 2005) รวมถึงการนำรูปแบบการพัฒนาการอัตลักษณ์ทางเพศที่มีผู้ทำการศึกษาไว้ก่อนหน้านี้ มาทำการผสมสังเคราะห์เพื่อให้ได้แนวคิดที่มีความสมบูรณ์มากขึ้น (Hereth, Pardee, & Reisner, 2020) ดังนั้น เพื่อให้การแสวงหาองค์ความรู้ในการศึกษานี้สามารถอธิบายพัฒนาการทางเพศสภาพอัตลักษณ์นอนไบนารีได้อย่างลึกซึ้ง ผู้วิจัยจึงนำหลักการบูรณาการความรู้เข้ามาวางกรอบการศึกษา ด้วยการนำรูปแบบพัฒนาการทางเพศสภาพนอนไบนารีและรูปแบบพัฒนาการอัตลักษณ์ข้ามเพศซึ่งจัดเป็นกลุ่มการศึกษาในด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพเช่นเดียวกันกับการศึกษานี้ นำความรู้และข้อค้นพบจากรูปแบบการศึกษาดังกล่าวที่มาสังเคราะห์เพื่อสกัดหากระบวนการที่มีความคล้ายคลึงและดึงกระบวนการที่แตกต่างออกมาทำการศึกษาในงานครั้งนี้

ผู้วิจัยหยิบยกงานการศึกษาพัฒนาการทางเพศที่มีการอ้างอิงทางวิชาการเป็นที่น่าเชื่อถือ 3 ฉบับ มาใช้ในการสังเคราะห์ ดังนี้ 1) การศึกษาของ Fiani and Han (2019) ศึกษาพัฒนา

นากการกลุ่มบุคคลอัตลักษณ์ข้ามเพศและกลุ่มอัตลักษณ์ทางเพศสภาพไม่สอดคล้องกับความคาดหวังทางสังคม มีจุดเด่นในการนำเสนอประเด็นแตกต่างจากการศึกษาที่ค้นพบก่อนหน้านี้และอธิบายถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เข้ามาอิทธิพลต่อพัฒนาการ 2) พัฒนาการอัตลักษณ์ทางเพศสภาพอัตลักษณ์ข้ามเพศ Bockting & Coleman Model (W. O. Bockting & Coleman, 2016) อ้างอิงอิทธิพลเชิงสังคมเข้ามาอธิบายกระบวนการ 5 ขั้น งานการศึกษานี้สะท้อนให้เห็นภาพของความรู้สึกนึกคิด อิทธิพลเชิงสังคมมาเกิดขึ้นระหว่างกระบวนการ และ 3) การศึกษารูปแบบพัฒนาการทางเพศกลุ่มอัตลักษณ์ข้ามเพศ Witnessing and Mirroring: A Fourteen Stage Model of Transsexual Identity Formation (Devor, 2004; Pardo & Devor, 2017) อธิบายกระบวนการ 14 ขั้น ที่มีอิทธิพลทางสังคมเป็นเสมือนเสียงสะท้อนภาพลักษณ์ให้แก่บุคคล ซึ่งมีความสำคัญในด้านการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ รายละเอียดการศึกษาทั้ง 3 ฉบับแสดงไว้ในตารางที่ 2 ดังนี้

ตาราง 2 แสดงรายละเอียดรูปแบบพัฒนาการอัตลักษณ์ทางเพศ ที่นำไปใช้สังเคราะห์กระบวนการของพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศสภาพและเงื่อนไขที่

รูปแบบพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ		
องค์ประกอบ	Fiani and Han (2019)	Bockting & Coleman Model, 2016
		Witnessing and Mirroring: A Fourteen Stage Model of Transsexual Identity Formation (Devor, 2004; Pardo & Devor, 2017)
		กระบวนการ 14 ขั้น
ด้านกระบวนการของพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ	กระบวนการที่เกิดขึ้นตามช่วงวัย	กระบวนการ 5 ขั้น
	- วัยเด็ก	- การทนอยู่บนความกังวลใจ
	รู้สึกไม่สบายตัว ไม่สบายใจที่ต้องแสดงออก	- ความสับสนต่อประเด็นด้านเพศภาวะและด้านเพศสรีระ
	บทบาททางเพศให้สอดคล้องกับที่สังคมคาดหวัง	- การเทียบเคียงประเด็นด้านเพศภาวะและด้านเพศสรีระ
	- วัยรุ่น	- การค้นพบความต้องการเปลี่ยนแปลงสรีระทางเพศหรือความต้องการข้ามเพศ
	มีความกังวลใจต่อการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย แต่ยังคงต้องแสดงออกในสิ่งที่สังคมคาดหวัง	- ความสับสนต่อการเปลี่ยนแปลงเพศสรีระหรือการข้ามเพศ
	- วัยผู้ใหญ่ช่วงต้น	- การเทียบเคียงตนเองกับผู้ที่เปลี่ยนแปลงเพศสรีระหรือบุคคลข้ามเพศ
	แยกตนเองออกจากอิทธิพลของครอบครัวและสังคมได้ สามารถเลือกแสดงออกตามอัตลักษณ์ทางเพศของตนได้อิสระ	

รูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ	Fiani and Han (2019)	Bockting & Coleman Model, 2016	Witnessing and Mirroring: A Fourteen Stage Model of Transsexual Identity Formation (Devor, 2004; Pardo & Devor, 2017)
<p>มากขึ้น</p> <p>- ผู้ใหญ่เต็มวัย</p> <p>รับรู้และยอมรับตนเองได้เต็มหัวใจ ไม่ให้ความสำคัญกับการยืนยันเพศของตนในเชิงกายภาพ สามารถเป็นตนเองได้อย่างปราศจากเงื่อนไข</p>	<p>ในอัตลักษณ์ใหม่ เริ่มทำการเปลี่ยนแปลงตนเองในด้านต่าง ๆ ลอดผิดดองถูก จนเจอจุดที่สมดุลเหมาะกับตนเอง การปรับเปลี่ยนสรรระอาจเกิดขึ้นมาก่อนในช่วงวัยรุ่นหรือเกิดขึ้นในช่วงเวลาอื่น ขึ้นอยู่กับความพร้อมของบุคคล</p> <p>- ขึ้นสร้างสัมพันธ์แบบคู่รัก</p> <p>พร้อมที่จะเปิดรับและเปิดโอกาสให้ตนเองได้แสดงออก มีความสัมพันธ์ทางจิตใจและทางร่างกายกับบุคคลอื่น อาจเกิดความกังวลใจ ไม่มีหัวใจในด้าน</p> <p>สรีระที่ไม่สอดคล้องกับอัตลักษณ์นั้นได้</p> <p>- ขึ้นการรณสานอัตลักษณ์ใหม่</p> <p>ไม่ยึดถือกับการได้เป็นอัตลักษณ์ที่ตนปรารถนาไม่ยึดถือมุมมองที่โลกภายนอกมองภาพของตนว่าจะเป็นอย่างไร ผสานอัตลักษณ์ใหม่เป็นส่วนตัว</p>	<p>- ความทนทานยืนยันหยดับบนอัตลักษณ์ผู้เปลี่ยนแปลงเพศสรีระหรืออัตลักษณ์ข้ามเพศ</p> <p>- การยอมรับก่อนการยอมรับต่ออัตลักษณ์แบบเปลี่ยนแปลงเพศสรีระหรืออัตลักษณ์ข้ามเพศ</p> <p>- การยอมรับอัตลักษณ์แบบเปลี่ยนแปลงเพศสรีระหรืออัตลักษณ์ข้ามเพศ</p> <p>- การยอมรับก่อนตัดสินใจทำการเปลี่ยนแปลง</p> <p>- การเปลี่ยนแปลง</p> <p>- การยอมรับหลังกระบวนการเปลี่ยนแปลงเพศสรีระและอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ</p> <p>- บุรณการ ผสานการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นหนึ่งเดียวกับตน</p> <p>- การดำรงอัตลักษณ์อย่างภาคภูมิใจ</p>	

ตาราง (ต่อ) 2

รูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ	
องค์ประกอบ	Fiani and Han (2019) Bocking & Coleman Model, 2016 Witnessing and Mirroring: A Fourteen Stage Model of Transsexual Identity Formation (Devor, 2004; Pardo & Devor, 2017)
ด้านเนื้อหาที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการ	ได้อย่างกลมกลืน ใช้ชีวิตบนความอิสระในเกาะเป็นตัวเอง มองเห็นตนเองเป็นบุคคลหนึ่งในสังคม เงื่อนไขเชิงบวก - การได้รับแรงสนับสนุน จากครอบครัวและกลุ่มเพื่อน - การเข้าถึงแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่ช่วยให้เกิดความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ - การออกไปหาประสบการณ์จากการเดินทางเจอผู้คน - การได้แสดงออกในกิจกรรมต่างๆ อาทิ การร้องเพลง เดินร่ำ

ตาราง (ต่อ) 2

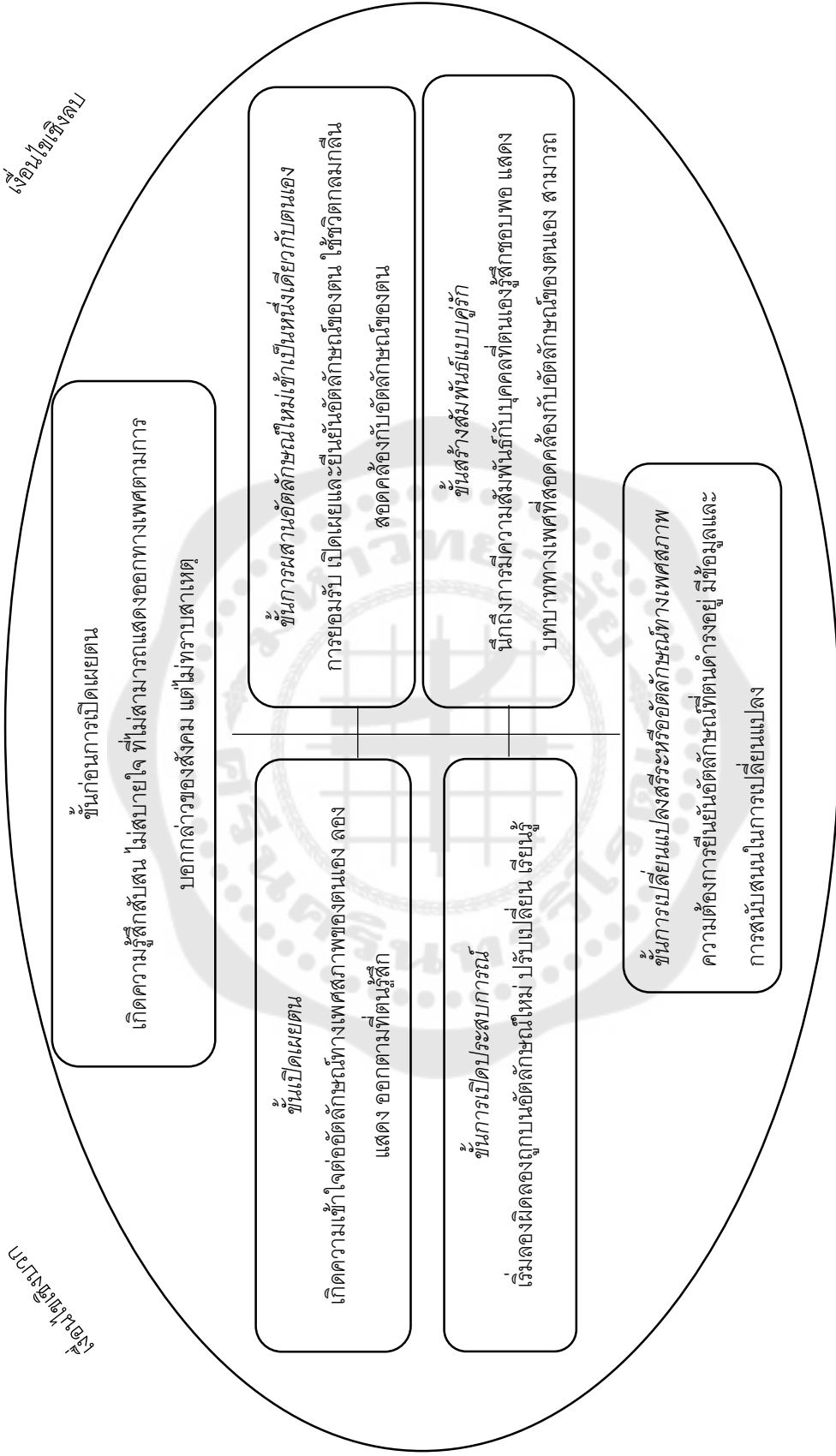
รูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ		
องค์ประกอบ	Fiani and Han (2019) Bockting & Coleman Model, 2016	Witnessing and Mirroring: A Fourteen Stage Model of Transsexual Identity Formation (Devor, 2004; Pardo & Devor, 2017)
เงื่อนไขเชิงลบ		
<ul style="list-style-type: none"> - เกิดกระบวนการรับเอาความเชื่อของสังคมเข้ามาเกลียดกลัวตัวเองที่เป็นบุคคลข้ามเพศ (Internalize Transphobia) - การถูกตีตรา (Stigmatization) - การถูกกีดกันแบ่งแยกออกจากสังคมอย่างเปิดเผย เช่น การใช้คำพูดล้อเลียน การถูกละเมิดทางเพศ - ความไม่เข้าใจและอคติของสังคมที่ดำเนินอยู่บนค่านิยมทางเพศแบบชายหญิง		

ตาราง (ต่อ) 2

รูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ		
องค์ประกอบ	Fiani and Han (2019)	Witnessing and Mirroring: A Fourteen Stage Model of Transsexual Identity Formation (Devor, 2004; Pardo & Devor, 2017)
	<ul style="list-style-type: none"> - การขาดข้อมูลความรู้ (Lack of information) เกี่ยวกับตัวแบบอัตลักษณ์ทางเพศแบบนอนไบนารี - สังคมมักกำหนดเพศให้โดยที่ไม่ได้ถามบุคคลนั้น ทำให้รู้สึกถูกแบ่งแยกออกจากระบบเพศกระแสหลัก - ครอบครัวไม่ให้การยอมรับในอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่ดำรงอยู่ - ขาดพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสมปลอดภัยสอดคล้องกับอัตลักษณ์ เช่น ห้องน้ำ	

หลังจากรวบรวมรายละเอียดจากงานการศึกษาทั้ง 3 ฉบับ ผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์ให้เห็นกรอบร่างแนวทางการศึกษาพัฒนาการทางเพศสภาพอัตลักษณ์นอนไบนารีที่จะนำไปใช้ค้นหาข้อเท็จจริงในงานการศึกษาครั้งที่ 1 ประกอบไปด้วย 1) กระบวนการของพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ 6 ชั้น 2) เงื่อนไขเชิงบวก และ 3) เงื่อนไขเชิงลบที่เกิดขึ้นในช่วงพัฒนาการ ดังที่แสดงในรูปภาพที่ 1

ภาพประกอบ 1 พัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ 6 ขั้นและเงื่อนไขที่เกิดขึ้นระหว่างพัฒนาการ

กระบวนการของพัฒนาการทางเพศสภาพอัตลักษณ์นอนไปนารี 6 ชั้น ที่ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์ออกมาเป็นรูปแบบพัฒนาการที่ไม่เป็นไปตามลำดับขั้น บุคคลมีกระบวนการในแต่ละชั้นที่สามารถดำเนินไปข้างหน้าหรือถอยกลับได้ตลอดช่วงเวลา ขึ้นอยู่กับช่วงวัยของบุคคลและเงื่อนไขต่างๆ ที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยรวบรวมการอธิบายความรู้สึกนึกคิดและการแสดงออกในแต่ละชั้นไว้โดยสังเขป ดังนี้

ชั้นก่อนการเปิดเผยตน ในชั้นนี้มักปรากฏขึ้นตั้งแต่วัยเด็ก เป็นช่วงเวลาที่บุคคลยังไม่มีความเข้าใจด้านอัตลักษณ์ทางเพศ รับรู้บทบาททางเพศไปตามการเลี้ยงดูบนกรอบเพศชายหญิง จึงส่งผลให้บุคคลรู้สึกสับสน ไม่สบายใจ ที่ตนเองแสดงออกได้ไม่ตรงตามการบอกกล่าวของสังคม

ชั้นเปิดเผยตน ในชั้นนี้เริ่มปรากฏขึ้นได้ตั้งแต่วัยรุ่นไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ บุคคลเริ่มเข้าใจถึงอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตนเองที่ปรากฏขึ้น และได้ลองแสดงออกตามที่ตนรู้สึก

ชั้นการเปิดประสบการณ์ ในชั้นนี้อาจเกิดขึ้นได้ตั้งแต่ในช่วงวัยรุ่นดำเนินไปจนถึงช่วงวัยผู้ใหญ่ บุคคลเริ่มลองผจญเพื่อสร้างประสบการณ์บนอัตลักษณ์ใหม่ ปรับเปลี่ยนเรียนรู้ และรับมือกับเสียงสะท้อนที่เกิดขึ้นในใจตนเองและความคิดเห็นทางสังคม

ชั้นการเปลี่ยนแปลงสรีระหรืออัตลักษณ์ทางเพศสภาพ ในชั้นนี้มักเกิดขึ้นในช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่รู้สึกว่าตนเองมีอิสระกับชีวิตมากขึ้น สามารถดูแลตนเองได้โดยลดการพึ่งพิงทางครอบครัว เรียนรู้และเข้าใจความต้องการของตนเองมากขึ้น มีข้อมูลสนับสนุนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงตนเองให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่ตนดำรงอยู่ และเข้าสู่กระบวนการปรับเปลี่ยนสรีระตามที่ตนเองต้องการ เช่น การตัดหน้าอก

ชั้นสร้างสัมพันธ์แบบคู่รัก ในชั้นนี้สามารถเกิดขึ้นได้ตั้งแต่ในช่วงวัยรุ่นไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ เป็นช่วงเวลาที่บุคคลเริ่มนึกถึงการมีความสัมพันธ์ทางด้านร่างกายและจิตใจกับบุคคลที่ตนเองรู้สึกชอบพอ เริ่มได้ทดลองแสดงบทบาททางเพศที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของตนเอง

ชั้นการผสมผสานอัตลักษณ์ใหม่เข้าเป็นหนึ่งเดียวกับตนเอง ในชั้นนี้มักจะเกิดขึ้นในวัยผู้ใหญ่ เป็นช่วงเวลาที่บุคคลยอมรับ เปิดเผย ตนเอง ยืนยันในอัตลักษณ์ของตนได้อย่างเป็นอิสระ ใช้ชีวิตกลมกลืนสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของตน

สำหรับข้อค้นพบด้านเงื่อนไขที่ส่งอิทธิพลต่อพัฒนาการ มีการอธิบายไว้ 2 ด้าน ดังนี้

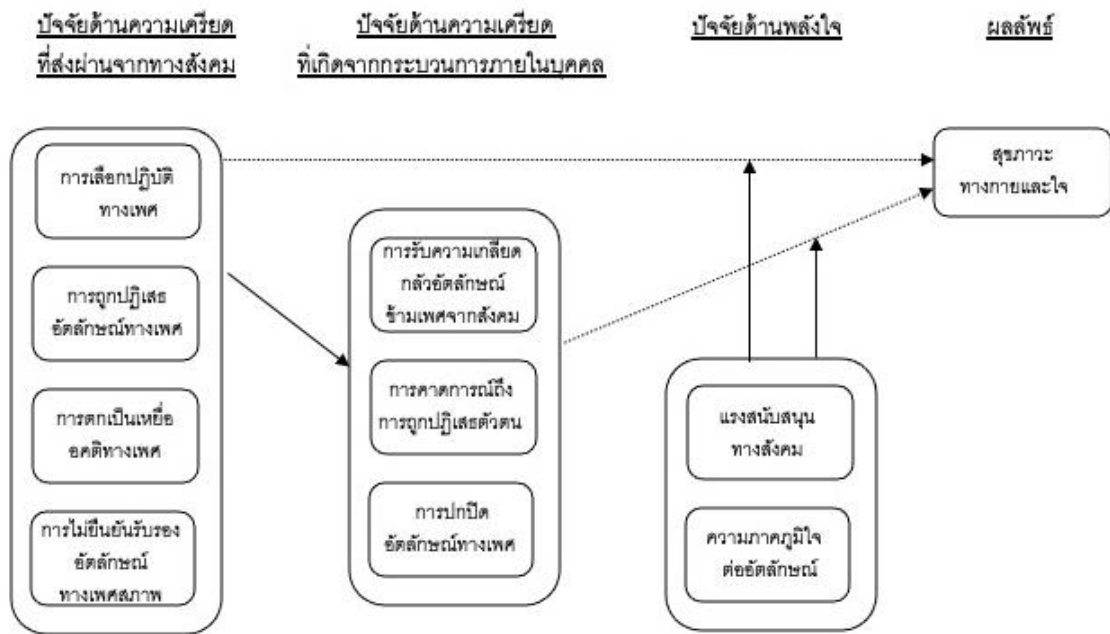
เงื่อนไขเชิงบวก เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านบุคคล ที่ประกอบไปด้วย กระบวนการภายในบุคคล พฤติกรรมการแสดงออก และปัจจัยทางสังคมสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพไปในทิศทางบวก เช่น การสนับสนุนทางครอบครัว การได้รับข้อมูล

เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ การเข้าร่วมกลุ่มสังคมต่างๆ และการได้ทำกิจกรรมที่ชื่นชอบ เป็นต้น

เงื่อนไขเชิงลบ เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านบุคคล ที่ประกอบไปด้วย กระบวนการภายในบุคคล พฤติกรรมการแสดงออก และปัจจัยทางสังคมสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพไปในทิศทางลบ เช่น การตีตราบาป การกีดกันแบ่งแยกเพศ การเกิดกระบวนการเกลียดกลัวตนเองที่มีอัตลักษณ์ไม่สอดคล้องตามความคาดหวังของสังคม การไม่สามารถแสดงออกในอัตลักษณ์ทางเพศสภาพได้อันเนื่องมาจากขาดข้อมูลต้นแบบ ครอบครัวที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศที่มักมีกรอบการเลี้ยงดูบุตรแบบเพศชายหญิง เป็นต้น

7. แนวคิดรูปแบบความเครียดในคนกลุ่มน้อยทางเพศสภาพและปัจจัยด้านพลังใจ Gender Minority Stress and Resilience Model (Testa et al., (2015

รูปแบบจำลองความเครียดในคนกลุ่มน้อยด้านเพศสภาพและการฟื้นตัว พัฒนาต่อยอดจากรูปแบบความเครียดในคนกลุ่มน้อย (Meyer, 2003) โดยนำรูปแบบดังกล่าวมาเป็นโครงสร้างในการศึกษาประสบการณ์ความเครียดที่บุคคลข้ามเพศและบุคคลนอนไบนารีต้องเผชิญในการใช้ชีวิต ซึ่งการศึกษารูปแบบความเครียดนี้ ได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักจิตวิทยาที่ทำงานเกี่ยวข้องกับบุคคลข้ามเพศและนอนไบนารีตรวจสอบผลการศึกษาที่ได้อีกครั้ง จนได้องค์ประกอบของรูปแบบความเครียดนี้ขึ้นตามรายละเอียด ซึ่งอธิบายไว้ตามแผนภาพที่ ดังนี้

ภาพประกอบ 2 รูปแบบความเครียดและปัจจัยการฟื้นคืนตัวในกลุ่มบุคคลข้ามเพศและนอนไบนารี จาก Development of The Gender Minority Stress โดย (Testa et al., 2015): เส้นประแสดงความสัมพันธ์แบบตรงกันข้าม

ความเครียดที่ส่งผ่านเข้ามาทางสังคม (Distal Stress) โดยทั่วไปกลุ่มบุคคลข้ามเพศและนอนไบนารีจะเผชิญกับความเครียดเฉพาะด้านที่ส่งผลโดยตรงกับระดับสุขภาพ มีรูปแบบต่างๆ ที่สังคมหยิบยื่นให้ เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับสุขภาพทางกายใจ มีรูปแบบดังนี้ 1) *การถูกเลือกปฏิบัติทางเพศ (Gender-Related Discrimination)* อย่างไม่เท่าเทียม ดังประเด็นการเข้าถึงการดูแลสุขภาพในฐานะบุคคลข้ามเพศ การไม่ได้รับสิทธิการดูแลสุขภาพจากประเด็นอัตลักษณ์ทางเพศสภาพไม่สอดคล้องกับเพศสรีระ ที่ในหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทยยังไม่มีสวัสดิการรักษายาบาลในด้านการแพทย์เพื่อเปลี่ยนแปลงเพศหรือสรีระ หรือชายข้ามเพศที่ไม่ได้รับการอนุญาตให้เข้าร่วมคัดตัวนักกีฬาฟุตบอล หรือบุคคลอัตลักษณ์นอนไบนารีที่ไม่ได้รับการอนุญาตให้ใช้ห้องน้ำที่ตรงตามสำนึกทางเพศของตน เป็นต้น ประเด็นการเลือกปฏิบัตินี้เกิดขึ้นเฉพาะในกลุ่มอัตลักษณ์ข้ามเพศและกลุ่มนอนไบนารีเท่านั้น 2) *การถูกปฏิเสธอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่บุคคลดำรงอยู่ (Gender-Related Rejection)* โดยเฉพาะอย่างยิ่งในครอบครัวตนเองที่ปฏิเสธและไม่ยอมรับการแสดงออกนอกกรอบเพศที่สังคมคาดหวัง และสถานที่ทำงาน ซึ่งมักพบว่า บุคคลไม่ได้รับการอนุญาตให้แสดงออกตามสำนึกทางเพศ ดังเช่นที่ หญิงข้ามเพศที่ไม่ได้รับอนุญาตให้

สวมกระโปรงในสถานที่ราชการ 3) การตกเป็นเหยื่อ (Gender-Related Victimization) ในการถูกล่วงละเมิดทางเพศ ถูกทำร้ายทางวาจาทั้งที่ตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ การใช้คำเรียกหรือนิยามที่สื่อเสียดให้เกิดความรู้สึกอับอาย เช่น คำว่า ตืด แต่ว กระเทย 4) การไม่ได้รับการยืนยันตัวตนจากสังคม (Non-Affirmation of Gender Identity) ประเด็นความเครียดนี้เกิดขึ้นเฉพาะในกลุ่มบุคคลข้ามเพศและกลุ่มนอนไบนารีเท่านั้น เช่น การเข้าใจผิดในเรื่องสำนึกทางเพศของบุคคลที่ตัดสินใจจากเพศที่ได้มาแต่กำเนิด ซึ่งส่งผลกับบุคคลตั้งแต่ในระดับครอบครัว ทั้งวิธีการเลี้ยงดู วิธีการปฏิบัติ การเรียกชื่อ เช่น กลุ่มนอนไบนารีที่มีเพศกำเนิดหญิงแต่มีสำนึกทางเพศที่ไม่ระบุว่าตนเป็นหญิงหรือชาย ได้รับการปฏิบัติจากในครอบครัวในเรื่องการเลือกเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายที่มีความเป็นผู้หญิง มีการเรียกค่านำหน้าชื่อนางสาว และอาจถูกความคาดหวังทางสังคมให้แสดงออกถึงบทบาทเพศหญิงที่สอดคล้อง การไม่ได้รับการยืนยันลักษณะนี้ ที่นำไปสู่กระบวนการรับรู้ภายในบุคคล ซึ่งส่งต่อไปสู่การเกิดความเครียดในรูปแบบลำดับถัดไป

ความเครียดที่เกิดจากกระบวนการรับรู้ภายในบุคคล (Proximal Stress) เป็นกระบวนการที่บุคคลรับเอาความคิดเห็นและการปฏิบัติจากสังคมในเชิงลบที่กล่าวไว้ด้านบนเข้ามา มีอิทธิพลโดยตรงกับกระบวนการคิด กระบวนการปรับตัว ซึ่งเป็นรูปแบบความเครียดลักษณะเดียวกับที่ Meyer (2003) ได้อธิบายไว้ในแบบจำลองรูปแบบความเครียดในคนกลุ่มน้อย แต่ใช้การปรับเปลี่ยนลักษณะอัตลักษณ์ให้สอดคล้องกับบุคคลข้ามเพศและนอนไบนารี มีปัจจัย ดังนี้ 1) การรับเอาลักษณะเกลียดกลัวการข้ามเพศจากความคิดเห็นทางสังคมเข้ามา มีอิทธิพลกับตนเอง (Internalized Transphobia) ทำให้เกิดการลดคุณค่าตนเองจากการมีอัตลักษณ์แบบข้ามเพศขึ้น 2) การคาดการณ์หรือคาดเดาว่าจะได้รับการปฏิเสธตัวตนที่มีสำนึกทางเพศไม่สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมรอบตัว (Negative expectation) ซึ่งในท้ายที่สุดแล้ว ส่งผลให้บุคคลเกิดความกังวลใจต่อการแสดงออกบนการรับรู้ทางเพศสภาพของตน 3) การปกปิดอัตลักษณ์ทางเพศที่ตนดำรงอยู่ (Concealment) ซึ่งในกลุ่มบุคคลข้ามเพศมีอุปสรรคในด้านการปกปิดอัตลักษณ์สูงกว่าอันเนื่องมาจากธรรมชาติของบุคคลที่หลังจากเข้าสู่วัยหนุ่มสาวจะมีการเปลี่ยนแปลงทางสรีระชัดเจน เช่น ในเพศหญิงมีหน้าอกขึ้น สะโพกผาย ในเพศชายมีหนวดเครา เสียงแตก กล้ามเนื้อชัด เป็นเหตุให้การปกปิดร่างกายที่ไม่สอดคล้องกับเพศสำนึกนั้นทำได้ยาก ความเครียดในกลุ่มนี้เป็นตัวแปรส่งผ่านที่นำไปสู่ผลลัพธ์ด้านสุขภาพที่แยกลง

รูปแบบความเครียดทั้งสองส่วนนี้มีความสัมพันธ์ที่ตรงกันข้ามกับระดับสุขภาพทางร่างกายและจิตใจ หากบุคคลเผชิญกับสถานการณ์จากทางสังคมในเรื่องการการเลือกปฏิบัติทาง

เพศ การถูกปฏิเสธอัตลักษณ์ทางเพศที่ดำรงอยู่ การตกเป็นเหยื่อในรูปแบบต่าง ๆ และการไม่ได้รับการยืนยันอัตลักษณ์ทางเพศ ที่เกิดขึ้นเป็นประจำจะนำไปสู่ความเสี่ยงการสูญเสียสุขภาพะ ดังผล การศึกษาครั้งนี้ของ (Testa et al., 2015) ที่ได้จากการสำรวจข้อมูลและศึกษาหาความสัมพันธ์ ระหว่างการรับรู้ความเครียดที่เกิดขึ้นในการใช้ชีวิต การรับรู้ถึงแรงสนับสนุนทางสังคม ระดับ อาการซึมเศร้า และระดับความกังวลใจ ในกลุ่มบุคคลข้ามเพศและกลุ่มนอนไบนารี จำนวน 844 คน พบว่า บุคคลที่มีระดับความซึมเศร้าและความกังวลทางสังคมสูงสัมพันธ์กับระดับความเครียด ที่สูงเช่นเดียวกัน งานการศึกษา (Jaggi et al., 2018) ที่ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ประสบการณ์การถูกตีตราและสุขภาพจิตในกลุ่มบุคคลข้ามเพศที่เปลี่ยนแปลงร่างกายให้ สอดคล้องกับสำนึกทางเพศ จำนวน 143 คน พบว่า ประสบการณ์การถูกตีตรา ซึ่งเป็นความเครียด ที่ส่งจากสังคมมาสู่บุคคลมีความสัมพันธ์โดยตรงกับระดับความซึมเศร้า ซึ่งในที่นี้รวมถึงการที่ บุคคลตีตราตนเอง ก็พบความสัมพันธ์ในรูปแบบเดียวกัน

ปัจจัยด้านพลังใจ (Resilience Factors) เป็นปัจจัยสนับสนุนสำคัญที่ช่วยรับมือกับ ความเครียดที่เกิดขึ้น 1) การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม (Community Connectedness) ที่ง จากบุคคลในครอบครัว สังคมในสถานศึกษา สังคมที่ทำงาน บุคคลทั่วไป ที่ให้การยอมรับในอัต ลักษณ์ทางเพศที่แตกต่างกัน ย่อมเป็นปัจจัยที่ช่วยให้บุคคลรับมือกับรูปแบบความเครียดทั้งสองส่วน ได้ เช่นเดียวกับ 2) ความรู้สึกภูมิใจในอัตลักษณ์ทางเพศของตน (Pride) ผลจากการศึกษารูปแบบ ความเครียดครั้งนี้ พบว่า บุคคลที่มีความภูมิใจในตนเองสูง จะมีความซึมเศร้าและความกังวลทาง สังคมในระดับต่ำ ดังนั้น ปัจจัยด้านพลังใจทั้งสองประเด็นนี้ จึงทำหน้าที่เป็นตัวแปรกำกับที่เข้ามา มีอิทธิพลต่อความเครียดทั้งจากสังคมและจากภายในบุคคลเอง

ผู้ปฏิบัติงานการให้คำปรึกษาจำเป็นต้องทำความเข้าใจรูปแบบความเครียดที่มีความ เฉพาะตัวซึ่งมักเกิดขึ้นกับบุคคลอัตลักษณ์ข้ามเพศและนอนไบนารี หากปราศจากการมองเห็นชุด ความเครียดเหล่านี้ อาจส่งผลกระทบต่อการทำงานการให้คำปรึกษาและการดูแลสุขภาพะ รวมถึง การมีมุมมองต่อสถานการณ์ความเครียดได้อย่างเข้าอกเข้าใจ จะเป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วย ให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถพัฒนาตนเองไปสู่การปฏิบัติงานบนแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ ทางเพศสภาพให้แก่บุคคลได้

7. แนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารีสำหรับผู้ปฏิบัติงานการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา (Non-binary Gender Affirmation in counseling)

8.1 ความหมายของการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี

การยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ หมายถึง กระบวนการที่สังคมให้การยอมรับและให้คุณค่ากับการแสดงออกทางเพศของบุคคลนอนไบนารีในการอยู่ร่วมกันทางสังคม ("Glossary of Gender and Transgender Terms," 2010; Glynn et al., 2016) เป็นแนวทางการปฏิบัติงานที่ให้การสนับสนุนบุคคลนอนไบนารีให้สามารถแสดงออกตามการรับรู้อัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตน เกิดความเข้าใจและยอมรับในอัตลักษณ์ของตนได้อย่างภาคภูมิใจ โดยผู้ให้การปรึกษาทางจิตวิทยามีบทบาทช่วยเหลือให้การสนับสนุนขับเคลื่อนการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ได้ทั้งระดับบุคคล ระดับชุมชนและสังคม ซึ่งกระบวนการที่บุคคลนอนไบนารีได้รับการต้อนรับสนับสนุนด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพจากสังคมรอบข้าง ล้วนเป็นการช่วยเสริมสร้างสุขภาวะได้อย่างดี เช่น การให้ความเคารพต่อการแสดงออก การเรียกชื่อหรือสรรพนามที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคล การทำความเข้าใจต่ออัตลักษณ์นอนไบนารีโดยปราศจากอคติและการตัดสิน เป็นต้น

8.2 องค์ประกอบแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารีสำหรับผู้ปฏิบัติงานการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา

บุคคลกลุ่มนอนไบนารีได้ผลกระทบด้านสุขภาพจากกระบวนการทางสังคมที่นำไปสู่การสูญเสียสุขภาวะในหลายรูปแบบ (Jaggi et al., 2018; Valentine & Shipherd, 2018) ผู้ทำงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องตระหนักถึงประสบการณ์ความเจ็บปวดทั้งด้านร่างกายและจิตใจ รวมถึงเข้าใจบริบทสังคมที่เป็นตัวแปรสำคัญในงานการพัฒนาเสริมสร้างสุขภาวะ ดังนั้น งานการปรึกษาทางจิตวิทยา จึงให้ความสำคัญกับกระบวนการดูแลที่มีแนวทางเฉพาะเพื่อยืนยันรับรองการปรากฏอยู่ของกลุ่มอัตลักษณ์นอนไบนารี

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรม พบว่า มีหน่วยงานที่ทำงานด้านการขับเคลื่อนการดูแลสุขภาพในกลุ่มนอนไบนารี ได้นำเสนอแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพทั้งในกลุ่มเด็ก วัยรุ่น และผู้ใหญ่ไว้ครอบคลุมทั้งในการทำงานระดับบุคคลและระดับชุมชนสังคม ซึ่งมีรายละเอียดปรากฏในเอกสาร ดังนี้

8.2.1 แนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในเด็กและวัยรุ่นกลุ่มนอนไบนารี (Perry & Green, 2017; Peter Finnerty, Michael M. Kocet, Jeff Lutes, & Yates, 2017) มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

แนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในระดับบุคคล

ด้านการจัดเตรียมบุคลากร

1. การตระหนักรู้ที่ครอบคลุมถึงความหลากหลายทางเพศ (Be Aware) โดยเฉพาะในเด็ก และวัยรุ่นที่ยังอยู่ในกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ ในกลุ่มที่ยังไม่สามารถเปิดเผยตน การแสดงออกจึงเป็นเพียงการดำเนินไปตามสิ่งที่สังคมบอกกล่าว

2. ผู้ปฏิบัติงานพึงทำความเข้าใจ ศึกษาและเพิ่มพูนความรู้ของตนในด้านนิยาม ลักษณะของผู้มีความหลากหลายทางเพศ จัดอบรมแนวทางการดูแลที่เข้าถึงความต้องการเฉพาะ เช่น การเรียกสรรพนามของบุคคลให้ถูกต้อง (Be Knowledgeable)

3. การสื่อสารและให้การดูแลด้วยความเคารพ เท่าเทียม ปราศจากอคติการตัดสิน ความแตกต่างทางเพศ (Be Empathetic)

4. การจัดวางผู้ปฏิบัติงานผู้มีความรู้และความเข้าใจบริบทของกลุ่มบุคคลนอนไปนา รี (Be Prepared) มีบทบาทอย่างมากในส่งเสริมคุณค่าให้บุคคล ซึ่งไม่เพียงแต่จะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว บุคลากรเหล่านี้ยังทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการบอกเล่าแนวทางการดูแล หรือวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมให้เข้าใจได้อย่างถูกต้อง

ด้านการจัดเตรียมสถานที่

1. การจัดสภาพแวดล้อมที่แสดงถึงการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนอัตลักษณ์หลากหลายทางเพศ เช่น การตกแต่งที่ให้การต้อนรับผู้มีความหลากหลายทางเพศ การหลีกเลี่ยงวัตถุ สิ่งพิมพ์ ข้อความ ที่เป็นการสนับสนุนความเชื่อในระบบเพศแบบชายชายหญิง

แนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในระดับสังคม

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแล เช่น สถานพยาบาล สถานรับเลี้ยงดู สถานศึกษา บรรจุแนวทางการปฏิบัติและการดูแลส่งเสริมสุขภาวะให้แก่ผู้มีความหลากหลายทางเพศไว้เป็นมาตรฐาน จะมีส่วนช่วยให้การดำเนินงานภายในองค์กรเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับนโยบาย การดูแลผู้มีความหลากหลายทางเพศและผู้ทำงานสามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้องเหมาะสม (Be Proactive)

2. การสร้างวัฒนธรรมการทำงาน ให้เป็นพื้นที่ปลอดภัยต่อผู้ที่เข้ามาใช้บริการ (Be an Ally & Advocate)

7.2.2 แนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในกลุ่มบุคคลข้ามเพศ และกลุ่มบุคคลผู้มีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพไม่สอดคล้องกับความคาดหวังทางสังคม (Sand C. Chang, Anneliese A. Singh, & Dickey, 2018; Sangganjanavanich, 2014) มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

แนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในระดับบุคคล ในด้านการจัดเตรียมบุคลากร

1. ผู้ให้การปรึกษาทำงานบนมาตรฐานแนวการปรึกษาที่มีหน่วยงานรองรับ เช่น แนวทางการปรึกษาจากสมาคมการปรึกษาแห่งอเมริกา ที่มีการระบุถึงรายละเอียดแนวทางการปฏิบัติงานที่ช่วยยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคล ด้วยหลักการที่ครอบคลุมทั้งในการทำงานผ่านระดับบุคคลและระดับสังคม

2. การฝึกฝนและปรับบุคลิกลักษณะให้เกิดความน่าเชื่อถือไว้วางใจ สร้างบรรยากาศในการพูดคุยที่ผ่อนคลาย สบายใจ และเป็นผู้ที่เคารพในประสบการณ์ชีวิตของผู้อื่นโดยไม่ยึดถือในความเชี่ยวชาญของตนเหนือกว่าเจ้าของประสบการณ์ จะช่วยเอื้ออำนวยให้เกิดความงอกงามในการดูแล

3. การเตรียมความพร้อมของผู้ปฏิบัติงานการปรึกษาในการพบกันครั้งแรก เนื่องจากอาจมีความเข้าใจผิดต่ออัตลักษณ์ทางเพศสภาพและการใช้สรรพนามเรียกชื่อที่ถูกต้อง ดังนั้น ต้องมีความละเอียดรอบคอบ ระมัดระวังความคุ้นเคยของตนเอง การพบกันครั้งแรกจึงให้ความสำคัญกับการให้เกียรติผู้มารับบริการ ด้วยการแนะนำตนเองและสอบถามถึงการใช้สรรพนามที่ถูกต้องสอดคล้อง ซึ่งผู้ให้การปรึกษาที่ยังไม่ชำนาญอาจมีการเตรียมความพร้อมด้วยการลองฝึกซ้อม หรืออาจเข้าไปมีส่วนร่วม ทำความคุ้นเคยกับกลุ่มผู้มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้การพบกับผู้รับบริการมีความเป็นธรรมชาติมากขึ้น

4. การทำงานอยู่บนความเข้าใจในประสบการณ์ความเจ็บปวดหรือความรุนแรงที่บุคคลเผชิญมาในชีวิต จะช่วยประคับประคองให้บุคคลข้ามเพศมีความรู้สึกวางใจและลดทอนความเครียด ความกังวลในการเข้ารับการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากผู้ให้การปรึกษาระลึกอยู่เสมอว่าความทุกข์ ความกังวลใจ และภาวะสุขภาพจิตใจที่อ่อนไหวเหล่านี้ไม่ได้เกิดจากความผิดปกติของบุคคล แต่เกิดจากการสะสมประสบการณ์เชิงลบที่สังคมหยิบยื่นให้ การที่บุคคลเกิดภาวะไม่พอใจในเพศของตนจนนำไปสู่การตัดสินใจเปลี่ยนแปลงเพศสรีระก็เกิดจากการสะท้อนภาพของสังคมเช่นเดียวกัน การให้การปรึกษาด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ ผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องใช้เวลาแก่บุคคลในการบอกกล่าวถึงอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้น ทำความเข้าใจในประสบการณ์ที่บอกเล่า ทำหน้าที่เป็นผู้รับฟังและคอยโอบรับความรู้สึกต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น หากพบว่า

บุคคลเกิดความลำบากในการบอกเล่า อาจใช้คำถามกว้าง ๆ เพื่อนำเข้าสู่ประเด็น อย่างไรก็ตาม ผู้ให้การปรึกษาจำเป็นต้องประเมินประเด็นการมารับบริการให้ถูกต้องเพื่อจะนำไปสู่การเป้าหมายการปรึกษาที่ตรงตามความต้องการ เพราะบางครั้งบุคคลข้ามข้ามเพศที่มาใช้บริการไม่ได้มีประเด็นปัญหาในด้านอัตลักษณ์ แต่มาด้วยประเด็นในด้านอื่น ๆ

5. การคำนึงถึงความชำนาญเฉพาะทางเป็นประเด็นที่พึงตระหนัก ไม่เพียงแต่เฉพาะในด้านความเข้าใจที่มีต่ออัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่หลากหลาย แต่ยังต้องคำนึงถึงประเด็นเฉพาะของบุคคลที่เข้ามารับการปรึกษา เช่น ความชำนาญในการปรึกษาเฉพาะวัยที่อาศัยความรู้เฉพาะอย่างในเด็กและวัยรุ่น หรือ บุคคลที่มีปัญหาสุขภาพทางร่างกายที่นอกเหนือความสามารถของผู้ให้การปรึกษาที่จำเป็นต้องส่งต่อการดูแลให้แก่ผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ

6. ผู้ให้การปรึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเข้ารับการอบรมความรู้ใหม่ ๆ และฝึกฝนทักษะการปรึกษาอย่างต่อเนื่องกับผู้เชี่ยวชาญในสาขาความรู้นั้น เป็นการพัฒนาตนเองในสาขาวิชาชีพให้มีความเชี่ยวชาญอยู่เสมอ

ในด้านการจัดเตรียมสถานที่

1. การจัดสภาพแวดล้อมในสถานที่ให้การปรึกษาที่มีความเป็นกลางทางเพศ การจัดวางอุปกรณ์ วัสดุ หรือของตกแต่งที่แสดงให้เห็นถึงการสนับสนุน ยืนยันรับรอง เช่น ป้ายห้องน้ำที่ไม่ระบุเพศผู้ใช้งาน นิตยสารหรือแผ่นความรู้เกี่ยวกับสุขภาพหรือการใช้ชีวิตของกลุ่มบุคคลข้ามเพศ

2. การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ผู้ทำงานในพื้นที่ทุกคนให้มีความรู้ในวัฒนธรรมของกลุ่มบุคคลข้ามเพศ จะช่วยส่งเสริม ยืนยันรับรองให้ผู้มารับบริการรู้สึกมั่นใจ รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนแห่งนี้

ในด้านรูปแบบการให้บริการและการคิดค่าบริการ

1. พบว่าบุคคลข้ามเพศจำนวนมากที่ประสบกับการถูกกีดกันด้านอาชีพการงานซึ่งเป็นผลให้เกิดความยากลำบากทางฐานะเศรษฐกิจ ดังนั้น รูปแบบการให้บริการเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ให้การปรึกษาต้องคำนึงถึง เนื่องจากบุคคลอาจมีอุปสรรคด้านระยะทาง เวลา และการเดินทางในการเข้าถึงการบริการ การให้ทางเลือกรูปแบบบริการ เช่น การให้บริการผ่านออนไลน์ หรือทางโทรศัพท์ จะช่วยให้บุคคลเข้าถึงการดูแลรักษาได้สะดวกมากขึ้น

2. แม้ว่าการปรึกษานับเป็นหนึ่งในอาชีพที่ยังคงต้องขับเคลื่อนในเชิงธุรกิจ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ให้การปรึกษาจะสามารถช่วยเหลือสังคมได้ในกรณีที่พบว่าบุคคลได้รับความยากลำบากมาและขาดเงินทุนในการเข้ารับบริการ อาจมีการยืดหยุ่นการคิดค่าบริการที่บุคคล

สามารถดูแลได้ หรือเปิดโควตาการดูแลแบบไม่คิดค่าบริการเป็นครั้งคราวตามความเหมาะสมและความเป็นไปได้

แนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในระดับสังคม

1. ผู้ให้การปรึกษาเข้าเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนการปรากฏตัวของกลุ่มบุคคลข้ามเพศได้หลากหลายแนวทาง ทั้งในด้านการตอบรับและเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเป็นกระบอกเสียงแก่กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ การบอกเล่าเรื่องราวและความรู้ในส่วนของอัตลักษณ์ทางเพศสภาพเพื่อสร้างการตระหนักรู้แก่สังคม

2. ผู้ให้การปรึกษาสามารถเผยแพร่ความรู้และแนวทางการปฏิบัติและดูแลบุคคลข้ามเพศในพื้นที่การทำงานที่เข้าไปมีส่วนร่วม เช่น สถานศึกษา โรงพยาบาล สถานประกอบการทั้งราชการและเอกชน

3. การเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานจิตอาสาช่วยเหลือกลุ่มบุคคลข้ามเพศที่เผชิญกับวิกฤติด้านร่างกายและจิตใจ จะเป็นส่วนช่วยขับเคลื่อนสังคมบุคคลข้ามเพศให้ได้รับการดูแลเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เช่น งานอาสาการให้คำปรึกษาออนไลน์ การเข้าช่วยระดมทุนในการดูแลสุขภาพแก่คนกลุ่มน้อยทางเพศที่ขาดโอกาสเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ

4. การร่วมมือกันระหว่างทีมสหวิชาชีพในหลายภาคส่วน เช่น นักสังคมสงเคราะห์ จิตแพทย์ นักบำบัด ศัลยแพทย์ จะเป็นการกำลังสำคัญในการช่วยเหลือด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจให้เกิดประสิทธิภาพได้อย่างเต็มที่

5. การมีส่วนขับเคลื่อนนโยบาย กฎหมาย ที่สนับสนุนให้กลุ่มบุคคลข้ามเพศและนอนไบนารีมีสิทธิทางกฎหมายที่เท่าเทียมกับบุคคลอื่นในสังคม เช่น การเปลี่ยนคำนำหน้าชื่อให้ตรงตามอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ การยกเลิกการใช้คำนำหน้าชื่อที่เป็นการระบุเพศ การสมรสเท่าเทียม เป็นต้น

จากรายละเอียดแนวทางการปรึกษาที่กล่าวไว้ข้างต้น เป็นข้อมูลการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงความเฉพาะเจาะจงที่นักวิชาการและผู้ปฏิบัติงานได้ศึกษาและรวบรวมขึ้นเป็นแนวทางที่มีความสำคัญอย่างมากในงานดูแลกลุ่มบุคคลนอนไบนารีและกลุ่มบุคคลข้ามเพศ ซึ่งต้องอาศัยการทำงานทั้งในระดับบุคคลไปพร้อมกับการขับเคลื่อนแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคลให้เกิดขึ้นได้ในระดับสังคม

7.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ

งานการศึกษาของ Farrell (2018)

การศึกษาประสบการณ์ของกลุ่มนอนไบনারีที่เข้ารับบริการทางด้านสุขภาพจิต ในประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 8 คน มีวัตถุประสงค์ในการค้นหาปัจจัยของผู้ปฏิบัติงานการปรึกษาทางจิตวิทยาที่ช่วยส่งเสริมพลังอำนาจให้แก่ผู้มารับบริการ ผลลัพธ์ที่บุคคลได้จากการปรึกษาที่ช่วยเสริมสร้างพลังแห่งตน และข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ในงานการปรึกษา บนแนวคิดทฤษฎี Feminist ที่มุ่งเน้นด้านการเสริมพลังอำนาจให้แก่บุคคลที่ถูกกดทับทางสังคม พบผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการยืนยันรับรองทางเพศสภาพ ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ให้บริการปรึกษา (Clinician-Related Variables that Enhanced Empowerment) มีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

- การนำพาให้บุคคลมองเห็นตนเองได้อย่างแท้จริง (Validation) ผู้ให้บริการปรึกษาให้การยืนยันรับรองในอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่ดำรงอยู่ ให้เกียรติและเคารพในประสบการณ์และเรื่องราวที่บุคคลเผชิญมาในชีวิต

- การสนับสนุนให้บุคคลได้มีอิสระแห่งตนเองและค้นพบแนวทางในแบบของตนเองได้ (Fostering autonomy and Self-discovery) เนื่องจากบุคคลมักเผชิญกับประสบการณ์จากการถูกกดทับทางสังคมที่ทำให้รู้สึกขาดพลังอำนาจในการดำเนินชีวิต ผู้ให้บริการปรึกษาให้แนวทางการดูแลที่บุคคลได้เป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเองและเอื้อหนุนให้เกิดความมั่งคั่ง ก้าวผ่านประเด็นปัญหาได้

- การสร้างพื้นที่ปลอดภัยและบรรยากาศที่ไว้วางใจได้ (Safety and Trust) ผู้ให้บริการปรึกษาเอื้ออำนวยบรรยากาศที่อบอุ่น เป็นมิตร และสร้างความไว้วางใจให้แก่ผู้บุคคลในการบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ

- การบอกแนวทางการปฏิบัติที่สอดคล้องเหมาะสม (Guiding the Client) ผู้ให้บริการปรึกษาผู้มีความชำนาญในการดูแลกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศจะเข้าใจถึงพลังอำนาจภายในบุคคลที่จะสามารถรับมือกับเรื่องราวให้ลุล่วงได้ด้วยประสบการณ์ที่ผ่านมา และแนะแนวทางที่เป็นการผสมผสานการร่วมมือเพื่อนำไปสู่เป้าหมายการดูแล

2. ผลลัพธ์ที่บุคคลได้รับจากการปรึกษาที่ช่วยเสริมสร้างพลังแห่งตน (Client-Related Outcomes Resulting from Empowerment) ช่วยเพิ่มระดับการพิทักษ์สิทธิให้แก่ตนเอง ทำให้บุคคลดูแลตนเองได้ดีมากขึ้น ซึ่งนำไปสู่การมีสุขภาพจิตในด้านจิตใจในทิศทางที่ดี นอกจากนี้กระบวนการดังกล่าวยังช่วยให้บุคคลได้เปลี่ยนผ่านเข้าสู่อัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่เป็นเนื้อแท้ของ

ตน ยอมรับตนเองได้อย่างเป็นธรรมชาติ ส่งผ่านไปถึงการพัฒนาด้านปฏิสัมพันธ์เชิงสังคมกับบุคคลรอบข้าง รวมไปถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางสังคม

3. ข้อเสนอแนะที่มีต่อผู้ให้การปรึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องในการดูแล (Advice for Counselors) พบประเด็น ดังต่อไปนี้

- ผู้ให้การปรึกษาจำเป็นต้องทราบถึงปัจจัยที่เป็นส่วนสนับสนุนให้บุคคลเกิดความงอกงามได้ เช่น การค้นหาทรัพยากรภายในตัวบุคคลเอง การให้แหล่งข้อมูล ชุมชน สมาคมที่บุคคลสามารถเข้าร่วม แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นพื้นที่สนับสนุนการปรากฏตัวของกลุ่มผู้มีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพกลุ่มเดียวกัน การใช้พื้นที่และทรัพยากรด้านการปรึกษาทุกด้านเข้ามาสนับสนุน ยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคลจะช่วยให้ในงานส่งเสริมสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ การรู้และเข้าใจเพียงบริบทที่เป็นสาเหตุกระทบด้านสุขภาพนั้นไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

- ผู้ให้การปรึกษาพึงตระหนักรับรู้ถึงข้อจำกัดของตนเองในด้านสมรรถนะการปรึกษาของตนต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ จะช่วยเหลือส่งต่อการดูแลไปยังผู้ให้การปรึกษาที่มีความชำนาญในด้านนี้ได้ และควรมีการบรรจุหลักสูตรการปฏิบัติงานบนความหลากหลายทางเพศให้แก่ผู้ให้การปรึกษาได้มีความรู้ ความเข้าใจ ที่จะสามารถให้การดูแลช่วยเหลือต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- ผู้ให้การปรึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ตามมาตรฐานการดูแลผู้มีความหลากหลายทางเพศที่หน่วยงานด้านสุขภาพจิตได้ทำเป็นคู่มือไว้ เช่น คู่มือการดูแลกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศของสมาคมการปรึกษาแห่งอเมริกา

งานการศึกษาของ McCullough และคณะ (McCullough et al., 2017)

การศึกษาประสบการณ์ของกลุ่มบุคคลข้ามเพศและผู้มีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพไม่สอดคล้องกับความคาดหวังทางสังคมที่เข้ารับบริการทางด้านสุขภาพจิตในประเทศสหรัฐอเมริกา จากนักจิตวิทยา นักบำบัดครอบครัว นักสังคมสงเคราะห์ เพื่อเข้ารับการดูแลในด้านปัญหาสุขภาพจิตและการรับรองในการเข้าสู่กระบวนการทางการแพทย์ในการผ่าตัดเปลี่ยนแปลงเพศสรีระ จำนวน 13 คน มุมมองแนวคิดทฤษฎีวิพากษ์ (Critical Theory) ที่บุคคลข้ามเพศรับการถูกกดทับทางสังคมเข้ามาอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก พบผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษาแบบยืนยันรับรองมีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ ดังนี้

1. กระบวนการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญในการปรึกษา (Mental health professional selection process)

บุคคลพิจารณาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้บริการที่มีลักษณะใกล้เคียงกับตนเอง เช่น ด้านเชื้อชาติ อัตลักษณ์ทางเพศสภาพ ด้วยความรู้สึกไว้วางใจ ปลอดภัย และเชื่อว่าผู้ให้บริการที่ความคล้ายคลึงกันจะอยู่ในประสบการณ์เดียวกัน มีความเข้าใจในบริบทปัญหาได้มากกว่า

นอกจากนี้ บุคคลจะทำการคัดกรองในเบื้องต้นก่อนทำการเข้ารับการปรึกษาด้วยการลองสอบถามข้อมูล หากพบว่า ผู้ให้บริการไม่เข้าใจในบริบทอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ จะไม่เข้ารับบริการกับสถานบริการดังกล่าว

จากแนวทางการเลือกผู้เชี่ยวชาญที่กล่าวนี้ สะท้อนให้เห็นถึงคุณลักษณะพื้นฐานของผู้ให้บริการที่เป็นส่วนหนึ่งในการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคลได้

2. การใช้แนวทางการปรึกษาแบบยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในกลุ่มบุคคลข้ามเพศ (Trans Affirmative Approach)

ผู้ให้บริการปรึกษาที่ให้การยอมรับ เป็นตัวแทน และเป็นกระบอกเสียงให้สังคม รับทราบถึงการมีอยู่ของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศจะช่วยให้บุคคลรู้สึกไว้วางใจและเชื่อใจที่จะบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้

การเข้าใจในวัฒนธรรมของผู้มีความหลากหลายทางเพศ การใช้ภาษา การใช้คำเรียกบุคคลที่เหมาะสม สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพเป็นสิ่งยืนยันรับรองให้บุคคลรับรู้ได้ถึงถึงการมีอยู่ของตน การได้รับคุณค่า การมองเห็นตัวตนที่แท้จริง

ผู้ให้บริการปรึกษาที่แสวงหาความรู้ในการดูแลกลุ่มบุคคลข้ามเพศอย่างเหมาะสม ทำการขับเคลื่อนการมีอยู่ของกลุ่มบุคคลข้ามเพศ ให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่ชุมชน สังคมที่มีบุคคลข้ามเพศเกี่ยวข้องอาศัย จะช่วยลดระดับความไม่เท่าเทียมกันในด้านต่าง ๆ ทางสังคมได้

3. การใช้แนวทางที่ลดทอนคุณค่าของกลุ่มบุคคลข้ามเพศ (Trans Negative Approach)

ผู้ให้บริการปรึกษาที่ขาดความรู้ ความเข้าใจ ในประวัติความเป็นมา วัฒนธรรมการเป็นอยู่ และแนวทางการดูแลสุขภาพ จะลดทอนสุขภาวะของบุคคลกลุ่มข้ามเพศลงได้ เนื่องจากหลายครั้งที่ผู้ให้บริการอาจจะยังไม่ทราบถึงประเด็นเชิงลึกที่บุคคลต้องเผชิญในชีวิตประจำวัน เช่น การใช้ห้องน้ำสาธารณะที่แยกเพศ ซึ่งเป็นประเด็นอ่อนไหวที่หากผู้ให้บริการไม่เข้าใจ อาจส่งผลต่อการจัดสถานที่ให้บริการที่ใช้แนวคิดบนระบบเพศชายหญิง หรือไม่มีความไวต่อประเด็นความเครียดที่สะสมขึ้นในแต่ละวัน

การขาดการใส่ใจ ไม่ให้คุณค่ากับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคลหรือปฏิเสณ ในสิ่งที่บุคคลดำรงอยู่ เช่น การเข้าใจว่าความหลากหลายทางเพศเป็นการป่วยทางจิตใจ การเพิกเฉยต่อการแสดงออกตามอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคลนั้น การแสดงปฏิกิริยาที่ไม่ให้การยอมรับ หรือความเข้าใจผิดในอัตลักษณ์ทางเพศของบุคคลอันเนื่องมาจากการตัดสินเพียงบุคคลิกภายนอก และการใช้สรรพนามเรียกบุคคลไม่ถูกต้องสอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ

นอกจากนี้ ผู้ให้การปรึกษาที่ขาดความไวในการเข้าใจผู้มีอัตลักษณ์ทับซ้อน อาจนำไปสู่กระบวนการปรึกษาที่ขาดประสิทธิภาพได้เช่นกัน ดังเช่น หญิงข้ามเพศผู้เคร่งศาสนาที่เข้ามารับการปรึกษา หากผู้ให้การปรึกษาให้การยืนยันรับรองและให้กำลังใจในการเปิดเผยตนต่อสังคม โดยที่หลงลืมว่าการเปิดเผยตนจะนำไปสู่ประเด็นที่อ่อนไหวในด้านอื่นต่อไป

ดังนั้นในแนวทางการดูแลสุขภาพของกลุ่มบุคคลข้ามเพศจึงควรตระหนักถึงประเด็นอ่อนไหวและหลีกเลี่ยงการปฏิบัติที่นำไปสู่การลดทอนคุณค่าในตัวบุคคล

4. แหล่งสนับสนุนอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากการเข้ารับบริการการปรึกษาทางจิตวิทยา (Support systems beyond counseling)

บุคคลมองเห็นความสำคัญของครอบครัว กลุ่มเพื่อน กลุ่มสังคมต่าง ๆ ที่ให้การต้อนรับ สนับสนุน ยืนยันรับรองในอัตลักษณ์ข้ามเพศ การได้เข้าร่วม แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และรับฟังแนวทางการดูแลตนเองจากผู้ร่วมประสบการณ์เดียวกัน ช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้มีความสุข เกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตนเอง และปัจจัยทางสังคมในเชิงบวกนี้เป็นสิ่งที่ช่วยให้บุคคลสามารถฟื้นคืนกลับจากประสบการณ์ร้าย ๆ ในชีวิตให้กลับมามีพลัง มีกำลังใจต่อไปได้ ดังนั้นเอง งานของผู้ให้การปรึกษาจึงมีส่วนช่วยสนับสนุนเป็นส่วนหนึ่งของกำลังใจให้แก่บุคคลได้ รวมถึงการศึกษาถึงแหล่งชุมชน สมาคม หรือพื้นที่ปลอดภัย สำหรับการให้ข้อมูลแก่บุคคลในการเข้าถึงได้

ผลจากงานวิจัยทั้งสองฉบับ มีความสอดคล้องกับคู่มือการปฏิบัติงานดูแลกลุ่มบุคคลข้ามเพศของสมาคมการปรึกษาแห่งอเมริกา (Burnes, 2010) ที่ได้กล่าวถึงแนวทางการปรึกษาที่เน้นการส่งเสริมจุดแข็งและการฟื้นคืนกลับจากประสบการณ์ของบุคคลข้ามเพศที่เผชิญอยู่ ภายใต้บริบทที่มีการถูกกดทับจากกระบวนการทางสังคม ดังนั้น ข้อมูลการศึกษานี้ปรากฏเป็นที่ประจักษ์ถึงแนวทางสำหรับผู้ปฏิบัติงานการปรึกษาที่สามารถส่งเสริมความองงามให้เกิดขึ้นได้ทั้งในระดับบุคคลและการขับเคลื่อนในเชิงสังคม

จากการศึกษาแนวทางการปรึกษาแบบยืนยันอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่หน่วยงานต่าง ๆ และจากงานวิชาการได้ทำการรวบรวมไว้ข้างต้น ผู้วิจัยได้ทำการสรุปรวบรวมองค์ประกอบของแนว

ทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่จำแนกออกเป็นระดับบุคคลและระดับชุมชนสังคม เพื่อให้มองเห็นภาพรวมของการศึกษาที่ผ่านมาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และผู้วิจัยจะนำแนวทางการศึกษา ทั้ง 4 ฉบับ มาผสมผสานเข้าไว้ด้วยกันเพื่อเป็นโครงร่างในการค้นหาแนวทางทางการยืนยันอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในกลุ่มนอนไบনারีสำหรับงานการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาได้อย่างครอบคลุม เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาครั้งนี้ รายละเอียดขององค์ประกอบ แสดงไว้ในตาราง 3 ดังนี้

ตาราง 3 แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบของแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบনারีและข้ามเพศ

องค์ประกอบของแนวทางการปรึกษาแบบยืนยันอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ				
องค์ประกอบ	การศึกษาในเด็ก และวัยรุ่นกลุ่มนอนไบনারี (Perry & Green, 2017) (Peter, Michael, Jeff, & Chad, 2017)	การศึกษาในกลุ่มบุคคลข้ามเพศและกลุ่มบุคคลผู้มีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพไม่สอดคล้องกับความคิดหวังทางสังคม (Sangganjanavanich, 2014) (Sand, Anneliese, & Lore, 2018)	การศึกษาในกลุ่มบุคคลข้ามเพศและผู้มีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพไม่สอดคล้องกับความคาดหวังทางสังคม (McCullough, Dispenza, Parker, & et al, 2017)	การศึกษาในกลุ่มบุคคลข้ามเพศผู้มีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพแบบนอนไบনারี (Farrell, 2018)
1. การจัดเตรียมบุคลากร	ระดับบุคคล			
- การตระหนักถึงความหลากหลายทางเพศ	✓			
- ความรู้ความเข้าใจด้านวัฒนธรรมและนิยามอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ	✓		✓	
- เคารพ ให้เกียรติปราศจากอคติการตัดสินในความคิดเห็นต่างทางเพศ	✓		✓	
- เคารพ ให้เกียรติในประสบการณ์ชีวิตที่บุคคลได้เผชิญมา		✓		✓

ตาราง 3 (ต่อ)

องค์ประกอบของแนวทางการศึกษาแบบยืนยันอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ				
องค์ประกอบ	การศึกษาในเด็ก	การศึกษาในกลุ่ม	การศึกษาในกลุ่ม	การศึกษาในกลุ่ม
	และวัยรุ่นกลุ่ม นอนไบนารี (Perry & Green, 2017) (Peter, Michael, Jeff, & Chad, 2017)	บุคคลข้ามเพศและ กลุ่มบุคคลผู้มีอัต ลักษณ์ทางเพศสภาพ ไม่สอดคล้องกับความ คาดหวังทางสังคม (Sangganjanavanich, 2014) (Sand, Anneliese, & Lore, 2018)	บุคคลข้ามเพศและผู้ มีอัตลักษณ์ทางเพศ สภาพไม่สอดคล้อง กับความคาดหวัง ทางสังคม (McCullough, Dispenza, Parker, & et al, 2017)	บุคคลข้ามเพศผู้ มีอัตลักษณ์ทาง เพศสภาพแบบ นอนไบนารี (Farrell, 2018)
- จัดวางผู้ปฏิบัติ งานที่มีความรู้และ ความเข้าใจใน บริบทผู้มีความ หลากหลายทาง เพศ	✓			
- ทำงานบน มาตรฐานแนว ทางการศึกษาที่มี หน่วยงานรองรับ		✓		✓
- มีบุคลากรลักษณะ น่าเชื่อถือไว้วางใจ		✓		✓
- เตรียมความพร้อม ก่อนการพบกันครั้ง แรก		✓		
- เข้าใจ ประสบการณ์ความ เจ็บปวดที่บุคคล เผชิญมา		✓		

ตาราง 3 (ต่อ)

องค์ประกอบของแนวทางการศึกษาแบบยืนยันอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ				
องค์ประกอบ	การศึกษาในเด็ก และวัยรุ่นกลุ่ม นอนไบนารี (Perry & Green, 2017) (Peter, Michael, Jeff, & Chad, 2017)	การศึกษาในกลุ่มบุคคล ข้ามเพศและกลุ่มบุคคลผู้ มีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ ไม่สอดคล้องกับความ คาดหวังทางสังคม (Sangganjanavanich, 2014)	การศึกษาในกลุ่มบุคคล ข้ามเพศและผู้มีอัต ลักษณ์ทางเพศสภาพไม่ สอดคล้องกับความ คาดหวังทางสังคม (McCullough, Dispenza, Sand, Anneliese, & Lore, Parker, & et al, 2017)	การศึกษาในกลุ่ม บุคคลข้ามเพศผู้ มีอัตลักษณ์ทางเพศ สภาพแบบนอนไบ นารี (Farrell, 2018)
	- มีคุณลักษณะ พื้นฐานที่ใกล้เคียง กับผู้รับบริการ เช่น เชื้อชาติ อัตลักษณ์ ทางเพศสภาพ			✓
- มีความไวในเรื่อง อัตลักษณ์ที่ซับซ้อน ของบุคคล			✓	
- คำนึงถึงความ ชำนาญเฉพาะทางที่ ผู้รับบริการมีความ ต้องการและจำเป็น ต่อการช่วยเหลือ บุคคล		✓		
- ตระหนักถึงข้อจำกัด ในตนเองด้าน สมรรถนะการศึกษา ในกลุ่มความหลากหลาย หลายทางเพศ				✓

ตาราง 3 (ต่อ)

องค์ประกอบของแนวทางการศึกษาแบบยืดหยุ่นอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ				
องค์ประกอบ	การศึกษาในเด็ก และวัยรุ่นกลุ่ม นอนไบนารี (Perry & Green, 2017) (Peter, Michael, Jeff, & Chad, 2017)	การศึกษาในกลุ่มบุคคล ข้ามเพศและกลุ่มบุคคลผู้ มีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ ไม่สอดคล้องกับความ คาดหวังทางสังคม (Sangganjanavanich, 2014)	การศึกษาในกลุ่มบุคคล ข้ามเพศและผู้มีอัต ลักษณ์ทางเพศสภาพไม่ สอดคล้องกับความ คาดหวังทางสังคม (McCullough, Dispenza, Sand, Anneliese, & Lore, Parker, & et al, 2017)	การศึกษาในกลุ่ม บุคคลข้ามเพศผู้ มีอัตลักษณ์ทางเพศ สภาพแบบนอนไบ นารี (Farrell, 2018)
- ทราบถึงปัจจัยที่ เป็นส่วนสนับสนุนให้ บุคคลเกิดความออก งามได้ เช่น ความสามารถภายใน ตนและแรงสนับสนุน ทางสังคม			✓	✓
- เสนอแนวทางการ ปฏิบัติที่สอดคล้อง เหมาะสมกับ สถานการณ์				✓
- สนับสนุนให้บุคคล ได้มีอิสระแห่งตนเอง และค้นพบแนวทาง ในแบบของตนเองได้				✓
- เข้ารับการฝึก อบรมทักษะการ ปรึกษาใหม่ ๆ อยู่ เสมอ		✓	✓	
2. การจัดเตรียม สถานที่				
- จัดสภาพแวดล้อม ที่สร้างการเป็นส่วน หนึ่งของชุมชน	✓	✓		

ตาราง 3 (ต่อ)

องค์ประกอบของแนวทางการศึกษาแบบยั่งยืนอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ				
องค์ประกอบ	การศึกษาในเด็ก และวัยรุ่นกลุ่ม นอนโบนารี (Perry & Green, 2017) (Peter, Michael, Jeff, & Chad, 2017)	การศึกษาในกลุ่มบุคคล ข้ามเพศและกลุ่มบุคคลผู้ มีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ ไม่สอดคล้องกับความ คาดหวังทางสังคม (Sangganjanavanich, 2014)	การศึกษาในกลุ่มบุคคล ข้ามเพศและผู้มีอัต ลักษณ์ทางเพศสภาพไม่ สอดคล้องกับความ คาดหวังทางสังคม (McCullough, Dispenza, Sand, Anneliese, & Lore, Parker, & et al, 2017)	การศึกษาในกลุ่ม บุคคลข้ามเพศผู้ มีอัตลักษณ์ทางเพศ สภาพแบบนอนโบนารี (Farrell, 2018)
	- จัดสภาพแวดล้อม ที่มีความเป็นกลาง ทางเพศ	✓		
- ผูกอบรมเจ้า หน้าที่ให้มีความรู้ ด้านวัฒนธรรมกลุ่ม บุคคลข้ามเพศ	✓			
3.ด้านรูปแบบการ ให้บริการและการ คิดค่าบริการ				
- เปิดทางเลือก รูปแบบบริการ ที่ หลากหลาย สะดวก แก่การเข้าถึง เช่น การให้บริการผ่าน ออนไลน์	✓			
- การยืดหยุ่นอัตรา ค่าบริการ	✓			

ตาราง 3 (ต่อ)

องค์ประกอบของแนวทางการศึกษาแบบยืนยันอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ				
องค์ประกอบ	การศึกษาในเด็ก และวัยรุ่นกลุ่ม นอนโบนารี (Perry & Green, 2017) (Peter, Michael, Jeff, & Chad, 2017)	การศึกษาในกลุ่มบุคคล ข้ามเพศและกลุ่มบุคคลผู้ มีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ ไม่สอดคล้องกับความ คาดหวังทางสังคม (Sangganjanavanich, 2014)	การศึกษาในกลุ่มบุคคล ข้ามเพศและผู้มีอัต ลักษณ์ทางเพศสภาพไม่ สอดคล้องกับความ คาดหวังทางสังคม (McCullough, Dispenza, Sand, Anneliese, & Lore, Parker, & et al, 2017)	การศึกษาในกลุ่ม บุคคลข้ามเพศผู้ มีอัตลักษณ์ทางเพศ สภาพแบบนอนโบนารี (Farrell, 2018)
	ระดับมหภาค			
	- การสร้างวัฒนธรรม การทำงาน ให้เป็น พื้นที่ปลอดภัยต่อผู้มี ความหลากหลาย ทางเพศ	✓		
	- เข้าเป็นส่วนหนึ่งใน การสนับสนุนการ ปรากฏตัวของ กลุ่มผู้มีความหลาก หลายทางเพศ	✓	✓	✓
	- เผยแพร่ความรู้และ แนวทางการปฏิบัติ ดูแลในพื้นที่ที่มีการ เข้าร่วมกิจกรรม	✓	✓	✓
	- มีส่วนร่วมในการ ทำงานจิตอาสา ช่วยเหลือกลุ่มผู้มี ความหลากหลาย ทางเพศ	✓		

ตาราง 3 (ต่อ)

องค์ประกอบของแนวทางการศึกษาแบบยืนยันอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ				
องค์ประกอบ	การศึกษาในเด็ก	การศึกษาในกลุ่มบุคคล	การศึกษาในกลุ่มบุคคล	การศึกษาในกลุ่ม
	และวัยรุ่นกลุ่ม	ข้ามเพศและกลุ่มบุคคลผู้	ข้ามเพศและผู้มีอัต	บุคคลข้ามเพศผู้
	นอนไบนารี (Perry &	มีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ	ลักษณะทางเพศสภาพไม่	มีอัตลักษณ์ทางเพศ
	Green, 2017)	ไม่สอดคล้องกับความ	สอดคล้องกับความ	สภาพแบบนอนไบน
	(Peter, Michael,	คาดหวังทางสังคม	คาดหวังทางสังคม	นารี (Farrell, 2018)
	Jeff, & Chad, 2017)	(Sangganjanavanich, 2014)	(McCullough, Dispenza,	
		(Sand, Anneliese, & Lore,	Parker, & et al, 2017)	
		2018)		
- สร้างความร่วมมือ				
กันระหว่างทีมสห				
วิชาชีพในหลายภาค				
ส่วน				
- มีส่วนร่วม				
ขับเคลื่อนนโยบาย				
และกฎหมาย				

8. กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยอาศัยการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสร้างความรู้ที่จะนำไปสู่ข้อค้นพบตามความมุ่งหมาย พบว่า ความรู้ในเรื่องพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพและแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคลกลุ่มนอนไบนารีที่มีการศึกษามาก่อนหน้านี้ เกิดขึ้นได้จากการสร้างความรู้ผ่านเจ้าของประสบการณ์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงวางกรอบการวิจัยแบบพหุวิธีด้วยเชิงคุณภาพตามลำดับ (Sequential Qualitative Multi-method Design) โดยระยะที่ 1 ทำการศึกษาจากประสบการณ์ในบุคคลกลุ่มนอนไบนารี และระยะที่ 2 ศึกษาจากประสบการณ์ของจิตแพทย์ นักจิตวิทยา ที่ทำงานในด้านการดูแลสุขภาพ และประสบการณ์การใช้บริการทางการแพทย์ของบุคคลนอนไบนารีที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางเพศ

การวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคลกลุ่มนอนไบนารี

ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายในการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคลกลุ่มนอนไบนารี เนื่องจากเป็นการศึกษาที่เติมเต็มความรู้ที่มีมาก่อนหน้านี้ซึ่ง

ทำการศึกษาระบบการพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศเฉพาะในกลุ่มบุคคลรักเพศเดียวกัน รักทั้งสองเพศ และกลุ่มบุคคลข้ามเพศเท่านั้น (W. O. Bockting & Coleman, 2016; Cass, 1979; D'Augelli, 1994) ผู้วิจัยมุ่งหมายจะเติมเต็มช่องว่างความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารีที่ยังพบการศึกษาไม่มากนักในประเทศตะวันตก รวมถึงยังไม่มีนักวิชาการเข้ามาทำการศึกษาในบริบทประเทศไทย ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษามุมมองแนวคิดพัฒนาการทางเพศแบบการเรียนรู้ทางสังคมปัญญา แนวคิดความเครียดในคนกลุ่มน้อยทางเพศสภาพ ร่วมกับแนวคิดรูปแบบพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพอัตลักษณ์นอนไบนารีและข้ามเพศ 3 ฉบับ ดังนี้ งานการศึกษาของ Bockting & Coleman Model (W. O. Bockting & Coleman, 2016) งานการศึกษา Witnessing and Mirroring: A Fourteen Stage Model of Transsexual Identity Formation (Devor, 2004; Pardo & Devor, 2017) และงานการศึกษาของ (Fiani & Han, 2019) ซึ่งทำการสังเคราะห์หข้อค้นพบจากงานดังกล่าวเพื่อนำมาเป็นกรอบโครงร่างในการศึกษาต่อไป การแสวงหาองค์ความรู้จากประวัติชีวิตที่สะท้อนผ่านความคิดความรู้สึกที่มีต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ถึงอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารีในแต่ละช่วงวัย ตั้งแต่วัยเด็ก วัยรุ่น ไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ และแสวงหาเงื่อนไขที่มีส่วนสัมพันธ์กับการอธิบายพัฒนาการด้านการรับรู้ทางเพศสภาพอัตลักษณ์นอนไบนารี ทั้งในด้านการส่งเสริมและด้านอุปสรรค เช่น ด้านครอบครัว ชุมชนและสังคม ที่สะท้อนผ่านการแสดงออก มุมมองความคิด ความรู้ความเข้าใจ ทศนคติ ความเชื่อ อารมณ์ความรู้สึก ซึ่งการผสมผสานกรอบการศึกษาเข้าด้วยกัน จะทำให้ได้ข้อค้นพบที่ครอบคลุมและเข้าถึงข้อเท็จจริงได้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

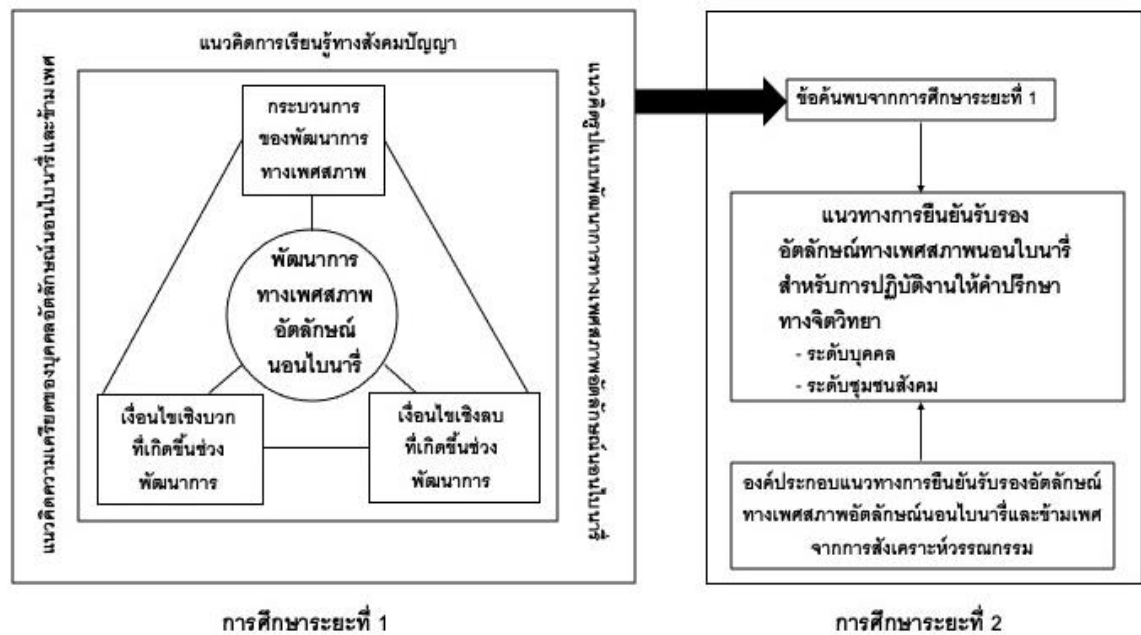
การวิจัยระยะที่ 2 การค้นหาแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพอัตลักษณ์นอนไบนารี สำหรับผู้ปฏิบัติงานให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา

ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายในการสร้างแนวทางการยืนยันอัตลักษณ์ทางเพศสภาพกลุ่มนอนไบนารีในประเทศไทย เนื่องจากแนวทางการยืนยันอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่ได้มีการศึกษาไว้ก่อนหน้านี้นี้ทำการศึกษาในบริบทประเทศตะวันตกที่ ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างกรอบการศึกษาผ่านข้อเท็จจริงที่ได้จากการผลการศึกษาระยะที่ 1 ผสมกับแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่มีการศึกษามาก่อนหน้านี้ (Fiani and Han, 2019; McCullough et al., 2017; Perry and Green, 2017; Finnerty et al., 2017; Chang et al., 2018; Sangganjanavanich, 2014; Farrell, 2018) ซึ่งแนวทางการยืนยันที่ปรากฏในงานทั้งหมดนี้ครอบคลุมการทำงานในระดับบุคคล ที่เกี่ยวข้องในด้านการจัดเตรียมความพร้อมของผู้ปฏิบัติงาน

การจัดเตรียมความพร้อมด้านสถานที่ให้บริการ การวางรูปแบบการให้บริการและการคิดค่าบริการ และการทำงานในด้านที่เกี่ยวกับการขับเคลื่อนระดับชุมชนและสังคม

กรอบการศึกษาทั้ง 2 ระยะ มีดังรายละเอียดปรากฏในภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย: พัฒนาการทางเพศสภาพอัตลักษณ์นอนโบนารีและแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนโบนารี

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารีและแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี มีจุดมุ่งหมายในการค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกระบวนการและเงื่อนไขบนพัฒนาการทางเพศสภาพและค้นหาแนวทางการปฏิบัติงานแบบยืนยันอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ ผู้วิจัยออกแบบการศึกษาโดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยพหุวิธีด้วยเชิงคุณภาพเรียงตามลำดับ (Sequential Qualitative Multi Method Design) (Maxwell & Rogers, 2015) นำรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพเข้ามาศึกษาดำเนินการวิจัยทั้ง 2 ระยะ เพื่อให้ได้องค์ความรู้ตามความมุ่งหมาย

การศึกษาระยะที่ 1 เพื่อค้นหาพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในกลุ่มนอนไบนารี ผู้วิจัยนำวิธีการวิจัยศึกษาประวัติชีวิต (Life history Research) เข้ามาใช้ในการศึกษาพัฒนาการอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในกลุ่มนอนไบนารี ซึ่งนับเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ปรากฏขึ้นในสังคมโลกมาไม่นาน มีขอบเขตลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นในประสบการณ์ชีวิตของบุคคล มีระยะเวลาของพัฒนาการที่ดำเนินมาตั้งแต่วัยเด็กผ่านช่วงวัยต่างๆ รวมถึงมีบริบททางสังคมเข้ามาสัมพันธ์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (Mills, 2010; Yin, 2014) นอกจากนี้เมื่อทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารตำราและงานวิจัย พบว่า ที่ผ่านมานักวิชาการจำนวนมากสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้กับวงการจิตวิทยาได้ ด้วยการนำวิธีวิจัยแบบรายกรณีเข้าไปศึกษากระบวนการของพัฒนาการอัตลักษณ์ทางเพศกลุ่มอื่น ๆ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกประวัติชีวิตของบุคคล อัตลักษณ์นอนไบนารี จากการบอกเล่าเรื่องราวชีวิตตั้งแต่วัยเด็กมาจนถึงปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ (Hereth et al., 2020) โดยนำร่างข้อคำถามที่ได้จากการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่มีการศึกษาไว้ก่อนหน้านี้ เพื่อนำไปใช้ในการพูดคุยสัมภาษณ์ให้เข้าถึงประสบการณ์เฉพาะของบุคคลที่เกิดขึ้นและดำเนินอย่างต่อเนื่องในช่วงชีวิต และวิเคราะห์ข้อมูลแบบแก่นสาระ (Thematic Analysis) เพื่อนำเสนอประเด็นข้อมูลที่เกิดขึ้นให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการและเงื่อนไขที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง

การศึกษาระยะที่ 2 เพื่อค้นหาแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในกลุ่มนอนไบนารี ผู้วิจัยนำวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเข้ามาใช้ศึกษาในการค้นหาแนวทางการปฏิบัติงานแบบยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในกลุ่มบุคคลนอนไบนารี ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่อาศัยข้อมูลเชิงประสบการณ์ ความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย การแสวงหาความรู้

ในระยะนี้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวทางการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการยื่นยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่ผ่านมาผสานเข้ากับข้อเท็จจริงที่ได้จากการศึกษาในระยะแรก นำมาสร้างเป็นร่างข้อคำถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำไปสู่การตอบคำถามการวิจัย

ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัย ตามหัวข้อดังนี้

1. การกำหนดผู้เข้าร่วมการวิจัย
2. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การพิทักษ์สิทธิและการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดผู้เข้าร่วมการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคลกลุ่มนอนไบนารี

วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล

ใช้การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) ในการเข้าถึงกลุ่มบุคคลอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี ซึ่งเป็นการคัดกรองเชิงสังคมในเบื้องต้นเพื่อให้มั่นใจว่าจะได้เข้าถึงผู้ให้ข้อมูลตัวจริง จากนั้นใช้การคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นลำดับถัดมา เพื่อคัดกรองคุณสมบัติเฉพาะสำหรับการศึกษาคั้งนี้ ที่มีเกณฑ์การเข้าร่วมระบุไว้เนื่องจากลักษณะธรรมชาติของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ รวมตัวกันในชุมชนเฉพาะ เป็นกลุ่มบุคคลที่ปรากฏตัวให้สังคมรับ ทราบไม่มากนักและเข้าถึงได้ยาก ซึ่งในการศึกษาคั้งนี้กำหนดจำนวนผู้ให้ข้อมูลไว้ 5-9 คน หรือจนกว่าจะได้ข้อมูลที่อิ่มตัว (Creswell, 2018)

เกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องซึ่งพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี ผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมากำหนดเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลไว้ ดังนี้

เกณฑ์การคัดเลือก

1. เกณฑ์ด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ: บุคคลระบุตนเองว่ามีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพแบบนอนไบนารี

2. เกณฑ์ด้านถิ่นกำเนิดและที่อยู่อาศัย: เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้มีขอบเขตเฉพาะการศึกษาในประเทศไทย ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจะต้องเป็นบุคคลที่มีพัฒนาการอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตนภายใต้การเติบโตและอาศัยอยู่ในประเทศไทย

3. เกณฑ์ด้านอายุ: ผู้ทำวิจัยวางขอบเขตการศึกษาด้านอายุในบุคคลกลุ่มนอนไบนารี ที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป เนื่องมาจากการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า บุคคลที่มีช่วงอายุวัยรุ่นตอนปลายไปจนถึงวัยผู้ใหญ่จะดำเนินพัฒนาการไปจนถึงการเกิดความรู้สึกภูมิใจในอัตลักษณ์ของตน และต้องการขับเคลื่อนเชิงสังคมร่วมกับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศคนอื่น ๆ ซึ่ง นับเป็นหนึ่งในสัญญาณการแสดงออกถึงการบรรลุกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตนเอง (Meyer et al., 2021)

4. เกณฑ์ด้านการบรรลุพัฒนาการทางเพศ: ผู้ให้ข้อมูลผ่านการคัดกรองด้วยคำถามคัดกรองการบรรลุในอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ ค้นหาความรู้เกี่ยวกับกระบวนการของพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น จึงต้องทำการศึกษาในกลุ่มบุคคลที่ผ่านช่วงการบรรลุอัตลักษณ์ทางเพศไปแล้ว โดยจากการสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่า บุคคลที่ลุล่วงกระบวนการได้ จะเกิดการผสมผสานอัตลักษณ์ทางเพศสภาพใหม่ของตนเข้ากับการดำเนินชีวิตได้อย่างภาคภูมิใจ รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโดยไม่รับเอาอคติทางสังคมเข้ามาไว้ในตนอีกต่อไป ซึ่งการอธิบายถึงสภาวะที่บุคคลบรรลุกระบวนการดังกล่าว มีลักษณะสอดคล้องกับข้อคำถามที่ปรากฏในแบบวัดการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศ 5 ระดับ สำหรับกลุ่มหญิงข้ามเพศ (Psychological Gender Affirmation Scale: PGA) (Sevelius et al., 2021) ผู้วิจัยจึงนำการอธิบายถึงภาวการณ์บรรลุอัตลักษณ์ดังกล่าว มาเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลเข้าร่วมการศึกษา ผู้วิจัยจะพิจารณาบุคคลที่ตอบคำถามทั้ง 6 ข้อ และมีระดับคะแนนการเห็นด้วยกับคำถามแต่ละข้อ ตั้งแต่ระดับปานกลางขึ้นไปจนถึงระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามข้อคำถาม ดังนี้

	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วยเล็กน้อย	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1. คุณไม่ใส่ใจกับเสียงวิพากษ์วิจารณ์ทางสังคมที่มีต่ออัตลักษณ์นอนไบนารีในตัวคุณ					

	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย เล็กน้อย	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
2. เสียงวิพากษ์วิจารณ์ทางสังคมไม่ สามารถลดทอนคุณค่าอัตลักษณ์นอ นารีในตัวคุณลงได้					
3. คุณรู้สึกพึงพอใจในรูปลักษณ์ทางเพศ ของตนเองที่ปรากฏต่อสังคม					
4. คุณภูมิใจในอัตลักษณ์นอ นารี					
5. คุณสามารถแสดงออกถึงอัตลักษณ์ นอ นารีได้อย่างอิสระและเปิดเผย					
6. คุณรับรู้ตนเองได้เท่าเทียมกับกลุ่มอัต ลักษณ์ทางเพศอื่นๆ สามารถเคารพ ตนเองในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของสังคม ได้					

เกณฑ์การคัดออก

ผู้วิจัยจะดำเนินการคัดผู้มีส่วนร่วมออกจากวิจัย ในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน
เร่งด่วนที่ไม่สามารถเข้าร่วมการให้ข้อมูลได้ รวมถึงหากเกิดความไม่สะดวกในการให้ข้อมูลระหว่าง
ดำเนินการสัมภาษณ์ทุกกรณี

เกณฑ์การถอน

ผู้มีส่วนร่วมการวิจัยสามารถขอถอนตัวออกจากการศึกษาได้โดยไม่มีเงื่อนไข หรือใน
กรณีที่ไม่สามารถติดต่อผู้มีส่วนร่วมในวันเวลาที่นัดหมาย

ขั้นตอนการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล

1. ผู้วิจัยสร้างสื่อประชาสัมพันธ์โฆษณาแบบ Infographic เกี่ยวกับการรับสมัคร
บุคคลเข้าร่วมวิจัย และทำการประสานติดต่อไปยังผู้ดูแล Facebook Page กลุ่มนอ
นารีแห่ง
ประเทศไทย เพื่อแจ้งความประสงค์ในการขอรับสมัครผู้ให้ข้อมูลงานวิจัย พร้อมกับส่งเอกสารชี้แจง
ความมุ่งหมายของการวิจัยไว้เพื่อใช้สำหรับการพิจารณาอนุมัติให้มีการเก็บข้อมูลในกลุ่มชุมชน

2. เมื่อได้รับการตอบรับให้เข้าเก็บข้อมูลได้ จึงขอความร่วมมือจากผู้ดูแลกลุ่มในการประสานบุคคลนอนบนอนไบนารีที่มีความยินดีเข้าร่วมในเบื้องต้นเพื่อเป็นการคัดกรองเชิงสังคมในการระบุตัวผู้ให้ข้อมูลที่มีอัตลักษณ์นอนบนอนไบนารี

3. ดำเนินการติดต่อตัวบุคคลตามที่ได้รับข้อมูลจากผู้ดูแลกลุ่มเพื่อแจ้งรายละเอียดการประชาสัมพันธ์รับสมัครผู้ให้ข้อมูลโครงการวิจัยครั้งนี้ พร้อมชี้แจงความมุ่งหมายและรายละเอียดการเก็บข้อมูลเบื้องต้น

4. เมื่อผู้ให้ข้อมูลตอบรับการเข้าร่วมโครงการวิจัย ทำการสอบถามด้วยคำถามคัดกรองผู้ให้ข้อมูลตามเกณฑ์การคัดเลือก

5. ผู้ให้ข้อมูลที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือก จะได้รับเอกสารรายละเอียดเกี่ยวกับการชี้แจงโครงการพร้อมกับเอกสารตอบรับการเข้าร่วมงานวิจัย

6. ทำการนัดหมายวันและเวลาที่ผู้เข้าร่วมสะดวกให้สัมภาษณ์

7. ทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลตามขั้นตอนข้างต้น จนได้ข้อมูลที่เต็มตัว 9 คน

ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพแก่บุคคลนอนบนอนไบนารี

วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยในระยนี้ต้องการความรู้ที่ได้จากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความรู้ในด้านการปฏิบัติงานแบบยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ ประกอบไปด้วย ผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้ให้ข้อมูลรอง ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

1. จิตแพทย์: ผู้มีประสบการณ์ในการดูแลกลุ่มบุคคลข้ามเพศหรือนอนบนอนไบนารี ใช้การคัดเลือกแบบลูกโซ่ ในการเข้าถึงผู้ให้ข้อมูล เนื่องจากเป็นกลุ่มผู้ทำงานเฉพาะทาง ที่ไม่สามารถเข้าถึงได้โดยทั่วไปและทำการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงตามเกณฑ์คัดเลือก จำนวน 3 คน

2. นักจิตวิทยา: ผู้มีประสบการณ์ในการดูแลกลุ่มบุคคลข้ามเพศหรือนอนบนอนไบนารี ใช้การคัดเลือกแบบลูกโซ่ ในการเข้าถึงผู้ให้ข้อมูล เนื่องจากเป็นกลุ่มผู้ทำงานเฉพาะทาง ที่ไม่สามารถเข้าถึงได้โดยทั่วไปและทำการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงตามเกณฑ์คัดเลือก จำนวน 3 คน

ผู้ให้ข้อมูลรอง

3. บุคคลอัตลักษณ์นอนบนอนไบนารี: ผู้ที่เข้าร่วมการวิจัยในระยะแรก ทำการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงตามเกณฑ์คัดเลือก จำนวน 2 คน

เกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล

เกณฑ์การคัดเลือก

1. จิตแพทย์: ผ่านประสบการณ์ในการดูแลสุขภาพจิตใจแก่บุคคลกลุ่มข้ามเพศหรือกลุ่มนอนไบนารีอย่างน้อย 2 ปี และมีความสมัครใจในการเข้าร่วมการศึกษาค้างนี้
2. นักจิตวิทยา: นักจิตวิทยาที่ผ่านประสบการณ์ในการดูแลสุขภาพจิตใจแก่บุคคลกลุ่มข้ามเพศหรือกลุ่มนอนไบนารีอย่างน้อย 2 ปี และมีความสมัครใจในการเข้าร่วมการศึกษาค้างนี้
3. บุคคลนอนไบนารี: บุคคลนอนไบนารีจากการศึกษาระยะแรก มีประสบการณ์การใช้บริการทางการแพทย์เกี่ยวกับประเด็นความหลากหลายทางเพศ และมีความสมัครใจในการเข้าร่วมการศึกษา

เกณฑ์การคัดออก

ในกรณีที่ผู้มีส่วนร่วมการวิจัยติดต่อขอคัดออกที่ไม่สามารถเข้าร่วมการให้ข้อมูลได้ ผู้วิจัยจะดำเนินการคัดผู้มีส่วนร่วมออกจากวิจัย

เกณฑ์การถอน

ผู้มีส่วนร่วมการวิจัยสามารถขอถอนตัวออกจากการศึกษาได้โดยไม่มีเงื่อนไขหรือในกรณีที่ไม่สามารถติดต่อผู้มีส่วนร่วมในวันเวลาที่นัดหมาย

ขั้นตอนการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล

จิตแพทย์และนักจิตวิทยา

1. ติดต่อผู้ดูแล Facebook Page นอนไบนารีแห่งประเทศไทย เพื่อทำการสอบถามการเข้าถึงจิตแพทย์และนักจิตวิทยาที่เคยช่วยเหลือดูแลกลุ่มชุมชนนอนไบนารี

2. ดำเนินการติดต่อผู้ให้ข้อมูลที่มีความสมัครใจในการเข้าร่วมการศึกษาและผ่านเกณฑ์การคัดเลือกที่กำหนดไว้ จำนวน 5 คน

3. ส่งเอกสารชี้แจงความมุ่งหมายของการวิจัยและเอกสารรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ พร้อมนัดหมายวันและเวลาที่ผู้เข้าร่วมสะดวกให้สัมภาษณ์

กลุ่มบุคคลนอนไบนารี

1. ติดต่อบุคคลนอนไบนารีที่ผ่านการเข้าร่วมการวิจัยระยะแรก
2. สอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมการศึกษาและแจ้งเกณฑ์การคัดเลือกที่กำหนดไว้ จำนวน 3 คน

3. ส่งเอกสารชี้แจงความมุ่งหมายของการวิจัยและเอกสารรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ พร้อมนัดหมายวันและเวลาที่ผู้เข้าร่วมสะดวกให้สัมภาษณ์

2. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร ทบทวนวรรณกรรม แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางเพศในกลุ่มอัตลักษณ์ต่างๆ และแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในกลุ่มบุคคลข้ามเพศและนอนไบนารีเพื่อวางโครงร่างและวางแผนงานวิจัย

2. พัฒนาร่างคำถามสัมภาษณ์จากการอ้างอิงเอกสารวรรณกรรมที่ผ่านตรวจสอบ ความน่าเชื่อถือจากอาจารย์ที่ปรึกษา และนำไปทดลองสัมภาษณ์ก่อนนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลกระบวนการของพัฒนาการด้านเพศสภาพนอนไบนารีและเงื่อนไขที่เกิดขึ้น

3. นำคำถามกึ่งโครงสร้างที่พัฒนาขึ้น ไปใช้ในการสัมภาษณ์ข้อมูลประวัติชีวิตของบุคคลกลุ่มนอนไบนารี 9 คน

4. นำข้อสรุปผลการศึกษาพัฒนาการด้านเพศสภาพนอนไบนารี ที่ได้จากการวิจัยระยะแรก ไปพัฒนาร่างคำถามสัมภาษณ์ร่วมกับความรู้ที่ได้จากการอ้างอิงเอกสารวรรณกรรมนำไปใช้ในงานการศึกษาครั้งที่ 2 เพื่อค้นหาแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี

5. นำคำถามกึ่งโครงสร้างที่พัฒนาขึ้น ไปใช้ในการสัมภาษณ์จิตแพทย์และนักจิตวิทยาถึงข้อมูลประสบการณ์การดูแลสุขภาพทางกายและใจในกลุ่มบุคคลข้ามเพศและนอนไบนารีด้วยแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ และสัมภาษณ์ประสบการณ์ของบุคคลนอนไบนารีที่เกี่ยวข้องกับการเข้ารับบริการทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางเพศ

6. สรุปผลการศึกษาการค้นหาแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยคำนึงถึงหลักปฏิบัติสากลของงานวิจัยคุณภาพที่ให้คำสำคัญกับตัวผู้วิจัยที่มีส่วนสำคัญต่อกระบวนการเก็บข้อมูลการศึกษาทั้ง 2 ระยะ

ผู้วิจัยในฐานะเครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยผ่านประสบการณ์ทำงานในด้านการให้คำปรึกษาแก่กลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ มีโอกาสได้สัมผัสกับเรื่องราวชีวิตที่ต้องเผชิญกับการต่อสู้กับอคติทางสังคมทั้งที่มาจากความตั้งใจและความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หัวใจของผู้ให้คำปรึกษาที่ได้เข้าไปรับรู้ถึงความยากลำบากที่เกิดขึ้นในทุกแห่งที่ก้าวเดินไปบนเส้นทางชีวิต แม้กระทั่งพื้นที่ในครอบครัวก็ยังสร้างความสั่นคลอนให้เกิดขึ้นได้อย่างไม่เคยลดละ จึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่า เรื่องราวชีวิตของกลุ่มคนเล็ก

ๆ กลุ่มนี้ สะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ร่วมกันในสังคมไทยที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจ ด้านมิติเพศ ที่สร้างความไม่เท่าเทียมกันทางเพศให้ปรากฏขึ้น จากมุมมองแนวคิดพื้นฐานการทำงาน ในฐานะผู้ให้การปรึกษาเราต่างเป็นเพื่อนมนุษย์ที่มีหัวใจ มีความรู้สึก และความปรารถนา ที่จะได้รับความรัก การตอบรับจากสังคมรอบข้างไม่ต่างกัน เมื่อหัวใจที่เปิดออกต้อนรับเพื่อนผู้มีความแตกต่างหลากหลายเข้าไปในชีวิต มุมมองแนวคิดในการทำงานเพื่อหาแนวทางการช่วยเหลืออย่างมีประสิทธิภาพ ก็ยิ่งเปิดกว้างขึ้น

กระบวนการทัศนการวิจัยภายใต้การศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการบนกรอบแนวคิดสร้างสรรคินิยม (Constructivist Paradigm) (Creswell, 2018) ที่เชื่อว่ากระบวนการเกิดพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนั้นย่อมมีความเฉพาะในแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นความจริงของเจ้าของประสบการณ์ที่อาจมีความคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันไป และการได้มาซึ่งองค์ความรู้ในการศึกษาทั้ง 2 ระยะ ผู้วิจัยมีบทบาทสำคัญในการเข้าไปสัมพันธ์กับบุคคลกลุ่มนอนไบนารีและผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องในการดูแลสุขภาพซึ่งเป็นผู้ถือองค์ความรู้นี้ โดยให้การแสวงหาความรู้ผ่านการพูดคุยสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกต ผู้วิจัยแสดงจุดยืนของตนเองที่จะเคารพ ไม่ตัดสิน รู้ทันอคติที่ปรากฏขึ้นในใจ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ไม่บิดเบือน

การเตรียมความพร้อมของผู้วิจัย

การศึกษาคั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ที่ตัวผู้วิจัยเองตระหนักถึงการทำหน้าที่เสมือนเป็นเครื่องมือชิ้นหนึ่งในงาน และตระหนักถึงการดำรงอยู่ในอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่แตกต่างกับผู้ให้ข้อมูล ดังนั้น ผู้วิจัยจึงพาตนเองเข้าสู่บทเรียนความรู้ที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ชีวิตของบุคคลข้ามเพศและผู้ที่มีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพไม่สอดคล้องกับความคาดหวังทางสังคม เพื่อให้เข้าถึงแก่นบริบทที่บุคคลเหล่านี้ต้องเผชิญและรับมือกับสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิต โดยได้รับใบรับรองผ่านหลักสูตรและหน่วยการเรียนด้วยตนเองแบบออนไลน์ระยะสั้น ในเดือนสิงหาคม ปี 2564 และ 2565 อย่างต่อเนื่อง ในหัวข้อดังต่อไปนี้

สถาบัน	หัวข้อความรู้
หลักสูตรประกาศนียบัตร คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	เพศวิทยาทางคลินิก (Diploma in Clinical Sexology)
หลักสูตรออนไลน์ มหาวิทยาลัยมินิโซต้า (University of Minnesota) ประเทศ สหรัฐอเมริกา	ความเข้าใจในบุคคลที่มีอัตลักษณ์ทางเพศ สภาพแบบข้ามเพศและผู้ที่มีอัตลักษณ์ทางเพศ สภาพไม่สอดคล้องกับความคาดหวังทางสังคม

	(What does it mean to identify as Transgender or Gender Non-Conforming (TGNC))
(Online Continue Education: CE) National LGBTQIA+ Health Education Center จาก สถาบัน The Fenway Institute	การยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ สำหรับบุคลากรที่ไม่เกี่ยวข้องกับทางการแพทย์ (Non-Medical Gender Affirmation)
(Online Continue Education: CE) National LGBTQIA+ Health Education Center จาก สถาบัน The Fenway Institute	การดูแลสุขภาพในกลุ่มบุคคลข้ามเพศและกลุ่มผู้มีความหลากหลายด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ (Healthcare for Transgender and Gender Diverse People)
(Online Continue Education: CE) National LGBTQIA+ Health Education Center จาก สถาบัน The Fenway Institute	การสร้างสภาพแวดล้อมแบบมีส่วนร่วมและยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพแก่บุคคลที่มีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพแบบข้ามเพศและผู้ที่อัตลักษณ์ทางเพศสภาพไม่สอดคล้องกับความคาดหวังทางสังคม (Creating an Inclusive and Affirming Environment for Transgender and Gender-diverse Patients)

รายละเอียดเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

งานวิจัยทั้ง 2 ระยะ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Semi Structure In-depth Interview) มาเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 60-90 นาที มีเครื่องมือที่นำมาใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบไปด้วย 1) คำถามกึ่งโครงสร้าง 2.) แนวทางการสัมภาษณ์ 3) การสังเกต 4) อุปกรณ์ภาคสนาม: คอมพิวเตอร์ สัญญาณอินเทอร์เน็ต อุปกรณ์อัดเสียง และโปรแกรมประชุม Zoom 5) สมุดจดบันทึก

1. คำถามสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

สำหรับงานวิจัยระยะที่ 1

1.1 ผู้วิจัยนำกรอบแนวคิดการวิจัยที่ผ่านการสังเคราะห์จากงานวรรณกรรม มาสร้างเป็นร่างข้อคำถามเพื่อนำมาใช้เป็นกรอบในการสัมภาษณ์เชิงลึกที่สอดคล้องกับรูปแบบการวิจัยและสามารถอธิบายครอบคลุมวัตถุประสงค์การศึกษาในระยะนี้ ประกอบไปด้วย

- พัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ 6 ชั้น ประกอบไปด้วย ชั้นก่อนการเปิดเผยตน ชั้นเปิดเผยตน ชั้นการเปิดประสบการณ์ ชั้นการเปลี่ยนแปลงสรีระหรืออัตลักษณ์ทางเพศสภาพ ชั้นสร้างสัมพันธ์แบบคูรััก ชั้นการผานอัตลักษณ์ใหม่เข้าเป็นหนึ่งเดียวกับตน ซึ่งในแต่ละกระบวนการจะสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิด ความรู้สึก และเหตุการณ์ที่ปรากฏขึ้นในช่วงการพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ

- การดำเนินเรื่องราวชีวิตด้านพัฒนาการอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในแต่ละช่วงวัย เริ่มตั้งแต่วัยเด็ก วัยรุ่น ไปจนถึงวัยผู้ใหญ่

- เจือใจที่มีส่วนสัมพันธ์กับการอธิบายพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพกลุ่มบุคคลนอนไบนารี ทั้งเจือใจเชิงบวกและเจือใจเชิงลบ

1.2 นำข้อคำถามดังกล่าวไปปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

1.3 ทดลองสัมภาษณ์กับผู้ที่มีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี 2 คน เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของข้อคำถาม (Pilot Interview) ทำการปรับภาษาและคำถามให้ง่ายต่อความเข้าใจก่อนนำไปใช้ในการสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล

คำถามสัมภาษณ์	
คำถามเริ่มต้นการสัมภาษณ์	1. คุณอธิบายลักษณะอัตลักษณ์นอนไบนารีของตนเองอย่างไร
คำถามอธิบายกระบวนการและเจือใจการพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ	
ชั้นก่อนการเปิดเผยตน	2. ในช่วงวัยเด็ก คุณเริ่มรับรู้ว่าคุณเองมีความเป็นนอนไบนารีครั้งแรกอย่างไร มีอะไรเป็นสิ่งที่สังเกตให้เกิดการรับรู้ - คุณเกิดความคิด ความรู้สึกอย่างไรต่อตนเอง - มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งเสริมสนับสนุนความรู้สึกนึกคิดและการ

	<p>แสดงออกของคุณ</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีปัจจัยใดบ้างที่เป็นอุปสรรคต่อการรับรู้ตนเองในช่วงเวลานี้
ขั้นการเปิดเผยตน	<p>3. คุณมองว่าตนเองเริ่มมีการเปิดเผยตนด้านการรับรู้ทางเพศสภาพ ครั้งแรกในช่วงวัยใด</p> <ul style="list-style-type: none"> - คุณเกิดความคิด ความรู้สึกอย่างไรต่อตนเอง - มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งเสริมสนับสนุนความรู้สึกนึกคิดและการแสดงออกของคุณ - มีปัจจัยใดบ้างที่เป็นอุปสรรคต่อการเปิดเผยตนเองในช่วงเวลานี้
ขั้นการเปิดประสบการณ์	<p>4. ช่วงเวลาที่คุณเริ่มเปิดประสบการณ์บนอัตลักษณ์นอนไบนารีเกิดขึ้นในช่วงอายุใด คุณแสดงออกอย่างไรในช่วงเวลานั้น</p> <ul style="list-style-type: none"> - คุณเกิดความคิด ความรู้สึกอย่างไรต่อตนเอง - มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งเสริมสนับสนุนความรู้สึกนึกคิดและการแสดงออกของคุณ - มีปัจจัยใดบ้างที่เป็นอุปสรรคต่อการเปิดประสบการณ์ในช่วงเวลานี้
ขั้นการปรับเปลี่ยนสรีระร่างกาย	<p>5. คุณเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย เพศสรีระในช่วงอายุใดและการเปลี่ยนแปลงนี้ดำเนินไปอย่างไร</p> <ul style="list-style-type: none"> - คุณเกิดความคิด ความรู้สึกอย่างไรต่อตนเอง - มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งเสริมสนับสนุนความรู้สึกนึกคิดและการแสดงออกของคุณ - มีปัจจัยใดบ้างที่เป็นอุปสรรคต่อการปรับเปลี่ยนสรีระในช่วงเวลานี้
ขั้นสร้างสัมพันธ์แบบคู่รัก	<p>6. คุณเริ่มรับรู้ถึงแรงดึงดูดทางใจครั้งแรกในช่วงวัยใด และประสบการณ์การมีความสัมพันธ์แบบคู่รักของคุณเป็นอย่างไร</p> <ul style="list-style-type: none"> - คุณเกิดความคิด ความรู้สึกอย่างไรต่อตนเอง

	<ul style="list-style-type: none"> - มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งเสริมสนับสนุนความรู้สึกนึกคิดและการแสดงออกของคุณ - มีปัจจัยใดบ้างที่เป็นอุปสรรคต่อการสร้างความสัมพันธ์
<p>ขั้นการผานอัตลักษณ์ใหม่เข้าเป็นหนึ่งเดียวกับตน</p>	<p>7. คุณมีการแสดงออกอย่างไรเมื่อเริ่มผานอัตลักษณ์นอนไบนารีในการดำเนินชีวิต ปรากฏขึ้นครั้งแรกในช่วงอายุใดและดำเนินไปอย่างไร</p> <ul style="list-style-type: none"> - คุณเกิดความคิด ความรู้สึกอย่างไรต่อตนเองและผู้อื่นในช่วงเวลานั้น และคุณทำอย่างไรกับความ คิด ความรู้สึกที่เกิดขึ้น - มีเหตุการณ์อะไรบ้างที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการผานอัตลักษณ์ใหม่เข้าเป็นหนึ่งเดียวกับชีวิตในช่วงเวลานี้ - บุคคลที่เข้ามามีอิทธิพลเกี่ยวข้องกับการผานอัตลักษณ์ใหม่เข้าเป็นหนึ่งเดียวกับชีวิตในช่วงเวลานี้

อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยคำนึงถึงคุณค่าของความรู้ใหม่ที่จะปรากฏขึ้นได้ตลอดในการสัมภาษณ์ ดังนั้นผู้วิจัยจะใช้ข้อคำถามดังกล่าวเป็นเพียงร่างแนวทางสำหรับการเข้าถึงประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลและจะให้ตัวความรู้ที่ปรากฏขึ้นนั้นได้ทำหน้าที่ในการเชื่อมโยงเข้าสู่ประสบการณ์ข้อเท็จจริงในมิติต่างๆ ด้วยตัวเอง

สำหรับงานวิจัยระยะที่ 2

1.1 ผู้วิจัยร่างข้อคำถามจากกรอบแนวคิดการวิจัยที่ผ่านการสังเคราะห์จากงานวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในกลุ่มข้ามเพศและนอนไบนารีร่วมกับผลการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี

1.2 นำข้อคำถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านวิชาการ 3 ท่าน เสนอข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัยระยะนี้

ตัวอย่างร่างคำถามสัมภาษณ์สำหรับจิตแพทย์และนักจิตวิทยา	
คำถามหลัก	คำถามชกถาม
1. ท่านคิดว่าการดูแลผู้มีความหลากหลายทางเพศสภาพ เช่น กลุ่มบุคคลข้ามเพศ กลุ่ม	<ul style="list-style-type: none"> - เพราะเหตุใดท่านจึงคิดเช่นนั้น - บุคคลนอนไบนารีจะได้รับประโยชน์อย่างไร

<p>นอนไบนารี ด้วยแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ มีความสำคัญอย่างไร เพราะเหตุใดท่านจึงคิดเช่นนั้น</p>	<p>เมื่อได้รับการยืนยันรับรองอัตลักษณ์จากผู้ปฏิบัติงานด้านการดูแลสุขภาพ</p>
<p>2. จากประสบการณ์ด้านการดูแลสุขภาพที่ผ่านมา ท่านใช้วิธีการใดบ้างในการช่วยยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ เช่น การไม่ตัดสินเพศของบุคคล การใช้สรรพนามเรียกชื่อที่สอดคล้อง เป็นต้น</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ท่านมีประสบการณ์หรือการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางและวิธีการช่วยยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพแก่กลุ่มนอนไบนารี/กลุ่มข้ามเพศอย่างไร - ท่านจะเสนอแนะแนวทางหรือวิธีการอย่างไร - การที่ท่านใช้แนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ ท่านมองเห็นผลลัพธ์ใดเกิดขึ้นกับบุคคลนอนไบนารี/ข้ามเพศ - ท่านพบอุปสรรคใดบ้างในการดำเนินการนี้ และแก้ไขอย่างไร
<p>3. ผู้ปฏิบัติงานบนแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ ควรมีคุณลักษณะอย่างไร</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ท่านแสดงออกอย่างไรเมื่อให้บริการต่อบุคคลกลุ่มนอนไบนารี/กลุ่มข้ามเพศ
<p>4. ในการปฏิบัติงาน ท่านมีวิธีการสร้างบรรยากาศให้บุคคลกลุ่มนอนไบนารี/กลุ่มข้ามเพศ สามารถแสดงออกตามการรับรู้ทางเพศสภาพของตนได้โดยไม่รู้สึกละแวกแตกต่างจากสังคมได้อย่างไรบ้าง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เมื่อใช้วิธีการดังกล่าว ท่านมองเห็นผลลัพธ์ใดเกิดขึ้นกับบุคคลนอนไบนารี/ข้ามเพศ - ท่านพบอุปสรรคใดบ้างในการดำเนินการนี้ และแก้ไขอย่างไร

ตัวอย่างร่างคำถามสัมภาษณ์สำหรับบุคคลนอนไบนารี

คำถามหลัก	คำถามชักถาม
<p>1. ในฐานะผู้รับบริการทางการแพทย์ ท่านมองว่าการปฏิบัติงานบนแนวทางการยืนยัน</p>	<p>- บุคคลนอนไบนารีจะได้รับประโยชน์อย่างไร เมื่อได้รับการยืนยันรับรองอัตลักษณ์จาก</p>

รับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพมีความสำคัญ อย่างไรต่อสุขภาวะของท่าน	ผู้ปฏิบัติงานด้านการดูแลสุขภาวะ
2. จากประสบการณ์ที่ผ่านมา ท่านได้รับการ ยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพด้วย วิธีการใดบ้าง เช่น การไม่ถูกตัดสินเพศ การใช้ สรรพนามเรียกชื่อที่สอดคล้อง เป็นต้น	- ท่านได้รับได้รับประโยชน์ทางด้านสุขภาวะ อย่างไร เมื่อได้รับการดูแลบนแนวทางยืนยัน รับรองอัตลักษณ์จากผู้ปฏิบัติงานด้านการดูแล สุขภาวะ
3. ผู้ปฏิบัติงานบนแนวทางการยืนยันรับรองอัต ลักษณ์ทางเพศสภาพ ควรมีคุณลักษณะ	- ผู้ปฏิบัติงานควรแสดงออกอย่างไรเมื่อ ให้บริการต่อบุคคลกลุ่มนอนไบนารี/กลุ่มข้าม เพศ
4. จากมุมมองและประสบการณ์ของท่าน ผู้ปฏิบัติงานจะสามารถเอื้ออำนวยให้บุคคล กลุ่มนอนไบนารี/กลุ่มข้ามเพศ สามารถ แสดงออกตามการรับรู้ทางเพศสภาพของตนได้ โดยไม่รู้สึกแปลกแยก แตกต่างจากสังคมได้ อย่างไรบ้าง	- ท่านมองเห็นผลลัพธ์ด้านสุขภาวะใดเกิดขึ้น บ้าง เมื่อผู้ปฏิบัติงานดำเนินการเช่นนั้น

2. แนวทางการสัมภาษณ์ของผู้วิจัย

ผู้วิจัยรับฟังและทำหน้าที่ในการคอยสังเกตความรู้สึกผ่านเรื่องราวประวัติชีวิตที่อาจมี
ช่วงเวลาที่ทำให้ผู้เข้าร่วมวิจัยได้ย้อนนึกถึงภาพประสบการณ์ในอดีตที่ผ่านมาซึ่งอาจนำมาสู่
ความรู้สึกเปราะบางให้ปรากฏขึ้น ผู้วิจัยจะเคารพในความรู้สึกทุกความรู้สึกที่เกิดขึ้นอย่างเข้าใจ
และคอยสอบถามถึงความรู้สึกเพื่อเป็นการตรวจสอบและดูแลความรู้สึกของผู้เข้าร่วมวิจัย รวมถึง
ผู้วิจัยจะตระหนักถึงความคิดและความรู้สึกของตนเองที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาของการ
สัมภาษณ์ เพื่อไม่ให้ตนเองเข้าไปเป็นอุปสรรคต่อการบอกเล่าประวัติชีวิตที่มีคุณค่าของผู้เข้าร่วม
วิจัย

3. การสังเกต

ผู้วิจัยนำวิธีการสังเกต พฤติกรรมและการแสดงออกในช่วงระหว่างการบอกเล่าเรื่องราว
เช่น น้ำเสียง แววตา จังหวะการพูด การสบตา และการแสดงออกทางสีหน้าท่าทาง เข้ามาเป็นวิธี

รองในการเก็บข้อมูล เพื่อเป็นการตรวจสอบความสอดคล้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล สัมภาษณ์

4. อุปกรณ์ภาคสนาม

เนื่องจากพื้นที่การวิจัยในงานการศึกษานี้ เก็บข้อมูลผ่านระบบประชุมวิดีโอแบบออนไลน์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเตรียมความพร้อมในเรื่องของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์ และสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่มีความเสถียรสูงในการดำเนินการเก็บข้อมูล และบันทึกข้อมูลด้วยระบบอัดเสียงของอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และเครื่องบันทึกเสียงแยกอีก 1 เครื่อง

5. การบันทึกภาคสนาม

ผู้วิจัยใช้การจดบันทึกได้อาริความรู้ที่นึกคิด อคติ ความสงสัย ที่ปรากฏขึ้นในช่วงเวลา การทำวิจัย เพื่อให้เกิดความระมัดระวังที่จะไม่ให้ความเป็นตัวเองเข้าไปปนเปื้อนในช่วงเวลาที่ กำลังศึกษาข้อมูลการวิจัย

4. การพิทักษ์สิทธิและการรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เลขที่ SWUEC/E/G-297/2565 ผู้โดยวิจัยระบุรายละเอียดที่เกี่ยวกับการศึกษาซึ่งอ้างอิงตามหลักการและกฎเกณฑ์การปฏิบัติการวิจัยในมนุษย์ อย่างเคร่งครัด เพื่อเป็นการรับรองและพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมการศึกษา โดยผู้วิจัยคำนึงถึงสิทธิ ความถูกต้องและความปลอดภัยที่จะเกิดแก่ผู้เข้าร่วมวิจัยเป็นสำคัญ ทั้งนี้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดและวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งความสมัครใจในการเข้าร่วม นอกจากนี้ได้ทำการแจ้งสิทธิในการถอนตัวออกจากการศึกษาได้ทันทีโดยไม่มีเงื่อนไขและแจ้งสิทธิที่จะได้รับการดูแลคุ้มครองในด้านความเป็นส่วนตัวและการปกปิดข้อมูลให้เป็นความลับ

หลังจากได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัยผู้วิจัยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวม ข้อมูลการวิจัยทั้ง 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1

1. ผู้วิจัยนำร่างคำถามที่สร้างขึ้นจากการทบทวนเอกสารวรรณกรรมและได้รับการ ปรับแก้จากข้อเสนอแนะของที่ปรึกษาปริญญาโทไปลองสัมภาษณ์บุคคลอัต ลักษณะนอนบนารี จำนวน 2 คน โดยการสัมภาษณ์ออนไลน์ ผ่านโปรแกรม Zoom และทำการแก้ คำบางส่วนเพื่อให้พร้อมนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยประสานตัวแทนผู้ดูแลกลุ่มสมาชิกนอนไบนารีแห่งประเทศไทย ส่งเอกสารรายละเอียดการทำวิจัยและเอกสารการรับรองจริยธรรมการทำวิจัยในมนุษย์ เพื่อขอการอนุมัติเข้าทำการเก็บข้อมูลงานวิจัย

3. หลังจากที่ได้รับข้อมูลการเข้าถึงแหล่งผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยส่งรายละเอียดการรับสมัครผู้เข้าร่วมงานวิจัยที่เป็นภาพ Infographic พร้อมกับเอกสารชี้แจงการเข้าร่วมการศึกษาอย่างละเอียดเพื่อให้ผู้ที่สนใจเข้าร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูล สามารถนำไปประกอบการตัดสินใจ

4. ผู้ให้ข้อมูลที่ผ่านเกณฑ์การคัดเข้าในด้านอายุ ด้านการระบุอัตลักษณ์นอนไบนารี และการระบุอัตลักษณ์ จะได้รับการแจ้งตอบรับเข้าร่วมให้ข้อมูล พร้อมกับเอกสารการยินยอมเข้าร่วมการวิจัย โดยมีการระบุถึงสิทธิในการเข้าร่วม การถอนตัวออกจากการวิจัย ประโยชน์และความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นเพื่อเป็นการประกอบการตัดสินใจอีกครั้ง

5. ทำการสัมภาษณ์ผู้ข้อมูลแบบออนไลน์ ผ่านโปรแกรม Zoom โดยก่อนเริ่มสัมภาษณ์มีการชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิของผู้ให้ข้อมูล การบันทึกข้อมูลสัมภาษณ์ การทำลายข้อมูลการสัมภาษณ์หลังจากเสร็จสิ้นงานวิจัย และสิทธิในการขอรับบริการการดูแลสุขภาพจิตใจที่ได้รับผลกระทบจากการสัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยรับทราบถึงขั้นตอนเกี่ยวกับความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัว

6. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ถูกแปลงจากเสียงเป็นตัวอักษร ซึ่งจัดเก็บด้วยรหัสชื่อที่ไม่สามารถระบุได้ถึงตัวบุคคลผู้ให้ข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ให้อยู่ในรูปแบบการบรรยาย

7. ผู้วิจัยทำลายไฟล์ภาพและเสียงการสัมภาษณ์ออกจากอุปกรณ์ทุกเครื่องที่มีไฟล์บันทึกไว้ ให้สิ้นอย่างถาวร

ระยะที่ 2

1. ผู้วิจัยนำร่างคำถามที่สร้างขึ้นจากการทบทวนเอกสารวรรณกรรมและผลการศึกษาจากงานระยะที่ 1 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการ 3 ท่าน เสนอแนะการปรับปรุงพัฒนาข้อความให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของงานวิจัยในระยะนี้ จากนั้นนำข้อความไปลองสัมภาษณ์กับผู้ช่วยงานวิจัยผู้อยู่ในอัตลักษณ์นอนไบนารี โดยการสัมภาษณ์ออนไลน์ ผ่านโปรแกรม Zoom และทำการปรับคำให้ง่ายต่อการเข้าใจ เพื่อให้พร้อมนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยทำการสอบถามและประสานไปยังผู้ดูแลกลุ่มนอนไบนารีไทยแลนด์ และบุคคลในแวดวงการศึกษาสุขภาพจิตใจ เพื่อสอบถามถึงข้อมูลผู้เชี่ยวชาญในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานดูแลสุขภาพทางกายและใจบนแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพแก่

บุคคลข้ามเพศหรือนอนไบนารี จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาระยะนี้ และติดต่อบุคคลนอนไบนารีที่ร่วมงานวิจัยระยะแรก โดยสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมให้ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์การรับบริการทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องประเด็นความหลากหลายทางเพศ

3. หลังจากที่ได้รับข้อมูลการเข้าถึงแหล่งผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้วิจัยติดต่อส่งเอกสารชี้แจงการเข้าร่วมการศึกษาอย่างละเอียด พร้อมสอบถามความสมัครใจยินยอมเข้าร่วมให้ข้อมูล

4. ทำการสัมภาษณ์ผู้ข้อมูลแบบออนไลน์ ผ่านโปรแกรม Zoom โดยก่อนเริ่มสัมภาษณ์มีการชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิของผู้ให้ข้อมูล การบันทึกข้อมูลสัมภาษณ์ การทำลายข้อมูลการสัมภาษณ์หลังจากเสร็จสิ้นงานวิจัย เพื่อให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยรับทราบถึงขั้นตอนเกี่ยวกับความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัว

5. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ถูกแปลงจากเสียงเป็นตัวอักษร จัดเก็บด้วยรหัสชื่อ ที่ไม่สามารถระบุได้ถึงตัวบุคคลผู้ให้ข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ให้อยู่ในรูปแบบการบรรยาย

6. ผู้วิจัยทำลายไฟล์ภาพและเสียงการสัมภาษณ์ออกจากอุปกรณ์ทุกเครื่องที่มีไฟล์บันทึกไว้ ให้น้อยอย่างถาวร

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1

1. ผู้วิจัยนำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบแก่นสาระ (Thematic Analysis) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ATLAS.ti เข้ามาจัดการข้อมูลการศึกษาวิจัยประวัติชีวิต (Life History Research) ที่ให้ความสำคัญกับการดำเนินเหตุการณ์ในชีวิตเป็นขั้นอย่างต่อเนื่องและมีองค์ประกอบเชิงสังคมเข้ามามีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ การได้มาซึ่งข้อมูลจำนวนมากจากเรื่องราวในชีวิต อาศัยการจำแนกและแยกแยะข้อมูลอย่างละเอียดรอบคอบ เพื่อมองหาความข้อเท็จจริงและความสัมพันธ์ของข้อค้นพบที่อาจนำไปสู่การสนับสนุนหรือโต้แย้งข้อคิดเห็นที่ปรากฏมาก่อนหน้านี้ให้มีความสมบูรณ์ขึ้น โดยอ้างอิงแนวคิดของ Braun & Clarke ตามขั้นตอนดังนี้ (Maguire, 2017) (Maguire & Delahunt, 2017) (Braun & Clarke, 2006)

1.1 ทำการถอดข้อมูลเสียงการสัมภาษณ์ ออกมาเป็นตัวอักษรแบบคำต่อคำ บรรทัดต่อบรรทัด

1.2 ทำความคุ้นเคยกับข้อมูล ผู้วิจัยอ่านบททวนข้อมูลที่ได้หลังจากที่ทำการถอดเสียงบันทึกซ้ำหลาย ๆ ครั้ง เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับข้อมูลที่ได้มาก่อนการลงมือจัดกระทำข้อมูลเหล่านั้น รวมถึงการจดบันทึกในข้อมูลที่ผู้วิจัยมีความสนใจ เพื่อสร้างความคุ้นเคยและทำความเข้าใจกับข้อมูลที่ได้มา

1.3 ลงรหัสข้อมูล เฉพาะข้อมูลส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการและเงื่อนไขที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาของการพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ โดยใส่รหัสข้อมูลแยกทั้ง 2 ส่วน ออกจากกันให้ชัดเจน

1.4 กำหนดประเด็นหลัก ด้วยการนำข้อมูลที่ใส่รหัสไว้แล้ว มามองหาจุดรวมที่ปรากฏขึ้นให้เห็นเป็นประเด็นต่าง ๆ ผู้วิจัยค้นหารูปแบบที่มีความสำคัญในการอธิบายกระบวนการและเงื่อนไขของการพัฒนาการจากข้อมูลการสัมภาษณ์ นำมากำหนดเป็นประเด็นหลัก

1.5 การทบทวนประเด็นหลัก ผู้วิจัยทบทวนประเด็นหลักที่ตนเองค้นพบในขั้นตอนนี้ก่อนหน้าเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง รวมถึงตรวจสอบข้อมูลที่เชื่อมโยงกับแต่ละประเด็นและพิจารณาว่ามีความสอดคล้องถูกต้อง ทบทวนประเด็นหลักเพื่อให้มั่นใจถึงถูกต้องและความสอดคล้องกับข้อมูลอ้างอิงจากผู้สัมภาษณ์

1.6 การระบุประเด็นหลัก ทำการสรุปประเด็นหลักและอธิบายถึงสาระสำคัญที่เกิดขึ้นในแต่ละประเด็น และหากพบประเด็นย่อยภายใต้ประเด็นหลัก ผู้วิจัยจะทำการศึกษาความเชื่อมโยงที่มีต่อประเด็นหลัก

1.7 การสรุปเพื่อสร้างองค์ความรู้ ผู้วิจัยนำการตีความของประเด็นหลักที่ได้จากการศึกษา มาเขียนสรุปขึ้นเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในกลุ่มนอนไบนารีและเงื่อนไขที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลจากการวิเคราะห์เรื่องเล่า ด้วยการบรรยายประวัติชีวิตที่ไล่เรียงเรื่องราวตามประเด็นหลักเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในการนำเสนอข้อมูลการวิจัย

2. เนื่องจากศึกษากระบวนการและเงื่อนไขการพัฒนาด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ เป็นงานที่พบการศึกษาไม่มากนัก นับเป็นองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ทั้งในด้านวิชาการสามารถเข้าไปเติมเต็มช่องว่างความรู้ที่ยังขาดอยู่ รวมถึงเป็นประโยชน์ในเชิงการปฏิบัติสำหรับงานการปรึกษาและการดูแลบุคคลกลุ่มนอนไบนารี ดังนั้น เพื่อให้การศึกษานี้มีคุณค่าและมีความน่าเชื่อถือในการนำไปปฏิบัติใช้งาน ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลความน่าเชื่อถือได้ (Trustworthiness) ด้วยวิธีการ ดังต่อไปนี้

2.1 การตรวจสอบโดยทีมผู้วิจัย

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ มาอภิปรายร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ช่วยวิจัยผู้มีอัตลักษณ์หลากหลายทางเพศสภาพและกำลังศึกษาในระดับปริญญาเอกสาขาจิตวิทยาเพื่อร่วมอภิปรายและให้ข้อเสนอแนะในการสรุปผลการศึกษา

2.2 การตรวจสอบโดยผู้ให้ข้อมูลการวิจัย

หลังจากที่ทีมผู้วิจัยเสร็จสิ้นขั้นตอนการวิเคราะห์และเรียบเรียงข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยนำข้อค้นพบ ส่งกลับไปยังผู้ให้ข้อมูลเพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องและเสนอแนะแก้ไขในประเด็นที่พบว่าผู้วิจัยสรุปประเด็นคลาดเคลื่อน

2.3 ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เรื่องเล่า (Narrative Analysis) ร่วมกับการวิเคราะห์แบบแก่นสาระ (Thematic Analysis) เพื่อให้ได้การนำเสนอข้อมูลที่มีความลึกซึ้งต่อการทำความเข้าใจ

ระยะที่ 2

1. ผู้วิจัยนำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ATLAS.ti เข้ามาจัดการข้อมูลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์การทำงานดูแลสุขภาพทางกายใจกลุ่มบุคคลอัตลักษณ์ข้ามเพศหรือนอนไบนารี เพื่อค้นหาแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี ตามเอกสารการวิเคราะห์เนื้อหาของ Bengtsson (2016) ซึ่งถูกนำไปใช้อ้างอิงในงานวิชาการ แบ่งเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

1.1 การนำเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์มาลดทอนให้เหลือเฉพาะความสำคัญที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย (Decontextualization) ด้วยการให้ความหมายกับเนื้อหาแต่ละส่วน ผ่านการสร้างรหัสข้อมูล และทำการตรวจทานการลงรหัสซ้ำเพื่อความถูกต้อง

1.2 การตรวจทานเนื้อหาข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์อีกครั้ง (Recontextualization) ผู้วิจัยไม่ละทิ้งข้อมูลที่เชื่อมโยงหรือมีความสัมพันธ์กับการค้นหาแนวทางการยืนยันอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี และละทิ้งข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการตอบวัตถุประสงค์งานวิจัยลง

1.3 การจัดกลุ่มหรือจำแนกกลุ่มข้อมูลเข้าไว้ด้วยกัน (Categorization) ด้วยการลดทอนเฉพาะรายละเอียดข้อความแต่ยังคงความหมายสำคัญไว้ ผ่านการระบุประเด็นหลัก ประเด็นรอง และหัวข้อย่อยต่าง ๆ

1.4 การนำประเด็นหลัก ประเด็นรอง และหัวข้อย่อยต่างๆ มาสร้างข้อสรุป (Compilation) โดยผู้วิจัยนำเสนอในรูปแบบลายลักษณ์อักษร โดยการให้ความหมายข้อสรุปต่างๆ มีการตรวจสอบกับเอกสารวรรณกรรม แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2. ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้ (Trustworthiness) ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

2.1 ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม คือ จิตแพทย์ นักจิตวิทยา และบุคคลอัตลักษณ์นอนไบนารี

2.2 การตรวจสอบสามเส้าด้านการรวบรวมข้อมูลที่อาศัยการสังเกตเข้ามาร่วมในการสัมภาษณ์เก็บข้อมูล ผู้วิจัยอาศัยการสังเกตเนื้อหากระบวนการทำงานของผู้ให้ข้อมูล ความซ้ำของชุดข้อมูลที่บอกเล่าในระหว่างการสัมภาษณ์

2.3 การตรวจสอบผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยทีมผู้วิจัย

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ มาอภิปรายร่วมกับผู้ช่วยวิจัย 2 คน เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการสรุปผลการศึกษา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาที่แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ตามขั้นตอนการดำเนินการวิจัย โดยมีรายละเอียดการนำเสนอ ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ระยะที่ 1

ส่วนที่ 1. การบรรยายประวัติชีวิตด้านพัฒนาการอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในกลุ่มบุคคลนอนไบนารี

ผู้วิจัยทำการศึกษาประวัติชีวิตบุคคลกลุ่มนอนไบนารี จำนวน 9 คน ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก มุ่งเน้นการบรรยายพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่ปรากฏขึ้นในช่วงชีวิตของบุคคลตั้งแต่วัยเด็ก นำเสนอให้มองเห็นถึงธรรมชาติของกระบวนการรับรู้เพศของตนเองไปตามช่วงเวลาได้ชัดเจนขึ้น รวมถึงเป็นการตีแผ่ให้เห็นถึงเงื่อนไขต่าง ๆ ทั้งจากตัวของบุคคลเอง จากชุมชนและสังคมที่ล้วนแล้วแต่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี ซึ่งเงื่อนไขเหล่านี้ส่งอิทธิพลไปยังบุคคลนอนไบนารีทั้งในทิศทางบวกที่เป็นการเอื้ออำนวยสนับสนุน ตอบรับ ให้บุคคลได้ยืนยันในอัตลักษณ์ที่รับรู้และดำรงความเป็นตนเองได้ และส่งผลในทิศทางลบที่ทำให้บุคคลเผชิญกับความยากลำบากในการนำพาตนเองไปยืนอยู่บนอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่ดำรงอยู่ได้อย่างเป็นอิสระ ดังนั้น เรื่องราวชีวิตจะเป็นการสะท้อนความเป็นอยู่ในอัตลักษณ์นอนไบนารีให้สังคมได้มองเห็นข้อเท็จจริงและเกิดความเข้าใจในวิถีการเติบโตบนอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี เพื่อให้พื้นที่ของความเป็นมนุษย์ในตัวเราทุกคนได้เชื่อมโยงถึงกันด้วยความเข้าใจ

บุคคลอัตลักษณ์นอนไบนารีทั้ง 9 คน กำเนิดและเติบโตในประเทศไทย โดยมีรายละเอียดข้อมูลเบื้องต้นแสดงตามตาราง ดังต่อไปนี้

ตาราง 4 ข้อมูลเบื้องต้นของบุคคลอัตลักษณ์นอนไบนารีที่เข้าร่วมวิจัยประวัติชีวิต

คนที่	นาม สมมุติ	อายุ	ลักษณะการรับรู้เพศสภาพ
1	ไอ	42	- รับรู้ว่าตนเองมีความเป็นชายและหญิงผสมผสานภายในตน (Androgynous)
2	เจ	36	- รับรู้ว่าตนเองมีความเป็นชายและหญิงผสมผสานภายในตน (Androgynous) - รับรู้ว่าตนเองมีเพศสภาพที่ไหลเคลื่อนได้ ไปตาม ช่วงเวลาหนึ่งๆ ของชีวิต (Gender fluid)
3	เอช	34	- รับรู้ว่าตนเองมีเพศสภาพมากกว่า 1 อัตลักษณ์ (Bigender)
4	เอ	30	- รับรู้ว่าตนเองมีความเป็นชายและหญิงผสมผสานภายในตน (Androgynous)
5	ดี	31	- รับรู้ว่าตนเองไม่มีนิยามอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ (Agender)
6	ฉ	28	- รับรู้ว่าตนเองมีความเป็นชายและหญิงผสมผสานภายในตน (Androgynous) - รับรู้ว่าตนเองมีเพศสภาพที่ไหลเคลื่อนได้ ไปตาม ช่วงเวลาหนึ่งๆของชีวิต (Gender fluid)
7	เค	24	- รับรู้ว่าตนเองมีความเป็นชายและหญิงผสมผสานภายในตน (Androgynous) - รับรู้ว่าตนเองมีเพศสภาพที่ไหลเคลื่อนได้ไปตาม ช่วงเวลาหนึ่งๆของชีวิต (Gender fluid)
8	อี	21	- รับรู้ว่าตนเองมีความเป็นชายและหญิงผสมผสานภายในตน (Androgynous)
9	บี	20	- รับรู้ว่าตนเองมีความเป็นชายและหญิงผสมผสานภายในตน (Androgynous) - รับรู้ว่าตนเองไม่มีนิยามอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ (Agender)

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1: ไอ

ข้อมูลส่วนบุคคล

ไอ อายุ 42 ปี อัตลักษณ์นอนไปนารี รับรู้เพศสภาพของตนในลักษณะที่มีความเป็นหญิงและชายผสมกัน

ระยะก่อนการเปิดประสบการณ์

การเผชิญกับการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมิติเพศจากผู้ดูแล

การมีเพศกำเนิดไม่ชัดเจนหรือจัดอยู่ในกลุ่มเพศอินเตอร์เซ็กส์ เขาจึงถูกแพทย์กำหนดให้เป็นเพศหญิง ทั้ง ๆ ที่เขาไม่มีเพศสรีระที่บ่งชี้ความเป็นเพศหญิงเห็นภายนอกได้ชัดเจน ตั้งแต่กำเนิด การกำหนดเพศให้แก่ทารก เป็นแนวทางการดูแลทางการแพทย์ในยุคสมัยที่สังคมยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับเพศอินเตอร์เซ็กส์ ซึ่งเป็นเพศกำเนิดที่มีพัฒนาการทางระบบเพศสรีระที่ซับซ้อน

“การที่ไม่มียังค์ความรู้ แล้วการที่บอกว่า intersex ที่อยู่ในแบบเรียนสุขศึกษามีแค่ชายหญิงเท่านั้น คุณหมอก็กังมั่นคงกับการที่เป็นแบบนี้เท่านั้น แล้วก็บอกว่ามีอวัยวะอยู่ในช่องท้อง ตัดออกก็หายแล้ว หายจากอะไรก่อน นั่นมันเป็นร่างกายตามธรรมชาติของเขา ซึ่ง intersex ที่ถูกกำหนดตอนเกิดเป็นผู้หญิงเนี่ย มีสองรูปแบบ ก็คือ คนที่สามารถเปลี่ยนฮอร์โมนเพศชายที่ผลิตจากอวัยวะให้เป็นฮอร์โมนเพศหญิงได้ด้วยตนเอง กับคนที่มีอวัยวะตกค้างอยู่ในช่องท้อง แต่ฮอร์โมนผลิตเป็นผู้ชายสองประเภทนี้ ถ้าคนที่ร่างกายเปลี่ยนฮอร์โมนเพศชายให้เป็นเพศหญิงได้ เขาก็จะมีลักษณะภายนอกอย่างหญิง แล้วการที่ไปบอกให้เขาตัดอวัยวะออกเท่ากับเขาต้องทานฮอร์โมนเสริม”

การตกอยู่ภายใต้กรอบเพศที่สังคมกำหนด

การที่แพทย์ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเพศอินเตอร์เซ็กส์ มีแนวทางการรักษาอยู่บนกรอบเพศชายหญิง อิทธิพลนี้เองจึงถูกส่งผ่านมายังผู้ดูแลของเขาในวัยเด็ก กลายเป็นการกำกับให้เขาต้องแสดงออกบนวิถีเพศหญิง ปฏิบัติต่อเขาโดยที่ไม่มีสิทธิได้เลือกทั้งบทบาททางเพศ การแสดงออกทางเพศ รวมถึงไม่รู้วิธีการดูแลที่ถูกต้อง สิ่งเหล่านี้ล้วนกระทบกับการใช้ชีวิตและก่อความรู้สึกเจ็บปวดทั้งทางร่างกายและจิตใจมาตั้งแต่เขาอยู่ในช่วงประถมวัย จนทำให้ต้องเผชิญกับปัญหาสุขภาพหลายด้าน

“ผู้ดูแลตอนที่เราเป็นเด็ก เขาคาดหวังว่าจะให้ช่องคลอดมันเปิดออก ด้วยความที่เขาไม่มีมียังค์ความรู้ แล้วก็ทุก ๆ ที่ ไม่มีมียังค์ความรู้เกี่ยวกับ intersex ว่า บริเวณอวัยวะเพศที่มองเห็นเป็นช่องปิดนี้ จะไม่สามารถเปิดได้เองตามธรรมชาติ”

“Clitoris กับองคชาติเป็นสิ่งเดียวกัน เพียงแต่ความสั้นความยาวต่างกัน การเรียกต่างกัน

ปัญหาคือ ถูกกำหนดให้เป็นเพศหญิง ต้องนั่งยองตอนปัสสาวะ แล้วปัสสาวะตรงปลาย
มันก็ออกไปนอกโถ กลายเป็นเด็กผู้หญิงที่ฉี่เลอะเทอะ...ก็เลยหันหลัง ยืนฉี่ เพื่อจะฉี่ลงไปในชัก
โครกให้หลังที่ พ่อผู้ใหญ่มาเห็นอีก ก็ถูกห้ามว่าเป็นผู้หญิงยืนฉี่ไม่ได้”

ความไม่เข้าใจต่อธรรมชาติของเพศสรีระ

ในวัยเด็กเขาใช้ชีวิตอยู่บนความรู้สึกสงสัย ไม่เข้าใจกับเพศสรีระที่มีลักษณะเพศชายและ
เพศหญิงผสมกันให้เห็นบนเรือนร่างตนเอง ซึ่งแตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ในสังคม และแม้ว่าใน
เวลาต่อมา เขาก็มีสรีระเพศหญิงปรากฏให้เห็นชัดขึ้น แต่นั่นเกิดจากอุบัติเหตุที่ถูกเพื่อนผลักจน
ทำให้บริเวณอวัยวะเพศถูกกระแทก เกิดเป็นช่องที่เปิดออกมาดูคล้ายปากช่องคลอด แต่ช่องที่เปิด
ออกนี้ไม่ได้เป็นสิ่งที่ยืนยันถึงการเป็นเพศหญิง เนื่องจากกายภาพของเพศอินเตอร์เซ็กมีความ
ซับซ้อนทั้งภายนอกและภายในร่างกาย

“เราปัสสาวะไม่เหมือนกับที่แบบเรียนสุขศึกษาบอกไว้ว่าผู้หญิงต้องปัสสาวะอย่างไร เราก็เลย
question mark แล้วก็เก็บไว้ในใจ ไม่เคยบอกใคร แล้วก็เก็บงำเอาไว้”

“ตอนเด็ก จำได้ว่าตอนที่กำลังเล่นของเล่นปีนป่าย เพื่อนที่ชอบแกล้ง เขาถีบเราลงจากที่สูง แล้ว
ก็ตกลงมา ทำให้อวัยวะเพศของเรากระแทกลงกับราวเครื่องเล่นอย่างแรงจนผิวมันฉีกขาดแยกออก
แล้วก็เจ็บมากเจ็บที่สุดในชีวิต ไม่เคยเจ็บอย่างนั้นมาก่อนเลย คนที่ดูแลเราเขาเห็นว่าเรามีช่อง
คลอดแล้ว เคื่ก็ดีใจ แต่จริงๆ มันไม่ใช่ช่องคลอด”

ระยะการเปิดประสบการณ์

การแสดงออกนอกกรอบเพศแบบชายหญิง: การผสมผสานความเป็นชายและ
หญิง

เมื่อก้าวสู่วัยรุ่น เขาแสดงออกทางเพศไปตามพัฒนาการด้านร่างกาย การมีรูปร่าง
สูงใหญ่ มีกายภาพภายนอกที่ยังไม่ปรากฏความเป็นเพศหญิง การไม่มีหน้าอก ไม่มีประจำเดือน
เขาเลือกแต่งกายด้วยเสื้อเชิ้ตและกางเกง มีบุคลิกภาพที่ชัดเจนในการแสดงออกถึงความเป็นหญิง
และ ชายในเวลาเดียวกัน

“มีความชัดเจนในอัตลักษณ์ของตนเอง ซึ่งมันจะเป็นทางพัฒนาการทางชีวภาพ ก็คือ ไม่มีพัฒนาการทางหน้าอก ก็ไม่ต้องใส่เสื้อใน ไม่เป็นประจำเดือน แล้วก็ตัวใหญ่ ใส่เสื้อเซ็ท แล้วก็แรงเยอะกว่าคนอื่น ฮอริโมนเพศชาย มันจะมีช่วงหนึ่งที่ลิวเยอะมาก เนื้อแบบเยอะมาก”

อย่างไรก็ตาม อิทธิพลจากการดูแลตามกรอบเพศหญิงที่ผ่านมา ยังคงส่งผลให้เขาจดจำภาพการดูแลทั้งจากแพทย์และผู้เลี้ยงดูในวัยเด็ก จึงใช้ชีวิตอยู่บนความพยายามต้องพิสูจน์ว่าตนเอง คือ ผู้หญิงคนหนึ่ง รอคอยอย่างมีความหวังว่าร่างกายที่มีเพศสรีระผสมกันทั้งเพศหญิงและชาย จะปรากฏความเป็นหญิงขึ้นให้เห็น

“ทุกคนก็เริ่มมีประจำเดือนกัน แต่ว่าเราก็ไม่มีอย่างนี้ค่ะ เราก็ไม่กล้าบอกที่เรายังไม่ มี แต่เราพยายามที่จะมีส่วนร่วมในการพูดคุยเรื่องประจำเดือน หรืออะไรอย่างนี้ เราก็พกผ้าอนามัยไปทุกวันเลยคะ เพื่อที่เราจะรอว่าสักวันหนึ่งเราจะ มี”

“พออายุ 19 เราเริ่มมีหน้าอก มีหน้าอกแล้วเราก็ดีใจมากที่เราได้เป็นผู้หญิง เพราะว่าหน้าอกกับผู้หญิงก็อยู่รวมกันอะไรอย่างนี้ค่ะ เราก็ดีใจมากที่เป็นผู้หญิงเนอะ มีหน้าอกแล้วนิดหนึ่งก็ยี้ดี (ยิ้ม หัวเราะ) แล้วก็ไปสู้อาการที่มีประจำเดือนหนึ่งครั้ง มีประจำเดือนหนึ่งครั้งก็ดีใจมาก”

แรงสนับสนุนจากครอบครัวและกลุ่มเพื่อน

เขาได้รับความรัก การดูแลจากคุณยายอย่างเต็มที่ มีคุณอาผู้อยู่บนอัตลักษณ์ทางเพศวิถีแบบหญิงรักหญิง เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีแบบอย่างการมีชีวิต มีกำลังใจต่อสู้ฟันฝ่ากับความรู้สึกหวาดกลัวการต้องอยู่ในร่างกายที่ไม่อยู่ในชั่วชายหญิงตามที่สังคมคาดหวัง ด้วยลักษณะและการแสดงออกที่ผสมความเป็นชายที่รูปลักษณะ มีความมั่นคงทางอารมณ์ ไม่ยุ่งวุ่นวายกับเรื่องของคนอื่น ทำให้มีเพื่อนอัตลักษณ์หลากหลายทางเพศในโรงเรียนเข้ามาพูดคุยขอคำปรึกษา โดยเฉพาะกลุ่มเพื่อนเพศหญิงที่มีความเป็นชายสูงและเพื่อนที่มีอัตลักษณ์หญิงรักหญิง จึงทำให้บ้านของเขากลายเป็นที่รวมตัวของเพื่อนที่รับรู้อัตลักษณ์นอกกล่องชั่วชายหญิงทั้งในด้านเพศสภาพและรสนิยมทางเพศ คุณอาที่ใช้ชีวิตคู่มายาวนานกับคนรักเพศหญิงจึงกลายเป็นแหล่งข้อมูล เป็นตัวแบบ และเป็นกำลังใจให้กับเพื่อนๆ ของเขาในกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศ

“ค่อนข้างมีความ *don't care* คนอื่นเพราะว่าความมั่นคงภายในของตัวเองด้วย แล้วความมั่นคงของอัตลักษณ์ด้วย แล้วก็ความตัวใหญ่ด้วย แล้วก็พอคนอื่นเขาเห็นว่ามี ความมั่นคงแบบนี้ เขาที่เริ่มพัฒนาอัตลักษณ์ของตัวเอง แล้วเขารู้สึกอยู่ข้างในนะคะ แล้วเขาไม่ชัดเจน เขาก็จะมานั่งด้วย แล้วเขาก็จะชัดเจนเป็นตัวของตัวเอง”

“เพื่อนที่มีลักษณะที่เป็นผู้หญิงที่ไม่อยู่ในกล่องผู้หญิง ลักษณะทอม เขาก็จะมาหา คือ จะอยู่ของเราเฉย ๆ แล้วเขาจะมาหา มาอยู่อย่างนี้ค่ะ”

“คุณอาที่เป็นหญิงรักหญิงก็ช่วยสอนวิธีคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลนะค่ะ ว่าอันนี้เป็นอะไร อันนี้เป็นอะไร คือมันไม่ใช่เป็นเรื่องเพศ มันเป็นเรื่องทุก ๆ เรื่องที่เรามองโลกอะไรอย่างนี้ค่ะ”

“แล้วก็จะมีความมั่นใจ แล้วก็เวลาเพื่อนโดนแม่ว่า เฮ้ย แม่บอกว่ารักผู้หญิงมันไม่โอเคมัน ไม่ยั่งยืน ชวนมันมาบ้าน ให้มาเจออา ก็บอกว่าเป็นเขาคบกัน ก็ให้เขาเล่าชีวิตประวัติของเขาเขาก็จะเป็นศูนย์รวม”

การยืนยันอัตลักษณ์เพศสภาพต่อสังคม

เมื่อเข้าสู่การเรียนในระดับอุดมศึกษา เขามีความมั่นคงต่อการแสดงออกทางเพศ ทัศนคติความเป็นชายและหญิงผ่านการแสดงออกที่ชัดเจนขึ้น มีการไว้ผมยาวมากแบบผู้หญิง แต่เลือกเครื่องแต่งกายที่มีความทะมัดทะแมง ยังคงเลือกสวมใส่เสื้อเชิ้ตและกางเกงเช่นเคย เขาใช้การยืนยันตนเองผ่านการแต่งกายและการแสดงออกดังกล่าวนี้มาโดยตลอดตั้งแต่วัยเรียนจนเข้าสู่วัยทำงาน

“ตอนไปเรียนมหาวิทยาลัยก็ไม่ต้องใส่ชุดนักศึกษาแล้ว เราก็ใส่กางเกง ใส่เสื้อเชิ้ต แล้วก็เริ่มที่จะไม่ตัดผม ไว้ผมยาวมาเรื่อย ๆ จริง ๆ ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการใส่กระโปรง หรือการใส่ชุดผู้หญิงเลย สามารถใส่ได้แต่ไม่สบายใจที่จะต้องถูกเรียกค่าแรงๆ”

การเผชิญกับกบฏคติทางเพศจากสังคม: การถูกตัดสินตีตราทางเพศ, การกลั่นแกล้งล้อเลียนทางเพศ, การถูกแบ่งแยกกีดกันทางเพศ

เขาถูกสังคมล้อเลียนเกี่ยวกับรูปลักษณ์ภายนอก เนื่องด้วยการมีรูปร่างสูงใหญ่แตกต่างไปจากลักษณะเพศหญิงตามที่สังคมคุ้นเคย การถูกตัดสินตีตราว่าเป็นกระเทย เป็นหญิงข้ามเพศ และถูกแบ่งแยกออกจากคนส่วนใหญ่ ส่งผลให้เผชิญกับภาวะเกลียดกลัวเพศตัวเองมากขึ้น

“พอเรียกกะเทยแบบนี้ มันสะท้อนไปที่ลักษณะทางด้านร่างกายที่เราพยายามปิดบัง มัน

ทำให้เรากลัว และพยายามทวิความเป็นผู้หญิงมากขึ้น แสดงออกเป็นผู้หญิงมากขึ้น อะไรที่อยู่ใน
 กล่องของความเป็นหญิง เราพยายามจะเอามาสวมใส่มากขึ้น แล้วก็ไม่ได้ถูกมองว่าเป็นผู้หญิง
 ถูกก็ดกกันจากการใช้ห้องน้ำ ถูกตะโดนด่าทอหรืออะไรแบบนี้คะ มันก็ทำให้เรายังกตทับมากขึ้น”

“ตอนนั้นผมสั้นแค่นี้ เพิ่งเรียนจบมัธยมของโรงเรียนรัฐบาล เขาก็จะบอกว่า คุณผู้ชายคนนี้สิ
 ไม่น่าเป็นตุ๊ดเลย มันจะไม่ใช่ตุ๊ดได้ไง มันใส่เสื้อในด้วย แบบนี้คะ”

อีกครั้งที่เขารู้สึกเจ็บปวดกับความคิดเห็นทางการแพทย์ ที่ให้การอธิบายร่างกายของเขา
 ไปในทิศทางที่เป็นความผิดปกติ ยิ่งทำให้เขารู้สึกแปลกแยกออกจากตนเอง สะเพือนใจ สับสน
 ตกใจกับการที่ต้องรับรู้ว่าคุณเองไม่ใช่เพศหญิงและเลือกที่จะเก็บก้อนเนื้อที่หน้าอกไว้แม้ต้องอยู่กับ
 ความเจ็บปวดของอาการอักเสบที่เกิดขึ้นตลอดเวลา เพราะหน้าอกเป็นตัวแทนของความเป็นหญิง
 ที่ต้องรักษาไว้ ให้เป็นไปตามที่สังคมได้บอกไว้ว่า การเป็นเพศหญิงต้องมีรูปลักษณ์อย่างไร เขารัก
 ความเป็นหญิงในร่างกายนี้

“ตกลงเราเป็นตัวอะไร เราไม่ได้เป็นผู้หญิงหรือ อันตะตกค้างอยู่ในช่องท้องมันคืออะไร
 ด้วยองค์ความรู้ของคน intersex มันไม่มี ด้วยการที่บอกว่าสิ่งที่เป็นอย่างอื่น นอกจากผู้ชายผู้หญิง
 ยังไม่มีคะ แล้วเขาก็พยายามที่จะทำให้ร่างกายของเราเข้าไปอยู่ในกล่องของความเป็นผู้หญิง
 ด้วยกัน บอกให้เราทานฮอร์โมนเพศหญิง เพื่อให้เราจะได้เป็นผู้หญิง”

“ทำ mammogram ก็ไปพบว่า ที่มันเป็นหน้าอกขึ้นมา มันคือก้อนเนื้ออก... เอาหน้าอก
 ออกอีกหรือ แล้วมันจะเป็นผู้หญิงยังไงวะ (เสียงสั้นเครือ ผสมกับหัวเราะ) ร้องให้เป็นอาทิตย์ ไม่
 ไปหาหมออีกเลย จากนั้นอีก ปีก็ไม่ไปหาหมอ ต่อต้านการใช้ฮอร์โมน ต่อต้านการศัลยกรรม 20
 แล้วก็รู้สึกว่าคุณใช้ฮอร์โมนคุณไม่โอเค ถ้าใช้ศัลยกรรมคุณไม่โอเค คือมันมีแรงผลักดันมาจากโดน
 โนม่น้าวแบบนี้คะ แล้วก็มันคงอยู่กับการที่เป็นร่างกายของฉัน นี่คือนี่ที่ฉันรัก”

แม้วันเวลาจะพาให้เขาเข้าสู่วัยทำงานแล้ว แต่สังคมยังคงส่งต่ออคติทางเพศอย่าง
 ต่อเนื่อง เขายังคงต้องเผชิญกับการถูกตีตรา การแบ่งแยกทางเพศ การถูกล้อเลียน เหมือนที่เคย
 เป็นมา จากคนส่วนใหญ่ทางสังคมบนกรอบขั้วเพศชายหญิง การถูกนำไปเป็นเกมส์ในบทสนทนา

การถูกเรียกด้วยสรรพนามที่ทำให้รู้สึกด้อยค่าทั้งที่เอกสารทางกฎหมายได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า
เขาคือ ผู้หญิง

“ที่นั่งชายของกัน เขาก็เรียกเราเข้าไปเพื่อที่จะทายว่าเราเป็นเพศอะไรเพศหนึ่ง โดยการที่
บอกว่าคนนี้บอกว่าเป็นกะเทย คนนี้บอกว่าเป็นทอม แล้วเราบอกว่าเป็นผู้หญิง แล้วเราก็ยืนบัตร
ประชาชนไปให้เขาดู แล้วพอเขาเห็นว่า บัตรประชาชนของเราเป็นนางสาว เขาก็บอกว่าเห็นไหมถูก
ถูก มันทอมจริง ๆ ด้วย มึงเอามาซื้อสิบบาท แล้วก็จ่ายกันตรงนั้น มันทำให้เรารู้สึกว่าเราเป็นเครื่อง
สร้างความสนุกในวันที่น่าเบื่อของเขาสักวันหนึ่งนะค่ะ”

นอกจากนี้ เขาตกอยู่ภายใต้การถูกกีดกันและแบ่งแยกจากสังคมผู้มีความหลากหลาย
ทางเพศ เมื่อพาดตนเองเข้าไปอยู่ในกลุ่มชุมชนคนข้ามเพศ หรือในกลุ่มชุมชนหญิงรักหญิง

“การแสดงออกของเรา พอเราเหวี่ยงไปในช่วงที่มีมัน masculine หรือว่าการให้เหตุผล
มาก ก็จะไม่เข้าพวกกับกลุ่มหญิงรักหญิง แล้วมันก็ไม่สามารถไปอยู่ในกลุ่มของกะเทยได้เพราะว่า
กลุ่มกะเทยเขาก็ไม่ได้ยอมรับเราด้วย เพราะว่าเราถูกกำหนดตอนเกิดเป็นผู้หญิง จะมากะเทยอะไร
แบบนี้ค่ะ”

“พอเราไปอยู่ในกลุ่มของกะเทย แล้วเรามีการโบกไม้โบกมือ มันเป็นลักษณะปกติที่เรา
แสดงออกในการที่เหวี่ยงไปทางความเป็นหญิง เขาก็ไม่รู้สึกสบายใจ เขารู้สึกว่าเราไปล้อเลียนเขา
อีกต่างหาก เคยโดนว่าครั้งหนึ่ง เพราะว่าเขาไม่ได้นับรวมเรา เราก็เลยต้องถอยแล้ว”

การรับมือกับอคติทางสังคม: ใช้เวลากับการดูแลครอบครัวและการเรียน

ตลอดระยะเวลาในการเรียนมหาวิทยาลัย เขาก้าวข้ามผ่านอุปสรรคต่างๆ บนพัฒนาการ
ด้านอัตลักษณ์ช่วงเวลานี้ให้ผ่านพ้นไปด้วยตัวเอง เลือกลงเวลาส่วนมากไปกับการดูแลสุขภาพของ
สมาชิกในครอบครัว และใช้เวลาที่เหลือไปกับการอ่านหนังสือเรียนจนจบการศึกษา ไม่ว่าจะเผชิญ
กับความยากในการใช้ชีวิตเช่นไร เขาเรียนรู้การมองหาแง่มุมดีๆ ในปัญหาเสมอ

“เลือกที่จะทอดทิ้งตัวเองเพื่อจะไปดูแลคนอื่นเพราะรู้สึกว่าคุณย่าสำคัญกว่า เขา

ต้องการความช่วยเหลือมากกว่า เราก็ไปดูเขาตอนนั้น ก็หยุดเรียน ส่วนใหญ่จะเป็นการอ่าน
หนังสืออยู่คนเดียวอะไรอย่างนี้เพื่อสอบ ซึ่งมันดีกับชีวิตมากกว่า”

“ในสิ่งที่แย้มมันทำให้เราอยู่ไม่ได้ไง เราก็ต้องมองหา มันต้องมีอะไรดีสักอย่างแหละในสิ่งนี้

“ไม่อย่างนั้นชีวิตมันผ่านไม่ได้จริง ๆ”

“เราใช้วิธีนี้มาตลอด คือ ให้ความรู้สึกมันจม แล้วเราก็จะจมกับมันลงไปแบบนั้นจนถึงหรือเราจะลอยขึ้นมา จนถึงที่สุดแล้วเราเลือกที่จะลอยขึ้นมา แล้วเราก็ทิ้งความคิดของคนอื่นไปข้างพวกเธอที่อยากคิด”

ระยะเวลาเปิดเผยอัตลักษณ์นอนไปนารี

การมีส่วนร่วมช่วยเหลือชุมชนผู้มีความหลากหลายทางเพศ: การช่วยเหลือด้าน

กฎหมาย

ในช่วงเวลาที่เขาพาให้ตนเองเข้าสู่เส้นทางการช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้มีความหลากหลายจากความชำนาญของตน ทำให้ได้รู้ว่า ผู้มีความหลากหลายทางเพศจำนวนมากยังขาดสิทธิหลายอย่างในการใช้ชีวิตและขาดความรู้ทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ ที่พึงได้รับ

“พอหญิงข้ามเพศเดินเข้าไปในสถานีตำรวจ เกิดการล้อเลียนขึ้นทันทีค่ะ เพราะว่าสถานี

ตำรวจเหมือนเป็นสถานที่ของผู้ชาย...เขาเชื่อว่าการหยอกเอนถึงเนื้อถึงตัวน้อง นั้นเป็นการสร้างความสนิทสนมและความเป็นกันเอง ซึ่งมันไม่ใช่ มันคือการคุกคามทางเพศ แล้วน้องกลัว น้องโดน

ข่มขืนมา น้องไปแจ้งความคนเดียวแล้วก็ไม่รับแจ้ง เขาโทรติดต่อมาแล้วเราไปช่วย บอกว่า ขอ

พนักงานสอบสวนหญิงค่ะ เพราะนี่เป็นคดีทางเพศ”

“พนักงานสอบสวนผู้หญิงเขาก็บอกว่ากับเหยื่อว่า “โชคดีมากเลยที่ยังไม่แปลงเพศ เป็น

การข่มขืนทางทวารหนัก” โชคดีอะไรวะ ยังไงก่อน โดนกระทั่งผู้ชาย แล้วเราก็ต้องขอร้องให้เอาผู้หญิงมาเพื่อดูแล ซึ่งจริง ๆ ถ้าเป็นผู้หญิงโดนข่มขืนเขาจัดทันทีนะ แต่ทำไมพอเป็นหญิงข้ามเพศ

โดนข่มขืนถึงไม่จัดมาทันที แล้วโดนล้อเลียนด้วย เราก็ต้องพยายามที่จะสร้างความเข้าใจให้เจ้าหน้าที่นะค่ะว่า หญิงข้ามเพศคือผู้หญิง คุณดูแลเขาแบบผู้หญิงสิ”

ความเข้าใจต่ออัตลักษณ์อินเตอร์เซ็กส์นอนไบนารี

ในเส้นทางการทำงานช่วยเหลือด้านกฎหมายนี้ เขาได้มีโอกาสพบกับบุคคลอินเตอร์เซ็กส์ที่เป็นนักขับเคลื่อนสิทธิให้แก่กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ การได้มารู้จักกันครั้งนี้กลายเป็นจุดเปลี่ยนในชีวิตที่ทำให้เข้าใจในเพศอินเตอร์เซ็กส์ของตนเองมากขึ้น ความรู้จากเอกสารทางการแพทย์ต่าง ๆ ที่ได้รับมา ทำให้เพิ่งเข้าใจว่า พัฒนาการด้านสรีระร่างกายของคนอินเตอร์เซ็กส์นั้นเคลื่อนตัวไปตามเวลาไม่หยุดนิ่ง เขาไม่ใช่สิ่งผิดปกติบนโลกใบนี้

“ได้เอกสารภาษาอังกฤษมา *intersex* ในชุดความรู้ทั่วโลก มันมีมากมายเลย แล้วเอกสารเป็นตั้ง ขนาดนี้ กว่าจะหาตัวเองเจอ พอเห็นตัวเอง เฮ้ย เราไม่ใช่สัตว์ประหลาด”

“ชุดความรู้เรื่อง *intersex* ที่เป็นเอกสารวิชาการของต่างประเทศนะค่ะ เขาจะเขียนเลยว่า มันจะมีกลุ่ม *intersex* ที่รวบรวมอยู่ แล้วก็ *intersex type* นี้จะมีภาวะสุขภาพอย่างไร ลักษณะของ *Swyer Syndrome* เขาจะเขียนไว้ในนั้นเลยว่า อาจจะมีพัฒนาการเต้านมเล็กน้อย สามารถใช้ฮอร์โมนเพศหญิงในการรักษาภาวะการไม่เข้าสู่ภาวะทุติยภูมิได้ ก็คือมีประจำเดือนได้นั่นเอง”

รวมถึงในเวลาต่อมา ได้พบกับแพทย์ที่อธิบายให้เข้าใจว่า บุคคลสามารถเลือกใช้ฮอร์โมนเพื่อให้ร่างกายสอดคล้องกับการรับรู้เพศของตนเองได้ และการใช้ฮอร์โมนเป็นประโยชน์ต่อการดูแลสุขภาพร่างกายให้สมดุล ไม่เข้าสู่ภาวะวัยทองเร็วกว่าเวลาอันควร การรับฮอร์โมนจึงไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงเพศให้อยู่ในกล่องเพศหญิง ให้ได้เป็นผู้หญิงตามที่แพทย์เจ้าของไข้ของเขาเคยอธิบายไว้ในช่วงวัยรุ่น การให้ข้อมูลการรักษาที่ไม่ถูกต้องมาในอดีต ทำให้เขาเข้าใจผิดมาโดยตลอด ทนอยู่กับอาการเจ็บป่วยทางร่างกายและอยู่ภาวะเกลียดกลัวเพศตัวเองมาอย่างต่อเนื่องจากการได้รับความรู้อย่างถูกต้องในครั้งนี้ เขาตัดสินใจตัดหน้าอกออกเพื่อรักษาสุขภาพร่างกายให้ถูกต้อง แม้ว่าจะเกิดความรู้สึกสูญเสียส่วนหนึ่งของร่างกายที่รักนี้ออกไปก็ตาม

“การที่ไม่มีองค์ความรู้แล้วบอกว่า *intersex* ที่อยู่ในแบบเรียนสุขศึกษามีแค่นั้นเท่านั้น แล้วคุณหมอก็ก็นั่นคงกับการที่เป็นแบบนี้.... *intersex* มีหลายรูปแบบค่ะ ซึ่งองค์ความรู้ของคุณหมอยังไปไม่ถึง บอกให้เราตัดอั้นทะออกเพราะว่าอั้นทะมันควรอยู่ในถุงอั้นทะ ถ้าอั้นทะอยู่ในช่องท้องก็ตีความว่าต้องเป็นมะเร็งอย่างเดียว ไม่ได้เข้าใจร่างกายของคนอินเตอร์เซ็กส์อย่าง

แท้จริง”

“สิ่งที่เป็นเชิงบวกก็คือหมอกคนล่าสุด บอกว่า ถ้าคุณรู้สึกว่าคุณเป็นผู้ชาย คุณรับฮอร์โมนเพศชายได้นะ คุณเป็นผู้หญิง คุณรับฮอร์โมนเพศหญิงได้นะ มันไม่เกี่ยวกับเพศที่คุณถูก set up แต่มันยังไปไม่ถึงในลักษณะของคนที่จะรับแบบให้ร่างกายคงเดิม แต่ให้ลักษณะของการรวบรวบมันหายไป แล้วตัวเองก็ไม่ได้เข้าสู่กระบวนการไปมากกว่านั้นด้วย เพราะว่าพอกุ้ยกับหมอกเสร็จ รับการดูแลอย่างถูกต้อง อากาศดีนกลางดี แสบร้อน รวบรวบหายไปเลยคะ แล้วก็แฮปปี้แล้ว ก็ไม่ร้องไห้สะเทือนใจหรืออะไรอย่างนี้ โดยที่ไม่มีสาเหตุ”

ระยะเวลาบรรลุอัตลักษณ์

ความภาคภูมิใจต่ออัตลักษณ์นอนไบนารี

การค้นพบความรู้เกี่ยวกับเพศอินเตอร์เซ็กส์และได้รับการบอกกล่าวข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรักษาอาการเจ็บป่วยอย่างถูกต้อง เป็นจุดเปลี่ยนของชีวิตที่ทำให้เขาก้าวออกจากความเข้าใจผิดต่อร่างกายตนเอง การได้กลับมาดูแลร่างกายที่รักนี้อย่างถูกต้อง สามารถแต่งกายและแสดงออกในแบบที่ตนเองเป็นอย่างเต็มที่ เขาเลือกซื้อเสื้อผ้าแบบผู้หญิงมาสวมใส่ ไม่จำเป็นต้องปกปิดร่างกายตนเองด้วยเสื้อผ้าตัวใหญ่อีกต่อไป

“ฉันสบายใจแบบนี้ ไม่ต้องกินฮอร์โมนก็ได้ ไม่ต้องให้ร่างกายไปอยู่ในกล่องหญิงก็ได้ แล้วไม่ต้องให้ร่างกายไปอยู่ในกล่องชายก็ได้ แต่มันมีผลร้ายก็คือว่าเราจะเข้าสู่วัยทองเร็วนะ แต่เราเลือกแล้วเราเลือกที่เราจะอยู่ตรงกลางแบบนี้ มีร่างกายกลาง ๆ แบบนี้ มีอัตลักษณ์แบบนี้ เรามีความสุข เรา (น้ำเสียงหนักแน่น มีรอยยิ้ม) มีความสุขของเราแบบนี้ ภูมิใจกับอัตลักษณ์ของเรา”

“ก็เคยลองแล้วว่า เป็นผู้หญิงมันก็ถูกปฏิเสธ (หัวเราะ) มันก็ไม่ใช่ แล้วเป็นยังไง เป็นผู้ชายเราก็รู้สึกว่ามันไม่ใช่อีก ก็เนี่ยคะ ก็ไม่ต้องเป็นอะไรเลย ก็เป็นแค่ตัวเองก็พออะไรอย่างนี้ มันก็น่าจะเป็นนิยามของคนอินเตอร์เซ็กส์นอนไบนารีมากที่สุดแล้วนะคะ”

ความเป็นอิสระจากความคาดหวังทางสังคม

เขาเริ่มมองเห็นว่าการเป็นตัวเอง โดยที่ไม่ต้องมีกรอบเพศชายหรือหญิงมากำหนดตัวเองให้ต้องเป็นไปตามสิ่งที่สังคมคาดหวังหรือเข้าใจ ทำให้รู้สึกมั่นคง สามารถเป็นตัวของตัวเองใช้ชีวิตโอบกอดร่างกายที่แบกรับความเจ็บป่วยนี้ให้เป็นหนึ่งเดียวกับตนเอง เขาไม่จำเป็นต้องอยู่บนอัตลักษณ์เพศหญิงหรือเพศชายแบบที่สังคมตีกรอบไว้ ก้าวขาออกจากเสียงของสังคมที่หีบยัดอคติให้กับอัตลักษณ์และรูปลักษณ์ที่ดำรงอยู่

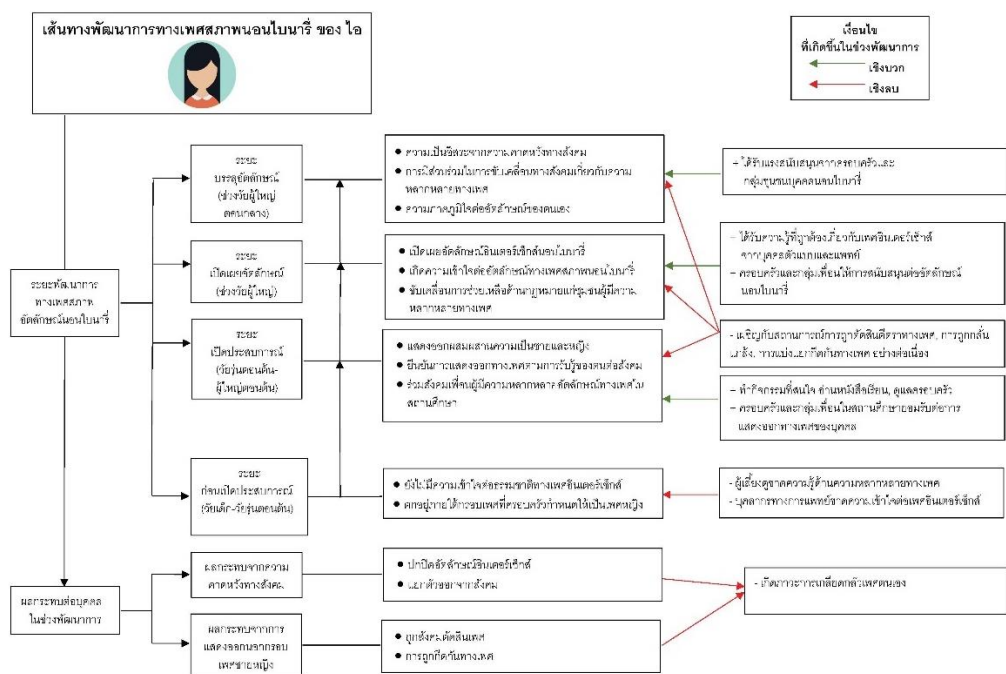
“การถูกตัดสินว่าเป็นทอม หรือเป็นกะเทย มันเป็น non-binary อยู่ในตัวอยู่แล้ว ทั้ง ๆ ที่ตอนนั้นยังนิยามตัวเอง แล้วพยายามที่จะบอกว่าเป็นผู้หญิงด้วยซ้ำ แต่บางครั้ง เราเป็นตัวเองมัน

ง่ายกว่าแล้วก็ยังเป็นไปอย่างที่เราเป็น อยากรจะใส่อะไร อยากรจะไว้ผมยังไง หรือการผสมปนเป
อย่างไร เราสบายใจแบบนั้น ไม่ต้องพยายามแล้ว”

“มันเป็นตัวเองนะคะ แล้วก็ไม่ต้องการที่จะเสริม เพิ่มอะไรขึ้นมา แต่ว่าไม่จำเป็นต้องไป
อยู่ในกล่องไหนสักกล่อง การเป็นตัวเองตามชีวภาพที่เกิดขึ้นมา มันคือสิ่งที่เรารู้สึกดีที่สุดแล้ว เราชัก
และภูมิใจกับสิ่งที่เป็นตัวเรา”

แม้ว่าจะยังคงมีเสียงทางสังคมที่ไม่มีความเข้าใจในอัตลักษณ์นอนไบนารีนี้ เขาเลือกที่จะ
ให้ความเข้าใจต่อบุคคลในสังคมที่ยังขาดความรู้ในเรื่องเพศหลากหลายมากกว่าจะนำเอาการ
แสดงออกเหล่านั้นเข้ามาทำร้ายใจตน ใช้ชีวิตเป็นสมาชิกชุมชนกลุ่มนอนไบนารี ซึ่งในวันนี้ รู้สึกมี
พลังกับการขับเคลื่อนจากการที่ได้ต่อสู้เพื่อปกป้องสิทธิให้แก่ตนเอง ให้แก่ความเป็นอยู่ของสมาชิก
ครอบครัวและให้แก่ผู้คนในสังคมที่ยังคงรอคอยการดูแลต่อไป

“ก็โอภาปราศรัยกันตามปกติ ก็ได้ไหมโห หรือโกรธอะไร เพราะคนที่ไม่เข้าใจก็มีเยอะ
เราสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจ เพราะฉะนั้นเราไม่จำเป็นจะต้องไปโกรธเขาแล้วตรงนี้ เพราะว่าเรา
เคลื่อนที่มาเป็นคนที่พยายามที่จะสื่อสารเรื่อง Non-binary”

ภาพประกอบ 3 เส้นทางพัฒนาการด้านเพศสภาพ ของ โอ

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2: เจ

ข้อมูลส่วนบุคคล

เจ อายุ 36 ปี อัจฉริยะทางเพศสภาพนอนบนารี ระบุว่าตนเองมีความผสมผสานความเป็นชายและหญิง และมีความลื่นไหลบนความเป็นชายหญิงไปตามช่วงเวลา

ระยะก่อนการเปิดประสบการณ์

การตกอยู่ภายใต้กรอบเพศที่ครอบครัวกำหนดให้เป็นเพศหญิง

เจ เป็นบุตรคนโตในครอบครัวเชื้อสายจีนที่มีการต่อต้านการแสดงออกถึงบทบาททางเพศที่ไม่สอดคล้องกับความคาดหวังทางสังคม เมื่อย้อนความทรงจำกลับไปในวัยเด็ก เขาจำได้ว่าตนเองรับรู้เพศจากการบอกเล่าของสมาชิกในครอบครัวว่า เขา คือ ผู้หญิง ต้องแสดงออกหรือทำกิจกรรมแบบผู้หญิง ส่งผลให้เขาเริ่มรู้สึกสงสัยที่ถูกผู้ใหญ่ห้ามไม่ให้ทำกิจกรรมของผู้ชาย ซึ่งในชีวิตประจำวัน เขาแสดงออกถึงความเป็นชายและหญิงผ่านการทำกิจกรรมที่สะท้อนบทบาทของทั้งเพศชายและเพศหญิง

“เด็ก ๆ เราไม่รู้หรือรู้ว่าเราเป็นเพศอะไร จนกระทั่งผู้ใหญ่ หรือคุณแม่ หรือคุณพ่อ จะย้ำเราว่าแกเป็นผู้หญิงนะ มันเริ่มมีกรอบของความเป็นหญิงถูกใส่เข้ามาหาเรา อย่างเช่นว่า จะเป็นต้นไม้ไม่ได้นะ เพราะแกเป็นผู้หญิง แกไปเตะฟุตบอลไม่ได้นะ เพราะแกเป็นผู้หญิง”

“อะไรที่เราทำ มันจะถูกตั้งคำถาม แล้วเราก็เริ่มไม่โอเค ลึก ๆ ในใจนะไม่โอเค แต่เราก็ไม่รู้จะถามยังไง เพราะเรายังเป็นเด็กอยู่ ก็แค่รับฟังเขา ว่าเป็นผู้หญิงนะ จะทำอย่างนี้ไม่ได้นะ เป็นผู้หญิงนะ ต้องทำอย่างนี้นะ เป็นผู้หญิงห้ามเข้าใกล้ผู้ชาย จะเตะฟุตบอลเหี้ย ไปเตะกับผู้ชายไม่ได้นะ เพราะเขาเป็นผู้ชาย อะไรอย่างนี้ เราก็เก็บความสงสัยเอาไว้ในตัว”

ความไม่เข้าใจต่อมิติด้านเพศ

ในช่วงเวลานี้ เขายังไม่เข้าใจในวิธีการแสดงออกของตน ที่ชอบทั้งกิจกรรมของผู้หญิงและผู้ชาย แต่ไม่สามารถอธิบายธรรมชาติที่ตนเองดำรงอยู่ให้ผู้อื่นเข้าใจได้ในเวลานั้น

“ตอนนั้นก็เกิดความสงสัย ทำไมเราเป็นต้นไม้ไม่ได้ ทำไมเราเตะฟุตบอลไม่ได้ ในขณะเดียวกัน เราเล่นทั้งตุ๊กตา เล่นทั้งหุ่นยนต์ คือ เราเล่นของเล่นรวมผสมกันหมดเลย เราไม่ได้สนใจหรือว่าของเล่นเนี่ยสำหรับเพศอะไร”

“โตมา เราก็ยังหาคำนิยามตัวเองไม่ได้ เพราะว่าเรื่องนอนไบนารี มันไม่เคยมีใครสอน”

การรับรู้เพศสภาพไม่สอดคล้องกับความคาดหวังของครอบครัว

ในความเป็นจริงแล้ว เขาเริ่มรับรู้ว่าเป็นชายและหญิงผสมกันในตัวเองตั้งแต่วัยเด็กและค่อยๆ ชัดเจนขึ้นตามเวลา ซึ่งมีการแสดงออกมาให้เห็นผ่านความชื่นชอบที่มีต่อบุคลิกลักษณะของบุคคล และการทำกิจกรรมต่างๆ

“พอเริ่มโตขึ้นมา ชอบดูฟุตบอล มวยปล้ำ ดูการ์ตูน ดูหลายอย่าง เราดูนักมวยปล้ำ มันจะมีกลุ่ม Diva หุ่นสวย เราอยากเป็นแบบนั้นบ้าง เราอยากเป็น Diva หุ่นสวยจังเลย ผมยาว ดูเท่ แล้วแบบ โอ้โฮ ทะมัดทะแมง อยู่บนเวทีมวยปล้ำอย่างนี้ แล้วก็อีกทางหนึ่งที่เราเห็นนักมวยปล้ำผู้ชาย เขามีกล้ามเนื้อดูเท่ มีกล้ามเนื้อใหญ่ เราอยากมีทั้งสองอย่าง”

“ดูการ์ตูนรันม่า โดนน้ำร้อนแล้วเป็นผู้ชาย โดนน้ำเย็นแล้วเป็นผู้หญิง ตอนเด็ก ๆ เราเคยคิดอยู่ว่า ถ้าเราโดนน้ำร้อนแล้วจะเป็นผู้ชายสักวันใหม่ แล้วพอวันไหนที่เราอยากเป็นผู้หญิงเราก็เอาน้ำเย็นใส่ตัวเอง เออ มันก็เป็นการดูที่ทำให้เรารู้สึกว่า นี่คือชีวิตที่เราอยากจะเป็น วันไหนฉันอยากจะ เป็นอะไร ฉันก็เอาน้ำสะอาดตัวเองใช้ใหม่”

การเผชิญกับอคติทางเพศจากครอบครัว: การตัดสินใจยุติการทางเพศ การเกลียดกลัว ลักษณะข้ามเพศ

การที่เขาแสดงออกถึงความ เป็นชายมากขึ้นไปตามวัย ส่งผลให้ที่บ้าน มักจะเริ่มใช้คำเรียก “ทอม” ที่ทำให้รู้สึกถูกตัดสิน ถูกตีตรากับบรรทัดฐานในเรื่องเพศสภาพของตนเอง จำใจต้องยอมรับกับคำเรียกเหล่านั้นอย่างไม่สามารถปฏิเสธได้

“เราก็ถูกคนที่บ้านเรียกเราว่าเป็นทอมมาตลอด ใช้คำพูด เฮ้ย เป็นทอมเปล่าเนี่ย เฮ้ย เดี๋ยวแบบนี้เป็นทอมหรือเปล่าเนี่ย เฮ้ย เป็นทอมหรือ การทักของเขาเหมือนการทักแบบด้อยค่า ว่า การเป็นทอม คือเป็นสิ่งที่น่าละอาย เป็นสิ่งที่มันตลก”

“เรารู้สึกฝังใจอยู่เหมือนกันว่า เฮ้ย เราไม่ใช่ทอม ก็ยังรู้สึกว่าบางครั้งเราก็ยังเป็นผู้หญิงอยู่ แต่เราก็ไม่ได้อยากจะเป็นผู้ชายขนาดนั้น แต่ก็อยาก เออ ก็อยากจะเป็นผู้ชายบ้าง แต่ก็ไม่ได้ อยากรจะเป็น...เวลานิยามตัวเองกับคนอื่น ตอนนั้นก็นิยามตัวเองไม่ได้”

นอกจากนี้ ครอบครัวต้องการให้เขาแสดงบทบาทตามเพศกำเนิดหญิง ซึ่งน้องของเขาก็ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน มีการใช้คำพูดคุกคามให้รู้สึกด้อยค่า ส่งผลให้เขาเลือกที่จะไม่เปิดเผยเรื่องราว ความเป็นตนเองให้ที่บ้านได้รับรู้ มีความรู้สึกกังวลใจที่ครอบครัวไม่ยอมรับในการแสดงออกนี้

“ที่บ้านเกลียดกลัวบุคคลข้ามเพศ บุคคลที่รักเพศเดียวกัน สมัยตอนเด็ก ๆ เนี่ย น้องชาย เขาก็มีความเป็นหญิง เขาโดนเรียก ตูด อะไรอย่างนี้ ที่บ้านเขาเกลียดกลัวจนขนาดที่ว่า เขาจับน้องชาย เนี่ยไปหาจิตแพทย์ เพื่อที่จะทำบำบัด เข้าใจว่าน้องเป็นโรคจิต แต่หมอบอกว่าน้องไม่ได้ผิดปกติอะไร”

“แกอย่มาทำตัวจิตวิปริตเหมือนน้องแถนะ คำพูดของแม่ที่เราจำได้ตอนมหาวิทยาลัย สักประมาณปีสาม รู้สึกวูบ คือ ตกใจ แล้ววูบ วูบดัง หลังจากนั้นเราไม่กล้าบอกอะไรกับที่บ้านเลย ไม่อยากคุยด้วย คุยแค่เท่าที่จำเป็น เราไม่กล้าบอกเขาเลยว่าเรามีแฟน ไม่ว่าจะเป็เพศอะไรก็ตาม ไม่กล้าพูดเลย ไม่กล้าปรึกษา”

“พอเราเปลี่ยนลุคให้มีความเป็นชายมากขึ้น คนใกล้ตัวก็คุกคามเรามาก เพราะความที่เขากเกลียดกลัวคนที่รักเพศเดียวกัน เพราะเขาเข้าใจว่าเราเป็นทอม อะไรอย่างนี้”

ระยะเวลาเปิดประสบการณ์

การแสดงออกนอกกรอบเพศชายหญิง

เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นในช่วงมัธยมต้น เขาเข้าเรียนโรงเรียนมัธยมผู้หญิงล้วนแบบอยู่ประจำ เขาได้แสดงบุคลิก ลักษณะ ท่าทางการแสดงออกที่มีความเป็นชายในการใช้ชีวิต ชอบเล่นกีฬา จนเข้าสู่มัธยมปลาย เขาเริ่มผสมผสานความเป็นหญิงร่วมกับความเป็นชายให้ปรากฏผ่านบุคลิก รูปลักษณ์ภายนอก เช่น การไว้ทรงผมที่สลัดสั้น ยาว ไปตามความรู้สึกที่อยากจะแสดงออก เช่นเดียวกับการแต่งกายในแบบที่ผู้หญิงสวมใส่ สลับกับการสวมใส่เสื้อผ้าผู้ชาย เขารู้สึกเป็นตัวของตัวเองที่ได้แสดงออกเช่นนั้น ชอบที่ตัวเองได้แสดงออกถึงลักษณะความเป็นชายและหญิงผสมกัน

“ม.ต้น เขายังให้ไว้ผมสั้นอยู่ ม.ปลายให้ไว้ผมยาวได้ พอเข้าถึงม. ปลาย เราก็เลือกที่จะไว้ผมยาวแล้ว เพราะเราอยากไว้ผมยาวมาก เรารู้สึกว่าแฮปปี้มากกับการที่เราได้ express ในเรื่องของความเป็น feminine”

การเผชิญกับอคติทางเพศจากสังคมโรงเรียน

ในช่วงเวลานี้ เขาตกอยู่ในสถานการณ์เดียวกับที่ครอบครัวปฏิบัติ นั่นคือ การถูกเรียกว่า “ทอม” การถูกสังคมตัดสินทำให้รู้สึกไม่ได้รับความเข้าใจและกำลังถูกยึดเยียดเพศอย่างไม่มีทางเลือก ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้ดำเนินต่อเนื่องไปตลอดช่วงเวลาที่เรียนในชั้นมัธยม

“เขาก็มองว่า เรา เป็นทอม แล้วเป็นนักกีฬา เขาก็จะคุยกับเราแบบห้าว ๆ มาคุยแบบคุย ๆ ก็จะไม่เหมือนแบบคนที่มีความเป็น Feminine มันจะกึ่งกึ่ง ๆ จะจุกจิก ๆ ก็จะไม่แบบคุย ๆ ไปเลย คือ เขาก็จะคุยกับเราอีกอย่างหนึ่ง แล้วก็ในโรงเรียนก็จะมีกลุ่มครูที่เป็นทอมด้วย เขาก็จะเข้าใจว่าเราก็เป็นทอม เหมือนกัน เป็นกรู๊ปเดียวกันอะไรประมาณนั้นไป”

“ก็รู้สึกแปลก ๆ ว่าแบบ เขาเห็นเราว่าเป็นทอมมาตลอด ทั้ง ๆ ที่เล็ก ๆ ในใจเราไม่เคยบอกใครเลยว่าเราเป็นทอม ตั้งแต่เด็กจนโต แต่มีคนตัดสินเราตลอดว่าเราเป็นทอม การที่ครูเขาบอกว่า เฮ้ย แมน ๆ อะไรอย่างนี้ เราก็แบบ แมน ๆ ... มันไม่ได้ related กับเรา เวลาฟังคำนี้ เฮ้ย แมน ๆ มึง เราก็รู้สึกมันหยา ๆ นิดหนึ่ง”

จากการแสดงออกที่มีความไหลลื่นอยู่บนความเป็นชายและหญิง เพื่อนๆ หลายคนไม่เข้าใจในอัตลักษณ์ที่แสดงออก นำไปสู่การใช้คำพูดตีตรา ตัดสินว่าเขามีความสับสนในเพศของตนเอง และถูกล้อเลียน ความรู้สึกไม่ได้รับความเข้าใจยังคงปรากฏต่อเนื่อง

“เราไว้ผมสั้น เดี่ยวผมยาว บางครั้งก็แต่งตัวแบบสไตร์เรา ก็ภูมิใจกับการที่แต่งตัวเหมือนเป็นผู้หญิงเท่า ๆ นะ ผมยาวผู้หญิงเท่า ๆ ใส่กระโปรงหรืออะไรอย่างนี้ เพื่อนก็จะแบบ อ้าว เปลี่ยนใจแล้วหรือ จากผมสั้นเหมือนทอม อ้าว เปลี่ยนใจเป็นผู้หญิงแล้วหรือ คือเราแบบ เฮ้ยเราไม่ได้เปลี่ยนใจนะ แต่คือ นี่คือตัวตนที่เรายากเป็น”

“เพื่อนตั้งคำถามตลอด เฮ้ย เป็นเพศอะไรกันแน่ เราก็ตอบไม่ถูก แหะเราเป็นไส้เดือนหรือ เดี่ยวหญิงเดี่ยวชาย เดี่ยวหญิงเดี่ยวชาย เดี่ยวก็เป็นทอม เดี่ยวก็เป็นผู้หญิง สับสนตัวเอง

หรือเปล่า ซึ่งเราก็ตอบไม่ถูกอีกแหละ เพราะว่าเรารู้สึกว่าเราไม่ได้สับสนตัวเองนะ แต่เราอธิบาย
ไม่ได้ มันบอกใครไม่ถูกเลย แล้วเราก็กู้สึกเสียใจอย่างนี้มาตลอด”

การรับมือกับอคติทางสังคมโรงเรียน

แม้ว่าต้องเผชิญกับกระบวนการทางสังคมที่หยิบยื่นความไม่เข้าใจ การตัดสิน ตีตรา เหมาะ
ภาพรวมมาอย่างต่อเนื่อง แต่เขาสามารถรับมือและก้าวข้ามให้ผ่านพ้นไป ด้วยการใช้เวลาอยู่กับ
เพื่อนสนิทที่มีอัตลักษณ์หลากหลาย พูดคุย บอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ให้การดูแลกัน ใช้เวลาไปกับการ
ทำงานอดิเรกที่ชอบ เช่น การวาดรูป การค้นคว้าลงมือฝึกซ้อมกับความรู้อันที่สนใจ รวมถึงใช้การ
เพิกเฉย ไม่ให้ความสำคัญกับคำพูดอคติของสังคม

“ใช้ชีวิตร่วมกันในหอ ส่วนใหญ่ก็ทำกิจกรรมร่วมกัน ก็คือ นั่งเฝ้าท์มอย ไปเล่นกีฬากัน เรา
จะมีเวลาส่วนตัวของเรา นั่งวาดรูปแล้วเราจะตัดทุกอย่างภายนอก เวลาวาดรูปนะ เราไม่ค่อยได้ยิน
หรือเวลาใครเรียก เพื่อนก็จะรู้”

“ส่วนใหญ่หลัก ๆ ก็จะเป็นเพื่อนด้วยกันเองเนี่ยแหละ ที่เขาเป็นทอม คือมันก็จะอยู่
รวมกลุ่มกัน เล่นกีฬาด้วยกัน”

“ใช้ชีวิตเข้าห้องคอมฯ ไปจองห้องคอมฯ แล้วไปนั่งเล่นเกม ไปนั่งทำเว็บไซต์เองอะไรเอง
อยากฝึกทำอะไร ทำ ไปอ่านหนังสือ วาดรูป เล่นกีฬา ฟังเพลงบ้าง คือ พยายามหากิจกรรม ก็ดีขึ้น
ก็รู้สึกว่าจะทำอะไรทำ”

“เราปล่อยผ่านมากกว่า เรา ignore เพราะว่าตอนนั้นเนี่ย คือ เรามีแฟนที่เป็นผู้หญิง เขาก็
เลยตัดสินเราไปก่อนแล้วว่าเป็นทอม แล้วเขาก็เลยไม่ถามอะไรเลย แล้วเราก็ ignore ไป ก็อะไร
ก็ ถ้าพูดตามตรงก็คือ “ช่างแม่งเหอะ” อย่างนี้ อีกไม่กี่ปีก็จบแล้ว อะไรอย่างนี้”

การถูกคุกคามทางเพศ

เขาเป็นตัวของตัวเองอย่างที่เป็นมาจนเข้าสู่รั้วมหาวิทยาลัย การต้องใช้ชีวิตในสังคมที่มี
เพื่อนเพศชายร่วมคณะเรียน เป็นสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างจากการเรียนในช่วงชีวิตที่ผ่านมาก่อนหน้านี้
และในสถานศึกษาแห่งนี้เขาได้รับการถูกคุกคามทางเพศครั้งแรก นับเป็นประสบการณ์ที่ส่งผล

กระทบทางจิตใจอย่างมาก กลายเป็นบาดแผลทางใจในระยะยาวที่ส่งผลให้เกิดความรู้สึกรังเกียจ กลัวเพศชาย รู้สึกเสียใจที่ถูกถูกรังแก ถูกปฏิบัติอย่างไรทางสู้ เขาเลือกที่จะรับมือกับการคุกคามที่เกิดขึ้นนี้ด้วยการตัดสินใจปรับภาพลักษณ์ภายนอกให้มีความเป็นชายได้มากที่สุดเพื่อป้องกันไม่ให้การคุกคามทางเพศเกิดขึ้นกับชีวิตตนเอง ยอมที่จะสูญเสียภาพลักษณ์ความเป็นหญิงในตนเอง

“มีกลุ่มหนึ่งเขาไม่ชอบทอม เขาพูดว่า เฮ้ย จับข่มขืนแม่เลย เหมือนแบบจะได้กลับมาชอบผู้ชายเราขะแขงกับสิ่งที่เกิดขึ้น เราถูกเลือกปฏิบัติ ถูกคุกคามทางเพศ และถูก bully หลายอย่างรูปลักษณ์เรามันดูห้าว เขาตัดสินใจว่าเราเป็นทอม ปฏิบัติกับเราเหมือนทอม โดยที่เขาที่รังเกียจไม่ได้มาเข้าใจเราจริง ๆ ว่า เราไม่ใช่ทอมนะ ฉันท้เป็นผู้หญิงคนหนึ่งในบางครั้งเหมือนกัน เราอธิบายตัวเองไม่ได้เลย แล้วก็ยังต้องทนอยู่กับสิ่งที่เกิดขึ้น”

“เราเคยแต่งตัวเป็นผู้หญิง (เสียงสูง) ใส่กระโปรงแล้วยืนอยู่ริมถนน คนที่ฮาเลยมาอยู่ข้างๆ เรา มันดีไฟแดงนะ แต่ไฟแดงอยู่ข้างหน้านู่นนะ มันไม่ไป มันจอดข้าง ๆ เราเทียบกัน แล้วมันก็หันมา ลูบเข้า แสยะยิ้ม แล้วก็เอาลิ้นเลียมุมปาก แล้วก็ยิ้ม มันเป็นการคุกคามที่เราารู้สึกสะอิดสะเอียนมาก เราก็เลยพยายามปรับตัวเอง แบบว่าตอนนั้นผมยาว เราก็เลยตัดผมสั้นไปเลย”

“รู้สึกอึดอัด failed สุขภาพจิตแย่มากตอนนั้น ร้องไห้ โดนเพื่อนพูดแบบนั้นใส่ ไม่กล้าพูดกับใครคุยแค่กับเพื่อนสนิทจริง ๆ แค่นั้นคน เราารู้สึกว่า เฮ้ย เราทำอะไรผิด คือเขาไม่ได้ข่มขืนเราจริง แต่ว่าเขาพูดเสร์จีบ เขาหยิบจ้กรยานคว่าใส่ถึงขะแล้วให้เราเอาออกเอง กลั่นแกล้งเรา แล้วเราตัวเล็กมาก สู้เขาไม่ได้โดนสามคนรวมแกล้ง แล้วเพื่อนในเอกบางคน บอกว่า เออมีก็เล็กเป็นทอมสิ”

การร่วมสังคมนักมีความหลากหลายอัตลักษณ์ทางเพศ: การออกค้นหาอัตลักษณ์ทางเพศ

เขาพาตนเองเข้าไปอยู่ในกลุ่มสังคมนักมีความหลากหลาย การที่ยังไม่รู้ว่าจะอธิบายเพศสภาพของตนเองในเวลานั้นอย่างไร ร่วมกับการที่สังคมนักปฏิบัติกับเขาอย่างขาดความเข้าใจ ส่งผล

ให้พยายามค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ของกลุ่มผู้มีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อให้ตนเองมีพื้นที่ มีสังคมรองรับอัตลักษณ์ที่จะสามารถนิยามตนเองได้ เป็นช่วงเวลาที่เขาได้ลองผิดลองถูกกับการออกตามหาานิยามอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตนเอง เมื่อได้รู้จักกับอัตลักษณ์เลสเบียนและเข้าใจว่าตนเองอยู่ในอัตลักษณ์นี้ ก็ยังคงต้องเผชิญกับการถูกตั้งคำถาม ความสงสัยจากกลุ่มหญิงรักหญิงถึงอัตลักษณ์ของเขาที่มีความเป็นชายสะท้อนให้เห็น ในท้ายที่สุดเขาเองก็เริ่มตระหนักได้ว่า ตนเองไม่ได้มีธรรมชาติในกลุ่มอัตลักษณ์นี้อย่างแท้จริง อันเนื่องมาจากการรับรู้ว่าตนเองสามารถรักบุคคลได้ทุกเพศ ไม่ได้จำกัดแต่เฉพาะเพศหญิงเท่านั้น จึงทำให้ยังคงอยู่บนความสงสัยต่อไปกับอัตลักษณ์ที่ตนเองดำรงอยู่ รู้สึกเจ็บปวดกับความโดดเดี่ยวที่ยังไม่สามารถเชื่อมโยงตนเองเข้ากับชุมชนหรือพื้นที่ผู้มีอัตลักษณ์เดียวกับตนเองได้

“ตอนนั้นก็เข้ากลุ่มอัตลักษณ์เลสเบียน พอเราเริ่มนิยามตัวเองเป็นเลสเบียนมาเรื่อย ๆ มันก็ยังมีคำถาม เพราะภาพของเราที่แมน ๆ บางครั้งเขาก็มอง เลสเบียนจริงหรือเปล่า เพราะว่าเลสเบียนในยุคนั้น การเป็นเลสเบียนคือต้องสาว เท่ สวย แต่แมนมากไม่ได้ มึงต้องเป็นทอม อะไรอย่างนี้ แล้วเราก็เลยแบบ อะไรวะ แล้วกลายเป็นว่า เราพยายามฝืนตัวเองให้ไปอยู่ในกลุ่มเลสเบียนให้ได้ เพราะว่าอะไร เพราะว่าเราไม่รู้จะนิยามตัวเองว่าเป็นอะไรแล้ว แล้วเราพยายามทำให้ตัวเอง แล้วพยายามสื่อสารอยู่ตลอดเวลา ฉันเป็นเลสเบียน ฉันเป็นเลสเบียน ทำไมเราต้องพยายามขนาดนั้น ทำไมเราต้องพยายามให้ ฉันเป็น เลสเบียน ฉันเป็นเลสเบียน ฉันเป็นเลสเบียน กับคนอื่นตลอดเวลาไม่รู้ พอไฉนมันสั้น ออกกำลังกายก็โดนตั้งคำถาม เลสเบียนที่ไหนตัดผมสั้น เลสเบียนที่ไหนออกกำลังกาย เลสเบียนที่ไหนมีกล้ามเนื้ออย่างนี้ เราก็เริ่มรู้สึกดี”

“แล้วพอไปอยู่ในกลุ่มเลสเบียนมาก ๆ เนี่ย อย่าลืมนะว่าจริง ๆ แล้วเราเป็น Pansexual ในกลุ่มเลสเบียนเอง มันก็ไม่ related กับเราอีก เพราะเราเป็น Pan เราก็เริ่มรู้สึกอะไร เออ สรุปแล้วเราเป็นเลสเบียนจริงหรือเปล่า เอ๊ะ หรือเราเป็นอะไรวะ อะไรอย่างนี้ เป็นทอมก็ไม่ใช่ ดีก็ไม่ใช่ เลสก็ไม่ใช่ ผู้หญิงก็ไม่ใช่ ผู้ชายก็ไม่ใช่ ตายแล้ว แล้วเราเป็นอะไรวะ นี่ก็ไม่ออกอีก ก็เลยรู้สึก suffer เสร็จปุ๊บทีนี้เลยมานั่งคิดตัวเอง เราอยากเป็นผู้ชาย มานั่งคิดตลกผลึกตัวเอง (หัวเราะในลำคอ) แล้วไม่มีอะไรให้เราลง เราไม่มีที่ไป แล้วเราไม่มีชุมชนที่จะไปพูดเรื่องนี้ แล้วเราจะไปพูดเรื่องของตัวเองกับใคร พูดกับกลุ่มเลสเบียนหรือ เลสเบียนกับบอก ไปไกล ๆ เลย ไปพูดกับทอม คุณสาวไปอยู่กับดี ก็ไม่ใช่ ไปอยู่กับผู้หญิงก็ไม่ใช่ ไปอยู่กับผู้ชายก็ไม่ใช่ผู้ชายอีก แล้วเราจะไปอยู่กับใคร”

การรับมือกับอคติทางสังคมในรั้วมหาวิทยาลัย

ในช่วงเวลานี้ เขาใช้ความอดทนอดกลั้นของตัวเองในการก้าวข้ามผ่านอุปสรรคต่างๆ ทั้งในเรื่องแรงกดดันจากที่บ้านที่มีต่ออัตลักษณ์ทางเพศ การถูกรังแก การตีตราตัดสินจากเพื่อนในมหาวิทยาลัย และความสงสัยในอัตลักษณ์ของตน ร่วมกับใช้เวลากับการพัฒนาตนเองในด้านดนตรีและงานศิลปะกับกลุ่มเพื่อนสนิท จนกระทั่งเข้าสู่วัยทำงาน

“จริง ๆ จุดแข็งนะ มันไม่ควรจะเป็นจุดแข็ง แต่จุดแข็งของเรามันคือ “การทน” ซึ่งมันไม่ควรเกิดขึ้น (หัวเราะ) เป็นคน “ทน” มากกว่า ไม่ใช่ “แกร่ง” มันคือ “ทน” เพราะมันทนจากการถูกเข้าใจผิดด้านอัตลักษณ์ การถูกคุกคาม มันไม่ควรจะทน มันไม่ใช่ “แกร่ง” แต่มันคือ ทน”

“มีแต่เพื่อนกับดนตรี ก็พยายามหากิจกรรมเล่นกัน คนอื่นเขาไปกินเหล้าเมาอะไรอย่างนี้ เอะแต่เราจับกลุ่มกับเพื่อน เพื่อหาห้องซ้อมดนตรี ไปเล่นดนตรี แล้วหาเวทีประกวด เราารู้สึกว่าเป้าหมายของเราตอนนั้นเนี่ย มันแบบก็หาเวลาไปห้องซ้อมดนตรีกัน เลิกเรียนก็ปั่นจักรยานไปหลังมอ แล้วไปขอร้านเหล้า ตอนนี้ร้านเหล้ายังไม่เปิด ขอยืมเครื่องดนตรีซ้อมกันได้ไหม แล้วเดี๋ยวเราจะช่วยเก็บร้าน จัดร้านเป็นค่าตอบแทน”

ระยะเวลาเปิดเผยอัตลักษณ์

การยืนยันอัตลักษณ์ทางเพศผ่านด้านการแพทย์

จากประสบการณ์ที่ถูกคุกคามทางเพศในวัยเรียนร่วมกับความต้องการปรับร่างกายให้สอดคล้องกับความรู้สึกภายใน ในวัยทำงานเขาจึงตัดสินใจพบแพทย์เพื่อรับฮอร์โมนเพศชาย ซึ่งแพทย์ผู้ดูแลทำให้เขาได้เข้าใจว่า การรับฮอร์โมนไม่ใช่การข้ามเพศ ฮอร์โมนเป็นการปรับร่างกายให้ เป็นไปตามความพอใจของเจ้าของร่างกาย และทำให้เข้าใจได้ว่าร่างกายไม่ใช่เพศ และเขาก็ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ชายหรือผู้หญิง ตามบรรทัดฐานทางเพศที่สังคมส่วนใหญ่กำหนดกฎเกณฑ์ไว้ เขาสามารถปรับร่างกายให้มีความเป็นชายหรือความเป็นหญิงตามที่ต้องการได้

“เทคฮอร์โมนเข็มแรก ๆ เนี่ย ยังอะใจอยู่เลยว่า เราอยากเป็นผู้ชายจริง ๆ เหรอ แต่เราอยากจะทำจากร่างนี้ แต่แค่ ึง อยู่ว่า ข้อมูลสมัยก่อน การเทคฮอร์โมนคือการอยากเป็นผู้ชาย แต่เรารู้สึกว่า เราไม่ได้อยากเป็นผู้ชาย และเราไม่อยากจะเป็นผู้หญิง”

“คุณหมอเขาเป็นคนพูดเองบอกว่า ฮอริโมนนะ มันไม่ใช่เพศ ฮอริโมนมันเป็นสิ่งที่มันเปลี่ยนแปลงร่างกายเรา แต่ในเรื่องของตัวเองเราเอง จิตใจของเราเนี่ย เราไปเลือกเองจะเป็นผู้ชายในเฉดไหน ผู้ชายแบบว่าอาจจะไม่ต้องเป็นผู้ชาย ผู้ชาย ผู้ชายอาจจะเหมือนผู้หญิงก็ได้ ไม่เหมือนก็ได้ เขาใช้คำง่าย ๆ ซึ่งหมอก็อาจจะไม่ได้เข้าใจเรื่อง Non-binary หรือก แต่เขาพยายามพูดว่า คนเรามันมีหลายเฉด แล้วตอนนั้นก็เลยปลดล็อก ว่าแบบจากเลสเบียนเนี่ย ตอนแรกเราเข้าใจว่าเราเป็นเลสเบียน แล้วเรากำลังเปลี่ยนจากเลสเบียนไปเป็นผู้ชายแล้ว เพราะเราไม่ได้สนใจ คือตอนนั้นมันติดล็อกอยู่กับคำว่าเลสเบียน คือ เพศเลสเบียน แล้วเรารู้สึกว่า เฮ้ย การเทคฮอริโมน หรือ แปลว่าฉันข้ามไปเป็นผู้ชาย แต่หมอบอกไม่ใช่”

ความเข้าใจต่ออัตลักษณ์นอนไบนารี

แพทย์ผู้ดูแลเกี่ยวกับการให้ฮอริโมน นับเป็นบุคคลสำคัญในการพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของเขา จากการบอกเล่าของแพทย์ที่ทำให้เริ่มแยกมิติร่างกายออกจากการรับรู้อัตลักษณ์ทางเพศสภาพ ที่นำไปสู่การออกค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพอย่างจริงจัง เขาได้เข้าไปค้นพบข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่มีความหลากหลายในแหล่งข้อมูลจากต่างประเทศ จนนำไปสู่การเข้าใจในอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตนเอง รับรู้ว่าตนเองอยู่ในกลุ่มอัตลักษณ์นอนไบนารี

“แล้วตอนนั้นเหมือนบิ่งขึ้นมา ไปหาใน google ไปหา application อะไรของฝรั่ง ไม่ได้หาของไทยเลย เพราะของไทยเขาอแต่ข้อมูลอย่างนั้นนะ ไป search ของต่างชาติ เขามีอะไรเยอะเยอะไปหมดเลย อ่านไม่รู้เรื่องเลย เพราะว่าต่างประเทศมันไม่ได้มีแค่ทอม-ดี้ กะเทย ผู้ชายข้ามเพศ ผู้หญิงข้ามเพศ Non-binary, Gender fluid, Androgy, Demiboy, demi girl, Genderfruct, Pansexual, Bisexual, Aromantic, Asexual คืออะไรก็ 모르 ใช้เวลาจมอยู่ตรงนั้น 6 เดือน”

การเปิดเผยอัตลักษณ์ต่อสังคม

การได้ทำความเข้าใจถึงลักษณะธรรมชาติทางเพศของกลุ่มอัตลักษณ์นอนไบนารี ทำให้เขาไม่ลังเลที่จะเปิดเผยและประกาศให้สังคมได้รับรู้ว่า ตนเองอยู่บนนิยามที่เรียกว่า นอนไบนารี ผ่านลงบนพื้นที่ออนไลน์ของตนด้วยความรู้สึกโล่งใจ สามารถสื่อสารตนเองให้สังคมได้รับรู้ว่าตัวตนทางเพศที่เขาดำรงอยู่นั้น มีอยู่จริง มีชุมชนสังคมนี้รวมตัวกันอยู่จริงในต่างประเทศ ที่

“ประมาณอายุ ตอนนั้นก็ 30 29 come out มาครั้งแรกว่าฉันเป็นนอนไบนารี ภูมิใจมากกับการที่ค้นพบอัตลักษณ์ตัวนี้ ฉันจะได้บอกคนอื่นถูกว่าฉันเป็นอะไร คือ มันรู้สึกว่ามันทุกข์มาตั้งนานแล้วกับชีวิต เราภูมิใจ โฟสต์ยาวมาก โฟสต์แล้วก็มีคนแชร์ แชร์ด้วยความที่ยังงง ๆ อยู่ว่าเราเป็นอะไร เพราะว่าในสังคมตอนนั้นไม่ค่อยมีใครรู้เรื่องนี้”

ระยะการบรรลุอัตลักษณ์ ความภาคภูมิใจต่ออัตลักษณ์

จากการบอกเล่าให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์นอนไบนารีแก่สังคมได้รับรู้ในครั้งนี้องค์กลายเป็นจุดเริ่มต้นที่มีบุคคลมากมายเริ่มเข้ามาแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเปิดเผยความเป็นนอนไบนารีให้เขาได้รับทราบ เขารู้สึกภูมิใจในอัตลักษณ์ที่ดำรงอยู่นี้

“คนก็เข้ามา เอ้ย รู้สึกเหมือนกัน จากที่เราแชร์ ขอคำปรึกษาหน่อยได้ไหม เพราะเรารู้สึกเหมือนกันเลย เรารู้สึกว่าพื้นที่ที่เราแชร์ มันอารมณ์เดียวกับเวลาเราไปอ่านของคนอื่นที่เขาแชร์ เราก็เริ่มรู้สึกภูมิใจมากขึ้นอีก ว่าสิ่งที่เราแชร์ แล้วมันมีคนที่เป็นเหมือนเรานะ เขาบอกว่ามันได้ unlock อะไรบางอย่าง แล้วได้มาพูดคุยกันต่อว่า เขารู้สึกอย่างนี้เหมือนกัน แต่เขาไม่รู้จะคุยกับใคร”

ความเป็นอิสระจากความคาดหวังทางสังคม

ในเวลานี้ เขาแสดงออกอย่างเปิดเผยในแบบของตัวเอง ทั้งในรูปลักษณ์ การแต่งกาย การใช้สรรพนาม ไม่ให้ความใส่ใจกับกระบวนการเชิงลบทางสังคมที่มีต่ออัตลักษณ์ทางเพศของตนอีกต่อไป

“เราเริ่มภูมิใจในร่างกายตัวเองมากขึ้น จากแต่ก่อนนี้พยายามซ่อนตัวเองตลอดเวลา พยายามไม่เป็นจุดสนใจคนอื่น พยายามอยู่ในหีบ ฦ ปัจจุบันนี้เราไม่ได้กลัว ถ้าฉันอยากใส่กระโปรงฉันก็จะใส่ถ้าฉันพอใจจะใส่ชุดอะไรฉันก็จะใส่ คือเราพัฒนาในเรื่องของตัวเองแล้ว”

“แต่ก่อนนี้เราจะรู้สึกอึดอัดกับการใช้คำว่า คุณผู้หญิง อะไรอย่างนี้เราก็จะอาย แต่พอเรียกคุณผู้ชายเราก็จะอึดอัด ๆ นิดหนึ่ง แต่ว่า ฦ ปัจจุบันนี้ เราก็แบบ เรียกอะไรก็เรียกไปเถอะ”

แม้ว่าเขาจะเข้าใจในอัตลักษณ์ของตนเองอย่างแท้จริงจนใช้ชีวิตได้เป็นอิสระ แต่กระบวนการเชิงสังคมบางส่วนก็ยังคงดำเนินไปตามกรอบสังคม ซึ่งก็ยังคงต้องเผชิญกับถูกทำให้แปลกแยกต่อไปในบางเรื่องราว เช่น การที่ครอบครัวยังคงคาดหวังให้ เขาใช้ชีวิตอยู่บนเพศกำเนิดหญิง แม้เขาเลือกที่จะปรับรูปลักษณะให้มีความเป็นชายมากขึ้นแล้วก็ตาม รวมถึง สังคมที่ยังมีกฎเกณฑ์ในเรื่องกรอบเพศชายหญิงที่ทำให้การใช้ชีวิตในพื้นที่สาธารณะได้ยากลำบาก

“เวลาไปกินข้าวกับครอบครัวจะพยายามกินน้ำให้น้อยมากเพราะเรากลัวปวดฉี่ เวลาเข้าห้องน้ำ ต้องเลือกระหว่างสายตาคอนในครอบครัว หรือสายตาคอนข้างนอก เพราะถ้าเราเดินเข้าห้องน้ำผู้ชาย แน่แน่นอนว่าอาม่า อากง อาแปะ จะถามลื้อจะไปไหน พอเสียงดังทุกคนก็หันมาจับจ้องเรา แต่ถ้าเราเข้าห้องน้ำผู้หญิง สังคมจะจับจ้องเรา มองว่าเราเป็นตัวประหลาด”

การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนทางสังคมผู้มีความหลากหลายทางเพศ: การสร้างเครือข่ายชุมชนออนไลน์

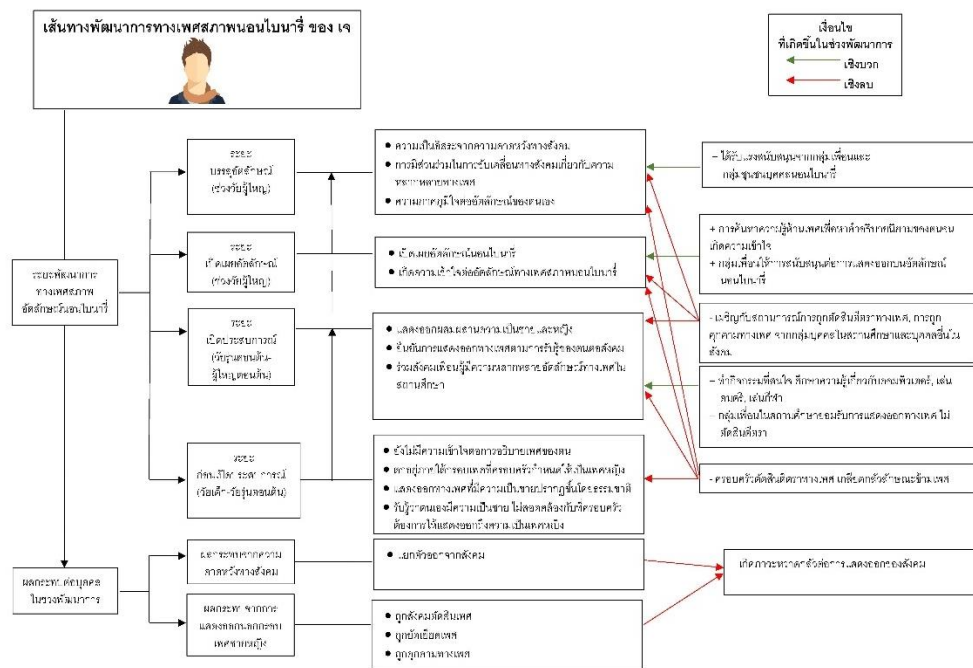
จนถึงปัจจุบันเขายังต้องเผชิญกับเรื่องราวบนอดีตเดิมๆ ที่สังคมหยิบยื่นให้ แต่เขารู้สึกภาคภูมิใจและมีความสุขกับการใช้ชีวิตขับเคลื่อนตนเองและสังคมบนอัตลักษณ์นอนโบนารี มีกลุ่มเพื่อนที่มีความเข้าใจ ไม่ตัดสิน รักในความเป็นเขาที่คอยสนับสนุนให้กำลังใจ รวมถึงยังคงเดินทางไปให้ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายในมิติเพศอย่างต่อเนื่อง การบอกเล่าเรื่องราวที่ตนเองต้องเผชิญกับการค้นหาอัตลักษณ์ให้ชุมชนในสังคมออนไลน์ได้เข้าใจ และเปิดพื้นที่ให้ผู้คนเข้ามาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในความเป็นมาของตนเองกับการต่อสู้ด้านการพัฒนาอัตลักษณ์นอนโบนารี ทำให้เขากลายเป็นหนึ่งในผู้ขับเคลื่อนสังคมที่เป็นกระบอกเสียงสำคัญให้แก่ผู้มีความหลากหลายทางเพศมาจนถึงปัจจุบัน

“มีเพื่อนอีกกรู๊ปหนึ่งที่เขาไม่ได้ตัดสินเรา จะเป็นอะไรก็เป็นไป แต่เขาไม่รู้หรอกว่านี่คืออะไร แต่เขารู้ว่าเราเป็นแบบนี้ แล้วเขาก็เหมือนแบบ เออ ก็เป็นเพศหนึ่งนะ เป็นเพศเจ อะไรอย่างนี้ นี่ก็ไม่ออก ก็เออ เพศเจ อะไรอย่างนี้ ประมาณนี้”

“วัยทำงาน หลังจากที come out แล้ว เราก็ทำของเราไปเรื่อย ๆ ปรากฏว่าทำไปทำมาทำไปทำมาเนีย เราเริ่มรู้สึกว่าย่ำแย่ เราแฮรี่ไปด้วย แล้วเราอ่านไปด้วย แล้วเราเรียนรู้ตัวเองไป

ด้วย แล้วเราเรียนรู้กับชุมชนไปด้วย มันเหมือนพัฒนาไปพร้อมๆ กัน จนสร้างกลุ่มชุมชนในเฟสบุ๊ค
ให้บุคคลมาแลกเปลี่ยนข่าวสารกัน”

“ก็กลายเป็นชุมชนเล็กๆ ของเราไป ใครอยากทำอะไรก็ไป ไปแรก ๆ ก็ไม่รู้จักใคร
หรอก ไปก็โนเนม ไม่ค่อยรู้จักใคร เข้าไปเป็นคนตัวเล็กๆ พออยู่ในชุมชน เริ่มมีคนสนใจ พอเรามี
กลุ่ม มีองค์กร ไปไหนเราพูดได้ แล้ว ช่วยขับเคลื่อนสนับสนุนความคิดและความสร้างสรรค์ให้กับ
สมาชิกในชุมชน”

ภาพประกอบ 4 เส้นทางพัฒนาการด้านเพศสภาพ ของ เจ

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3: เชช

ข้อมูลส่วนบุคคล

เชช อายุ 34 ปี กำเนิดและเติบโตในประเทศไทย อยู่ในอัตลักษณ์นอนไบนารี ที่มีเพศสภาพมากกว่า 1 อัตลักษณ์ ระบุว่าตนเองมีความเป็นหญิงปรากฏขึ้นตามธรรมชาติ ที่ไม่ใช่ความเป็นหญิงจากเพศกำเนิด (Female in nature gender)

ระยะก่อนการเปิดประสบการณ์ การตกอยู่ภายใต้กรอบเพศที่สังคมกำหนด

เอช เกิดในครอบครัวที่คาดหวังให้แสดงออกและใช้ชีวิตให้สอดคล้องกับบทบาทเพศชายตามเพศกำเนิด ในวัยเด็กเขาใช้ชีวิตไปตามบทบาทเพศชายทั้งในด้านการแต่งกายและการแสดงออกที่ต้องปิดบัง

“ความเข้าใจเรื่องอัตลักษณ์ความหลากหลาย ก็ยังไม่มีเท่าไร แล้วก็ผสมไปกับการที่แบบว่าครอบครัวก็ยังยึดติดตามกรอบด้วยว่า ผู้ชายมีजू ผู้หญิงมีจิม ก็ประมาณนี้แหละ ที่บ้านก็จะให้ทำทุกอย่างแบบผู้ชาย เสื้อผ้า การแสดงออก”

“ยังปิดตัวตนอยู่เนื่องจากว่าตอนนั้นยังเป็นเด็ก แล้วก็กลัวผู้ปกครองตี กลัวโดนลงโทษ กลัวโดนเอาเครื่องแต่งกายของผู้หญิงไปทิ้ง ไปทำลาย ตอนนั้นก็ยังแอบ ๆ ใส่อยู่ภายในห้อง หรือไม่ก็อาจจะใส่ปั๊บแล้วก็เอาเครื่องแต่งกายผู้ชายทับอีกทีหนึ่ง กลัว ๆ อยู่ว่าแม่ลงโทษ”

การรับรู้เพศสภาพไม่สอดคล้องกับความคาดหวังทางสังคม

ลึกเข้าไปภายในความรู้สึก เขารับรู้ได้ว่าตนเองมีลักษณะความเป็นหญิงและมีความต้องการที่จะแสดงออกถึงลักษณะความเป็นหญิงให้ปรากฏผ่านร่างกายนี้ เช่น ความต้องการสวมใส่กระโปรง ความต้องการสวมใส่เสื้อชั้นใน แต่ยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่ตนกำลังรับรู้ สับสนในการแสดงออกและกังวลใจว่าจะถูกคนในครอบครัวปฏิบัติเสถียรลักษณะความเป็นหญิงที่มีอยู่ในตัว จึงจำเป็นต้องปิดบังความรู้สึกและความต้องการแสดงออกเหล่านี้ไว้ภายใน

“จำไม่ได้ว่าช่วงประถมไหน ก็จะเป็นในส่วนของการทำงาน ก็คือสนใจที่จะเริ่มอยากใส่บราใส่กระโปรง”

“ยังเหมือนผู้ชายตามปกติเลย แต่คือชอบความเป็นหญิง ก็อย่างว่า ชอบความเป็นหญิง ภายในเครื่องแต่งกายที่คลุมเอาไว้ เฟิร์สบรา เสื้อคลุมทับ แล้วก็เสื้อนักเรียน”

“สมัยเด็กก็ยังไม่รู้สักแบบเหมือนจะรู้ แต่ยังไม่รู้ อาจจะมีควมสับสนนิดหนึ่ง แต่ก็ไม่รู้ว่าจะทำตัวยังไงแล้วก็แสดงออกจากภายในสู่ภายนอก อธิบายไม่ถูก ช่วงวัยเด็กนะ”

ระยะเวลาเปิดประสบการณ์

การแสดงออกนอกกรอบเพศชายหญิง: การผสมผสานความเป็นหญิงให้โดดเด่น

ในช่วงมัธยมต้น เขาแสดงออกในบุคลิกที่มีความนุ่มนวล ใช้ชีวิตในรั้วโรงเรียนกับกลุ่มเพื่อนสนิทที่เป็นผู้หญิง ค่อยๆ ผสมผสานความเป็นหญิงภายในตนออกมาให้เห็นภายนอกอย่างต่อเนื่อง แต่เพื่อนๆ มีความเข้าใจและตีความไปว่า บุคลิกการแสดงออกที่มีความนุ่มนวลอ่อนโยน เป็นลักษณะการแสดงออกบนอัตลักษณ์กลุ่มชายรักชาย เขาไม่ได้ต่อต้านกับความเข้าใจของเพื่อน และยังคงมีรูปลักษณะภายนอกที่มีความเป็นชายอยู่ชัดเจน เช่น หน้าตา ทรงผม รูปร่าง

“ช่วงมัธยมต้นมีความชัดเจนขึ้นในการแสดงออกแบบเรียบริ้อย นุ่มนวล ช่วงนั้นเพื่อน ๆ เริ่มรู้แล้วว่าเราเป็นแบบนี้ แต่เขายังเข้าใจว่าเราเป็นเหมือนเกย์เิง เราดูเหมือนผู้ชายเรียบริ้อย คนหนึ่ง ตอนนั้นเพื่อนยังมองเป็นเหมือนเกย์ ก็คือ ชายรักชาย ประมาณนั้น”

เมื่อเข้าสู่ช่วงมัธยมปลาย เขาเริ่มมีการแสดงความเป็นหญิงมากขึ้น มีความคิดอยากแต่งกายด้วยเสื้อผ้าผู้หญิง มีความรู้สึกลังเลในการใช้คำที่แสดงความเป็นชายหญิง เช่น คำลงท้าย คะ หรือ ครับ เป็นช่วงเวลาที่เริ่มลองหาคำมาใช้ ต้องการให้ความเป็นหญิงในตนเองปรากฏชัดเจนมากขึ้น

“ในช่วงม. ปลาย แล้วก็เริ่มที่อยากลองใส่เสื้อผ้าผู้หญิงบ้าง เสื้อยืดแบบน่ารัก ๆ แต่ก็ไม่ได้ถึงว่าจะใส่กระโปรง แล้วก็ลองเอาเสื้อกล้ามออก เหลือแต่บรา แล้วก็ใส่เสื้อน่ารัก ๆ ใส่ดู ช่วงนั้นยังอาย ๆ อยู่ แล้วก็เริ่มที่จะหาฮาฮอร์โมนกิน แต่ตอนนั้นความรู้เรื่องฮอร์โมนยังน้อย แล้วก็ตอนนั้นยังเป็นแค่ยาคุมแผงละ สิบลีบ ยี่สิบลีบ หรือว่าประมาณนั้น แต่ก็ยังไม่ชัดเจนนแบบเรียบริอยเปอร์เซ็นต์”

การยืนยันอัตลักษณ์ทางเพศต่อสังคม

หลังจากเรียนจบมัธยม เขาได้ลองพาตนเองไปสัมผัสกับบทบาทเพศหญิงในชีวิตประจำวัน การได้ทำกิจกรรมที่มีความนุ่มนวล อ่อนโยน ทำให้เขารู้สึกสบายใจ สัมผัสรับรู้ได้ถึงความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น

“กลับมาอยู่ที่บ้านที่ต่างอำเภอ ช่วงนั้นมีงานศพ เราอยากจะเข้าไปช่วยงานโรงครัว มากกว่าที่จะต้องไปยกแบกหามอะไรยังไง อยากอยู่กลุ่มแม่บ้านมากกว่าที่จะต้องไปอยู่กับชาย ฉกรรจ์ แต่ก็ช่วงนั้นเป็นช่วงทดลองอัตลักษณ์ เราก็เออ โอเค เราสบายใจนะ”

ภายหลังจากการเกณฑ์ทหาร เขาเริ่มมีความชัดเจนให้ปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ภายนอก ของตนเองให้มีความเป็นหญิงผ่าน การสวมใส่เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายแบบผู้หญิง หรือแบบ unisex มีการใช้เครื่องสำอางค์ เริ่มรับฮอร์โมนเพศหญิง เริ่มใช้คำลงท้ายแบบผู้หญิง

“เริ่มใช้ฮอร์โมนมากขึ้น แต่ตอนนั้นก็ยังไม่รู้ว่าจะใช้ชื่อเล่นชื่ออะไร ช่วงนั้นยังใช้ชื่อเล่นแบบผู้ชายจำประมาณนี้ ยังไม่ได้เปลี่ยนชื่อ แต่ก็เริ่มที่จะมีแต่งหน้านิดหนึ่ง แต่คือพอแต่งหน้าไป ช่วงหนึ่งแล้วคือ แพ้เครื่องสำอางก็เลยไม่ได้แต่งหน้า ก็คือใช้ฮอร์โมนช่วยเอา”

“พูดคะ พูดคะ แล้วก็การแสดงออกแบบต้งต้งนิดหนึ่ง ประมาณนี้ แล้วก็การแต่งกาย แล้วก็ ตอนช่วงทำงานเป็นช่วงที่ไม่ได้คิดว่าจะต้องแต่งกายยังไง แต่ก็อย่างว่า เหมือนจะเป็น Unisex มากกว่า ก็คือใช้ได้ทั้งสองเพศ แต่ก็มีใส่บรา”

การเผชิญกับความไม่พึงพอใจต่อสรีระเพศ

ถึงเขามีเพื่อนๆ ที่อยู่ในอัตลักษณ์ทางเพศหลากหลายอยู่บ้างในสถานศึกษา แต่ยังคงรู้สึกไม่ เป็นส่วนหนึ่งกับกลุ่มเพื่อนเหล่านี้ เขามีความกังวล ไม่มั่นใจที่จะเข้าร่วมกลุ่มเนื่องจากมองว่า ภาพลักษณ์ภายนอกของตนเองที่ในเวลานั้นค่อนข้างจะมีความเป็นชาย ไม่สอดคล้องกับการเข้าร่วมกลุ่มเพื่อนที่มีลักษณะการแสดงออกความเป็นหญิงอย่างเปิดเผย ไม่รู้จะทำตัวหรือแสดงออก อย่างไร เขารู้สึกไม่ชอบรูปลักษณ์ภายนอกของตนเองที่มีความเป็นชายปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจน เช่น มีขนแบบผู้ชาย มีเสียงเข้มทุ้ม การมีทรงผมสั้น การที่ไม่มีหน้าอก ละการไม่มีอวัยวะเพศหญิง

“ตอนนั้นก็ยังอาย ๆ เขิน ๆ ว่าถ้าเราคุยกับเพื่อนที่เป็นกะเทยหัวโปกอย่างนี้ แล้วเราจะมี ปฏิสัมพันธ์ยังไง มีความรู้สึกยังไง มี reaction ต่อกันยังไง เพราะว่าช่วงนั้นเป็นช่วงสกินเฮด แล้วก็ เหมือนลักษณะคล้าย ๆ กับพระนะ แล้วก็ไม่รู้ว่าจะแลกเปลี่ยนอะไรกับเพื่อนที่เป็นกะเทยหัวโปก ด้วยกันหรือเปล่า”

“แล้วก็ตามนั้นยังหน้าตาแบบจะมีเคราชนิดหนึ่ง มีกลิ่น ความรู้เรื่องการเทศออร์โมนยังไม่ค่อยมี โรงเรียนยังไม่ยอมรับ แสดงออกค่อนข้างจะลำบาก กลัวว่าถ้าแสดงออกไปจะเป็นยังไง รองมากก็คือ ช่วงนั้นก็ยังไม่ค่อยมี budget หรือว่าจะอะไรที่จะสามารถที่จะนำไปสู่ความสวยงาม แบบว่า แต่งหน้า ทาปากอะไรอย่างนี้ ช่วงนั้นยังไม่มีเลย”

ภายหลังจากที่เขาได้พยายามยืนยันในอัตลักษณ์ของตนเอง เขายังคงเผชิญกับความรู้สึกไม่พึงพอใจต่อกายภาพร่างกายนี้อย่างต่อเนื่อง ทั้งน้ำเสียงและรูปลักษณ์ภายนอก

“ความรู้สึกก็คือ มีความ เหมือนมีสำนึก แล้วก็พลังความเป็นหญิงมากขึ้น เหมือนได้เปิดผืนผ้า แล้วก็เหมือนได้แสดงออกมา แล้วก็มันมีความขัดแย้งจากร่างกายที่เป็นอยู่ แล้วก็ผลมาจากการที่เกิดมาไม่ตรงตามอัตลักษณ์ของตัวเอง แล้วก็มีความขัดแย้งจากการที่เสียงของตัวเอง ที่ไม่ค่อยชอบเท่าไร มันดูเสียงเป็นอย่างนี้ ไม่ค่อยชอบเท่าไร แล้วก็หน้าตาไม่ค่อยเป็นผู้หญิงเลย แล้วก็หน้าอกก็ไม่มี รู้สึกมีความขัดแย้ง”

การเผชิญหน้ากับอคติจากครอบครัว

ตั้งแต่เด็กจนถึงวัยทำงาน ครอบครัวไม่ให้การยอมรับ มีแต่ความต่อต้านที่เขาแสดงออก ความเป็นหญิง และยังคงพยายามให้เขาแสดงออกให้สอดคล้องกับเพศกำเนิด เช่น การนำเครื่องแต่งกายผู้หญิงของเขา ไปเก็บซ่อน การยังเรียกสรรพนามระบุเพศชาย ทำให้ต้องพยายามซ่อนความเป็นหญิงไว้ รู้สึกเครียดกับสิ่งที่ครอบครัวปฏิบัติ

“ยังไม่เปิดรับ แล้วก็ยังใช้สรรพนาม ยังใช้คำที่เรียกกันทั่วไปว่า ลูกชาย แต่ยังไม่ยอมรับ แล้วก็ยังใช้คำสรรพนามเหมือนไอน่ะ แต่คำว่าไอนี้จะแทนอัตลักษณ์ชายก็จะแบบ ไอนั้นแล้วก็ต่อด้วยชื่อเล่นเดิม แล้วก็ยังมีการเหยียด แนวว่าตัวเป็นผู้ชาย แล้วก็ไปแสดงออกอะไรอย่างนี้”

“มันเครียดแล้วก็ตอนนั้นก็รู้ว่า ภาวะซึมเศร้าเป็นยังไง แต่คือว่า อาการซึมเลย แล้วก็ถึงขั้นจะฆ่าตัวตายไหม ตอนนั้นก็ยังไม่ เพราะตอนนั้นก็ยังไม่แบบว่า เหมือนอาการเครียดมันจะเยอะกว่า อาการซึม”

“ซัด ๆ เลยก็คือทางบ้าน ทางบ้านก็ยังไม่ยอมรับ”

การปกปิดอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ

เขาต้องพยายามแสดงบทบาทเพศชายออกมาบังคับธรรมชาติความเป็นหญิงภายในกาย ตลอดระยะเวลา 1 ปี เต็ม ในช่วงระหว่างเกณฑ์ทหาร เกิดความรู้สึกน้อยใจในโชคชะตาของตนเอง ที่เกิดมาในเพศกำเนิดชาย ซึ่งทำให้ต้องมารับบทบาทหน้าที่ทหาร โดยไม่มีสิทธิได้เลือก

“ช่วงนั้นก็พยายามแอบแมน เลี่ยงกิจกรรมหนัก ๆ กิจกรรมที่เสี่ยงว่าเราจำเป็นที่จะต้องเปิดเผยอัตลักษณ์ของตัวเองในค่ายทหาร ได้ค่ายทหารที่ดี มีเจ้านายเรียกออกจากการฝึกแบบไม่ต้องฝึกครบ ก็เรียกออกไป ไปอยู่กับบ้านเจ้านาย ก็เลยดีหน่อย แต่ก็ยังเปิดเผยอัตลักษณ์ตัวเองไม่ได้เนอะ เหมือนแอบแมน แล้วก็เหมือนเกย์ไปเลย”

“ก็มีความเครียดบ้าง แบบว่า เมื่อไหร่จะหลุดพ้นจากตรงนี้เสียที แล้วก็ทำไม่ฉันจะต้องเกิดมาเพศกำเนิดนี้ด้วย ก็คือ ช่วงนั้นคิดไปอะไรต่าง ๆ แบบว่าเราน่าจะเกิดมาเป็นเพศกำเนิดหญิงนะ จะได้ไม่ต้องมาอยู่สังคมแบบนี้ ประมาณนี้”

การรับมือกับกฎเกณฑ์บนระบบเพศชายหญิง: การให้กำลังใจตัวเอง

เขาก้าวผ่านช่วงเวลานี้ไปด้วยการใช้ความอดทนและการให้กำลังใจตัวเองแม้ว่าจะรู้สึกท้อมากเพียงไรก็ตาม ประกอบกับ การที่เขาได้หยุดการใช้ยาคุมไปในระหว่างการเข้าเป็นทหารเกณฑ์ ทำให้ช่วยฟื้นฟูปัญหาด้านภาวะอารมณ์เศร้าจากการใช้ฮอร์โมน สามารถรับมือกับสถานการณ์ในช่วงเวลานี้ได้ดี

“พยายามคิดเสียว่า เดียวก็ผ่านไป เดียวก็ผ่านไป นอนหลับปุ๊บเดียว เดียวก็เข้าแล้ว”

“ช่วงนั้นเป็นช่วงที่ไม่ได้เทคฮอร์โมนใหม่ ฮอร์โมนชายกลับมา แล้วก็...ก็ดีหน่อย แต่ก็คือว่าควบคุมระดับความเครียดได้ดี ก็อย่างว่าแหละ ก็คือ ฮอร์โมนนะ พอทานไปปุ๊บมันอาจจะมีทำให้เราซึม”

การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมที่ทำงาน

เขาอยู่ในบรรยากาศของการทำงานที่มีเพื่อนร่วมงานให้การตอบรับและเข้าใจในเพศหลากหลาย อาจจะมีประเด็นเรื่องของการใช้สรรพนามระบุเพศที่ทำให้รู้สึกไม่ได้รับการยืนยันตัวตน แต่ไม่ได้ทำให้รู้สึกสูญเสียความเป็นตนเองหรือถูกกดทับ

“ช่วงนั้นสังคมก็ไม่ค่อยมีอิทธิพลกับเราเท่าไรหรอก หมายถึงว่าสังคมทั่วไปนะ แต่ส่วนใหญ่ที่มีอิทธิพลก็แค่ว่าเป็นในครอบครัวเท่านั้นเองเราโดยส่วนตัวคือคนที่เก็บตัว ค่อนข้างเก็บตัว สังคมภายนอกก็เลยไม่ค่อยมีผลกระทบเท่าไร”

“สถานที่ทำงานล่าสุด เขารู้สึกว่าเราเป็นแบบนี้ละ ก็ยอมรับเราประมาณนี้ จะแบ่งเป็นสองช่วงเวลา คือ ช่วงเวลาที่อยู่กับสถานที่ทำงานที่ยังยึดติดกับกลุ่มสองเพศ แล้วก็สถานที่ทำงานที่เปลี่ยนมาที่เขาเข้าใจว่าเราเป็นแบบนี้ละ แต่คือแต่ก็อย่างว่า คือ ยังมียึดติดกับกรอบอีกกรอบหนึ่ง ก็อย่างเช่นว่า เขาเข้าใจว่าเราเป็นกะเทย ก็คือ จะต้องชอบผู้ชายนะ น่าจะแสดงออกแบบนี้ละ”

ระยะเวลาเปิดเผยอัตลักษณ์

การเข้าร่วมสังคมผู้มีอัตลักษณ์หลากหลายทางเพศ

หลังจากที่ผ่านพ้นกับความรู้สึกเจ็บปวดจากการถูกคนรักปฏิเสธตัวตนและถูกกดทับด้านอัตลักษณ์ทางเพศ เขากลับมารักและดูแลตัวเองมากขึ้น ไม่ย่อท้อต่อการพิสูจน์ตนเองในอัตลักษณ์นี้ ในวัย 29 ปี เขาเริ่มบอกเล่าตัวตนของตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์เฟสบุ๊ค ซึ่งทำให้ได้พบกับชุมชนผู้มีความหลากหลายทางเพศ ที่ทำให้เขาสามารถแสดงออกความเป็นตัวเองได้สอดคล้องกับการรับรู้ความเป็นหญิงภายในกาย

“เริ่มเข้าหาสังคมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้หญิงมากขึ้น แล้วก็ยืนยันตัวตนผ่านการบ่นในเฟซบุ๊กนิดหนึ่ง บ่นในโซเชียลว่า เออ เราเป็นแบบนี้ละ เราเป็นเพศชายที่รับรู้ความเป็นหญิงในตัวเอง และมีความรักต่อเพศหญิง”

“เราเข้าไปเป็นสมาชิกอยู่หลายกลุ่ม แต่ก็พยายามหาว่าใครที่จะพอเป็นพันธมิตรกับเราได้บ้าง อาจจะอยู่ในกลุ่มหญิงรักหญิงกลุ่มหนึ่งบ้าง กลุ่มของคนบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ กลุ่มหนึ่งบ้าง เราเข้าไปสร้างสัมพันธ์กับหลายกลุ่ม”

เขาเริ่มมีชุมชนที่สามารถบอกเล่า แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศที่มีความหลากหลาย รวมถึงมีกลุ่มเพื่อนที่ให้การพูดคุย บริหารเรื่องราวในชีวิตได้อย่างสบายใจ

“เขาก็สนับสนุนเราทางด้านคำพูด ทักคนคิด เรื่องการโอบรับ แล้วก็ให้พื้นที่ที่ปลอดภัย แล้วก็ให้รู้จักกับบุคคลอีกหลาย ๆ อัตลักษณ์ที่อาจจะแตกต่างจากเรา แต่เขาก็มีความเข้าใจเรา ยอมรับกันได้”

ความเข้าใจต่ออัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี

เมื่อเริ่มหาข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศต่างๆ เพิ่มมากขึ้น ความตั้งใจในการศึกษาเรียนรู้ธรรมชาติของมิติเพศเพื่อหาคำตอบให้กับตัวเอง พาให้เขาได้มาพบกับชุมชนกลุ่มอัตลักษณ์นอนไบนารี ที่นี้ทำให้เขาเข้าใจถึงธรรมชาติความเป็นหญิงในตนเองที่ไม่ใช่การเป็นบุคคลข้ามเพศ และค้นพบนิยามให้แก่ตนเอง ที่มีคำเรียกว่า ผู้หญิงตามธรรมชาติ (FINGENDER: Female in nature gender) ซึ่งหมายถึง อัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่สะท้อนความเป็นหญิงตามธรรมชาติที่มีอยู่ในตัวของทุกคน ไม่ได้จำกัดไว้เฉพาะผู้ที่มีเพศกำเนิดหญิงเท่านั้น เขาเปิดเผยตนเอง ได้เป็นตัวของตัวเองอย่างแท้จริง

“เราไม่แคร์แล้วนะ เราจะแต่งกายเป็นผู้หญิง ก็เริ่มหาข้อมูลแล้วว่า เฮ้ย แท้จริงเราเป็นยังไง แล้วก็มารู้จักกับคำว่า non-binary แต่ก็ยังไม่เข้าใจว่า จะต้องยังไงต่อ เพราะว่าปกติแล้วถ้าเป็นหญิงข้ามเพศก็จะมีแนวทางที่ชัดเจนแค่มีกี่แนวทาง เราไม่ได้รู้สึก ว่า ตัวเองเป็นหญิงข้ามเพศ”

“แต่พอมาเป็นนอนไบนารี บ๊อบ ก็คือ จะต้องศึกษาตัวตนว่ามันเป็นยังไง มันมีโลกที่ซ้อนลงไป มีอัตลักษณ์ที่ลึกลงไปอีกไหม มีแนวทางยังไง แล้วก็พอช่วงใกล้โควิด ช่วงนั้นนี่แบบว่า เรารับรู้แล้วว่า เรามีพลังความเป็นผู้หญิงอยู่ในตัวนะ เราไม่ใช่ผู้ชาย แต่ก็ไม่รู้ว่าจะอธิบายออกมาเป็น

ยังไง แต่ก็ความรับรู้ของเราว่า เออ ความเป็นผู้หญิงตามธรรมชาติมันจะสามารถ valid ตรงนี้ได้
นะ ก็สามารแสดงออกตรงนี้ มีอัตลักษณ์ที่แสดงออกมาเป็นอย่างนั้นะ”

การเปิดเผยอัตลักษณ์ต่อสังคม

เขาเลือกที่จะบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมา การค้นพบตนเอง และเปิดเผยการค้นพบตนเอง
ในอัตลักษณ์นอนโบนารีนี้แก่สมาชิกชุมชนนอนโบนารี ลงบนพื้นที่สื่อสาธารณะออนไลน์

“ได้บอกเรื่องราวของตนเอง ผ่านโพลติในกลุ่มโซเชียลที่มีสมาชิกอัตลักษณ์นอนโบนารี มัน
เป็นความรู้สึกจากข้างในจริงๆ ที่อยากแบ่งปัน อยากเล่าออกมา ก็ค่อยๆ คิด ค่อยๆ เรียบเรียง
ตั้งใจ”

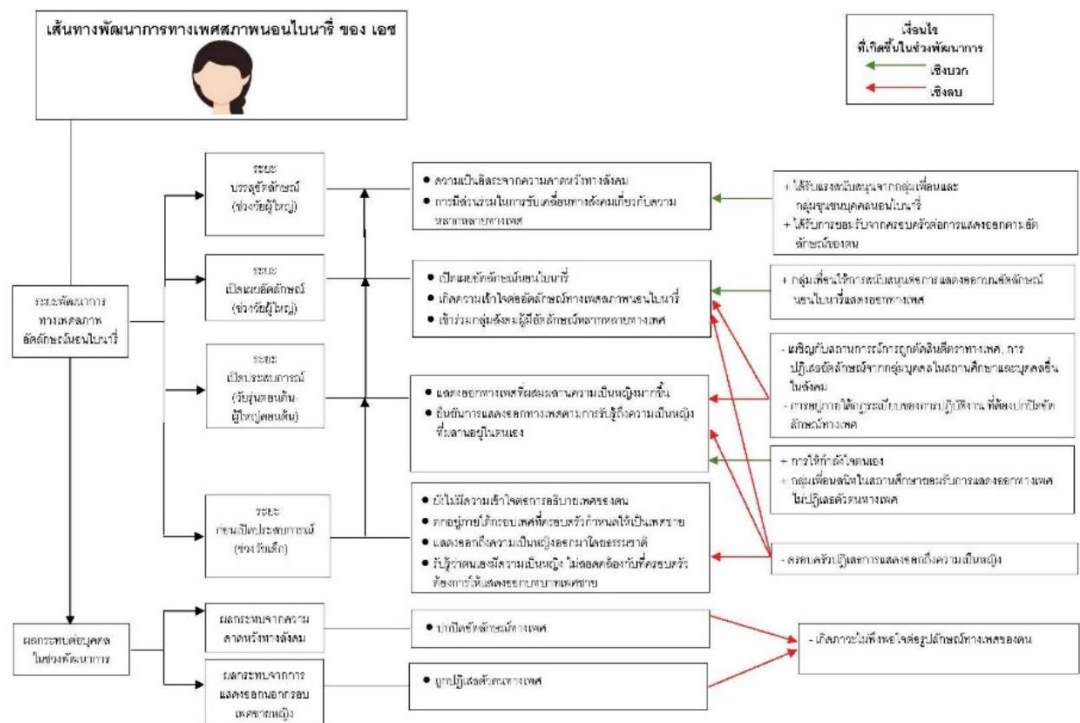
ระยะเวลาบรรลุอัตลักษณ์

ความเป็นอิสระจากความคาดหวังทางสังคม

เขามีความสุขและมีความสุขสบายใจที่จะสามารถใช้ชีวิตบนอัตลักษณ์นี้ได้อย่างกลมกลืน เป็น
อิสระทั้งในด้านการแสดงออก การบอกเล่าถึงอัตลักษณ์นอนโบนารีได้อย่างเปิดเผย และการ
เลือกใช้ชีวิตในแบบของตนกับกลุ่มเพื่อนที่เข้าใจกัน สำหรับเขาแล้วการที่ครอบครัวหันมาโอบรับ
ตัวเขาในอัตลักษณ์นี้ได้มากกว่าที่เป็นมาในอดีต ยอมรับในธรรมชาติการรับรู้ทางเพศที่ปรากฏนี้ทำ
ให้เขารู้สึกโล่งใจ เขายังคงเดินหน้ากับการดูแลรูปลักษณ์ภายนอกต่อไปตามที่หัวใจปรารถนา ใช้
ชีวิตอย่างมีความหวังว่าวันหนึ่งจะได้พบกับบุคคลที่รักและยอมรับเขาได้อย่างไร้เงื่อนไข

“มีข่าวดีว่า เมื่อไม่เกินหนึ่งถึงสองปีที่ผ่านมาคือ รอบข้างที่เป็นเครือญาติก็เริ่มยอมรับมาก
ขึ้น แล้วก็หลังจากที่เราไปยืนยันว่าเราไม่ใช่ผู้ชายนะ จากงานที่ไปช่วยอะไรตามวัด งานขาว-ดำ
งานบุญอะไรอย่างนี้ เราจะช่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานของผู้หญิงได้ดี แล้วก็ก็มีข่าวดีว่า ที่ผ่านมา ที่วัดมี
งานกุศล แล้วเขาต้องการช่างฟ้อนพอดิ ก็ลองฟ้อนดู แม่ก็ยอมรับมากขึ้นว่าเออเราเป็นเหมือนจะ
เป็นลูกสาวเนอะ แต่ก็จะมีอยู่เล็กน้อยเขาอาจจะยังไม่รับมาก”

“จุดแข็งของเรา คือ มีความหวังว่า จะเห็นการยอมรับ มีความหวังที่จะเห็นว่าสามารถ
เปลี่ยนแปลงร่างกายให้เข้ากับสำนักแล้วก็จิตใจได้ มีความหวังที่จะเห็นว่า มีคนรักที่ยอมรับมาก
ขึ้นโดยไม่ได้ออกจากร่างกาย เรามีความหวังตรงนี้”

ภาพประกอบ 5 เส้นทางพัฒนาการด้านเพศสภาพของ เอช

ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 4: เอ

ข้อมูลส่วนบุคคล

เอ อายุ 30 ปี กำเนิดและเติบโตในประเทศไทย เขาอยู่ในอัตลักษณ์นอนไบนารี ที่มีความเป็นชายและหญิงผสมในตนเอง มีความเคลื่อนไหวไปตามช่วงเวลา และไม่มีนิยามอัตลักษณ์ทางเพศ

ระยะก่อนการเปิดประสบการณ์

ความไม่เข้าใจต่อมิติเพศ

เอ เป็นบุตรชายคนโตที่เกิดในครอบครัวเชื้อสายจีน ในช่วงวัยเด็กจนถึงช่วงตอนเรียนมัธยมต้น เขาใช้ชีวิตเหมือนเด็กทั่วไป ที่ผู้ใหญ่สอนให้ทำอะไรก็ปฏิบัติไปตามหน้าที่ตามกรอบเพศกำเนิดชาย ไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเพศอื่นๆ นอกจากเพศชาย

“ตั้งแต่เกิดจนถึงตอนเป็นเด็กตอนนั้น ยังไม่เคยรู้เลยว่า ความรักเป็นยังไงหรือแบบเพศสภาพคืออะไร หรือเรื่องเหล่านี้เป็นยังไง เพราะเราก็คิดว่า เราก้ใช้ชีวิตปกติขึ้นมาไปเรียนไปเรียน พิเศษกลับบ้านนอน มันคือชีวิตแค่นี้เองของเรา”

“ตั้งแต่อยู่ประถมจนถึงมัธยมต้น ก็คือ ทั้งโรงเรียนมีแต่ผู้ชายและเราไม่รู้เลยว่า สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าผู้หญิง หรือแบบเด็กข้างๆ โรงเรียนเป็นแบบไหน เราไม่เคยได้สัมผัสกับผู้หญิงเลย รอบตัวเราคือผู้ชายทั้งหมด และเราก้เป็นหนึ่งในนั้น เป็นปกติในนั้น”

การรับรู้เพศสภาพไม่สอดคล้องกับความคาดหวังทางสังคม

ถึงแม้ว่าเขาอาจจะยังไม่มีความเข้าใจต่อมิติเพศในด้านต่างๆ หรือความหลากหลายทางเพศ แต่เขาสะท้อนการรับรู้ถึงเพศสภาพที่ตนดำรงออกมาได้ตามธรรมชาติ เขารับรู้ได้ว่าเขาไม่ได้สนใจในเรื่องการแสดงออกที่ต้องติดอยู่กับบทบาททางเพศตามที่สังคมกำหนด เขาสัมผัสได้ถึงลักษณะความเป็นหญิงที่อยู่ภายในการรับรู้

“เรียกว่า ตั้งแต่เด็กเราไม่ได้ออกค้นหาอัตลักษณ์ของตัวเองอย่างจริงจัง แต่ว่าเราก้เป็นตัวของเราเองมาโดยตลอด เราก้รู้ว่าตัวเองชื่นชอบลักษณะความเป็นหญิง เพียงแต่มันไม่ใช่เรื่องของเพศ ไม่ใช่การเป็นผู้หญิง”

ระยะเวลาเปิดประสบการณ์

การเผชิญกับอคติทางสังคมโรงเรียน: การถูกล้อเลียน รังแกทางร่างกาย

ครอบครัวส่งให้เขาเข้าเรียนในสถานศึกษาแบบนักเรียนประจำ การใช้ชีวิตอยู่ภายใต้สังคมกลุ่มเพื่อนและคุณครูที่มีเพศกำเนิดชาย ส่งผลให้ต้องเผชิญกับสังคมแบบชายเป็นใหญ่ คุณครูและรุ่นพี่ในวงดนตรีที่เข้าเป็นสมาชิกอยู่ มักมีการล้อเลียนกับความชื่นชอบทางดนตรี เขาชื่นชอบบทเพลงของศิลปินหญิง ซึ่งต่างออกไปจากสมาชิกในวงที่ส่วนมากจะชื่นชอบศิลปินชาย การตกอยู่ในสถานการณ์ความรุนแรงจากเพศชายทั้งจากในครอบครัวและสถานศึกษามาอย่างต่อเนื่อง ส่งอิทธิพลให้เขาเกิดความรู้สึกหวาดกลัว รังเกียจเพศชาย

“เติบโตมากับในครอบครัวคนจีนที่เป็นใหญ่ แล้วก็เข้ามาอยู่วงดนตรีก็มีแต่สังคมที่เป็นผู้ชาย ซึ่งเราได้รับการ bully แล้วก็โดนทำร้ายร่างกายแบบทั้งจิตใจทั้งร่างกายมาเยอะมากจน (ถอนหายใจ)”

“เราก็มีคำถามในห้องดนตรีว่า คนส่วนใหญ่ก็ชอบพีเบิร์ด เราเป็นคนเดียวในห้องที่กล้าชอบ เรากล้าบอกว่าเราชอบทาทายัง แล้วหลังจากนั้นเราก็โดนล้อว่า เออ ทำไมชอบทาทายัง”

“ทำให้เราเริ่มเกียจผู้ชายไปเลย แบบ รู้สึกหวาดกลัว โดยเฉพาะคนที่ตัวใหญ่ๆ ผิวคล้ำๆ มีหนวด มีขนเยอะเยอะ แบบนั้น คือ เป็นสิ่งที่เราไม่สามารถอยู่ใกล้ได้ คือ มันไม่ใช่ save คือมันมันไม่ได้ เออ มัน..มันเป็นแบบ เราไม่อยากจะเข้าใกล้เลย (ใบหน้ามีความกังวลปรากฏขึ้น)”

การรับมือกับอคติทางเพศในสังคมโรงเรียน: การมีดนตรีเป็นชีวิตจิตใจ

ท่ามกลางความรู้สึกหวาดกลัวกับการถูกปฏิบัติที่รุนแรง มีอคติต่อธรรมเนียมทางดนตรีและการแสดงออกที่มีความเป็นหญิงผสมผสานในการใช้ชีวิตภายในรั้วโรงเรียน เขากล้าที่จะแสดงจุดยืนเกี่ยวกับความสามารถทางด้านดนตรีให้ทุกคนเห็น การที่เขาเลือกเล่นดนตรีนอกตำรา การเชื่อในตัวเองครั้งนี้ กลายเป็นจุดเริ่มต้นให้เขาเกิดความรู้สึกยอมรับตนเองได้มากขึ้น

“เราเล่นในแบบที่เราคิดว่ามันควรจะเป็นแบบนี้ แต่พวกนั้นเค้ายึดตามหนังสือที่จะต้องเป็นแบบนี้ เราจะต้องออกมาเป็นแบบนี้เท่านั้น ซึ่งเราคิดว่าไม่ มันไม่ต้องออกมาเป็นแบบนี้ก็ได้ สามารถเป็นตัวของตัวเองได้เพราะว่าเราสามารถเล่นเครื่องดนตรีได้แตกต่าง แล้วเล่นเอาต่ำ ต่ำที่สุด เท่าที่เคยมีคนเล่นมาในวง เออ เราเป็นคนแรกที่ทำได้”

“แล้วหลังจากนั้นมันก็มีการยอมรับในตัวเองเพิ่มมากขึ้นว่า อ้อ เราเก่งตรงนี้นะ ตรงนี้คือที่ของเรา เราสามารถ perform ได้ดีที่สุด เป็นตัวเองที่ไม่ต้องเดินตามกรอบใคร”

การขับเคลื่อนชีวิตท่ามกลางความรุนแรงของครอบครัวและสังคมโรงเรียนที่ได้รับมาจนถึงช่วงเรียนจบมัธยมปลาย เขามีดนตรีและเสียงเพลงเป็นเครื่องโอบกอดหัวใจให้มีพลัง ความรักในเสียงดนตรี ได้นำ พาให้ เขาพบกับบทเพลงที่ให้กำลังใจ ได้พบกับศิลปินที่เป็นเหมือนสัญลักษณ์

ของความแตกต่างหลากหลาย ที่เขาไม่ต้องเป็นเหมือนใครในสังคม กลายเป็นจุดเปลี่ยนที่ทำให้เขามีพลังในการใช้ชีวิต และเริ่มเข้าใจถึงมิติเพศที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น รวมถึงทำให้รู้สึกดีมด้ากับการฟังเพลงจนกลายเป็นช่วงเวลาที่ได้เชื่อมโยงตัวตนภายใน รู้สึกสงบและมีกำลังใจ

“มันจะมีอยู่ไม่กี่คนที่มีอิทธิพลต่อชีวิตเรา คนนั้นคือ Lady Gaga ทำให้เรา embrace ในตัวเองเพิ่มมากขึ้น แล้วยัง ตอนเริ่มฟังเพลงที่มันแบบแปลกๆ ขึ้นไปเรื่อยๆ ทุกวันทุกวันที่คือจะแบบ สาย niche.. independent ไปเลย”

“ในแง่ของ symbolic ก็จะออกมาในแง่ของตัวนักร้องมากกว่า มันค่อนข้าง strait forward ไปเลยว่า อย่างเพลง bad romance หรือแบบเพลง born this way ทำให้เรารู้สึกว่า อ้อ ยังมีกลุ่มเพศอื่นๆ ที่ไม่ใช่แค่ชายและหญิง อยู่ร่วมกันด้วย แต่มันยังมีแบบ อีกละแยะแยะมากมายนะตอนนั้น มันเป็นเรื่องใหม่สำหรับเรามากๆในช่วงปี กว่าๆ ต้นๆ 2000”

การแสดงออกนอกกรอบเพศชายหญิง: การผจญความเป็นหญิงเข้ากับชีวิต

เมื่อเข้าสู่ช่วงมัธยมปลาย เขาเริ่มผจญลักษณะความเป็นหญิงภายในตนเองให้ปรากฏภายนอก เริ่มแสดงออกตามการรับรู้ทางเพศของตน เปิดเผยความต้องการของตนอย่างตรงไปตรงมา เช่น การสวมใส่กางเกงนักเรียนที่มีความสั้นยาวแบบที่ต้องการ การไว้ทรงผมที่มีความยาวมากขึ้น การดูแลผิวพรรณมากขึ้น การห้อยพวงกุญแจขนาดใหญ่ที่มีเสียง เริ่มปกป้องตนเอง มีการตอบโต้กลับต่อกระบวนการทางสังคมในเรื่องของการใช้วาจาที่รุนแรง การละเมิดสิทธิทางร่างกาย รู้สึกโกรธกับการถูกกดทับทางสังคม มีความต้องการที่จะแสดงออกให้เป็นที่สนใจจากสังคมรอบตัว

“ตอนนั้นมีเรื่องแบบทรงผมหรือแบบประเด็นทางสังคมที่เข้ามาแล้วมันยังไม่ถูก normalize ให้มันสมควร อย่างเช่น การแต่งตัว การใส่กางเกงที่ขาสั้น แล้วเราก็ใส่ตามยูนิฟอร์มที่มันบอกแล้ว มันก็บอกว่าใส่ผิด แล้วกางเกงสั้น ผิดอะไรก่อน เออแล้วผม ผมก็บนหัว ไม่ได้เอาผมไปเรียน เอาผมมองไปเรียน ก็นั่นแหละทำให้เรารู้สึกว่า เราโดนละเมิดทางร่างกายเยอะเกินไปแล้ว”

(น้ำเสียงมีความไม่พอใจ)

“เรารู้สึกว่าเราโดนแดดเยอะมากเกินไปในชีวิต เราก็เลยแบบสกินแคร์ที่มันเป็นครีมกันแดด มาทา แล้วเราก็โดนทักว่าหน้าขาวจังเลย แต่แบบ เราไม่รู้ว่าจะแคร์เนี่ยเห็บแหมหรืออะไร แต่เราก็ คิดในใจว่าก็ดีแล้วปะ”

“แบบพวกกระเป๋านักเรียนก็พยามที่จะแขวนตุ๊กตาหรือแขวนพวงกุญแจที่แบบ มันเยอะๆ มี เสียงดังๆ แล้วก็ใส่แบบพวกตุ๊กตาที่เราชอบ มันก็ไม่ได้เยอะเกินไปปะ แต่แค่มันชิ้นใหญ่แค่นั้นเอง”

ระยะเวลาเปิดเผยอัตลักษณ์

การเปิดเผยอัตลักษณ์นอนไปนารีต่อสังคม

หลังจากที่เริ่มชีวิตในวัยทำงาน เขาได้พบกับกลุ่มเพื่อนผู้มีอัตลักษณ์หลากหลายที่มีความชอบในด้านดนตรี มีความเข้าใจกัน ทำให้เกิดความรู้สึกสบายใจ สามารถเปิดเผยตนเองได้อย่างเต็มที่ นับเป็นช่วงเวลาที่เขาใช้การบอกเล่า พูดคุยเพื่อเปิดเผยอัตลักษณ์นอนไปนารีของตนเองให้เพื่อนกลุ่มนี้ได้รับฟัง ได้เชื่อมโยงความชื่นชอบทางดนตรีที่มีมาก่อนหน้านี้เข้ากับกลุ่มเพื่อน

“เป็นกลุ่มคนที่เราสามารถพูดได้ มีอะไรก็ปรึกษาอะไรได้ ละเค้าก็เป็นผู้รับฟังที่ดี...มันก็เป็นโอกาสจังหวะที่เราได้เขาเจอศิลปินที่เราชอบด้วย แต่รู้จักในฐานะเพื่อน ไม่ใช่ในฐานะผู้ชมกับคนดู ทำให้ เออ อยู่ตรงนี้มันดีจังเลย”

“เราเริ่มมีทางสังคมเป็นของตัวเอง แล้วเราเริ่มมีพื้นที่ของเราในการที่ว่าเราจะโอเคกับสิ่งนี้นะ แล้วเราพร้อมที่จะเปิดเผยเฉพาะกับบางคนเท่านั้น”

อย่างไรก็ตาม เขาเลือกที่จะเปิดเผยตนเองเฉพาะต่อกลุ่มเพื่อนที่ไว้วางใจเท่านั้น และยังคงเป็นตัวของตัวเองอย่างที่เป็นมาเช่นเคย โดยไม่ต้องการอธิบาย

ในขณะที่เดียวกันเขาเลือกที่จะตัดกลุ่มบุคคลที่ไม่เข้าใจในอัตลักษณ์ความเป็นตัวตนที่ดำรงอยู่เพื่อให้เป็นอิสระจากอิทธิพลทางสังคมที่เคยทำให้เขาเจ็บปวดมาอย่างยาวนาน เป็นช่วงเวลาที่ผลานอัตลักษณ์ของตนและใช้ชีวิตได้อย่างเปิดเผย เป็นอิสระ

“เราไม่ได้อยากอยู่ในกลุ่มแบบนั้นแล้ว คือแบบเราเลือกที่จะตัดออก เลือกใช้เวลาอยู่กับคนที่ type เดียวกับเรา ที่มัน เออ นั่นแหละ มัน มันก็ดีนะ”

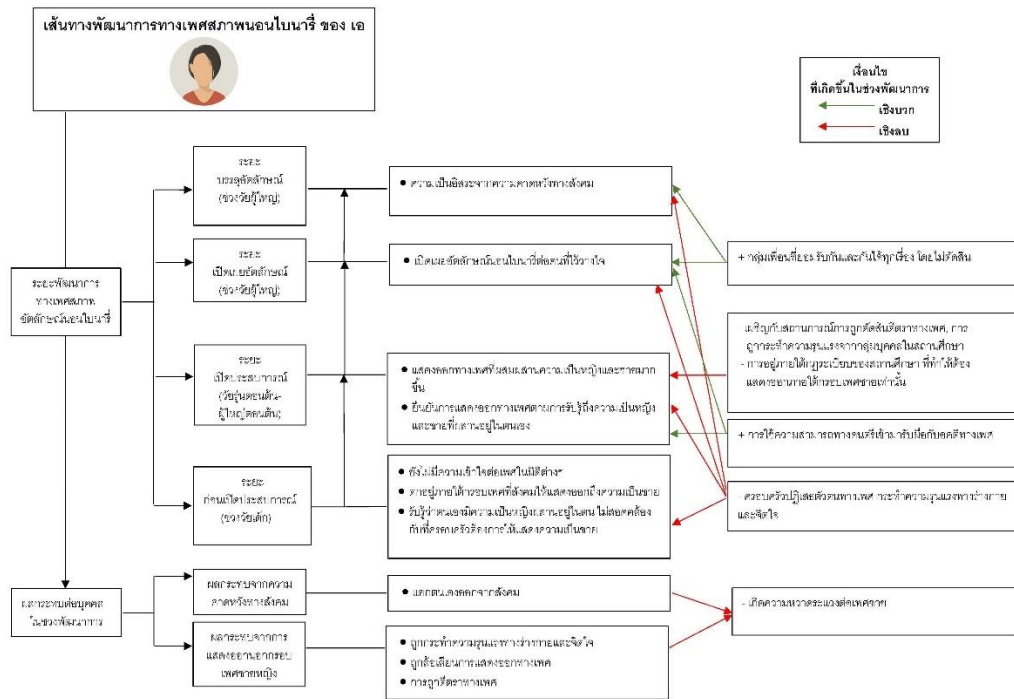
“เอ่อ หนึ่งใน เราไม่ต้องพูดด้วยซ้ำว่าเราเป็นเราเพราะว่า character เราชัดเจนว่าเป็นคนแบบ ไหน เออถ้า คำมีปัญหาหรืออยากสงสัยก็มาถามกันตรงตรง ยินดีตอบ แต่ก็ไม่ตอบทั้งหมด เพราะว่าในเมื่อมีคำถาม แสดงว่ามันจะมีคำถามต่อไปเรื่อยๆ เรื่อยๆ เรื่อยๆ แล้วเราควรปิด ประเด็นนั้นไม่ให้เค้ารู้ดีกว่า ไม่เปิดเผยดีกว่า”

ระบะการบรรลุอัตลักษณ์ ความเป็นอิสระจากความคาดหวังทางสังคม

เขารักในอัตลักษณ์ของตน ยอมรับนับถือตนได้ รู้สึกเป็นอิสระจากเสียงวิพากษณ์ของสังคม เขามีใจกับเส้นทางการเติบโตที่ได้เลือกให้กับตัวเองในวันนี้ เขามองเห็นจุดแข็งของตนเองในเรื่อง ความอดทน การเข้าใจจุดอ่อนของตนเอง และความรู้สึกขอบคุณกับทุกการช่วยเหลือที่เกิดขึ้นในชีวิต สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสนับสนุนให้มายืนอยู่ในปัจจุบันที่มองเห็นเรื่องราวการพัฒนาด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไปนาวิที่ผ่านมาได้อย่างชัดเจน

“มีความรู้สึกยอมรับตัวเองได้ชัดเจนขึ้น เป็นอิสระ ไม่จำเป็นต้องจมอยู่กับเรื่องราวความเป็นมาในอดีตอีกต่อไป เราทำทุกอย่างในการเป็นตัวเอง”

“เอาจริงตอนแรกก็คือ ไม่เคยยอมรับตัวเองว่าจะมายอมรับตัวเองได้ ในช่วงหลังๆ ที่ผ่านมานี้เอง ที่เพิ่งรู้สึกว่าเราโอเคเราอยู่ได้ เราไม่ต้องการใครหรืออะไรที่จะต้องมา relate กับเรา เราก็เคยอยู่กับตัวคนเดียวสบายๆ เต็มที่ ให้ผลงานที่เราสร้าง ที่เราลงมือทำอย่างเต็มที่ เป็นตัวพิสูจน์ดีกว่า ว่าตัวเราเป็นยังไง”

ภาพประกอบ 6 เส้นทางพัฒนาการด้านเพศสภาพของ เอ

ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 5: ดี

ข้อมูลส่วนบุคคล

ดี อายุ 31 ปี กำเนิดและเติบโตในประเทศไทย อยู่ในอัตลักษณ์นอนไบนารี แบบไม่มีนิยามอัตลักษณ์ทางเพศ

ระยะก่อนการเปิดประสาธน์

แรงสนับสนุนจากครอบครัว: การยอมรับในอัตลักษณ์ทางเพศของบุตร

ดี เกิดในครอบครัวเชื้อสายจีนที่สมาชิกในครอบครัวให้ความรัก ความเข้าใจ โดยเฉพาะคุณพ่อของเขาที่ให้อิสระในการใช้ชีวิตและยอมรับในธรรมชาติการแสดงออกทางเพศของบุตรได้ตั้งแต่วัยเด็ก

“ป้าเป็นคนไม่เคยตัดสินเลยแม้แต่ครั้งเดียว แล้วก็ไม่เคยบังคับให้ทำอะไร คือ เรื่องการแสดงออกจะหญิง จะชาย ทุกอย่างที่จะทำ จะเป็นทุกอย่างที่ยากทำ ลองเลย ผิดพลาดก็มาแล้ว

ให้ฟังด้วยว่าเป็นยังไง เขารู้ว่าไอ้เด็กคนหนึ่งที่เลี้ยงมากับมือเนี่ย ถ้าไม่ปล่อยให้มันทำเอง แล้วมันลอง
เอง มันจะไม่ยอมรับได้ ๆ ทั้งสิ้น”

การรับรู้เพศสภาพไม่สอดคล้องกับความคาดหวังทางสังคม

เขาจำได้ว่า ในช่วงประถมวัย เขาเรียนรู้ในด้านการแสดงออกบนบทบาททางเพศกำเนิดหญิง ตามที่สังคมกำหนดไว้ทั้งในเรื่องการสวมใส่กระโปรง การไว้ผมยาว แต่ในขณะที่เดียวกันที่แสดงออกเช่นนั้น กลับเริ่มรับรู้ที่ตนเองไม่ได้ตอบรับกับความเป็นหญิงตามเพศกำเนิดนี้ ซึ่งในช่วงประถมเขาเองก็ยังไม่สามารถอธิบายความรู้สึกที่เกิดขึ้นได้ในเวลานั้น

“ตอนนั้นรับรู้เพศตัวเองว่าเป็นเพศหญิง เพียงแต่ว่าความรู้สึกเรามันไม่ใช่แค่นั้นเอง ความรู้สึกเรามันแบบ ไม่ เราจะไม่ติดอยู่ในเพศกำเนิดที่เราเป็น ความรู้สึกเราไม่ใช่ แต่ด้วยความที่มันเด็กมาก มันก็อาจจะไม่ได้มีการแสดงออกที่มันชัดเจนอะไรขนาดนั้น”

ระยะเวลาเปิดเผยอัตลักษณ์

การเปิดเผยอัตลักษณ์ต่อสังคม

ในความเป็นจริงแล้ว เขามองว่าตนเองเปิดเผยเพศสภาพที่ตนเองรับรู้มาตั้งแต่เป็นเด็ก เพียงอาจไม่ได้ให้ความสำคัญกับการตั้งนิยามตนเองว่าเป็นเพศอะไร เขาไม่มีนิยามที่จะเรียกหรือระบุเพศให้แก่ตนเอง เขาเพียงต้องการที่จะสะท้อนตนเองออกมาภายนอกให้สอดคล้องกับการรับรู้ตนเองภายใน เช่น การได้แสดงบทบาทในการดูแลผู้อื่น การได้แต่งกายในแบบที่ต้องการที่ไม่ติดกับกรอบชายหญิง การไว้ทรงผมแบบไหนก็ได้ตามที่ต้องการ เขามองว่า เขาสามารถจะแสดงบทบาททางเพศแบบใดก็ได้

“เราแค่อยากจะเป็นอะไรก็ได้ อยากแค่เป็นตัวของตัวเอง ใส่เสื้อผ้าแบบที่ชอบ จะกางเกงหรือกระโปรง ถ้าอยากใส่ก็ใส่เลย ไม่เคยมองว่าเสื้อผ้าคือเพศ ทรงผมคือเพศ เราเปิดเต็มที่ การพูดคุย การทำกิจกรรมแบบหลายๆ ก็ได้ ให้ทำงานบ้านก็ได้ ทำเป็น ชอบด้วยการดูแลบ้าน”

“เราไม่เคยมองว่า คนนี้เพศหญิง เพศชาย ทำสิ่งนั้นได้ ทำสิ่งนี้ไม่ได้ มันไม่ใช่ เราเกิดมาว่างผู้หญิง เป็นเพศหญิง แต่มันก็ไม่ใช่การแบ่งแยก เราแต่งได้หมด ไว้ผมยาวได้ แต่อาจไม่ได้ชอบคุณนั้นตลอดเวลา เบื่อก็เปลี่ยน ชอบหลายๆ ผสมๆ ก็แค่นั้น”

ระยะการเปิดประสบการณ์ การยืนยันเพศสภาพต่อสังคม

เมื่อเข้าสู่ช่วงประณมปลาย เขาเริ่มปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์และการแสดงออกของตนให้สอดคล้องกับการรับรู้ภายในที่สัมผัสได้ถึงความเป็นชายในตนเอง เขาเริ่มสังเกตวิธีการแสดงออกของรุ่นพี่ผู้ชาย เริ่มทดลองตัดผมที่เคยไว้ยาวออกให้เป็นผมสั้น เลือกสวมใส่เสื้อผ้าตัวใหญ่ และทำกิจกรรมที่มีความเป็นชายมากขึ้น ซึ่งเขาแสดงออกถึงบุคลิกที่ปรับเปลี่ยนนี้ทั้งยามเมื่ออยู่กับครอบครัวและใช้ชีวิตในสถานศึกษา

“เริ่มตัดผมก่อน ให้เขารับรู้ว่า ฉันไม่ใช่ผู้หญิงผอมยาวแล้ว เริ่มทำกิจกรรมที่เด็กผู้หญิงเขาไม่เล่นกัน ไม่เล่นโดดียง เขาเล่นบอลลูนีสี่ แต่จะเล่นบาส ว่ายน้ำ กิจกรรมที่แมน ก็จะเริ่มแสดงออกทางวิธีนี้ สมัยนั้นจะมีค่านิยมการแต่งตัว มันก็จะมีน้อยกว่าคนแมน ๆ เขาจะใส่เสื้อไซส์ไหน จะใส่ไอเวอรี่ไซส์นะ กระโปรงจะขนาดไหน ก็เริ่มแสดงออกทางรูปลักษณะภายนอกก่อน แล้วก็สิ่งที่เราทำ
ถัดไป”

แรงสนับสนุนจากกลุ่มเพื่อน

การเข้าสู่ประสบการณ์ในด้านการปรับเปลี่ยนตนเองที่เกิดขึ้นนี้ เขาได้รับความเข้าใจและการยอมรับจากครอบครัวอย่างที่เคยเป็นมา ร่วมกับการได้รับแรงสนับสนุนจากกลุ่มเพื่อนที่เรียนมาด้วยกัน มีส่วนช่วยให้เขารู้สึกมั่นใจที่ได้แสดงออกถึงลักษณะที่มีความเป็นชายผสมผสานกับความเป็นผู้หญิงในตนเอง

“กลุ่มเพื่อนที่คอยสนับสนุนตั้งแต่ประถม มัธยม มหาวิทยาลัย ยังไม่เคยโดนคนภายนอกชี้หน้าว่า หรือพูดอะไรให้เรารู้สึกว่า เอ๊ย เราผิดขนาดนั้นเลยหรือที่เป็นแบบนี้ แสดงออกแบบนี้
ยังไม่เคย แต่ต่อให้เขามาว่าจริง ๆ เราก็อธิบายว่า ก็ไม่ได้ทำอะไรผิดนะ แล้วทำไมล่ะ คือ เราเป็นคน
ไม่แคร์”

การรับมือกับอคติทางสังคม: การมีความดีเป็นที่ตั้ง

เขามองว่าชีวิตคนเราจะมีคุณค่ามากน้อยแค่ไหน อยู่ที่การทำความดี คุณค่าของบุคคลไม่ได้ขึ้นอยู่กับอัตลักษณ์ทางเพศ ซึ่งเขามีคุณค่าเป็นตัวแบบในการใช้ชีวิตที่เป็นผู้ปกป้องดูแลทุก

คนในบ้าน ที่ทำให้มุ่งเน้นชีวิตไปกับการไล่ใจ การลงมือทำ ไม่ใส่ใจหากสังคมจะตัดสินตนกับการแสดงออกทางเพศที่ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง

“มองว่าตัวเองแค่เป็นคนดีก็พอ ไม่เอาเปรียบใคร ไม่ทำให้ใครเดือดร้อน คือเราจะเป็นแบบไหนก็ได้ มันก็เลยอยู่บนพื้นฐานความคิดว่า ไม่สนใจว่า คนอื่นเขาจะมองแบบไหน หนึ่งคือเขาไม่ได้รู้จักเรา สองคือเรารู้ดีว่าเราทำอะไร หรือไม่ได้ทำอะไร มันก็เลยทำให้เรารู้สึกว่า มันดีที่สุดแล้ว ก็จะเป็นแบบนี้ต่อไป”

“ตาเป็นต้นแบบการใช้ชีวิต แต่ไม่เกี่ยวกับเพศนะ เราอยากดูแลทุกคนได้เหมือนที่ตาทำ เราอยากเป็นผู้นำ เราอยากเป็นหัวหน้าครอบครัว โดยที่ไม่เกี่ยวกับเพศสภาพเลย เขาก็จะตีกรอบว่าผู้ชายเป็นผู้นำครอบครัวนะ ผู้หญิงต้องเป็นแม่บ้านนะ รู้สึกว่า ‘ไม่ ทำไมมันต้องเป็นแบบนี้ด้วย’”

อย่างไรก็ดี อาจมีบางครั้งที่ผู้ใหญ่ในครอบครัวหรือผู้ใหญ่ที่ครอบครัวรู้จัก มีการใช้คำสรรพนามเรียกบุคคลอื่นในลักษณะตีตราหรือเหมารวม เช่น ‘ไอ้ทอม ไอ้ตุ๊ด ด้วยความไม่รู้หรือไม่ตั้งใจ ส่งผลให้เขาเกิดความรู้สึกหงุดหงิดและต้องโต้ตอบออกไปบ้าง เพื่อให้สมาชิกรับทราบถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น

“เขาจะใช้คำเรียก ‘ไอ้ทอมนั่นนะเหอ มันเกิดความรู้สึกเล็ก ๆ ขึ้นในใจว่าแบบ ทำไมวะ คือทำไม่ถึงต้องเรียกแบบนี้ ทำไม่ถึงต้องแบบ อย่างนี้ ก็เลยคอยบอกเสมอว่า อย่าเป็นคนแก่ที่กะโหลกกะลานะ ค่อนข้างที่จะสนิทกับครอบครัว เป็นคนพูดตรง ๆ อย่าไปเรียกใครแบบนี้ แล้วก็อย่าไปนิยามเพศของเขาแบบนี้ ถ้าจะเรียกเรียกเขา หรือเรียกอะไรก็ได้ ที่มันไม่ใช่แบบนี้ เพราะมันทำให้เรารู้สึก”

“ก็อาจจะเป็นเพื่อนหม่าม่มากกว่าที่เขาอยู่ในเจนเดียวกัน ก็แบบเนี่ย ทำไมไม่หาผู้ชายแล้วแต่งงานสักที ทำไมไม่แต่งงาน อายุขนาดนี้แล้ว จนปัจจุบันนี้เขาถ้าเขาเจอ เขาก็ยังจะพูดอีกด้วยความเคยชิน”

ระยะการบรรลุอัตลักษณ์ ความภาคภูมิใจต่ออัตลักษณ์

เมื่อเข้าสู่การเรียนในระดับมัธยม เขาเข้าศึกษาในสถานศึกษาหญิงล้วน เพื่อนๆ ให้การตอบรับตัวเขาในทิศทางบวกกับการแสดงออกบทบาททางเพศที่มีความเป็นชาย เขาได้เป็นตัวของตัวเองอย่างเต็มที่ เขารู้สึกว่าช่วงชีวิตมัธยมปลายมีความสมบูรณ์ในทุกด้าน สามารถใช้ชีวิตบนอัตลักษณ์นอนไปนารีได้อย่างกลมกลืน ยอมรับในความเป็นตัวเอง มีความพึงพอใจกับสรีระร่างกายหญิงที่ได้รับมาแต่กำเนิดนี้ ไม่มีความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงร่างกายตนเองแต่อย่างใด มีความสุขในทุกมิติของชีวิต

“ตอนมัธยมปลายรู้สึกว่ามันไม่ต้องการอะไรแล้ว คือทุกอย่างชีวิตเรา complete เรามีบ้าน เรามีรถ เรามีแฟน แล้วเราก็เรียนหนังสือ แต่เราก็ทำหน้าที่ของเราได้ไม่ผิดพลาดเลย ทั้งเรื่องเรียน และเรื่องในบ้าน รู้สึกว่าทุกอย่างตอนนั้นมัน complete แล้ว เราไม่ต้องปรับเปลี่ยนอะไรแล้ว คือเราก็จะเป็นเราแบบนี้”

“ไม่ได้มีความรู้สึกอะไรกับร่างกายตัวเอง เพราะรู้สึกว่าโอเคกับสรีระที่เราเป็น เพราะว่ามันก็คือสิ่งที่ เราเป็น ก็แคร์กันในร่างกายเรา คือคนอื่นจะพูดว่า เฮ้ย มึงไม่ตัดนมหรือ ทำไมไม่ต้องตัด ก็เราพอใจในสิ่งที่เราเป็นแล้ว ไม่ตัดก็ไม่มีใครเดือดร้อนนะ อะไรอย่างนี้”

ความเป็นอิสระจากความคาดหวังทางสังคม

ตลอดระยะเวลา 4 ปี ในรั้วมหาวิทยาลัย และจนเข้าสู่การทำงาน เขาเปิดเผยอัตลักษณ์ของตนเองอย่างเป็นอิสระ มีความรู้สึกมั่นคงที่จะใช้ชีวิตในแบบที่ตัวเองเลือกเป็น เขาใช้ชีวิตบนอัตลักษณ์นอนไปนารีได้ด้วยความมั่นใจ

“ความเป็นธรรมชาติของตัวเองในการดำเนินชีวิตไปเรื่อย ๆ เรื่อย ๆ ค่อย ๆ ปรับ ค่อย ๆ เปลี่ยน ค่อย ๆ แต่เราเป็นคนชัดเจนไง ชัดเจนในสิ่งที่เราเป็นด้วย ว่าเราเป็นแบบนี้ ตัวเองโอเคมาก ไม่จำเป็นต้องให้สังคมมาบอกว่าต้องเป็นยังไง ไม่เป็นยังไง”

การมีส่วนร่วมทางสังคม: การร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนสิทธิความเท่าเทียมทางเพศ

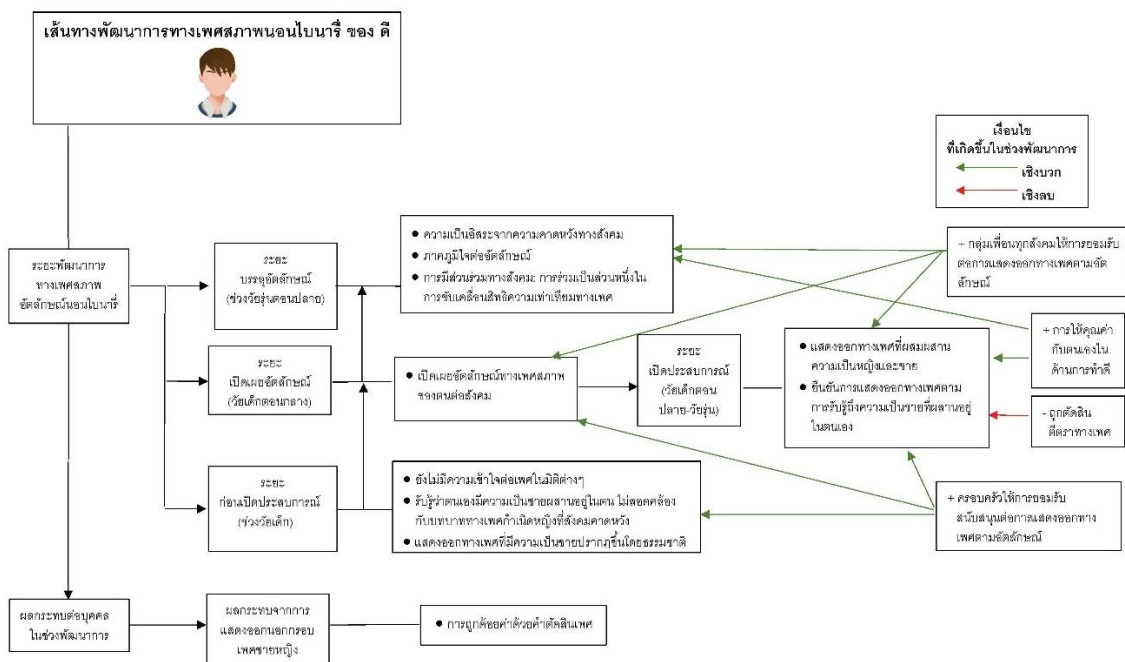
เมื่อเข้าสู่วัยทำงาน เขาเริ่มมองเห็นความสำคัญของการขับเคลื่อนสิทธิให้แก่ผู้มีความหลากหลายทางเพศเนื่องจากเคยมีประสบการณ์อยู่ในความสัมพันธ์กับผู้ที่มีความต่างวัยกันมาก แม้ว่าจะยังไม่มีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมการเดินขบวน แต่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของชุมชนผู้มีความหลากหลายทางเพศที่คอยติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเรียกร้องสิทธิ การร่วมลงชื่อผลักดันกฎหมายการสมรสเท่าเทียม

“น่าจะประมาณปี เริ่มมองว่ามันเริ่มสำคัญแล้ว เพอร์ 57 ระบุว่าตอนนั้นคบคนอายุแก่กว่าปี มีความรู้สึก เออ 24 ถ้าเกิดเขาเป็นอะไรไปขึ้นมา หรือมีอะไร คือแล้วต้องเซ็นผ้าตัดดวงแล้วเราจะทำยังไงวะ เราเซ็นไม่ได้ แล้วพ่อแม่เขาจะยังไงวะ คือมันเริ่มมีความคิดหลาย ๆ อย่างเกิดขึ้น มองว่า เฮ้ย มันสำคัญ แล้วก็เฝ้าดูมาตลอดว่า กฎหมายจะผ่านหรือยังวะ เมื่อไหร่วะ ก็คือเฝ้าดูมาตลอด แต่มันก็ยังไม่มียอะไรเกิดขึ้น”

“ถ้าเกิดว่าวันหนึ่งเกิดอุบัติเหตุอย่างนี้ คือคนที่เซ็นให้ผ้าตัดได้ กลับเซ็นไม่ได้ มองประเด็นนี้สำคัญ เงามองว่าเราเป็นคนปกติ หมายถึงว่า เรามีความสัมพันธ์ที่เหมือนชายหญิงนั้นแหละ แล้วเราอยากทำอะไรเพื่อใครสักคนอย่างเช่น เราซื้อประกันชีวิตไว้ เรามีกรรมธรรม์ เราอยากจะทำให้คนคนนี้ หรืออะไรก็ได้ ทรัพย์สินทุกอย่างที่มันสามารถให้ได้ ทิ้งไว้ให้คนข้างหลัง ในวันที่เราไม่อยู่แล้ว”

การมีชีวิตที่มีความสุขมาจนถึงปัจจุบัน เขารู้สึกขอบคุณครอบครัวที่ให้การดูแล สนับสนุน ตัวตนทั้งในด้านเพศสภาพและเพศวิถี และรับฟังปรับเปลี่ยนคำพูดตีตราตามการบอกกล่าวได้ หากปราศจากความเข้าใจของครอบครัว ตัวเขาไม่อาจรู้ได้เลยว่า จะต้องเผชิญกับอุปสรรคบนพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศในรูปแบบใดบ้าง

“ครอบครัวทั้งหมดที่เขาเข้าใจเรา แล้วเราก็รู้สึกว๊ โอเค เราจบแล้ว คือใครเดินมาชี้หน้าว่า เฮ้ย มึงเพศไหน เราก็จะตอบว่าเรื่องของกู มันจบที่ครอบครัวเลยเนอะ คำสนับสนุนเรา ค่อนข้างมีอิทธิพลมาก”

ภาพประกอบ 7 เส้นทางพัฒนาการด้านเพศสภาพของ เอ

ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 6: จี

ข้อมูลส่วนบุคคล

จี อายุ 28 ปี กำเนิดและเติบโตในประเทศไทย เขาอยู่ในอัตลักษณ์นอนไนรี้ ที่มีความเป็นชาย และหญิงผสมภายในตน ไหลเคลื่อนความเป็นชายหญิงไปตามช่วงเวลาต่างๆ ของชีวิต

ระยะก่อนการเปิดประสบการณ์

การแสดงออกทางเพศตามธรรมชาติก่อนการรับรู้เพศสภาพ

จี เติบโตอยู่ในการเลี้ยงดูของครอบครัวที่มีความรัก ความเข้าใจ เป็นพื้นฐานในการดูแลบุตร ในช่วงวัยเด็ก เขาใช้ชีวิตไปตามบทบาทเพศกำเนิดชายทั้งการแต่งกาย การแสดงออกบทบาททางเพศ มองว่าตนเองเป็นเพศชายทั่วไป แต่การทำกิจกรรมที่ได้แสดงออกบนเวที ได้เด่น ได้แต่งหน้า แต่งตัว ในช่วงเรียนประถมทำให้ เขา มีความสุข ซึ่งในเวลานั้น เขาเข้าใจว่าเป็นลักษณะธรรมชาติทั่วไปของเด็กผู้ชาย

“พอเวลาก่อนที่เราจะขึ้นแสดง ก็จะต้องมีการแต่งหน้า มีการ Makeover ตัวเองเพื่อให้มันเข้ากับกิจกรรมเนอะ แล้วพอเราได้แต่งหน้า เราารู้สึกว่ามันมีความสุขจังเลยที่เราดูดีขึ้น ที่เราแบบ เฮ้ย มันเปลี่ยนโฉมเราไปเป็นอีกคนหนึ่ง มีการทาตา มีการลงรองพื้น มีการทาแป้ง”

“มันมีอยู่วันหนึ่ง เต็มเสร็จแล้วกลับมาบ้าน เราแอบขึ้นไปแอบเอาเครื่องสำอางมาแต่งหน้าเพิ่ม คือเติมแป้งเพิ่ม ทาปากเพิ่ม เขียนคิ้วเพิ่ม ทาอายชาโดว์เพิ่ม คุณแม่เขาก็แบบว่า ไปแต่งหน้ามาเพิ่มหรือ เราก็นิ่ง แล้วก็บอก ไม่ได้แต่ง ไม่รู้ว่าสิ่งที่ทำคืออะไร แต่แค่รู้ว่าเรามีความสุขกับสิ่งที่เราทำมาก ๆ เลย นะครับ”

การได้รับแรงสนับสนุนจากบุคคลากรในสถานศึกษา

การใช้ชีวิตที่โรงเรียน คุณครูส่งเสริมให้เราทำกิจกรรม ต่างๆ ของโรงเรียน ซึ่งเป็นส่วนที่ช่วยให้ได้แสดงออกถึงความเป็นหญิงในแบบที่ตนเองชอบ ได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมโรงเรียน

“คุณครูเห็นความสามารถของเราครับ เขาก็เริ่มโอเค ไปเข้าชมรมแอโรบิคแดนซ์ แล้วก็มีการได้ไปแข่ง ได้มีการซ้อมเต้นตอนเย็น ซึ่งคุณครูจะชอบมาก ๆ กับการทำกิจกรรมเหมือนเขาก็ผลักดันสนับสนุน และทำให้ เราารู้สึกว่าเราก็เป็นเด็กคนหนึ่งที่ใช้ชีวิตอยู่โรงเรียนแบบปกติ มันมีพื้นที่ให้เราแสดงความสามารถของเรา และทำให้เรารู้สึกว่า เราก็เท่าเทียมกับคนอื่นนะ ไม่ได้รู้สึกว่าเป็นแปลกแยกเลยครับ”

การรับรู้เพศสภาพไม่สอดคล้องตามความคาดหวังทางสังคม

ในช่วงประถมปลาย เขาเริ่มเกิดความรู้สึกภายในตนเองที่ไม่อยู่ในกรอบเพศชายหญิง และเกิดความรู้สึกอ่อนไหวต่อคำพูดของเพื่อนที่ใช้คำเรียกตีตราว่า ตืด ทำให้รู้สึกโกรธ เขา รู้ตัวเองว่าไม่ได้อยากเป็นผู้หญิง แต่รู้สึกสับสนในการแสดงออกทางเพศ แม้ครอบครัวจะให้การโอบรับในความหลากหลายทางเพศ แต่ยังคงมีความกังวลใจต่อความคิดของสังคมที่ทำให้ เขา ยังไม่เปิดเผยตนเองต่อครอบครัว

“เหมือนเราพูดคำว่า “ครับ” ได้ไม่เต็มปาก เหมือนเราพยายามจะเป็นเด็กผู้ชาย แต่มันมีบางอย่างที่มันมีความตึงตังอยู่ในนั้นนิดหนึ่งอะไรแบบนี้ครับ ไม่รู้ว่าเราจะไปทางไหน มันทำให้เรา

ครึ่ง ๆ กลาง ๆ เป็นช่วงที่อึดอัดมาก ไม่รู้ว่าจะแสดงตัวตนของเราผ่านรูปแบบไหน สับสน แต่ไม่ได้มีความกดดันจากทางบ้านเลยนะครับ แต่เราแค่มีความกังวลกับตัวเองมากกว่า”

“ส่วนใหญ่เพื่อนที่คบจะเป็นเพื่อนผู้หญิง แล้วมีการเล่นตุ๊กตา มีอยู่วันหนึ่งที่เราเล่นตุ๊กตา กับเพื่อน ก็ช่วยเพื่อนทำนู่นทำนี่ ก็มีเพื่อนผู้หญิง เรียกเราว่าประมาณว่าเป็น ตุ๊ด ตุ๊ด อะโรยแบบนี้ แล้วก็มาพูดอย่างนี้ใส่เรา จนเรารู้สึกว่า มันหมดความอดทนแล้ว คือมันหลายทีแล้ว สิ่งที่เราทำก็คือเราเอามือไปตบหน้าเขา”

ระบะการเปิดประสบการณั

การมีแบบอย่างจากผู้มีความหลากหลายทางเพศ

เมื่อเข้าสู่มัธยมต้น เขาย้ายโรงเรียนมาพบกับสังคมที่นักเรียนมีการแสดงออกทางเพศ หลากหลายรูปแบบ ทำให้เขาเกิดความเข้าใจมากขึ้นว่า บุคคลสามารถแสดงออกความเป็นชาย และหญิงได้แตกต่างกันไป ไม่ตายตัว ทำให้ได้เป็นตัวของตัวเองมากขึ้น สามารถแสดงออกได้มากขึ้นทั้ง ในด้านเพศสภาพและรสนิยมทางเพศ เขามีความชัดเจนว่าตนเองชื่นชอบการแต่งกายแบบผู้ชาย แต่ชอบการได้อยู่ในกลุ่มเพื่อนผู้หญิง ทำกิจกรรมกับผู้หญิง และชอบกิจกรรมทุกอย่างที่ได้ แต่งหน้า ทำผม

“เราเริ่มมีความคิดที่เป็นตัวของตัวเองมากขึ้น เราเห็นรุ่นพี่ แต่ละคนก็มีความเป็นตัวของ ตัวเอง เช่น รุ่นพี่ผู้ชายคนนี้ ก็ดูเป็นแบบ โอ้โห ความเป็นผู้หญิงสุด ๆ ไปเลย อีกคนหนึ่งดูเป็น กลาง ๆ หน่อย อีกหนึ่งดูเป็นเหมือนผู้ชายเลย... เราก็เลยโอเค มีความรู้สึกว่ อะ เราลองเป็นตัว ของตัวเอง”

การอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของสถานศึกษาที่อ้างอิงระบบเพศชายหญิง

อย่างไรก็ตาม ในช่วงมัธยมต้นนี้ เขาต้องพบกับกฎระเบียบของโรงเรียนในเรื่องการไว้ผม และการแต่งกาย ที่ทำให้รู้สึกถูกดทับ ไม่สามารถแสดงออกถึงอัตลักษณ์ทางเพศของตนได้อย่าง เต็มที่ อาศัยความอดทนในการรับมือ

“เป็นเด็กผู้ชายที่ค่อนข้างมีแก้ม เราตัดผมเกรียน มีความรู้สึกว่เราไม่มั่นใจ ไม่กล้าที่จะ แสดงออกถึงความเป็นตัวเองออกไป มันทำให้เรารู้สึกเหมือนโดนกดทับด้วยกฎเกณฑ์บางอย่าง

ของสังคม เรื่องผม เรื่องการแต่งกาย เช่น เรามั่นใจที่เราจะใส่กางเกงสั้นขึ้นมาชนิดหนึ่ง เพื่อโชว์
 เรียวขาของเรา ก็จะไม่โดนบังคับด้วยกฎของโรงเรียน หรือกระทรวงศึกษาธิการ ต้องใส่กางเกงแบบนี้
 ตัดผมแบบนี้”

“ได้แค่นั้นครับเพราะยังไม่มีความกล้า หรือจะไปทำลายกฎพวกนี้ เพราะเรารู้สึกว่ากฎ
 พวกนี้มันมีมานานแล้ว แล้วก็เป็นอย่างที่เราต้องทำตาม สิ่งที่เราได้ทำได้อย่างเดียวก็คือ อดทนกับ
 สิ่งที่เกิดขึ้น แล้วก็มีการฉีกกฎตัวเองบ้าง บางที อย่างเช่น เราต้องตัดผมทรงนักเรียน เราก็จะเลือก
 ไม่ตัดทรงนักเรียน เราก็จะตัดทรงทรงชนิดหนึ่ง ให้มันมีผมมาหน่อย ๆ แอบที่จะแหกกฎโรงเรียนบ้าง
 บางครั้ง”

การได้รับแรงสนับสนุนจากครอบครัวและกลุ่มเพื่อน

ในช่วงเวลานี้ เรามีครอบครัวให้การสนับสนุน รวมถึงมีเพื่อนๆ ในโรงเรียน เป็นปัจจัยสำคัญ
 ที่ทำให้เขากล้าที่จะได้ลองแสดงออก โดยไม่เคยตัดสินหรือท้วงติงกับบุคคลิก การแสดงออกทางเพศ
 ที่เขาเลือกให้กับตนเอง

“หลัก ๆ แล้วก็คือครอบครัวเป็นอันดับแรกเลยนะครับ อันดับสองก็คือเพื่อน ๆ ที่อยู่
 ด้วยกันนะครับ เราแค่รู้สึกว่าพอสังคมมันเปิดกว้างขึ้น ไม่ได้มีการมาตัดสินกันว่าฉันคบเธอเพราะ
 เธอเป็นผู้ชาย ฉันคบเธอเพราะเธอเป็นเกย์อะไรอย่างนี้ครับ เราก็รู้สึกว่า การเป็นตัวของตัวเอง มัน
 ก็ไม่ได้แย่นี่นา มันก็ไม่ได้มีเรื่องเสียหายเลยทำให้เรารู้สึกกล้าที่จะเปิดตัวเองมากขึ้นกว่าช่วง
 ประถม”

รวมถึงเมื่อต้องเผชิญกับกฎระเบียบเกี่ยวกับการแต่งกายหรือทรงผม เขาสามารถพูดคุย
 ระบาย ให้กำลังใจกับเพื่อนๆ ที่เผชิญกับปัญหาเดียวกัน

“เครียดจังเลย ไม่ชอบผมทรงนี้เลย น่าเกลียดไหม เหมือนเป็นการถามเพื่อให้กำลังใจ
 มากกว่า ก็จะรู้สึกสบายใจทุกครั้ง แต่ว่าหลัก ๆ แล้วก็คือไม่ได้คุยเรื่องแนวทางการแก้ปัญหาเลย
 เพราะว่า ณ ตอนนั้นก็ยังไม่คิดไปถึงขั้นนั้น เราก็คิดแค่ว่า เมื่อไหร่จะขึ้น ม.ปลายสักที เพราะ
 อยากไว้ผมยาวแล้ว อยากจะมีผมมาประดับหัวบ้างอะไรอย่างนี้ครับ”

การยืนยันอัตลักษณ์ทางเพศสภาพต่อสังคม

เมื่อเข้าสู่มัธยมปลาย เขายังคงช่วยกิจกรรมของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทำให้รู้สึกมั่นใจได้ แสดงออกในอัตลักษณ์ของตนปรากฏผ่านการลงมือทำงานเหล่านี้ รวมถึงการที่สามารถไฝ่ฝมได้ตามที่ต้องการ ก็ยังทำให้รู้สึกได้เป็นตัวเองมากขึ้น

“ช่วง ม.ปลายจะเป็นช่วงที่ชัดเจนที่สุดก็คือ เราจะเด่นเรื่องกิจกรรมมาก คือได้เป็นประธานสี แล้วก็ได้เป็นเชียร์ลีดเดอร์ด้วย แล้วก็มีการทำชุดวันวิทยาศาสตร์จากวัสดุรีไซเคิล ก็จะเป็นเหมือนสิ่งที่เราได้โชว์ศักยภาพ แล้วก็ความเป็นผู้นำของเราด้วย ยิ่งช่วงที่เป็นประธานสีก็จะรู้สึกว่าตัวเองได้สपोर्टไลท์มาก ๆ เลย แล้วทำให้เรามีความมั่นใจมากขึ้นว่า เออ คุณครูก็ให้การสนับสนุนเรานะในอัตลักษณ์แบบที่เราเป็น”

“พอเราเริ่มการไฝ่ฝมได้ ต่อให้มันจะไม่ได้ยาวมาก แต่มันดีกว่าเดิมมาก คนทักเราว่า ดูดีขึ้นนะ แบบ เออดูดีขึ้น น่ารักขึ้น มันยิ่งเป็นตัวซัพพอร์ตให้เรามีความเป็นตัวของตัวเองเข้าไปอีก มันยิ่งทำให้เรามีความมั่นใจที่จะแต่งตัว หรือว่ามีความมั่นใจที่ว่า อยากมาโรงเรียน อยากจะมาเจอคน อยากมาอยู่ในสังคมนี้มากขึ้น คือเหมือนกับเราได้เป็นตัวของตัวเองในแบบที่เราอยากด้วย”

ระยะเวลาเปิดเผยอัตลักษณ์นอนไปนารี การมีแบบอย่างจากผู้มีความหลากหลายทางเพศ

ช่วงเวลาที่เรียนมหาวิทยาลัย เขาได้เริ่มฝึกโยคะอย่างจริงจังจนตัดสินใจพาตนเองเข้าสู่การเรียนในหลักสูตรครูโยคะแบบมีอาชีพ ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญในการพัฒนาอัตลักษณ์นอนไปนารี จากการได้เห็นรูปแบบการแสดงออกทางเพศและการใช้ชีวิตของครูโยคะ ที่ทำให้เข้าถึงความมั่นคงภายในตนเอง ได้คำตอบกับความลังเลสงสัยว่าตนเองจะสามารถเป็นตัวของตัวเองได้มากน้อยแค่ไหนในการใช้ชีวิต

“ครูต่างชาติที่เราได้เรียน ก็เป็นคู่ที่เป็นจะเรียกว่าเป็นสามีภรรยาไปเลยก็ได้ เพราะว่าอยู่กินด้วยกัน ทำงานด้วยกัน ใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันหลายคู่มาก ๆ ครูโยคะที่เป็นคนไทย กับครูโยคะที่เป็นคนอเมริกัน แต่ว่าใช้ชีวิตอยู่ที่ประเทศไทยแล้วเขาอยู่ด้วยกัน เขาก็ทำคิลิป มีการสัมภาษณ์ลงยูทูป มันก็จุดประกายเราว่า โยคะก็เปิดกว้างในเรื่องเพศมาก ๆ เลย โยคะไม่ได้กำหนดกฎเกณฑ์

อะไรเลย รู้สึกว่า สังคมที่เราอยู่ มันก็เป็นสังคมที่ค่อนข้างดี แล้วก็ทำให้เรารู้สึกมั่นใจที่จะเป็นตัวเองมากๆ”

ความเข้าใจต่ออัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี

เมื่อได้สัมผัสกับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมโยคะเป็นเวลาต่อเนื่อง ทำให้เขาตระหนักชัดแจ้งกับการรับรู้เพศสภาพที่มีความเป็นกลาง ไม่รู้สึกว่าเขาต้องเป็นผู้ชายหรือผู้หญิง เขาก้าวข้ามออกจากการต้องอยู่ในกรอบเพศทางสังคมมาเป็นตัวของตัวเอง ขอเพียงได้ใช้ชีวิตให้สอดคล้องกับความปรารถนาภายใน ที่ปราศจากกรอบนิยามทางเพศ

“เราอาจจะชอบแค่เป็นตัวเรา ไม่ได้อยากจะเป็นแบบนั้นหรือแบบนี้ แต่ว่าด้วยความที่สังคม หรือว่าแม้กระทั่งตัวสังคม LGBT เอง เขาก็กำหนดกฎเกณฑ์บทบาทของเพศขึ้นมา เราก็เลยอาจจะมองว่า ฉันต้องชอบแค่แบบนี้ ฉันจะชอบแบบอื่นไม่ได้ ฉันต้องเป็นแบบนี้ ฉันจะเป็นแบบอื่นไม่ได้ เลยทำให้เรารู้สึกว่า ตัวเราจริง ๆ แล้วเราอาจจะไม่ได้อยากจะทำตามกฎอย่างนั้น เราอาจจะนิยามตัวเองเป็น อะไรอย่างอื่นซึ่งมันไม่มีชื่อเรียกก็ได้ อะไรอย่างนี้ครับ เราก็แปลกใจเหมือนกันว่าที่ผ่านมาว่าเราไม่ได้มองว่าตัวเองเป็นผู้ชาย แล้วก็ไม่ใช่ผู้หญิง”

ระยะการบรรลุอัตลักษณ์

การมีส่วนร่วมเป็นกระบอกเสียงให้แก่ผู้มีความหลากหลายทางเพศ: การบอกเล่าความแตกต่างหลากหลายทางเพศให้แก่สังคมรอบตัว

ในบทบาทของครูโยคะ เขามีโอกาสได้ให้ความรู้ ให้ข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธรรมชาติของเพศหลากหลาย หลากกับผู้ฝึกที่มารับรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศของบุตรหลานและแนวทางการดูแล ซึ่งเขามองว่าเป็นเสียงเล็กๆ ในการขับเคลื่อนทางสังคมให้แก่ผู้ที่ยังขาดความเข้าใจ

“บางคนถามว่า เนี่ยลูกเขาเนี่ย เป็นอย่างนี้ ๆ ไม่รู้ว่าจะเป็นหรือเปล่า ก็เลยบอกว่า จริง ๆ แล้วเราไม่จำเป็นจะต้องถาม หรือไม่จำเป็นจะต้องคาดคั้นคำตอบจากใคร ถ้าเขาเป็นแบบไหน สิ่งที่เขาเป็นมันจะแสดงออกมาจนเรารู้ได้เอง กับนักเรียนบางท่านที่เป็นผู้ใหญ่ เราก็จะเป็นการพูดเชิงให้ข้อมูล เขาอาจจะไม่ได้มารู้สิ่งที่มันเกิดขึ้น ในการเปลี่ยนแปลงของสังคม LGBT ของเราเนอะ เราก็พยายามให้ข้อมูลเขาว่า ตอนนี้นั้นมีการขับเคลื่อนไปถึงไหนแล้ว มีการเรียกร้องอะไรบ้าง แล้วก็คนที่เขาเป็นแบบนี้ เขาก็ดำเนินชีวิตได้ในสังคมปกตินะ แล้วพี่อาจจะไม่รู้จริงๆ”

แล้วตอนนี้มีสาวประเภทสองที่ได้ไปทำงานเป็นแอร์แล้ว กับสายการบินบางสายการบินอะไรแบบนี้
 ครับ ก็คือพยายามพูดให้เขารับรู้ว่าจะกว้างแล้วนะ”

นอกจากนี้ เขามองว่าการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนสิทธิของผู้มีความหลากหลายผ่านการ
 ร่วมลงชื่อในประเด็นต่างๆ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่ติดตามเป็นสมาชิกกลุ่ม ก็มีความสำคัญอย่าง
 มากเช่นกัน

“เราก็จะมีความเกี่ยวเนื่องในเรื่องของการเข้าไปโหวตให้รับเรื่อง ก็จะมีการแสดงความ
 คิดเห็น แล้วก็ลงชื่ออะไรอย่างนี้ เป็นข้อมูลส่วนตัวเล็ก ๆ น้อย ๆ ลงไป ก็เหมือนเป็นส่วนเล็ก ๆ ใน
 การขับเคลื่อนที่เราสามารถทำได้”

ความภาคภูมิใจต่ออัตลักษณ์นอนไบนารี

เขาชื่นชอบตนเองในอัตลักษณ์ที่ตนเองดำรง รู้สึกภูมิใจ มีความสุขกับบุคลิกลักษณะที่
 ความผานชายหญิงในตัว ที่เป็นส่วนส่งเสริมให้ได้รับการตอบรับเชิงบวกจากผู้เรียนที่มาฝึกโยคะ
 ที่มักจะสะท้อนความรู้สึกวางใจ ความสบายใจ การได้รับเสียงสะท้อนดังกล่าวเป็นการยืนยันให้เขา
 เกิดความมั่นคงในการใช้ชีวิต และมีมุมมองต่อการมองเห็นตนเองเปลี่ยนไปในทิศทางบวก

“เราได้รับการตอบรับจากนักเรียนในคลาสเราเป็นแบบนี้น่ารักนะ เราเป็นแบบนี้รู้สึก
 สบายใจ รู้สึกว่าไม่ใช่ทั้งผู้ชาย ไม่ใช่ทั้งผู้หญิง รู้สึกสบายใจที่เวลาเราต้องมีการใช้มือสัมผัส
 ร่างกายของตัวบุคคล บางคนอาจจะไม่ค่อยสะดวกใจที่จะให้ผู้ชายมาสัมผัสตัวเท่าไร เพราะ
 เวลาที่เราฝึกโยคะ การแต่งตัวมันก็ค่อนข้างที่จะไม่มีติดอยู่แล้ว แล้วก็อาจจะมีเรื่องของ Sexual
 Harassment มาเกี่ยวข้องกับตรงนี้เยอะ”

“พอมันได้รับคำชื่นชมแบบนี้บ่อย ๆ เราก็รู้สึกว่านี่อาจจะเป็นจุดยืนของเรา เป็นการ
 ผานทุก ๆ อย่างของเราเข้ามาด้วยกัน แล้วกลายเป็นตัวเราขึ้นมา เป็นบุคลิกที่เราารู้สึกว่า นี่แหละ
 คือบุคลิกที่เราหาอยู่ นี่คือนุคลิกที่เราอยากจะเป็น แล้วก็ก็เป็นบุคลิกที่ได้รับการยอมรับจากคนส่วน
 ใหญ่ของสังคมนี้ ทำให้เรารู้สึกมีความมั่นใจมากขึ้น แล้วเราก็รู้สึกแฮปปี้”

ความเป็นอิสระจากความคาดหวังทางสังคม

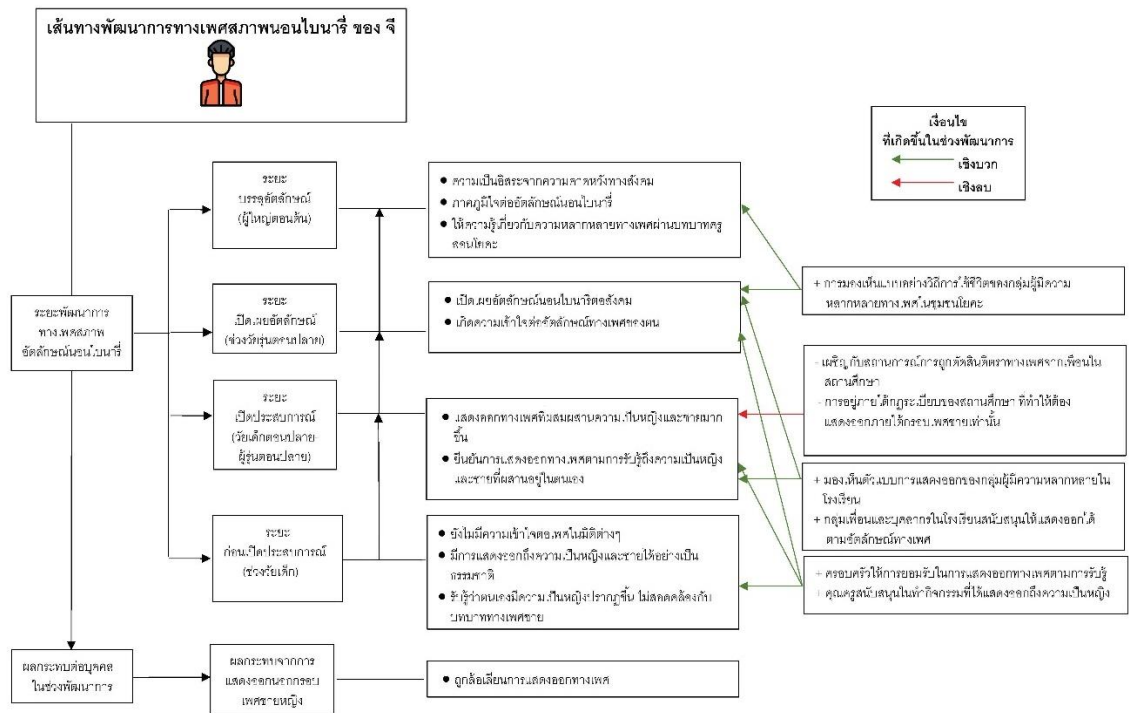
วันนี้เขายังคงเลือกเครื่องแต่งกายแบบเดิม สวมเสื้อยืด กางเกงง่าย ๆ ยังคงพึงพอใจกับสรีระร่างกาย ยังคงรักการได้แสดงออกไม่ได้ต่างจากวัยเด็กที่เป็นมา มีเพียงความรู้สึกภายในที่เติบโตขึ้นอย่างเป็นอิสระ รักในความเป็นตัวเองและมีพลังในการก้าวเดินต่อไปกับอนาคตข้างหน้า

“เรามีความสุข มีความพึงพอใจในรูปร่างของเรา แล้วก็มีความสุขพึงพอใจในอัตลักษณ์ทางเพศที่มันเป็นในลักษณะนี้ ไม่ได้คิดที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองไปเป็นอย่างอื่น ชอบในความเป็นชายแบบมีกล้ามเนื้อ มีอะไรอย่างนี้มาก เพราะว่าเราก็เป็นคนที่ชอบออกกำลังกายอยู่แล้วครับ เราก็เลยจะรู้สึกว่าการที่มันเป็นแบบนี้มันก็เข้ากับเราดีนะ ดูดีเหมือนกันนะ”

“คนที่เขาประสบความสำเร็จ ที่เขามีชื่อเสียง ที่เขามีหน้าที่การงานที่ดี เขาไม่ได้จำเป็นว่าจำเป็นต้องเป็นเพศหญิงหรือเพศชาย เราก็สามารถไปยืนจุดเดียวกับเขาได้เหมือนกัน ก็เป็นสิ่งที่สร้าง
ความมั่นใจให้เรามาก ๆ เลย นะครับ”

สิ่งสำคัญที่เขาระลึกถึงและรู้สึกขอบคุณอยู่เสมอ นั่นคือ สมาชิกครอบครัวทุกคน ที่เป็นพื้นฐานสำคัญที่สุดในด้านพัฒนาการอัตลักษณ์นอนไบนารี การยอมรับและโอบรับอย่างไร้เงื่อนไขนี้ พาให้เขาได้สร้างตนเองในอัตลักษณ์นอนไบนารีมาได้อย่างมั่นคง

“ครอบครัวสำคัญที่สุด ถ้าไม่ได้รับการยอมรับจากครอบครัว อาจจะมีมุมมองที่มันผิดเพี้ยนไปจากนี้ แล้วมันอาจจะทำให้เราเป็นคนที่ไม่ได้กล้าที่จะแสดงออก หรือแม้กระทั่งแสดงความสามารถของตัวเองออกมา เพราะเรามีมุมมองที่ไม่ดีกับตัวเอง แล้วเราก็มีมุมมองที่ไม่ดีกับสังคมรอบข้าง แล้วเราก็จะมีความประจบมาก ๆ แล้วมันอาจจะทำให้เราไม่ได้เป็นเรา แบบทุกวันนี้ก็ได้”

ภาพประกอบ 8 เส้นทางพัฒนาการด้านเพศสภาพของ โจ

ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 7: เค

ข้อมูลส่วนบุคคล (นามสมมุติและรายละเอียดจาก google form)

เค อายุ 24 ปี กำเนิดและเติบโตในประเทศไทย อยู่ในอัตลักษณ์นอนไบเนารีที่มีความเป็นหญิงและชายผสมกันภายในตนเอง ไม่มีนิยามอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ และมีเพศสภาพที่เคลื่อนไหวได้ไปตามช่วงเวลาหนึ่งของชีวิต

**ระยะก่อนการเปิดประสบการณ์
แรงสนับสนุนจากครอบครัว**

เค เป็นบุตรคนเดียวของครอบครัว ตั้งแต่จำความได้เขามองเห็นคุณพ่อและคุณแม่ใช้อยู่ร่วมกันโดยเคไม่นำเอากฎเกณฑ์ด้านเพศมากำหนดบทบาทหน้าที่ในการดำเนินชีวิต ทั้งคู่ต่างช่วยกันดูแลครอบครัว ทำงานบ้าน ทำมาหาเลี้ยงชีพ ให้อิสระแก่บุตรในการแสดงบทบาททางเพศทั้งในเรื่องการแต่งกาย การใช้คำลงท้าย ที่ทำให้เขาไม่จำเป็นต้องแสดงออกถึงความเป็นผู้หญิงให้สอดคล้องกับเพศกำเนิดตามที่สังคมภายนอกมักตีกรอบไว้ เขาไม่เคยนิยามเพศให้กับตัวเอง มอง

ว่าเพศวีระเป็นเพียงเรื่องธรรมดาเรื่องหนึ่ง ที่ไม่ได้ทำให้มนุษย์ต้องแบ่งแยกบทบาทหน้าที่หรือการใช้ชีวิตของตน

“เราก็ไม่ได้มองว่าแม่มีเป็นผู้หญิง หรือว่าพ่อมีเป็นผู้ชายแบบเป็นกรอบ... เพราะว่าที่บ้าน พ่อเรากับแม่เราก็ช่วยกันทำกับข้าว ช่วยกันล้างจาน ทำงานบ้านค่ะ เวลาอาบน้ำกับแม่ เขาก็สอนแหละว่า เออเนี่ยมันอวัยวะแบบนี้ละ กับคุณพ่อ พ่อเราถาม เขาก็ตอบเหมือนกันว่าเออมันไม่เหมือนกับของแม่นะ ก็เลยแบบโอเค ไม่ได้เห็นแล้วตกใจ หรือว่ามีความรู้สึกว่ามันแปลกแยกจากความเป็นมนุษย์”

“รู้สึกที่เราไม่มีการนิยามเพศมาตั้งแต่เด็ก ๆ แล้ว อาจจะเป็นเพราะการเลี้ยงดูของที่บ้านที่เขาก็ปล่อย วันไหนเราอยากจะทำตัวยังไง หรือวันไหนเราอยากจะเป็นอะไร เขาก็ไม่ได้มีการมาถามว่า เฮ้ยทำไมวันนี้พูดแบบนี้ ทำไมวันนี้แต่งเป็นเจ้าหญิง ทำไมวันนี้มาเป็นหุ่นเป็นนี่ เราก็รู้สึกเหมือนเราโตมาแบบไม่ได้มีเพศ ตั้งแต่แรกอยู่แล้วนะคะ เป็นอะไรก็ได้”

การแสดงออกทางเพศตามธรรมชาติก่อนการรับรู้

ตั้งแต่วัยเด็ก เขาชื่นชอบการแต่งกายที่มีความผสมผสานทั้งในแบบที่ทะมัดทะแมง และแต่งตามตัวละครในการ์ตูนญี่ปุ่น ความชื่นชอบเหล่านี้ปรากฏขึ้นตามธรรมชาติโดยปราศจากกรอบเพศหญิงมากำหนดในเรื่องนี้

“เป็นคนที่ชอบใส่เสื้อยืดกางเกงยีนส์ แล้วอีกแบบหนึ่งก็คือ แต่งตัวตามสิ่งที่ชอบไปเลย อย่างชอบการ์ตูนมังงะ ก็คือ จะชอบไปคอสเพลย์อะไรพวกนี้ แต่แต่งในบ้าน แล้วแบบไม่แน่ใจนะค่ะว่าเลือกยังไง แต่ก็เหมือนเลือกเอาที่ชอบเลย ไม่ได้สนใจอะไรเท่าไร”

“ใส่พวกเสื้อสีหวาน ๆ ตัดกับกางเกงที่มันเป็นทรงรีออด ๆ หรือว่าใส่เป็นลายการ์ตูนกับพวกลายที่เป็นตาราง”

การตกอยู่ภายใต้อิทธิพลด้านกรอบเพศที่สังคมกำหนด

เมื่อใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียน เขาเริ่มรู้สึกกังวลใจกับการต้องปรับเปลี่ยนตนเองให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์บนกรอบเพศที่สังคมกำหนดให้ เช่น การใช้คำลงท้ายให้เหมาะกับเพศหญิง การต้องแสดงออกให้เรียบร้อยนุ่มนวล ไม่สามารถแสดงออกให้สอดคล้องตามการรับรู้ได้เหมือนที่เคย

“พอขึ้นประถม ป. 4.ป 3 มันจะเริ่มมีความแยกชัดแล้วว่า สีชมพูเป็นของผู้หญิง การใช้คะขา การใช้คำลงท้าย การใช้คำพูดมันจะดูแบบให้เป็นผู้หญิง กิริยามารยาทแบบนี้มันดูไม่น่ารัก ไม่เรียบร้อย ก็จะมีการโดนครุติมาค่อนข้างเยอะ”

“เรารู้สึกว่ามันยาก ไม่รู้จะเลือกลงท้ายด้วยคำว่าอะไร ที่บ้านใช้อะไรก็ได้ แล้วพออยู่ที่โรงเรียนเราก็เคยลองหมด ใช้อะไรก็ได้ แต่พอเขาให้ลงกล่องคำว่า คะ อย่างเดียว บางทีมันก็หลุดก็โดนคนเตือนว่า เอ๊ย ทำไมพูดอย่างนี้ เขาอาจจะสงสัย อาจจะอยากรู้ก็ได้ ตอนนั้นเราก็แอบกลัว แอบเริ่มเลือกคำไม่ถูกแล้ว”

การรับรู้เพศสภาพไม่สอดคล้องกับความคาดหวังทางสังคม

เขาเริ่มรับรู้ได้ชัดเจนขึ้นว่า ตนเองไม่ได้ชื่นชอบการการแสดงออกถึงบทบาทเพศหญิงตามที่สังคมระบุไว้ นอกจากนี้ การมองเห็นเพื่อนผู้หญิงที่มีการแสดงออกได้ตามที่สังคมคาดหวัง ยิ่งทำให้รับรู้ว่าตนเองไม่ได้มีธรรมชาติที่จะแสดงออกถึงความเป็นผู้หญิงได้เช่นนั้น

“บางวันที่เรารู้สึกว่าอยากเขียน เราก็เขียน แต่พอมีการมาบังคับว่า เวลาลงชื่อ มันต้องเขียนชัดเจนว่าเด็กหญิง บางวันก็เอ๊ย เราไม่ได้รู้สึกว่าเป็นเด็กหญิง ก็แบบ อืม บางทีก็แอบลืม แต่ก็เขียนนั่นแหละ”

“พอมีเพื่อนผู้หญิง เราก็มองว่าเขามีความเป็นผู้หญิงจังเลย ก็ชื่นชม ตอนนั้นก็รู้สึกว่าเขาสวย เขามีออรา มันเป็นออราแบบที่เราไม่มีแบบนั้น ซึ่งมาคิดตอนนี้ก็อาจจะเป็นบุคลิกหรือเป็นการแสดงออกของเราในเวลานั้น”

ในช่วงเวลานี้ เขาเริ่มสังเกตพบว่าตนเองมีความอยากเป็นผู้ชาย ไม่รู้สึกว่าตนเองเป็นผู้หญิง ตามที่สังคมคาดหวังต่อการแสดงออกหรือบทบาททางเพศ แม้มีความไม่แน่ใจกับการรับรู้ทางเพศ ที่ปรากฏขึ้นในเวลานี้ แต่เขาก็มองว่ามันเป็นความรู้สึกหนึ่งของตนเองที่เกิดขึ้น

“เรียนหญิงล้วนตั้งแต่อุนบาลถึงประถม ก็เลยรู้สึกว่ เราก็เป็นผู้หญิงนะ แต่ว่าเป็นผู้หญิง ที่ไม่ได้แบบเป็นผู้หญิงนะ คือ ในโรงเรียนมันก็จะมึรุ่นพี่ที่เป็นทอมอะไรพวกนี้ เราก็รู้สึกว่เออ เขา เเท่ เป็นเหมือนไอดอลมากกว่าที่เราจะไปชอบเขาในเชิงเป็นแฟนเขา ก็เลยรู้สึกว่ เอ๊ย หรือว่เรา เป็นทอมหรือเปล่า”

“ช่วงประถมปลาย ๆ แล้วที่ รู้สึกว่อยากเป็นผู้ชายนะคะ หรือว่รู้สึกว่ตัวเองเป็นทอม เป็นแบบชอบผู้หญิงอะไรอย่างนี้ แต่ว่พอมามาช่วงมัธยม เราไม่ได้รู้สึกชอบในเชิงแบบว่ ความสัมพันธ์โรแมนติคอะไรอย่างนี้”

ระยะการเปิดประสบการณ์ การยืนยันอัตลักษณ์ทางสังคม

เมื่อเขาสู่การเรียนในระดับมัธยม เขามีความชัดเจนต่อการแสดงออกภายนอกที่รับรู้ว่ ตนเองมีความเป็นชาย ไม่ใช่ผู้หญิงตามที่สังคมมองเห็น เขาตัดผมสั้น เลี่ยงการใส่เครื่องแบบ นักเรียนที่ต้องสวมใส่กระโปรงและชุดชั้นใน

“พอมามัธยมแล้วเขาไม่ได้เข้มงวดขนาดนั้น เราก็เลยเป็นตัวเองได้มากขึ้น ก็ตัดผมสั้น ซอยผม ตั้งแต่ขึ้นม.ก็มี เรื่องแต่งตัว 1 บางทีก็คือ มันค่อนข้างที่จะอยากเป็นตัวเอง ก็เคยแต่งชุดไป รเวทไป โรงเรียน แต่ไม่ได้เข้าไปตอนที่เขาเข้าแถวเคารพธงชาติให้มันเด่นอะไรกันนะ ก็เข้าไปตอน เรียนสาย ๆ แล้ว หรือว่เข้าไปทำงาน หาเพื่อนมากกว่าที่จะเข้าไปเรียน”

“กระโปรงมันก็ มีความต้องรวบ ต้องพับ ต้องรัด แล้วเสื้อสีขาวมันก็เห็นชุดชั้นใน ซึ่งเป็น คนชู้ร่อน แล้วก็ไม่มีหน้าอก ก็คือ ไม่ใส่เสื้อชั้นใน บางทีมันก็มีความโดนว่าเหมือนกัน”

การที่เขามีความพึงพอใจกับร่างกายในเพศกำเนิดหญิงนี้ ทำให้เขารู้สึกสนุกกับการแต่งตัว ในแบบที่ชอบได้อย่างเต็มที่

“ถ้าเป็นรูปลักษณ์ภายนอกคือ ชอบ เป็นคนที่ชอบร่างกายตัวเอง เหมือนเราสนุกกับการแต่งตัว เรื่องแฟชั่นเรื่องอะไรพวกนี้อยู่แล้ว ก็รู้สึกว่ามันไม่ได้ไม่สวยนะคะ คือ มันก็สวย มันดูดี”

การเผชิญหน้ากับอคติทางเพศจากสังคม

เราสามารถทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนเพศชายได้ทุกเรื่อง แม้กระทั่งการให้คำปรึกษาแก่เพื่อนในเรื่องการมีแฟน และสามารถสัมผัสร่างกายเพื่อนเพื่อแสดงความห่วงใยได้ แต่การแสดงออกอย่างตรงไปตรงมา ร่วมกับการรับรู้ทางเพศที่มองว่าตนเองไม่ใช่ผู้หญิง ส่งผลให้เขาถูกตักเตือนในเรื่องการวางตัวและถูกตัดสินไปในทางไม่ดี เขามีความสงสัยต่อปฏิกิริยาของสังคมกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ รู้สึกว่าตัวเองแปลกแยกออกจากสังคม

“เรื่องการวางตัว ซึ่งจะโดนคร่ำว่าบ่อยมาก เพราะเราวางตัวกับเพื่อนผู้ชายไม่ค่อยจะเรียบร้อยเท่าไร ฺ ตอนนั้นเมื่อสิบกว่าปีที่แล้วในห้องเรียนก็คือ นั่งแยกชายหญิงอยู่เลย แต่เขาไม่ได้ห้ามนะ มันเป็นไปตามรูปแบบของการอยู่ในกลุ่ม ผู้หญิงก็จะอยู่กับผู้หญิง ผู้ชายก็จะอยู่กับผู้ชาย อะไรอย่างนี้ ซึ่งเราก็ไม่ได้อินกับความอะไรตรงนั้นเท่าไร แต่ก็เรียนรู้แหละว่า ก็ควรจะไปอยู่กับกลุ่มเพื่อนผู้หญิงดีกว่า”

“เราอยู่กับเด็กผู้ชายโรงเรียนเรา แล้วที่นี้นั่งอยู่กันสองคน เล่นอะไรกันก็ไม่รู้ แล้วเพื่อนมันร้องไห้ เราก็เลยไปกอดเพื่อน แล้วที่นี้มีรุ่นพี่เดินมาจากข้างบน แล้วบอกว่า เฮ้ย ทำไมทำแบบนี้ทำไมกอดกันโรงเรียนไม่ดี อะไรอย่างนี้ เหมือนเขาตั้งใจที่จะแกล้ง แต่ว่าเราตอนนั้นโมโหอยู่ ก็ถามว่า เฮ้ยพี่ มันไม่ดีตรงไหน เพื่อนหนูร้องไห้ทำไมไม่เห็นเหรออ”

“รู้สึกแปลกแยกเหมือนกันนะ เพราะว่าด้วยความที่เป็นตัวตนของเรา ความชอบของเรา มันค่อนข้างที่จะต่างจากคนอื่น ฺ ตอนนั้นอยู่แล้ว พอมีเรื่องการแสดงออกทางเพศ มันก็รู้สึกว่า เออ มันแปลก”

อย่างไรก็ตาม การที่เขาไม่ได้มองว่าตนเองเป็นเพศหญิง ให้การเป็นกันเองในการพูดคุยกับเพื่อนเพศชายได้ในทุกเรื่อง กลับกลายเป็นการถูกคุกคามทางเพศขึ้น

“ความไม่ระวังมันทำให้เกิดเรื่องแปลก ๆ อย่างเช่น มาโดนตัวโดยที่เราไม่ได้อนุญาต หรือว่ามาคุยเรื่องเพศขึ้นมาโดยที่ตอนนั้นเรารู้สึกไม่ได้อยากคุย แต่พอเราปฏิเสธ เขาก็พยายามที่

จะพูดคุยต่อ หรือทำการกระทำแบบนั้นต่อ ก็เลยสร้างความไม่สบายใจ เริ่มรู้สึกว่าเป็นการคุกคาม”

นอกจากนี้ การที่เข้าไปมีกิจกรรมบนโลกออนไลน์ ทำให้เขารู้สึกสับสนและกังวลมากขึ้นกับค่านิยมทางสังคมในเรื่องเพศที่อาจทำให้เขาถูกตัดสินทางเพศขึ้นได้ ดังนั้น เขาเลือกที่จะระบุตัวตนเป็นเพศชาย เพื่อให้ไม่ถูกตัดสินในเรื่องความสามารถ

“ในเน็ตทำให้เรารู้กรอบในอีกรูปแบบหนึ่ง เกมแบบนี้ หนึ่งแบบนี้มันเป็นแนวผู้ชาย แบบนี้เป็นแนวผู้หญิง สำหรับเรามันทำให้ งง มากกว่าเดิมว่า เอ้ย เราชอบหนึ่งแบบนี้เราต้องมีเพศกำหนดด้วยหรือ เลยทำให้ไม่กล้าไปคุยกับคนในโรงเรียนนะว่าเออเนี่ย เราชอบแบบนี้ เพราะว่ากลัวเขาจะตัดสินเพศของเรา”

“แล้วเวลาอยู่ใน account เราก็จะใช้สรรพนามเป็นผู้ชาย เพราะว่าบางทีเล่นเกม แล้วถ้าเป็นผู้หญิงอะไรอย่างนี้คะ มันก็จะมี การตัดสิน เอ้ย เป็นผู้หญิงแล้วมันไม่เก่ง เราก็เป็นผู้ชายไปแล้วกัน”

แรงสนับสนุนทางสังคม: ครอบครัวและกลุ่มเพื่อน

ในช่วงเวลาที่เผชิญกับอุปสรรคทางสังคมเมื่อเขาแสดงออกไปตามการรับรู้เพศของตน เขายังคงมีคุณแม่เป็นผู้รับฟังเรื่องราวและคอยให้แนวทางในการแสดงออกที่เหมาะสม

“เราก็ไปคุยกับแม่ ว่าเออเนี่ย เวลาอยู่กับเพื่อนผู้ชายเราควรทำยังไง แต่แม่เราเขาก็บอก ก็อยู่ไปเถอะ เขาก็เหมือนกับไม่ได้ตัดสินนะว่าให้เราทำยังไง เขาก็เล่าว่าสมัยก่อนแม่ก็มีเหมือนกัน เพื่อนผู้ชาย ก็ทำตัวแบบนั้น แบบนี้ละ แต่ว่าเขาก็บอกเหมือนกันว่า ถ้าเป็นการโดนตัว บางทีก็ไม่ควรอะไร แม่บอกอะไรเยอะมากเลย”

รวมถึง การมีกลุ่มเพื่อนๆ ที่เผชิญกับอคติทางสังคมในด้านต่าง ๆ มารวมตัวเป็นเพื่อนกัน ก็เป็นพื้นที่ปลอดภัยที่สามารถแสดงออกได้ในแบบที่เป็นตัวเอง

“เรากียังอุตสาหไปหาเจอ กลุ่มที่มันเป็นคนแปลก ๆ ตอนนั้นเขาใช้คำว่า คนแปลก ๆ ในโรงเรียนเหมือนกัน อย่างเพื่อนที่โดนบูลลี่มาก่อน... มันก็เลยกลายเป็นกลุ่มขึ้นมากลุ่มหนึ่ง ที่เป็น คนไม่ได้คิดอะไรตามกรอบสังคมเท่าไร แล้วรอบตัวมันก็คงรู้อยู่แล้วว่า กลุ่มนี้มันก็เป็นแบบนี้ เออ ก็เลยเหมือนอยู่ใช้ชีวิตกันนั้นมากกว่า...เวลาทำกิจกรรมอะไรก็แบบ เอ้ยเรามีเพื่อนแล้ว เราก็ไป เข้ากลุ่มเพื่อนเรา”

การรับมือกับอคติทางสังคม

ทางเลือกหนึ่งที่ทำให้เขาสบายใจกับการใช้ชีวิต คือ เลือกแสดงออกทางเพศปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ เขาชอบเวลาที่อยู่กับตัวเองโดยไม่มีสังคมมายุ่งเกี่ยว มันทำให้เขาสามารถแสดงออกได้อย่างเต็มที่ และได้ใช้เวลาไปกับการทำกิจกรรมที่ชอบ

“อยู่กับเพื่อนเราก็เป็นอีกแบบหนึ่ง อยู่กับแม่เราก็เป็นอีกแบบหนึ่ง เราเต็มที่ได้ แต่ชอบตัวเองเวลาอยู่คนเดียว เพราะว่ามันจะนิ่ง มันไม่จำเป็นที่จะต้องคิดว่า เออ เราควร react กับคนยังไง จะต้องพูดคะ ขา แล้วก็ทำอะไรที่เราชอบ ที่เราสนใจไป เราก็อินกับมัน โดยไม่ต้องแคร์ว่าคนอื่นจะคิดยังไงกับที่เราเป็น”

“เริ่มใช้อินเทอร์เน็ตหาข้อมูล ดูนั่นดูนี่นะค่ะ ก็คิดว่า เราผ่านมาได้ด้วยเพื่อนแหละหนึ่ง แล้วสองก็คือ ทำเรื่องที่เราชอบ ตอนนั้นก็เริ่มดูหนัง ดูอะนิเมะมากขึ้น”

ระยะเวลาเปิดเผยอัตลักษณ์

การเปิดเผยอัตลักษณ์นอนไบนารีต่อสังคม

ในรั้วมหาวิทยาลัย เขาสามารถเปิดเผยตนเองต่อบุคคลรอบข้างได้อย่างสบายใจ หลุดออกจากกฎเกณฑ์ กฎระเบียบทางสังคมที่กำหนด ที่เคยทำให้เขาไม่สามารถเป็นตัวของตัวเอง เขาได้แต่งกายสวมใส่กางเกงอย่างที่ชอบ ได้ไว้ทรงผมชอยส์ัน ได้แสดงออกทางเพศสอดคล้องกลมกลืนกับภายในที่ไม่ได้มองว่าตนเองมีนิยามทางเพศใดๆ มาเป็นกรอบในการใช้ชีวิต สื่อสารให้สังคมรับรู้ถึงอัตลักษณ์นอนไบนารี

“ก็เริ่มมีการบอกคนรอบตัวว่า เออเนี่ย ฉันเป็น non-binary นะ อย่างในมหาวิทยาลัย คือเราไม่ชอบชุดนักศึกษาหญิงอยู่แล้ว อยู่ในภาคก็คือ แต่งใส่กางเกงไปเรียน ซึ่งคนอาจจะมองว่าเป็นทอมหรือเปล่า พอมีคนมาถามเราก็บอกว่า มันมีคำว่า non-binary ตรงนี้อยู่”

“มันไม่จำเป็นที่จะต้องทำตามกฎเท่าไรแล้ว...คนในคณะดูมีความเป็นตัวของตัวเองกันทั้งในเรื่องการแสดงออกด้านอัตลักษณ์ทางเพศและการใช้ชีวิต มันก็เลยรู้สึกที่เราไม่ต้อง follow rules อะไรมากมาย”

“ปีหนึ่งก็คือ เอนจอยมาก แบบไปห้องสมุด เดินกินขนม คือชอบอยู่คนเดียวอยู่แล้วไง ก็แบบแค่เรียนแล้วก็สอบให้ผ่าน ที่เหลือเราก็ใช้ชีวิตอะไรของเราไป ไม่มีใครว่า ไม่มีใครมาองไม่ได้ หรือว่า อะไรอย่างนี้ ก็สนุก ๆ”

นอกจากนี้ เขาได้ลองมีเพศสัมพันธ์อีกครั้งเพื่อหาคำตอบให้กับความสงสัยในตนเองเกี่ยวกับการสร้างความรู้สึกโรแมนติกในความสัมพันธ์ คำตอบที่ได้รับยังคงเป็นเช่นเคย เขารู้ว่าตนเองสามารถมีเพศสัมพันธ์ได้ แต่ไม่รู้สึกดีในแบบที่คนส่วนใหญ่รู้สึก

“พออยู่มหาวิทยาลัยก็เลยเริ่มลองมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งเราก็ไม่ได้มองว่ามันรู้สึกดีในแบบที่สังคมเขามองกัน อันนี้คือเริ่มสงสัยตัวเองเยอะแล้วว่า เออเนี่ยมันผิดปกติหรือเปล่า หรือว่ามีอะไรที่ทำให้มันมี effect แบบนี้ใหม่”

ความเข้าใจต่ออัตลักษณ์ทางเพศสภาพ

ภายหลังในช่วงที่มีสถานการณ์โควิด เขาได้พบคำนิยามเพศที่เรียกว่า “นอนไบนารี” จากสื่อสังคมออนไลน์ จนนำไปสู่การได้ค้นพบลักษณะธรรมชาติการแสดงออกทางเพศของตนเองที่สอดคล้องกับรายละเอียดที่อธิบายไว้ทั้งอัตลักษณ์ด้านเพศสภาพที่เรียกว่า Agender และเพศวิถี Aromantic จากการค้นพบว่าตนเองอยู่บนอัตลักษณ์นอนไบนารีแบบไม่มีนิยามทางเพศ และมีอัตลักษณ์ทางเพศวิถีแบบไม่มีความรู้สึกโรแมนติกนี้ ทำให้เขาคลี่คลายความรู้สึกสงสัยในเรื่องเรื่องแรงดึงดูดทางเพศของตนเองลงไปได้ เกิดความเข้าใจในธรรมชาติที่เป็นมาของตน

“มันเป็นการเจอโดยบังเอิญ เหมือนเราเห็นคำแล้วเรารู้สึกว่ามันน่าสนใจ เช่น non-binary

เราก็รู้สึกว่ามันมีความคล้าย ๆ ตัวเรานี้แหละ พอค้นไปเรื่อย ๆ ก็ เออ ก็น่าสนใจว่ามันใช่เราจริงๆ
 พอค้นต่ออีกเจอ asexual คือ เห็นคำแล้วก็ บิ่งเลย ก็คือ a กับ sexual ใช่เปล่า คือ เราก็รู้สึกแบบ
 นั้นอยู่แล้ว...บางที่เราก็ไม่ได้ปฏิเสธเรื่องทางเพศขนาดนั้น เรามีเซ็กส์ได้...มันต้องนิยามว่าแบบไหน
 aromantic กับ asexual”

“รู้สึกว่ายบายใจ เหมือนได้คำตอบว่าฉันก็เป็นธรรมดาอะ ธรรมชาติของโลกใบนี้มีอยู่”

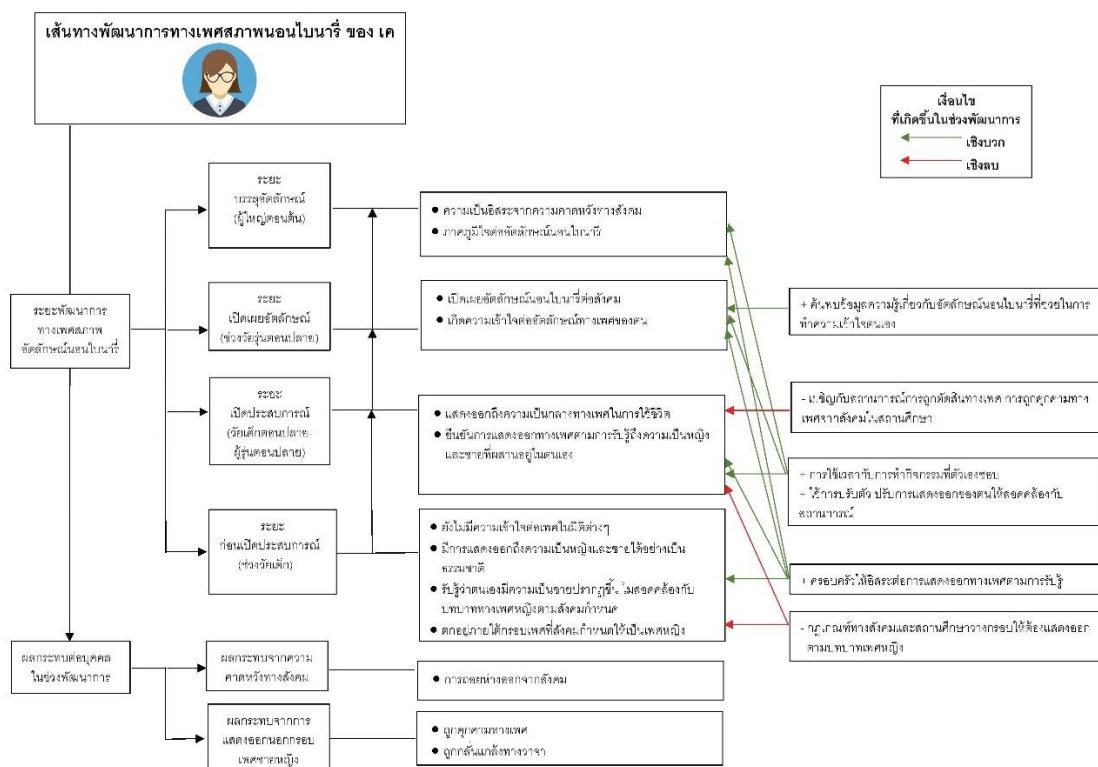
ระยะเวลาบรรลุอัตลักษณ์ ความภูมิใจต่ออัตลักษณ์นอนไบนารี

เขาใช้ชีวิตบนอัตลักษณ์นอนไบนารี เป็นอิสระออกจากกรอบเพศชายหรือหญิง มีความสุขที่
 จะได้บอกเล่าและพูดคุยเกี่ยวกับอัตลักษณ์นอนไบนารีแก่กลุ่มสังคมออนไลน์ และค่อยๆ รับรู้ได้
 ถึงความรู้สึกภูมิใจที่ได้ใช้ชีวิตบนอัตลักษณ์นี้

“เล่นทวิตเตอร์ เราก็ใช้เพศตัวเองเป็น non-binary เหมือนช่วงนี้มันเริ่มเป็นความแบบ
 กลุ่มมันชัดขึ้นจากตอนมัธยมนะ ในสังคมมันเริ่มมีคนมา identify ตัวเอง คนมาบอกว่าตัวเองมี
 ประสบการณ์แบบนี้ เราก็คือ รู้สึกสนุก เหมือนเราก็เริ่มเล่า เริ่มพูดถึงตรงนี้มากขึ้น”

“รู้สึกว่าเป็น non-binary แบบใช้คำนี้จริง ๆ ซึ่งตอนแรกที่ใช้เพราะไม่รู้จะอธิบายมันยังไง
 แต่ว่าช่วงหลัง ๆ พอเข้าก็เริ่ม proud to be ชัดเจน”

เขารู้สึกขอบคุณครอบครัวที่มอบความเข้าใจให้เขาได้แสดงออกตามการรับรู้เพศของตน
 และรู้สึกขอบคุณตัวเองที่มีความมั่นใจต่อการใช้ชีวิตบนอัตลักษณ์นอนไบนารีมาและไม่ยอมแพ้ต่อ
 ความสงสัยหรือเรื่องราวที่เกิดขึ้น

ภาพประกอบ 9 เส้นทางพัฒนาการด้านเพศสภาพของ เค

ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 8: อี

ข้อมูลส่วนบุคคล

อี อายุ 21 ปี กำเนิดและเติบโตในประเทศไทย อยู่ในอัตลักษณ์นอนไบนารี ที่มีความเป็นหญิงและชายผสมกันภายในตนเอง

**ระยะก่อนการเปิดประสบการณ์
แรงสนับสนุนจากครอบครัว**

อี เกิดในครอบครัวคนจีน มีพ่อ แม่ อากง ให้ความรักและใส่ใจอย่างดี สมาชิกครอบครัวไม่ได้เคร่งเครียดหรือกำหนดให้เขาต้องแสดงออกหรือมีบทบาททางเพศสอดคล้องตามเพศกำเนิดหญิงตามที่สังคมทั่วไปคาดหวัง จะมีให้เห็นอยู่บ้างในเรื่องการเลือกเสื้อผ้าแบบผู้หญิงมาให้สวมใส่ หรือซื้อของเล่นสำหรับเด็กผู้หญิงมาให้เล่น

“พ่อแม่ตอนเด็กๆ ยังเคยซื้อของเล่นบาร์บี้ให้ หนูก็เล่นได้ แล้วก็พอลเล่นพวกของเล่นกีฬาอะไรอย่างนี้ หนูก็เล่นได้ หนูก็รู้สึกที่บ้านก็ไม่ได้เอา gender role มาลือกว่าหนูต้องเป็นอะไรตอนเด็ก แต่ว่าก็ไม่ได้บอกว่า ต้องเป็นลูกหญิงนะ ต้องเป็นลูกชายอะไรอย่างนี้ ก็รู้สึกว่าเขาปล่อยให้ค่อยเรื่อยๆ นะคะ”

การแสดงออกทางเพศตามธรรมชาติก่อนการรับรู้

เขาจำได้ว่า ตั้งแต่ประถม เขาไม่ได้รู้สึกว่าตัวเองเป็นผู้หญิง ไม่ชอบความเป็นหญิงมากนัก รู้สึกชื่นชอบการแสดงออกที่มีความเป็นชาย ทั้งในเรื่องกายแต่งกายและกิจกรรม เช่น ไม่ชอบเสื้อผ้าที่มีลวดลายสีฉูด ชอบใส่กางเกงที่มีความทะมัดทะแมง อยากเล่นกีฬาแบบผู้ชาย

“คิดว่าเราจะเป็นพวก Misogynistic (ต่อต้านผู้หญิง) เราไม่เห็นเหมือนเด็กผู้หญิงคนอื่นแต่ในหัวตอนนั้นนะ เราก็ไม่ได้คิดว่าเราก็ไม่เหมือนเด็กผู้ชายคนอื่นเหมือนกัน เรารู้สึกว่า มันไม่มีอะไรที่มันแสดงให้เห็นว่าเรามีพื้นที่ เด็กผู้ชาย มันก็ไปเตะบอลกัน หนูอยากเตะบอลบ้าง อยากไปแย่งเพื่อนเล่น มันไม่ให้หนูเตะ เพราะว่าหนูใส่กระโปรง แล้วเด็กผู้หญิง หนูก็รู้สึกว่ากิจกรรมที่หนูอยากทำนะ มันก็ไม่อยู่กับเขา มันเหมือนมันลอยตัวปองนะ”

“ชอบกางเกงลายทหารตัวหนึ่งมาก แล้วก็แม่ก็ไม่อยากซื้อเพิ่มให้ แล้วก็เรื่องเสื้อผ้า หนูจะคิดว่ากางเกงตลอด แล้วก็เสื้อจะชอบสีแนวเอิร์ธโทนตั้งแต่เด็กอยู่แล้ว แค่นั้นไม่รู้จักคำว่าเอิร์ธ โทน แล้วก็แม่ก็จะชอบไปซื้อเสื้อใหม่ให้ แล้วก็จะเป็นสีแบบ color pop pastel อย่างนี้ มีตัวการ์ตูน หนูก็แบบ... ไม่เอา ไม่ชอบไม่ถูกใจ”

การรับรู้เพศสภาพไม่สอดคล้องกับความคาดหวังทางสังคม

ในช่วงประถมปลาย เขามีความชัดเจนต่อความต้องการแสดงออกในแบบที่ตนเองชื่นชอบ เลือกสวมใส่เสื้อผ้าสีเรียบ แบบผู้ชาย ปฏิเสธที่จะสวมใส่เสื้อผ้าที่มีสีสันหวานๆ แนวผู้หญิง ไม่ระบุสรรพนามเพศหญิงนำหน้าเวลาเขียนชื่อ แต่ยังไม่ค่อยยาวในแบบผู้หญิง ซึ่งการแสดงออกทางเพศดังกล่าวนี้ เขาเองไม่ได้มีความเข้าใจต่อความรู้สึกนึกคิดที่เกิดขึ้นจริงๆ ส่งผลให้รู้สึกสงสัยตนเอง

มากขึ้นว่า ตนเองเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย เนื่องจากเริ่มมีคนรอบตัวออกความเห็นหรือมีคำถามกับ ลักษณะการแสดงออกของเขาที่ไม่สอดคล้องกับเพศกำเนิดหญิง

“ถ้าแม่หยิบชุดไหนที่มันหวานๆ ที่หนูรู้สึกไม่เอานะ หนูก็จะไม่เอา ไม่เอา ไม่เอา... แม่ก็... หนูยอมใส่ก็ได้ แล้วพอใส่เสร็จ หนูเปลี่ยนเลย วิ่งไปเปลี่ยนเลยอะไรอย่างนี้คะ หนูจะต่อต้าน”

“อย่างแรกๆที่ทำให้หนูรู้สึกเลยคือคำว่า เด็กหญิงนั่นแหละ เขียนแล้วมันก็ไม่รู้สึกว่ามันนี้ๆ เลย ลองเขียนว่าเด็กชาย ไม่เห็นรู้สึกว่าเป็นหนูเลย อะไรอย่างนี้ แล้วก็เรื่องพวกคำว่า ลูกชายลูกสาว หลานชายหลานสาวเนี่ย ก็ เป็นส่วนหนึ่งเหมือนกันที่ทำให้รู้สึกถึงความเป็นนอนไปนารี”

“แต่ว่าหนูก็ รู้สึกว่าหนูก็เป็นตัวของตัวเองมาเรื่อยๆ จนมีคนมาตั้งคำถามนั่นแหละ ทำให้ หนูรู้สึกว่า อ้าวแล้วหนูเป็นอะไรนะ”

อย่างไรก็ตาม เขาไม่ได้รู้สึกว่าสิ่งที่ตนเองรู้สึกหรือสงสัยเป็นปัญหากับการใช้ชีวิตมากนัก เนื่องจากมีความชัดเจนกับลักษณะที่ตัวเองดำรงอยู่ ชอบใช้เวลากับตัวเองในการอ่านหนังสือ ซึ่ง การชอบอ่านนี้เองทำให้ได้รู้จักตัวเองผ่านลักษณะบุคลิกของตัวเองละคร เขามองว่า การไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับสังคมมากนักเป็นส่วนดีที่ช่วยลดผลกระทบทางสังคมที่อาจเกิดขึ้น รวมถึง ครอบครัวก็ ไม่ได้ทักท้วงหรือตั้งคำถามกับธรรมชาติเหล่านี้

“การ์ตูนกบนอกกะลาของเบอเร็ออยู่ตรงนั้นนะ หนูอ่านเยอะมาก หนูว่ามันจะมีตัวละครที่มี ลักษณะเป็นคน ADVENTUROUS นะ ไม่ว่าจะเป็นตัวผู้ชายผู้หญิงนะ มันก็ ADVENTUROUS ได้หมดแหละ สังคมมันจะชอบมองว่าผู้หญิงไม่ ADVENTURE ผู้ชาย ADVENTURE ได้เพศเดียว มันอาจจะทำให้เริ่มเคาะหนู เราก็ไม่รู้ตัว”

“แล้วตอนเด็กๆ หนูก็เด็กเนิร์ด กลายเป็นว่าหนูก็นั่งอ่านหนังสือคนเดียวไปเรื่อยๆ หนังสือ เรียง หนูอ่านได้ทั้งวันเลย ที่บ้านไม่เคยยุ่ง ไม่เคยมาบังคับให้หนูต้องเปลี่ยนตัวเอง”

การขาดตัวแบบผู้มีความหลากหลายทางเพศ

เมื่อเข้าสู่การเรียนระดับมัธยมต้น ในสถานศึกษาไม่มีกลุ่มอัตลักษณ์ทางเพศที่มีความหลากหลายให้มองเห็นเป็นแบบอย่าง มีเพียงกลุ่มอัตลักษณ์ข้ามเพศที่แสดงออกให้เห็น ซึ่งทำให้เขาเริ่มคิดว่าตนเองอยู่ในกลุ่มอัตลักษณ์นี้ แต่อย่างไรก็ดี เขารับรู้ได้ว่าการข้ามไปอยู่ในกล่องเพศหญิงหรือเพศชายนั้น ยังไม่สะท้อนตัวตนที่เขาเป็น

“ตอนนั้นในหัวมีแค่คำว่า trans นะคะ เราอยู่ถูกร่างหรือเปล่าวะ แล้วเราเป็นใครอะไรอย่างนี้ มันก็วนไป แต่มันจะสงสัยเรื่อยๆ ว่า ทำไมเพื่อนเขาดูรักสิ่งที่ตัวเองเป็นจังเลยวะ ยุคประถม ยุคมัธยม มันมีระเบียบแต่งกาย แล้วผู้ใหญ่ก็บอกว่า ต้องแต่งตัวยังไงนะ แล้วกิจกรรมมันก็ อย่างที่บอกนะ มันก็ยังมี gender role ลือคอยู่”

“ตอน ม.ต้น ในห้องเรียนเหมือนทุกคนจะ Cisgender อาจารย์ ก็ Cisgender ก็ให้เห็นบ้าง แต่จะไม่เยอะมาก จะมีแต่คนที่นิยามตัวเองว่าเป็นกะเทยอะไรอย่างนี้ จะไม่ค่อยเจอคนที่นิยามตัวเองว่าเป็นทอม เลสเบียน”

ระยะเวลาเปิดประสบการณ์

การยืนยันอัตลักษณ์ต่อสังคม

แม้จะยังไม่เข้าใจถึงนิยามและยังคงมีความสงสัยต่อการแสดงออกของคนที่มีความเป็นชายปรากฏขึ้นในการใช้ชีวิตอย่างต่อเนื่อง แต่เขามีความชัดเจนต่อการรับรู้ลักษณะทางเพศของคน

“แค่รู้สึกว่ามันไม่พิตอินกับความเป็นชายและหญิง ประมาณอายุช่วง 10-15 ปี มันเริ่มคิดแล้วว่า เราเป็นชายหรือหญิง แรงกดดันจากสังคมด้วย ก็จะชอบมีคนถามว่า ผู้หญิงทำไมทำตัวแบบนี้ แล้วมันก็จะมึนอยู่ครั้งหนึ่ง ตอน ม. ต้นนี้แหละ มีครูคนหนึ่งเดินมาถามว่า เนี่ยไม่เขียนเด็กชายเด็กหญิงนะ เป็นอะไร ผู้ชายหรอ”

การมีแบบอย่างจากผู้มีความหลากหลายทางเพศ

ช่วงมัธยมปลาย ได้ย้ายไปเรียนในสถานศึกษาแห่งใหม่ ที่นี้เขาได้มองเห็นบุคคลทั้งเพื่อนนักเรียนด้วยกันและอาจารย์ มีการแสดงออกทางเพศที่หลากหลาย เขารู้สึกแปลกใหม่และชื่นชม

ผู้อื่นกับการเปิดเผยอัตลักษณ์ออกมาได้อย่างเต็มที่ ทำให้มีโอกาสได้สำรวจตัวเองจากการมองเห็น
ตัวแบบเหล่านี้

“ตอน ม.ปลายนะ เข้าใกล้กับชุมชนหลากหลายทางเพศเยอะขึ้นมาก เพราะว่าอาจารย์
ตอน ม.4 เข้ามา คือวันแรกหนูก็ยังซ็อกอยู่นะ เพราะว่าไม่เคยเห็นครูที่เขานิยมตัวเองว่าเป็น
LGBTQ นะ มาวันแรกเป็นครูใส่กางเกงสแล็ค แต่ว่าเดินเข้ามากับพัดเขานแล้วสะบัดอย่างนี้เลย
พัดขนนกแล้วแบบ... สวัสดิ์ดีค่า... ทั้งๆ ที่ภาพลักษณ์เขาดูแมนนะ แต่ว่าจริงๆ แล้วคือไม่ใช่”

“มันเป็น exposure แรกๆ นะ ม. 5 หนูก็จะเห็นคนที่ตัดผมทรงประมาณนี้ ตอนนี้อยู่
(ผมสั้นติดหู) แต่เมื่อก่อนหนูจะผมยาว แล้วหนูก็จะรู้สึกว่า ฟังเห็นคนในโรงเรียนทำแบบนี้แล้ว
เป็นวัยเดียวกันกับเรานะ แล้วเขาตัดผมทรงนี้ เขาดูหา Identity ตัวเองเขาแล้วนะ”

การมีกลุ่มเพื่อนอัตลักษณ์หลากหลายทางเพศ

การต้องย้ายมาอยู่หอ ใช้ชีวิตคนเดียว ทำให้เขาเกิดความรู้สึกเป็นอิสระ ได้เป็นตัวของตัวเอง
เรียนรู้การอยู่กับสังคมเพื่อนมากขึ้นกว่าในช่วงมัธยมต้น ซึ่งทำให้ได้รู้จัก พุดคุย เป็นผู้รับฟังเพื่อนผู้
มีความหลากหลายทางเพศ การได้เรียนร่วมกับเพื่อนที่มาจากหลากหลายพื้นเพ ทำให้สามารถชื่น
ชมความงามของความแตกต่างได้มากขึ้น เป็นช่วงเวลาที่ได้ออบรับความหลากหลายเข้าสู่ชีวิต ซึ่ง
เป็นหนึ่งในการเติบโตทางอัตลักษณ์ทางเพศ และในช่วงเวลานี้เอง เขาได้รู้ข้อมูลเกี่ยวกับอัต
ลักษณ์นอนไปนารีจากการพูดคุยกับเพื่อน

“เพื่อนใกล้ตัวตอน ม. 6 ตอนนั้นเขายังไม่ come out นะ เขาถาม คิดว่าเขา IDENTIFY
ตัวเองเป็นอะไร เขาชอบเพศไหนอะไรอย่างนี้ เขาถามหนูบ่อยมาก ก็เลยคิดว่าเออ... เขาเจอตัวเอง
แล้ว แต่เขาไม่กล้าเปิดกับสังคมโดยกว้างนะ แต่เขามาคุยกับหนูก่อน หนูก็เลยรู้สึกว่า เออ จริงๆ
แล้วนะ เราทุกคนมันก็ ความหลากหลายทางเพศแล้วก็เรื่องพวกนี้มันไม่ใช่เรื่องไกลตัวเลย ตัวเองก็
เป็นเหมือนกันหรือเปล่า หรือว่าจริงๆ แล้วมันก็เป็นทุกคน แค่ว่า เราใช้เวลาในการหาไม่เท่ากันนะ”

“มันหลากหลายมาก มีเด็กจากภาคใต้อีสาน ออก ตก อะไรเนี่ย กรุงเทพฯ เยอะหน่อย แต่
ว่ามันก็ยังหลากหลาย เราได้เรียนรู้ว่า แต่ละคนต่างกันมากๆ แต่ว่าเราก็เรียนรู้จาก appreciate
กันและกันได้นะ ยังไม่ทันพูดถึงเรื่องเพศนะ มันก็เห็นแล้วว่าคนมัน appreciate กันและกันได้”

ระยการเปิดเผยอัตลักษณ์ แรงสนับสนุนจากกลุ่มคนในสถานศึกษา

เรามองเห็นว่า การได้เรียนในคณะที่เกี่ยวข้องกับสังคมและมีนักศึกษากลุ่มหลากหลายทางเพศเข้ามาเรียนจำนวนมาก เป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อความเข้าใจบริบทสังคม เกิดความเห็นใจในกลุ่มเพื่อนอัตลักษณ์หลากหลายทางเพศ ในช่วงเวลานี้เขาสามารถเป็นตัวของตัวเองได้อย่างเปิดเผย สามารถใช้พื้นที่สาธารณะร่วมกับเพื่อนทุกอัตลักษณ์ได้อย่างสบายใจ

“นิเทศมันเป็นพื้นที่โคตรจะ LGBTQ สุดในมหาลัยแล้ว แทบจะเป็นสตูดิโอแทนของทุกมหาลัยด้วยซ้ำ แต่จริงๆ แล้วคือนิเทศ หนูมองว่ามันเป็นคณะที่เราเข้าใจสังคมแล้วมันก็เลยเกิดการแสดงตัวเองออกมาได้ชัดเจนนะ”

“จริงๆแล้วนะ มันมีเพื่อนบางคนด้วยซ้ำ ที่เขาเป็น trans แล้วคำว่า TRANSITION ในตอนเรียนนะ มันยังทำให้ตัวเองเห็นว่า เออ...มันก็ เรื่องเพศมันเป็นเรื่องใกล้ตัวมากๆนะ แล้วมันก็เป็นเรื่องทั่วไป”

“มันมี Empathy นิเทศมันมี LGBTQ เยอะ หนูก็รู้สึกว่ ในฐานะคนคนหนึ่ง เขาก็ควรจะได้รับสิทธิให้ครบถ้วน แล้วก็ควรภูมิใจในการเป็นตัวของตัวเองได้โดยที่เขาไม่ต้องเจ็บปวดนะ”

“สังคมภาคหนูนะ จะมีอีกอย่างหนึ่งคือใครจะทำอะไรยังไง จะเป็นผู้ชายผู้หญิงนะ ทำไปเถอะ เพราะว่ามันจะมีเพื่อนกลุ่มหนึ่ง คอยบอกว่า อ้าว เป็นผู้ชายแล้วทาเล็บไม่ได้หรืออะไรอย่างนี้ ผู้หญิงแล้วตัดผมสั้นไม่ได้หรือ มันทำแบบโน้นแบบนี้ไม่ได้หรือ ค่อนข้างดันหลังกันนะ”

“หนูเดินเข้าหญิงตลอดเลย แล้วก็นิเทศ เท่าที่สังเกตนะ คนหลากหลายทางเพศเดินเข้าห้องน้ำหญิงหมดเลย แล้วก็เอาจริงๆ นะ ห้องน้ำหญิงแทบจะเป็นพื้นที่ชีวเลยนะ จะทำอะไรทำเลย ห้องน้ำชายไม่รู้ หนูเคยยื่นหัวเข้าไปดูแล้ว เหมือนพื้นที่ร้าง”

การเปิดเผยอัตลักษณ์ต่อสังคม

ในรั้วมหาวิทยาลัย เป็นครั้งแรกที่เขาสื่อสารและเปิดเผยให้เพื่อนสนิทในคณะได้รับรู้ว่าเขาอยู่ในอัตลักษณ์นอนไบนารี เนื่องจากเพื่อนๆ ในกลุ่มก็อยู่ในอัตลักษณ์นี้เช่นเดียวกัน เขามีเพื่อนที่รู้สึกไว้วางใจ เป็นพื้นที่ปลอดภัยให้แก่นักและกัน

“ตัวเองเปลี่ยนตัวเองจริงๆ ตอนมหาลัยนี่แหละ ตอนนั้นเล่นหมუნชวดอยู่กับเพื่อนแล้ว คือด้วยความที่มันสนิทกันมากที่ภาคหนู มันก็เลยถามกันว่า นิยามตัวเองว่าเป็นอะไรกัน แล้วที่นี้คนหนึ่งก็...nonbinary คนหนึ่งก็หมუნไปโดน nonbinary เหมือนกัน อ้าว เหมือนกันเลยอย่างนี้ แล้วมันก็... เป็นพื้นที่ปลอดภัยกันในภาคว่า เรามีกันอยู่แค่นี้ ถึงจะเป็นแค่นี้ มันก็ยังมันนะ”

ความเข้าใจต่ออัตลักษณ์ทางเพศสภาพ

เขาเริ่มติดตามกลุ่มชุมชน Non binary Thailand ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ มีโอกาสได้สัมภาษณ์ผู้ก่อตั้งชุมชนนอนไบนารีคนแรกในประเทศไทย การสัมภาษณ์ครั้งนี้ ทำให้ได้รับรู้ถึงข้อมูล ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอัตลักษณ์นี้อย่างลึกซึ้ง รู้สึกมั่นใจในอัตลักษณ์ของตน มีความชัดเจนมากขึ้น

“นอนไบนารี สำหรับหนู มันคือ การที่เราไม่สนใจแล้วว่า สังคมมันจะยื่นอะไรให้เรา เราแค่เป็นตัวเราแบบที่อยากเป็นนะ ภาควิชาหนูมันเกือบผู้หญิงล้วน เป็นนอนไบนารีที่เกิดเป็นผู้หญิง แต่ว่าออกแนวแบบห้าวๆ ไปทางมีความเป็นชาย มันเป็นพวกผลิตสื่อแบบแบกกล้อง ออกกองอะไรอย่างนี้ มันแทบจะมีแต่ผู้หญิงทั้งนั้นเลย พวกหนูก็เลยรู้สึกว่า การทำงานในวงการนี้ มันทำให้ตอบตัวเองว่า เราจะเป็นอะไรก็ได้ เราก็ทำอะไรได้นี่หว่า เพศมันไม่ได้ลืออะไรเราเลยนะ”

ระยะเวลาบรรลุอัตลักษณ์

ความเป็นอิสระจากความคาดหวังทางสังคม

เขาก้าวขาออกจากกรอบเพศที่สังคมคาดหวังให้เป็น ปรับภาพลักษณ์ของตัวเองให้มีความชัดเจนสอดคล้องกับความรู้สึกภายในมากขึ้นด้วยการตัดผม แสดงออกอย่างเปิดเผยในบุคลิกลักษณะที่ไม่อยู่ในกรอบเพศหญิง มีความเป็นชาย ใสแรงแยก ทำงานด้วยความอดทน ยังคงชื่นชอบการได้แสดงความเป็นหญิงผ่านการดูแลผิวพรรณ การแต่งหน้า เขาไม่รู้สึกว่าตัวเองต้องเปลี่ยนแปลงร่างกายหรือเพศสรีระแต่อย่างใด เพียงชื่นชอบให้ตัวเองมีร่างกายที่ดูแข็งแรง

“หนูรู้สึกว่าการตอบตัวเองได้ว่าตัวเองเป็นอะไร มันทำให้เรารู้สึกสบายว่า เราจะแสดงออก ยังไงได้มากกว่าตอนที่เรารู้ว่าเราเป็นอะไร อย่างผมตัดสั้นนี้หนู ก็เพิ่งกล้าตัดไม่กี่เดือนมานี้ คือ ตอนนั้น มันใจตัวเองมากๆ แล้วว่า เออ...นี่แหละเราอะ ก็เลยตัดไปเลย แล้วถึงคนที่ไหนมาถามหนู ผู้หญิง ตัดทรงนี้มันไม่แปลกหรือ หนูก็ไม่สนแล้ว”

“หนูยังโอเคกับการดูแลผิวพรรณ การแต่งหน้า หนูชอบแต่งหน้าด้วยซ้ำ แค่หนูไม่ถนัดนั้”

“หนูไม่เคยอยากเปลี่ยนในเชิงร่างกายที่เป็นอยู่ แล้วก็โอเคจริงๆ ตั้งแต่เด็กแล้วเพราะว่าหนู เตี้ยสุดในห้อง หนูก็ชินกับความแบบ...ถ้าคนอื่นมองว่าหนูเตี้ยแล้วแบบ...ว้าย ใ้อัเตี้ยใ้อัเตี้ย...หนูก็ ไม่สนนะ คือความแปลกในเรื่องความสูงของหนู มันก็ทำให้มีภูมิคุ้มกันในด้านอื่น หนูจะเป็นยังไง พุดมาเถอะ อยากพุดก็พุดมาดิ”

การเป็นกระบอกเสียงให้แก่ผู้มีความหลากหลายทางเพศ: การผลิตสื่อความรู้

ในการอยู่ร่วมกับความแตกต่างหลากหลายในพื้นที่นี้ เขาเห็นความสำคัญของกระบวนการทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศมากขึ้น จึงตัดสินใจเริ่มขับเคลื่อนให้สังคมได้ รู้จักอัตลักษณ์ทางเพศอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากชายชายหญิง ผ่านการผลิตสื่อต่าง ๆ ขึ้น รวมถึงเข้าร่วมลงชื่อในการผลักดันกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

“เราเรียนแล้วเรารู้ว่า สื่อมันมี power ขนาดไหน ในเมื่อเรามี power นี้อยู่ในมือ หนูก็ รู้สึกว่า ถึงเราจะไม่มีแรงทำขนาดเป็นสื่อหลักนะ เราก็ทำในฐานะมนุษย์คนหนึ่งให้ได้เต็มที่ที่สุด ก่อนก็พอ”

“พวกหนูทำสารคดีอะ เรื่อง gender X ไป แล้วก็ตอนปีที่แล้ว พยายามทำสื่อให้เด็ก นิทานเล็กๆนะ คน nonbinary ดู แล้วเขาก็บอกอุ่นใจดี พยายามทำสื่อแล้วว่า ถึงมันไม่ได้เป็นชาย เป็นหญิงนะ แต่มันมีสังคมที่พร้อมโอบรับเขาอยู่อะไรอย่างนี้”

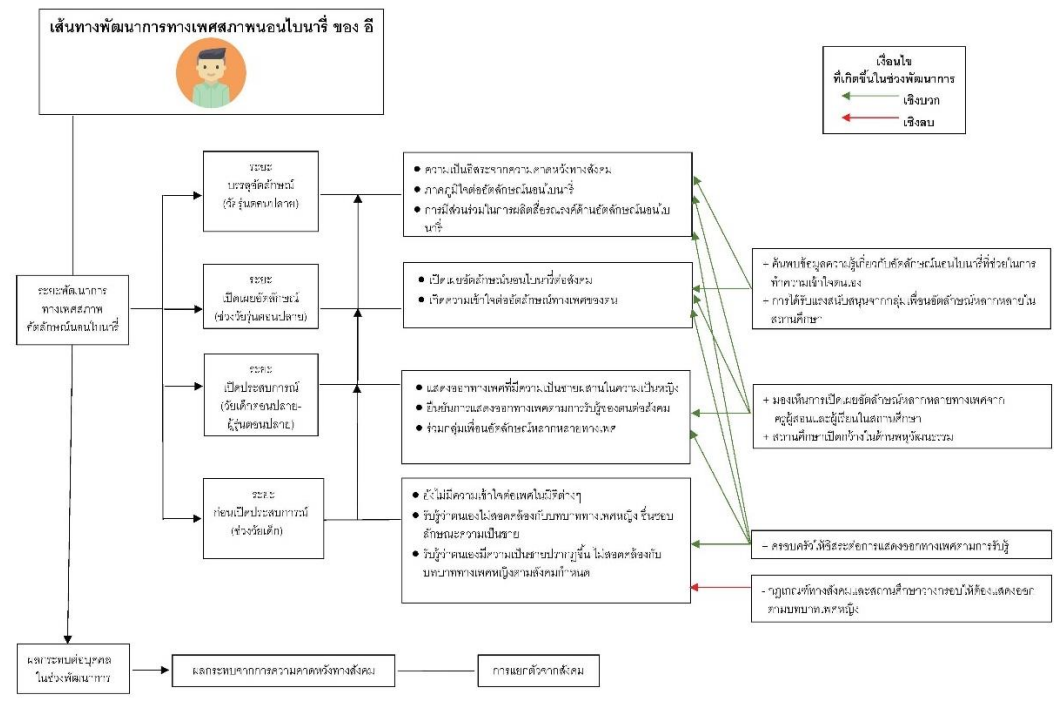
“ตอนนั้นไปฟังร่างพระราชพิธี เรื่องการ มีคำนำหน้านามในบัตร รู้สึกว่ามันสะท้อนกับตัวเองตอนที่ เป็น ม. ต้นเลย หนูอยากช่วยผลักดัน ถ้าอันไหนไม่จำเป็นนะ หนูจะไม่เขียนคำนำหน้าชื่อในเอกสาร หนูจะพยายามขบถ เล็กๆ เรื่อย ๆ”

ความภาคภูมิใจต่ออัตลักษณ์นอนไบนารี

ปัจจุบัน เขามีความสุข ภูมิใจ และมีความพอใจในการใช้ชีวิตบนอัตลักษณ์ที่นอนไบนารี อยู่ร่วมกับกลุ่มเพื่อนที่รู้จัก เขาสามารถเป็นตัวเองได้ทุกพื้นที่ในสังคม เส้นทางการเติบโตบนอัตลักษณ์นอนไบนารีนี้ยังมีอนาคตข้างหน้ารอคอยให้เขาไปสัมผัสเรียนรู้ต่อกับด้านความรักและความสัมพันธ์ ซึ่งไม่ว่าจะออกมาเป็นเช่นไร เขายังคงมีความหวังว่าสักวันจะมีคนที่เข้าใจเดินผ่านเข้ามาในชีวิต

“ก็เลิศดี ก็รู้สึกว่ ก็ชอบตัวเองแบบนี้ละ ไม่รู้สึกว่า เออ... มันจะแยตรงไหน ถ้ารู้สึกก็อย่างเดียวกับบอกว่า เรื่องที่ไปชอบคนอื่น แล้วเขาน่าจะไม่เข้าใจเราตอนนี้ แค่นี้แหละที่ยังรู้สึกแข็งๆ แต่ว่า มันเป็นเรื่องคนอื่น ไม่ใช่เรื่องหนูนะ”

“หนูไม่ได้เปลี่ยนการแสดงออกนะ แคบอกให้ทุกคนที่บ้านเข้าใจว่า นี่แหละหนู อย่าเอากรอบคนอื่นมามองหนูนะ น่าจะเป็นแค่นั้นเลยเพราะว่า นิสัยหนูก็เป็นอย่างนี้มาโดยตลอด แค่มั่นเข้มขึ้นและจางลงในบางเรื่องตามสังคมที่หนูอยู่”

ภาพประกอบ 10 เส้นทางพัฒนาการด้านเพศสภาพของ อี

ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 9: บี

ข้อมูลส่วนบุคคล

บี อายุ 20 ปี กำเนิดและเติบโตในประเทศไทย อยู่ในอัตลักษณ์ไบนารีที่มีความเป็นหญิงและชายผสมกันภายในตนเอง และไม่มีนิยามอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ

ระยะก่อนการเปิดประสบการณ์

การแสดงออกทางเพศตามธรรมชาติก่อนการรับรู้เพศสภาพ

ตั้งแต่วัยเด็ก บี ได้รับการเลี้ยงดูมาพร้อมกับลูกพี่ลูกน้องเพศหญิง เขาชื่นชอบการได้ทำกิจกรรมแบบเด็กผู้หญิง ชอบเล่นกับผู้หญิง ชอบของสวยงาม รู้สึกมีความสุขที่ได้ทำกิจกรรมเหล่านี้ โดยที่เขาเข้าใจว่าการแสดงออกของตนเองนั้นเป็นเรื่องธรรมชาติที่เกิดขึ้น

“คุณแม่ทำงานในร้านอาหารของญาติ เขามี ลูกสาว 2 คนซึ่งอายุโตกว่าผม เราถูกเลี้ยง มาด้วยกัน เล่นมาด้วยกัน และถูกปลุกฝังมาจากเขา 2 คน เวลาเข้าไปในห้องจะเห็น เขาแต่งหน้า แต่งตัว เรามองว่ามันสวยจัง ดูมีอะไรเยอะเยอะ กระจุกกระจิก ทำให้เราเริ่มชอบมากยิ่งขึ้น”

การรับรู้เพศสภาพไม่สอดคล้องกับความคาดหวังทางสังคม

ในช่วงประถมปีที่ 4 เขาเริ่มรับรู้ว่าเป็นคนเป็นหญิงในตัวเองชัดเจน ชอบการได้อยู่ร่วมกับสังคมเพื่อนผู้หญิง ชื่นชอบในความงามและอ่อนช้อยของการรำ ที่ทำให้ตัดสินใจเข้าร่วมรำนาฏศิลป์ของโรงเรียน กลายเป็นจุดเริ่มต้นที่ได้แสดงความเป็นหญิงของตนเองออกมาให้ปรากฏชัดขึ้น

“พอเรียนชั้นประถมผมมองว่าการที่เราได้เล่นกับเพื่อนผู้หญิงมันมีความสุขมากกว่าเล่นกับเพื่อนผู้ชาย เหมือนกับว่าการเล่นกับเพื่อนผู้หญิงเรานุ่มนวลเหมือนผู้หญิงเลย ดูบอ่ ดูเป็นคนตัวเล็ก ซึ่งต่างจากการที่เล่นกับ เพื่อนผู้ชายที่จะใช้แรงเสียวมากกว่าซึ่งเราไม่ชอบ เราชอบแบบน่ารัก รู้สึกว่าตั้งแต่จำความได้โดยที่รู้สึกถึงการเป็นนอนไปในครั้งแรกในชีวิต”

“คนแถวบ้านจะถือว่า การรำเป็นของผู้หญิงเท่านั้น มันเป็นคนอ่อนช้อย ตอน ป.4 เราเริ่มมีบทบาทใน การรำมากยิ่งขึ้นเพราะว่าเพื่อนไปรำ คุณมีกิจกรรมทำ คุณมีความสุข เราเลยเริ่มชอบตั้งแต่ ป.4 เลยครับ”

แรงสนับสนุนจากบุคลากรในสถานศึกษา

คุณครูผลักดันเขาให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการแสดงออกที่อาศัยความปราณีต ความสวยงาม สอดคล้องกับธรรมชาติความถนัดมากขึ้น แต่อาจมีบ้างที่คุณครูบางคนพยายามสอนให้เขาปรับวิธีการแสดงออกให้สอดคล้องกับเพศกำเนิดชายในเรื่องการใช้สรรพนามเรียกตนเอง ในโรงเรียนแห่งนี้ เขามีเพื่อนๆ ที่เป็นมิตร ไม่เคยทำให้เขาสูญเสียความเป็นตัวเอง

“ตอนเรียนประถม ถ้าเป็นคุณครูก็จะไม่ค่อยทำอะไรที่เป็นการเหยียด หรือ Bully แต่จะเป็นการส่งเสริมเสียเป็นส่วนใหญ่ เช่น ท่านรู้ว่าเราเป็นคนต้งต้ง อ่อนแอ้น ไม่ได้เป็นคนที่เป็นผู้ชายขนาดนั้น เขาก็ จะให้เราไปแข่งศิลปะหัตถกรรมที่มันสอดคล้องกับศักยภาพของเรา”

“ผมเป็นคนที่แทนตัวเองกับพ่อแม่ว่า “หนู” ผมเลยแทน ตัวเองกับ ครู อาจารย์ เพื่อนที่โรงเรียนว่า “หนู” แต่ก็ถูกท้วงกลับมาว่า “ต้องแทนตัวเองว่าผมสิ” เพราะ ว่าเพศเป็นผู้ชาย”

การเผชิญกับอคติทางเพศของสมาชิกในครอบครัว

การแสดงบทบาททางเพศของเขาที่ไม่สอดคล้องกับเพศกำเนิดชาย ทำให้เขาตกอยู่ในสถานการณ์ถูกล้อเลียนในครอบครัว ทำให้เขารู้สึกอายและไม่กล้าเป็นตัวของตัวเอง เขาเริ่มต้องปกปิดความชื่นชอบเหล่านี้ไว้เนื่องจากรับรู้ได้ว่า

“ตอนเด็กรู้สึกว่าเขาไม่เป็นตัวของตัวเอง การอยู่กับสังคมก็จะถูกถามตลอดเวลากว่า “จะมีสามี หรือจะมีภรรยา” เราก็ต้องตอบอะไรที่ตรงกัน ซ้ำคือ “มีภรรยา” แต่ก็จะมีครั้งนึงนะ ครบที่ผมตอบไปว่า “มีสามี” พุดออก ไปแบบไม่คิดอะไรเลย แล้วผู้ใหญ่เขาก็ขำกัน เหมือนว่าเขาไม่
เป็นตัวเอง เราารู้สึกอาย”

ไม่ว่าเขาจะได้รับการยอมรับและส่งเสริมในธรรมชาติของเพศสภาพที่รับรู้ถึงความเป็นหญิงจากภายนอกมากเพียงไรเมื่อใช้ชีวิตที่โรงเรียน แต่ครอบครัวยังคงปฏิเสธ ต้องการให้แสดงออกสอดคล้องกับที่ครอบครัวคาดหวังบนเพศกำเนิดชาย ซึ่งสังคมในชุมชนที่เขาอยู่อาศัยมองว่าการร่าเป็นกิจกรรมสำหรับเพศหญิง

“ช่วงป.4 ถึงม.5 จะเป็นช่วงที่ต้องคอยระวัง เปิดเผยตนเองไม่ได้เต็มที่ เพราะว่าทางบ้าน ไม่ยอมรับ จะถูกกีดกันตลอด ว่า “ไปรำทำไม เป็นผู้ชาย” เราถูกกีดกันไม่ให้แสดงออก”

ระยะเวลาเปิดประสบการณ์

การเผชิญกับอคติทางเพศของเพื่อนในสถานศึกษา

ในช่วงแรกที่เริ่มเข้าเรียนชั้นมัธยมในสถานศึกษาแห่งใหม่ เขามีความกังวลใจต่อการรับรู้ทางเพศสภาพของตนที่อยากแสดงความเป็นหญิงออกมาให้ชัดเจนขึ้น เขาถูกเพื่อนนอกชั้นเรียนล้อเลียนเกี่ยวกับการแสดงออกที่มีลักษณะความเป็นหญิงด้วยคำพูดหรือการกลั่นแกล้งเป็นบางช่วง ซึ่งทำให้เขากลัวว่าเพื่อนร่วมชั้นในห้องเรียนใหม่จะไม่ยอมรับในธรรมชาติด้านเพศสภาพที่เขาแสดงออก

“ถูก Bully ว่าเป็นตุ๊ด หรือเวลาเพื่อนเตะฟุตบอลมาโดนก็พูดว่า “เดี๋ยวโดนไอ้ตุ๊ด ระวังมัน
โมโห” จะโดนหนัก สุดช่วง ม.1 พอผ่านช่วง ม.1 ก็ดีขึ้น”

“เราสนใจคนในห้องมากกว่าว่า เขาจะเล่นกับเราไหม เขาจะไม่ชอบเราไหมเพราะผมมองว่า ถ้ามีคนเริ่มจุดประกายคนหนึ่ง คนรอบข้างก็จุดประกายตาม คนนี้เขาล้อเรานะ ผมก็จะเดินหนี ผมคิดในใจว่าเพื่อนจะรังเกียจเราไหม มากกว่าสนใจคำพูดของเขานะครับ มีการต่อล้อต่อเถียงกันบ้างกับคนที่ว่าเรา แต่ไม่ได้เก็บคำพูดมาใส่ใจ แต่เราจะคิดกับคนรอบข้างที่ไม่ได้ว่าเรามากกว่า”

การยืนยันอัตลักษณ์ทางเพศสภาพต่อสังคม

หลังจากผ่านช่วง ม.1 ไป เขาเปิดประสบการณ์การอยู่กับอัตลักษณ์ที่ผสมผสานความเป็นหญิง ผ่านการแสดงออกในหลายพื้นที่ เช่น การลงภาพตัวเองที่สะท้อนภาพลักษณ์ที่มีความเป็นหญิง หรือข้อความเกี่ยวกับบรรณนิยมาทางเพศลงบนสื่อสังคมออนไลน์ การร่วมชมรมนาฏศิลป์ และมีการปรับบุคลิกของตนให้ดูมีความอ่อนหวาน ปรับเครื่องแต่งกายแบบผู้ชายให้มีความนุ่มนวลขึ้น

“ถ้าเริ่มที่เปรี้ยว ๆ เลยกี่ช่วง ม.ต้น ครับ ใส่ชุดลูกเสียยืนทำเดินที่แล้วก็โพสต์ขายาวเหยียดตรง ก็โพสต์ลงรูปทั่วไปเลยครับ โฟสต์รูปที่ออกแนวนุ่มนวล ทั้งการยิ้ม มุมกล้อง ก็จะไปเปิดเผยแพร่ทาง Facebook เสียมากกว่า”

“แสดงผ่านโซเชียลเสียส่วนใหญ่ จะมีการแชร์โพสต์ที่ผู้ชายคนอื่นจะไม่แชร์ เช่น อยากรมีผู้ชายจังเลย และเป็นกรลงรูป ผมก็จะลงรูปที่ดูเป็นผู้หญิงหน่อย”

“การแต่งตัวก็จะแต่งตัวแบบผู้ชายเรียบร้อย ดูแลตัวเอง ทรงเกาหลี่ แต่งแบบนั้นมากขึ้นกว่าเดิม”

การรับเอาอคติจากระบบเพศชายหญิงเข้ามามีอิทธิพลกับการใช้ชีวิต

แม้ว่าจะรู้สึกปลอดภัย วางใจ มั่นใจกับการแสดงท่าทาง การพูด การสื่อสารภาพลักษณ์ตนเองที่ดำรงอยู่ แต่นอกรั้วโรงเรียน เขายังคงกังวลใจกับความคิดของคนในสังคมที่มีต่อความหลากหลายทางเพศ บุคลิกลักษณะภายนอกที่มีความเป็นชายนี้กลายเป็นเส้นขวางกั้นตัวเขาออกจากกลุ่มเพื่อน ทำให้รู้สึกแปลกแยก ไม่สามารถเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเพื่อนผู้หญิง

“รู้สึกว่ามันน้อยใจ ผิดหวังทำไมเราถึงไม่เกิดมาเป็นผู้หญิง ทำไมถึงเกิดมาเป็นแบบนี้

ก็ทำให้เรามองเห็นตัวเองอีกว่าเราดูห่างจากเพื่อน ดูห่างจากโลก ดูห่างจากสังคมจัง”

“บุคลิกของผมจะเป็นผู้ชายเสียส่วนใหญ่ ไม่ค่อยกล้าเข้าบ้านผู้หญิงเท่าไร ไม่ค่อยที่จะกล้าเข้าหาสังคม เพราะพ่อแม่ก็จะมองว่าผมเป็นผู้ชาย ไม่คิดว่าผมเป็นนอนไบนารี จะเป็นช่วงกลัวสังคมรอบข้าง จะทำสิ่งใดไม่ว่าจะการเดินทาง การเข้าร้านค้า ก็จะไม่แสดงออกมาก เหมือนตอนอยู่กับเพื่อนเพราะกลัวถูกมองแล้วจะถูกว่า ถูกมองเหยียดเหมือนไม่ต้อนรับเรา”

การค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ

การเริ่มค้นหาข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้ได้พบกับแนวคิดการใช้ชีวิตจากผู้อยู่บนอัตลักษณ์ ทางเพศหลากหลาย บุคคลนี้เป็นพลังใจที่จะเริ่มเปิดเผยอัตลักษณ์ของตนเองต่อครอบครัวอย่างจริงจัง

“พี่คนนี้เขาเล่าว่า ตอนเด็ก ๆ เขาก็ไม่ได้แสดงออกเป็นเพศที่สาม เขาก็บอกว่า เขาเปิดกับที่บ้านเลยครับ ทำให้เรามองว่าเราก็ควรที่จะเปิดกับที่บ้านเลย เป็นแรงจูงใจเหมือนกัน ในการเปิดกับครอบครัวครับ เพราะเขามองว่าสุดท้าย แล้วถ้าทำไปแล้ว มีความสุข หรือ ไม่มีความสุข พ่อแม่ก็ไม่ได้โกรธเราหรอก เขาแค่อยากให้เราใช้ชีวิต ที่ดีและมีรากฐาน มีความสุขกับชีวิต ไม่ลำบาก ก็คือ เขาบอกว่าให้เราเปิดเผย จะเป็นยังไงก็แล้วแต่ ยังไงวันหนึ่งเขาก็จะยอมรับเรา ให้ได้ครับ”

“ผมจะเป็นคนที่เสพสื่อทั้งด้านบวกและด้านลบที่เกี่ยวกับเพศสภาพ เป็นการสอนแง่คิดทั้งด้านบวกและด้านลบ ด้านบวกเขาก็จะเล่าเรื่องบวกกับให้แง่คิดกับเรา ด้านลบก็จะเป็นการบอกว่าเพศสภาพของเราจะโดนแบบนี้ แบบนี้ แบบนี้นะ แต่เค้าจะให้แง่คิด กับเรามา ผมจะเป็นคนที่เสพสื่อหนักมาก เราก็จะนำเอาความคิดของเขามาใช้”

ระยะเวลาเปิดเผยอัตลักษณ์

ความเข้าใจต่ออัตลักษณ์ทางเพศสภาพ

อย่างไรก็ตาม เมื่อเข้าสู่ช่วงมัธยมปลาย เขากลับชื่นชอบตนเองที่แสดงออกถึงความเป็นกลางทางเพศผ่านภาพลักษณ์ภายนอกได้ เขาสัมผัสได้ถึงตัวตนทางเพศที่แท้จริง ซึ่งช่วงเวลานี้เองเขาไม่ได้มองว่า จะต้องเป็นนิยามตนเองว่าเป็นเพศหญิงหรือเพศชาย เขาเพียงชอบการที่ตนเองได้

ทำหน้าที่ของตัวเองให้ดีที่สุด เริ่มเข้าใจอย่างแท้จริงว่า ที่ผ่านมาเขาเพียงแค่ติดอยู่กับกรอบเพศชายหญิงทางสังคม ทำให้เข้าใจไปว่าการชอบความอ่อนช้อย คือ ความเป็นผู้หญิง การเข้าใจตนเองครั้งนี้ พาให้เขาเป็นตัวเองได้โดยไม่ต้องยึดกับความตึงเครียดที่จะเป็นเพศใดเพศหนึ่ง ไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ให้เป็นผู้หญิง รู้สึกสอดคล้องกับภายในมากขึ้น

“พอเริ่มช่วงม.6 เทอม 2 ที่จะเรียนจบมัธยม เราคิดได้ว่า เราเป็นแบบนี้ดีแล้ว ร่างกายที่เราเป็นอยู่นี้มันดี ไม่ต้องติดยึดกับคำว่าผู้หญิง ผู้ชาย มันอยู่ที่เราดำรงชีวิต อยู่ที่เราเลือก ใช้ชีวิต เพราะเริ่มโตขึ้น ก็เริ่มคิดได้จนถึงปัจจุบัน”

“การโพสต์ก็จะปกติทั่วไป การยิ้มก็ทั่วไปไม่ได้ดูตึงตังแบบตอน ม.ต้นแล้ว เราไม่ได้อยากจะไปเป็นผู้หญิง แค่เป็นแบบนี้ แบบของเรา แค่นี้จริงๆ มีความสุขแล้ว”

“บางที่เราไม่ได้เข้าใจว่าเพศมันไม่ได้มีแค่ผู้หญิงผู้ชาย การพยายามหาทางออกให้ตัวเองด้วยการเอาความชอบในเรื่องการรำ หรือการถูกเลี้ยงมากับเด็กผู้หญิงจนเรารู้สึกคุ้นเคยมากำหนดเพศตัวเอง มันยังทำให้เข้าใจผิดไป”

การเปิดเผยอัตลักษณ์ต่อครอบครัว

การพิสูจน์ให้ครอบครัวได้เห็น ว่ากิจกรรมการรำที่เขารักมาตลอดชีวิต เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ได้รับทุนการศึกษาจากมหาวิทยาลัย ซึ่งในช่วงเวลานี้ครอบครัวเริ่มยอมรับธรรมชาติการแสดงออกทางเพศในแบบที่เขาเป็น ซึ่งเขาเลือกที่จะเปิดเผยอัตลักษณ์ผ่านการลงมือทำ มากกว่าการสื่อสารด้วยคำพูด เช่น การบำรุงผิวพรรณ ปรับภาพลักษณ์การแต่งกาย

“มีการซื้อเสื้อผ้าที่ใส่แบบคนอื่นเขาใส่กันทั่วไปมากขึ้น ไม่ใช่เสื้อผ้าผู้หญิงนะครับ แต่เป็นเสื้อผ้าที่เป็นแบบนอนโบนารีเขาใส่กัน ไม่มีเพศหญิงเพศชาย ผมก็เริ่มซื้อมาใส่มากขึ้น”

“ก็จะมีพวกครีมที่ใช้ดูแลตัวเองมากขึ้น ที่บ้านก็ยอมรับโดยจะเข้ามาถามว่ามันดีหรือ ครีมนี้มันดีหรือ ครีมบางยี่ห้อผมซื้อมามองว่าใช้ได้ ผมก็แบ่งไปให้เขา เขาก็ซื้อไปใช้ตาม เขาก็ เริ่มยอมรับมากยิ่งขึ้น”

“ก่อนที่จะเริ่มเข้ามาหาวิทยาลัยผมเริ่มที่จะเปิดเผยแบบปกติเลย ไม่ได้แคร์ใครแล้ว เพราะถ้าพ่อแม่รู้และรับได้แล้ว ไม่ได้แคร์ว่าคนรอบข้างจะพูดอย่างไรเพราะเราคิดว่าคนใน ครอบครัวมีอิทธิพลกับเรามากที่สุด”

ระยะเวลาบรรลุอัตลักษณ์

ความภาคภูมิใจต่ออัตลักษณ์นอนไปนารี

เขารู้สึกมั่นคงภายในใจ ภูมิใจกับธรรมชาติความผลานชายหญิงในตัวเอง รู้สึกเคารพตนเอง ได้กับการดำรงอัตลักษณ์นอนไปนารีในร่างกายที่มีความเป็นชาย มีอิสระในใจตนกับการเปิดเผยตนเองกับสังคมเพื่อนและครูอาจารย์ในรั้วมหาวิทยาลัยที่เขา กำลังศึกษาอยู่

“ชอบตรงที่ยิ่งโตขึ้น ไม่ต้องปิดบังมากยิ่งขึ้น ทุกคนยอมรับได้ ทำให้เราใช้ชีวิตได้ง่ายยิ่งขึ้น การแสดงออกของเราที่สื่อว่าเป็นอัตลักษณ์นอนไปนารี ทุกคนยอมรับเรา ยิ่งโตขึ้น ทุกคนยิ่งยอมรับสังคมโซเชียล รวดเร็วและการยอมรับก็เปิดกว้างมากขึ้นจากยุคก่อน ยิ่งโตขึ้น ยิ่งชอบตัวเอง”

“รู้สึกชอบนะครับ ดูเหมือนเป็นคนเก่ง ทำอะไรก็ได้ เป็นธรรมชาติมากที่สุด ดูเป็นสิ่งที่ช่วยให้รุ่นน้องที่เป็นแบบผมได้รับการยอมรับยิ่งขึ้น การแสดงพฤติกรรมออกมา ทำให้ สังคมมองเห็น เปิดใจ เปิดโลก ผมมองว่า ผมเป็นสิ่งที่ช่วยให้คนรุ่นหลังได้มีชีวิต การเดินทางบนอัตลักษณ์นี้ที่ดียิ่งขึ้น”

ความเป็นอิสระจากความคาดหวังทางสังคม

เขาเลือกที่จะไม่นำเอาการแสดงออกถึงอคติทางเพศของบุคคลในสังคมเข้ามา มีอิทธิพลต่อจิตใจอีกต่อไป เขามองสถานการณ์เหล่านี้ด้วยมุมมองที่เข้าใจในประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่างกันระหว่างตัวเขากับบุคคลเหล่านั้น

“คนเราแต่ละคนได้รับการอบรมสั่งสอนมาแตกต่างกัน ถ้าเราคิดได้และไม่ตอบได้ เราก็ชนะเขา ยิ่งเราตอบได้ก็เหมือนเป็นการลดทอนคุณค่าของตัวเอง เขาอาจจะเติบโตมาใน สังคมที่ใช้ความรุนแรง ก็จะคิดแบบนี้เพื่อให้เกิดพลังบวกกับตัวเอง ไม่ไปปะทะกับคนอื่น เป็นแรงผลักดันให้ผม สามารถใช้ชีวิตแบบปกติทั่วไปโดยไม่ได้ใส่ใจคำพูดด้านลบที่มากกระทบ”

การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนทางสังคมเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ: การสร้างภาพลักษณ์ของผู้มีความหลากหลายทางเพศในทิศทางบวก

เรามองว่าการวางตัว การประพฤติตัวให้เหมาะสมในสังคมที่ทุกคนยังต้องใช้ชีวิตร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนภาพลักษณ์ให้แก่ผู้มีความหลากหลายให้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้ ทำให้เขาเคารพให้เกียรติตนเองและผู้อื่นทั้งในด้านความคิดและการกระทำ

“ผมขับเคลื่อนผ่านการกระทำที่แสดงออกมาตลอด ช่วงม.ต้นก็ขับเคลื่อนผ่านการกระทำน้อย แต่พอเริ่มโตขึ้นก็แสดงออกผ่านการกระทำมากขึ้น เพื่อให้คนยอมรับอัตลักษณ์ของเรา ให้กลุ่มอัตลักษณ์ แบบเราได้มีจุดยืนในสังคม”

“ผมก็ไม่ได้ต้องการที่จะเรียกรังสีหรือมีสิทธิมากกว่าคนอื่นนะครับ มีชายหญิงนะ ดีแล้ว แต่เพศที่สาม, นอนไบนารี, ทรานส์เจนเดอร์ เราก็ยอมรับที่จะเข้าห้องหญิง พวกเราที่ทำพฤติกรรมที่ไม่ดีออกมา เช่น วิวายวาย ยืนขวางหน้ากระจก ยืนขวางไม่ให้ คนอื่นเข้า ทำให้สังคมยังไม่ยอมรับ ถ้าทุกคนให้เกียรติคนอื่น ก็จะไม่มีปัญหานี้ออกมา การเรียกรังสีก็สำคัญแต่ไม่ต้องเคารพคนอื่นด้วย”

นอกจากนี้ เขาเริ่มรับรู้การขับเคลื่อนสิทธิต่างๆ ของผู้มีความหลากหลายทางเพศ มองว่ามีความจำเป็นที่ต้องสร้างพื้นที่การรับรู้เรื่องราวที่คนในสังคมส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจ จึงเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์เข้ามาเป็นเครื่องมือในการช่วยแชร์ข่าวสารความเคลื่อนไหวต่างๆ ให้สังคมได้รับทราบ

“เริ่มมารู้เรื่องพวกนี้ตอนมหาวิทยาลัยแล้วครับ ที่เขาเรียกรังสีเสรีภาพ การจดทะเบียน สมรสของคนเพศเดียวกัน ก็มีแฮชแท็กเพื่อให้เขารู้ว่าเราเป็นอีก 1 เสียง สะท้อนนะ”

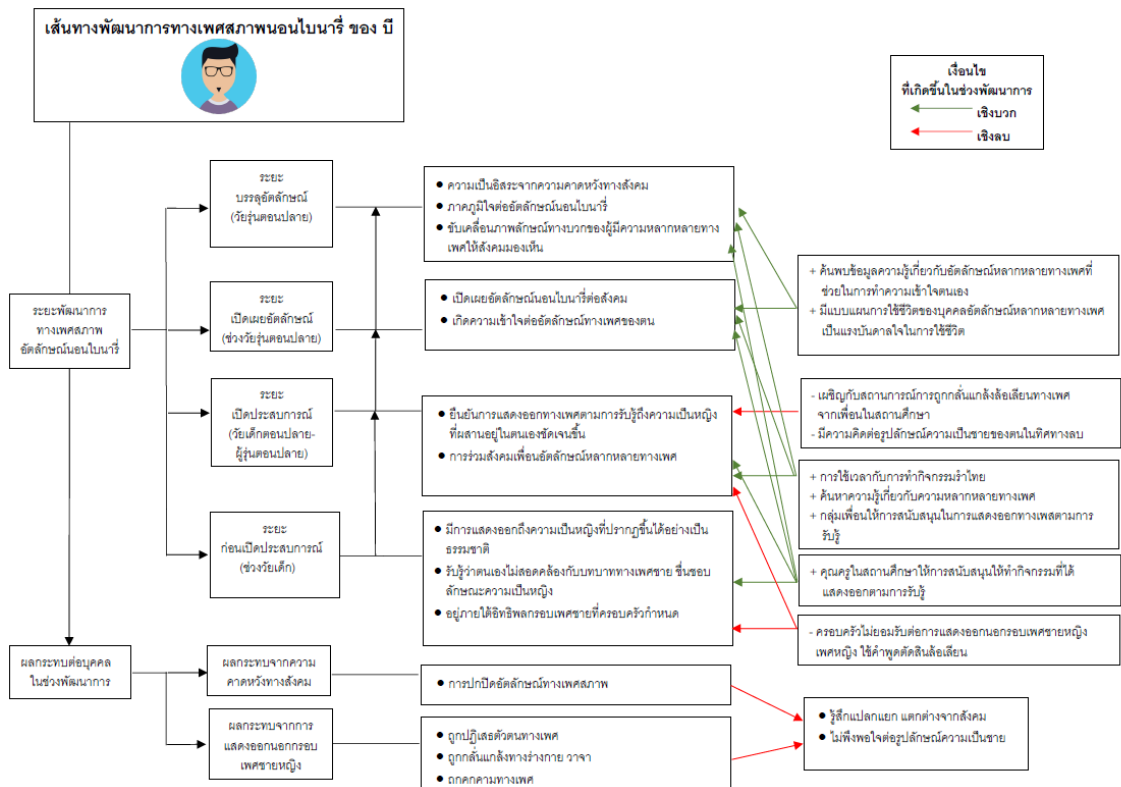
“ถ้าไม่มีการเรียกร้อง การออกเสียงก็จะไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมมากขนาดนี้ การที่คนออกมาเรียกร้อง ทำให้คนในสังคมมองเห็นถึงความเป็นคน ทำให้หลายสิ่งหลายอย่าง ถูกยอมรับยิ่งขึ้น ถ้าเรายังเงิบ ๆ อยู่ คนก็จะมองว่าผิดเพศ การเรียกร้องออกมาเรื่อย ๆ มันดีต่อการพัฒนาอัตลักษณ์ของบุคคล”

จากเส้นทางการพิสูจน์ตัวตนที่ไม่เคยสิ้นหวังกับการถูกปฏิเสธจากครอบครัว การรอคอยการยอมรับมาทั้งชีวิต ในวันนี้เขาได้รับความเข้าใจจากครอบครัว ได้กำลังใจจากเพื่อนรอบข้าง การได้ชื่อว่าเป็น “นักเรียนทุน” ได้พิสูจน์ให้ทุกคนได้เห็นแล้วว่า ความมั่งคั่ง ความมุ่งมั่นที่ฝึกลงอยู่ในกายนี้ ได้พาให้เขา พัฒนาทักษะความสามารถและพลังใจ ที่จากนี้ไปจะต่อยอดพาให้เติบโตสู่เส้นทางการทำงาน ที่เขาเองก็ยังไม่รู้ว่าจะเป็นอย่างไรต่อไปกับการเติบโตในอนาคต

“ปัจจัยในการส่งเสริมผมมองว่าหลายด้าน ทั้งตัวเองที่ต้องมีความกล้า ครอบครัวที่สนับสนุนในเรื่องของคนรอบข้าง ถ้าทุกคนไม่ได้ยอมรับก็จะยืนอยู่จุดนี้ไม่ได้เหมือนกัน เพราะ เราต้องใช้ชีวิตในสังคม ทุกอย่างเป็นสิ่งส่งเสริมให้ผมมาอยู่จุดนี้ได้ครับ”

“มหาวิทยาลัย ช่วงปี 1 มีอาจารย์ท่านหนึ่งบอกกับผมว่าให้ผมคิดเยอะ ๆ ก็ได้คำนี้ของอาจารย์ ทำให้ผมคิดได้ เวลาที่โดนกระทำด้านลบ ผมมองว่าการคิดเยอะ ๆ ของผม คือ จุดแข็งที่ทำให้ผมสามารถต่อสู้กับสิ่งต่าง ๆ ได้ ทำให้ผมดำรงชีวิตได้อยู่ทุกวันนี้”

“ตัวเราเองครับ ถ้าเราไม่ยอมรับในอัตลักษณ์ของตัวเอง ไม่กล้า ไม่คิดจะเริ่ม ก็จะเป็นปมภายในใจตัวเอง เป็นอุปสรรคแรกเลยครับ หากเราไม่เริ่มเราก็จะผ่านอุปสรรคอื่น ๆ ไปไม่ได้เลยครับ”

ภาพประกอบ 11 เส้นทางพัฒนาการด้านเพศสภาพของ บี

บทสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลประวัติชีวิต

ผู้เข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินช่วงเวลาของพัฒนาการทางเพศสภาพ 4 ระยะ แบบไม่เรียงตามลำดับ เนื่องจากพบว่า ผู้ให้ข้อมูลทุกคนเริ่มต้นพัฒนาการจากระยะก่อนการเปิดประสบการณ์ แต่เมื่อเข้าสู่ระยะของพัฒนาการในช่วงการเปิดประสบการณ์ พบว่า บุคคลบางส่วนมีพัฒนาการระยะนี้คู่ขนานไปกับช่วงการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี รวมถึงมีบุคคลบางส่วนเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศสภาพหลายครั้งไปตามการค้นหาข้อมูลอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในช่วงระยะการเปิดประสบการณ์ ที่ทำให้บุคคลมีกระบวนการถอยกลับและเดินทางไปมาระหว่างระยะการเปิดประสบการณ์และระยะการเปิดเผยอัตลักษณ์ จนกระทั่งค้นพบว่าตนเองอยู่ในนิยามอัตลักษณ์นอนไบนารี จึงนำไปสู่ระยะการบรรลุอัตลักษณ์ได้ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลทุกคนเข้าสู่ระยะการบรรลุอัตลักษณ์เป็นระยะท้ายของพัฒนาการทางเพศสภาพ

ระยะก่อนการเปิดประสบการณ์

ผู้ให้ข้อมูลทุกคนมีจุดเริ่มต้นจากระยะก่อนการเปิดประสบการณ์ที่เกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็กเป็นช่วงเวลาที่บุคคลแสดงออกทางเพศตามธรรมชาติ สังเกตได้จากการที่บุคคลแสดงออกถึงความ เป็นหญิงชายผสมกันให้เห็นผ่านพฤติกรรมต่างๆ เช่น การเล่นของเล่นสำหรับทุกเพศ การ

ซึ่งชอบเสื้อผ้าและการแสดงออกของเพศอื่น เป็นการแสดงออกที่มักจะไม่สอดคล้องกับบทบาทที่สังคมคาดหวังให้เป็นไปตามเพศกำเนิด ซึ่งบุคคลเองยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการแสดงออกและการรับรู้ทางเพศของตนที่ปรากฏขึ้น

ปัจจัยด้านครอบครัวทั้งในด้านความสัมพันธ์ที่ตีระหว่างครอบครัวกับบุตรหลาน ความเข้าใจ การยอมรับ และการสนับสนุนให้บุคคลสามารถแสดงออกทางเพศได้ตามธรรมชาติ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้บุคคลพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศสภาพได้สอดคล้องกับการรับรู้ของตน ในขณะเดียวกัน บุคคลที่ไม่ได้รับแรงสนับสนุนทางครอบครัว ถูกระงับยับยั้งการแสดงออกทางเพศตามธรรมชาติก่อนการรับรู้ของบุคคล และพยายามวางกรอบบทบาทเพศหญิงหรือชายให้แก่บุคคล ส่งผลให้บุคคลนั้นเริ่มเกิดความกังวลใจ ไม่สบายใจ สับสน รับรู้ว่าตนเองแสดงออกบทบาททางเพศไม่สอดคล้องกับที่สังคมคาดหวังให้เป็น และจำเป็นต้องนำเอาแบบแผนการแสดงออกบทบาททางเพศบนกรอบเพศชายหญิงนี้เข้ามามีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิต

ข้อจำกัดด้านวัยวุฒิกลายเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้บุคคลไม่มีทางเลือกมากนักในการรับมือกับอิทธิพลทางสังคมที่เกิดขึ้นในระยะนี้ จึงทำให้ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เลือกที่จะปกปิดอัตลักษณ์ตามการรับรู้ของตนและเริ่มแยกตนเองออกจากกลุ่มสังคมเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตตามความคาดหวังทางสังคม ซึ่งการรับมือดังกล่าวขวางกั้นการแสดงออกทางเพศตามธรรมชาติการรับรู้ของบุคคล ดังนั้น ปัจจัยด้านครอบครัวจึงเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญต่อกระบวนการของพัฒนาการทางเพศนอนไบนารี

ระยะการเปิดประสบการณ์

การเข้าสู่ระยะการเปิดประสบการณ์การรับรู้สภาพของตน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่จะเข้าสู่ระยะนี้ได้ตั้งแต่ช่วงวัยเด็กตอนปลายและแต่ละคนใช้เวลาดำเนินพัฒนาการระยะนี้ไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและปัจจัยด้านบุคคลจากประสบการณ์การเรียนรู้ในชีวิต บางคนดำเนินระยะการเปิดประสบการณ์ได้แล้วสิ้นภายในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย ในขณะที่บางคนดำเนินการระยะนี้ต่อเนื่องไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ตอนกลาง

ในระยะนี้ บุคคลเริ่มเปิดประสบการณ์การแสดงออกทางเพศนอกกรอบเพศชายหญิง อย่างเช่น การแต่งตัว การไว้ทรงผม การทำกิจกรรมที่ผสมผสานลักษณะความเป็นชายหญิง ไม่ยึดอยู่ในกรอบเกณฑ์ของการแสดงออกทางเพศแบบชายหรือหญิง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จะปรับเปลี่ยนหาแนวทางทางแสดงออกให้สอดคล้องกับการรับรู้เพศสภาพของตนได้มากขึ้น ซึ่งการได้มองเห็นแบบอย่างของผู้มีความหลากหลายทางเพศในสถานศึกษาเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้บุคคลได้สังเกตลักษณะความหลากหลายทางเพศมากขึ้น รวมถึงการเริ่มค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับผู้มีความ

หลากหลายทางเพศจากแหล่งข้อมูลข่าวสารทางอินเทอร์เน็ต สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้ตนเองสามารถทำความเข้าใจกับลักษณะความหลากหลายทางเพศที่ปรากฏขึ้นกับตนเองทั้งในเรื่องสรีระ เพศ รสนิยมทางเพศ การรับรู้เพศสภาพ และวิธีการแสดงออกที่สอดคล้องกับตนเอง

บุคคลเริ่มเปิดโอกาสให้ตนเองได้ลองใช้ชีวิตไปตามอัตลักษณ์ที่มีความใกล้เคียงกับการรับรู้ของตน บางบุคคลใช้เวลากับการทดลองแสดงออกบนอัตลักษณ์ทางเพศในกลุ่มต่างๆ จนทำให้เข้าใจได้ว่าตนเองไม่ได้มีธรรมชาติการแสดงออกของกลุ่มอัตลักษณ์นั้นๆ อย่างแท้จริง ช่วงเวลานี้ บุคคลใช้เวลาในการค้นหาค้นหาอัตลักษณ์ของตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้ให้ข้อมูลที่อยู่ในช่วงอายุ 28 ปี ขึ้นไป ที่อยู่ในช่วงวัย Generation X และ Y จะเป็นกลุ่มที่ใช้เวลาออกค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศยาวนานกว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่อยู่ในช่วงอายุไม่เกิน 24 ปี เนื่องจากมีการเผยแพร่และการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพต่างกันจากความทันสมัยของเทคโนโลยีด้านข้อมูลข่าวสารดิจิทัลที่เปลี่ยนไปจากในอดีต

แม้ตัวบุคคลเองก็ยังไม่สามารถระบุตนเองได้ว่าอยู่ในนิยามอัตลักษณ์ใด แต่บุคคลจะใช้การแสดงออกตามการรับรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ มาเป็นวิธีการยืนยันเพศสภาพของตนให้สังคมได้มองเห็นและรับรู้ถึงตัวตนทางเพศที่ดำรงอยู่นอกกรอบเพศชายหญิง ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ใช้แนวทางการยืนยันตนเองทางสังคมด้วยการนำเสนอภาพลักษณ์ภายนอก การใช้สรรพนามคำเรียกที่มีความเป็นกลางทางเพศ และมีผู้ให้ข้อมูลบางส่วนที่ใช้แนวทางการยืนยันตนเองด้วยการใช้ยาฮอร์โมนเพื่อให้อวัยวะมีการเปลี่ยนแปลงออกจากความเป็นชายหรือความเป็นหญิงตามเพศกำเนิด

อย่างไรก็ตาม การแสดงออกและการยืนยันเพศสภาพที่ดังกล่าวนี้ ทำให้บุคคลต้องเผชิญกับอคติทางสังคมหลายด้าน ได้รับผลกระทบจากความคาดหวังทางสังคมหลายทิศทาง เช่น การถูกครอบครัวยุติและไม่ยอมรับการแสดงออกทางเพศ การถูกกลุ่มคนในสถานศึกษาตัดสินตีตราทางเพศ กลั่นแกล้งรังแก คุกคามทางเพศ หรือการต้องเผชิญหน้ากับอิทธิพลทางสภาพสังคมโดยทั่วไปที่ยึดถือแนวทางการใช้ชีวิตบนระบบเพศชายหญิง จนในท้ายที่สุดแล้วทำให้บุคคลกลายเป็นผู้ที่ต้องเผชิญกับความกลัว ความกังวลใจ การสูญเสียตัวตน ระยะเวลาบุคคลต้องเผชิญกับอคติทางเพศของคนในสังคมอย่างมาก ยากที่จะหลีกเลี่ยง การต้องต่อสู้กับอิทธิพลทางสังคมและการรับเอาอิทธิพลเหล่านั้นเข้ามา มีผลกับจิตใจเช่นนี้ บุคคลจึงต้องการแรงสนับสนุนทางใจอย่างมากจากบุคคลรอบข้าง ที่จะช่วยให้กระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์นี้ให้ดำเนินผ่านไป

การรวมกลุ่มเพื่อนหรือกลุ่มสังคมที่อยู่ในประสบการณ์บนความหลากหลายทางเพศเพื่อพูดคุย แลกเปลี่ยน ให้การสนับสนุนซึ่งกันและกันในการใช้ชีวิต จึงมีส่วนสำคัญอย่างมากในระยะนี้

ผู้ให้ข้อมูลที่ได้รับแรงสนับสนุนให้แสดงออกได้อย่างสอดคล้องจากหลายฝ่าย ทั้งจากสมาชิกครอบครัว จากกลุ่มบุคคลในสถานศึกษาจะขับเคลื่อนพัฒนาการอัตลักษณ์นอนไบนารีได้อย่างต่อเนื่อง

นอกจากแรงสนับสนุนทางสังคมแล้ว แต่ละบุคคลยังนำปัจจัยภายในของตนเองมาใช้ในรับมือกับการเผชิญหน้ากับอคติทางเพศของสังคม เช่น การยอมรับชื่นชมตนเองได้ การเลือกใช้เวลากิจกรรมที่ชอบ การปรับมุมมองและวิธีคิดของตนเองต่อสถานการณ์ต่างๆ ที่เข้ามากระทบ เพื่อให้การเติบโตด้านอัตลักษณ์นอนไบนารีดำเนินต่อไปได้

ระยะเวลาเปิดเผยอัตลักษณ์นอนไบนารี

ระยะเวลาเปิดเผยอัตลักษณ์เป็นช่วงเวลาที่บุคคลผ่านประสบการณ์การแสดงออกนอกกรอบเพศชายหญิงและทำการการยืนยันเพศสภาพของตนเองมาอย่างต่อเนื่อง จนสามารถเข้าใจและยอมรับต่อความรู้สึกนึกคิดและการแสดงออกทางเพศของตนที่ไม่ได้อยู่ในกรอบเพศชายหญิงได้ สามารถรับรู้ความแตกต่างในการรับรู้เพศของตนที่ไม่เหมือนกับการรับรู้เพศของกลุ่มอัตลักษณ์อื่น ซึ่งความเข้าใจที่เกิดขึ้นได้นี้เป็นผลมาจากการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับมิติเพศจนได้ค้นพบนิยามอัตลักษณ์นอนไบนารี ที่ทำให้สามารถระบุนิยามอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตนเองได้ในท้ายที่สุด

การดำเนินในขณะนี้สามารถเกิดขึ้นกับบุคคลได้ตั้งแต่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ ขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมของบุคคลนั้น ดังที่ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนที่ครอบครัวมีความเข้าใจและยอมรับการแสดงออกทางเพศของบุตรที่ออกนอกกรอบเพศชายหญิงได้ตั้งแต่เด็ก จะสามารถเปิดเผยอัตลักษณ์ของตนได้โดยไม่ต้องออกค้นหานิยามอัตลักษณ์ทางเพศใดให้แก่ตนเอง แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนที่ได้รับแรงสนับสนุนจากครอบครัวให้แสดงออกทางเพศตามการรับรู้ได้อย่างเป็นอิสระ ยังคงมีความสงสัยต่อความรู้สึกภายในตนเองกับลักษณะการแสดงออกของตน จะใช้เวลาในการเรียนรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศในกลุ่มต่างๆ เพื่อให้ตนเองเกิดความเข้าใจในประเด็นนี้และสามารถตอบคำถามที่ตนเองสงสัยได้

กระบวนการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันไป บุคคลบางส่วนเลือกที่จะบอกเล่าเรื่องราวนิยามอัตลักษณ์นอนไบนารีต่อสังคมด้วยความรู้สึกยินดีและดีใจกับข้อมูลที่ค้นพบ รวมถึงมีความตั้งใจที่จะส่งต่อความรู้และความมั่นใจให้แก่บุคคลที่กำลังค้นหาตัวตนในรูปแบบเดียวกับเขา ในขณะที่บุคคลบางส่วนเลือกที่จะเปิดเผยอัตลักษณ์นอนไบนารีเฉพาะกับกลุ่มเพื่อนสนิทหรือคนที่ตนเองไว้วางใจ ซึ่งบางส่วนเลือกใช้การเปิดเผยตนเองบนอัตลักษณ์นอนไบนารี ผ่านการแสดงออกบทบาททางเพศนอกกรอบเพศชายหญิง หรือการพิมพ์ข้อความตัวอักษรผ่านสื่อสังคมออนไลน์ส่วนตัว มากกว่าที่จะสื่อสารด้วยคำพูด

ระยะการบรรลุอัตลักษณ์

บุคคลสามารถเข้าสู่ระยะการบรรลุอัตลักษณ์ได้ตั้งแต่ช่วงวัยรุ่นตอนปลายไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ เป็นช่วงเวลาที่บุคคลค่อยๆ ก้าวข้ามผ่านอคติทางเพศของสังคมที่ผ่านมา กลายเป็นความภาคภูมิใจต่อเส้นทางการฟันฝ่าประสบการณ์ชีวิตบนอัตลักษณ์นอนโบนารี แม้บุคคลยังต้องเผชิญกับอคติทางเพศเหล่านั้นในปัจจุบัน แต่ไม่ได้นำเอาเสียงของสังคมเข้ามามีผลกับจิตใจและการใช้ชีวิตอีกต่อไป เปิดกว้างและให้ความเข้าใจต่อมุมมองทางเพศของบุคคลในสังคมที่ยังคุ้นเคยกับระบบเพศแบบชายหญิง ใช้ชีวิตได้อย่างเป็นอิสระจากความคาดหวังทางสังคม เลือกลำเส้นทางการใช้ชีวิตให้กับตนเองบนอัตลักษณ์นอนโบนารี ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนทำการยืนยันตนเองอย่างต่อเนื่องด้วยการเปลี่ยนแปลงสรีระร่างกายของตนตามที่ใจปรารถนา

ในช่วงเวลานี้ บุคคลจะแสดงออกถึงการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมผู้มีความหลากหลายทางเพศ ให้ความสำคัญต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมการขับเคลื่อนทางสังคมเพื่อสร้างการรับรู้ถึงการปรากฏตัวของอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนโบนารีในสังคม มีแรงผลักดันจากการได้รับผลกระทบทางสังคมที่ขาดความรู้เกี่ยวกับกลุ่มเพศหลากหลาย บุคคลบางส่วนเริ่มทำการขับเคลื่อนด้านการสร้างชุมชนผู้มีความหลากหลายทางเพศเพื่อให้ความรู้ข่าวสารต่างๆ บุคคลบางส่วนให้การช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้มีความหลากหลายทางเพศมาตั้งแต่ในช่วงเวลาที่ออกค้นหาความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ ซึ่งลงมือขับเคลื่อนมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ทุกคนต่างมีความหวังที่จะเห็นสังคมยอมรับการอยู่ร่วมกันของทุกอัตลักษณ์ทางเพศได้อย่างเท่าเทียม

ส่วนที่ 2 พัฒนาการทางเพศสภาพอัตลักษณ์นอนโบนารี

จากการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic Analysis) ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลอัตลักษณ์นอนโบนารี จำนวน 9 คน แสดงข้อค้นพบที่เกิดขึ้นในพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ 2 ประเด็นหลัก ตามรายละเอียด ดังนี้

1) กระบวนการของพัฒนาการด้านการรับรู้ทางเพศสภาพ ที่มีช่วงเวลาเกิดขึ้น 4 ระยะ ดังนี้

1.1) ระยะก่อนเปิดประสบการณ์ พบ 4 ประเด็นย่อย คือ

(1) ความไม่เข้าใจต่อมิติเพศ

(2) การแสดงออกทางเพศตามธรรมชาติก่อนการรับรู้เพศสภาพ

(3) การตกอยู่ภายใต้อิทธิพลด้านกรอบเพศที่สังคมกำหนด พบ 2 หัวข้อ คือ

- การรับรู้เพศจากอิทธิพลของระบบเพศชายหญิง

- การใช้ชีวิตบนระบบเพศชายหญิง

- (4) การรับรู้เพศสภาพไม่สอดคล้องตามความคาดหวังจากสังคม
- 1.2) ระยะเปิดประสบการณ์ พบ 4 ประเด็นย่อย คือ
- (1) การแสดงออกนอกกรอบเพศชายหญิง
  - (2) การเข้าร่วมสังคมผู้มีความหลากหลายทางเพศ
  - (3) การค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับมิติเพศ
  - (4) การยืนยันเพศสภาพ
- 1.3) ระยะเปิดเผยอัตลักษณ์นอนไบนารี พบ 2 ประเด็นย่อย คือ
- (1) การเปิดเผยอัตลักษณ์ต่อสังคม
  - (2) ความเข้าใจต่ออัตลักษณ์ทางเพศสภาพ
- 1.4) ระยะการบรรลุอัตลักษณ์ พบ 3 ประเด็นย่อย คือ
- (1) ความเป็นอิสระจากความคาดหวังทางสังคม
  - (2) การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนทางสังคมเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ
  - (3) ความภาคภูมิใจต่ออัตลักษณ์
- 2) ผลกระทบที่เกิดขึ้นในช่วงระยะของพัฒนาการ พบ 2 ประเด็นย่อย คือ
- 2.1) ผลกระทบจากความคาดหวังทางสังคม พบ 2 หัวข้อ
    - (1) การปกปิดธรรมชาติการแสดงออกทางเพศของตน
    - (2) การแยกตัวออกจากสังคม
  - 2.2) ผลกระทบจากการแสดงออกนอกกรอบเพศชายหญิง

ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาพัฒนาการทางเพศสภาพอัตลักษณ์นอนไบนารี ตามรายละเอียด ดังนี้

ประเด็นหลักที่ 1 กระบวนการของพัฒนาการด้านการรับรู้ทางเพศสภาพ ปრაภฏขึ้น 4 ระยะ

1.1 ระยะก่อนการเปิดประสบการณ์

ระยะก่อนการเปิดประสบการณ์ หมายถึง ช่วงเวลาที่บุคคลยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับมิติเพศในด้านต่าง ๆ เช่น การรับรู้ทางเพศสภาพ เพศกำเนิด เพศวิถี มีการแสดงออกทางเพศไปตามธรรมชาติที่รับรู้โดยตรงไปตรงมา ซึ่งภายหลังเมื่อเริ่มเกิดกระบวนการเรียนรู้เพศของตนเองไป ตามการกรอบเพศทางสังคม ทำให้จำเป็นต้องแสดงออกให้สอดคล้องกับความคาดหวังทางสังคมตามเพศกำหนด และเริ่มรับรู้ว่าตนเองมีการรับรู้เพศไม่สอดคล้องกับเพศบนระบบชีวชายหญิง เกิด

ความรู้สึกกังวล สับสน กังวลใจ อาจเริ่มปกปิดอัตลักษณ์ของตนหรือเริ่มถอยห่างออกจากสังคม ระยะเวลานี้จะปรากฏขึ้นในช่วงวัยเด็ก

ข้อมูลในระยะก่อนเปิดประสบการณ์ ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวไว้ 4 ประเด็นย่อย ดังนี้

ประเด็นย่อยที่ 1 ความไม่เข้าใจต่อมิติเพศ

ความไม่เข้าใจต่อมิติเพศ หมายถึง บุคคลไม่มีความรู้หรือความเข้าใจใดๆ ในการอธิบายเพศของตนทั้งในเรื่องเพศสรีระ การรับรู้เพศ ความชื่นชอบทางเพศ มีการแสดงออกทางเพศอย่างเป็นธรรมชาติโดยไม่มียังไม่มีการรับรู้ที่ตนเองกำลังแสดงออกบทบาททางเพศในอัตลักษณ์ใด ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้

“ครูมาถามว่าเป็นเพศอะไรถึงไม่เขียนคำนำหน้าชื่อ อันนั้น คือ ชัดที่สุด แต่ว่าหนูก็รู้สึกว่า หนูก็เป็นตัวของตัวเองมาเรื่อยๆ จนมีคนมาตั้งคำถามนั้นแหละ ทำให้หนูรู้สึกว่า อ้าวแล้วหนูเป็นอะไรนะ” (อี)

“ตอนเกิดมาไม่มีช่องคลอดค่ะ แล้วก็... เขาก็มีการนัดพูดคุยกับหมอเพื่อวางแผนที่จะทำช่องคลอดเทียม ซึ่งการผ่าตัดทำช่องคลอดเทียมมันก็จะเริ่มช่วงอายุ ขวบ 4 ก็ยังเด็กมาก เราก็ไม่รู้ว่าคืออะไร ไม่รู้ว่าเพศคืออะไร” (ไอ)

“ถ้าย้อนกลับไปครั้งแรกที่รู้สึกตัว ก็คือ ตอนอายุ 5 ขวบ ก่อนหน้านั้นเนี่ยเราไม่ได้รู้สึกเลยว่าเราเป็นเพศอะไร ไม่เข้าใจว่าเพศคืออะไร” (เจ)

“เรียกได้ว่าตั้งแต่เกิดจนถึงช่วงเด็กตอนนั้นยังไม่เคยรู้เลยว่า เออ ความรักเป็นยังไงหรือแบบเพศสภาพ หรือแบบอะไรพวกเนี่ยเป็นยังไง เพราะเราก็คิดว่าเราก็ปกติเดินมาไปเรียน ไปเรียนพิเศษ กลับบ้านนอน แล้วมันคือเรื่องชีวิตแค่นี้เองของเรา” (เอ)

“เป็นผู้หญิงที่ไม่ได้แบบเป็นผู้หญิงนะ คือในโรงเรียนมันก็จะมีรุ่นพี่ที่เป็นเหมือนทอมๆ เราก็รู้สึกว่าเออเขาเท่ เป็นเหมือนไอดอลมากกว่าที่เราจะไปชอบเขาในแบบเชิงว่าเป็นแฟนเขาอะไรก็เลยรู้สึกว่า เอ๊ย หรือว่าเราเป็นทอมหรือเปล่า ไม่รู้เลยว่าที่เป็นอยู่ตอนนั้นเรียกว่าอะไร มันไม่ได้เข้าใจอะไรอะไรพวกนี้ ก็พูดไปตามที่เคยมีคนพูดกัน” (เค)

ประเด็นย่อยที่ 2 การแสดงออกทางเพศตามธรรมชาติก่อนการรับรู้เพศสภาพ

การแสดงออกทางเพศตามธรรมชาติก่อนการรับรู้เพศสภาพ หมายถึง บุคคลแสดงออกทางเพศไปตามการรับรู้ภายในที่มีความผสมผสานระหว่างความเป็นชายและหญิงอย่างเป็นธรรมชาติ โดยที่ยังไม่นำกระบวนการทางสังคมเข้าไปมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิด เช่น การแสดงออกถึงความชื่นชอบในข้าวของเครื่องใช้ การชื่นชอบและเลียนแบบลักษณะการแสดงออกหรือบุคลิกของบุคคลที่ตนเองอยากเป็น แสดงบทบาททางเพศตามความรู้สึกนึกคิด ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้

“ตอนเด็กเนี่ยเราเล่นทั้งตุ๊กตา เล่นทั้งหุ่นยนต์ คือเราเล่นของเล่นรวมผสมกันหมดเลย เราไม่ได้สนใจหรอกว่าของเล่นเนี่ยสำหรับเพศอะไร” (เจ)

“ตอนประถมเราอยากสวมใส่เสื้อผ้าผู้หญิง ลูกไม้ บรา บางวันก็ไปเอามาสวมใส่ข้างใน แล้วทับด้วยเสื้อผู้ชาย ชุดนักเรียนข้างนอก” (เอช)

“ที่โรงเรียนเขามีกิจกรรมการเต้น คือเราก็จะเป็นคนที่ชอบ...ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมเชียร์ลีดเดอร์ กิจกรรมของโรงเรียน เราก็จะเป็นคนที่ คือเป็นคนเสนอตัวเลยว่า ผมอยากเป็นนะ ผมอยากทำนะ...แล้วก็คิดว่ากิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ผู้ชายก็คงทำกันมั้ง คือเราก็ไม่รู้ที่เราค่อนข้างแตกต่างจากเด็กผู้ชายทั่วไปนะครับ” (จี)

“ตอนนั้นหนูชอบกางเกงลายทหารตัวหนึ่งมาก...แล้วก็เรื่องเสื้อผ้า หนูจะคิดว่ากางเกงตลอด แล้วก็เสื้อจะชอบสีแนวเอิร์ธโทนตั้งแต่เด็กอยู่แล้ว แค่นั้นไม่รู้จักคำว่าเอิร์ธโทน” (อี)

“วันไหนเราอยากจะทำตัวยังไง หรือวันไหนเราอยากจะเป็นอะไร วันนี้พูดครับนะ วันนี้แต่งเป็นเจ้าหญิง เราก็เป็นแบบนั้นผสมกันไป” (เค)

ด้านที่ 3 การตกอยู่ภายใต้อิทธิพลด้านกรอบเพศที่สังคมกำหนด

การตกอยู่ภายใต้อิทธิพลด้านกรอบเพศที่สังคมกำหนด หมายถึง การที่บุคคลได้รับอิทธิพลทางสังคมให้เกิดการรับรู้เพศของตนเองอยู่เพียงบนกรอบเพศแบบชายหญิง จำเป็นต้องแสดงออกภาพลักษณ์ภายนอกให้สอดคล้องกับความคาดหวังจากสมาชิกในครอบครัวและชุมชนที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ ที่ส่งผลให้บุคคลเกิดความรู้สึกสงสัยกับปฏิกิริยาทางสังคม เกิดความไม่

สบายใจกับการต้องแสดงออกให้เป็นที่ไปตามที่สังคมบอกกล่าว ที่นำไปสู่การเลือกปกปิดเพศสภาพของตนเองหรือถอยห่างจากสังคม

การที่บุคคลต้องใช้ชีวิตอยู่ภายใต้อิทธิพลกรอบเพศที่สังคมกำหนด พบ 2 หัวข้อย่อยปรากฏขึ้น ดังนี้

1. การรับรู้เพศจากอิทธิพลของระบบเพศชายหญิง

การรับรู้เพศจากอิทธิพลของระบบเพศชายหญิง หมายถึง การที่บุคคลรับรู้เพศของตนเองผ่านบุคคลหรือสังคมนรอบตัวที่ดำเนินชีวิตบนกรอบเพศแบบชายหญิง ไม่ได้เป็นการรับรู้ที่เกิดจากสำนึกทางเพศของตนเองอย่างแท้จริง การรับรู้เหล่านี้ได้รับอิทธิพลจากการบอกกล่าว การสอน การดูแล หรือการสังเกตด้วยตนเอง ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้

“คุณแม่ หรือคุณพ่อ หรือใครก็ตามเขาจะเน้นย้ำเราว่า แกเป็นผู้หญิงนะ เพราะฉะนั้น มันเริ่มมีกรอบของความเป็นหญิง มันถูกใส่เข้ามาหาเรา อย่างเช่นว่า จะปีนต้นไม้ไม่ได้นะ เพราะแกเป็นผู้หญิง แกไปเตะฟุตบอลไม่ได้นะ เพราะแกเป็นผู้หญิง” (เจ)

“ตั้งแต่เกิดมาอยู่ในครอบครัวคนจีนและเป็นพี่ชายคนโต เรียกว่าอยู่ในสังคมชาย ชายเป็นใหญ่ แล้วก็หลังจากนั้นก็เข้าโรงเรียนที่รับเฉพาะนักเรียนผู้ชาย ก็รู้จักแต่โลกของเพศชาย ต้องแสดงออกแบบผู้ชาย ไม่งั้นก็จะโดนว่า โดนด่า” (เอ)

“ด้วยความที่เราโตมากับสังคมแบบชายหญิงเนอะ แล้วต้องยอมรับอย่างหนึ่งว่า ช่วงก่อนยุคที่จะเติบโตมานี้ ความคิดของคนยุคเก่า กับคนยุคใหม่ค่อนข้างแตกต่างกันมาก ๆ เลย ดังนั้นเราก็จะได้ซึมซับความเป็นว่า โอเค โลกนี้มีแค่ผู้หญิงกับผู้ชายนะ ผู้หญิงกับผู้ชาย อ้อ เราก็คือผู้ชาย ก็ทำตัวให้เป็นเด็กผู้ชายคนหนึ่ง” (จี)

“เราไปโรงเรียนตอนอนุบาลนะ เราก็งง ๆ ว่า เอ๊ย ทำไม คุณพ่อในแบบฝึกหัด พ่อต้องเป็นหัวหน้าครอบครัว เพราะว่าที่บ้านพ่อเรากับแม่เราก็ช่วยกันทำกับข้าว ช่วยกันล้างจาน หรือว่างานบ้าน พอไปโรงเรียนคุณครูก็ให้เราต้องเรียบร้อย พุดจาคะ ขา เราก็ งง ว่าที่บ้านเราไม่มีกรอบเพศที่แยกชัดเจนขนาดนี้ เราก็ต้องเรียนรู้ใหม่ว่าแบบเรานี้คือผู้หญิงนะ ต้องทำแบบนี้” (เค)

“เราเป็นเพศอินเตอร์เซ็กซ์ คือ Clitoris กับองคชาติเป็นสิ่งเดียวกันเนอะ การเรียกก็คือต่างกัน....สิ่งที่เป็นปัญหา ก็คือ การถูกกำหนดตอนเกิดให้เป็นหญิง ทั้งที่ร่างกายมีการพัฒนาการที่

เปลี่ยนแปลงไปไม่หยุดนิ่งหรือสมบูรณ์ไปตามกลองเพศหญิงที่ถูกกำหนดไว้ตอนเกิด ก็ถูกฝังหัวว่า
ต้องเป็นผู้หญิงให้ได้” (ไอ)

2. การใช้ชีวิตบนระบบเพศชายหญิง

การใช้ชีวิตบนระบบเพศชายหญิง หมายถึง การที่บุคคลดำเนินชีวิตประจำวันอยู่บน
การอ้างอิงค่านิยม ธรรมเนียม กฎระเบียบบนกรอบเพศชายหญิง ต้องใช้ความพยายามในการ
แสดงออกบทบาททางเพศให้สอดคล้องกับเพศกำเนิด ทำให้บุคคลต้องรับเอากระบวนการดังกล่าว
เข้ามาเป็นแนวทางในการใช้ชีวิตโดยปริยาย ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้

“พอขึ้นประถม ป.3 ป.4 มันจะเริ่มมีความแยกชัดแล้วว่า เออเนี่ย สมมุติสี่ชมพูเป็นของ
ผู้หญิง การใช้คะชา การใช้คาลงท้าย การใช้คำพูดมันจะต้องให้เป็นผู้หญิง เราก็ต้องพยายามอยู่
ในบทบาทนี้เพื่อไม่ถูกตำหนิ” (เค)

“ก็แค่รับฟังผู้ใหญ่ว่า เราเป็นผู้หญิงนะ จะทำอย่างนี้ไม่ได้นะ เป็นผู้หญิงนะ ต้องทำอย่างนี้
นะ เป็นผู้หญิงห้ามเข้าใกล้ผู้ชาย จะเตะฟุตบอลเนี่ย ไปเตะกับผู้ชายไม่ได้นะ เพราะเขาเป็นผู้ชาย
อะไรอย่างนี้ เราก็เก็บความสงสัยเอาไว้ในตัว” (เจ)

“เด็กผู้ชาย มันก็ไปเตะบอลกัน หนูอยากเตะบอลบ้าง อยากไปแข่งเพื่อนเล่น มันไม่ให้หนู
เตะ เพราะว่าหนูใส่กระโปรง หนูก็อดเล่นในสิ่งที่ชอบ สุดท้ายก็ต้องไปรวมกลุ่มกับเด็กผู้หญิงทั้งๆ
ที่ไม่ใช่” (อี)

“ตอนเด็กก็รู้สึกที่เราไม่เป็นตัวของตัวเอง การอยู่กับสังคมก็จะถูกถามตลอดเวลาวว่า “จะมีสามี
หรือจะมีภรรยา” มีคำถามมาโดยตลอดแล้วเราก็ ต้องตอบอะไรที่ตรงกันข้ามคือ มีภรรยา
เพื่อให้เราเป็นเด็กผู้ชายปกติ” (บี)

“การเป็นผู้หญิงแล้วสวมสมัยก่อน ที่นั่งชักโครกก็เป็นแบบนั่งยอง จากที่เราปัสสาวะ
ออกมา คือ มันไม่ได้ใหญ่พอที่จะทำให้เราปัสสาวะแบบสบายนะคะ (มีท่าที่ซ้าลง พุดซ้าลง สีหน้า

คล้ายกับรู้สึกเจ็บปวดกับเหตุการณ์) ทุกครั้งที่เราปัสสาวะเราจะเจ็บมาก เราก็เลยหันหลัง
แล้วก็ยืนแล้วก็ฉี่ เพื่อที่จะฉี่ลงไปชักโครกนั้น ให้มันลงที่ พอดูคุณแม่มาเห็นอีกก็ถูกว่าเป็นผู้หญิง
ยืนฉี่ไม่ได้....การเป็นคน intersex พัฒนาการร่างกายมันไม่ลงกลองมาเรื่อย ๆ แล้วก็อยู่มาเรื่อย ๆ” (ไอ)

ประเด็นย่อยที่ 4 การรับรู้เพศสภาพไม่สอดคล้องตามความคาดหวังจากสังคม

การรับรู้เพศสภาพไม่สอดคล้องตามความคาดหวังจากสังคม หมายถึง การที่บุคคลแสดงออกถึงบทบาททางเพศของตนเอง ไม่เป็นไปตามที่สังคมคาดหวังให้บุคคลใช้ชีวิตได้ตามกฎเกณฑ์ในกรอบเพศชายหญิง ซึ่งบุคคลอาจมีการแสดงออกแบบลักษณะตรงข้ามกับความเป็นชายหรือหญิงตามเพศกำเนิด หรือแสดงออกผสมผสานความเป็นชายหญิงเข้าไว้ด้วยกัน หรือไม่แสดงออกว่าตนเองเป็นเพศใดเพศหนึ่ง บุคคลสามารถแสดงออกได้หลายทิศทาง เช่น การเลือกเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย การเลือกทรงผม การแสดงท่าทาง การสื่อสาร ความชื่นชอบต่อวัตถุสิ่งของ รสนิยมทางเพศ กิจกรรมต่างๆ ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้

“เรารู้อยู่แล้วว่าเราเป็นเพศหญิง แต่ความรู้สึกเรามันไม่ใช่แค่นั้นเอง ความรู้สึกเรามันไม่ใช่ เราจะไม่ติดอยู่ในเพศที่เราเป็น ความรู้สึกเราไม่ใช่ แต่ด้วยความที่มันเด็กมาก มันก็อาจจะไม่ได้มีการแสดงออกที่มันชัดเจน ก็ทำกิจกรรมอะไรที่มันดูแบบแมน ๆ ให้เราดูแมน สอดคล้องกับความรู้สึกในสิ่งที่เราเป็นมากกว่า” (ดี)

“เวลาเข้าไปในห้องจะเห็นเขาแต่งหน้า แต่งตัว เรามองว่ามันสวยจัง ดูมีอะไรเยอะเยอะ กระจุกกระจิก ทำให้เราเริ่มชอบมากยิ่งขึ้น เราเริ่มมองสิ่งของสวยๆ งามๆ เล่นตุ๊กตา เล่นแต่งหน้า” (บี)

“รู้สึกว่ ช่วงเด็ก ๆ ช่วงประถม แต่จำไม่ได้ว่าช่วงประถมไหน ก็จะเป็นในส่วนของการเล่นใจที่จะเริ่มอยากจะใส่บรา ใส่กระโปรง” (เอช)

“ตอนเด็กรู้สึกว่ เออเนี่ย อยากเป็นผู้ชายนะคะ หรือคล้ายๆ ตัวเองเป็นทอม เป็นแบบชอบผู้หญิงอะไรอย่างนี้” (เค)

“เราดูการ์ตูนรันม่า มันเหมือนมันผสมผสาน โดนน้ำร้อนแล้วเป็นผู้ชาย โดนน้ำเย็นแล้วเป็นผู้หญิง จินตนาการของเด็ก ถ้าเราโดนน้ำร้อนแล้วจะเป็นผู้ชายสักวันใหม่ แล้วพอวันไหนที่เราอยากเป็นผู้หญิงเราก็เอาน้ำเย็นใส่ตัวเอง นี่คือชีวิตเราที่เราอยากจะเป็น แบบว่าถ้าวันไหนฉันอยากจะเป็นอะไร ฉันก็เอาน้ำสาดตัวเอง” (เจ)

1.2 ระยะเวลาเปิดประสบการณ์

ระยะเวลาเปิดประสบการณ์ หมายถึง ช่วงเวลาที่บุคคลแสดงออกทางเพศให้สอดคล้องกับการรับรู้เพศสภาพของตนที่อยู่นอกเหนือไปจากกรอบเพศชายหญิง มีการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับผู้มีความหลากหลายทางเพศเพื่อทำความเข้าใจในลักษณะการรับรู้ทางเพศสภาพที่ตนเองดำรงอยู่

และมองหาตัวแบบบุคคลในการเป็นแบบอย่างการใช้ชีวิต มีการเข้าร่วมหรือคบหากลุ่มเพื่อนเพศหลากหลาย ดำเนินชีวิตบนการยืนยันตนเองด้วยการแสดงออกผ่านบุคลิกภาพ การแสดงออก บทบาททางเพศ อาจมีการการยืนยันตนเองด้านการแพทย์ด้วยการรับฮอร์โมนเพศ การยืนยันตนเองดังกล่าวเป็นผลให้บุคคลต้องเผชิญกับอิทธิพลทางสังคมหลายด้านที่นำไปสู่ภาวะทางด้านสุขภาพกายและใจอย่างมากในช่วงเวลานี้

ข้อมูลในระยะเปิดประสบการณ์ ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวไว้ 4 ประเด็นย่อย ดังนี้

ประเด็นย่อยที่ 1 การแสดงออกทางเพศนอกกรอบเพศชายหญิง

การแสดงออกทางเพศนอกกรอบเพศชายหญิง หมายถึง การแสดงออกทางเพศที่มีการปรับเปลี่ยนลักษณะการแสดงออกจากเดิมที่เคยต้องปฏิบัติไปตามคาดหวังทางสังคมซึ่งอ้างอิงตามเพศกำเนิดชายหญิง มาแสดงออกให้สอดคล้องตามลักษณะการรับรู้เพศสภาพของตนที่ปรากฏขึ้นในเวลานั้น ซึ่งบุคคลอาจมีการผลานการแสดงออกที่มีลักษณะผลานความเป็นชายและหญิงในเวลาเดียวกัน หรือแสดงออกถึงความเป็นกลางทางเพศ ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้

“บางวันเราอยากแต่งเท่ อยากแบบดูแมน บางวันเราอยากดูสาว ใส่กระโปรง แต่งหน้า ทาปาก แบบดูสวย ๆ เลย อะไอย่างนี้ คือ เราก็ทำนะ ทำหมดเลย” (เจ)

“ถ้าเริ่มที่เบรียว ๆ เลยกี่ช่วง ม.ต้น ครับ เราใส่ชุดลูกเสือนี้แหละ แต่ยืนท้าวเด่นท์แล้วก็

โพสค์ขายาวเหยียดตรง ก็โพสค์ลงรูปเหมือนทั่วไปเลยครับ โพสค์รูปที่ออกแนวมีความเป็นหญิงทั้งการยิ้ม มุมกล้อง” (บี)

“พอมามีธยมแล้วโรงเรียนไม่ได้เข้มงวดขนาดนั้น เราก็เป็นตัวเองได้มากขึ้น เหมือนจากผม ยาวมากก็ตัดผมสั้น ซอยผม ตั้งแต่ขึ้น ม.เรื่องแต่งตัวบางทีก็คือ มันค่อนข้างที่จะอยากเป็น 1 ตัวเอง ก็เคยแต่งชุดไปเวทใส่กางเกงไปโรงเรียนตอนไม่มีเรียนเพราะไม่ชอบการใส่กระโปรง” (เค)

“ตอน ม.ปลาย มีครูไม่กี่คนเอง ที่เราก็จะเล่นด้วยได้ แล้วเราก็ตอบ ครับ ครับ ครับ... อะไอย่างนี้ แต่ว่าหนูก็ไม่ได้รู้สึกแยกับคำว่า ค่ะ เหมือนกัน แต่ว่า ค่ะ หนูคิดว่าตัวเองจะใช้ไปในเชิง formal แล้วก็งานที่สังคมคนไม่รู้จักอะไอย่างนี้ หนูก็จะใช้ ค่ะ ไว้ก่อน” (อี)

“พอเข้ามาวิทยาลัย มันไม่ต้องใส่ชุดนักศึกษา เราก็ใส่กางเกง ใส่เสื้อยืดธรรมดาแบบนี้ แล้วก็เริ่มที่จะไม่ตัดผม แล้วก็ไว้ผมยาวมาเรื่อย” (ไอ)

ประเด็นย่อยที่ 2 การเข้าร่วมกลุ่มสังคมผู้มีความหลากหลายอัตลักษณ์ทางเพศ

การเข้าร่วมกลุ่มสังคมผู้มีความหลากหลายอัตลักษณ์ทางเพศ หมายถึง การที่บุคคลเข้าร่วมหรือมีกลุ่มเพื่อนผู้มีความหลากหลายคอยพูดคุยปรึกษา ให้การสนับสนุนกันและกันในการเติบโตบนอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตน ช่วยให้เกิดความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย เข้าอกเข้าใจต่อความหลากหลายทางเพศ ทั้งในด้านเพศวิถีและเพศสภาพมากขึ้น ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้

“เพื่อนที่มีลักษณะที่เป็นผู้หญิงที่ไม่อยู่ในกล่องผู้หญิง ลักษณะทอม เขาก็จะมาหา มาอยู่รวมตัวกัน การที่เขามาอยู่ใกล้ ๆ กับเรานะคะ ทำให้เราสามารถพัฒนาอัตลักษณ์ของตัวเองได้ ชัดเจนมากขึ้นนะคะ เรายังชัดเจนอยู่แล้วในตัวเอง เรามีคุณาที่จะพูดคุยเรื่องเหล่านี้ให้เพื่อนฟังได้ แล้วพวกเขาสบายใจ ก็มั่นคงในสิ่งที่ตัวเองเป็น” (ไอ)

“ช่วงนั้นคุยกับผู้หญิงไม่ค่อยรู้เรื่องเท่าไร เพราะเหมือนผู้หญิงเขาก็จะมีความผู้หญิงผู้ชายมากกว่า แต่พอมันเป็นในเรื่องของ LGBTQ+ อะไรพวกนี้ เราก็จะมีความอีกแบบหนึ่ง ดังนั้นมันก็จะมีความแตกต่าง ที่นี้ประสบการณ์ตรงนี้เราก็คือจะไม่ค่อยได้คุยกับเพื่อนผู้หญิง เราก็จะคุยกับเพื่อนที่เป็นเพื่อนต่างโรงเรียน ที่ไปเจอกันที่เรียนพิเศษ หรือเป็นเพื่อนที่รู้จักกันในเฟซบุ๊ก” (จี)

“มีเพื่อนใกล้ตัว ตอน ม. 6 คือ ตอนนั้นเขายังไม่ come out นะ แต่ว่าเขาก็คุยกับหนูบ่อย เขาแค่จะถามด้วยซ้ำว่า คิดว่าเขา IDENTIFY ตัวเองเป็นอะไร เขาชอบเพศไหนอะไรอย่างนี้ เขาถามหนูบ่อยมาก” (อี)

“มีเพื่อนที่เป็นเพศหลากหลายนะคะ เขาก็จะแสดงออกเริ่มชัดเจนมากกว่าตอน ม.ต้นแล้วว่า ฉันอยากเป็นผู้ชายที่อยากมีความเป็นผู้หญิงเลยนะ หรือว่าเป็นเลสเบียนที่ชอบผู้หญิงจริงจัง แล้วเรานะ รู้สึกว่าเราไม่ได้มีอะไรตรงนั้นที่มันชัดเจนขนาดนั้น ก็ค่อยๆ เรียนรู้บนความสงสัยไป” (เค)

ประเด็นย่อยที่ 3 การค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับมิติเพศ

การค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับมิติเพศ หมายถึง การหาข้อมูลเกี่ยวข้องกับมิติเพศที่เกี่ยวข้องกับด้านเพศวิถี เพศสภาพ เพศวิถี การแสดงออกทางเพศ จากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น บุคคลตัวแบบ อินเทอร์เน็ต และสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น เพื่อให้มีความรู้ มีแนวทางในการทำความเข้าใจลักษณะการรับรู้ทางเพศสภาพและการแสดงออกทางเพศของตนที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน ในช่วงเวลานี้บุคคลยังขาดความเข้าใจต่อมิติเพศในด้านต่างๆ ที่รวมไปถึงความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์นอนไบนารี ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้

“เริ่มไปฟังเพลงฝรั่ง แล้วก็เสพสื่อเยอะขึ้นเรื่อยๆ ทำให้รู้จัก Brithney Spear Lady Gaga อย่างเพลง bad romance หรือ แบบเพลง born this way อะไรอย่างเงี้ย ทำให้เรารู้สึกว่า อ้อ ยัง

มีกลุ่มเพศอื่นๆ ที่ไม่ใช่แค่ชายและหญิง อยู่ร่วมกันด้วย แต่มันยังมีแบบ อีก็เยอะแยะมากมายนะ ตอนนั้นมันเป็นเรื่องใหม่สำหรับเรามากๆ ในช่วงปี กว่า 2000ๆ ต้นๆ” (เอ)

“เข้าปีหนึ่งที่มหาวิทยาลัย เป็นครั้งแรกที่เพิ่งได้ยินคำว่าเลสเบี้ยน แล้วเราก็เริ่มแบบ เอ๊ะ เราไม่ใช่ทอม ไม่ใช่ดี หรือเราเป็นเลสเบี้ยนวะ อะไรอย่างนี้ ก็เริ่มพยายามสังเกตคนที่เขานิยามตัวเองว่าเป็นเลสเบี้ยน เออ เขาเป็นผู้หญิงเท่ บางวันแมน บางวันสาว เออ นี่มันตัวเรานี้หว่า เราไม่รู้ละ แต่ว่าเลสเบี้ยนที่เราเห็นตอนนั้นมันเป็นอย่างไร ...ตอนนั้นก็เลยเรียกตัวเองว่าเป็นเลสเบี้ยนไปก่อน ซึ่งเรายังไม่เข้าใจคำว่าเลสเบี้ยนดีหรอกนะ เราก็เรียกตัวเองเป็นเลสเบี้ยน จากนั้นก็หาความรู้ไปเรื่อยๆ จนไปเจอนอนไบนารี” (เจ)

“มาเริ่มเรียนรู้ความหลากหลายทางเพศ...จนมารู้จักพีทีที่เปิดตัวว่าเป็น intersex เราก็เริ่มคุยกับเขาว่า เราเป็นยังไง หรืออะไรแบบนี้ละ ก็เริ่มเรียนรู้ เริ่มได้เอกสารภาษาอังกฤษมาจากเขา เราเกลียดภาษาอังกฤษมากแค่นั้นก็อ่านเพราะว่ามันเป็นเรื่องของเรานี้ มันไม่ได้อธิบาย intersex เหมือนแบบเรียนสุขศึกษาเมื่อก่อนที่บอกว่า ต้องมีอวัยวะอย่างเห็นได้ชัดด้วยตาเปล่าเท่านั้น แต่ intersex ในชุดความรู้ทั่วโลก มันมีมากมายเลย ที่อวัยวะบางส่วนไปปรากฏที่ข้างในร่างกาย” (ไอ)

“ช่วงที่โซเชียลมีเดียกำลังเริ่มเข้ามาบูมในประเทศไทย ก็จะมี MSN มี Hi มี 5Facebook นะครับ แล้วก็จะมีพวกเว็บบอร์ดต่าง ๆ ที่เริ่มตอนนั้นกำลังบูมมากเลย แล้วก็ป็นนิตยสาร แล้ววงนั้นก็จะป็นช่วงที่นิตยสารขายดีมาก การที่เราเสฟสื่อพวกนี้ครับ มันทำให้เราได้เห็นบางอย่างซึ่งมันทำให้เรารู้สึกเลยว่าโอเคเข้าใจในลักษณะที่เราารู้สึกมากขึ้น มันช่วยได้มาก” (จี)

“ตอนนั้นนี่ google เริ่มมา แต่ก็อาจจะยังไม่ใช้ไม่เป็น แต่ก็ส่วนใหญ่จะรู้จากพวกเว็บบอร์ด ไม่มีเฟชบุ๊กอะไร มีแค่เว็บไซต์ เป็นเว็บบอร์ด ก็สิงสู่ไปตามเว็บบอร์ดต่าง ๆ พันทิป ก็เข้าไปหาอ่านเกี่ยวกับเพศหลากหลาย ก็รู้ว่า เออ เรารู้สึกเป็นผู้หญิงนะ แต่ในขณะที่เดียวกันเราก็รักผู้หญิงด้วย ก็หาข้อมูลไปเรื่องการปรับตัว หรือการใช้ยาคุม แต่ก็ข้อมูลยังน้อยอยู่ช่วงนั้น ข้อมูลยังน้อยอยู่” (เอช)

ประเด็นย่อยที่ 4 การยืนยันอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ

การยืนยันอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ หมายถึง การใช้ชีวิตบนการแสดงออกด้านเพศสภาพที่ตนเองรับรู้อย่างต่อเนื่อง บุคคลมักใช้วิธีการยืนยันตนเองผ่านทางสังคม ไม่ว่าจะป็นการแสดงออกผ่านบุคลิกภาพ การแสดงออกบทบาททางเพศ และสำหรับบุคคลที่มีความต้องการให้

ร่างกายบนเพศกำเนิดชายหญิงเปลี่ยนแปลงออกไปจากเดิม อาจทำการยืนยันตนเองด้านการแพทย์ด้วยการรับฮอร์โมนเพศ เพื่อยืนยันการดำรงอยู่บนการรับรู้ของตนเองให้ได้มากที่สุด ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้

“การแสดงออกน่าจะเป็นการเริ่มค่อย ๆ ตัดผมสั้นก่อน ให้เขารับรู้ ว่า โอเค ฉันไม่ใช่ผู้หญิง ผมยาวแล้ว เริ่มตัดผม เริ่มเล่นบาส เริ่มเป็นนักกีฬา คือ ทำกิจกรรมอะไรที่มันดูแบบแมน ๆ ไม่เล่นโดดยาง เขาเล่นบอลลูกสนี่ แต่เราจะเล่นบาส วายน้ำ สอดคล้องกับความรู้สึกสิ่งที่เราเป็นมากกว่า เลื้อยจะใส่ไอเวอร์โซส์ ก็เริ่มแสดงออกทางรูปลักษณะภายนอกก่อน” (ดี)

“เราต้องตัดผมทรงนักเรียน เราก็จะเลือกไม่ตัดทรงนักเรียน เราก็จะตัดทรงทรงชนิดหนึ่ง ให้มันมีผมมาหน่อย ๆ อะไรอย่างนี้ ก็คือแอบที่จะแหกกฎโรงเรียนบ้างบางครั้ง เหมือนเป็นความสบายใจของเรา ถึงเรารู้ว่ามันผิด แต่เรารู้สึกว่าอันนี้แหละเป็นสิ่งที่เราอยากจะทำ เรามั่นใจที่เราจะใส่กางเกงนักเรียนสั้นขึ้นมานิดหนึ่งเพื่อโชว์เรียวขาของเรา เราก็ยืนยันที่จะสวมใส่แบบนี้ต่อไป” (จี)

“ตอน ม. หนูใส่ชุดเดรส แล้วหนูก็รู้สึก 4 ไม่ใช่ตัวเอง แต่พอ ม. หนูก็เลยลองใหม่ เพราะ 5 ว่าลองใส่สูทแม่งเลยอะไรเงี้ย ก็รู้สึกว่า ก็สบายขึ้นนิดหนึ่ง แต่ก็ไม่ได้ชอบขนาดนั้นจนถึง ตอนนี้ก็รู้สึกว่า... สักคมั่นก็บอกเรามาหลายอย่างจนเราก็ตกตะกอนได้แบบนี้ เรารู้สึกว่าเราไม่ฟิตอิน และเราไม่ต้องการจะฟิตอินแล้วนะคะ” (อี)

“ตอน ม.ต้น ก็ยังแต่งตัวเป็นผู้ชายเลยยังไม่ได้แสดงออกมาก พอช่วงโตขึ้นที่ความถี่เรื่องของภาพลักษณ์แนวหญิงน้อยลง แต่กับการแต่งตัวก็จะแต่งตัวแบบผู้ชายเรียบร้อย ดูแลตัวเองทรงเกาหลี แต่งแบบนี้มากขึ้นกว่าเดิม ผมรู้สึกว่าความชอบฟิต มันเป็นเรามากกว่า” (บี)

“เพศฮอร์โมนเข็มแรก ๆ เนี่ย ตอนนั้นเรายังไม่รู้ว่าตัวเองเป็นเพศนอนไบนารี ยังเอะใจอยู่เลยว่า เราอยากเป็นผู้ชายจริง ๆ เหรอ แต่เราอยากจะทำออกจากร่างผู้หญิงนี้ แต่แค่ ึง อยู่ว่า ข้อมูลสมัยก่อน การทดสอบฮอร์โมน คือการอยากเป็นผู้ชาย แต่เรารู้สึกว่าเราไม่ได้อยากเป็นผู้ชาย และเราไม่อยากเป็นผู้หญิง” (เจ)

“เริ่มที่จะหาฮอร์โมนกิน แต่ตอนนั้นความรู้อะไรเรื่องฮอร์โมนยังน้อย แล้วก็ตอนนั้นยังเป็นแค่ยาคุม แผงละ สิบ ยี่สิบมั้ง หรือว่าประมาณนั้น แต่ก็ยังไม่ชัดเจนนแบบร้อยเปอร์เซ็นต์ ก็แค่ลองดูว่ามันจะช่วยลดขนาดเครา ผิวพรรณดีขึ้นบ้างมัย” (เอช)

1.3 ระยะเวลาเปิดเผยอัตลักษณ์นอนไบนารี

ระยะเวลาเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ หมายถึง ช่วงเวลาที่บุคคลสามารถแสดงออกตามเพศสภาพของตนเองให้สังคมรับรู้ได้อย่างเปิดเผย บุคคลมีความเข้าใจต่ออัตลักษณ์ของตนเองที่นำไปสู่การสื่อสารบอกเล่าเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตนให้บุคคลใกล้ชิดตัวหรือสังคมได้รับทราบ

ข้อมูลในระยะเวลาเปิดเผยอัตลักษณ์ ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวไว้ 2 ประเด็นย่อย ดังนี้

ประเด็นย่อยที่ 1 การเปิดเผยอัตลักษณ์ต่อสังคม

การเปิดเผยอัตลักษณ์ต่อสังคม หมายถึง การใช้ชีวิตบนอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตนเองได้อย่างเปิดเผย ซึ่งบุคคลสามารถเลือกเปิดเผยเฉพาะบุคคลที่สนิทหรือเปิดเผยต่อสาธารณะ ด้วยวิธีการบอกกล่าวด้วยคำพูดหรือใช้การแสดงออกภายนอกเพื่อให้สังคมรับรู้ ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้

“ถ้าสมมติว่า เป็นคนที่เขาเข้าใจและเขาก็รับฟังได้ดี อาจจะเป็นรุ่นเดียวกันหรือว่าโตกว่าเวลาที่เรามองเห็นเขาเป็นคนเข้าใจ ที่แบบไม่ได้รังเกียจเรา ไม่ได้รังเกียจนอนไบนารี ผมก็จะเป็นคนพูด ถ้าเขาถามมาว่าเป็นผู้ชายหรือ ก็จะบอกว่าไม่ใช่ผู้ชายหรือ” (บี)

“ประมาณช่วงอายุ 22 23 ตอนทำงานแล้วเราเริ่มมีทางสังคมเป็นของตัวเอง แล้วเราเริ่มมีพื้นที่ของเราในการที่ว่าเราจะโอเคกับสิ่งนี้นะ แล้วเราพร้อมที่จะเปิดเผยเฉพาะกับบางคนเท่านั้น เราเลือกใช้เวลากับคนที่ type เดียวกับเรา มันก็ดีนะเป็นกลุ่มคนที่เราสามารถพูดได้ มีอะไรก็ปรึกษาอะไรก็ได้ และเค้าก็เป็นผู้รับฟังที่ดี เค้าทุกๆ คน open นะกับอะไรใหม่ๆ มากๆ” (เอ)

“หนูไม่เคยพูดโดยวจาตรงๆ นะว่าหนู คือ nonbinary แต่หนูเคยลง story เคยโพสต์ลง Facebook อย่างนี้ แบบ เออ... เป็น no nbinary นะเว้ยอะไรอย่างนี้ ก็ใช้สื่อสารแบบนั้นด้วย แต่ว่ามันก็จะเข้าใจได้ว่า มันไม่ได้เป็นการสื่อสารโดยตรงต่อใคร จะเป็นสื่อสารแบบกว้างๆ” (อี)

“ประมาณปี 59 ปี 60 ก็คือ เป็นช่วงที่แบบว่า เริ่มเข้าหาสังคมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้หญิงมากขึ้น แล้วก็ยืนยันตัวตนผ่านในเฟซบุ๊กหนึ่ง ว่า เออ เรามีลักษณะเป็นแบบนี้แล้ว ก็คือการค้นพบตัวเองที่ชัดเจนขึ้น เป็นตัวของตัวเองได้เต็มที่กว่าที่เคย” (เอช)

“เริ่มมีการบอกคนรอบตัวว่า เออ เนี่ยฉันเป็น non-binary นะ อย่างในมหาวิทยาลัยเราก็แบบ คือเราไม่ชอบชุดนักศึกษาหญิงอยู่แล้ว อยู่ในภาคก็คือแต่งใส่กางเกงไปเรียน ซึ่งคนอาจจะมองว่าเป็นทอมหรือเปล่า พอมีคนมาถามเราก็บอกว่า มันมีคำว่า non-binary ตรงนี้อยู่” (เค)

ประเด็นย่อยที่ 2 ความเข้าใจต่ออัตลักษณ์ทางเพศสภาพ

ความเข้าใจต่ออัตลักษณ์ทางเพศสภาพ หมายถึง บุคคลสามารถให้นิยามอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตนเองได้ จากการอ้างอิงข้อมูลในแหล่งค้นพบต่างๆ เกี่ยวกับอัตลักษณ์ผู้มีความหลากหลายทางเพศ ที่นำไปสู่ความเข้าใจต่อลักษณะการแสดงออกทางเพศสภาพที่ผ่านมา ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้

“ประมาณอายุตอนนั้น 30 29 ปี 2017 ก็ come out มาครั้งแรกว่าฉันเป็น Female to Androgynous ก็คือเป็น FTA เพราะ FTM มันก็คือ Female to male เราเห็นคนเขาใช้คำว่า FTA ที่ฝรั่งเขาใช้ เราก็เลย come out ว่าฉันเป็น FTA เราก็เลยอธิบายอัตลักษณ์ตัวเองหน้าเพจใหญ่เลย” (เจ)

“พอมารู้จักกับนิยามนอนไบนารี เฮ้ย มันเป็นแบบนี้เอง เรามีที่อยู่แล้ว เพราะว่าเราไม่ได้รู้สึกสบายใจกับการที่เราเป็นมา เพราะว่าการแสดงออกของเรา พอเราเหวี่ยงไปในช่วงที่มันเป็นชาย หรือว่าการให้เหตุผล มันมีความเป็นชายมาก แม้มันเราจะอยู่ในร่มหญิงรักหญิง มันก็จะไม่เข้าพวกกับกลุ่มหญิงรักหญิง แล้วมันก็ไม่สามารถไปอยู่ในกลุ่มข้ามเพศได้ เพราะว่าเขาก็ไม่ได้ยอมรับเราด้วย เพราะว่าเราถูกกำหนดตอนเกิดเป็นผู้หญิง มันจะมากะเทยอะไร นิยามเรา คือ Intersex Nonbinary” (ไอ)

“มารู้จักกับคำว่า นอนไบนารี แต่ก็ยังไม่เข้าใจว่า จะต้องยังไงต่อ เพราะว่าปกติแล้วถ้าเป็นหญิงข้ามเพศก็จะมีแนวทางที่ชัดเจนแค่ไม่กี่แนวทาง แต่พอมาเป็น นอนไบนารี จะต้องศึกษาตัวตนว่ามันเป็นยังไง มันมีโลกที่ซ้อนลงไป มีอัตลักษณ์ที่ลึกลงไปอีกใหม่ มีแนวทางยังไง เรารับรู้แล้วว่าเรามีพลังความเป็นผู้หญิงอยู่ในตัวนะ แล้วก็แต่ก็ไม่ว่าจะอธิบายออกมาเป็นยังไง แต่ก็มีความรับรู้ของเราว่า เออ ความเป็นผู้หญิงตามธรรมชาติ (Female in nature) มันเป็นอัตลักษณ์ที่จะสามารถอธิบายได้ตรงนะ ก็สามารถแสดงออกตรงนี้ มีอัตลักษณ์ที่แสดงออกมาเป็นอย่างนี้นะ” (เอช)

“มันมีช่วงมหาวิทยาลัยที่สงสัยในเรื่องเพศสภาพนะ แต่ว่าความที่ก็สงสัยเรื่องรสนิยมทางเพศด้วย เราแบบ เออ connect ว่าเป็น non-binary แบบใช้คำนี้จริง ๆ คือ จริง ๆ ก็ใช้แหละ ก็ใช้มาเรื่อย ๆ เพราะว่า มันคือการใช้แบบว่าไม่รู้จะอธิบายตัวเองยังไง ก็เลยใส่ตัวเองไปในกล่อง non-binary ทั้งเรื่องเพศสภาพ เพศวิถี จนมาเจอกับคำว่า agender, aromantic, asexual มันตรงกับเรา” (เค)

“มันก็มีงานหนึ่งที่หนูต้องสัมภาษณ์คนนอนไบนารี แล้วพอสัมภาษณ์ แล้วมันมีหลายอย่างทีกระทบใจมาก ก็เลย... นี่แหละ อันนี้แหละ อันนี้คือกู เราเข้าใจความเป็นนอนไบนารีในตัวเราชัดขึ้นมาก เราตอบตัวเองได้เลยว่าเรา คือ นอนไบนารี” (อี)

1.4 ระยะเวลาบรรลุอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ

ระยะเวลาบรรลุอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ หมายถึง ช่วงเวลาที่บุคคลรู้สึกเป็นอิสระจากความคาดหวังบนกรอบเพศชายหญิงตามที่สังคมหยิบยื่นให้ รู้สึกภูมิใจกับการดำรงอยู่บนอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตนเอง ใช้ชีวิตบนอัตลักษณ์นอนไบนารีได้อย่างเป็นธรรมชาติ อาจมีส่วนร่วมในกิจกรรมการขับเคลื่อนเชิงสังคมเพื่อช่วยเหลือกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ สามารถดำรงตนเองบนอัตลักษณ์นอนไบนารีได้อย่างมีความสุข

ข้อมูลในระยะเวลาบรรลุอัตลักษณ์ ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวไว้ 3 ประเด็นย่อย ดังนี้

ประเด็นย่อยที่ 1 ความเป็นอิสระจากความคาดหวังทางสังคม

ความเป็นอิสระจากความคาดหวังทางสังคม หมายถึง บุคคลสามารถแสดงออกบทบาททางเพศได้ตามธรรมชาติของตน โดยไม่นำปัจจัยทางสังคมเข้ามามีอิทธิพลให้ต้องแสดงออกไปตามกรอบเพศชายหญิงอีกต่อไป ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้

“ณ ปัจจุบันนี้ เราไม่ได้กลัวแล้ว ถ้าฉันอยากใส่กระโปรงฉันก็จะใส่ ถ้าฉันพอใจจะใส่ชุดอะไรฉันก็จะใส่ เราพัฒนาในเรื่องของตัวเองแล้ว บางคนเขาอาจจะไม่พร้อม แต่เราพร้อมแล้วที่จะเปิดเผยแล้วแบบช่างแม่งมัน วเราก็จะทำให้รู้สึกว่า เป็นเรื่องปกติธรรมดา ถ้ามีใครที่เขาจะมาโจมตี คือ แน่นนอนสภาพจิตใจเรามันอาจจะมีสะเทือนบ้างนะ แต่เราอยากจะทำออกมา เป็นภาพให้กับคนอื่น ให้เขารู้สึกว่ามีความซัพพอร์ตอยู่ เพราะฉะนั้นคุณทำเลย” (เจ)

“หนูรู้สึกว่า การตอบตัวเองได้ว่าตัวเองเป็นอะไร มันทำให้เราสบายใจ เราจะแสดงออกได้มากกว่าตอนที่เราไม่รู้ว่าเป็นอะไร อย่างผมตัดสั้นี่หนู ก็เพิ่งกล้าตัด คือ มันใจตัวเองมากๆ แล้วว่า เออ...นี่แหละเรานะ ก็เลยตัดไปเลย แล้วถึงคนที่ไหนมาถามหนู ผู้หญิงตัดทรงนี้มันไม่แปลกหรอก หนูก็ไม่สนแล้ว” (อี)

“ชอบตรงที่ยิ่งโตขึ้น ไม่ต้องปิดบังมากยิ่งขึ้น ทุกคนยอมรับได้ ทำให้เราใช้ชีวิตได้ง่ายยิ่งขึ้น ไปไหนพอการกระทำของเราสื่อว่าเป็นอัตลักษณ์นอนไบนารี ทุกคนยอมรับเรา ยิ่งโตขึ้น ทุกคนยิ่งยอมรับ” (บี)

“ปัจจุบันก็เริ่มที่จะบำรุงตัวเอง แล้วก็พยายามหาค่าใช้จ่ายเพื่อที่จะซื้อฮอร์โมนมาทาน แล้วก็พยายามที่จะปรึกษากันว่า เราจะดูดี ดูสวยได้ยังไงบ้าง แล้วก็มีความคิดว่า เมื่อไม่เกินหนึ่งถึงสอง ปี ที่ผ่านมาก็คือ รอบข้างที่เป็นเครือข่ายก็เริ่มยอมรับมากขึ้น” (เอช)

“จริง ๆ ก็เต็มที่แล้วนะ รู้สึกว่าเป็น non-binary เต็มที่ ด้วยความที่เราไม่ได้รู้สึกว่าตัวเอง อิงกับอัตลักษณ์ย่อย สมมติอย่าง Demi คือ เราก็ไม่รู้ว่ามันเป็นยังไง เราอ่านแล้วเรายังไม่เก็ต เรา ก็อาจจะไม่ได้เอาตัวเองลงไปในส่วน spectrum แบบชัดเจนขนาดนั้น ก็คือ ยังบอกว่าเป็น non-binary แต่พอคนถามลึกขึ้นเราก็จะเริ่มแบบ ไม่รู้ ไม่ได้คิดแล้วคะ ก็เป็นตัวเราแบบนี้แหละ เต็มที่แล้ว” (เค)

ประเด็นย่อยที่ 2 การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนทางสังคมเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ

การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนทางสังคมเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ หมายถึง การที่บุคคลมองเห็นความสำคัญต่อการเป็นอยู่ของกลุ่มอัตลักษณ์หลากหลายทางเพศ ต้องการเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนให้สังคมได้รับรู้ถึงการปรากฏอยู่ของกลุ่ม มองเห็นความจำเป็นในการเคลื่อนไหวด้านสิทธิ และให้การช่วยเหลือแก่ผู้มีความหลากหลายทางเพศตามกำลังของตน เพื่อให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมในสังคม เช่น การผลิตสื่อให้ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ การสร้างชุมชนออนไลน์เพื่อให้ความรู้และขับเคลื่อนกิจกรรมเชิงสังคม การใช้ความชำนาญทางอาชีพเข้ามาช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน การเข้าร่วมกิจกรรมการขับเคลื่อนเชิงนโยบาย เป็นต้น ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้

“ชุมชนออนไลน์ที่เราสร้างกลายเป็นชุมชนเล็ก ๆ ของเราไป...เวลาเราเจอคนตัวเล็ก ตัวน้อย ที่เขาบอกว่า เขาอยากทำอะไรแบบนี้บ้าง เขาก็เดินเข้ามาหา แล้วเราให้เขาไปในนามเพจ เพราะถ้าเข้าไปในเนม ๆ อย่าทำ มันไม่มีโอกาสเลย ต้องมีเสียงคอยชัพพอร์ตด้วย เพราะฉะนั้นเนี่ยเราก็เลยถือว่าโอเค พื้นที่เพจเรา ใครอยากทำอะไรก็ทำ คือ แค่เขาบอกว่าเขาอยากทำ แต่เขา

ไม่รู้จะทำยังไง ก็ส่งเรื่องมา เดี่ยวเรามาคุยกันอยากทำอะไร แล้วเดี๋ยวเราไปหาทรัพยากรให้ อะไร
 อย่างนี้ ช่วยในจุดที่เขาารู้สึกว่าเขาอยากทำ” (เจ)

“ตอนนั้นทำเรื่อง พ.ร.บ.รับรองอัตลักษณ์ แล้วก็มาทำเรื่อง พ.ร.บ.คู่ชีวิต และช่วยเหลือ
 บุคคลข้ามเพศ เวลาน้อง ๆ ทักมาถาม น้องจะถามว่าในกฎหมายลงโทษคนที่ไม่ใช่ผู้ชายผู้หญิง
 หรือเปล่า การที่เขาถามแบบนี้ เขารู้สึกว่าการที่เขาเป็นคนข้ามเพศ การที่เขาเป็นคนรักเพศเดียว
 กัน เขาเป็นคนที่จะต้องถูกจับหรือเปล่า มีกฎหมายเฉพาะสำหรับเขาไหม เขาทำอะไรผิดหรือเปล่า
 หรืออะไรอย่างนี้ เราก็ช่วยให้เขาเข้าใจ ปัจจุบันก็ทำงานตรงนี้ต่อไป” (ไอ)

“มีส่วนร่วมเป็นเสียงเล็ก ๆ เพราะวก่อนที่เราจะส่งร่างอะไรสักอย่างหนึ่งเนี่ย ก็จะต้องมี
 การรวบรวมเสียงของสมาชิก หรือว่าเป็นเสียงของประชาชนว่า มากกว่าก็พันเสียง หรือก็แสนเสียง
 ขึ้นไป ถึงจะได้รับเข้าพิจารณา ก็จะมีการทำโพลขึ้นมาเพื่อ เขาเรียกว่าเป็นการรับร่างมติดังนี้ เรา
 ก็จะมีความเกี่ยวเนื่องในเรื่องของการเข้าไปโหวตให้รับเรื่อง ก็จะมีการแสดงความคิดเห็น แล้วก็ลง
 ชื่ออะไรอย่างนี้ เป็นข้อมูลส่วนตัวเล็ก ๆ น้อย ๆ ลงไป ก็เหมือนเป็นส่วนเล็ก ๆ ในการขับเคลื่อน”
 (จี)

“ทำสารคดีอะ แล้วก็พยายามทำสื่อให้เด็ก นิทานเล็กๆ แต่กลายเป็นว่าเหมือนเด็กดูแล้ว
 ไม่ค่อย get แต่ว่า คน nonbinary ดู แล้วก็เขาก็บอกอันใจดี พยายามทำสื่อแล้วว่า ถึงมันไม่ได้เป็น
 ชายเป็นหญิงนะ แต่มันมีสังคมที่พร้อมโอบรับเขาอยู่อะไรอย่างนี้” (อี)

“เริ่มมารู้เรื่องพวกนี้ตอนมหาวิทยาลัยแล้วครับ ที่เขาเรียกร้องสิทธิเสรีภาพ การจกด
 ทะเบียนสมรสเพศ เดียวกัน ผมมีสิทธิหรือมีเสียงในการช่วยสนับสนุนตรงนี้ มีแชร์โพสต์บ้าง
 เพื่อให้เขารู้ว่าเราเป็นอีก เสียงสะท้อนนะ 1 ไม่มีเพจหลัก กลุ่มหลัก อะโรมันดีทำให้เกิดความเท่า
 เทียมได้ก็จะสนับสนุนเลย ผมมองว่าถ้าไม่มีการเรียกร้อง การออกเสียงก็จะไม่ได้รับการยอมรับ
 จากสังคมมากขนาดนี้ การที่คนออกมาเรียกร้องทำให้คนในสังคมมองเห็นถึงความเป็นคน ทำให้
 หลายสิ่งหลายอย่างถูกยอมรับยิ่งขึ้น ถ้าเรายังเงียบ ๆ อยู่คนก็จะมองว่าผิดเพศ การเรียกร้อง
 ออกมาเรื่อย ๆ มันดีต่อการผสานอัตลักษณ์ ” (บี)

ประเด็นย่อยที่ 3 ความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตน

ความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตน หมายถึง บุคคลเกิดความรู้สึกต่อตนเองในทิศทางบวก มองเห็นคุณค่าในตนเองจากประสบการณ์ชีวิต มีความภาคภูมิใจกับเส้นทางพัฒนาการบนอัตลักษณ์นอนไบนารีที่ผ่านมา ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้

“คือสำคัญเลยของเรา เราารู้สึกว่าเราภูมิใจกับตัวของเราเอง เรื่องอัตลักษณ์ของเรา พอเราค้นพบว่าเป็น Non-binary เราเริ่มรู้สึกว่าเรามั่นคง มันเกิดความมั่นคง ทั้งสุขภาพจิตเรา แล้วก็สภาพร่างกายเราด้วย เราเริ่มรู้สึก related กับมัน เพราะว่าพอเราเริ่มรู้ว่าสิ่งที่เราอยากเป็น สิ่งที่เราต้องการ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน มันทำให้เราปลดล็อกอะไรหลาย ๆ อย่าง กล้าที่จะแสดงออก กล้าที่จะทำในสิ่งที่เรารู้สึกว่า เราคิดใฝ่ฝันว่าเราอยากจะเป็น มันก็อาจจะเป็นจุดหนึ่งที่เราก็มารู้บางที่มันอธิบายไม่ได้ แต่นั่นคือพลังจากภายในของเราที่ขับเคลื่อนเราให้เป็นตัวเรา ณ วันนี้” (เจ)

“นี่คือบุคลิกที่เราอยากจะเป็น แล้วก็ก็เป็นบุคลิกที่ได้รับการยอมรับจากคนส่วนใหญ่ของสังคมโยคะนี้ ทำให้เรารู้สึกมีความมั่นใจมากขึ้น เรารู้สึกว่าพอเราแสดงออกบ่อยๆ มันก็ยังได้รับเสียงตอบรับ หรือเสียงสะท้อนจากคนรอบข้างเราที่ดีเหมือนเดิม ทำให้เรามั่นใจที่เราจะทำแบบนี้ ดำเนินอย่างนี้ต่อไป เป็นอัตลักษณ์ที่น่าจะเป็นตัวเราที่สุด แล้วเรารู้สึกแฮปปี้” (จี)

“เราเป็นตัวเรามันง่ายกว่าเนอะ (เน้นเสียง) แล้วก็ก็เป็นไปอย่างที่เราเป็นนะ อยากจะใส่อะไร อยากจะไว้ผมยังไง หรือการผสมปนเปอย่างไหนเนี่ย เราสบายใจแบบนั้น เราไม่ต้องพยายามแล้ว...เราเลือกที่เราจะอยู่ตรงกลางแบบนี้ มีร่างกายกลาง ๆ แบบนี้ มีอัตลักษณ์แบบนี้ ภูมิใจกับตัวเรา เรามีความสุข เรา... (น้ำเสียงหนักแน่น มีรอยยิ้ม) มีความสุขของเราแบบนี้” (ไอ)

“เราใช้ชีวิตอย่างโมเมนตัม ค่อยๆ เหวี่ยงไป แล้วทุกอย่างที่กระทบกับเราก็ค่อยๆ เบาลง เบาลง จนถึงส่วนที่เราสามารถอยู่ในจุดที่นิ่งได้อยู่ตรงกลาง ภูมิใจเป็นเราที่เป็นตัวเองวันนี้ เป็นธรรมชาติ เราแค่มองคุณค่าของตัวเองไปที่การทำงานของเรา ทุกสิ่งที่เราทำไป ที่มีชื่อเราอยู่บนนั้น น่าจะออกมาดี...ทำประโยชน์ให้กับใครบางคนได้” (เอ)

“เราค้นพบตัวเองเป็นแบบนี้ตั้งแต่มัธยม รู้สึกว่ามันคือ ทุกอย่างชีวิตเราสมบูรณ์ เรามีบ้าน เรามีรถ เรามีแฟน แล้วเราก็เรียนหนังสือ แล้วเราก็ทำหน้าที่ของเราได้ไม่ผิดพลาดเลย ทั้งเรื่องเรียน และเรื่องในบ้าน ก็เลยรู้สึกว่าทุกอย่างตอนนั้นมันดีมาหแล้วจริงๆ เราเป็นตัวเราในทุกๆ เรื่อง มันภูมิใจในอัตลักษณ์ ในตัวตนของเรา มีความสุขเป็นแบบนั้น จนถึงวันนี้” (ดี)

ประเด็นหลักที่ 2 ผลกระทบที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาของระยะพัฒนาการ ปรากฏขึ้น 2 ประเด็นย่อย ดังนี้

ประเด็นย่อยที่ 1 ผลกระทบจากการรับมือกับความคาดหวังทางสังคม

ผลกระทบจากการรับมือกับความคาดหวังทางสังคม หมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากอิทธิพลทางสังคมบนระบบกรอบเพศชายหญิงที่คาดหวังให้บุคคลสามารถแสดงออกบทบาททางเพศให้สอดคล้องตรงตามสังคมกำหนดไว้ ซึ่งเป็นการแสดงออกที่ขัดแย้งกับการรับรู้สำนึกทางเพศ ส่งผลให้บุคคลเลือกที่จะรับมือด้วยการปกปิดอัตลักษณ์ทางเพศสภาพตามการรับรู้ และแยกตนเองออกจากกลุ่มสังคมที่มีอคติทางเพศ

สำหรับประเด็นด้านผลกระทบจากการรับมือกับความคาดหวังทางสังคม พบว่า มี 2 หัวข้อ ปรากฏขึ้น ดังนี้

1. การปกปิดอัตลักษณ์ทางเพศสภาพตามการรับรู้

การปกปิดอัตลักษณ์ทางเพศสภาพตามการรับรู้ หมายถึง การที่บุคคลเลือกไม่แสดงออกให้สอดคล้องกับการรับรู้เพศภายในตนที่ปรากฏขึ้น บุคคลทำการปรับตัวและเรียนรู้ที่จะแสดงออกไปตามบทบาทที่สังคมคาดหวังแทนการแสดงออกตามการรับรู้ของตนเอง เพื่อให้ตนเองสามารถใช้ชีวิตประจำวันร่วมกับบุคคลอื่นๆ ต่อไปได้ ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้

“ด้วยระบบปัสสาวะมีสองอย่าง ผู้หญิงชี้ตรงไหน ผู้ชายชี้ตรงไหนในแบบเรียนสุขศึกษา ผู้หญิง มีอะไร ผู้ชายมีอะไร เราเป็นคนที่ยืนนอกกล่องของแบบเรียนสุขศึกษา เราปัสสาวะไม่เหมือนกับที่แบบเรียนสุขศึกษาบอกไว้ว่าผู้หญิงต้องปัสสาวะอย่างไร อย่างนี้คะ เราก็สงสัยแล้วก็เก็บไว้ในใจ ไม่เคยบอกใคร แล้วก็เก็บงำเอาไว้ ไม่แสดงออก” (ไอ)

“ยังปิดตัวตนอยู่เนื่องจากว่าตอนนั้นยังเป็นเด็ก แล้วก็กลัวผู้ปกครองดี กลัวโดนลงโทษ กลัวโดนเอาเครื่องแต่งกายของผู้หญิงไปทิ้ง ไปเผา ตอนนั้นก็ยังแอบ ๆ ใส่อยู่ภายในห้อง หรือไม่ก็จะใส่บู้บแล้วก็เอาเครื่องแต่งกายผู้ชายทับอีกทีหนึ่ง แต่ก็ยังกลัว ๆ อยู่ กลัวแม่ลงโทษ” (เอช)

“การที่เราเป็นแบบนี้เรายังไม่รู้ว่สิ่งที่เราพูดออกไปแล้ว มันจะส่งผลอะไรต่อตัวเราหรือเปล่า เช่น ที่บ้านอาจจะมองเราเปลี่ยนไป หรือเราอาจจะมีความรู้สึกที่ไม่ดีกับตัวเอง หรืออะไรก็ตามแต่ เรายังรู้สึกว่เรายังยึดติดกับความคิดเก่า ๆ อยู่นะครั้บว่ ผู้หญิง ผู้ชาย ผู้หญิง ผู้ชาย เรายังเลยไม่ได้บอกกับที่บ้านไปว่ เราเป็นแบบไหนครั้บ” (จี)

“เราก็ไม่เป็นตัวเอง ต้องคอยระวังการแสดงออก เพราะเรามองว่เราเป็นแบบนี้ เราไม่ได้

รู้สึกว่าเป็นเด็กผู้ชาย มันอยากทำในสิ่งที่นุ่มนวล แต่พออยู่ในบ้านก็ต้องพยายามปกปิดไปให้มันผ่านไปวันๆ” (บี)

“เราารู้สึกว่าเรามีการ flip บุคลิกได้ไวมากด้วยเวลาอยู่กับแต่ละคน...อยู่กับแม่เราก็เป็นอีกแบบหนึ่ง อยู่กับเพื่อนเราก็เป็นอีกแบบหนึ่ง...ชอบตัวเองเวลาอยู่คนเดียว เพราะว่ามันจะนิ่ง จะพูดจะแต่งตัว แสดงออกแบบไหนก็ได้ มันไม่จำเป็นที่จะต้องคิดว่า เออ เราควร react กับคนยังไง” (เค)

2. การแยกตัวออกจากสังคม

การแยกตัวออกจากสังคม หมายถึง การที่บุคคลเลือกที่จะถอยห่างออกจากกลุ่มบุคคลหรือสังคมที่พยายามให้บุคคลแสดงออกและใช้ชีวิตให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของกรอบเพศชายหญิง ซึ่งกระบวนการทางสังคมดังกล่าวส่งผลกระทบต่อเชิงลบทั้งในด้านอารมณ์และความรู้สึกนึกคิดแก่บุคคล ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้

“การที่เราปัสสาวะแล้วไม่ล้างที่นั่น หรือการที่คุณครูชั้นอนุบาลบอกว่า ผู้ชายเป็นยังไง ผู้หญิงเป็นยังไง บอกแบบง่าย ๆ แล้วเราไม่ลองทดลองแบบนั้น มันสร้างความกดดันทำให้เราปลีกตัว แล้วก็ไปสูงส่งกับใคร เราแยกตัวมาเล่นคนเดียว” (ไอ)

“ตอนนั้นเราไม่ได้คิดอะไร เพราะเรารู้สึกว่าเราก็...เขาเรียกว่าอะไรละ คือไม่ค่อยได้สูงส่งกับใครนะ ตอนเด็ก ๆ นะ เพราะเรารู้สึกโดนรังแกด้วยที่โรงเรียน โดนเพื่อน ๆ บูลลี่ด้วย เราก็ไม่ค่อยอยากจะสูงส่งอะไรกับใครอยู่แล้ว” (เจ)

“ตอนเด็กๆ หนูก็เด็กเนิร์ดด้วย พอรู้สึกที่เราไม่ได้ฟิตกับกิจกรรมผู้หญิงหรือเข้าไปเล่นอะไรที่ชอบไม่ได้เพราะร่างที่ใส่กระโปรง กลายเป็นว่าหนูก็นั่งอ่านหนังสือคนเดียวไปเรื่อยๆ หนังสือเรียนหนูอ่านได้ทั้งวันเลยอะไรอย่างนี้” (อี)

“พอต้องแสดงตามกรอบมากๆ เข้า ก็เลยเป็นคนไม่ค่อยชอบคุยกับคนเท่าไร ชอบอยู่คนเดียวมากกว่า ยกเว้นว่าถ้ามีคนมาคุยด้วย ก็คือคุยด้วยได้ พูดมากอยู่เหมือนกัน” (เค)

“เจอพ่อที่บ้านที่ดูและรุนแรง มาโรงเรียนก็เจอพวกครู พวกเพื่อนตัดสิน เรารังเกียจนะสังคมชายเป็นใหญ่ เราก็แค่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับ ยุ่งกันเฉพาะเรื่องจำเป็น เราไม่อยากให้ใครมาตัดสินในความเป็นเราแบบนี้ ทั้งความชอบและการแสดงออก” (เอ)

ประเด็นย่อยที่ 2 ผลกระทบจากการแสดงออกนอกกรอบเพศชายหญิง

ผลกระทบจากการแสดงออกนอกกรอบเพศชายหญิง หมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นหลังจากบุคคลเลือกแสดงออกทางเพศแตกต่างไปจากกรอบเพศชายหญิงที่สังคมกำหนดไว้ ส่งผลให้บุคคลต้องเผชิญกับความรู้สึกแปลกแยกจากสังคม ถูกคุกคามทางเพศ การถูกกลั่นแกล้งล้อเลียน การถูกตีตรา ถูกเหยียด และการถูกปฏิเสธตัวตน กระทั่งภาวะทางสุขภาพจิตใจ ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้

“ตั้งแต่ ม 1-6 รู้สึกแปลกแยกเหมือนกันนะ เพราะว่าด้วยความที่เป็นตัวตนของเราหรือความชอบของเรามันก็ค่อนข้างที่จะต่างจากคนอื่น ณ ตอนนั้นอยู่แล้ว พอมีเรื่องที่ถูกตัดสินว่าวางตัวกับเพื่อนผู้ชายไม่เหมาะสม มันก็รู้สึกว่า เออ มันแปลก เราแค่มองว่าเราเป็นเพื่อนคนหนึ่งที่ช่วยปลอบเพื่อน ไม่ได้ไปสนใจว่าเรากับเพื่อนจะเพศอะไร ควรทำไม่ควรทำ แต่ก็ถูกตัดสินไปเรื่อยเรื่อย” (เค)

“สิ่งที่เราถูกกระทำมา แล้วเราก็ไม่ได้ทำอะไรผิดเลย เราอยู่เฉย ๆ ไม่ได้แต่งตัวล่อแหลม ไม่ได้ทำตัวเฮี้ยวฮ้าวไปเล่นหัวใคร ตอนเรียนเรามองเพื่อนในเอก เป็นเพื่อนคนหนึ่ง แต่สิ่งที่ได้กลับมาคือ การถูกคุกคามทางเพศ แล้วเราก็เลยไม่รู้จะไปสื่อสารกับใคร เราช้องให้ตอนที่พูดเรื่องนี้ประมาณ 3 รอบ 4 รอบ แรก หลังจากนั้นเริ่มพร้อมแล้วที่จะพูดเรื่องนี้ โดยที่เรามีความกล้ามากขึ้นที่จะพูดแล้วเริ่มได้ระบาย แล้วให้สื่อสารกับหลาย ๆ คนได้รู้เลยว่า สิ่งที่เกิดขึ้นกับเราเนี่ยมันมีอยู่จริง” (จี)

“ช่วงมัธยมก็เครียดเลยที่บ้านปฏิเสธสิ่งที่เราพยายามแสดงออกว่าไม่ใช่ผู้ชาย แล้วก็ไม่รู้จะทำยังไง แล้วก็คือ ก็อย่างว่าแหละ ก็คือมันเลือกเกิดไม่ได้ (ก้มหน้าลง คล้ายถอนหายใจ) มันเครียดแล้วก็ตอนนั้นก็รู้ว่าภาวะซึมเศร้าเป็นยังไง แต่คือว่าอาการซึมเลย” (เอช)

“ช่วง ม.6 เราใช้สกินแคร์ที่มันเป็นครีมกันแดดมาทา แล้วเราก็โดนทักว่าหน้าขาวจังเลย เราไม่รู้ว่าเค้าเนี่ยเหน็บแนมหรือเปล่า...เริ่มที่จะดูแลตัวเองมากขึ้น ทาสกินแคร์ทาครีมกันแดดอย่างต่อเนื่อง แล้วก็ใช้พวกเมคอัพ รองพื้น เราเป็นคนแรกๆ ที่อยากให้ตัวเองดูดี ในแบบของเราหน้าตาที่ต้องดูสะอาด แต่ก็นั่นแหละ ก็ถูกเหยียด ถูกมองว่าเป็นตัวประหลาด” (เอ)

การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการด้านอัตลักษณ์นอนไบนารีทั้ง 4 ระยะ แสดงให้เห็นว่า ช่วงเวลาดำเนินกระบวนการของพัฒนาการดังกล่าว อาศัยปัจจัยด้านความรู้สึกนึกคิดภายในของบุคคลทั้งในเรื่องการปรับตัวและมุมมองความคิด ร่วมกับกระบวนการทางสังคมเข้ามา

เป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างความมั่นใจให้ปรากฏขึ้นแก่บุคคลกลุ่มอัตลักษณ์นอนไปนารี ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขเชิงบวกและลบที่กล่าวถึงนี้ ไว้ในการนำเสนอข้อมูลลำดับถัดไป

ส่วนที่ 3 เงื่อนไขที่เกิดขึ้นในช่วงการพัฒนาด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในบุคคลนอนไปนารี

จากการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic Analysis) ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลอัตลักษณ์นอนไปนารี จำนวน 9 คน แสดงข้อค้นพบด้านเงื่อนไขที่เกิดขึ้นในพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ 2 ประเด็นหลัก คือ เงื่อนไขเชิงบวกและเงื่อนไขเชิงลบ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย มุมมองแนวคิดทางปัญญาสังคมของแบนดูรา (Bandura, 1988) ที่ได้อธิบายกระบวนการเรียนรู้ทางเพศของบุคคลผ่านรูปแบบการกำหนดซึ่งกันและกัน (Reciprocal determinism) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการแสดงออกทางเพศของบุคคล ร่วมกับปัจจัยด้านบุคคล เช่น การตระหนักรับรู้ตน การแสวงหาความรู้ เป็นต้น และปัจจัยทางสภาพแวดล้อม เช่น แรงสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชนสังคม เป็นต้น (reciprocal determination) ลักษณะที่กำหนดซึ่งกันและกันนี้ ส่งผลต่อกระบวนการของพัฒนาการทางเพศที่ทำให้บุคคลสามารถหรือไม่สามารถแสดงออกตามการรับรู้อัตลักษณ์ของตนได้ ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอข้อค้นพบตามรายละเอียด ดังนี้

1. เงื่อนไขเชิงบวก ประกอบไปด้วยปัจจัย 2 ด้าน ดังนี้

1.1) ปัจจัยด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและการลงมือทำ แบ่งเป็น 5 หัวข้อ ดังนี้

- (1) การรับรู้ถึงความมั่นคงต่ออัตลักษณ์ทางเพศ
- (2) การรับรู้อคติเชิงสังคมต่อจิตใจ
- (3) การยอมรับนับถือตนเอง
- (4) การรับมือกับอคติทางสังคมด้วยการเลือกทำกิจกรรมที่สนใจ
- (5) การแสวงหาความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ

1.2) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม แบ่งเป็น 3 หัวข้อ ดังนี้

- (1) ด้านครอบครัว: ประกอบไปด้วย 2 หัวข้อย่อย
  - สัมพันธภาพที่ดีของครอบครัวต่อบุตรหลาน
  - การยอมรับจากครอบครัวในความหลากหลายทางเพศของบุตรหลาน
- (2) ด้านสถานศึกษา: ประกอบไปด้วย 3 หัวข้อย่อย

- การยอมรับด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ
  - การได้รับการปฏิบัติทางเพศอย่างเท่าเทียม
  - การมีแบบอย่างจากผู้มีความหลากหลายทางเพศ
- (3) ด้านสภาพสังคม: ประกอบไปด้วย 2 หัวข้อย่อย
- การเคารพความแตกต่างด้านความหลากหลายทางเพศ
  - การได้รับข้อมูลดิจิทัลเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศจากสื่อสังคม

ออนไลน์

2. เจ็อนไฮเชิงลบ ประกอบไปด้วยปัจจัย 2 ด้าน ดังนี้

- 2.1) ปัจจัยด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิดและการลงมือทำ
- (1) การรับเอาอคติจากระบบเพศชายหญิงเข้ามามีอิทธิพลกับการใช้ชีวิต
- 2.2) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม แบ่งเป็น 3 หัวข้อ ดังนี้
- (1) ด้านครอบครัว: ประกอบไปด้วย 2 หัวข้อย่อย
- ครอบครัวขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมิติเพศในระบบสากล
  - อคติทางเพศของสมาชิกในครอบครัว
- (2) ด้านสถานศึกษา: ประกอบไปด้วย 4 หัวข้อย่อย
- กฎเกณฑ์ของสถานศึกษาภายใต้การอ้างอิงระบบเพศชายหญิง
  - การกลั่นแกล้ง
  - การตัดสินตีตราทางเพศ
  - การคุกคามทางเพศ
- (3) ด้านสภาพสังคม:
- ค่านิยมทางสังคมบนระบบเพศชายหญิง

1. เจ็อนไฮเชิงบวก

เจ็อนไฮเชิงบวก หมายถึง ปัจจัยร่วมที่ช่วยสนับสนุนให้ปัจจัยสำคัญมีผลต่อการส่งเสริมให้บุคคลสามารถรับมือและก้าวข้ามผ่านกับอุปสรรคต่างๆ ที่ขัดขวางกระบวนการของพัฒนาการทางเพศสภาพอัตลักษณ์นอนไบนารี ประกอบไปด้วยปัจจัย 2 ด้าน ดังนี้

1.1) ปัจจัยด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิดและการลงมือทำ ประกอบไปด้วย 5 หัวข้อ ดังนี้

หัวข้อที่ 1 การรับรู้ถึงความมั่นคงต่ออัตลักษณ์ทางเพศสภาพ

การรับรู้ถึงความมั่นคงต่ออัตลักษณ์ทางเพศ หมายถึง บุคคลมีความมั่นคงต่อการรับรู้ในอัตลักษณ์ทางเพศที่ดำรงอยู่และยืนยันตนเองด้วยการใช้ชีวิตให้สอดคล้องกับสำนึกทางเพศของตน เป็นตัวของตัวเอง ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ว่า

“ค่อนข้างมีความไม่สนคนอื่นเพราะว่าความมั่นคงภายในของตัวเองด้วย แล้วก็มีความมั่นคงของอัตลักษณ์ด้วย แล้วก็ความตัวใหญ่ด้วย แล้วก็พอคนอื่นเขาเห็นว่ามีความมั่นคงแบบนี้เพื่อนที่เริ่มพัฒนาอัตลักษณ์ของตัวเอง รู้สึกอยู่ข้างในแต่ยังไม่ชัดเจน เขาก็จะมานั่งด้วย” (ไอ)

“ก็ยังไม่เคยรู้สึกว่าจะต้องไม่เป็นตัวเองตอนไหน ส่วนใหญ่ถามว่าทำแบบนี้ได้ยังไง คือ ใช้ความเป็นธรรมชาติ คือเราเป็นแบบไหน ก็เป็นแบบนั้น” (ดี)

“การแต่งตัว ทำทุกสิ่งทุกอย่างเราก็ทำเหมือนเดิมมาโดยตลอด ไม่ได้เปลี่ยนอะไรเพิ่ม การแสดงออกก็คือ ชัดเจน เป็นเราผสมๆ มาตั้งแต่เรียน ส่วนเรื่องรสนิยมทางเพศเราก็ไม่ใช่เรื่องที่ต้องไปบอกใครว่าชอบใคร เราเป็นตัวของตัวเองแสดงออกแบบเรา มันจะถูกเพื่อนล้อ” (เอ)

“ถ้าแม่หีบชุดไหนที่หนูรู้สึกไม่เอานะ หนูก็จะไม่เอา ไม่เอา ไม่เอา แม่ก็จะให้ใส่ หนูใส่ก็ได้ แล้วก็พอใส่เสร็จ หนูวิ่งไปเปลี่ยนเลย ก็คือ หนูจะต่อต้าน จะเป็นตัวเอง” (อี)

“ผมไม่ได้มองหรือไม่ได้คิดว่าใครจะมองเรา ใครจะคิดกับเราแบบไหน หรือว่ามองเราอัตลักษณ์แบบใด...เวลาโพสต์สื่อโซเชียลก็ไม่ได้คิดว่าจะส่งผลให้คนอื่นมองเราแบบไหน เราก็เป็นแบบที่เป็นทั้งทำทาง การแต่งตัว หรือโพสต์ตัวว่ามีแฟนเป็นผู้ชาย” (บี)

หัวข้อที่ 2 การรับรู้อคติเชิงสังคมต่อจิตใจ

การรับรู้อคติเชิงสังคมต่อจิตใจ ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความหมายโดยสรุปได้ว่า หมายถึง เป็นการเลือกรับมือกับความคิดเห็นหรือการกระทำของสมาชิกในสังคมที่มีอคติต่อการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ทางเพศหลากหลาย ไม่นำเอาการแสดงออกเชิงลบของสมาชิกในสังคมมา มีผลต่อการใช้ชีวิต อาจใช้การเพิกเฉย ระงับอารมณ์ความรู้สึกต่อคำพูดเหล่านั้น หรือพยายามทำความเข้าใจมุมมองของบุคคลในสังคมนั้นๆ เพศชายหญิง ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้

“เราปล่อยผ่านมากกว่า เรา ignore เพราะว่าตอนนั้น คือ เรามีแฟนที่เป็นผู้หญิง เขาก็เลย

ตัดสินใจไปก่อนแล้วว่าเป็นทอม แล้วเขาก็เลยไม่ถามอะไรเลย แล้วเราก็ ignore ไป จะอะไรก็ตาม ถ้าพูดตามตรงก็คือ “ช่างแม่งเหอะ” อย่างนี้ อีก็ไม่กี่ก็จบแล้ว อะไรอย่างนี้” (เจ)

“น่าจะเป็นเรื่องตื้อเจียบของตัวเองนี่แหละค่ะ เป็นลูกคนเดียวแล้วแบบ เอาแต่ใจตั้งแต่เด็กนะ ไม่ได้เหอ ไม่ได้ก็ แบว ไม่สน สำหรับหนูน่าจะชินด้วยส่วนหนึ่ง ชินจนไม่สนประโยคพวกนี้แล้ว ใครจะมองหนูไม่เป็นผู้หญิง ก็ใช่ หนูก็ไม่พิตกับคำนั้น” (เค)

“การทำความเข้าใจอีกฝ่ายว่าเขาทำแบบนั้นกับเราเพราะอะไร อะไรอย่างนี้ค่ะ อย่างเช่น เพราะเขาไม่เข้าใจ สังคมยังไม่เปิดกว้าง หรือพี่แม่บ้านที่เขาห้ามเราใช้ห้องน้ำหญิง เหมือนกับเรา จะไปก่ออาชญากรรมฆ่าคนในห้องน้ำหรืออะไรอย่างนี้ มันเพราะว่าเขากลัว มันเป็นเพราะสังคมไม่มีความเรียนรู้เรื่องคนที่ไม่ได้อยู่ในกล่องของผู้ชาย ผู้หญิง” (ไอ)

“หนูไม่รู้ว่าจะเรียกว่าด้านชาหรือไม่สนนะที่เขาพูดอะไรมา หนูเข้าใจนะว่าบางทีเราก็คงจะพูดตอบออกไปว่า มันมีแค่ผู้หญิงผู้ชายหรือที่ทำแบบนั้นได้ แต่หนูก็เลือกแค่พูดออกไปว่า แล้วมันทำไมอะ ซึ่งในใจคือรู้ว่ามันไม่เกี่ยวอะไรกับเพศเลย ก็ปล่อยเค้าอยากพูดอะไรก็พูด ไม่ใช่ใจ” (อี)

“อยากจะเดินเข้าไปต่อล้อต่อเถียงด้วย แม้ว่าเขาจะไม่ได้เอ่ยปากมาว่าเรา แต่จากสายตาที่เขามอง อยากที่จะเดินเข้าไปปะทะเลย แต่มันจะมีคำพูดที่สอนเราเข้ามาในหัว ทำให้เราคิดได้แล้ว เราก็ปล่อยผ่านไป จะคิดอย่างหนึ่งว่าเขาไม่ได้ให้เงินเราในการดำเนินชีวิต เราก็ไม่จำเป็นต้องแคร์ครับ” (บี)

หัวข้อที่ 3 การยอมรับนับถือตนเอง

การยอมรับนับถือตนเอง หมายถึง การที่บุคคลสามารถยอมรับและชื่นชมในคุณค่า ความสามารถ คุณลักษณะเชิงบวกของตนเองจากประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านมา และนำเอามาสนับสนุน ส่งเสริมตนเองในการดำเนินชีวิตบนอัตลักษณ์ทางเพศที่ดำรงอยู่ ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้

“เราสามารถฝึกโยคะไป หาเงินไป เรียนไป ทำสามอย่างพร้อมๆ กัน รู้สึกว่าเราก็มีความสามารถนี้ เราขึ้นได้ด้วยตัวเราเองระดับหนึ่งแล้ว ก็ยังทำให้เรามั่นใจในความคิด ในการตัดสินใจ ในการแสดงออก กล้าที่จะคิด กล้าที่จะพูดมากขึ้น กล้าที่จะยืนหยัดในอัตลักษณ์ที่เป็นตัวเรา” (จี)

“ตอนเด็ก ๆ หนูคงเรียกตัวเองว่า เนิร์ดนะคะ เหมือน IDENTITY ของหนูตอนนั้น คือ หนูคิด แคว่อยากเห็นตัวเองเรียนเก่งนะ หนูไม่สนเลยว่าคนอื่นมองหนูยังไง หนูแคร์สิกว่า หนูอยาก เห็น ลำดับสอบของตัวเองมันเป็นเลขตัวเดียว และถ้าเป็นเลข จะดีมากนะ หนูก็เลยไม่ค่อยแ่ 1 ครั้ง เรื่องอัตลักษณ์ของหนูหรือเรื่องอื่น ๆ เท่าไหร่” (อี)

“จะอยู่ในเพศอะไร เราสามารถเป็นตัวของตัวเองเราได้ เพราะว่าเรามีความสามารถเล่นเครื่องดนตรี แล้วเล่นโน้ตต่ำที่สุดเท่าที่เคยมีคนเล่นมาในวงดนตรีโรงเรียน เออ เราเป็นคนแรกที่ทำได้ แล้วหลังจากนั้นมันก็มีการยอมรับในตัวเราเพิ่มมากขึ้นว่า อ้อ เราเก่งตรงนี้นะ ตรงนี้ คือ ที่ของเรา ที่เราสามารถ perform ได้ดีที่สุด เราเลยไม่สนว่าคนอื่นจะมองเราเป็นอะไร” (เอ)

“ทุกวันนี้เหมือนคิดดี ทำดี ปฏิบัติดี มันเพียงพอแล้ว ไม่ว่าจะตัวเราจะเป็นเพศแบบไหน เรา โอเคทุกอย่าง แค่เราไม่ทำให้ใครเดือดร้อน ไม่ได้พูดว่าร้ายใคร ได้ เราสร้างครอบครัวได้ตั้งแต่อายุ ยังน้อยในอัตลักษณ์นี้ ภูมิใจมาก” (ดี)

“ผมรู้ว่าตัวเองมีความสามารถในด้านการรำ เราอยู่กับอัตลักษณ์แบบใด เราก็ยังคงเป็นคน นี้ คนที่มีอะไรดี ๆ ในตัวเองแม้คนอื่นจะไม่ยอมรับในเรื่องนี้ แต่ผมรักตัวเองในเวอร์ชันนี้ไม่เคย เปลี่ยน” (บี)

หัวข้อที่ 4 การรับมือกับอคติทางสังคมด้วยการเลือกทำกิจกรรมที่สนใจ

การรับมือกับอคติทางสังคมด้วยการเลือกทำกิจกรรมที่สนใจ หมายถึง บุคคลสร้าง ทางเลือกในการรับมือกับสถานการณ์การถูกกลั่นแกล้ง การถูกตีตรา การถูกกีดกันทางเพศ ที่ ขัดขวางการเติบโตบนอัตลักษณ์ที่ดำรงอยู่ ด้วยการใช้เวลาหรือลงมือทำในกิจกรรมที่ชื่นชอบ ถนัด หรือสนใจ เพื่อช่วยให้ก้าวข้ามผ่านในช่วงเวลานั้นออกไป เช่น การไปทำกิจกรรมกับเพื่อนและคน รอบข้าง การออกกำลังกาย การเล่นกีฬา การฝึกทักษะต่างๆ เล่นดนตรี วาดรูป การฟังดนตรี การ ใช้สื่อสังคมออนไลน์ ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ดังนี้ ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้

“เวลาที่ถูกที่บ้านห้ามไม่ให้แสดงออกอย่างที่ยากเป็น ก็พยายามหากิจกรรมกับเพื่อน ๆ ที่อยู่แถว ๆ บ้าน บางครั้งบางทีอาจจะไปเล่นเกมบ้าง ให้นั้นคลายเครียด ก็คือ พบเพื่อนแล้วก็ ออกจากบ้านไปเล่นเกมเลย แล้วก็ค่า ๆ ค่อยกลับ” (เอช)

“ช่วงที่ถูกเรียกเป็นทอม เป็นไส้เดือน ก็แยกตัวเป็นส่วนมาก เข้าห้องคอมฯ ไปนั่งเล่นเกม

ไปนั่งทำเว็บไซต์เองอะไรเอง ... ไปอ่านหนังสือ วาดรูป เล่นกีฬา ที่โรงเรียนเอา MP3 ไปนั่งฟังเพลง บ้าง อะไรบ้าง คือ พยายามหากิจกรรม ก็ดีขึ้น ก็รู้สึกว่ เราก็มีอะไรดีๆ ให้ทำได้อีกเยอะ ไม่ยาก คิดมาก” (เจ)

“เราจะเด่นเรื่องกิจกรรมมาก คือ ได้เป็นประธานสี แล้วก็ได้เป็นเชียร์ลีดเดอร์ด้วย แล้วก็มีการทำชุดวันวิทยาศาสตร์จากวัสดุรีไซเคิลอะไรพวกนี้ครับ ก็จะเป็นเหมือนสิ่งที่เราได้ใช้วัสดุสภาพ แล้วก็มีความเป็นผู้นำของเราด้วย...ทำให้เรามีความมั่นใจมากขึ้นว่า เออ คุณครูก็ให้การสนับสนุนเรา” (จี)

“เราก็ไม่ได้มองว่า ฉันต้องทำด้วยังไง ถ้าไม่โดนว่าไม่โดนคนติมา ก็จะไม่ตั้งคำถามตัวเอง แต่พอขึ้นป. 4... ตอนนั้นชอบ Girl Generation ก็มีคนในวง Girl Generation เป็นไอดอลในการแต่งตัว หรือว่าในการแสดงออกภายนอก ก็เริ่มไป cover เพลง เริ่มไปเต้น” (เค)

“ที่บ้านไม่ชอบให้เราไปรำ ไม่อยากให้เราทำกิจกรรมของผู้หญิง เราก็แอบไปรำตลอดไม่ให้เขารู้ ...ตอนเข้ามหาวิทยาลัยสามารถเอาผลงานที่เราเคยรำมาใส่เป็นผลงานใน Portfolio เพื่อให้ทางมหาวิทยาลัยรู้ว่า เรามีความสามารถไปเรียนต่อได้” (อี)

หัวข้อที่ 5 การแสวงหาความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ

การแสวงหาความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ หมายถึง การที่บุคคลมีการสืบค้น การออกค้นหาข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับมิติเพศทางอินเทอร์เน็ต สื่อออนไลน์เพื่อทำความเข้าใจกับการรับรู้ทางเพศของตนและสามารถทำการยืนยันอัตลักษณ์ทางเพศของตนเองได้ รวมถึงศึกษาแนวทางจากประสบการณ์การใช้ชีวิตของบุคคลในกลุ่มอัตลักษณ์หลากหลายเพื่อนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งความหมายตามที่สรุปไว้ ได้มาจากผู้ให้ข้อมูลกล่าวไว้ ดังนี้

“เราก็ไป search ใน google ไป search application อะไรของฝรั่งเขาหมดเลยนะ...มันมี Non-binary, Gender fluid, Androgyne, Demiboy, demi girl, Genderfruct ,Pansexual , Bisexual , Aromantic, Asexual คือ อะไรก็ไม่รู้ ใช้เวลาจมอยู่ตรงนั้น หกเดือนเต็มๆ” (เจ)

“เราก็เริ่มหาข้อมูลแล้วว่าเฮ้ย แท้จริงเราเป็นยังไง แล้วก็มารู้จักกับคำว่า non-binary แต่ก็ยังไม่เข้าใจว่า จะต้องยังไงต่อ เพราะว่าปกติแล้ว ถ้าคนที่เป็นหญิงข้ามเพศ ก็จะมีแนวทางที่ชัดเจน แต่พอมาเป็น Non-binary ก็คือ จะต้องศึกษาตัวตนว่ามันเป็นยังไง มันมีโลกที่ซ่อนลงไป มีอัตลักษณ์ที่ลึกลงไปอีกไหม” (เอช)

“หนูเริ่มตามพวก twitter ของกลุ่ม nonbinary Thailand หนูไปตามคุณคิวเป็นคนแรกๆในกลุ่มเจนเดอร์ แล้วก็เริ่มติดตามเรื่องพวกนี้แหละ จนถึงตอนนี้หนูตามก็คนแล้วไม่รู้” (อี)

“เริ่มจากความน่าสนใจ เช่น non-binary เราก็รู้สึกว่าคุณมันมีความคล้าย ๆ พอดันไปเรื่อย ๆ ก็เออ ก็น่าสนใจ ส่วน asexual คือเห็นคำแล้วก็ปึ้งเลย เอ๊ย แม่่ง...ก็คือ a กับ sexual ใช้เปล่า คือ เราก็รู้สึกแบบนั้นอยู่แล้วก็ไปค้นเพิ่มนะว่ามันเป็นยังไง” (เค)

“ถ้าเป็นในช่วงก่อนเข้ามหาวิทยาลัยนะครับ ช่วงประถมจนถึงม. ก็จะเป็นในเรื่องของการ 6 เสพสื่อ...เขาจะเป็นการสอนแง่คิดทั้งด้านบวกและด้านลบ ด้านบวกเขาก็จะเล่าเรื่องบวกกับให้แง่คิดกับเรา ด้านลบก็จะเป็นการบอกว่าเพศสภาพของเรา จะโดนแบบนี้ แบบนี้ละ แต่เค้าจะให้แง่คิดกับเรามา ผมจะเป็นคนที่เสพสื่อหนักมาก เราก็จะนำเอาความคิดของเขามาใช้” (บี)

1.2) ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคม

ด้านครอบครัว: ประกอบไปด้วย 2 หัวข้อ ดังนี้

หัวข้อที่ 1 สัมพันธภาพที่ดีของครอบครัวต่อบุตรหลาน

สัมพันธภาพที่ดีของครอบครัวต่อบุตรหลาน หมายถึง การที่สมาชิกในครอบครัวมีความสนิทสนม ใกล้ชิด คอยให้การดูแล สนับสนุน ช่วยเหลือและรับฟังให้บุคคลสามารถเติบโตบนอัตลักษณ์ทางเพศของตนเองได้ ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้

“คุณอาเป็นหญิงรักหญิง เวลาเพื่อนโดนแม่ว่า เอ๊ย แม่บอกว่ารักผู้หญิงมันไม่โอเค มันไม่ยั่งยืน เราชวนมันมาบ้าน มาเจออา ก็ให้เขาเล่าชีวิตประวัติของเขา เขาก็เป็นศูนย์...เขาจะเปิดกว้างที่จะให้เพื่อนมาบ้าน มีความยินดีที่จะให้มาปาร์ตี้กันที่บ้านได้ ก็” (ไอ)

“โชคดีที่บ้านนี้ก็มีผู้หญิงเป็นส่วนใหญ่ คือ เปอร์เซนต์ผู้หญิงหมด พี่ ๆ เขาก็จะมี 90 ความแบบ แก่ไปหาหมอใหม่ เป็นสิวะเหอ ไปรักษาสิวกัน เราก็มีความรู้สึกว่าคุณ โอเค มันเป็นเรื่องที่ดีที่เราได้ใกล้ชิดกับคนในครอบครัวเรา แล้วก็เขาก็เข้าใจในสิ่งที่เราเป็นด้วย” (จี)

“ที่บ้านพ่อเรากับแม่เราก็ช่วยกันทำกับข้าว ช่วยกันล้างจาน หรือว่าทำงานบ้านอะไรอย่างนี้ละ เหมือนแบบ ไม่รู้ละ รู้สึกว่าเวลาอาบน้ำกับแม่เขาก็สอนแหละว่า เออเนี่ยมันอวัยวะแบบนี้ละอะไรอย่างนี้ ซึ่งกับคุณพ่อนะ เราก็แบบ พ่อเราถามเขาก็ตอบเหมือนกันว่าเออมันไม่เหมือนกับ

ของแม่นะ นุ่นนี่นั่นนุ่น ก็เลยแบบ โอเค ไม่ได้เห็นแล้วตกใจ หรือว่ามีความรู้สึกว่ามันแปลกแยก จากความเป็นมนุษย์” (เค)

“เมื่อก่อนหม่าม้า จะมีคำพูด คนนั้นทอมหรือ คนนี้ชอบผู้หญิงหรือ คือ แล้วมันก็จะมี เหตุการณ์แบบนี้เกิดขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งเราไม่ชอบ จนเราพูดทุกอย่างออกไปหมด เขาก็จะเริ่มหยุดแล้ว คือ พ่อแม่ทุกคนอาจจะอยู่บนพื้นฐานของความรัก แล้วก็ไม่อยากทำให้ลูกเสียใจ เขาก็จะเริ่มซ้าลง ไม่พูดแบบนี้” (ดี)

“บ้านคนจีนส่วนใหญ่จะคาดหวังว่าต้องดูแลหลานชายลูกชายให้ดี แต่ว่าตระกูลหนูมันมี หลานชายคนเดียว แล้วหนูเป็นลูกคนโต เขาก็เลี้ยงหนูแบบ...ซิวเลยอะ พูดคุยอะไรก็ได้หมด ทุก คนรับฟัง แสดงออกแบบที่ตัวเป็นได้เต็มที่” (อี)

หัวข้อที่ 2 การยอมรับจากครอบครัวในความหลากหลายทางเพศของบุตรหลาน

การยอมรับจากครอบครัวในความหลากหลายทางเพศของบุตรหลาน หมายถึง สมาชิก ครอบครัวให้การตอบรับเชิงบวกกับการแสดงออกบทบาททางเพศตามที่บุตรหลานดำรงอยู่ ไม่นำ อคติบนระบบเพศชายหญิงมาเป็นกฎเกณฑ์ให้บุตรหลานดำเนินชีวิต ให้การสนับสนุนบุตรหลาน ได้แสดงออกสอดคล้องตามสำนึกทางเพศ ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้

“ป้ารู้จักเรามาตั้งแต่เด็ก เขาเลี้ยงมา คิดว่าเขาเห็นพัฒนาการมาเรื่อย ๆ ว่าเราเป็นแบบ ไหน พอถึงวันหนึ่งตัดสินใจพูดออกไปว่าไม่ใช่ผู้หญิงนะ เขาไม่น่ามีความแปลกใจอะไร เพราะเขาก็ สังเกตมาตลอดเหมือนกัน คือเขารู้อยู่แล้ว เพียงแต่เขาไม่พูด แล้วเขาก็อาจจะแคร่อให้พูด” (ดี)

“การเรียนรู้ของคุณพ่อก็คือ เขาก็จะเริ่มมีคู่มือของพจน์ อานนท์ เรื่องเพื่อนกูรักมึงวะ จากนั้นก็ *Broke Black Mountain...* แล้วก็ถ้ามีหนังเกี่ยวกับ LGBT เขาจะชวนไปดูตลอดเลย เขาก็บอกว่า ถ้าเป็นผู้ชายแบบหนังที่ไปดูกัน พ่อไม่โอเคนะ แต่ว่าถ้าจะเป็นแบบม้าอรรณภา คนที่มีความ เป็นหญิงหน่อย ๆ เออ พ่อคิดว่าพ่อรักเขาได้ ก็เริ่มคุยกันเรื่องความหลากหลายมากขึ้น” (ไอ)

“ที่บ้านก็ไม่ได้เอาบทบาททางเพศมาลือค่ว่าหนูต้องเป็นอะไรตอนเด็ก แต่ว่าก็ไม่ได้บอกว่า ต้องเป็นลูกหญิงนะ ต้องเป็นลูกชายอะไรอย่างนี้ ก็รู้สึกว่าเขาปล่อยเรื่อย ๆ นะคะ” (อี)

“ตอนใกล้จะจบป.แล้ว สิ่งที่เกิดขึ้น คือเรารู้สึกตัวแล้วว่าเรามีความชอบอีกแบบหนึ่ง 6

เราก็รู้สึกที่บ้านค่อนข้างที่จะเปิดกับเรา แต่ตัวเราเองต่างหากที่ยังไม่เปิดใจยอมรับตัวเอง เราก็ยังมีความที่จะบอกที่บ้านว่า อ้อ ไม่ได้เป็นนะ ไม่ได้เป็นนะ เขาก็คอยพยายามถามเราว่า เป็นหรือเปล่า ถ้าเป็นก็บอกมา โอเครับได้ เราก็บอกว่าไม่ใช่ เราไม่ได้เป็นนะ” (จี)

“เราคิดว่าครอบครัวสำคัญ คือเราจะไม่ค่อยมีความรู้สึกร่วมกับคนที่ครอบครัวต่อต้านการแสดงอัตลักษณ์อะไรอย่างนี้เท่าไร เพราะที่บ้านเราให้อิสระ ซึ่งพอคิดย้อนไปก็รู้สึกดีมาก ๆ ที่มันทำให้เรามีความรู้สึกดีกับเรื่องนี้ของครอบครัว” (เค)

ด้านสถานศึกษา: ประกอบไปด้วย 3 หัวข้อ ดังนี้

หัวข้อที่ 1 การได้รับการสนับสนุนด้านอัตลักษณ์ทางเพศจากกลุ่มเพื่อน

การได้รับการสนับสนุนด้านอัตลักษณ์ทางเพศจากเพื่อน หมายถึง การที่บุคคลได้รับการต้อนรับเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มเพื่อนโดยไม่มีประเด็นทางเพศเข้ามาเป็นเงื่อนไขในการใช้ชีวิต ร่วมกัน ได้รับการยอมรับในตัวตนที่ดำรงอยู่และสามารถแสดงออกตามสำนึกทางเพศของตนได้อย่างเป็นอิสระ ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้

“กลุ่มเพื่อนที่อยู่ด้วยกัน ทั้งประถม มัธยม และมหาวิทยาลัย ทุกคนจะรู้เลยว่าเราจะเป็นแบบแมนๆ น่าจะเป็นกลุ่มเพื่อนที่คอยซัพพอร์ตกัน ไม่เคยมีเพื่อนมาว่าการแสดงออกของเรา” (ดี)

“สบายใจที่จะอยู่กับเพื่อนผู้หญิงกลุ่มนี้ แล้วก็เพื่อนผู้ชายร่วมชั้นเรียนก็ไม่มีปฏิกิริยาว่า จะรังเกียจอะไรเราที่เราแสดงตัวตนของเรา ก็เลยเป็นสิ่งที่สนับสนุนให้กล้าที่จะพูด เมื่อก่อนกับเพื่อนก็จะยังไม่กล้าพูดว่าเราเป็นอะไร แต่ตอนนี้ก็เลยกล้าที่จะพูดกับเพื่อน ๆ ว่าโอเคเราเป็นแบบนี้ละ ก็เป็นสิ่งที่ผลักดันเรา” (จี)

“ในความเป็นตัวเองเนี่ย ส่วนใหญ่หลัก ๆ ก็จะเป็นเพื่อนด้วยกันเองเนี่ยแหละ ที่เขาเป็นทอม คือ มันก็จะอยู่รวมกลุ่มกัน เล่นกีฬาด้วยกัน มีอะไรก็ปรึกษากันได้” (เจ)

“คิดว่าเป็นกลุ่มเพื่อนอีกแหละค่ะที่ช่วยสนับสนุนกันมา เพราะว่าใน ม.ปลาย ก็มีกลุ่มของตัวเองเหมือนกัน แต่อันนี้มันจะเริ่มใหญ่แล้ว เริ่มมีหลาย ๆ ระดับชั้นในม.ปลาย คนเคยโดนตัดสิน มารวมกัน แล้วที่นี้พอมันมาอยู่ด้วยกัน มันก็มีการตัดสินกรอบอะไรของมันบ้างแหละ แต่ว่าไม่ได้ หนักเท่าเวลาเราไปอยู่กับอย่างครูหรือว่าเพื่อนกลุ่มอื่น” (เค)

“กลุ่มหนูมันจะเหมือนกลุ่มบ๊อบบี้ ที่ไม่มีนักบ๊อบบี้ คือ เรายังฟัง พูดคุย ซัพพอร์ตกันทุกเรื่อง จะเรื่องใครมาด่า มาเสียดสีเรื่องเพศ เราจะให้กำลังใจกันตลอด” (อี)

หัวข้อที่ 2 การได้รับการปฏิบัติทางเพศอย่างเท่าเทียม

การได้รับการปฏิบัติทางเพศอย่างเท่าเทียมในสถานศึกษา หมายถึง สมาชิกในสถานศึกษาทั้งผู้เรียนและผู้สอนให้การปฏิบัติแก่ผู้มีอัตลักษณ์หลากหลายทางเพศด้วยความเท่าเทียม ไม่นำอคติทางเพศมาแบ่งแยกกีดกันการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เคารพในความแตกต่างของกันและกันได้ ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้

“สังคมภาคหนู ใครจะทำอะไรยังไง จะเป็นผู้ชายผู้หญิงนะ ทำไปเถอะ เพราะว่ามันจะมีเพื่อนกลุ่มหนึ่ง คอยบอกว่า อ้าว เป็นผู้ชายแล้วทำไมไม่ได้เหรอ ผู้หญิงแล้วตัดผมสั้นไม่ได้เหรอ แล้วเป็นอะไร มันทำแบบโน้นแบบนี้ไม่ได้เหรอ ค่อนข้างดันหลังกันนะ” (อี)

“คุณครูมีส่วนมากครับ ค่อนข้างผลักดันในเรื่องการทำกิจกรรม...ทำให้เรารู้สึกว่า เราไม่แตกต่างในสังคมโรงเรียน ไม่ได้คิดว่า อู๊ย ฉันทันเป็นเพศแบบนี้ แล้วฉันทันแบบรู้สึกกดดัน ต้องเก็บกดอะไรอย่างนี้ ไม่เคยเลยครับ มันมีพื้นที่ให้เราแสดงความสามารถของเรา รู้สึกว่าเราก็อ้างเทียมกับคนอื่นนะ ไม่ได้รู้สึกว่าแปลกแยกเลยครับ” (จี)

“ตอนเรียนประถม ถ้าเป็นคุณครูก็จะไม่ค่อยทำอะไรที่เป็นการเหยียด หรือ Bully แต่จะเป็นการส่งเสริมเป็นส่วนใหญ่ เช่น ท่านรู้ว่าเราเป็นคนตุงตุง อ่อนแอ้น ไม่ได้เป็นคนทีแสดงออกแบบผู้ชาย เขาก็จะให้เราไปแข่งศิลปะหัตถกรรมที่มันสอดคล้องกับศักยภาพของเรา ให้เราได้มีส่วนร่วมเหมือนกับคนอื่นๆ” (บี)

“ที่มหาลัยไม่มีใครกีดกันแบ่งเพศกัน ทุกคนมาเรียนจริงๆ ไม่มีเรื่องอื่น ปี 1 สนุกมาก แบบไปห้องสมุด เดินกินขนม คือ ชอบอยู่คนเดียวอยู่แล้ว ใจก็แบบแค่เรียน แล้วก็สอบให้ผ่าน ที่เหลือเราก็อใช้ชีวิตอะไรของเราไป ไม่มีใครว่า ไม่มีใครมามองไม่ดี” (เค)

“ที่โรงเรียนเราไม่เคยมีครูมาห้ามการแสดงออกแบบแมนๆ ของเรา ถึงเราเป็นผู้หญิงแต่ก็สามารถเป็นตัวเองได้ เล่นกีฬาเป็นนักกีฬา ผมสั้นสุดๆ คบหญิง คบชาย เรื่องของเธอ เพื่อนๆ ก็สนุกกับการที่เราเป็นตัวเอง ไม่เครียด” (ดี)

หัวข้อที่ 3 การมีแบบอย่างของผู้มีความหลากหลายทางเพศ

การมีแบบอย่างของผู้มีความหลากหลายทางเพศในสถานศึกษา หมายถึง การที่บุคคลได้มองเห็นการแสดงออกบทบาททางเพศบนอัตลักษณ์ที่หลากหลายอย่างเปิดเผยจากกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ทั้งในด้านการแต่งกาย ทรงผม บุคลิกภาพ การใช้ชีวิต ที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดความมั่นใจที่จะแสดงออกตามอัตลักษณ์ที่ดำรงอยู่ ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้

“ตอน ม.ปลายนะ เข้าใกล้กับชุมชนหลากหลายทางเพศเยอะขึ้นมาก เพราะว่าอาจารย์ตอน ม.เข้ามา คือ 4 วันแรกหนูก็ยังช็อกอยู่นะ เพราะว่าไม่เคยเห็นครูที่เขานิยามตัวเองว่าเป็น LGBTQ นะ มาวันแรกเป็นครูใส่กางเกงสแล็ค แต่ว่าเดินเข้ามากับพัดจีนแล้วสะบัดอย่างนี้เลย พัดখনกแล้วแบบ... สวิสตี้ค่า... อะไรอย่างนี้ ทั้งๆ ที่ภาพลักษณ์เขาดูแมนนะ แต่ว่าจริงๆ แล้ว คือ เขาจะทำอะไรมันก็เรื่องของเขาอะ แล้วมันก็กลายเป็นอะไรอย่างหนึ่งที่ ว้าว กับเรานะ” (อี)

“รุ่นพี่แต่ละคนก็มีความเป็นตัวของตัวเอง เช่น รุ่นพี่ผู้ชายคนนี้ก็ดูเป็นแบบ โอ้โฮ มีความเป็นผู้หญิงสุด ๆ ไปเลย อีกคนหนึ่งดูเป็นกลาง ๆ หน่อย อีกหนึ่งดูเป็นเหมือนผู้ชายเลย... เราก็ดูโอเค มีความรู้สึกว่า อะ เราลองเป็นตัวของตัวเองดู” (จี)

“เราก็มองเห็นรุ่นพี่คนนี้น่าจะเป็นแบบแมน ๆ เราเริ่มตัดผมสั้นตามตี๋มัย เริ่มเล่นบาสตามตี๋มัย เริ่มเป็นนักกีฬา คือ ทำกิจกรรมอะไรที่มันดูแบบแมน ๆ ประมาณนั้น ให้เราดูแมนสอดคล้องกับความรู้สึกสิ่งที่เป็นเรามากกว่า” (ดี)

“เราไปค่ายวิทย์บ่อยด้วย แล้วคือ พวกค่ายวิทย์อะไรพวกนี้มันจะเหมือนเราหลุดไปในอีกโลกที่เขาไม่ได้คุยเรื่องนี้กันนะ แล้วมันก็ไม่มีการแบ่งแยกอะไรเท่าไร เพราะวาก็เจอเพื่อนที่มีอัตลักษณ์ที่หลากหลาย แล้วเขาก็เปิดเผยตัวเองตรง ๆ เลยว่า เออ ฉันทแบบนู่น นี้นั้น นู่น เราก็เออ เจ๋งวะ จะเป็นแบบไหน อย่างไรก็ได้ คือ ดี” (เค)

“ที่โรงเรียนคือ มันจะมีหลายตึกเนาะ แต่ละตึกนะความเคร่งระเบียบมันไม่เท่ากัน แล้วก็เห็นคนที่ตัดผมทรงสั้นประมาณนี้ แต่เมื่อก่อนจะผมยาว แล้วก็รู้สึกว่า ฟังเห็นคนในโรงเรียนทำแบบนี้ละ แล้วเป็นวัยเดียวกันกับเรา แล้วเขาตัดผมทรงนี้ เขาดูหา Identity ตัวเองเจอแล้วนะ มันเป็นเรื่องที่เราก็อประทับใจ เขาสามารถเปิดเผยตนเองได้แล้ว” (บี)

ด้านสภาพสังคม ประกอบไปด้วย 2 หัวข้อ ดังนี้

หัวข้อที่ 1 การเคารพความแตกต่างของผู้มีความหลากหลายทางเพศ

การเคารพความแตกต่างของผู้มีความหลากหลายทางเพศ หมายถึง บริบทสังคมที่สมาชิกในสังคมเคารพความแตกต่างด้านมิติเพศ ปฏิบัติต่อผู้มีอัตลักษณ์หลากหลายทางเพศในฐานะมนุษย์ที่เท่าเทียม ปราศจากการแบ่งแยกกีดกัน ตัดสิน ตีตราทางเพศ ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้

“พี่แม่บ้านที่โรงพยาบาล เขามีหน้าที่ยืนอยู่เพื่อความสะอาดบอกทางห้องน้ำหญิง ห้องน้ำชาย พอเขาเห็นเราป๊อบแล้วเขาก็ ห้องน้ำชายฝั่งนี้ค่ะ แล้วเขาก็ล้างแปรงหนึ่ง ห้องน้ำหญิงฝั่งนี้ค่ะ ตอนนั้นคือ มีเราคนเดียววะ แล้วเขาก็กลายเป็นเหมือนเดินแขกใส่ค่ะ เชิญเลยค่ะ มันเป็นการพัฒนาการของสังคมค่ะ มันพัฒนาได้ แล้วอย่างพี่แม่บ้านคนนี้ค่ะ ต้องชื่นชมมากเลย คุณสามารถใช้ห้องน้ำที่คุณสะดวกได้ ทั้งหญิงและชาย เพศไหนก็เข้าเลย” (ไอ)

“คนที่เหมือนกับไม่ตัดสินเนี่ย จริง ๆ เนี่ยมันน่าจะเป็นช่วงปี จะมีเพื่อนอีกกรุปหนึ่ง 2012 ข้างนอก ที่เขาไม่ได้ตัดสินเรา จะเป็นอะไรก็เป็นไป แต่เขาไม่รู้หรือว่าเราคือเพศอะไร แต่เขารู้ว่าเราเป็นแบบนี้ แล้วเขาก็เหมือนแบบ เออ ก็เป็นเพศหนึ่งนะ เป็นเพศแล้วตามด้วยชื่อเรา นึกไม่ออกก็เออ เพศมึง ‘ไม่ต้องตัดสิน’” (เจ)

“ได้รับการตอบรับจากนักเรียนในคลาสโดยคณะครับว่า เราเป็นแบบนี้น่ารักนะ เราเป็นแบบนี้รู้สึกสบายใจ รู้สึกว่าไม่ใช่ทั้งผู้ชาย ไม่ใช่ทั้งผู้หญิง รู้สึกสบายใจที่เวลาต้องมีการใช้มือสัมผัสร่างกายของตัวบุคคลในการช่วยฝึก...พอมันได้รับคำชื่นชมแบบนี้บ่อย ๆ เราก็รู้สึกว่า อ้อ โอเค ๆ นี่อาจจะเป็นจุดยืนของเรา สังคมเขาตอบรับความเป็นเรา ณ จุดนี้” (จี)

“ประมาณช่วงอายุตอนทำงานแล้ว 23 22 เราเริ่มมีสังคมเป็นของตัวเอง เริ่มมีพื้นที่ของเราในการที่เราจะโอเคกับกลุ่มเพื่อน แล้วเราพร้อมที่จะเปิดเผย พูดคุยกับสังคมนี้ เป็นกลุ่มคนที่เราสามารถพูดได้ มีอะไรก็ปรึกษาบายได้ คำก็เป็นผู้รับฟังที่ดี ทุกๆ คน open กับอะไรใหม่ๆ มากๆ ยอมรับกันได้ในการแสดงออกทางเพศและทุกเรื่อง” (เอ)

“ช่วงก่อนโควิด ประมาณ 2 ปี ได้ไปเจอกับสังคมหนึ่งที่เขาก็สนับสนุนเราทางด้านคำพูดทัศนคติ เรื่องการโอบรับ แล้วก็ให้พื้นที่ที่ปลอดภัย แล้วก็ให้รู้จักกับบุคคลอีกหลาย ๆ อัตลักษณ์ที่อาจจะแตกต่างจากเรา แต่เขาก็มีความเข้าใจเรา โดยไม่ตัดสินสามารถอยู่ร่วมกันได้ ช่วยเหลือกัน

รู้สึกสบายใจ “ไม่โดดเดี่ยว” (เอช)

หัวข้อที่ 2 การได้รับข้อมูลดิจิทัลเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศจากสื่อสังคมออนไลน์

การได้รับข้อมูลดิจิทัลเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศจากสื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง สมาชิกส่วนใหญ่สามารถรับข้อมูลความรู้เกี่ยวกับมิติเพศจากแหล่งข้อมูลดิจิทัลต่างๆ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในรูปแบบของข้อความ รูปภาพ วีดีโอ แอปพลิเคชัน เว็บไซต์ เพื่อสร้างความเข้าใจ ในลักษณะธรรมชาติและการรับรู้ในอัตลักษณ์ทางเพศของตนได้ รวมถึงการมีส่วนร่วมกับชุมชนออนไลน์ของผู้มีความหลากหลายทางเพศในการทำกิจกรรมต่างๆ ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้

“มีแอปพลิเคชัน ชื่อ อะมิโน ส่วนใหญ่จะเป็นคนอเมริกา เป็นคนต่างประเทศเยอะ ส่วนใหญ่จะเป็นฝั่งยุโรป อเมริกา แล้วเขาจะมีเป็นพวก Young Generation ที่นั่นที่เข้าไป แล้วมันก็จะ มีแบบว่าเป็นแชร์รูป แชร์ข้อมูล เป็นบอร์ดแชร์ประสบการณ์ มีทำคลิปเล่น ๆ อยู่นั่น มีธงอัตลักษณ์ทางเพศสภาพต่าง ๆ ธงของอัตลักษณ์ทางเพศวิถีต่าง ๆ ที่เปิดโลกให้เราเข้าใจ” (เจ)

“จริง ๆ ต้องขอบคุณกลุ่ม non-binary กับกลุ่ม AroAce-Clustionist คือไปได้ข้อมูลจากตรงนั้นเยอะมาก แล้วอ่านแล้วรู้สึกว่ามันชัด มันมีหลายอย่างที่อธิบายความเป็นตัวเราได้” (เค)

“เอาจริงๆ ก็ได้มาจากสื่อ...เรารู้ว่า อันไหนคือ สิทธิและอันไหนคือเสรีภาพในการแสดงออกของเรา แล้วเสรีภาพที่ไม่ไปกวนที่ไม่ไปละเมิดสิทธิคนอื่น มีต้องทำยังไงบ้าง เริ่มตรงนั้นก่อน แล้วหลังจากนั้นก็ได้อ่านข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศเยอะแยะไปหมดในเพจต่างๆ” (เอ)

“สมัยนี้เรารับข่าวสารได้รวดเร็ว ผ่านทางพวกโซเชียลมีเดีย ก็โชคดีตรงที่ว่า เดียวนี้เขาก็จะมีเพจที่ทำขึ้นมาเพื่อสังคม เขาเรียกว่าเป็นการพัฒนาสังคมของกลุ่มคนกลุ่มนี้ขึ้นมาจะครับ ก็จะมีการถามความคิดเห็น มีการถามปัญหา มีการอัปเดตข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกลุ่มของเรา หรือว่าแม้กระทั่งว่าตอนนี้กลุ่มของเราได้ยื่นเสนออะไรไป แล้วมีตอบรับกลับมาว่าอย่างไรบ้าง ก็คือจะเป็นเหมือนกับ community บนแพลตฟอร์มของโซเชียลมีเดีย” (จี)

“ช่วงแรกที่ follow Instagram คือหนู follow เพราะสนใจประเด็นทางสังคมก่อน แล้วก็สงสัยตัวเองนิดหนึ่งแหละ แต่ว่าแค่สนใจประเด็นอื่นก่อน แล้วมันก็มีงานหนึ่งที่หนูต้องสัมภาษณ์

คุณพี (นามสมมุติ) นอนไบนารี ไทยแลนด์ แล้วพอสัมภาษณ์ แล้วมันมีหลายอย่างที่กระทบใจมาก ก็เลย... นี่แหละ อันนี้แหละ อันนี้คือกู” (อี)

“สมัยก่อนได้ข้อมูลจากในพวกพันทิพย์ ตอนหลังก็ได้มาเจอกลุ่มในเฟซบุ๊กอีกหลายกลุ่มที่ทำให้ได้ข้อมูลมาว่าตัวเองอยู่ในกลุ่มเพศนอนไบนารี ที่เรียกว่าผู้หญิงตามธรรมชาติ” (เอช)

2) เจื่อนไซเซิงลอบ

เจื่อนไซเซิงลอบ หมายถึง ปัจจัยร่วมที่เป็นอุปสรรคต่างๆ ที่ขัดขวางกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์นอนไบนารี ซึ่งอิทธิพลเหล่านี้เกิดขึ้นได้ทั้งจาก 1) ปัจจัยด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิดและการกระทำ เช่น การเกลียดกลัวเพศของตนเอง ความไม่พึงพอใจต่อรูปลักษณ์ทางเพศของตน การปกปิดอัตลักษณ์ทางเพศ เป็นต้น และ 2) ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น สมาชิกในสังคม กฎเกณฑ์ทางสังคม บริบทสังคมที่บุคคลใช้ชีวิต เป็นต้น

ประกอบไปด้วยปัจจัย 2 ด้าน ดังนี้

1.1) ปัจจัยด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิดและการลงมือทำ

การรับเอาอคติจากระบบเพศชายหญิงเข้ามามีอิทธิพลกับการใช้ชีวิต

การรับเอาอคติจากระบบเพศชายหญิงเข้ามามีอิทธิพลกับการใช้ชีวิต หมายถึง กระบวนการภายในบุคคลที่รับเอากฎเกณฑ์ ค่านิยม ความเชื่อ และความคาดหวังของสังคมบนระบบเพศชายหญิง เข้ามาเป็นอิทธิพลในการดำเนินชีวิตที่ต้องปฏิบัติตามความเชื่อและการรับรู้ตนเองอยู่ในกรอบเพศหญิงหรือชายเท่านั้น ส่งผลให้บุคคลเกิดความเครียดหรือทุกข์ใจจากการสูญเสียตัวตน ไม่สามารถแสดงออกถึงอัตลักษณ์ทางเพศของตนได้ เช่น การเกลียดกลัวเพศของตนเอง การไม่พึงพอใจในรูปลักษณ์ทางเพศของตน การปกปิดอัตลักษณ์ทางเพศ ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้

“เวลาทำงานใส่กระโปรง ใส่เสื้อเชิ้ต ออกลักษณะแบบผู้หญิง เราก็จะโดนตะโกนคำว่า อีกะเทยควาย มันทำให้เราไม่มีความมั่นใจ แล้วเกิดความ phobia ตัวเองภายใน เพราะว่ามีแต่เราอยู่คนเดียวที่รู้ว่าชีวภาพของเราที่แท้จริงคืออะไร แล้วมันก็เกิดความปิดบัง แต่ว่าคนอื่นนะเขามองเห็นความเป็นกะเทยในตัวเรา แล้วมันออกไปให้เขาเห็น แล้วมันทำให้เราสะท้อนกลับ เกิดความ phobia” (ไอ)

“มันมีความขัดแย้งจากร่างกายที่เป็นอยู่ แล้วก็ผลมาจากการที่เกิดมาไม่ตรงตามอัตลักษณ์ของตัวเอง แล้วก็มีมีความขัดแย้งจากการที่เสียงของตัวเอง ที่ไม่ค่อยชอบเท่าไร มันดูเสียงเป็นอย่างนี้ ไม่ค่อยชอบเท่าไร แล้วก็หน้าตาดูไม่ค่อยเป็นผู้หญิงเลย แล้วก็หน้าอกก็ไม่มี รู้สึกมีความขัดแย้ง” (เอช)

“ในจุดนั้นก็จะรู้สึกว่าน้อยใจ ผิดหวังทำไมเราถึงไม่เกิดมาเป็นผู้หญิง ทำไมถึงเกิดมาเป็นแบบนี้ ก็ทำให้เรามองเห็นตัวเองอีกว่าเราดูห่างจากเพื่อน ดูห่างจากโลก ดูห่างจากสังคมจัง

ถ้าเราไปตามที่ใจเราเป็น เพศสภาพเป็นตามใจที่เราเป็นก็คงง่ายกว่านี้ โดยส่วนใหญ่ช่วงนั้นก็คือจะน้อยใจอย่างเดียวเลย จะน้อยใจและคิดอย่างนี้ตลอดเวลาเลย มันเป็นอีกเพศสภาพหนึ่งไปเลยมันก็จะน้อยใจเสียเป็นส่วนใหญ่” (บี)

“ด้วยความที่เราโตมากับสังคมชายหญิง... ดังนั้นเราก็ได้ซึมซับความเป็นว่า โอเค โลกนี้มีแค่ผู้หญิงกับผู้ชายนะ เราไม่รู้ว่่าสิ่งที่เราพูดออกไปแล้ว มันจะส่งผลกระทบต่อตัวเราหรือเปล่า เช่น ที่บ้านอาจจะมองเราเปลี่ยนไป หรือเราอาจจะมีความรู้สึกที่ไม่ดีกับตัวเอง หรืออะไรก็ตามแต่เราก็คงรู้สึกว่าเรายังยึดติดกับความคิดเก่า ๆ อยู่ นะครับว่า ผู้หญิง ผู้ชาย ผู้หญิง ผู้ชาย เราก็คงไม่ได้บอกกับที่บ้านไปว่าเราเป็นแบบไหนมากกว่าครับ” (จี)

“ต้องเลือกระหว่างสายตาคนในครอบครัว หรือสายตาคนข้างนอก ที่เขาจะมองเราประหลาด เพราะถ้าเราเดินเข้าห้องน้ำผู้ชาย แนนอนว่าอามา อากง อาแปะ ลื้อจะไปไหน พอเสียงดังทุกคนก็หันมาจับจ้องเรา แต่ถ้าเราเข้าห้องน้ำผู้หญิง ไม่มีใครถามเราหรอก แต่สังคมจะจับจ้องเราแล้วก็จะมองว่าเราเป็นตัวประหลาด หรืออาจจะโดนเหมื่อนกับว่าผู้หญิงจริงหรือเปล่า อะไรอย่างนี้ ตกใจ เอ๊ย เข้ามาห้องนี้ได้ยังไง อะไรอย่างนี้ เราก็ต้องเลือกระหว่างสองทาง” (เจ)

1.2) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม

ด้านครอบครัว ประกอบไปด้วย 2 หัวข้อ ดังนี้

หัวข้อที่ 1 ครอบครัวขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมิติเพศในระบบสากล

ครอบครัวขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมิติเพศในระบบสากล หมายถึง การที่สมาชิกในครอบครัวไม่มีความรู้หรือความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของเพศสรีระ เพศสภาพ เพศวิถี การแสดงออกบทบาททางเพศ ที่อยู่นอกเหนือระบบเพศที่อ้างอิงเฉพาะด้านเพศสรีระชายหรือหญิง

ส่งผลให้มีการดูแลปฏิบัติต่อบุคคลให้อยู่ในกรอบเพศชายหญิงเท่านั้น ปิดกั้นการแสดงออกของบุคคลในอัตลักษณ์ที่รับรู้ เช่น การไม่เข้าใจในการมีอยู่ของเพศอินเตอร์เซ็กส์ การใช้สรรพนามเรียกบุคคลตามเพศกำเนิดหรือการใช้คำที่ตราบุคคลที่แสดงออกไม่สอดคล้องกับเพศกำเนิด การไม่เข้าใจถึงการดูแลสุขภาพของบุคคลข้ามเพศ ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้

“ตอนเด็ก ผู้เลี้ยงดูจะพยายามทุกวันที่จะให้ช่องคลอดเปิดออกเพราะตอนเกิดมาเราไม่มีช่องคลอด ก็คือ เขาคาดหวังว่าจะให้มันเปิด ด้วยความที่เขาไม่มีองค์ความรู้ แล้วก็ทุก ๆ ที่ไม่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับ intersex ว่า ไม่สามารถเปิดออกมาได้ การให้บุตรที่เป็น intersex คือ ปมของคนเลี้ยงที่เขาบอกว่า การให้ลูกที่พิการหรือไม่สมบูรณ์ เพราะฉะนั้นเขาจะเก็บไว้ในใจ ทำยังไงก็ได้ให้ลูกไม่พิการ” (ไอ)

“เขาเคยมาร้องให้กับเรา เราเทศฮอร์โมนแล้วเขาก็กลัวสุขภาพเราเสีย กลัวเป็นมะเร็งตาย แล้วเราก็บอก ไม่เป็นมะเร็งตายหรอก นี่เราคุยเรื่องสุขภาพะ เรื่องข้ามเพศมาเยอะขนาดนี้ คนในบ้านตัวเองมานั่งร้องไห้ข้าง ๆ กลัวเราเป็นมะเร็งตายเพราะเทศฮอร์โมน” (เจ)

“ยังใช้สรรพนาม คำที่เรียกกันทั่วไปว่า ลูกชาย แต่ยังไม่ยอมรับว่า ไม่ใช่ลูกชาย แล้วก็ยังใช้คำสรรพนามเหมือนไอ้ คำว่าไอ้นี้จะแทนอัตลักษณ์ชาย เรียกไอ้นั่นแล้วก็ต่อยด้วยชื่อเล่นเดิม แล้วก็ยังมีการเหยียดแนวพูดว่าตัวเป็นผู้ชาย แล้วก็ไปแสดงออกเหมือนเพศหญิง” (เอช)

“ครอบครัวผมเป็นคนต่างจังหวัด เค้ารู้แค่ว่าโลกมีผู้หญิง มีผู้ชาย ถ้าทำอะไรที่มันไม่เหมาะ ไม่สมตามเพศ อย่างผมเกิดมาเป็นผู้ชาย เขาก็จะให้เราแสดงออกแบบผู้ชาย เป็นลูกชายไม่รำ ไม่เต็นกินรำกิน เขาไม่เข้าใจว่ามันมีเพศแบบอื่นอีก ไม่ใช่ความผิดปกติ คำนี้ก็ไม่ออก” (บี)

“บ้านเราไม่ต้องพูดถึงความเข้าใจเรื่องเพศหลากหลายเลย เขาแค่ว่าที่เป็นปกติชีวิต คือผู้ชายเป็นใหญ่ เกิดเป็นผู้ชายก็ต้องทำตัวให้เหมือนผู้ชายที่แบบต้องเป๊ะ อะไรที่ผู้ชายต้องทำ มีงต้องทำ เราไม่ชอบอะไรที่เค้าบอกให้ทำ ก็จะไม่โดน ดีที่เราอยู่หอ ก็ไม่ต้องเผชิญหน้ากับความแรงของคนในบ้าน แต่ก็มาโดนที่โรงเรียนอยู่ดี” (เอ)

หัวข้อที่ 2 อคติทางเพศของสมาชิกในครอบครัว

อคติทางเพศของสมาชิกในครอบครัว หมายถึง มุมมองหรือทัศนคติเชิงลบที่คนในครอบครัวหรือผู้เลี้ยงดูมีต่อบุคคลเมื่อแสดงออกลักษณะทางเพศสภาพ เพศวิถี นอกกรอบเพศชายหญิง โดยไม่มีเหตุผลมาอธิบายมุมมองความคิดได้อย่างสมเหตุสมผล ซึ่งอาจใช้การแสดงออกทาง

วาจาหรือทางการกระทำในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อทัศนคติเชิงลบของตนเองที่เกิดขึ้น เช่น การเกลียดกลัวบุคคลที่รักเพศเดียวกัน/บุคคลข้ามเพศ การไม่ยอมรับอัตลักษณ์ความหลากหลายทางเพศ การใช้คำเรียกตัดสินตีตรา การใช้ความรุนแรงทางร่างกายและจิตใจ เป็นต้น ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้

“ที่บ้านเป็น Phobia Transphobia Homophobia สมัยก่อน แล้วยังมีน้องชาย สมัยตอนเด็ก ๆ เขาก็ออก Feminine เขาแบบโดนเรียกตุ๊ดอะไรอย่างนี้ ที่บ้านเขา Phobia จนขนาดที่ว่าเขาจับน้องชายไปหาจิตแพทย์ เพื่อที่จะทำ Therapy เข้าใจว่าน้องเป็นโรคจิต... มาถึงเรา “แกอย่ามาทำตัวจิตวิปริตเหมือนน้องแถนะ” นี่ก็คือคำพูดของแม่ที่เราจำได้เลยตอน ตอนนั้นรู้สึกวูบเลย คือตกใจ แล้ววูบ วูบดิ้ง ตกใจวูบ เวลาทำอะไรเราไม่กล้าบอกกับที่บ้านเลย ไม่กล้าพูดกับที่บ้าน ไม่อยากคุยด้วยหรืออะไรอย่างนี้ คือ คุยแค่เท่าที่จำเป็น...” (เจ)

“ตอนป.4 เราเริ่มมีบทบาทในการร่ำมากยิ่งขึ้นเพราะว่า เพื่อนไปร่ำ คุณมีกิจกรรมทำ คุณมีความสวยงามเราเลยเริ่มชอบตั้งแต่ป.4 เลยครับ แต่ว่าในช่วงป.4 ถึงม.5 จะเป็นช่วงที่แสดงออกตามอัตลักษณ์ตัวเองแบบไม่เต็มที เพราะว่าทางบ้านไม่ยอมรับ จะถูกกีดกันตลอดว่า ไปร่ำทำไมเป็นผู้ชาย เขาไม่ชอบให้เราแสดงออกแบบผู้หญิง” (บี)

“เริ่มที่อยากลองใส่เสื้อผ้าผู้หญิงบ้าง แต่จะเป็นพวกเสื้อยืดแบบน่ารัก ๆ แต่ก็ไม่ถึงว่าจะใส่กระโปรง เสื้อยืดน่ารัก ๆ แล้วยังลองเอาเสื้อกล้ามออก เหลือแต่บรา แล้วยังใส่เสื้อน่ารัก ๆ ใส่ดู ช่วงนั้นยังอาย ๆ อยู่ แล้วยังพ่อแม่...ทางครอบครัวไม่ได้เปิดรับ เอาเครื่องแต่งกายหญิงไปเก็บ ไปซ่อนบ้าง” (เอช)

“ที่บ้านเขาทำร้ายเราทั้งร่างกายและจิตใจบ่อยๆ โดนทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นเก้าอี้ ไม้แขวนเสื้อ จักรยาน ไม้ไผ่ ไม้กวาด เข็มขัด ถูกต่อย เตะ ตี ตบ โดนทุกอย่างเพราะเพียงแค่ว่าเราไม่เป็นไปตามที่เขาอยากให้เป็น เรื่องเพศ เรื่องเรียน เรื่องการแสดงออกที่เรามีความเป็นหญิง” (เอ)

“ที่บ้านจะเริ่มมีพฤติกรรมบางอย่างที่แสดงออกมา ซึ่งก็เข้าใจได้ว่า โอเค ด้วยความอายุด้วยวัย เขาคงไม่เข้าใจเรื่องพวกนี้ แต่คำพูดเขามันทำให้เรารู้สึกบางอย่าง คือ เขาจะใช้คำนิยามเรียก ไฉ่ทอม นั้นนะหรือ ไฉ่ทอม นั้นนะหรือ คือแบบ เฮ้ย คือมันเกิดความรู้สึกเล็ก ๆ ขึ้นในใจ ว่าทำไมวะ คือ ทำไมถึงต้องเรียกแบบนี้ ทำไมถึงต้องแสดงออกอย่างนี้” (ดี)

ด้านสถานศึกษา ประกอบไปด้วย 4 หัวข้อ ดังนี้

หัวข้อที่ 1 กฎเกณฑ์ของสถานศึกษาที่อ้างอิงระบบเพศชายหญิง

กฎเกณฑ์ของสถานศึกษาที่อ้างอิงระบบเพศชายหญิง หมายถึง กฎระเบียบในเรื่องการ แสดงออกบทรูปร่างทางเพศตามกรอบเพศชายหญิง ที่ถูกนำไปใช้กำหนดเป็นกฎเกณฑ์ให้บุคคล ต้องปฏิบัติตาม ส่งผลให้บุคคลผู้มีอัตลักษณ์ทางเพศนอกเหนือกรอบเพศชายหญิงรู้สึกสูญเสีย ความเป็นตัวเอง เช่น ระเบียบการแต่งกาย การไว้ทรงผม การใช้สรรพนามหรือคำนำหน้าชื่อ การใช้ คำลงท้ายตามเพศกำเนิด ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้

“เรามั่นใจที่เราจะใส่กางเกงสั้นขึ้นมาชนิดหนึ่ง อะไรอย่างนี้ครับ เพื่อโชว์ริ้วขาของเรา แต่ ว่าก็จะโดนบังคับด้วยกฎของโรงเรียน หรือกระทรวงศึกษาธิการด้วยที่แบบต้องใส่กางเกงแบบนี้ ตัดผมแบบนี้ละ ในช่วงมัธยมต้นก็ทำให้รู้สึกว่าเราไม่มั่นใจที่เราจะเป็นตัวเองออกไป มันเหมือนกับ เราโดนกดทับจากกฎเกณฑ์” (จี)

“ตอนนั้นมีเรื่องแบบทรงผมหรือแบบประเด็นทางสังคมที่เข้ามา แล้วมันยังไม่เป็นเรื่องที่ เข้าใจได้ทั่วไป ตามสมควร อย่างเช่น การแต่งตัว การใส่กางเกงที่ขาสั้น แล้วเราก็ใส่ตามยูนิฟอร์ม ที่บอกแล้ว ก็บอกว่าใส่ผิด แล้วกางเกงสั้น ผิดอะไรก่อน เออแล้วผม ผมก็บนหัวเรา ไม่ได้เอาผมไป เรียน เอาสมอง เอาความสามารถไปเรียน” (เอ)

“ตอน ม. ต้นนี่แหละ มีครูคนหนึ่งเดินมาถามว่า เนี่ย ทำไมไม่เขียนเด็กชายเด็กหญิงเป็น อะไร ผู้ชายหรือ หนูไม่รู้ว่าตัวเองจะเขียนมันออกมายังไง ในเมื่อไม่ได้รู้สึกที่ตัวเองต้องเป็นผู้หญิง หรือผู้ชาย” (อี)

“เรารู้สึกว่ามันยาก มันแบบว่า ไม่รู้จะเลือกใช้คำว่าอะไร เพราะว่าที่บ้านใช้อะไรก็ได้ แล้ว พออยู่ที่โรงเรียนเราก็เคยลองหมด ใช้อะไรก็ได้ มันก็คือติด แต่พอเขาให้ลงกล่องคำว่า ค่ะ อย่าง เดียวบางที่มันก็หลุดใช้ใหม่ พอมันหลุดก็โดนคนเตือนว่า เอ๊ย ทำไมพูดอย่างนี้ เขาอาจจะสงสัย อาจจะอยากรู้ก็ได้ ตอนนั้นเราก็แอบกลัว แอบเริ่มเลือกไม่ถูกแล้วว่าต้องใช้คำลงท้ายว่าอะไร” (เค)

“ใจก็อยากจะให้ตัวเองได้แต่งกายชุดนักเรียนแบบสตรี ใส่ชุดนักเรียนมันก็ไม่ใช่ปัญหา แต่มันขัดในความรู้สึกที่ต้องสวมใส่แต่กางเกง การพูด ครับ ก็เริ่มติดขัดเหมือนไม่อยากจะพูด พอฟัง เรียกชื่อเด็ก ชาย เรียกนาม ก็รู้สึกว่ามันไม่ใช่ตัวเรา” (เอช)

หัวข้อที่ 2 การถูกกลั่นแกล้งรังแก

การถูกกลั่นแกล้งในสถานศึกษา หมายถึง ความรุนแรงที่กลุ่มเพื่อนหรือผู้สอนในสถานศึกษา มีความตั้งใจใช้อำนาจจากการมีอภิสิทธิ์ทางสังคมในเรื่องเพศ ลงมือกระทำต่อผู้มีอัตลักษณ์หลากหลายทางเพศอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นการกลั่นแกล้งผ่านทางวาจาทางร่างกาย หรือทางอารมณ์ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์เชิงลบทางด้านอารมณ์ความรู้สึก ด้านร่างกาย หรือด้านทรัพย์สิน ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้

“ตั้งแต่เด็ก การที่เรารับรู้ว่าคุณเองไม่เหมือนคนอื่น การเป็นอินเตอร์เซ็กซ์ เราต้องเก็บมันไว้กับตัว มันทำให้เราเป็นเป้าของการโดนกลั่นแกล้งของเพื่อน... ยิ่งแกล้งเรากี่อย่างหนึ่ง พอยิ่งหนึ่งเขาก็ยิ่งแกล้ง เขาอยากรู้ว่าเมื่อไหร่เราจะตอบสนองเขา ก็คือเราก็ไม่ได้ตอบสนองอะไร เขาก็จะทาบ เขาก็จะตีเราทุกวัน” (ไอ)

“การอยู่ในโรงเรียนที่มีแต่เพศชาย และเราไม่ใช่ผู้ชายแบบนั้น สิ่งที่เราจำได้ไม่มีวันลืม คือทั้งพวกนั้น พวกครู แล้วก็พวกเพื่อน ทำร้ายเรา เดี่ยวเตะเดี่ยวย่อย เราโดนอยู่อย่างนั้นเป็นปีๆ มันทำให้เราเกลียด ไม่อยากเข้าใกล้พวกผู้ชายตัวใหญ่เสียงดัง” (เอ)

“ก็มีมาเป็นช่วงๆ ที่เจอกลุ่มนักเรียนที่เค้าไม่ชอบการที่เราแสดงออกแบบกึ่งผู้หญิง กึ่งผู้ชาย เราทำกิจกรรมโรงเรียนหลายอย่างทั้งวิชาการ ทั้งกีฬา เค้าตั้งใจเตะบอลใส่ พุดทำทายว่าแมนจริงก็มาเล่นบอลกัน เจ็บแต่ก็ไม่อยากให้มันเป็นเรื่อง ก็ทนๆ ไป” (จี)

“ก็จะมีเพื่อนผู้หญิงไซ้ใหม่ครับ แล้วก็จะมีการเล่นตุ๊กตา ก็มีอยู่วันหนึ่งที่เราเล่นตุ๊กตา กับเพื่อน ก็ช่วยเพื่อนทำนู่นทำนี่ ก็มีเพื่อนผู้หญิงคนหนึ่ง เขาก็มาว่าเรา เรียกประมาณว่าเป็น ตุ๊ด ตุ๊ดอะไรอย่างนี้ มันหมดความอดทนแล้ว คือ เค้าล้อแบบนี้มันหลายทีแล้ว สิ่งที่เราทำก็คือ เอามือไปตบหน้าเขาทีหนึ่ง” (จี)

“มัธยมก็มีช่วง ม. ที่ถูก 1Bully ว่าเป็นตุ๊ด หรือเวลาเพื่อนเตะฟุตบอลมาโดนก็พูดว่า

“เดี๋ยวโดนไอ้ตุ๊ด ระวังมันโมโห” จะโดน Bully หนักสุดช่วง ม.1 กลัวเพื่อนคนอื่นจะไม่อยากคบเรา เราต้องพยายามไม่แสดงออกในแบบที่เราเป็นให้เค้ามาแกล้งได้” (บี)

“เพื่อนเนี่ย เขาก็ตั้งคำถามกับเราตลอดที่เรียนด้วยกันหลายปี เฮ้ย เป็นเพศอะไรกันแน่ เราก็ตอบไม่ถูก เพื่อนเขาก็แซวเรา เรียกเรา เป็นไส้เดือน ไส้เดือนมีสองเพศ เป็นไส้เดือนหรือ เดี่ยวหญิงเดี่ยวชาย เดี่ยวหญิงเดี่ยวชาย เดี่ยวก็เป็นทอม เดี่ยวก็เป็นผู้หญิงอะไรอย่างนี้” (เจ)

หัวข้อที่ 3 การถูกตีตราทางเพศในสถานศึกษา

การถูกตีตราทางเพศในสถานศึกษา หมายถึง การที่กลุ่มเพื่อนหรือผู้สอนใช้คำเรียกหรือระบุเพศของบุคคลจากมุมมองส่วนตัวหรือจากความเคยชิน โดยนำค่านิยมบนระบบเพศชายหญิง มาตอบสนองต่อการแสดงออกในอัตลักษณ์ที่บุคคลดำรงอยู่ ส่งผลให้บุคคลเกิดความรู้สึกเชิงลบต่อตนเอง รู้สึกตนเองเป็นที่น่ารังเกียจ ไม่ได้เป็นตัวของตัวเองได้อย่างเต็มที่ ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้

“ก็จะมีเพื่อนผู้หญิง เพื่อนที่เป็นผู้หญิงคนหนึ่งเขาก็บอกว่า อย่าไปนั่งโต๊ะเดียวกับพวกนี้ เพราะใครนั่งโต๊ะพวกนี้ที่ไร เป็นทอมทุกที เหมือนแบบ ติดเชื้อมอมอย่างนี้ อันนี้รู้สึกเยอะ รู้สึกเหมือนเราน่ารังเกียจ เหมือนเราเป็นเชื้อโรค” (ไอ)

“ด้วยความที่รูปลักษณ์เราเนี่ยมันดูห้าว มันกลายเป็นว่า ทั้งเพื่อนทั้งครูตัดสินไปแล้วว่าเราเป็นทอม แล้วก็ปฏิบัติกับเราเหมือนทอม โดยที่เขาก็รังเกียจ โดยที่ก็ไม่ได้มาเข้าใจเราจริง ๆ อะไรอย่างนี้ ว่าสรุปแล้วเราเนี่ย เฮ้ย เราไม่ใช่ทอมนะ ฉันทก็เป็นผู้หญิงคนหนึ่งในบางครั้งเหมือนกัน” (เจ)

“เขาก็มาถามผมว่า ที่เป็นอยู่นี้เรียก เป็นตุ๊ดหรือเป็นกระเทย ซึ่งตอนนั้นเราเหมือนรับรู้ว่าเป็นตัวเองเป็นผู้หญิงมากกว่า ผมไม่ตอบ พวกเพื่อนกลุ่มนั้นก็เรียกผมสลบไปทั้งตุ๊ด ทั้งกระเทย ผมไม่ชอบก็ได้แค่ไประบายกับโลกออนไลน์หรือไมก็ทำเป็นไม่สนใจไปเลย” (บี)

“ก็จะมีกลุ่มที่ไม่ได้เป็นเพื่อนสนิทกัน ที่มองว่าเราเป็นเกย์ คำก็เรียกชื่อเราธรรมดาเนี่ยแหละ แต่พอลับหลังคำก็เรียกเราว่าตุ๊ดบ้าง สาวบ้าง เฮ้อ เหนื่อยใจนะ ก็วางตัวลำบาก เราก็ไม่ใช่เกย์ เราชอบผู้หญิง แต่เราก็แสดงออกเหมือนผู้หญิง คนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจหรือว่ามันคืออะไร ก็เรียกตุ๊ด เรียกกระเทยไป” (เอช)

“พวกเพื่อนมันไม่เคยให้เกียรติกันอยู่แล้ว มันตัดสินเรากับความชอบหรือการแสดงออกของเรา เราเป็นเพศอะไรมันก็ไม่เคยถาม เดี่ยวมันก็ไปลับหลังกันว่าเป็นสาว เป็นตุ๊ด ทั้งๆ ที่เราไม่ได้เป็นอะไรทั้งนั้น มันก็จะคิดจะเชื่อแบบนั้นจนเรียนจบไป” (เอ)

หัวข้อที่ 4 การคุกคามทางเพศ

การคุกคามทางเพศ หมายถึง การที่กลุ่มเพื่อนหรือผู้สอนใช้อำนาจในการควบคุมสถานการณ์เพื่อแสดงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ต่อความปลอดภัยทางเพศของบุคคลอื่น อาจ

แสดงออกผ่านการใช้คำพูด การแสดงท่าที หรือลงมือกระทำต่อร่างกายของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ ที่ส่งผลให้บุคคลเกิดความรู้สึกไม่สบายใจ หวาดกลัว หรือรู้สึกอับอายขึ้น ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้

“ตอนนั้นมีกลุ่มหนึ่งเขาไม่ชอบทอม เราเจอคำพูดแบบว่า เฮ้ย ช่มชืดไปเลยดีกว่า เฮ้ย จับ ช่มชืดแม่งเลย คือ เขาใช้คำพูดอย่างนี้กับเรา เหมือนแบบจะได้กลับมา กลับมาชอบผู้ชาย เพราะ ว่าเพื่อนเขาจะชอบเรา...รู้สึกขยะแขยงกับสิ่งที่เกิดขึ้นว่า เราารู้สึกว่าเราไม่ได้เป็นทอม เราเป็นผู้หญิง แต่เรากำลังถูกเลือกปฏิบัติและถูกคุกคามทางเพศ” (เจ)

“มาโดนตัวโดยที่เราไม่ได้อนุญาต หรืออาศัยเรื่องเพศขึ้นมาโดยที่ตอนนั้นเรารู้สึกไม่ได้อยาก คอย แต่พอเราปฏิเสธ เขาก็พยายามที่จะพูดคุยต่อ หรือทำการกระทำแบบนั้นต่อ ก็เลยสร้างความ ไม่สบายใจ แล้วก็เริ่มเป็นการคุกคามแล้ว ตอนนั้นเราตกอยู่ในการถูกคุกคามทางเพศแล้ว” (เค)

“นี่ออกว่ามีอยู่ช่วงหนึ่งตอนเรียนวิชาพละ พอเพลๆ บางทีเราก็จะถูกจับของสงวนโดยที่ เค้ามองว่าเราเป็นเพศแบบนี้ จับได้ ไม่เป็นไร มันไม่ได้เกิดขึ้นบ่อย แต่ก็ทำให้เราต้องระมัดระวัง ตัวเองมากขึ้น เกร็งไปเลย คิดไปล่วงหน้าว่าเขาจะมาจับเร่อีกมั๊ย มันกลายเป็นความไม่ปลอดภัย กับการต้องเจอเพื่อนเหล่านี้” (บี)

“พอเราใส่กางเกงที่ขาสั้นหน่อย ก็มีพวกขาประจำที่ชอบใช้คำพูดแทะโลม เข้าห้องน้ำบาง ทีก็ทำท่าจะมอลวนลามกัน มาทำท่าจะกอดบ้าง มันไม่สนุกนะ รังเกียจซะมากกว่า เอื่อมระอาด้วย ต้องปกป้องตัวเองตลอด” (เอ)

“ก็มีเหมือนกันครับที่เวลาเรากลายเป็นนักกิจกรรม ภายนอกเราดูมีความเป็นสาวหน่อยๆ รุ่นพี่หรือคนบางกลุ่มเค้าเหมือนอยากลอง ใช้การชักชวน ที่เล่นที่จริงให้มีอะไรกัน แล้วแสดงออก แบบนั้นบ่อย จนเริ่มกลัวว่า วันนึงเค้าจะทำมันจริงๆ มั๊ย รู้สึกว่ามันชักจะไม่ปลอดภัยแล้ว ณ เวลา นั้น ไม่เข้าห้องน้ำคนเดียวดีที่สุด” (จี)

ด้านสภาพสังคม

ค่านิยมทางสังคมบนระบบเพศชายหญิง

ค่านิยมทางสังคมบนระบบเพศชายหญิง หมายถึง บริบทสังคมที่สมาชิกส่วนใหญ่ใช้ชีวิต ไปตามความเชื่อและเข้าใจมิติเพศของบุคคลจากการอ้างอิงเพศกำเนิดหญิงและชายเท่านั้น ยังไม่

มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับมิติเพศในระบบสากลและการมีอยู่ของกลุ่มบุคคลที่มีอัตลักษณ์ทางเพศนอกเหนือไปจากเพศชายหญิง เช่น กลุ่มนอนไบนารี กลุ่มเพศเคียวรี่ กลุ่มเพศอินเตอร์เซ็ก ส่งผลให้บุคคลต้องรับรู้เพศสภาพ เพศวิถี และมีการแสดงออกบทบาททางเพศให้สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคม ดังคำกล่าวที่สนับสนุนไว้ ดังนี้

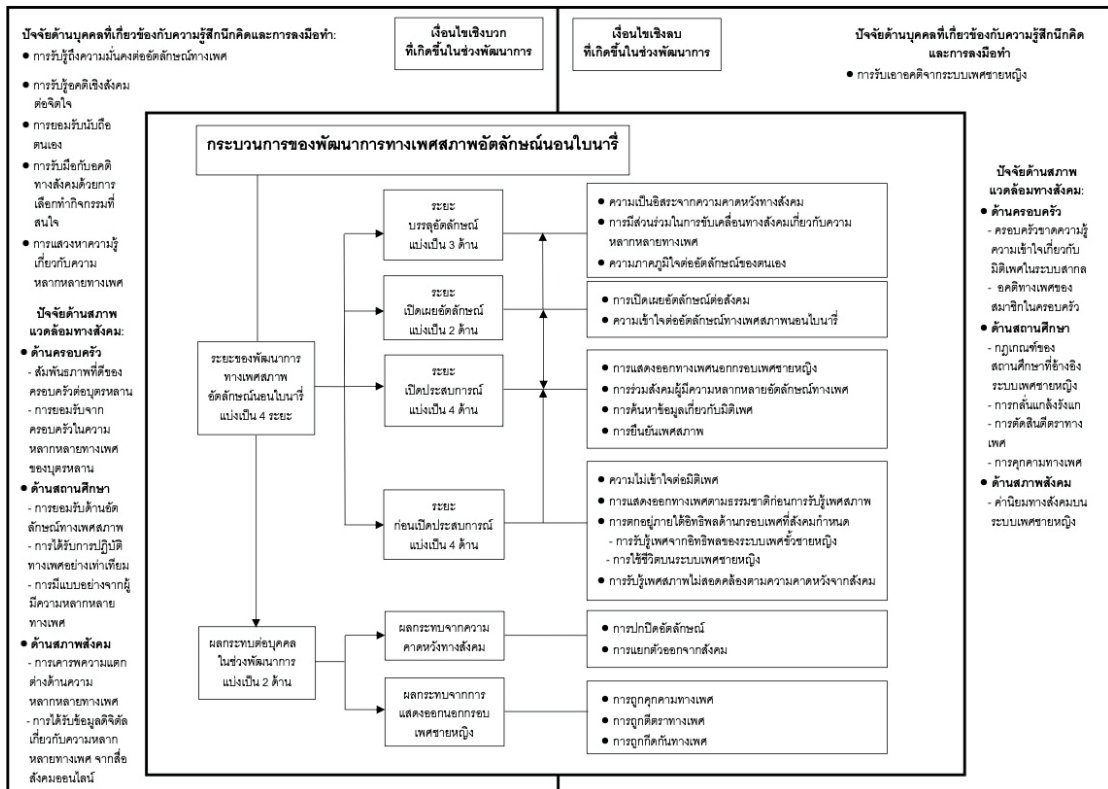
“ตอนนั้นในสังคมมันยังไม่รู้จะคะว่ามันมีเพศที่เรียกว่า นอนไบนารี หรือ เคียวรี่ ที่นอกไปจากแค่ผู้ชายผู้ชาย เราก็เลยต้องพยายามเป็นผู้หญิง ทั้งๆ ที่ไม่ได้รู้สึกว่าเป็นเพศอะไร” (เค)

“สมัยก่อนเราก็สับสนไปหมด ปนเปไปหมด เรียกตัวเองหลายอย่าง จนมาตอนนี้ คือ ไม่ใช่การพูดถึงแต่รสนิยม มันมีเพศสภาพมากมาย มีกลุ่มเรียกในต่างประเทศ มีอยู่จริงๆ แต่เวลานั้น ไม่มีใครเข้าใจ เราเองกว่าจะมาเข้าใจไม่กี่ปีมานี้ ต้องฝ่าฟันหลายเรื่อง” (เจ)

“ณ ตอนนั้นในช่วงเรียน ก็ยังไม่รู้หรอกว่า มันมีแยกระหว่างสองสิ่งนี้ เพศสภาพกับเพศวิถี แล้วก็มาแยกย่อยไปอีก เมื่อก่อนก็ต้องทำตามไปให้ทำตามนี้ ผู้ชายใส่กางเกงแบบนี้ ใฝ่ผมแบบนี้ เราก็ต้องเป็นแบบนี้อยู่นาน” (เอ)

“ตอนเกิดมา องค์ความรู้ของคน intersex มันไม่มี การที่บอกว่ามีเพศที่เป็นอย่างอื่นนอกจากผู้ชาย ผู้หญิง ยังไม่มีคะ แล้วตั้งแต่เด็กคุณหมอเขาก็พยายามที่จะทำให้ร่างกายของเราเข้าไปอยู่ในกล่องของความเป็นผู้หญิงด้วยกัน พอโตมาบอกให้เราทานฮอร์โมนเพศหญิง เพื่อให้เราจะได้เป็นผู้หญิง (ถอนหายใจ)” (ไอ)

“เอาจริง ๆ ในเน็ตนะคือ มันก็มีการทำให้เรารู้รอบเพศในอีกรูปแบบหนึ่ง เกมแบบนี้ หนึ่งแบบนี้มันเป็นแนวผู้ชาย แบบนี้เป็นแนวผู้หญิง สำหรับเรามันทำให้ งง มากกว่าเดิมว่า เอ๊ย เราชอบหนึ่งแบบนี้ เราต้องมีเพศกำหนดด้วยหรือ ก็เลยทำให้ไม่กล้าไปคุยกับคนในโรงเรียนนะว่า เออเนี่ย เราชอบเกมส์แบบนี้ เพราะว่ากลัวเขาจะตัดสินเพศให้เรา” (อี)

แผนภาพสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล งานวิจัยระยะที่ 1

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ระยะที่ 2

การค้นหาแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในกลุ่มบุคคลนอนไบนารี

ผู้วิจัยทำการศึกษาประสบการณ์ของบุคลากรทางการแพทย์ที่มีประสบการณ์การให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาแก่บุคคลอัตลักษณ์ข้ามเพศและนอนไบนารี ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 5 คน และบุคคลอัตลักษณ์นอนไบนารีจากการศึกษาในระยะแรกที่มีประสบการณ์การเข้ารับบริการทางการแพทย์เกี่ยวกับด้านความหลากหลายทางเพศ จัดเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลรอง จำนวน 2 คน ทั้งหมดผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อมุ่งเน้นการค้นหาแนวทางการปฏิบัติงานการดูแลบนแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์แก่กลุ่มบุคคลอัตลักษณ์นอนไบนารีเพื่อนำไปใช้ในงานการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาสำหรับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 7 คน มีรายละเอียดข้อมูลเบื้องต้นแสดงตามตาราง ดังต่อไปนี้

ตาราง 5 ข้อมูลเบื้องต้นของการค้นหาแนวทางการยื่นยันรับรองอัตลักษณ์นอนไบนารี

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก		
คนที่	บทบาท การทำงาน	ประสบการณ์การทำงาน การดูแลผู้มีความหลากหลายทางเพศ
1 (P1)	จิตแพทย์	10 ปี
2 (P2)	จิตแพทย์	4 ปี
3 (P3)	นักจิตวิทยาคลินิก	12 ปี
4 (P4)	นักจิตวิทยาการศึกษา	5 ปี
5 (P5)	นักจิตวิทยาการศึกษา	4 ปี
กลุ่มผู้ให้ข้อมูลรอง		
คนที่	ผู้ให้ข้อมูลจากงาน การศึกษาระยะแรก	มีประสบการณ์การเข้ารับบริการทาง การแพทย์เกี่ยวกับด้านความหลากหลาย ทางเพศ
1 (N1)	บุคคลนอนไบนารี	มีประสบการณ์
2 (N2)	บุคคลนอนไบนารี	มีประสบการณ์

จากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลจำนวน 7 คน แสดงข้อค้นพบแนวทางการปฏิบัติงานแบบยื่นยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี ทั้งหมด 6 ประเด็นหลัก คือ 1. ด้านคุณลักษณะของผู้ปฏิบัติงาน ประกอบไปด้วย 6 ประเด็นย่อย 1) การมีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางเพศสำหรับการปฏิบัติงาน 2) การศึกษาหาความรู้เฉพาะเกี่ยวกับอัตลักษณ์นอนไบนารี 3) การไม่ตัดสินอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของผู้มารับบริการ 4) การรับฟังอย่างใส่ใจ 5) การใช้คำสรรพนามที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้มารับบริการ 6) การให้ข้อมูลขั้นตอนการรักษาอย่างถูกต้อง 2. ด้านการจัดการพื้นที่ให้บริการ ประกอบไปด้วย 3 ประเด็นย่อย 1) การแสดงสัญลักษณ์เกี่ยวกับอัตลักษณ์หลากหลายทางเพศในพื้นที่ให้บริการ 2) การประสานความร่วมมือระหว่างแผนกที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการ 3) การให้ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง 3. ด้านการปฏิบัติงานร่วมกับวัยรุ่นอัตลักษณ์ข้ามเพศและนอนไบนารี ประกอบไปด้วย 2 ประเด็นย่อย ดังนี้ 1) การให้

อิสระเด็กในการสำรวจมิติเพศของตนเอง 2) การให้ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ

4. ด้านการปฏิบัติงานร่วมกับผู้ปกครอง ประกอบไปด้วย 3 ประเด็นย่อย ดังนี้ 1) การทำความเข้าใจ ความรู้สึกนึกคิดของผู้ปกครองที่มีต่ออัตลักษณ์ความหลากหลายทางเพศของบุตร 2) การให้ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศแก่ผู้ปกครอง 3) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครองและบุตร 5. การมีส่วนร่วมทางสังคมต่อการยืนยันรับรองอัตลักษณ์นอนไบนารี ประกอบไปด้วย 2 ประเด็นย่อย 1) การเผยแพร่ความรู้ด้านความหลากหลายทางเพศให้แก่สังคม 2) การเข้าร่วมเครือข่ายกิจกรรมกับชุมชนผู้มีความหลากหลายทางเพศ 5. การมีนโยบายสนับสนุนแนวทางการปฏิบัติงานแบบยืนยันรับรองอัตลักษณ์ตามบริบทของผู้ปฏิบัติงาน

ประเด็นดังกล่าวข้างต้น มีการอธิบายรายละเอียด ไว้ดังนี้

ประเด็นหลักที่ 1 ด้านคุณลักษณะของผู้ปฏิบัติงาน ประกอบไปด้วย 6 ประเด็นย่อย ดังนี้

ประเด็นย่อยที่ 1 การมีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางเพศสำหรับการปฏิบัติงาน หมายถึง ผู้ปฏิบัติพึงมีความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับชุดความรู้ที่จะสามารถช่วยให้มีทิศทางการยืนยันอัตลักษณ์บุคคลนอนไบนารีได้ทางสังคมและช่วยให้การดูแลได้อย่างถูกแนวทาง เช่น ความรู้เกี่ยวกับมิติเพศในระบบสากลที่กล่าวถึงการรับรู้เพศสภาพ การรับรู้ด้านเพศวิถี การแสดงออกทางเพศ เพศสรีระ ความรู้เกี่ยวกับการใช้ฮอร์โมน เป็นต้น นอกจากนี้ยังครอบคลุมไปถึงความรู้ในประเด็นด้านความทับซ้อนเกิดขึ้นกับบุคคล ดังคำกล่าวที่สนับสนุน

“อย่างน้อยรับรู้ว่าคุณหลากหลายทางเพศมันมี แล้วมันมีอะไรบ้างคร่าว ๆ แค่นี้คะ แล้วรู้ว่าบางประเด็นตรงไหนที่ sensitive อาจจะมีระวัง หรือว่าบางอย่างต้องใส่ใจมากขึ้น...ต้องไปหาเพิ่มในแง่แบบ issue เรื่องศาสนา บางอย่างยังตอบคำถามไม่ได้ว่า ถ้าเขาอ้างเหตุผลมาแบบนี้ แล้วเราจะยังไง บางทีมันมี issue แบบนี้ที่ทำให้ครอบครัวไม่เข้าใจ หรือแม้กระทั่งตัวผู้มารับบริการเองก็อาจจะไม่ยอมรับตัวเองด้วยกฎ ด้วยความเชื่ออะไรอย่างนี้ เป็น challenge สำหรับหมอยุ่ขณะนี้” (P2)

“สมัยก่อนที่เราเองก็สับสนว่า แล้วเราควรจะต้องเรียกปรากฏการณ์นี้ว่าอะไร จนกระทั่งพอเขาเริ่มใช้คำว่า เป็นการยืนยันอัตลักษณ์ และก็มารู้จัก Gender bread และแกนความหลากหลายทางเพศทั้งหลายเนี่ย ตรงนี้ทำให้การทำงานง่ายขึ้นเยอะเลย เพราะฉะนั้นถึงบอกว่าองค์ความรู้ตรงนี้ มันไม่ได้ช่วยแค่ตัวเคส หรือกลุ่มคนหลากหลายทางเพศ แต่ว่ามันช่วยบุคคลใน

สังคมและผู้อื่นด้วยที่จะเข้าใจ คือช่วยแม่กระทั่งนักจิตวิทยา ว่าอ้อ นี่ไง มันมีสิ่งมาช่วยอธิบาย เพราะฉะนั้นมันก็ทำให้งานง่ายขึ้น” (P5)

“เรื่องของความหลากหลายทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ รวมถึงการให้การช่วยเหลือเพื่อการข้ามเพศต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการใช้ฮอร์โมน หรือว่าการผ่าตัดเพื่อการข้ามเพศ แล้วก็มีอีกสิ่งหนึ่งก็คิดว่าคงเป็นทักษะการสื่อสาร เพราะว่าเขาจะได้สามารถสื่อสารให้กับผู้ป่วยคนอื่น ๆ บุคลากรคนอื่น ๆ รวมถึงผู้ที่มาเข้ารับบริการ คนข้ามเพศที่มาเข้ารับบริการตรงนี้ด้วย เขาก็น่าจะสามารถให้บริการได้ดีขึ้น” (P4)

“ชุดข้อมูลความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับเพศในมิติต่างๆ วิถีเพศเพศสภาพกำเนิดนิยามวิถีคิด แนวคิดรวมถึงความเฉพาะบางอย่างสำหรับความหลากหลาย เท่าที่จำเป็นและถูกต้อง เพื่อการเข้าใจและไม่กระทบกับความรู้สึกโดยไม่ได้ตั้งใจ” (P1)

“เรื่องเจนเดอร์ยูนิคอร์น (Gender Unicorn) เรื่องอินเตอร์เซ็กซ์ (Intersex) มันจะไปช่วยทะลายชุดความรู้ที่ว่า เพศทางชีวภาพของคนเรามีได้แค่สองเพศ และชุดความรู้อินเตอร์เซ็กซ์ มีหลากหลายรูปแบบด้วย ไม่ได้มีแค่รูปแบบเดียว แล้วก็ไปต่อที่คนนอนไบนารีหรือเจนเดอร์ยูนิคอร์น ถ้าเป็นการอธิบายเจนเดอร์ยูนิคอร์น คำก็จะเรียงว่าเซ็กซ์ที่เริ่มจากชาย หญิงและอินเตอร์ แล้วก็การแสดงออกทางเพศ ความรู้สึกข้างในหรือเพศวิถี มันก็จะเป็นชุดความรู้ที่ง่าย ที่จะทำให้ทำความเข้าใจค่ะ” (N2)

ประเด็นย่อยที่ 2 การศึกษาหาความรู้เฉพาะเกี่ยวกับอัตลักษณ์นอนไบนารี
หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานค้นคว้าหาความรู้ที่ทันสมัย โดยเฉพาะความรู้สำหรับอัตลักษณ์นอนไบนารี ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ที่ปรากฏในสังคมไม่มากนักและมีลักษณะการแสดงออกที่เฉพาะตัว และแนวทางการดูแลที่สอดคล้องกับประสบการณ์ชีวิตที่บุคคลนอนไบนารีเผชิญมา โดยสามารถศึกษาจากการเข้าถึงบุคคลนอนไบนารีเพื่อพูดคุยสอบถามถึงประสบการณ์เพื่อเป็นความรู้ ศึกษาจากเอกสารความรู้จากต่างประเทศ และจากงานวิจัยทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการเข้าอบรมจากหน่วยงานที่น่าเชื่อถือเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้เฉพาะที่จะสามารถปฏิบัติงานการดูแลบุคคลนอนไบนารีได้อย่างเข้าใจ ดังคำกล่าว ดังนี้

“การที่ได้มีโอกาสที่ทำความรู้จัก...ถามไถ่เขาว่าเป็น non-binary ถามนิดนึงได้ไหมว่า ประสบการณ์เป็นยังไง โดยที่อาจจะไม่ใช่ใน setting ของการทำงาน แต่จะเป็นใน setting ทั่ว ๆ ไป ว่า การที่เป็น non-binary ต่างกันยังไง มีความคิดเห็นยังไงหรือ มีความเครียดอะไรเพิ่มเติมขึ้นมา

ใหม่ แล้วก็มีเวลาที่มีความเครียด ต้องการความช่วยเหลือแบบไบนารีหรือคิดว่าพื้นที่แบบไบนารี น่าจะรู้สึกสบายใจ ปลอดภัย คำถามพวกนี้ ถ้าเราพยายามที่จะเข้าหา หรือมองเอาแค่คนรอบ ๆ ทั่วไปที่เรารู้จัก รู้สึกว่าโอเค คือว่าถ้าบางคนอาจจะรู้สึกว่า non-binary หายากในชีวิตประจำวัน พี่ว่าคนที่ เป็น Trans อาจจะหาได้ง่ายหน่อย อาจจะเริ่มจากคนที่ เป็น Trans ก็ได้” (P4)

“บุคลากรเหล่านี้ต้องมีชุดความรู้เรื่องนอนไบนารี อาจต้องเคยพบกับคนนอนไบนารี จะนอกเวลางานหรือว่ามีการจัดกิจกรรมจัดอบรมเรื่องนอนไบนารีว่าเป็นอย่างไร ชุดความรู้เหล่านี้สำคัญมาก” (N2)

“เราก็ศึกษาเพิ่มเติม เพราะในวิชาชีพจริง ๆ มันควรจะพัฒนาตลอดอยู่แล้ว เพราะความรู้นั้นค่อนข้างต้องอัปเดต เพราะฉะนั้นมันก็ต้องศึกษาเพิ่มเติม เพราะว่าไม่อย่างนั้นเราก็จะทำไปวัน ๆ โดยที่ไม่รู้ว่ามันมีความรู้ใหม่เกิดขึ้นแล้ว อย่างตัวเองก็ต้องไปเข้าคอร์สอบรมต่าง ๆ” (P5)

“การที่ได้ลองไปหาข้อมูลวรรณกรรมของต่างประเทศ เอาง่าย ๆ เข้า google scholar เลย แล้วก็ไปพิมพ์เลยว่า non-binary counseling, non-binary psychology หรือว่า approach คำไหน ๆ ประมาณนี้ เราก็ไป search ดูเลย หน้าตาขอปีใหม่ ๆ หน่อยก็ดี สักประมาณ ขึ้นมา 2020 เป็นต้นไป แล้วก็ไปลองดูว่า เขาพูดอะไรกัน อาจจะไปดูว่ามันมีอินโหนดที่มันเห็นภาพชัดใหม่ อันนั้นก็ เป็นหนึ่งในแนวทาง” (P4)

“การทำงานวิจัยด้านอัตลักษณ์นอนไบนารีเป็นสิ่งที่ช่วยได้ เพราะว่าขนาดในต่างประเทศก็ไม่ได้รู้กันเยอะขนาดนั้น ก็ใหม่สำหรับเขาเหมือนกัน สำหรับเรายังใหม่ ๆ มาก แต่จริง ๆ เราอาจจะ มีอยู่แล้ว แต่แค่ว่าคำนิยามมันใหม่ พอมีวิจัย มันเป็นเหมือนจุดประกายด้วย บางคนก็ไม่ได้รู้จักด้วยซ้ำ non-binary คืออะไร คนปฏิบัติงานก็ได้ความรู้ไปใช้งาน” (P2)

ประเด็นย่อยที่ 3 การไม่ตัดสินอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของผู้มารับบริการ
หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานมีความเคารพต่อลักษณะธรรมชาติการแสดงออกของบุคคลที่ปรากฏขึ้น โดยปราศจากอคติ การตีความ ความสงสัยต่อการแสดงออกทางเพศของบุคคล เปิดโอกาสให้ตนเองได้ทำความเข้าใจบุคคลจากประสบการณ์ของเขา และเปิดโอกาสให้บุคคลได้แสดงออกตาม การรับรู้ มีความระมัดระวังต่อการแสดงออกทางความคิด คำพูดและการกระทำ ในระหว่าง การปฏิบัติงาน ดังคำกล่าว ดังนี้

“เราไม่ได้ตัดสินใจ เคารพว่าเขายังมีโอกาสที่จะสำรวจแล้วก็เลือกได้เนี่ยค่ะ ไม่ว่าจะในอายุเท่าไรนะ ก็จะมีทั้งความแปลกใจ ในขณะเดียวกันมันก็จะมีความรู้สึกสบายใจ ที่เห็นเยอะ ๆ จากเคส ก็จะเป็นสบายใจ หลังได้ทำงานแล้วเหมือนเขาตัดสินใจได้ แล้วเขาก็เกิดความสบายใจแล้วกัน ก็จะเป็นหลัก ๆ ดีใจก็จะมีบ้าง คือดีใจของเขา เขาจะบอกว่าดีใจที่มีคนรับรู้ความคิด ความรู้สึกของเขาดีใจ” (P5)

“การปฏิบัติต่อผู้มารับบริการเท่าเทียมกับคนอื่น ไม่ตัดสินใจ ไม่อะไร มันเหมือนสิ่งที่ต้องฟังเอาไว้อยู่แล้วว่าจะต้องมีประมาณนี้...การที่เขาแสดงตัวตนตามการรับรู้เป็นแบบนี้ ไม่เป็นไร แต่ความทุกข์ที่เขา กำลังเผชิญ เราเข้าไปช่วยเหลือได้ มันมีการรักษา คือ ใช้คำว่า รักษาที่ sensitive อีก บางทีก็ต้องใช้คำว่า มันช่วยเหลือได้ มันมีข้อบ่งชี้ในการจะไปทำอะไรต่อ ผู้ให้บริการก็ต้องระวังเรื่องคำเหมือนกัน บางครั้งถ้าเราใช้คำแบบ เออ มันไม่โอเค เราตัดสินใจ ก็ต้องตระหนักแล้วก็เรียนรู้เหมือนกัน” (P2)

“การไม่ตัดสินใจว่าจากการที่เรามองแล้วเราเห็นว่าเค้าอยู่ในสเปกตรัมไหนในแถบชายหญิงก็อย่าไปใช้แบบนั้นเพราะว่าความรู้สึกมันเป็นเรื่องข้างในของเขาจริงๆ” (N2)

“เราในฐานะผู้ให้บริการจะไม่เอาคำตอบของเรา เป็นคำตอบที่เอาไปยึดเยียด หรือว่าใช้ตัดสินใจตัวผู้รับบริการ แล้วก็ให้เกียรติ และก็ให้เสียง เรื่องราว ประเด็นของผู้รับบริการเป็นสิ่งที่ใหญ่ในการให้บริการ เพราะฉะนั้นเมื่อจุดเริ่มต้นของการที่ให้บริการ เริ่มต้นจากว่าผู้รับบริการเขาอยู่ตรงไหนแล้ว มันก็จะช่วยทำให้เราในฐานะคนที่ให้บริการ สามารถที่จะให้บริการไปสู่จุดที่เขาอยู่จริง ๆ ไม่ว่าจะด้วยเรื่องราว อุดมการณ์ การที่เขานิยามตัวตนของตัวเอง ประสบการณ์ต่าง” (P1)

ประเด็นย่อยที่ 4 การรับฟังอย่างใส่ใจ หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานให้พื้นที่บุคคลได้บอกเล่าถึงประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิด ตามที่ปรากฏขึ้นภายในใจ เอื้ออำนวยให้ผู้รับบริการรู้สึกปลอดภัย สบายใจที่จะสื่อสารความทุกข์ภายในใจในทุกประเด็น ดังคำกล่าว ดังนี้

“ถ้าเคสที่ trauma หน่อย ๆ อันนั้นก็มีความซาบซึ้งใจปนมาบ้าง เพราะว่าบางทีเขาก็ผ่านการตัดสินใจมาเยอะ เพราะฉะนั้นกระบวนการที่เราพูดคุยกับเขา รับฟังเขาเนี่ยค่ะ มันก็เป็นกระบวนการเยียวยาแบบหนึ่งนะเนอะ เพราะเราเป็นนักจิตวิทยาให้คำปรึกษา มันก็มีความเยียวยาและเขาก็จะสบายใจที่มีคนรับฟัง” (P5)

“ฟังมากกว่าพูดมันก็น่าจะดีกว่า ถ้าเราฟังแล้วรู้สึกว่าคุณตรงหน้าเรารับฟัง และคนนอนไบนารีสามารถพูดในสิ่งที่มีความทุกข์ เป็นตัวเองได้ มันก็จะเกิดความรู้สึกปลอดภัยและเป็นมิตรขึ้นมาเองค่ะ” (N2)

“ไม่ว่าเราจะเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย หรือไม่ว่าเราจะคิดอย่างไร แต่ถ้าเกิดว่าเราคิดว่าอยากจะให้เขาอยู่ใกล้ ๆ เรา หรือว่ายังได้คอยดูแลเป็นห่วงเป็นใยเขาได้ ต่อให้เรายังคิดว่าเราเองไม่ใช่คนที่มั่งคั่งความรู้ทั้งหมดทั้งมวลครบถ้วน หรือว่าสามารถทำได้ทั้งหมด แต่อย่างน้อยที่สุด การที่เราพร้อมรับฟัง พร้อมที่จะเป็นคนคนหนึ่ง มีพื้นที่ให้เขาได้รู้สึกว่าเขาก็สามารถที่จะยังคงสำรวจตัวเองได้ บอกเล่าได้ ยังคงเป็นตัวของตัวเองได้ จริง ๆ พี่ว่าก็มากเพียงพอแล้วนะ” (P4)

“การไม่ตัดสินว่าจากการที่เรามองแล้วเราเห็นว่าเค้าอยู่ในสเปกตรัมไหนในแถบชายหญิง ก็อย่าไปใช้แบบนั้นเพราะว่าความรู้สึกมันเป็นเรื่องข้างในของเขาจริงๆ เราต้องรับฟังจริงๆ จากใจ ใส่ใจต่อสิ่งที่เขาเป็นเขา” (N2)

ประเด็นย่อยที่ 5 การใช้คำสรรพนามที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้มารับบริการ หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานใช้แนวทางการเคารพในความต้องการเกี่ยวกับการใช้สรรพนามคำเรียกที่บุคคลชื่นชอบ เป็นการแสดงออกถึงการยืนยันอัตลักษณ์ที่ผู้รับบริการดำรงอยู่ผ่านการใช้คำเรียกแทนตัวบุคคลเพื่อสร้างความสบายใจ การให้เกียรติต่อผู้มารับบริการ สามารถใช้การสอบถามถึงความต้องการโดยตรง การใช้คำเรียกที่เป็นกลางทางเพศ หรือการให้ผู้มารับบริการตัดสินใจเลือก หรือเพิ่มกลักระบุสรรพนามสำหรับบุคคลนอนไบนารี ดังคำกล่าว ดังนี้

“ต้องมีความตระหนักรู้ว่าเรากำลังพูดคุยกับเขาโดยที่มองจากในกรอบไหน เขาดูในเรื่องของคำนำหน้า เรื่องของการเรียกชื่อบุคคล หรือแม้แต่คำลงท้ายอะไรพวกนี้ ที่เขาสะดวกใจ สบายใจ ...เพื่อในแง่ของการให้บริการ การที่จะสื่อถึง พูดและสื่อสารกัน มันจะได้ไม่ติดขัด และเราก็จะไม่ใช่อีกคนหนึ่งในสังคมที่เป็นคนที่ไปกดทับ หรือไปทำให้เกิดบาดแผลเล็ก ๆ เหล่านี้ ก็สำคัญ” (P4)

“เราก็จะต้องมีวิธีการถาม หรือว่าวิธีการพูดที่ neutral พอ ทำงานกับกลุ่มนี้ ก็อย่างที่ยอกเขาโดนปฏิเสธ หรือแม้กระทั่งเขาเองก็อยู่ในภาวะสับสน เพราะฉะนั้นคำที่มีนัยยะความเป็น gender มาก ๆ บางทีมันก็เป็นสิ่งที่ช่วย แต่บางทีก็เป็นสิ่งที่อาจจะทำให้เขารู้สึกอึดอัด ไม่สบายใจ ก็เป็นสิ่งที่เราพึงระวัง แต่ที่นี้พอ train มาเยอะ ๆ ก็ใช้กระบวนการนี้กับทุกเพศเลย กับทุกคน

เทียบเท่ากัน ไม่มีภาวะระบุเพศ ไม่ว่าเราจะเห็นเขาคุณมีลักษณะชัดเจนแค่ไหน ก็จะต้องมีการเคารพ โดยการถามก่อนว่า คุณสะดวกที่จะให้เรียกว่าอะไร” (P5)

“การแนะนำตัวในการพูดคุยว่า อยากให้สบายใจ อยากให้เรียกชื่ออะไร คือ คุณเหมือนเพื่อนกันเฉย ๆ ไม่มีอะไร เพราะว่าคนเรากำมันจะเปิดใจคุย...สมมติหมอก้อยนะคะ สมมตินะ คุณสนิทสนมสะดวกให้คุณหมอเรียกชื่อนี้หรือว่าอย่างไรดี” (N1)

“เวลาที่เรารู้แล้ผู้มารับบริการที่เป็นความหลากหลายทางเพศ เราก็จะถามเขา ว่าเขาต้องการให้เราเรียกเขาว่าอย่างไร บางทีบางคนส่วนใหญ่สะดวกชื่อเล่น แล้วก็เราจะใช้คำว่า คุณไปหมดเลย เราจะไม่เรียกเขานางสาว นาง นาย อะไรทั้งสิ้น เราจะเรียกเป็นคุณหมดเลย เท่าที่รู้สึกก็คือว่าเขาแฮปปี้ขึ้น ไม่ใช่ว่าดีตรา” (P2)

“อาจจะจะมีเข็มกลัดให้ติดเหมือนเวลางานประชุม เขาก็จะมีเข็มกลัดหรือสติ๊กเกอร์ให้ใส่คำสรรพนามว่า She He They ก็อาจจะขออนุญาตว่า ให้รับบริการในคลินิกนี้ เขียนคำสรรพนามแปะไว้หรืออะไรแบบนี้ละคะ ก็อาจจะทำให้เจ้าหน้าที่แยกและต้อนรับได้อย่างน่าพึงพอใจกับผู้มารับบริการได้” (N2)

ประเด็นย่อยที่ 6 การให้ข้อมูลขั้นตอนการรักษาอย่างถูกต้อง หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการรักษาเพื่ออธิบายให้ผู้รับบริการเข้าใจถึงขั้นตอนและสาเหตุที่ต้องรับการตรวจเช็คขั้นตอนเหล่านั้น และเพื่อลดระดับความรู้สึกถูกตีตราทางการแพทย์ ซึ่งผู้รับบริการโดยมากที่มีความต้องการปรับเปลี่ยนร่างกายให้สอดคล้องกับเพศสภาพจะรู้สึกว่าตนเองกำลังถูกปฏิบัติเหมือนเป็นผู้ที่มีความผิดปกติจากการไม่ได้รับการอธิบายถึงขั้นตอนการรักษาที่มีการประเมินคุณลักษณะทางจิตใจ ดังคำกล่าว ดังนี้

“ถ้ามันเป็นแนวทางการปฏิบัติที่โรงพยาบาลเขาตั้งไว้ มันอาจจะต้องมีการคุยกับทางคนไข้ให้เข้าใจก่อนว่าต้องทำอย่างนี้ หนึ่ง สอง สาม สี่ ในเรื่องของการพูดคุยกับแพทย์ มันเป็นขั้นตอนอย่างนี้ ที่ตอนนี้มันยังจำเป็นต้องทำตามระเบียบ แต่ไม่ได้หมายความว่าเราเป็นคนผิดปกติ อาจแค่บอกเหตุผลจริงๆ เช่น เมื่อมีอะไรที่ทางจิตแพทย์ลองประเมินดูว่า มีอะไรที่จะคอยซัพพอร์ตได้บ้าง ถ้าเกิดว่าการข้ามเพศของเรามันทำให้ชีวิตประจำวันของเราเปลี่ยนแปลงไป เขาจะได้ช่วยให้อธิบาย หรือช่วยหาทางออกให้ได้ เพราะว่าเข้าใจว่าคนข้ามเพศแต่ละคน อาจจะต้องมีสถานการณ์ในการรับแรงกระแทกอะไรบางอย่าง” (N1)

“การมองถึงการมีอยู่จริงของคนนอนไบนารี จะสามารถเข้าใจและสร้างสถานที่ที่ปลอดภัย ได้จริงๆ บางคนที่มีอัตลักษณ์เป็นทอมบางคนก็อาจจะรู้สึกว่าไม่ต้องการมีหน้าอก เข้าสู่กระบวนการที่เอาหน้าอกออก แต่เค้าไม่ได้ต้องการที่จะมีหัวล้าน มีสิ่ว เค้าไม่ต้องรับฮอร์โมนได้ใหม่ สิ่งที่เขาไม่ต้องการ เอาออกได้ใหม่ เป็นสิ่งที่หมอนักจิตวิทยาอาจต้องเข้ามาดูแลหัวใจว่า ถ้าเอาหน้าอกออกแล้ว เค้าจะมีผลอย่างไรบ้างแล้ว จะเอาออกแล้วจะรู้สึกต่างกับการไม่เอาออกอย่างไร รู้สึกอย่างไรกับแผลที่เกิดขึ้น รู้สึกอย่างไรกับความไม่สวยงามที่เกิดขึ้นบ้าง โดยที่ไม่ได้เข้าสู่การรับฮอร์โมน” (N2)

“ต้องมีกระบวนการที่จะมานั่งอธิบาย มานั่งคุยกันค่อนข้างเยอะว่าจะอะไรบ้าง แล้วก็ทำไปเพื่ออะไร หรือว่าที่ถามเนี่ย ถามเพื่ออะไร ช่วยเขาสำรวจยังไง คืออย่างเวลาถามไปว่า พอได้รู้แล้วเขารู้สึกอย่างไรบ้าง คิดว่าเขาได้เห็นอะไร ได้เรียนรู้อะไรเกี่ยวกับตัวเอง ค้นพบอะไรเกี่ยวกับตัวเอง...แล้วก็พยายามแจ่มแจ้งตั้งแต่แรกว่าสงสัยอะไรให้ถาม แต่คือบางที่จังหวะเวลา พออะไรมันรีบ ๆ ก็ไม่มีให้ถาม ก็น่าเสียดายเหมือนกันที่เขาจะต้องมารู้สึกแบบนี้” (P5)

ประเด็นหลักที่ 2 ด้านการจัดการพื้นที่ให้บริการ ประกอบไปด้วย 3 ประเด็นย่อย ดังนี้

ประเด็นย่อยที่ 1 การแสดงสัญลักษณ์เกี่ยวกับอัตลักษณ์หลากหลายทางเพศในพื้นที่ให้บริการ หมายถึง การจัดแต่งพื้นที่การให้บริการที่แสดงการต้อนรับและการมีส่วนร่วมกับความหลากหลายทางเพศ ที่ทำให้ผู้รับบริการรู้สึกปลอดภัยและสามารถวางใจต่อการได้รับการปฏิบัติดูแลอย่างเท่าเทียม เช่น การติดโบความรั้วเกี่ยวกับมิติเพศ การประดับธงอัตลักษณ์ทางเพศ สภาพลุ่มนอนไบนารีและข้ามเพศ การตั้งชื่อหน่วยงานที่มีความชัดเจนในการให้บริการกลุ่มอัตลักษณ์หลากหลาย เป็นต้น

“เรื่องของชื่อคลินิก แต่ละที่เขาก็จะใช้คำที่ค่อนข้างเป็นบวก หลาย ๆ ที่เขาก็เก๋ ๆ อย่าง Pride Clinic มันก็จะเท่ ดูน่าเข้ามาใช้บริการ แบบเป็น Trans wellness center อาจจะตรงไปหน่อย เรื่องชื่อก็สำคัญ เรื่องชื่อคือให้เห็นความ positive ของการเปิดกว้างเรื่องของ LGBTQ” (P2)

“อะไรก็ตามที่สื่อถึงความเปิดกว้าง หลากหลาย ง่ายที่สุดก็คงสีรุ้ง สติ๊กเกอร์ต่าง ๆ อะไรต่าง ๆ แม้แต่กับว่าโบปลิวต่าง ๆ ที่สื่อเกี่ยวกับเรื่องของการให้ความรู้หลากหลายทางเพศ เพศสภาพต่าง ๆ non-binary” (P4)

“ติดรจนอนไบนารีด้วยมันก็ดีนะ คนมารับบริการเค้าจะได้รู้แหละ การติดรจน LGBT หรือการติดรจนไบนารี ถ้าคุณรู้จักรจนไบนารี กลุ่มรจนไบนารีก็จะรับรู้ได้ว่า คนนี้ที่รู้จักรจนไบนารีนั้นเป็นมิตรกับรจนไบนารีนะ” (N2)

“การมีสัญลักษณ์ gender unicorn เราก็ต้องมั่นใจด้วย ถ้าเราเห็นปั๊บบเราก็จะมั่นใจแล้วว่า หมอมืองค์ความรู้้อยู่ข้างแล้วมันก็จะรู้สึกผ่อนคลายบรรยากาศ กำแพงมันก็จะไม่สูงเพราะว่าการถูกทำร้ายจากบุคลากรทางการแพทย์ต่างๆ เวลาเราชวนคุยเปิดประเด็นต่างๆ เราต้องพยายามที่จะไปตาม norm ของสังคมที่จะไม่หลุดตัวตนออกมาอยู่แล้ว ถ้าเราหลุดตัวตนออกมา เราก็จะหลุดกับที่พื้นที่ปลอดภัย” (N1)

ประเด็นย่อยที่ 2 การประสานความร่วมมือระหว่างแผนกที่เกี่ยวข้องกับการดูแล
หมายถึง สถานพยาบาลมีรูปแบบการให้บริการที่ประสานแผนกที่เกี่ยวข้องกับการรักษาดูแลเข้าไปในพื้นที่เดียวกันเพื่อลดขั้นตอนและประหยัดเวลาในการรักษา นอกจากนี้การมีแนวทางการทำงานร่วมกัน การส่งต่อข้อมูลระหว่างแผนกจะช่วยลดข้อผิดพลาดและความรู้สึกสงสัยของผู้มารับบริการที่มีต่อการรักษา รวมถึงช่วยให้ผู้มารับบริการได้รับความสะดวกสบาย

“ก่อนเปิดคลินิกจะเป็นเหมือนแต่ละแผนก สูดก็ดูสูดไป จิตเวชก็ดูจิตเวชไป คือไม่ได้มารวมกันอย่างนี้ละ มันก็จะยากนิดหนึ่งเวลาที่จะต้องให้ความรู้ทางจิตวิทยา (psycho education) แต่พอรวมทีมให้อยู่ที่เดียวกัน หมอทุกคนมาอยู่ตรงนี้ แล้วก็พยาบาล คือ พยาบาลเฉพาะ โดยเฉพาะเลย มันก็รู้สึกกว้างง่ายขึ้น การให้ความรู้กัน มีการอัปเดตกันได้มากขึ้น ได้ง่ายขึ้น” (P2)

“การมี checklist ให้น้อยกว่าอะไรที่ทำแล้ว...เรื่องนี้เคสมีความเข้าใจแล้ว หรือเราอธิบายแล้ว สมมติมีสติก็อยู่ข้างหน้าเลยว่าเรื่อง gender bread หรือว่าความหลากหลายเนี่ยเคสมีความเข้าใจในระดับดี ดีเยี่ยม ไม่เข้าใจเลย แล้วก็อธิบายแล้ว หรือว่าในกระบวนการผ่าตัดเรื่องฮอร์โมน เคสเข้าใจเรื่องฮอร์โมนแล้ว มีความรู้เรื่องฮอร์โมน คือถ้ามีตัวนี้ช่วยทั้งคนทำงาน ก็จะเป็นในการช่วยคนทำงานให้ทำงานได้ครบถ้วน จะให้ทุกคนมีสติอยู่ตลอดเวลาบางที่มันก็ยาก” (P5)

“หากการไปใช้บริการด้านฮอร์โมน หรือคลินิกสุขภาพเพศ หรือคลินิกข้ามเพศ ก็น่าจะรวมเอาแผนกอื่นที่เกี่ยวข้องเข้ามาควรรวมกัน เพราะมันช่วยให้คนมารับบริการไม่ต้องไปเผชิญกับสายตาของสังคมที่จัดจ้องสงสัยกับอัตลักษณ์ของเรา อย่างหลายๆ ที่ก็ทำแบบนั้นแล้ว มันดีเป็นประโยชน์ทั้งเรื่องของเวลาและสภาพจิตใจ” (N2)

“จริง ๆ แล้วการตรวจสุขภาพอะไรบางอย่างที่เฉพาะทางของคนข้ามเพศ ถ้ามันไปอยู่ในโซนของคลินิกสุขภาพเพศตรงนั้น เข้าใจว่าบุคลากรทางการแพทย์อาจจะไม่สะดวก แต่คิดว่ามันต้องอยู่ในเรื่องของการจัดการของทางโรงพยาบาลอีกทีหนึ่งนะว่า จะแย่งโซนยังไงให้บุคคลที่เข้ามาใช้บริการที่เป็นคนข้ามเพศ หรือคนที่เป็นเพศหลากหลาย หรือคนที่อาจจะไม่ใช่บุคคลเพศหลากหลาย แต่เขาอาจจะเป็นผู้หญิงที่ไม่ได้ตรงตามกรอบของสังคมที่กำหนด การเดินเข้าไปใน woman zone ก็อาจจะไม่ใช่ทางเลือกของเขา ที่เขารู้สึกสบายใจก็ได้” (N1)

ประเด็นย่อยที่ 3 การให้ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริการ หมายถึง การจัดเตรียมความพร้อมของบุคลากรในด้านความรู้ที่จำเป็นใช้งานสำหรับการดูแลบุคคลอัตลักษณ์หลากหลายทางเพศที่เข้ามาใช้บริการ เช่น การใช้เรียกสรรพนามที่เป็นกลาง การไม่ตัดสินอัตลักษณ์ของบุคคล การให้เกียรติบุคคล เป็นต้น ดังคำกล่าว

“มันก็เป็นหน้าที่ของคนที่มีโอกาสไปต้องมาถ่ายถอดอะไรอย่างนี้ค่ะ เพราะว่าตอนที่เราถ่ายถอดคุยกันกับที่พยาบาลที่นี่ เขาก็เหมือนเราสมัยก่อน ก็คืออึ้งว่า มันต้องขนาดนี้เลยหรอ มันนู่นนั่นนี่ แต่จริง ๆ มันจำเป็น เพราะว่ามันเป็นทั้งการให้เกียรติด้วย แล้วก็เหมือนเราก็เข้าใจด้วย แล้วก็ความสัมพันธ์ก็จะโอเคขึ้น ก็จะดีขึ้น” (P2)

“ถึงเวลาที่จะต้องเสนอการให้ความรู้ด้านความหลากหลายแก่คนทำงาน เขาก็ต้องใช้เวลากับการทำงานทั่ว ๆ ไปของเขาอยู่แล้ว ถ้ามีเวลาที่ให้กับเขาจำเพาะเจาะจงสำหรับความรู้ด้านนี้ได้ก็ยิ่งดี ให้เขาได้รู้แนวทางการปฏิบัติต่อบุคคลอัตลักษณ์หลากหลายอย่างถูกวิธี การใช้คำเป็นกลางทางเพศ การไม่ตัดสิน” (P1)

“จริง ๆ แล้วตั้งแต่वेशระเบียนที่น่าจะมีความเข้าใจต่อความหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะหากสถานทีนั้นมีคลินิกสุขภาพของผู้มีความหลากหลายทางเพศ เพราะทุกแผนกที่เราต้องเจอล้วนมีผลต่อความรู้สึก การอยากเข้ามาใช้บริการ ทุกแผนกทำงานประสานกันโดยไม่ต้องให้คนมาใช้บริการต้องเจอกับคำถามที่ซ้ำซ้อนเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของเขา” (N2)

ประเด็นหลักที่ 3 ด้านการปฏิบัติงานดูแลเด็กและวัยรุ่นอัตลักษณ์ข้ามเพศและนอนไบนารี ประกอบไปด้วย 2 ประเด็นย่อย ดังนี้

ประเด็นย่อยที่ 1 การให้อิสระเด็กในการสำรวจมิติเพศของตนเอง หมายถึง กระบวนการทำงานที่ผู้ปฏิบัติงานให้การสนับสนุนแก่เด็กและวัยรุ่นได้แสดงออกบทบาททางเพศตามการรับรู้ว่าเป็นอิสระ และใช้การช่วยเด็กสำรวจความชื่นชอบที่เกิดขึ้นโดยปราศจากการตี

กรอบเพศ หรือใ่วิธีคิดตามค่านิยมตามกรอบเพศของสังคม เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากความรู้สึกนึกคิดตามประสบการณ์การสำรวจของตนเอง ดังคำกล่าว

“ใช้การเรียนรู้และการฝึกสังเกตตัวเองเป็นหลัก และยังไม่มียาม ข้อจำกัดความมากนักในวัยเด็กเพื่อให้เด็กเปิดกว้างในการเป็นตัวของตัวเองทางเพศ” (P3)

“เด็กมีโอกาสมากขึ้นในการที่เขาชอบอะไร และเขาอยากจะทำอะไร ให้มันเป็นอิสระในตัวเขาเอง โดยที่เด็ก ๆ แนนอนเขาไม่ได้สนใจเรื่องเพศ แต่เขาสนใจอย่างเดียวว่าเขาอยากทำอันนี้ เขาชอบอันนี้ เขาอยากจะทำอะไร อยากจะจับอะไร กับการที่ไปสั่ง อย่าเป็นผู้ชายนะเป็นผู้หญิงนะ มันจะเกิดการทำให้เด็กจำว่าเป็นผู้ชายนะ ทำแบบนี้มันผิด เป็นผู้หญิงนะ ทำแบบนี้มันผิด มันต้องเริ่มจาก ไม่ไปใส่คำแบบนี้ให้เขา แล้วในเรื่องของการเลือกเพศ ในอนาคตข้างหน้า ก็เป็นกระบวนการเรียนรู้ของเขาเอง” (N1)

“เด็กในวัยที่เล็กมาก ๆ เขายังไม่ได้ concrete ตรงนั้น มันไม่ได้จำเป็นที่ค่อย ๆ ทำให้เขาเข้าใจ แต่เป็นกระบวนการ การเปิดกว้างให้เด็กได้สำรวจมากกว่า การหาความชอบโดยไม่มีกติกา เช่นเธอชอบสีไหน เป็นผู้ชายทำไมชอบสีชมพู เพราะบางทีเขาก็อาจจะไม่ได้ชอบสีชมพูตลอดไปได้ ก็ตอนนี้ฉันเห็นสีชมพูสวย ฉันก็ชอบสีชมพูนี้ แล้วฉันบอกวันนี้นางสวย เราก็คแค่ อ้อ สีชมพูวันนี้สวยยังไงเธอ แล้วหนูอยากเอาไปทำอะไร เด็กจะมี mental health wellbeing ที่แข็งแรง ก็คือ เมื่อเขาได้รับโอกาสที่จะแสดงออกและมีคนรับฟังเขาอย่างใจเย็น ให้เขาได้ค่อย ๆ สำรวจ ส่วนเขาจะชอบอะไร ไม่ชอบอะไร เดี่ยวเขาค่อย ๆ พัฒนาการรู้เอง เหมือนกับอาหารเนอะ เรารู้ได้ยังไงว่า อันนี้คืออาหารที่เราชอบที่สุดในชีวิต มีทางรู้ไหมคะ จนกว่าจะตาย” (P5)

“สำหรับเด็กเราต้องเข้าใจว่าเพศมันยังเคลื่อนที่ได้ในวัยเด็ก เรายังไม่ต้องช่วยเด็กกำหนดแค่ให้เขาแสดงออกและตอบรับในการเลือก ให้เขาสำรวจ เป็นตัวเอง แต่เราต้องทำงานกับผู้ปกครองเพื่อทำความเข้าใจเขาด้วย” (P1)

“ถ้าเด็กมา เอ๊ะ ฉันเป็นอะไรยังไง ทำไมฉันไม่เหมือนคนอื่น คงฟังเขาก่อนว่าไม่เหมือนในแง่ไหน สำรวจในสิ่งที่เขากังวลกับการแสดงออก แล้วอะไรที่ทำให้เขาอยากจะทำตรงนี้ หรือว่าอยากหาคำตอบ มันเกิดอะไรขึ้น ถามเขาก่อนแล้วค่อยๆ ให้เขาสำรวจไปด้วยกันโดยยังไม่ต้องไปกรอบไว้ว่าเขาเป็นหรือไม่เป็นอะไร” (P2)

ประเด็นย่อยที่ 2 การให้ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานให้เด็กได้ทำความรู้จักกับชุดความรู้เกี่ยวกับมิติด้านเพศ ที่ใช้การอธิบายไปพร้อมกับ การชวนให้เด็กได้เริ่มมองเห็นคำว่าเพศในมิติต่างๆ และเชื่อมโยงความรู้นั้นกับการรับรู้ของตน ซึ่งอาจใช้ชุดเครื่องมือ Gender bread หรือ Gender unicorn ที่ง่ายต่อการเข้าร่วมอธิบายความรู้นี้ นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของระดับความรู้ที่จำเป็นต้องสอดคล้องกับกลุ่มเด็กที่มา รับบริการ ดังคำกล่าว

“เรื่องของเพศในมิติต่าง ๆ ก่อนเลย ทั้งมิติของการที่เป็นเพศกำเนิด sex birth คืออะไร อัตลักษณ์ทางเพศเขาคืออะไร เรื่องของบทบาททางเพศ เพศวิถี เรื่องลักษณะการแสดงออกทางเพศ และกิริยนิยมทางเพศคืออะไร ถ้าเป็นรุ่นปัจจุบัน เราให้ความรู้พวกนี้เขาก็จะเกิดความเข้าใจ” (P1)

“การให้ความรู้สำคัญ และมันมีช่องว่างระหว่างสำหรับยุคนี้เยอะมาก เพราะถ้าเป็นยุค สมัยก่อนเนี่ย หลายคนเข้าใจไม่ค่อยถึง แต่สมัยนี้จะมีกลุ่มที่เข้าถึงข้อมูลสูงมาก ในขณะที่อีกคนหนึ่ง เข้าไม่ถึงเลย เราว่าอาจจะต้องดูเป้าหมายด้วยแล้วว่าเราต้องการที่จะสื่อสารกับคนกลุ่มไหน ซึ่งถ้า เป็นเด็กวัยรุ่นในเมืองแน่นอนว่า เข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ ในขณะที่เด็กพื้นที่ห่างไกลก็จะมี ความรู้เรื่องนี้มากนัก ก็เป็นหน้าที่เราที่จะต้องเลือกชุดความรู้และแหล่งการเข้าถึงข้อมูลที่เหมาะสม กับเด็ก” (N1)

“การแชร์ข้อมูล...ข้อมูลเรื่องความเข้าใจ ความหลากหลายทางเพศ ก็อาจจะใช้พวก Gender bread หรือว่าจะใช้แบบอื่นก็ได้ ลองถามเขาดูว่ามันเป็นยังไง บางคนพอเหมือนเขารู้ว่า จริง ๆ มันไม่ใช่เขาคนเดียววะเนี่ย ที่รู้สึกอย่างนี้ มันมีความเป็นกลุ่มก้อนอยู่นะจากข้อมูลที่เรานำให้ ก็อาจจะสบายใจไปหนึ่งเพราะ แล้วหลังจากนั้นเอายังไงต่อ จะแบบต้อง come out ใหม่ หรือไม่ come out หรือจะอะไรยังไง ก็คงค่อยตามมา ฟังความต้องการของเขาว่ายังไง” (P2)

“สำหรับเด็กเราต้องเข้าใจว่าเพศมันยังเคลื่อนไหวได้ในวัยเด็ก เรายังไม่ต้องช่วยเด็กกำหนด แคให้เขาแสดงออกและตอบรับในการเลือก ให้เขาสำรวจ เป็นตัวเอง แต่เราต้องทำงานกับ ผู้ปกครองเพื่อทำความเข้าใจเขาด้วย” (P3)

ประเด็นหลักที่ 4 ด้านการปฏิบัติงานดูแลครอบครัวของเด็กและวัยรุ่นอัตลักษณ์ข้ามเพศ และนอนไบนารี ประกอบไปด้วย 3 ประเด็นย่อย ดังนี้

ประเด็นย่อยที่ 1 การทำความเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้ปกครองที่มีต่ออัตลักษณ์ความหลากหลายทางเพศของบุตร หมายถึง ผู้ให้บริการใช้กระบวนการสำรวจ

ความรู้สึกนึกคิดของผู้ปกครองที่มีต่อการแสดงออกถึงความหลากหลายทางเพศของบุตร เช่น ความกลัว ความกังวลใจ ความเป็นห่วง เพื่อทำความเข้าใจและให้การโอบรับกับอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้นอย่างเห็นอกเห็นใจ ไม่ตัดสินและไม่พยายามปรับเปลี่ยนความคิดหรือมุมมองที่เกิดขึ้นนี้ เร็วเกินไป ให้เวลาผู้ปกครองในการตระหนักรับรู้ถึงความรู้สึกนึกคิดของตน

“เห็นความกลัวของพ่อแม่ก่อน ยอมรับความกลัวของเขา ปกติเลยคะ เข้าใจนะว่าคุณพ่อคุณแม่คงจะกังวล เอ๊ะ ไปเห็นอะไรมา หรือไปรู้อะไรมาถึงทำให้กังวลหรือคะ อะไรอย่างนี้ เขาก็จะบอก ก็เนี่ยลูกบ้านข้าง ๆ เนี่ย เห็นแต่งตัวแล้ว นู่นนี่นั่น อ้อ พอเห็นแล้วกังวลว่าอย่างไรหรือคะ ก็เดี๋ยวมันจะโดนดูไปทำร้ายโน่นนี่ เราก็คอย ๆ ดูความกังวลของเขาก่อนเนอะ เข้าใจตรงส่วนนี้ ก็พ่อแม่เขารักลูกแหละ ไม่อย่างนั้นคงไม่กังวล ก็จะเป็นอีกรูปแบบหนึ่งไป” (P5)

“บางที่คุณพ่อคุณแม่ ปู่ย่า ตายายบางทีเขาอาจจะห้าม หรือแสดงลักษณะปฏิเสธต่าง ๆ เพราะบางส่วนของเขาก็อาจจะมีความเป็นห่วงร่วมด้วย บางคนเขาก็อาจจะยังขาดการยอมรับ หรืออาจจะกังวล หรือกลัวว่าลูกหลานของเขาจะเติบโตไปเป็นคนที่มีความหลากหลายทางเพศ เขาก็ห่วงว่าลูกหลานเขาจะใช้ชีวิตลำบากไหม ถูกกลั่นแกล้งรังแกหรือเปล่า หรืออาจจะไม่มีคู่ครอง อะไรอย่างนี้ครับ เพราะว่าเขาก็อาจจะเห็นประสบการณ์จากอดีตที่คนกลุ่มนี้ใช้ชีวิตลำบาก และก็อาจจะถูกกีดกันหลาย ๆ อย่าง เขาก็มีความเป็นห่วงลูกหลานเป็นธรรมดา” (P1)

“ความเป็นจริงของคุณพ่อคุณแม่ มันเป็นความคิดมันมาจากความรักและความเป็นห่วง การไม่มีทายาทสืบสกุล ถ้าหากเป็นชายรักชายแล้วใครจะดูแลเจ้ายามแก่เฒ่าชรา ความรักมันคงหรือไม่ การแปลกกว่าคนอื่นมากเกินไปจะทำให้ไม่มีความสุขในสังคม” (N2)

“อาจจะถามว่าตัวเขาคิดยังไงก่อน แล้วเราจะได้ว่าเราจะให้ข้อมูลยังไง ตัวเขามี attitude ยังไงเกี่ยวกับเรื่องนี้บ้าง บางคนก็ attitude แบบสตรงแบบว่าไม่เอาเลย อาจจะมีเรื่องศาสนาที่เกี่ยวข้อง เรื่องอะไรเข้ามาเกี่ยวข้อง ที่เป็น culture ของบ้านเขา หรืออาจจะมี concern บางอย่างของเขา เราก็จะต้องรับฟัง ทำความเข้าใจ และดูว่าตรงไหนมันยังงี้ แต่หมอมจะ...ไม่รู้เนอะ ความคิดหลักของหมอ หมอคิดว่าพ่อแม่ทุกคนหวังดีกับลูก ณ ตอนนี้อย่างนี้อยู่ ในเวลาดูแลเรื่องข้ามเพศ หรืออะไรอย่างนี้ ยังคิดว่าพ่อแม่หวังดี แต่ความหวังดีของเขามันอาจจะตรงจุดบ้าง ไม่ตรงจุดบ้าง หรือมันอาจจะไม่ถูกต้องก็ได้ เช่น ความหวังดีเขาคือ สมมติลูกเป็นแบบนี้ กลัวไม่มีงานทำ กลัวคนไม่ยอมรับ กลัวโดนหลอก ซึ่งมันมาจากพื้นฐานความหวังดี” (P2)

ประเด็นย่อยที่ 2 การให้ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศแก่ผู้ปกครอง
 หมายถึง ผู้ให้บริการนำแนวทางการให้ความรู้ด้านมิติเพศในระบบสากลและประเด็นด้านพัฒนาการทางเพศมาเข้ามาช่วยขยายความเข้าใจและมุมมองทางเพศที่อยู่ภายใต้อิทธิพลบนกรอบเพศชายหญิง ซึ่งมีรูปแบบการให้ความรู้หลายแนวทางที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้อง เช่น การบอกเล่าให้ความรู้เมื่อมารับบริการทางการแพทย์ การจัดอบรมความรู้เชิงปฏิบัติการแบบกลุ่ม และการสร้างเครือข่ายผู้ปกครองบุตรหลานหลากหลายทางเพศ เป็นต้น

“การให้ความรู้ เรื่องของเพศและความหลากหลายทางเพศ และก็เชื่อว่าคงต้องเริ่มตั้งแต่ระดับครอบครัว รวมไปถึงโรงเรียน การเรียนการสอนที่อาจจะต้องมีการให้ความรู้พวกนี้ไปพร้อมด้วย แล้วถ้าเป็นภาพรวมก็คงเป็นเรื่องสื่อต่าง ๆ ที่ให้ความรู้ตรงนี้ให้ทุกคนเข้าถึงได้มากขึ้น เพราะจริง ๆ บทบาทของบุคลากรนี้ช่วยได้เนอะครับ ถ้ามีความรู้ตรงนี้ก็ไปให้ความรู้” (P1)

“จัด workshop ก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่ง สมมติเป็น workshop เกี่ยวกับคุณพ่อคุณแม่ลูกวัยเล็ก ส่วนใหญ่ก็น่าจะเป็นลูกที่โตหลักประถมแหละ เขาถึงจะเริ่มสังเกตเห็นว่าลูกมีความหลากหลาย หรืออะไรอย่างนี้ เราก็ค่อยมาให้ education แล้วก็สร้าง community การสร้าง community นี้สำคัญนะ community พ่อแม่ หรืออะไรอย่างนี้ การชักชวนกันไปเจอพ่อแม่ที่มีประสบการณ์มากกว่า ในการเลี้ยงลูกที่มีความหลากหลาย เขาจะ อ้อ มันไม่ได้น่ากลัวอย่างที่ฉันคิดนี่นา เขาก็ทำได้อะไรอย่างนี้คะ ให้กำลังใจกันนุ่นนี่ ก็เหมือน community อื่น ๆ แหะละ อันนี้ก็สำคัญ” (P5)

“ตัวแพทย์เองจะต้องมีการร่วมพูดคุยกับผู้ปกครองของเด็กด้วยเพื่อทำความเข้าใจ ไม่อย่างนั้น คือไปหาหมอนะ มันได้ส่วนหนึ่งก็จริง คือเขาจะคุยกับเด็ก ให้เด็กสบายใจ แต่เวลากลับบ้านมา คือเด็กไม่ได้อยู่กับแพทย์ตลอดเวลา ชั่วโมง เพราะฉะนั้นสิ่งที่แพทย์น่าจะต้อง 24work ให้ผู้ปกครองเข้าใจ แล้วก็ไม่มีการยึดเยียดในเรื่องของกรอบเพศให้เด็ก” (N1)

“ต้องให้ความรู้ที่ไปสลายตั้งแต่กรอบ binary เนอะ ซึ่งมันก็ไม่ง่าย กรอบ binary เลยที่ว่าอย่างน้อยก็ต้องให้เข้าใจว่า ถึงแม้ว่าถ้าเกิดเราเองไม่ใช่ non-binary ถ้าเกิดเราเองไม่ใช่ transman ไม่ใช่ทอม แต่สมมติเราเป็นผู้หญิงเลย แต่เป็นผู้หญิงหัว ๆ อะไรอย่างนี้ เขาก็ต้องมีความเข้าใจว่าผู้หญิงมันก็สามารถทำตัวหัวได้ ผู้ชายก็สามารถทำตัวชอบสีชมพูก็ได้ ผู้ชายจะชอบเล่นตุ๊กตาบาร์บี้ได้ คือ อย่างน้อยเอากรอบเบื้องต้นให้มันสลายหมดไป” (N2)

ประเด็นย่อยที่ 3 การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครองและบุตร หมายถึง ผู้ให้บริการใช้แนวทางการสะท้อนให้สมาชิกครอบครัวมองเห็นถึงความรัก ความปรารถนาดี ที่มีต่อบุตร เป็นเครื่องนำทางให้เกิดการปรับเปลี่ยนวิธีการสื่อสารและการแสดงออกให้สอดคล้องกับความรู้สึกที่แท้จริงภายในใจออกมาให้บุตรรับรู้ ดังคำกล่าว

“เริ่มต้นที่สุดว่า เอาในระดับนี้ก่อนว่าถ้า goal เดียวกันก็คือ เป็นห่วงลูก แล้วก็คิดว่าอยากที่จะทำอะไรก็ตามที่จะให้ได้ลูกปลอดภัย ตรงนี้เป็น goal ที่ใหญ่อันหนึ่ง เราในฐานะผู้ปกครองที่ยินดีและอยากจะช่วยลูกจริง ๆ การจับเป้าหมายตรงนี้แล้วเวิร์คด้วยกัน สร้างความสัมพันธ์หรือเริ่มจากจุดนี้เป็นจุดสตาร์ท จะเป็นจุดที่ทำงานง่ายกว่าจุดอื่น เพราะความรักความเป็นห่วง มันมักจะเป็น *universal feeling* เป็นความตั้งใจใหญ่ของผู้ปกครองส่วนใหญ่อยู่แล้ว เป็นจุดเริ่มความสัมพันธ์ที่เป้าหมายเดียวกัน” (P4)

“อาจจะชวนดูว่า ความเชื่อนี้ หนึ่ง ตรงกับความเป็นจริงไหม หรือคุณเชื่ออยู่แบบนี้มันส่งผลกับตัวเขาหรือสมรรถภาพระหว่างเขากับลูกยังไง หลักการก็คือสร้าง *relationship* ให้ดีก่อนระหว่างเด็กกับพ่อแม่ แล้วก็ให้พ่อแม่เห็นว่าเมื่อ *relationship* ดี ถ้า *relationship* ระหว่างเขากับลูกดี อันนี้ปลอดภัยกว่า คือบางทีไม่ได้แก้ปัญหาได้ดี แต่ *relationship* ดี มัน *harm reduction* ได้เยอะ” (P5)

“คุณพ่อคุณแม่กังวลเรื่องอะไรอยู่ ในความเป็นจริงแล้วนั้น ก็คือห่วงว่าลูกจะไปเจอคนอื่น อันนี้เนี่ย น่าจะหาข้อเท็จจริงว่าเค้ากังวลเรื่องอะไรกันแน่ กังวลห่วงเรื่องอะไร จริงๆ แล้วรักลูกใช่ไหมละ รักใช่ไหมละ ที่ว่ารักนั้นก็คือ ห่วงใช่ไหม รักแล้วเกิดการทำร้าย เช่น ชายข้ามเพศหรือหญิงรักหญิงที่ถูกบังคับให้เปลี่ยนเพศวิถีโดยการสมรสไปแต่งงานไปซะจะได้หาย จริงๆ แล้วมันไม่ใช่โรค ซึ่งการรักมันต้องไม่เกิดการทำลายมาตั้งแต่แรก” (N1)

“เวลาพูดถึงการเป็นนอนไบนารี บอกว่า ไม่ยอมรับ ไม่โอเค เป็นเพศประหลาด ลูกอย่าประหลาดให้มันมากนัก คำสนับสนุนที่จะให้เป็นตัวเอง แต่วิธีการสื่อสารมันไม่ใช่ ในสิ่งเหล่านั้น เป็นห่วงใหม่เวลาไปหาหมอไปด้วย คือความรัก ความห่วงใยเห็นได้ชัดว่ามี แต่การแสดงออกลูกรับความรู้สึกที่แสดงออกว่ารักไม่ได้ รับการแสดงออกว่าห่วงใยไม่ได้ การแสดงออกเหล่านั้นถูกทำให้ตั้งคำถามได้ว่ารักหรือเกลียดรักก็แปลว่ารัก คำว่า รักมันก็น่าจะแสดงออกเชิงบวก การสอนเรื่องการสื่อสารจึงเป็นเรื่องจำเป็น ควรจะแสดงออกอย่างไรให้ลูกรู้ว่าฉันกำลังรักเธออยู่ ฉันเป็นห่วงเธอเพราะฉันรักเธอ” (N2)

ประเด็นหลักที่ 5 ด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมต่อการยืนยันรับรองอัตลักษณ์
นอนไบนารี ประกอบไปด้วย 2 ประเด็นย่อย ดังนี้

ประเด็นย่อยที่ 1 การเผยแพร่ความรู้ด้านความหลากหลายทางเพศให้แก่
สังคม หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานการปรึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของกลุ่มอัต
ลักษณ์นอนไบนารีหรือข้ามเพศ นำองค์ความรู้ด้านมิติเพศในระบบสากล การดูแลสุขภาพในกลุ่ม
ผู้มีความหลากหลายทางเพศ ไปเผยแพร่สู่หน่วยงานอื่นในที่ทำงานของตน และหน่วยงานนอก
สถานที่ทำงานของตน เช่น การนำแนวทางการดูแลบุคคลนอนไบนารีไปเผยแพร่ต่อคลินิกข้ามเพศ
อื่น ๆ เพื่อให้มีแนวทางการดูแลอย่างถูกต้อง การให้ความรู้ต่อบุคลากรในกลุ่มสถานศึกษา องค์กร
ต่าง ๆ หรือในพื้นที่สังคมออนไลน์ เพื่อสร้างการตระหนักรู้เกี่ยวกับการปรากฏอยู่ของกลุ่ม
หลากหลายอัตลักษณ์และให้คนในสังคมเกิดความเข้าใจ เกิดการยอมรับ และมีส่วนร่วมในการ
ช่วยยืนยันรับรองกลุ่มอัตลักษณ์ทางเพศสภาพต่าง ๆ ลดการตัดสินตีตราทางเพศของบุคคลลงได้

“อย่างแผนกที่ดูแลเด็ก หรือแผนกจิตแพทย์ เขาก็อาจจะเอาข้อมูลของเขาที่ทำงานอยู่
ออกมาจัดร่วมกันเป็นโครงการดูแลแม่และเด็กอ่อน หรือดูแลครอบครัวเด็กอ่อน หรืออะไรก็แล้วแต่
ที่ช่วยเข้ามาสอดแทรกความรู้ต่าง ๆ ในเรื่องของการดูแลเด็กได้ หรือแผนกอื่น ๆ ก็ได้ที่เขาทำงาน
ในส่วนของเขา อาจจะจับมือร่วมกัน และทำเป็นโครงการขึ้นมา ถ้ามีการให้ความรู้เรื่องมิติเพศที่มี
มากกว่าแค่ชายหญิงให้พ่อแม่มือใหม่ได้ทำความเข้าใจตั้งแต่แรก เขารู้ว่าลูกจะออกมาเป็นเพศ
สภาพไหนก็ได้ เป็นเรื่องธรรมชาติ ปกติ” (N1)

“หากเป็นกรณีข้ามเพศ มันจะมีสเต็ปหนึ่ง รับฮอร์โมน ระยะเวลาหนึ่งแล้วจึงผ่าตัดหน้าอก แล้ว
จึงผ่าตัดทำอวัยวะเพศชาย เป็นขั้นตอนแบบนั้น แต่คนนอนไบนารีอาจจะไม่เป็นขั้นแบบนั้น หรือ
บางคนอาจจะต้องการรับฮอร์โมนแต่ไม่ต้องการตัดหน้าอก เพราะว่าเขารู้สึกพึงใจกับหน้าอกของ
ตัวเอง การรับฮอร์โมนเหล่านั้นเป็นสิ่งที่เขาพึงใจแล้ว ก็ให้บริการแบบนั้นแล้วก็ติดตามว่ามันมีผล
อย่างไรกับค่าเลือด เลือดขึ้นไปไหม ความดันสูงไปหรือเปล่า ก็แค่ชุดความรู้เหล่านี้ที่เป็นอยู่มันจะ
เป็นกรอบแข็งแบบไบนารีมากไป แล้วมันเป็นชุดความรู้ที่สำคัญมากที่จะเอาเข้าไปขยายในกลุ่ม
คลินิกเหล่านั้น” (N2)

“ทำงานร่วมกับหน่วยงานไม่แสวงกำไร NGO ที่จะทำการขับเคลื่อนไปด้วยกัน เช่น ศูนย์
พิทักษ์เด็ก ที่สามารถนำความรู้ไปบอกเล่าให้เด็กรุ่นใหม่เกิดความเข้าใจต่อมิติเพศในปัจจุบัน”
(P3)

“แล้วที่จริงทาง รพ ก็มีโครงการที่จะพัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับสถานศึกษาที่จะช่วย ประเมินเด็ก ๆ ที่มีความหลากหลายทางเพศ แล้วก็อาจจะมีเรื่องของความเข้าใจในเพศสภาพที่ เกี่ยวกับการประเมินความไม่พึงพอใจต่ออุปนิสัยของตน แล้วก็รวมถึงถ้ามีปัญหาสุขภาพจิตต่าง ๆ ก็คิดว่าถ้ามีโครงการแอปพลิเคชัน หรืออะไรสักอย่างที่เขาไว้ช่วยให้สถานศึกษาเขาประเมินและ คัดกรองได้ง่าย และช่วยเหลือนักเรียนของเขาได้ง่ายขึ้น อันนี้ก็ น่าจะดี” (P1)

“อย่างน้อย raise awareness หรือปรับให้เกิด positive attitude ได้ เริ่มต้นก่อน ก็ช่วยได้ ถ้าจะช่วยเหลืออย่างไร มันก็มีโอกาสหลายแพลตฟอร์มมากอยู่ค่ะ เช่น เดียวนี้สื่อก็มีเยอะเนอะ พวก Facebook Live บางที่เราทำ topic หนึ่งที่คุยกันเรื่องนี้ ก็มาพูดถึงได้ มีทั้งในผู้ใหญ่ ในเด็กเนอะ ในเด็ก ผู้ปกครองบางทีก็อยากรู้ ความเห็นของหมอ ของนักจิตวิทยาก็จะช่วยให้คุณพ่อคุณแม่เขา เชื่อมมากกว่า หรือไม่ก็ เขาก็จะรู้ว่าเขาต้องปฏิบัติอย่างไรกับลูกเขา ถ้าลูกเขาอยู่ใน community นั้น มีพวก Facebook Live” (P2)

“ให้การอบรมบุคลากรของโรงเรียนและออกไปรับรองการอบรมว่าได้รับการอบรมเกี่ยวกับ มิติเพศมาแล้ว มันก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่อาจจะช่วยให้มีแรงจูงใจไปพร้อมๆ การได้รับความรู้” (N2)

ประเด็นย่อยที่ 2 การเข้าร่วมเครือข่ายกิจกรรมกับชุมชนผู้มีความหลากหลาย ทางเพศ หมายถึง บุคลากรทางการแพทย์เข้าร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่ม หลากหลายทางเพศ เพื่อเป็นการช่วยสร้างการรับรู้ให้แก่สังคมถึงความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันบน ความหลากหลายทางอัตลักษณ์ทางเพศ ช่วยเหลือสนับสนุนเป็นกระบอกเสียงให้กับชุมชนอัต ลักษณ์หลากหลาย ประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลการดูแลช่วยเหลือในเชิงสุขภาพแก่ชุมชน รวมถึงเป็น การประสานความร่วมมือจากกลุ่มชุมชนในการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายการให้ความรู้แก่สังคม

“การที่ไปร่วม collapse กับองค์กรที่เรามีความหลากหลายทางเพศ หรือว่าไม่ว่าจะเป็น เรื่องของ activist ต่าง ๆ เรื่องขององค์กรตามสถาบันต่าง ๆ ที่เขาก็สนับสนุนเรื่องนี้อยู่แล้ว ส่วนตัว คิดว่า มันก็จะช่วย หนึ่ง ทำให้ปากต่อปาก คนก็บอกต่อกัน แล้วสอง คือการที่มันมีทั้ง material เหล่านี้หนึ่ง และสองก็คือการที่ไปร่วม collapse ต่าง ๆ หรือแม้แต่กับกลุ่มที่เป็นกลุ่มที่เฉพาะ เช่น ทำเป็นกรู๊ปให้บริการในรูปแบบกลุ่ม สำหรับบางกลุ่มโดยเฉพาะ หรือว่าเป็นโปรเจกต์ ไปร่วมงาน ไปสนับสนุน ในสิ่งที่เขาทำ ไปสนับสนุนผลิตภัณฑ์ เวลาเขาเปิดร้าน หรืออะไรอย่างใด ที่มีสำหรับการ สนับสนุน โดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ แล้วก็แม้แต่ว่าการที่ได้ไปร่วมเดินขบวน เวลาที่ เขามีงาน Pride หรือว่ามีงานออกบูธต่าง ๆ หรือการที่ไปร่วมผลักดันในเรื่องของกฎหมายสมรส

เท่าเทียม แต่มันไม่มีคำตอบตายตัว เพราะว่าพีคิดว่าแต่ละคนก็คงจะมีวิธีการและก็แนวทางของตัวเอง” (P4)

“งาน Pride ที่เขาจัดกัน มีบางคณะที่เขาเป็นตัวตั้งตัวตี เราก็ไปแจมด้วย แล้วก็เป็นการโฆษณาคลินิกด้วย บวกกับ เป็นการให้ความรู้ด้วย เพราะบางที่เราเปิดมาประมาณสองปี บางที่บางคนยังไม่ทราบเลยว่า มี คนขอนแก่นบางที่ยังไม่ทราบเลย เพราะฉะนั้นการประชาสัมพันธ์ หรือว่าอย่างน้อยให้เขารู้ว่าเขามีที่ที่จะติดต่อ หรือมาถามข้อมูลก็ช่วย เรามีส่วนช่วยได้เยอะอยู่” (P2)

“กลุ่มนี้ของคนที่มีความหลากหลายทางเพศก็มีเยอะ แล้วก็อย่างนี้ก็ช่วยขับเคลื่อนหลาย ๆ อย่างได้มากเลย เพราะว่าเขาเป็น voice ที่มีพลัง แล้วก็การที่เขาที่มีคนที่สนับสนุนเขาอยู่แล้ว ตรงนี้ก็จะมาช่วยส่งเสริมให้พวกโครงการต่าง ๆ ก็สำเร็จได้มากขึ้น มีวิจัยหลาย ๆ อย่างที่ทำอยู่ ก็ได้กลุ่มของคนที่มีความหลากหลายทางเพศก็ช่วย กระจายข้อมูล ช่วยสื่อสารโครงการวิจัยต่าง ๆ แล้วเขาก็ช่วยกันเข้ามาทำ กลุ่มนี้ก็น่ารักมากครับ” (P5)

ประเด็นหลักที่ 6 การมีนโยบายสนับสนุนแนวทางการปฏิบัติงานแบบยั่งยืน
รับรองอัตลักษณ์ตามบริบทของผู้ปฏิบัติงาน หมายถึง การได้รับการสนับสนุนในเชิงนโยบายเกี่ยวกับด้านเพศสภาพ เพศวิถีจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องให้ขับเคลื่อนบนกรอบความหลากหลายทางเพศเพื่อประโยชน์ทางด้านสุขภาพะของกลุ่มอัตลักษณ์หลากหลายทางเพศสภาพ เช่น การมีกรอบจริยธรรมการดูแลกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในระบบสุขภาพที่มีความสอดคล้องกับความรู้ปัจจุบัน การมีระบบรองรับการระบุสรรพนามทั้งแบบชื่อทางการและไม่เป็นทางการเพื่อช่วยลดการถูกตีตราจากบุคลากรทางการแพทย์ การสร้างแหล่งข้อมูลทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางเพศและการเข้าถึงบริการทางการแพทย์โดยหน่วยงานที่น่าเชื่อถือจากภาครัฐเพื่อให้ผู้รับบริการได้รับข้อมูลการศึกษาและการดูแลที่ถูกต้อง การออกกฎระเบียบการแต่งกายของนักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษาได้ตามเพศสภาพ เป็นต้น ซึ่งนโยบายเหล่านี้มีส่วนสนับสนุนให้เกิดการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคลได้ด้วยตัวของเขาเอง ไม่จำเป็นต้องอาศัยเพียงกระบวนการทางการแพทย์เพื่อช่วยยืนยันการรับรู้เพศสภาพ

“จรรยาบรรณ มันชัดแค่ไหนในแง่ของวิชาชีพ เพราะว่าวิชาชีพก็ต้องไปดูอีกว่าแต่ละวิชาชีพ จรรยาบรรณ อิงตามอะไร มีการอัปเดตแค่ไหนอย่างไรบ้าง...อย่างของทางอเมริกา ก็พูดถึงเรื่องของความหลากหลาย diversity อยู่แล้ว โดยที่จริง ๆ ก็พูดมาแต่ไหนแต่ไรแล้วนะ ดังนั้นจะบอกว่า

หลากหลาย ถ้ามันครอบคลุม แน่นอนมันครอบคลุมเรื่องเพศ ครอบคลุมเรื่องเพศสภาพ ครอบคลุมเรื่องรสนิยมทางเพศอยู่แล้ว ซึ่งตัวที่มันอยู่ในเรื่องของจรรยาบรรณโดยปริยายก็คือ การที่ทำไมมันจะเป็นคำสองคำที่อยู่ตรงข้ามกัน อันแรกคือ *beneficent* คือทำอย่างไรก็ได้ที่ทำให้ผู้รับบริการได้ประโยชน์สูงสุด อีกอันที่ตรงกันข้ามกันก็คือ *Non maleficent* ก็คือการทำอย่างไรให้ผู้รับบริการไม่เป็นพิษเป็นภัย ไม่เกิดโทษ ไม่ถูกคุกคาม เอาแค่ต้นแค่นี้ สองอันนี้แล้วเอามาตีเข้าไปกับในเรื่องของคนที่หลากหลาย ไม่ว่าจะ *non-binary* หรือ *Trans* มันตอบได้ด้วยตัวเองอยู่แล้ว ว่าถ้ามันไม่ใช่ *affirmative care* นั่นคือไม่ได้ทำตามจรรยาบรรณ ที่คิดว่ามันตรงไปตรงมา มากเลยนะ” (P4)

“เหมือนเราทำบอร์ดใหญ่สำหรับทั้งประเทศ สมมติบอกว่าเว็บไซต์นี้เป็นเว็บไซต์สำหรับ ความหลากหลายทางเพศ เรื่องเกี่ยวกับอะไรก็ตาม *you* สามารถมาหาข้อมูลในนี้ได้ทั้งหมด รวมให้แล้ว โรงพยาบาลที่ให้บริการ แล้วก็ให้เขาเลือก สมมติเรื่อง *affirmation* ก็เรื่องหนึ่ง การให้บริการคำปรึกษาก็มีให้เลือก เรื่องเกี่ยวกับ *STI* ไปตรวจได้ที่ไหนบ้าง ที่ไหนตรวจฟรี ที่ไหนเสียเงินเท่าไร ถ้าคุณรู้จักก็เข้ามาวิวได้ถูกไหม สถานให้บริการเปิดใหม่ก็มา *PR* ได้ มีโอเวนทำอะไรก็มีช่องอะไรอย่างนี้” (P5)

“ทำไมยังให้โรงเรียนยอมรับความเป็นแตกต่างที่นอกเหนือไปจากความเป็นชายหญิง...จึงควรจะต้องไปทำงานในระดับกฎเกณฑ์ของสถานศึกษา โรงเรียนก็แล้ว ผู้อำนวยการก็แล้ว จากประสบการณ์การเป็นคณะกรรมการการทำงานกับการเลือกปฏิบัติทางเพศที่อยู่ใน พรบ ส่วนใหญ่ ผู้อำนวยการก็แล้ว กลัวว่าจะถูกร้องเรียนเรื่องผิด พรบ ระเบียบข้าราชการพลเรือน ถ้าให้ครูหญิงข้ามเพศแต่งกายตามเพศ เราก็ต้องไปแก้ที่กระทรวงศึกษาธิการ แก้ที่สำนักนายกกว่าให้ออกระเบียบอนุญาตไปเลย โรงเรียนก็จะได้ออกตามเพราะว่าถ้าเขาไม่เดือดร้อน เขาก็จะไม่ห้าม ก็ต้องดูว่าสถานศึกษานั้นอยู่ภายใต้อะไร อย่างเช่น ถ้าเป็นเอกชนอยู่ภายใต้คณะกรรมการโรงเรียน ซึ่งใช้ทุนจากตรงนั้น เขาก็จะแค่เจ้าของทุนตรงนั้นที่จะให้หรือไม่ให้ มันก็ต้องไปคุยกับคนนั้น แต่ว่าถ้าอยู่ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการหรือ อว เราก็จะไปคุยกับนายกหรือคณะกรรมการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรี” (N2)

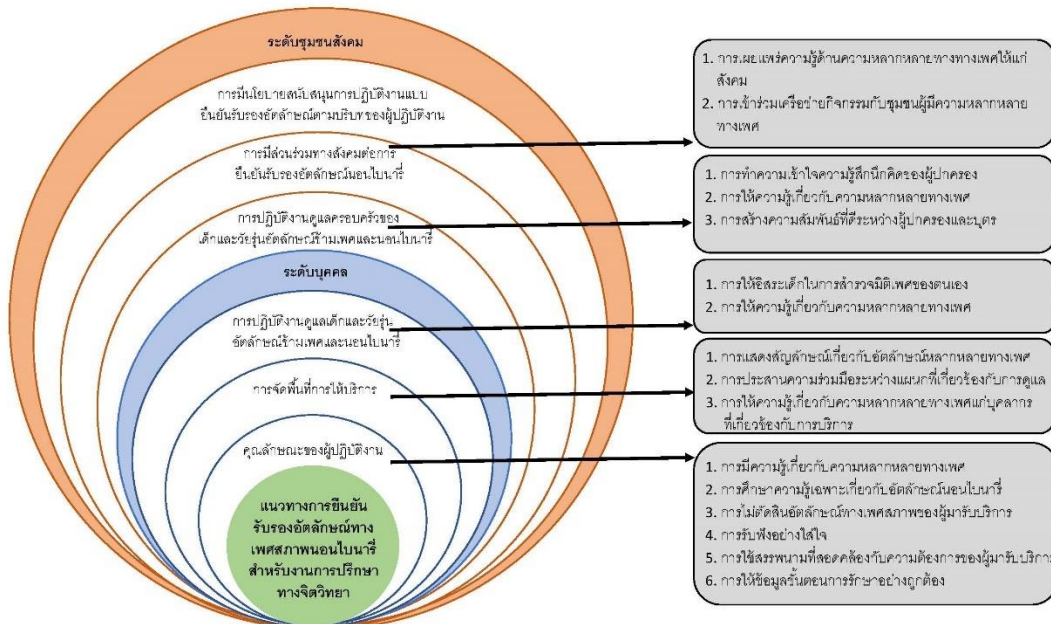
“ในต่างประเทศเองเขาก็เหมือนกันที่เขาสามารถที่จะให้ทั้งชื่อจริง รวมถึงชื่อที่เขาอยากที่จะให้ผู้อื่นเรียกเขา เพราะฉะนั้นตรงนี้เป็นส่วนที่พอได้ แล้วก็คิดว่าการจัดระบบอย่างเช่น ถ้ามันจะต้องไปเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลสุขภาพของ สปสช. ก็อาจจะยังจำเป็นที่จะต้องเป็นข้อมูลจริง

เพียงแต่ถ้าข้อมูลที่เป็นในเชิงบริการ เขาอยากให้เราเรียกชื่อแบบไหน คำนำหน้าอย่างไร อันนั้นคิดว่า ถ้ามันสามารถจับให้แยกกันได้แบบนี้ ก็น่าที่จะดี ก็คือมันยังให้บริการตามปกติไปได้ด้วย แล้วก็เพื่อจะไปเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นในการบริการ ถ้าทำแบบนี้ได้ก็โอเค” (P1)

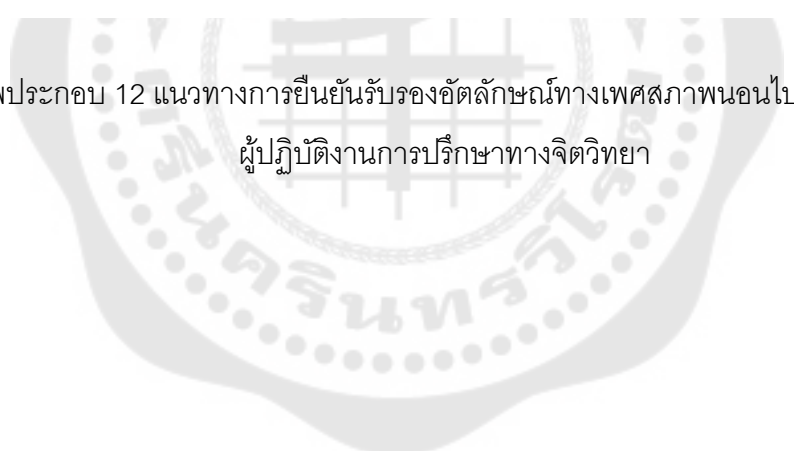
“เหมือนเรารู้บริบทของเขา เราเข้าใจเขามากขึ้น คือมันก็จะช่วยเขาได้ โดยนั่นก็คือ ก็จะช่วยเขาได้ ถ้าเทียบกับคนที่ไม่รู้ หรือไม่อะไรเลย แต่ว่ายังถ้ามันมี ถ้าพวกเราเอง ในวงการพวกเรามีแนวทางให้ชัดเจนขึ้นว่าอ้อ ต้องระวังอะไร หรือว่าต้องส่งเสริมด้านไหนนะ อะไรอย่างนี้ละ อบรมเลย หรือว่ามีไกดไลน์ แต่หมอกก็ไม่แน่ใจ ไกดไลน์มันก็ยากนิดหนึ่ง เพราะว่ามันต้องดูเป็น individual เนอะ มันอาจจะเป็นไกดไลน์หลวม ๆ อย่างน้อยคนที่เขาอาจจะไม่ได้มีเวลาศึกษาในตรงนี้ อย่างน้อยก็พอเข้าใจว่าควรจะทำอะไร อย่างน้อยมี consensus จากราชสมาคม หรืออะไรก็ตามไป มันก็คงจะช่วยคนทำงานได้มากขึ้น” (P2)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปข้อค้นพบได้ว่า แนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี สำหรับผู้ปฏิบัติงานการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้ 1.แนวทางการปฏิบัติในระดับบุคคล ประกอบไปด้วย 1) ด้านคุณลักษณะของผู้ปฏิบัติงาน 2) ด้านการจัดการพื้นที่ให้บริการ 3) ด้านการปฏิบัติงานร่วมกับเด็กและวัยรุ่นอัตลักษณ์นอนไบนารี 2. แนวทางการปฏิบัติในระดับชุมชนสังคม ประกอบไปด้วย 1) ด้านการปฏิบัติงานร่วมกับครอบครัวของเด็กและวัยรุ่นอัตลักษณ์นอนไบนารี 2) ด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมต่อการยืนยันรับรองอัตลักษณ์นอนไบนารี 3) ด้านนโยบายสนับสนุนแนวทางการปฏิบัติงานแบบยืนยันรับรองอัตลักษณ์ตามบริบทของผู้ปฏิบัติงาน ตามรายละเอียดดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 12 แนวทางการยื่นรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของนักเรียนในโรงเรียน สำหรับ
 ผู้ปฏิบัติงานการปรึกษาทางจิตวิทยา

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ค้นหากระบวนการของพัฒนาการและเงื่อนไขที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาของพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคลกลุ่มนอนไบนารี และ 2) ค้นหาแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพสำหรับกลุ่มนอนไบนารีทั้งในระดับบุคคลและในระดับชุมชนสังคม ใช้วิธีการวิทยาการวิจัยพหุวิธีด้วยเชิงคุณภาพตามลำดับ (Sequential Qualitative Multi-method Design) ที่ใช้การวิจัยแบบคุณภาพเข้ามาศึกษาความรู้อยู่ทั้ง 2 ระยะ

ผู้ให้ข้อมูลที่เข้าร่วมการศึกษาระยะที่ 1 ค้นหากระบวนการของพัฒนาการและเงื่อนไขที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาของพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคลกลุ่มนอนไบนารี ดำเนินการศึกษาประวัติชีวิตบุคคลอัตลักษณ์นอนไบนารี จำนวน 9 คน ทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลขั้นแรกด้วยวิธีการคัดเลือกแบบลูกโซ่ จากนั้นทำการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยผู้ให้ข้อมูลผ่านเกณฑ์ดังนี้ 1) อายุ 18 ปี ขึ้นไป 3) ผ่านเกณฑ์คำถามคัดกรองการบรรลุอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ จากนั้นทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลผ่านโปรแกรมประชุมออนไลน์ Zoom

ผู้ให้ข้อมูลที่เข้าร่วมการศึกษาระยะที่ 2 ค้นหาแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพสำหรับกลุ่มนอนไบนารีทั้งในระดับบุคคลและในระดับชุมชนสังคม ดำเนินการศึกษาประสบการณ์การให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาแก่บุคคลอัตลักษณ์นอนไบนารีหรืออัตลักษณ์ข้ามเพศด้วยแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ จำนวน 5 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ จิตแพทย์ 2 คน และ นักจิตวิทยา 3 คน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาระยะนี้ ทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลขั้นแรกด้วยวิธีการคัดเลือกแบบลูกโซ่ จากนั้นทำการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยผู้ให้ข้อมูลผ่านเกณฑ์คัดเลือก คือ มีประสบการณ์การดูแลสุขภาพกายใจแก่กลุ่มบุคคลอัตลักษณ์นอนไบนารีหรืออัตลักษณ์ข้ามเพศตั้งแต่ 2 ปี ขึ้นไป ร่วมกับการศึกษาประสบการณ์ของกลุ่มบุคคลนอนไบนารีที่มีต่อการเข้ารับบริการทางการแพทย์ จำนวน 2 คน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลรองในการศึกษาระยะนี้ ทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลด้วยการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ผ่านเกณฑ์คัดเลือก คือ มีประสบการณ์การเข้ารับบริการทางการแพทย์เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ จากนั้นทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผ่านโปรแกรมประชุมออนไลน์ Zoom

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยระยะที่ 1 การค้นหากระบวนการของพัฒนาการและเงื่อนไขที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาของพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคลกลุ่มนอนไบนารี ประกอบไปด้วย 1) ตัวผู้วิจัย 2) คำถามกึ่งโครงสร้าง 3) แนวทางการสัมภาษณ์ 4) การสังเกต 5)

อุปกรณ์ภาคสนาม: คอมพิวเตอร์ สัญญาณอินเทอร์เน็ต อุปกรณ์อัดเสียง และโปรแกรมประชุม Zoom 6) สมุดจดบันทึก

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยระยะที่ 2 แนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ สำหรับกลุ่มนอนไบนารีทั้งในระดับบุคคลและในระดับชุมชนสังคม ประกอบไปด้วย 1) ตัวผู้วิจัย 2) คำถามกึ่งโครงสร้าง 3) แนวทางการสัมภาษณ์ 4) การสังเกต 5) อุปกรณ์ภาคสนาม: คอมพิวเตอร์ สัญญาณอินเทอร์เน็ต อุปกรณ์อัดเสียง และโปรแกรมประชุม Zoom 6) สมุดจดบันทึก

การวิเคราะห์ข้อมูล ระยะที่ 1 นำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบแก่นสาระ (Thematic Analysis) แนวคิดของ Braun & Clarke ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ATLAS.ti ร่วมกับการวิเคราะห์เรื่องเล่าประวัติชีวิต จากนั้นนำข้อมูลการวิเคราะห์มาตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ (Trustworthiness) ด้วยวิธีการตรวจสอบโดยทีมผู้วิจัย (Peer Validity) การตรวจสอบโดยผู้ให้ข้อมูลการวิจัย (Member Check) และการตรวจสอบสามเส้าด้านการรวบรวมข้อมูลที่ใช้การสังเกตเข้ามาร่วมในการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล ระยะที่ 2 นำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แนวทางการวิเคราะห์เนื้อหาของ Bengtsson (2016) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ATLAS.ti จากนั้นนำข้อมูลการวิเคราะห์มาตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ (Trustworthiness) ด้วยวิธีการตรวจสอบโดยทีมผู้วิจัย (Peer Validity) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูลที่ใช้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักและข้อมูลรอง (Data Triangulation) และการตรวจสอบสามเส้าด้านการรวบรวมข้อมูลที่อาศัยการสังเกตเข้ามาร่วมในการสัมภาษณ์เก็บข้อมูล

สรุปผลการวิจัยและการอภิปราย

ผลการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ตามความมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อ 1) ค้นหากระบวนการของพัฒนาการและเงื่อนไขที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาของพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคลกลุ่มนอนไบนารี และ 2) ค้นหาแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพสำหรับกลุ่มนอนไบนารีทั้งในระดับบุคคลและในระดับชุมชนสังคม

ผู้วิจัยนำเสนอสรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผล ไว้ 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1: การค้นหากระบวนการของพัฒนาการและเงื่อนไขที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาของพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคลกลุ่มนอนไบนารี

มีผลการศึกษาโดยสรุป 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษากระบวนการของพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี พบ 2 ประเด็นหลัก ตามรายละเอียด ดังนี้

1) กระบวนการของพัฒนาการด้านการรับรู้ทางเพศสภาพ ที่มีช่วงเวลาเกิดขึ้น 4 ระยะ ดังนี้

1.1) ระยะก่อนเปิดประสบการณ์ พบ 4 ประเด็นย่อย คือ

- (1) ความไม่เข้าใจต่อมิติเพศ
- (2) การแสดงออกทางเพศตามธรรมชาติก่อนการรับรู้เพศสภาพ
- (3) การตกอยู่ภายใต้อิทธิพลด้านกรอบเพศที่สังคมกำหนด พบ 2 หัวข้อ คือ
  - การรับรู้เพศจากอิทธิพลของระบบเพศชายหญิง
  - การใช้ชีวิตบนระบบเพศชายหญิง
- (4) การรับรู้เพศสภาพไม่สอดคล้องตามความคาดหวังจากสังคม

1.2) ระยะเปิดประสบการณ์ พบ 4 ประเด็นย่อย คือ

- (1) การแสดงออกนอกกรอบเพศชายหญิง
- (2) การเข้าร่วมสังคมผู้มีความหลากหลายทางเพศ
- (3) การค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับมิติเพศ
- (4) การยืนยันเพศสภาพ

1.3) ระยะเปิดเผยอัตลักษณ์นอนไบนารี พบ 2 ประเด็นย่อย คือ

- (1) การเปิดเผยอัตลักษณ์ต่อสังคม
- (2) ความเข้าใจต่ออัตลักษณ์ทางเพศสภาพ

1.4) ระยะการบรรลุอัตลักษณ์ พบ 3 ประเด็นย่อย คือ

- (1) ความเป็นอิสระจากความคาดหวังทางสังคม
- (2) การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนทางสังคมเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ
- (3) ความภาคภูมิใจต่ออัตลักษณ์

2) ผลกระทบที่เกิดขึ้นในช่วงระยะของพัฒนาการ พบ 2 ประเด็นย่อย คือ

2.1) ผลกระทบจากความคาดหวังทางสังคม พบ 2 หัวข้อ

- (1) การปกปิดธรรมชาติการแสดงออกทางเพศของตน
- (2) การแยกตัวออกจากสังคม

2.2) ผลกระทบจากการแสดงออกนอกกรอบเพศชายหญิง

การอภิปรายผล

ผลการศึกษาระบบการของพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี พบ 2 ประเด็นหลัก คือ

1) **ช่วงเวลาของพัฒนาการด้านการรับรู้ทางเพศสภาพ 4 ระยะ** คือ ระยะก่อนเปิดประสบการณ์ ระยะเปิดประสบการณ์ ระยะเปิดเผยอัตลักษณ์ ระยะการบรรลุอัตลักษณ์

การศึกษาระบบการของพัฒนาการด้านการรับรู้อัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารีครั้งนี้ มีระยะของพัฒนาการที่ไม่เรียงตามลำดับ บางบุคคลอาจเกิดกระบวนการพัฒนาการแบบย้อนกลับได้ในระยะเปิดประสบการณ์และระยะการเปิดเผยอัตลักษณ์อันเนื่องมาความเข้าใจผิดต่อลักษณะการนิยามอัตลักษณ์ทางเพศ บุคคลนอนไบนารีอาจมีการเข้าใจว่าตนเองจัดอยู่ในนิยามอัตลักษณ์ทางเพศสภาพแบบข้ามเพศ ที่นำไปสู่การเปิดเผยอัตลักษณ์ของตนออกไป แต่เมื่อได้อยู่ร่วมในสังคมบุคคลข้ามเพศ กลับพบว่าตนเองไม่ได้มีธรรมชาติการรับรู้เพศในรูปแบบชายหญิง ทำให้ย้อนกลับมาเข้าระยะการเปิดประสบการณ์เพื่อค้นหาอัตลักษณ์ที่สอดคล้องกับการรับรู้ของตนเองต่อไป ซึ่งกระบวนการของพัฒนาที่เกิดขึ้นไม่เป็นลำดับขั้นนี้ได้มีการอธิบายไว้ในการศึกษารูปแบบพัฒนาการด้านเพศสภาพอัตลักษณ์ข้ามเพศ ก่อนหน้านี้ ซึ่งการแสดงข้อค้นพบมีคล้ายคลึงและแตกต่างกันในหลายประเด็น ดังนี้

ระยะก่อนเปิดประสบการณ์ บุคคลนอนไบนารีเริ่มรับรู้ได้ตั้งแต่วัยเด็ก ว่าตนเองต้องแสดงออกทางเพศไปตามความคาดหวังทางสังคม ทั้งที่รู้สึกว่าการแสดงออกบทบาทตามเพศกำเนิดนั้นไม่เป็นตัวของตัวเอง เช่นเดียวกับการศึกษาพัฒนาการด้านเพศสภาพในกลุ่มข้ามเพศของ Bockting, W. O., & Coleman, E. (2016) กล่าวถึง ระยะก่อนที่บุคคลข้ามเพศจะเริ่มเปิดเผยตนเกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็กเช่นกัน พวกเขาจะเริ่มรับรู้ว่าตนเองแสดงออกบทบาททางเพศไม่สอดคล้องกับความคาดหวังทางสังคม และการศึกษาพัฒนาการทางเพศในกลุ่มบุคคลข้ามเพศ 14 ขั้น (Devor., A. H., 2004) ที่ให้การอธิบายพัฒนาการในระยะนี้ไว้ว่า บุคคลรับรู้ตนเองถึงการไม่ได้เป็นสมาชิกในกลุ่มเพศที่ได้มาแต่กำเนิดนี้ รู้สึกไม่สบายใจที่ต้องแสดงออกทางเพศให้สอดคล้องกับตามที่ตั้งใจคาดหวัง แต่ภายใต้การรับรู้ที่ไม่สอดคล้องดังกล่าว มีเบื้องหลังการอธิบายที่แตกต่างกัน คือ บุคคลนอนไบนารีส่วนใหญ่มีความรู้สึกไม่สอดคล้องกับการอยู่ในบทบาทเพศหญิงหรือเพศชายทิศทางใดทิศทางหนึ่ง มีธรรมชาติของการแสดงบทบาททางเพศที่ลื่นไหลผสมผสานความเป็นชายหญิง ไม่คงที่ตายตัว ในขณะที่บุคคลข้ามเพศมีสำนึกทางเพศตรงข้ามกับเพศกำเนิดของตนเป็นการรับรู้ที่ยังคงอยู่ในกรอบเพศชายหญิง บุคคลเพศชายต้องการแสดงออกได้อย่างเพศหญิง

หรือบุคคลเพศหญิงต้องการแสดงออกได้อย่างเพศชาย ลักษณะการรับรู้ที่มีความแตกต่างกันนี้เอง จึงเป็นสาระสำคัญในการทำความเข้าใจต่ออัตลักษณ์นอนไบนารีและอัตลักษณ์ข้ามเพศได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ระยะการเปิดประสบการณ์ บุคคลนอนไบนารีเริ่มแสดงออกนอกกรอบเพศชายหญิงให้สอดคล้องตามการรับรู้เพศสภาพ แต่ยังไม่สามารถเข้าใจถึงลักษณะการรับรู้ของตนว่าอยู่ในนิยามอัตลักษณ์เพศใด ซึ่งแตกต่างจากพัฒนาการด้านเพศสภาพอัตลักษณ์ข้ามเพศ แม้ว่าบุคคลจะรู้สึกไม่สบายใจกับสำนึกทางเพศที่ไม่สอดคล้องกับกายภาพทางเพศของตน แต่บุคคลสามารถอธิบายความรู้สึกที่เชื่อมโยงเข้ากับเพศข้ามชายหญิงได้ รวมถึง บุคคลข้ามเพศส่วนมากจะทำการยืนยันการรับรู้เพศสภาพของตนเองที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการทางการแพทย์เพื่อปรับเปลี่ยนสรีระร่างกายให้สอดคล้องกับสำนึกทางเพศหญิงหรือเพศชาย ในขณะที่บุคคลนอนไบนารีส่วนใหญ่ในการศึกษานี้ มุ่งเน้นการยืนยันตนเองเชิงสังคม ใ้แนวทางการปรับภาพลักษณ์ให้มีความเป็นกลางทางเพศ ผ่านการปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพ เครื่องแต่งกาย การแสดงออก ผลการศึกษาประสบการณ์ในกลุ่มบุคคลข้ามเพศและกลุ่มมีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพไม่สอดคล้องกับความคาดหวังทางสังคม เช่น กลุ่มเพศเคียวีร์ และ นอนไบนารี ที่ได้ระบุถึงความแตกต่างในประเด็นดังกล่าวไว้เช่นกัน (Fiani, C. N., & Han, H. J., 2019) อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาของ Boddington (2016) ได้ระบุถึงประเด็นการเลือกใช้ฮอร์โมนเพศที่เกิดขึ้นบนพัฒนาการด้านเพศสภาพในกลุ่มวัยรุ่นนอนไบนารีไว้ เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ยูปร่างและเพศสรีระเป็นอุปสรรคที่ทำให้ไม่มั่นใจในการแสดงออกให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ ซึ่งบุคคลนอนไบนารีบางส่วนในการศึกษานี้ เลือกรับฮอร์โมนเพศให้ร่างกายของตนเคลื่อนออกจากกรอบเพศชายหรือหญิง ให้มีความเป็นกลางสอดคล้องกับการรับรู้ที่ไม่อยู่ในกรอบเพศดังกล่าว ซึ่งเป็นการอธิบายการยืนยันอัตลักษณ์ทางเพศสภาพบนลักษณะธรรมชาติของการรับรู้อัตลักษณ์ที่แตกต่างกันไป

Waagen (2022) ได้ระบุไว้ว่า บุคคลนอนไบนารีในช่วงวัยเด็กและวัยรุ่น มักขาดตัวแบบบุคคลที่มีลักษณะสอดคล้องกับตนเองและขาดข้อมูลเกี่ยวกับนิยามอัตลักษณ์ทางเพศสภาพอื่นๆ ที่นอกเหนือไปจากผู้หญิงและผู้ชาย ในการศึกษานี้บุคคลนอนไบนารีได้กล่าวถึงความสำคัญของการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศไว้เช่นเดียวกัน ซึ่งพบว่าบุคคลที่เกิดก่อนยุคข้อมูลข่าวสารดิจิทัล มีความยากลำบากในการทำความเข้าใจตนเอง มีความเข้าใจผิดในการให้นิยามอัตลักษณ์ตนเอง เนื่องจากไม่มีแหล่งความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์นอนไบนารีเหล่านี้บอกเล่าในประเทศไทย และข้อมูลที่ได้มาต้องแสวงหาจากแหล่งความรู้ในต่างประเทศ ดังนั้น บนพัฒนาการระยะนี้ การเข้าร่วมกลุ่มสังคมนับเพื่อนผู้มีอัตลักษณ์หลากหลายเพื่อให้การสนับสนุน พุดคุย

ช่วยเหลือ จึงนับเป็นประเด็นสำคัญที่เกิดขึ้น ซึ่งการศึกษาพัฒนาการในทุกกลุ่มอัตลักษณ์ทางเพศที่ผ่านมา ได้ระบุถึงความสำคัญของการเข้าร่วมกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศไว้ในทิศทางเดียวกัน (Cass, V. C., 1979; D'Augelli, A. R., 1994; Devor., A. H., 2004; Bockting, W. O., & Coleman, E., 2016)

ระยะการเปิดเผยอัตลักษณ์นอนไบนารี บุคคลกล่าวถึงช่วงเวลาของการค้นพบอัตลักษณ์นอนไบนารีที่ทำให้เกิดความเข้าใจตนเองได้อย่างแท้จริง การพบนิยามอัตลักษณ์นอนไบนารีที่สามารถอธิบายลักษณะการรับรู้ได้ เช่น เพศหญิงข้ามไปเป็นลักษณะผสมชายหญิง (Female to Androgynous: FTA) เพศที่มีธรรมชาติความเป็นเพศหญิงในตนเอง (Female in Nature :FIN gender) เพศอินเตอร์เซ็กส์นอนไบนารี (Intersex Non-binary) และการไม่มีเพศสภาพ (Agender) เป็นต้น Boddington (2016) อธิบายไว้ว่า ภายใต้อัตลักษณ์นอนไบนารี มีนิยามหลากหลายอัตลักษณ์ปรากฏอยู่ ดังนั้น บุคคลที่เข้าสู่พัฒนาการในช่วงเวลานี้ จะพิจารณานิยามที่มีความหมายใกล้เคียงกับตนเองมากที่สุด เพราะนับเป็นความสำคัญที่บุคคลจะได้สื่อสารบุคคลรอบข้างให้รับทราบและยอมรับได้อย่างเข้าใจ จากผลการศึกษาหลายฉบับแสดงให้เห็นว่า ถึงแม้บุคคลจะมีความเข้าใจในลักษณะที่ตนเองรับรู้ แต่ไม่ใช่ทุกคนที่จะเปิดเผยตนได้อย่างเต็มที่ บุคคลอาจเลือกเปิดเผยตนเองต่อบุคคลที่รู้สึกไว้วางใจได้ ดังเช่นในการศึกษาครั้งนี้ที่พบว่า มีบุคคลนอนไบนารีจำนวนหนึ่งเลือกที่จะเปิดเผยตนเองเฉพาะกับกลุ่มเพื่อนสนิทเท่านั้น ในขณะที่บางส่วนสามารถบอกเล่าเรื่องราวการค้นพบอัตลักษณ์ของตนเองสู่พื้นที่สาธารณะบนสังคมโลกออนไลน์ได้

ระยะการบรรลุอัตลักษณ์ เป็นพัฒนาการช่วงท้ายที่บุคคลนอนไบนารีได้กล่าวถึงความรู้สึกภาคภูมิใจต่ออัตลักษณ์ของตน เป็นร่องรอยเส้นทางการต่อสู้ฟันฝ่าที่พิสูจน์ให้สังคมได้เห็นถึงการดำรงอยู่ตามการรับรู้ของตน ก้าวข้ามผ่านอิทธิพลทางสังคมมาใช้ชีวิตแสดงออกได้อย่างเป็นอิสระ รวมถึงการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในขับเคลื่อนทางสังคมแก่กลุ่มผู้อยู่ในอัตลักษณ์หลากหลายทางเพศ ทั้งในด้านสิทธิ กฎหมาย และการให้ความรู้แก่สังคมทั่วไป ความรู้สึกนึกคิดและการแสดงออกดังกล่าวนี้มีความสอดคล้องกับงานการศึกษาหลายฉบับที่ผ่านมา Waagen (2022) กล่าวถึงความรู้สึกภาคภูมิใจต่อประสบการณ์ชีวิตที่เกิดขึ้น รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่สามารถแสดงออกได้สอดคล้องตามการรับรู้เพศสภาพทั้งในด้านภาพลักษณ์และการแสดงออกบทบาททางเพศ รู้สึกสบายใจกับการได้เป็นหนึ่งเดียวกับตนเอง แต่ไม่ปรากฏประเด็นด้านการขับเคลื่อนเกี่ยวกับด้านความหลากหลายทางเพศให้เห็นในงานฉบับนี้ ซึ่งตรงกับผลการศึกษาของ Boddington (2016) อาจเป็นเหตุผลในด้านวิวุฒิและคุณวุฒิที่งานฉบับนี้ทำการศึกษาในกลุ่มวัยรุ่นที่ยังพัฒนาระบวนการของตนไปยังไม่ถึงขั้นตอนดังกล่าว สำหรับ Devor (2004) ได้

กล่าวถึงช่วงเวลานี้ไว้ในระยะ การได้เป็นตนเองอย่างภาคภูมิใจ ซึ่งเป็นขั้นสุดท้ายในพัฒนาการของกลุ่มอัตลักษณ์ข้ามเพศ 14 ชั้น ระบุไว้ถึงความภาคภูมิใจที่บุคคลรับรู้ต่อตนเองและเป็นกระบอกเสียงให้สังคมรับรู้การเป็นอยู่ของกลุ่มบุคคลข้ามเพศ มองหาโอกาสในการต่อสู้เพื่อปกป้อง เรียกร้องสิทธิและความเท่าเทียมให้แก่กลุ่มของตน เข้าสู่กระบวนการให้ความช่วยเหลือ และการให้ความรู้แก่บุคคลอื่น ๆ

2) **ผลกระทบที่เกิดขึ้นในช่วงระยะของพัฒนาการ** ในกระบวนการของพัฒนาการด้านการรับรู้อัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี พบว่าบุคคลได้รับ 1) ผลกระทบจากความคาดหวังทางสังคม ที่ทำให้บุคคลปกปิดอัตลักษณ์และแยกตัวออกจากสังคม 2) ผลกระทบจากการแสดงออกนอกกรอบเพศชายหญิง ทำให้บุคคลถูกตีตราทางเพศ ถูกแบ่งแยกกีดกันทางเพศ และถูกคุกคามทางเพศ ซึ่งข้อค้นพบประเด็นนี้ ได้ถูกอธิบายไว้ในงานการศึกษาที่ผ่านมา ดังนี้

ผลกระทบจากการรับมือกับความคาดหวังทางสังคม

การดำเนินชีวิตภายใต้อิทธิพลทางสังคมบนระบบกรอบเพศชายหญิง ในขณะที่บุคคลนอนไบนารีรับรู้ได้จากความรู้สึกนึกคิดภายในว่า ตนเองมีการแสดงออกบทบาททางเพศไม่สอดคล้องตรงตามสังคมกำหนดไว้ ส่งผลกระทบเชิงลบทั้งในด้านอารมณ์และความรู้สึกนึกคิดแก่บุคคล ที่นำไปสู่การรับมือด้วยการปกปิดอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ ซึ่งการเลือกที่จะไม่แสดงออกให้สอดคล้องกับการรับรู้เพศภายในที่ปรากฏขึ้น บุคคลทำการปรับตัวและเรียนรู้ที่จะแสดงออกไปตามบทบาทที่สังคมคาดหวังแทนการแสดงออกตามการรับรู้ของตนเอง เพื่อให้ตนเองสามารถใช้ชีวิตประจำวันร่วมกับบุคคลอื่น ๆ ต่อไปได้ และอาจเลือกใช้วิธีการถอยห่างออกจากบุคคลหรือสังคมที่พยายามให้บุคคลแสดงออกและใช้ชีวิตให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของกรอบเพศชายหญิง

ผลกระทบดังกล่าวเกิดขึ้นในระยะก่อนเปิดประสบการณ์ ซึ่งเป็นระยะแรกของกระบวนการของพัฒนาการที่ค้นพบในการศึกษานี้ เมื่อสังเกตข้อค้นพบจากงานการศึกษารูปแบบพัฒนาการทางเพศสภาพอัตลักษณ์ข้ามเพศ (W. Bockting et al., 2016; W. O. Bockting & Coleman, 2016) ที่ระบุถึง การรับมือกับความคาดหวังทางสังคมด้วยการปกปิดอัตลักษณ์ การรับมือนี้อาจเกิดขึ้นในช่วงระยะเริ่มต้นของกระบวนการทางพัฒนาการเช่นกัน และให้ผลสรุปเดียวกันกับงานการศึกษารูปแบบการพัฒนอัตลักษณ์ข้ามเพศ 14 ขั้นตอน (Devor, 2004; Pardo & Devor, 2017) ที่ระบุถึงพฤติกรรมถอยห่างออกจากสังคม เมื่อบุคคลเผชิญกับความคาดหวังทางสังคม ไว้ในระยะพัฒนาการช่วงเดียวกัน

ผลกระทบจากการแสดงออกนอกกรอบเพศชายหญิง

เมื่อบุคคลเริ่มแสดงออกทางเพศแตกต่างไปจากกรอบเพศชายหญิงที่สังคมกำหนดไว้ เลือกที่จะแสดงออกให้สอดคล้องกับการรับรู้ ส่งผลให้บุคคลต้องเผชิญกับอคติทางสังคมในรูปแบบ

ต่างๆ เช่น การคุกคามทางเพศ การถูกตัดสินตีตราทางเพศ และการถูกปฏิเสธตัวตน เป็นต้น กระทั่งภาวะทางสุขภาพจิตใจ

ผลกระทบที่เกิดขึ้นนี้ มีลักษณะตรงกับความเครียดส่วนปลาย (Distal stress) ที่มีการอธิบายไว้ในแนวคิดทฤษฎีรูปแบบความเครียด Minority Stress Model: MSTM (I. H. Meyer, 2003; ปรียศ กิตติวีระศักดิ์, 2562) ซึ่งเกิดจากการที่บุคคลในสังคมส่งผ่านเข้าสู่ตัวบุคคลในรูปแบบต่างๆ เช่น บุคคลเผชิญกับการถูกเลือกปฏิบัติทางเพศ (Gender-Related Discrimination) อย่างไม่เท่าเทียม การถูกปฏิเสธอัตลักษณ์ทางเพศที่ดำรงอยู่ (Gender-Related Rejection) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในครอบครัวตนเอง สถานศึกษา ที่มักพบว่า บุคคลไม่ได้รับการอนุญาตให้แสดงออกตามสำนึกทางเพศ และการตกเป็นเหยื่อ (Gender-Related Victimization) ในการถูกล่วงละเมิดทางเพศ ถูกทำร้ายทางวาจาทั้งที่ตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ การใช้คำเรียกหรือนิยามที่สื่อเสียดทำให้เกิดความรู้สึกอับอาย ข้อค้นพบด้านผลกระทบที่เกิดขึ้นกับบุคคลในช่วงพัฒนาการนี้แสดงให้เห็นถึงเบื้องหลังประสบการณ์การแบกรับทางสังคม

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาเงื่อนไขที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาของพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคลกลุ่มนอนไบนารี พบ 2 ประเด็นหลัก ตามรายละเอียด ดังนี้

1) เงื่อนไขเชิงบวก ประกอบไปด้วย ปัจจัย 2 ด้าน ดังนี้

1.1) ปัจจัยด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิดและการลงมือทำ แบ่งเป็น 5 หัวข้อ ดังนี้

- (1) การรับรู้ถึงความมั่นคงต่ออัตลักษณ์ทางเพศ
- (2) การรับรู้อคติเชิงสังคมต่อจิตใจ
- (3) การยอมรับนับถือตนเอง
- (4) การรับมือกับอคติทางสังคมด้วยการเลือกทำกิจกรรมที่สนใจ
- (5) การแสวงหาความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ

1.2) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

- (1) ด้านครอบครัว: ประกอบไปด้วย 2 หัวข้อ คือ
  - สัมพันธภาพที่ดีของครอบครัวต่อบุตรหลาน
  - การยอมรับจากครอบครัวในความหลากหลายทางเพศของบุตรหลาน
- (2) ด้านสถานศึกษา: ประกอบไปด้วย 3 หัวข้อ คือ
  - การยอมรับด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ

- การได้รับการปฏิบัติทางเพศอย่างเท่าเทียม
  - การมีแบบอย่างจากผู้มีความหลากหลายทางเพศ
- (3) ด้านสภาพสังคม: ประกอบไปด้วย 2 หัวข้อ คือ
- การเคารพความแตกต่างด้านความหลากหลายทางเพศ
  - การได้รับข้อมูลดิจิทัลเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศจากสื่อสังคม

ออนไลน์

2. เจ็อนไซเซิงลบ ประกอบไปด้วยปัจจัย 2 ด้าน ดังนี้

2.1) ปัจจัยด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิดและการลงมือทำ

- (1) การรับเอาอคติจากระบบเพศชายหญิงเข้ามามีอิทธิพลกับการใช้ชีวิต

2.2) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

- (1) ด้านครอบครัว: ประกอบไปด้วย 2 หัวข้อ คือ

- ครอบครัวขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมิติเพศในระบบสากล
- อคติทางเพศของสมาชิกในครอบครัว

- (2) ด้านสถานศึกษา: ประกอบไปด้วย 4 หัวข้อ คือ

- กฎเกณฑ์ของสถานศึกษาภายใต้การอ้างอิงระบบเพศชายหญิง
- การกลั่นแกล้ง
- การตัดสินตีตราทางเพศ
- การคุกคามทางเพศ

- (3) ด้านสภาพสังคม:

- ค่านิยมทางสังคมบนระบบเพศชายหญิง

การอภิปรายผล

แม้ในปัจจุบัน มุมมองแนวคิดทฤษฎีด้านการรับรู้เพศสภาพได้เปลี่ยนผ่านออกจากอดีตที่ทำให้เกิดการรับรู้ข้อเท็จจริงที่ว่า การรับรู้เพศสภาพนั้นไม่ใช่การประกอบสร้างทางสังคม แต่เป็นลักษณะธรรมชาติที่บุคคลเป็นผู้กำหนดเพศสภาพด้วยตัวของบุคคลเอง แต่การอาศัยอยู่ในบริบทสังคมที่ยังอ้างอิงระบบเพศจากสรีระเพศของบุคคล ย่อมมีอิทธิพลเชิงสังคมเข้าไปมีบทบาทในกระบวนการด้านพัฒนาการทางเพศอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก ซึ่งแม้ปัจจุบันจะมีการเข้าถึงองค์ความรู้ด้านความหลากหลายทางเพศมากขึ้นกว่าในอดีต แต่ก็ยังพบว่า ผู้มีความหลากหลายทางเพศสภาพ ยังคงได้รับผลกระทบทางสุขภาพจากการที่มีเพศสภาพที่ไม่เป็นไปตามที่สังคมคาดหวัง

ดังที่ ผลการศึกษาเงื่อนไขที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาของพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคลกลุ่มนอนไบนารีที่มีกระบวนการทางสังคมเข้ามาเกี่ยวข้องตลอดช่วงเวลา มีการแสดงข้อค้นพบไว้ 2 ทิศทาง คือ เงื่อนไขเชิงบวกและเงื่อนไขเชิงลบ ซึ่งผู้ทำการศึกษาพัฒนาการด้านเพศสภาพจะให้ความสนใจกับเงื่อนไข เนื่องจากมีความสำคัญต่อบุคคลในการเติบโตบนอัตลักษณ์ หากสามารถเข้าถึงเงื่อนไขได้ จะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายสามารถช่วยเหลือส่งเสริม สนับสนุน ให้บุคคลสร้างปัจจัยเชิงบวกหรือนำเอาปัจจัยเหล่านี้มาใช้รับมือกับสถานการณ์ได้ รวมถึงจะสามารถหาแนวทางป้องกัน รับมือกับปัจจัยหรืออุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ ดังเช่นงานศึกษาของ *Simons et al. (2021)* ที่ทำการศึกษาประสบการณ์การรับมือกับภัยคุกคามทางสังคม ปัจจัยส่งเสริมและการพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศในกลุ่มชายและหญิงข้ามเพศ และงานการศึกษาของ *Fiani and Han (2019)* ที่การศึกษาประสบการณ์ในกลุ่มบุคคลข้ามเพศ และกลุ่มบุคคลที่มีอัตลักษณ์ทางเพศสภาพไม่สอดคล้องกับความคาดหวังทางสังคม มีความมุ่งหมายในการศึกษาปัจจัยเสี่ยง ปัจจัยส่งเสริม และกระบวนการสำคัญที่เกิดขึ้นในระยะเวลาพัฒนาอัตลักษณ์ รวมถึงงานการศึกษาพัฒนาการด้านอัตลักษณ์นอนไบนารี ของ *Waagen (2022)* ที่ต้องการศึกษาอิทธิพลทางสังคมที่มีต่อพัฒนาการด้านอัตลักษณ์นอนไบนารี

ภายใต้อัตลักษณ์เชิงบวกและเงื่อนไขเชิงลบ มีปัจจัยด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิด การลงมือทำ และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม เข้ามาส่งอิทธิพลต่อพฤติกรรมการแสดงออกทางเพศของบุคคลนอนไบนารี ข้อค้นพบในการศึกษานี้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของปัจจัย 3 ด้านดังกล่าว ที่เกิดขึ้นตามมุมมองด้านการศึกษาพัฒนาการทางเพศตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม ที่แสดงทัศนะไว้ว่าเพศสภาพของบุคคลเป็นผลพวงจากการประกอบสร้างทางสังคม โดยระบุถึงแนวคิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคล - ปัจจัยด้านบุคคล - ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ที่ต่างทำหน้าที่กำหนดบทบาทซึ่งกันและกัน เมื่อรูปแบบปฏิสัมพันธ์นี้เกิดขึ้นในกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ ย่อมทำให้เกิดอิทธิพลทางสังคมและอิทธิพลทางความรู้สึกนึกคิดและจิตใจทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ส่งผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกทางเพศให้สอดคล้องกับการรับรู้ได้

รวมถึงการศึกษาคั้งนี้ เป็นการศึกษาประวัติชีวิตของบุคคลที่เกิดขึ้นในอดีต ซึ่งดำเนินกระบวนการด้านอัตลักษณ์ทางเพศตั้งแต่อดีตเป็นช่วงเวลาที่สังคมมีความรู้เกี่ยวกับด้านเพศอย่างจำกัด ที่มีบริบทสังคมบนระบบเพศชายหญิงเข้ามาอิทธิพลต่อบุคคลนอนไบนารีทั้งในด้านความรู้สึกนึกคิดและการได้แสดงออกตามการรับรู้เพศสภาพของตน เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นบนรูปแบบการกำหนดบทบาทความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Reciprocal Determinism) ดังนี้

1) ปัจจัยด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิดและการลงมือทำ

กระบวนการภายในของบุคคลนอนไบนารี เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งอิทธิพลต่อพัฒนาการทางเพศโดยตรง เป็นปัจจัยที่ได้มาจากกระบวนการปรับตัวของบุคคลนอนไบนารีที่มีต่อสถานการณ์ที่เข้ามากระทบด้านการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ทางเพศสภาพทั้งในทางส่งเสริมและในทางระงับยับยั้ง ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า โดยมากบุคคลใช้กระบวนการรับมือกับการถูกตัดสินติตราทางเพศ การถูกยึดเยียดเพศ และปฏิกิริยาที่สังคมรอบตัวแสดงถึงอคติทางเพศ ด้วยการใช้เวลาไปกับการทำกิจกรรมที่ตนเองชอบหรือถนัด ซึ่งมีความเป็นไปได้ว่า การแสดงออกนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการได้รับผลกระทบดังกล่าวจนทำให้บุคคลเลือกพาตนเองเข้าสู่การรับมือแบบถอยห่างออกจากสังคมที่ทำให้บุคคลใช้เวลาไปกับสิ่งที่ตนสนใจได้มากขึ้น ซึ่งกลายเป็นการเกิดปรากฏการณ์ที่สร้างเงื่อนไขเชิงบวกและเชิงลบให้เกิดขึ้นได้พร้อมๆ กัน อย่างไรก็ตาม การที่บุคคลเลือกรับมือด้วยการให้ความสนใจลงมือทำในสิ่งที่เป็นความชื่นชอบ ความสนใจ ในช่วงที่เผชิญกับอคติทางสังคม ทำให้มองเห็นกระบวนการของการที่บุคคลมองเห็นทรัพยากรด้านดีในตนเอง บุคคลนอนไบนารีในการศึกษานี้ นำความถนัดด้านดนตรีเข้ามาใช้ในการค้นหาตัวตนทางเพศของตน จนนำไปสู่การเข้าใจตัวตนทางเพศของตนเองได้ในท้ายที่สุด นอกจากนี้ การที่บุคคลหันมาใส่ใจต่อการพัฒนาตนจากการเลือกทำในสิ่งที่ชอบ เป็นแนวทางหนึ่งที่บุคคลเข้าสู่กระบวนการสร้างคุณค่าให้แก่ตนเองขึ้นอย่างไม่รู้ตัว

การดำเนินชีวิตภายใต้แรงกดดันจากความคิดเห็นของสังคมที่มักเหยียดยับยั้นประสพการณ์ไม่พึงประสงค์ต่อบุคคลอัตลักษณ์หลากหลายทางเพศ การมองเห็นตนเองมีลักษณะการแสดงออกนอกกรอบเพศ สวนทางกับบทบาททางเพศของคนในสังคมส่วนใหญ่ ส่งผลให้บุคคลนอนไบนารีเกิดความรู้สึกไม่สบายใจ กังวลใจขึ้นได้ แต่บุคคลที่สามารถรับรู้ถึงกระบวนการเกิดอคติทางเพศ และสามารถก้าวออกจากชุดความเชื่อทางเพศแบบชั่วคราวหญิง เป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนถึงการรับรู้ถึงความมั่นคงต่ออัตลักษณ์ของตนเองและมีความภาคภูมิใจต่อการใช้ชีวิตบนอัตลักษณ์นี้ ซึ่งกระบวนการเกิดความรู้สึกนึกคิดเหล่านี้เป็นร่องรอยการต่อสู้ ฟันฝ่ากับอุปสรรคทางสังคมที่เกิดขึ้นในระยะพัฒนาการ แม้บุคคลอาจแบกรับความรู้สึกเจ็บปวดดังกล่าวแต่ยังคงเชื่อมั่นต่อการใช้ชีวิตบนการแสดงออกตามการรับรู้ต่อไป ซึ่งงานการศึกษารูปแบบความเครียดและปัจจัยการฟื้นคืนตัวในกลุ่มบุคคลข้ามเพศและนอนไบนารี จาก Development of The Gender Minority Stress โดย (Testa et al., 2015): ได้กล่าวถึงไว้ว่า ความรู้สึกภาคภูมิใจต่ออัตลักษณ์ทางเพศของตนเป็นพลังใจที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการเกิดผลลัพธ์ทางสุขภาพที่ดี

2) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม

ด้านครอบครัว

การศึกษาประวัติชีวิตที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในบุคคลกลุ่มนอนไบนารี พบว่า ภูมิหลังความเป็นมาในด้านครอบครัวมีอิทธิพลต่อกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์อย่างมาก บุคคลที่มีครอบครัวให้การสนับสนุนในการแสดงออกตามอัตลักษณ์ของตน จะช่วยให้บุคคลพาตนเองไปถึงช่วงเวลาที่สามารถดำรงอยู่ในอัตลักษณ์นอนไบนารีได้อย่างเปิดเผย เป็นอิสระในการแสดงออกทางเพศได้ตั้งแต่วัยเด็ก ในขณะที่บุคคลผู้ต้องเผชิญกับการถูกปฏิเสธตัวตนจากครอบครัว จะต้องใช้เวลาในการฟื้นฟู รับมือกับการตัดสินใจที่ตราตรึงใจ การแสดงออกทางเพศของพวกเขา ทำให้บุคคลเกิดกระบวนการคิดและรู้สึกต่อตนเองในทิศทางลบ ใช้เวลายาวนานกว่ากลุ่มที่ครอบครัวให้การสนับสนุน ในการพาตนเองไปสู่ระยะการบรรลุอัตลักษณ์ สามารถใช้ชีวิตเป็นตัวของตัวเองบนอัตลักษณ์นอนไบนารีได้อย่างภาคภูมิใจ

นอกจากนี้ พบว่าบุคคลนอนไบนารีที่ได้รับการยืนยันตัวตนทางเพศจากครอบครัวมาตั้งแต่เด็ก จะมีแนวทางการรับมือกับอคติทางเพศที่เกิดขึ้นในช่วงพัฒนาการได้อย่างดี เช่น การไม่ให้ความใส่ใจต่อการตีตรา การแบ่งแยกทางเพศ การไม่รับเอาความคิดเห็นเชิงลบทางสังคมมาทำลายคุณค่าในตนเอง ในทางตรงข้ามบุคคลจำนวนมากที่ไม่ได้รับความเข้าใจ ไม่ได้รับการโอบอุ้มในอัตลักษณ์หลากหลายที่เกิดขึ้น จะเผชิญกับกระบวนการที่รับเอาอคติทางเพศจากสังคมเข้ามา มีผลกระทบต่อความรู้สึกนึกคิดในระดับสูง

เป็นที่น่าสนใจว่า บุคคลนอนไบนารีในการศึกษารุ่นนี้ ที่ได้รับการยอมรับอัตลักษณ์จากครอบครัวตั้งแต่วัยเริ่มต้นของชีวิต จะสามารถก้าวเข้าสู่ระยะการเปิดเผยอัตลักษณ์นอนไบนารีได้ โดยข้ามช่วงเวลาการออกค้นหาค่านิยมอัตลักษณ์ทางเพศสภาพให้กับตนเอง ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มที่ไม่ได้รับการยอมรับสนับสนุนด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่ใช้เวลาออกค้นหาด้วยความตั้งใจ ซึ่งประเด็นที่เกิดขึ้นนี้สามารถสะท้อนให้เห็นถึงผลลัพธ์จากการได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม ไม่แบ่งแยกแตกต่างออกจากสังคมที่ได้รับมาจากสมาชิกครอบครัว ซึ่งเป็นการสร้างปฐมบทของบุคคลนอนไบนารีให้เกิดกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางเพศสภาพได้อย่างมั่นคง ดังที่แนวคิดพัฒนาการทางเพศ Witness and Mirroring ได้กล่าวถึงบทบาทของบุคคลในสังคมที่ทำหน้าที่เป็นกระจกสะท้อนให้บุคคลรับรู้อัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตนได้ชัดเจนขึ้น หากปราศจากความเข้าใจและการยอมรับ การทำหน้าที่เป็นกระจกสะท้อนย่อมไม่สามารถเกิดขึ้นได้

ดังนั้น สมาชิกครอบครัวที่มีคุณลักษณะเป็นผู้ที่มีความเปิดกว้าง ยอมรับบุตรได้โดย แม้ไม่มีความรู้ด้านมิติเพศในเชิงวิชาการ ก็สามารถที่จะให้การสนับสนุนในการเติบโตบนอัตลักษณ์นอนไบนารีได้อย่างดี รวมถึงกลุ่มผู้ปกครองที่มีความพยายามที่จะทำการเรียนรู้ต่อความ

หลากหลายทางเพศ จะช่วยให้บุตรรับรู้ได้ถึงความรัก ความใส่ใจ การได้รับการยืนยันคุณค่า คุณลักษณะเหล่านี้เป็นพื้นฐานการสร้างความมั่นคงทางใจให้แก่บุตรที่มีอัตลักษณ์หลากหลายทางเพศได้ ที่นำไปสู่การสร้างพลังใจในการรับมือกับอิทธิพลของอคติทางสังคมได้อย่างดี

ด้านสถานศึกษา

เนื่องจากพัฒนาการทางเพศสภาพมีการดำเนินขึ้นตั้งแต่ช่วงปฐมวัยต่อเนื่องไปในช่วงวัยเรียนจนก้าวเข้าสู่วัยทำงาน ยุคคนนอนไบนารีส่วนใหญ่จึงได้รับอิทธิพลจากกฎระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องต่อด้านเพศสภาพ จากลักษณะของครูผู้สอน และลักษณะของกลุ่มเพื่อน ที่ล้วนแล้วแต่ส่งผลต่อกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ไปได้ทั้งในทิศทางส่งเสริม และทิศทางที่เป็นอุปสรรคได้ในเวลาเดียวกัน

ช่วงวัยเรียนเป็นช่วงเวลาที่บุคคลนอนไบนารีได้รับผลกระทบทางด้านร่างกายและจิตใจไม่น้อยไปกว่าการถูกปฏิบัติเสียด้านทางเพศจากครอบครัว เนื่องจากการใช้ชีวิตในสถานศึกษาเกิดขึ้นเป็นระยะเวลาต่อเนื่องยาวนานบนพัฒนาการตามวัยที่บุคคลกำลังสร้างอัตลักษณ์ให้แก่ตนเอง และเป็นการใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนสังคมที่บุคคลนอนไบนารีมีการเปลี่ยนผ่านวัยซึ่งนับเป็นวิกฤตชีวิตของมนุษย์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ การต้องเผชิญกับร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไปตามเพศกำเนิดซึ่งไม่สอดคล้องต่อการรับรู้เพศสภาพ ย่อมส่งผลให้บุคคลไม่ชอบรูปลักษณ์ของตนเองขึ้น เป็นกระบวนการภายในที่เกิดขึ้นพร้อมกับการถูกสังคมส่งผ่านอคติทางเพศในรูปแบบต่างๆ ที่ทำให้บุคคลคนนั้นต้องรับมือกับปฏิกิริยาทางสังคมไปพร้อมๆ กัน นอกจากนี้ การที่บุคคลต้องตกอยู่ภายใต้กฎระเบียบของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเพศสภาพ บุคคลนั้นๆ มักเกิดความรู้สึกสูญเสียคุณค่าในตนเอง เช่น บุคลิกการแสดงออก การแต่งกาย และการไว้ทรงผม เป็นต้น ปัจจุบันพบว่าสถานศึกษาหลายแห่งได้ทำการออกกฎระเบียบที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนได้แต่งกายหรือไว้ทรงผมให้สอดคล้องกับเพศสภาพได้

ข้อค้นพบเกี่ยวกับแรงสนับสนุนจากบุคคลในสถานศึกษา ที่ช่วยให้บุคคลได้แสดงออกทางเพศตามการรับรู้ นั่นคือ การมีตัวแบบการแสดงออกทางเพศหลากหลาย ที่ทำให้มีความหวังเกิดแรงบันดาลใจในการดำรงอยู่บนอัตลักษณ์นอนไบนารีนี้ได้ ดังเช่นที่ บุคคลนอนไบนารีในการศึกษานี้ ได้รับการสนับสนุนจากครูผู้สอนให้ได้ทำกิจกรรมรำไทย ที่ช่วยให้เขาสร้างอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของตนได้ ในขณะที่เขาเองก็เผชิญกับการถูกครอบครัวปฏิบัติเสียด้านทางเพศมาอย่างยาวนาน ที่ในท้ายที่สุดแล้ว เขาสามารถก้าวเข้าสู่ระยะการบรรลุอัตลักษณ์ได้ตั้งแต่วัยรุ่น ดังนั้น หากบุคคลนอนไบนารีขาดปัจจัยสนับสนุนจากครอบครัวในการเติบโตบนอัตลักษณ์นี้ แต่

ได้รับแรงสนับสนุนที่ดีจากกลุ่มเพื่อนและบุคลากรในสถานศึกษา จะกลายเป็นการสร้างบรรยากาศของการอยู่ร่วมกันให้เกิดขึ้นได้อย่างมีความสุขบนอัตลักษณ์นอนไปนารีนี้

ประเด็นการได้รับแรงสนับสนุนจากกลุ่มบุคคลในสถานศึกษานี้ ยังเป็นสิ่งที่บุคคลนอนไปนารีต้องมีความรอบคอบ พึงระวังต่อการบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศของตนให้ผู้อื่นฟัง เนื่องจากการแสดงออกบทบาททางเพศที่มีความเป็นชายและหญิง มักนำไปสู่การเกิดภัยแก่บุคคลอัตลักษณ์หลากหลายในหลายรูปแบบ เช่น การถูกคุกคามทางเพศ การถูกล่วงละเมิดทางเพศ การถูกตัดสินติตราทางเพศ เป็นต้น

ด้านสภาพสังคม

ช่วงเวลาการเติบโตของบุคคลนอนไปนารีในแต่ละช่วงวัยมีความสัมพันธ์กับบริบททางสังคมในด้านการเข้าถึงและการเผยแพร่องค์ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศโดยตรง พบว่า บุคคลที่เกิดในยุคสมัยที่เทคโนโลยีด้านอินเทอร์เน็ตยังไม่แพร่หลาย เช่น ผู้ที่เกิดในช่วงวัย generation X และ generation Y จะเข้าสู่ช่วงการบรรลุอัตลักษณ์ในช่วงวัยทำงานไปแล้วหลายปี เนื่องจากทั้งตัวบุคคลเองและสังคมรอบข้างต่างขาดแหล่งข้อมูลที่จะเข้าถึงความรู้ด้านมิติเพศที่มีความหลากหลาย ที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้บุคคลสามารถทำความเข้าใจกับลักษณะธรรมชาติของอัตลักษณ์ที่ตนเองรับรู้ได้ง่ายขึ้น ซึ่งแตกต่างจากบุคคลอายุน้อยที่เกิดในยุคข้อมูลข่าวสารดิจิทัล จะสามารถเข้าสู่กระบวนการบรรลุอัตลักษณ์ที่ตนเองดำรงอยู่ได้ตั้งแต่วัยเรียน ปัจจุบันการเข้าถึงความรู้ด้านมิติเพศในระบบสากลมีความแพร่หลาย บุคคลสามารถค้นหาข้อมูลเหล่านี้ได้จากแหล่งข้อมูลที่นำเชื่อถือทั้งจากในและนอกประเทศ จึงกลายเป็นปัจจัยสนับสนุนให้บุคคลได้เรียนรู้ด้านเพศสภาพที่มีความใกล้เคียงกับตนเองได้มากขึ้น

อย่างไรก็ดี แม้จะมีความรู้ด้านอัตลักษณ์ที่แพร่หลายมากขึ้น ยังพบว่า ผู้ที่เข้าไปศึกษาค้นหาความรู้เหล่านี้ ยังเป็นกลุ่มบุคคลที่ดำรงอยู่ในอัตลักษณ์หลากหลายทางเพศหรือกลุ่มผู้ปฏิบัติงานการดูแลสุขภาพมากกว่าจะเป็นบุคคลส่วนใหญ่ทางเพศ ซึ่งคนกลุ่มนี้ต้องการหาข้อมูลในการทำความเข้าใจตนเอง แต่ในขณะเดียวกันกับที่ คนในสังคมผู้เป็นหนึ่งในปัจจุบันที่ส่งผลกระทบของการพัฒนาการทางเพศและเป็นคนส่วนใหญ่ของสังคม แต่ไม่ได้ใช้เวลามากนักไปกับการมีส่วนร่วมในการหาความรู้และทำความเข้าใจกับบุคคลหลากหลายทางเพศ ทำให้ปัจจุบันบุคคลนอนไปนารียังคงตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของระบบเพศชายหญิง

ผลกระทบจากการที่สังคมยังคงต้องดำเนินการบนนโยบาย สร้างกรอบกฎเกณฑ์ การปฏิบัติ ที่ยังคงต้องล้าไปตามการอ้างอิงความรู้ด้านเพศในรูปแบบดั้งเดิมที่ยังกรอบไว้ที่ระบบเพศ

ชายหญิง ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎหมายในเรื่องของการสมรสการเป็นคู่ชายหญิง การรับสวัสดิการ การรักษาพยาบาลที่เกี่ยวข้องกับเพศสภาพที่ยังถูกครอบงำบนคำว่าเพศหญิงหรือเพศชายเท่านั้น ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว ยังมีผู้ต้องการการช่วยเหลือทางสุขภาพที่ดำรงอยู่บนอัตลักษณ์นอกกรอบเพศชายหญิง ดังเช่น กลุ่มเพศอินเตอร์เซ็กส์ กลุ่มอัตลักษณ์นอนไบนารี กลุ่มบุคคลข้ามเพศ ที่รับรู้ว่าเป็นเพศทางกายภาพของตนนั้นส่งผลกระทบต่อสุขภาพกายและใจที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ไม่ใช่ความต้องการส่วนตัวที่อยากปรับร่างกายด้วยความสนุกหรือเป็นไปเพื่อความพอใจอย่าง ที่สังคมทั่วไปได้ออกความคิดเห็นไว้ ซึ่งแม้กระทั่งบุคลากรทางการแพทย์เองที่อ้างอิงการรักษาของตนตามกรอบคิดแบบเพศชายหญิง ก็ส่งผลกระทบต่อสุขภาพในทิศทางที่แย่งได้ อันเหตุมาจาก การใช้แนวทางการรักษาที่ขาดความตระหนักเข้าใจถึงประสบการณ์ชีวิตของบุคคล

ดังนั้น การดำเนินชีวิตบนอัตลักษณ์นอนไบนารี ยังจำเป็นต้องตระหนักถึงบริบทสังคมที่อาจยังไม่สามารถโอบรับแลปฏิบัติต่อบุคคลได้อย่างเข้าใจได้ในวันนี้ แต่เช่นเดียวกัน ก็เป็นพันธกิจสำคัญของกลุ่มบุคคลอัตลักษณ์นอนไบนารีและนักวิชาการผู้มีความเข้าใจ ที่จะทำการขับเคลื่อนการให้ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ ลักษณะการแสดงออกเพื่อสร้างการตระหนักรู้และความคุ้นเคยให้แก่สังคมต่อไป

ประเด็นสำคัญที่เกิดขึ้นแล้วในปัจจุบัน คือ การปรากฏตัวขึ้นและการสร้างเครือข่ายบุคคลนอนไบนารีกับกลุ่มอัตลักษณ์ทางเพศอื่นๆ รวมถึงการทำงานร่วมกับกลุ่มอัตลักษณ์นอนไบนารีในระดับประเทศได้เกิดเป็นการขับเคลื่อนสิทธิและการสร้างการตระหนักรู้ให้แก่บุคคลในสังคมได้มากขึ้นจากในอดีต งานการขับเคลื่อนในระดับสังคมประเทศจะเป็นการสร้างแนวทางการปฏิบัติดูแลให้เกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม

ระยะที่ 2: เพื่อค้นหาแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพสำหรับกลุ่มนอนไบนารีทั้งในระดับบุคคลและในระดับชุมชนสังคม

ข้อสรุปผลการวิจัย

ข้อค้นพบแนวทางการการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี ทั้งหมด 6 ประเด็นหลัก ประกอบไปด้วย

ประเด็นหลักที่ 1 ด้านคุณลักษณะของผู้ปฏิบัติงาน ประกอบไปด้วย 6 ประเด็นย่อย ดังนี้

- 1) การมีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางเพศสำหรับการปฏิบัติงาน
- 2) การศึกษาหาความรู้เฉพาะเกี่ยวกับอัตลักษณ์นอนไบนารี

- 3) การไม่ตัดสินใจตัดสินอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของผู้มารับบริการ
- 4) การรับฟังอย่างใส่ใจ
- 5) การใช้คำสรรพนามที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้มารับบริการ
- 6) การให้ข้อมูลขั้นตอนการรักษาอย่างถูกต้อง

ประเด็นหลักที่ 2 ด้านการจัดการพื้นที่ให้บริการ ประกอบไปด้วย 3 ประเด็นย่อย ดังนี้

- 1) การแสดงสัญลักษณ์เกี่ยวกับอัตลักษณ์หลากหลายทางเพศ
- 2) การประสานความร่วมมือระหว่างแผนกที่เกี่ยวข้องกับการดูแล
- 3) การให้ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการ

บริการ

ประเด็นหลักที่ 3 ด้านการปฏิบัติงานดูแลเด็กและวัยรุ่นอัตลักษณ์ข้ามเพศและนอนไบนารี ประกอบไปด้วย 2 ประเด็นย่อย ดังนี้

- 1) การให้อิสระเด็กในการสำรวจมิติเพศของตนเอง
- 2) การให้ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ

ประเด็นหลักที่ 4 ด้านการปฏิบัติงานดูแลครอบครัวของเด็กและวัยรุ่นอัตลักษณ์ข้ามเพศและนอนไบนารี ประกอบไปด้วย 3 ประเด็นย่อย ดังนี้

- 1) การทำความเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้ปกครองที่มีต่ออัตลักษณ์ความหลากหลายทางเพศของบุตร
- 2) การให้ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศแก่ผู้ปกครอง
- 3) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครองและบุตร

ประเด็นหลักที่ 5 ด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมต่อการยืนยันรับรองอัตลักษณ์นอนไบนารี ประกอบไปด้วย 3 ประเด็นย่อย ดังนี้

- 1) การเผยแพร่ความรู้ด้านความหลากหลายทางเพศให้แก่สังคม
- 2) การเข้าร่วมเครือข่ายกิจกรรมกับชุมชนผู้มีความหลากหลายทางเพศ

ประเด็นหลักที่ 6 ด้านนโยบายสนับสนุนแนวทางการปฏิบัติงานแบบยืนยันรับรองอัตลักษณ์ตามบริบทของผู้ปฏิบัติงาน

การอภิปรายผล

ผลการศึกษาแนวทางการยืนยันอัตลักษณ์ทางเพศสภาพออนไลน์ 6 ประเด็นหลัก มีดังนี้

1. ด้านคุณลักษณะของผู้ปฏิบัติงาน

จากข้อค้นพบเกี่ยวกับลักษณะของผู้ปฏิบัติงานการดูแลด้านสุขภาพแก่บุคคลอัตลักษณ์ออนไลน์และข้ามเพศ พบว่า บุคคลจะต้องมีพื้นฐานความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้ที่สามารถช่วยให้มีทิศทางการยืนยันอัตลักษณ์บุคคลออนไลน์ได้ทางสังคมและช่วยให้การดูแลได้อย่างถูกแนวทาง เช่น ความรู้เกี่ยวกับมิติเพศในระบบสากลที่กล่าวถึงการรับรู้เพศสภาพ การรับรู้ด้านเพศวิถี การแสดงออกทางเพศ เพศสรีระ ความรู้เกี่ยวกับการใช้ฮอร์โมน เป็นต้น รวมถึงชุดความรู้ที่ครอบคลุมไปถึงประเด็นด้านความทับซ้อนในชีวิตบุคคล ซึ่งคู่มือการปฏิบัติงานการดูแลสุขภาพเพศของบุคคลข้ามเพศและบุคคลออนไลน์ที่ทำการศึกษาทำก่อนหน้านี้ (Sand C. Chang et al., 2018; Sangganjanavanich, 2014) ได้กล่าวถึง ความรอบรู้ของผู้ปฏิบัติงานที่ควรมีความรู้เฉพาะทางในประเด็นอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังเช่น ประเด็นความทับซ้อนต่างๆ ที่ทำให้สามารถเข้าใจประสบการณ์ชีวิตของบุคคลได้ดี อย่างไรก็ตาม เอกสารบางฉบับอาจไม่ได้รับรู้ถึงการมีความรู้ในด้านมิติเพศในระบบสากลโดยตรง แต่ได้ระบุว่า บุคคลพึงเตรียมตัวครั้งแรกในการพบกับผู้มารับบริการให้ดีเนื่องจากอาจมีความเข้าใจผิดในด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของผู้รับบริการ ดังนั้น จึงเป็นนัยยะที่สะท้อนให้เห็นถึงการมีความเข้าใจต่อด้านมิติเพศ ที่จะสามารถเข้าใจถึงธรรมชาติของอัตลักษณ์ทางเพศที่หลากหลายได้ในความเป็นมนุษย์คนหนึ่ง

นอกจากนี้ ในการดูแลบุคคลกลุ่มอัตลักษณ์ออนไลน์ มีความท้าทายอย่างมากจากชุดความรู้ดั้งเดิมเกี่ยวกับผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ยังคงอยู่ไหลเคลือบนกรอบเพศชายหรือหญิง ดังที่อ้างอิงไว้ในแนวทางการยืนยันอัตลักษณ์ในกลุ่มวัยรุ่นออนไลน์ (Perry & Green, 2017; Peter Finnerty et al., 2017) ที่ผู้ปฏิบัติงานจะมีบทบาทอย่างมากในส่งเสริมคุณค่าให้บุคคล ซึ่งไม่เพียงแต่จะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว บุคลากรเหล่านี้ยังทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการบอกเล่าแนวทางการดูแลหรือวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมให้เข้าใจได้อย่างถูกต้อง (McCullough et al., 2017) กล่าวไว้ว่า ผู้ปฏิบัติงานที่ขาดความรู้ ความเข้าใจต่อประวัติความเป็นมาด้านความหลากหลายทางเพศสภาพและแนวทางการดูแลสุขภาพแก่บุคคล อาจกลายเป็นการลดทอนระดับสุขภาพของบุคคลลงได้ ดังนั้น ผู้ปฏิบัติงานที่ทำการศึกษาหาความรู้เฉพาะเกี่ยวกับอัตลักษณ์ออนไลน์ มีความเข้าใจต่อลักษณะธรรมชาติการแสดงออกนอกกรอบเพศและเส้นทางการเติบโตบนอัตลักษณ์ จึงเป็นส่วนหนึ่งของการช่วยสนับสนุน ยืนยันอัตลักษณ์ให้แก่บุคคลออนไลน์ได้อย่างดี ปัจจุบันผู้ปฏิบัติงานสามารถเข้าถึงชุดความรู้ได้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ

มากขึ้นกว่าในอดีต เช่น การเข้าถึงชุมชนบุคคลนอนไบนารีเพื่อพูดคุยสอบถามถึงประสบการณ์ การศึกษาเอกสารความรู้จากต่างประเทศ และผลจากงานวิจัยทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการ เข้าอบรมจากหน่วยงานที่น่าเชื่อถือเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้เฉพาะที่จะสามารถปฏิบัติงานการ ดูแลบุคคลนอนไบนารีได้อย่างเข้าใจ

การปฏิบัติงานโดยปราศจากการตัดสินใจที่ลึกลับทางเพศสภาพของบุคคล ผู้ปฏิบัติงาน จะแสดงออกถึงการเคารพต่อลักษณะธรรมชาติการแสดงออกของบุคคลที่ปรากฏขึ้น โดย ปราศจากอคติ การตีความ หรือความสงสัยต่อการแสดงออกทางเพศของบุคคล เปิดโอกาสให้ ตนเองได้ทำความเข้าใจบุคคลจากประสบการณ์ของเขา และเปิดโอกาสให้บุคคลได้แสดงออกตาม การรับรู้ มีความระมัดระวังต่อการแสดงออกทางความคิด คำพูดและการกระทำ ในระหว่างการ ปฏิบัติงาน จะมีส่วนช่วยให้ผู้มารับบริการรู้สึกไว้วางใจและรู้สึกปลอดภัยในการเข้ารับบริการ ซึ่ง สอดคล้องกับงานการศึกษาประสบการณ์ของบุคคลข้ามเพศ ที่ถูกลดทอนคุณค่าจากบุคลากรทาง การแพทย์ ได้อธิบายลักษณะการแสดงออกเหล่านั้นไว้ว่า เป็นการขาดการใส่ใจ ไม่ให้คุณค่ากับอัต ลักษณะทางเพศสภาพของบุคคลหรือปฏิเสธในสิ่งที่บุคคลดำรงอยู่ เช่น การเข้าใจว่าความ หลากหลายทางเพศเป็นการป่วยทางจิตใจ การเพิกเฉยต่อการแสดงออกตามอัตลักษณ์ทางเพศ สภาพของบุคคล การแสดงปฏิกิริยาที่ไม่ให้การยอมรับ หรือการเข้าใจผิดในอัตลักษณ์ทางเพศของ บุคคลอันเนื่องมาจากการตัดสินใจเพียงบุคคลิกภายนอก (McCullough et al., 2017)

ประเด็นสำคัญที่ต่อเนื่องจากคุณลักษณะการไม่ตัดสินใจที่ลึกลับของบุคคลที่มารับ บริการ จะสามารถเกิดขึ้นได้จากการเป็นส่วนหนึ่งในการยืนยันอัตลักษณ์ผ่านการใช้คำสรรพนาม ให้สอดคล้องตามการรับรู้เพศสภาพ ซึ่งสามารถใช้การสอบถามถึงความต้องการโดยตรง การใช้คำ เรียกที่เป็นกลางทางเพศ หรือการให้ผู้มารับบริการตัดสินใจเลือกหรือเชื่อมกักระบุสรรพนามสำหรับ บุคคลนอนไบนารีและบุคคลข้ามเพศ การศึกษารูปแบบความเครียด Gender Minority Stress and Resilience Model (Testa et al., 2015) ได้กล่าวถึงประเด็นการไม่ได้รับการยืนยันด้านเพศ สภาพ อันเป็นเหตุให้เกิดผลทางสุขภาพในทิศทางลบขึ้นได้ ดังนั้น การเป็นส่วนหนึ่งของการยืนยัน รับรองอัตลักษณ์ในงานการปรึกษา จึงให้ความสำคัญกับการระบุสรรพนามตามที่บุคคลชื่นชอบ สอดคล้องกับความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเอง

จากการศึกษาประสบการณ์ของบุคคลนอนไบนารีที่เข้ารับบริการจากสถานพยาบาล พบว่า การไม่ได้รับการอธิบายถึงกระบวนการการรักษาและขั้นตอนการปฏิบัติงาน ส่งผลให้เกิด ความรู้สึกถูกตีตราทางสุขภาพจิต การถูกตั้งคำถามประเมินทางจิตในกรณีที่ต้องการรับฮอร์โมน เพื่อการข้ามเพศ ยิ่งส่งผลให้บุคคลรู้สึกถึงการตัดสินใจ การยึดเยียดความเจ็บป่วยให้กับธรรมชาติ

การแสดงออกตามการรับรู้เพศของตน ดังนั้น การให้ข้อมูลขั้นตอนการรักษาอย่างถูกต้อง ผู้ปฏิบัติงานการดูแลสุขภาพจึงพึงควรอธิบายขั้นตอนการเข้ารับบริการทางการแพทย์ให้แก่ผู้มารับบริการอย่างเป็นระบบ จะให้ผลดีต่อการกลับมาใช้บริการทางสุขภาพอย่างต่อเนื่อง แม้จะไม่ได้มีประเด็นนี้ปรากฏขึ้นในคู่มือการศึกษาที่ผ่านมา แต่จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริงจากผู้รับบริการจะเป็นตัวแทนเสียงสะท้อนของบุคคลกลุ่มไบนารี ทั้งนี้ในประเทศไทยยังไม่สามารถดำเนินการตามแนวทางการปฏิบัติงานต่อกกลุ่มอัตลักษณ์นี้ได้อย่างชัดเจนเป็นระบบ ตามขั้นตอนมาตรฐาน เนื่องจากระบบมีการให้บริการที่มีปริมาณผู้เข้ารับบริการสูงจนทำให้เกิดข้อจำกัดด้านเวลาขึ้น ที่ทำให้ผู้ปฏิบัติงานไม่มีช่วงเวลาที่มากพอต่อการอธิบายขั้นตอนอย่างละเอียดจนทำให้ผู้รับบริการเกิดความเข้าใจขึ้นได้

2. ด้านการจัดการพื้นที่ให้บริการ

ข้อค้นพบจากการศึกษาครั้งนี้กล่าวถึง การจัดเตรียมสถานที่ให้บริการที่มีการแสดงสัญลักษณ์เกี่ยวกับอัตลักษณ์หลากหลายทางเพศ ไม่ว่าจะเป็นการตกแต่งด้วยธงอัตลักษณ์ความหลากหลายทางเพศ การใช้แผ่นให้ความรู้เกี่ยวกับมิติเพศในระบบสากล เช่น Gender bread หรือ Gender Unicorn ซึ่งการศึกษาที่ผ่านมา ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเป็นอยู่ร่วมกันในสังคม (Perry & Green, 2017; Peter Finnerty et al., 2017) โดยมุ่งเน้นการสร้างพื้นที่แห่งการมีส่วนร่วมต้อนรับการปรากฏตัวของบุคคลอัตลักษณ์หลากหลาย สร้างบรรยากาศของความเชื่อมโยงไว้วางใจให้เกิดขึ้นกับผู้มารับบริการ เช่น การมีสื่อ สิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่มีความเป็นกลางทางเพศจัดวางไว้ในสถานที่นั้น ซึ่งบุคคลนอนไบนารีในสถานการณ์การศึกษานี้ได้สะท้อนถึงการมองเห็นความใส่ใจ ความจริงใจของสถานบริการได้จากการประดับธงนอนไบนารีที่มีความถูกต้องของการได้เรียงสี ที่ต้องเริ่มจากแถบสีเหลืองไปจบที่แถบสีดำ การสะท้อนความคิดเห็นนี้ ช่วยเป็นการย้ำเตือนถึงความใส่ใจที่ผู้ปฏิบัติงานพึงตระหนักถึงรายละเอียดเหล่านี้ได้มากขึ้น นอกจากนี้ผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้ในรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์นอนไบนารี จะช่วยให้บุคคลรู้สึกไว้วางใจในการเข้ามาใช้บริการการดูแล

นอกจากนี้ พบประเด็นการประสานความร่วมมือระหว่างแผนกที่เกี่ยวข้องกับการดูแล เพื่อให้บุคคลนอนไบนารีได้รับความสะดวกจากการเข้ารับบริการ ในขณะเดียวกันเป็นการช่วยลดขั้นตอนและประหยัดเวลาในการรักษา นอกจากนี้ การมีแนวทางการทำงานร่วมกัน การส่งต่อข้อมูลระหว่างแผนกจะช่วยลดข้อผิดพลาดและความรู้สึกสงสัยของผู้มารับบริการที่มีต่อการรักษาได้ การจัดการให้มีการประสานระหว่างแผนก ให้ประโยชน์ต่อทั้งผู้มารับบริการและตัวของ

บุคลากรผู้ปฏิบัติงาน มีความน่าสนใจเกี่ยวกับเสียงสะท้อนของบุคคลนอนไบนารีในการศึกษาที่ ต้องการให้สถานพยาบาลหลายๆ แห่งมีระบบการร่วมมือนี้เกิดขึ้น เนื่องจากพบว่า การดำเนินการ ดังกล่าวนี้ไม่ได้เป็นมาตรฐานกลางสำหรับบังคับใช้หรือปฏิบัติโดยทั่วไปในทุกสถานพยาบาล แต่ เกิดจากตัวของบุคลากรทางการแพทย์ในสถานพยาบาลนั้นๆ ทำการร่วมมือและลงความเห็น ร่วมกันด้วยความใส่ใจต่อเสียงสะท้อนของผู้มารับบริการจริงและมองเห็นถึงประโยชน์ของการ สร้างความร่วมมือดังกล่าวที่จะช่วยให้ผู้มารับบริการลดการถูกตีตราจากการต้องเคลื่อนย้าย ตนเองจากแผนกหนึ่งไปยังแผนกหนึ่ง จึงดำเนินการขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดระบบบริการแบบนี้ขึ้น ซึ่ง บุคคลนอนไบนารีในการศึกษานี้เผชิญกับการถูกตีตราทางเพศจากการไปรับบริการคลินิกสุขภาพ เพศที่ยังไม่มีการรวมแผนกที่เกี่ยวข้องเข้าไว้ด้วยกัน ในขณะที่ที่สถานพยาบาลอื่นที่เคยไปรับบริการ ได้ดำเนินการไปแล้ว ทั้งนี้ การจัดพื้นที่บริการเป็นเรื่องของการจัดการที่ระบบ ซึ่งเป็นการยากต่อ ผู้ปฏิบัติงานที่จะปรับเปลี่ยนได้ด้วยตนเอง

สิ่งที่ช่วยในการยืนยันอัตลักษณ์ของผู้มารับบริการได้อย่างดี นั่นคือ การเตรียมความพร้อมให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในสถานบริการนั้น ดังนั้นประเด็นด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับความ หลากหลายทางเพศแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริการ เช่น การใช้เรียกสรรพนามที่เป็นกลาง การไม่ตัดสินอัตลักษณ์ของบุคคล การให้เกียรติบุคคล เป็นต้น จึงยังคงต้องขับเคลื่อนให้เกิดขึ้นใน องค์กรหรือหน่วยงานอยู่เสมอ ดังเช่นในเอกสารการศึกษาที่ผ่านมา ที่ได้กล่าวไว้ถึง การจัดวาง ผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้และความเข้าใจบริบทของกลุ่มอัตลักษณ์นอนไบนารี ที่สามารถทำหน้าที่ เป็นตัวแทนในการบอกเล่าแนวทางการดูแลหรือวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมให้แก่ผู้อื่นได้เกิดความ เข้าใจได้อย่างถูกต้อง (Perry & Green, 2017; Peter Finnerty et al., 2017) นอกจากนี้ การ ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ผู้ทำงานในพื้นที่ทุกคนให้มีความรู้ในวัฒนธรรมของกลุ่มบุคคลข้ามเพศ จะช่วย ส่งเสริม ยืนยันรับรองให้ผู้มารับบริการรู้สึกมั่นใจ รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนแห่งนี้ (Sand C. Chang, Anneliese A. Singh, & Dickey, 2018; Sangganjanavanich, 2014)

3. ด้านการปฏิบัติงานดูแลเด็กและวัยรุ่นอัตลักษณ์ข้ามเพศและนอนไบนารี

ข้อค้นพบที่เกิดขึ้นนี้ เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของผู้ให้การรักษาและบุคลากร ทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากแนวทางการปฏิบัติงานในกลุ่มเด็กและวัยรุ่นวัยรุ่นอัตลักษณ์ ข้ามเพศและนอนไบนารี ถือเป็นกลุ่มเฉพาะที่ผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจ โดยเฉพาะในกลุ่มวัยเด็กที่อาจเกิดกระบวนการของพัฒนาการทางเพศสภาพที่มีความไหลเคลื่อน ได้ ยังไม่คงที่ ดังที่การศึกษาก่อนหน้านี้ ได้ระบุแนวทางการยืนยันอัตลักษณ์ในกลุ่มเด็กไว้ว่า

ผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องตระหนักรู้ถึงความเสี่ยงของความหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะในเด็กและวัยรุ่นที่ยังอยู่บนกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ที่ยังไม่สามารถเปิดเผยตน การแสดงออกจึงเป็นเพียงการดำเนินไปตามสิ่งที่สังคมบอกกล่าว (Perry & Green, 2017; Peter Finnerty et al., 2017) ข้อค้นพบจากงานระยะแรกของการศึกษาฉบับนี้สะท้อนลักษณะการรับรู้เพศสภาพของบุคคลในวัยเด็กไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับลักษณะการรับรู้ที่มีความไหลลื่นเคลื่อนตัวได้ ดังนั้น ผู้ปฏิบัติจึงมีความจำเป็นต้องเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการสำรวจตัวตนมิติด้านเพศของตนเอง สนับสนุนแก่เด็กและวัยรุ่นได้แสดงออกบทบาททางเพศตามการรับรู้และเป็นอิสระ เอื้ออำนวยให้เด็กสำรวจความชื่นชอบที่เกิดขึ้น โดยปราศจากการตีกรอบเพศ หรือใส่วิถีคิดตามค่านิยมกรอบเพศของสังคม เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้เพศของตนเองจากความรู้สึกนึกคิดตามประสบการณ์การสำรวจที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ การสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้เด็กกลุ่มอัตลักษณ์นี้ได้สำรวจตนเอง เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีการเรียนรู้ถึงลักษณะธรรมชาติการแสดงออกทางเพศไปพร้อมๆ กัน การปฏิบัติดูแลเช่นนี้ยังช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานไม่ด่วนตัดสินเพศให้กับเด็ก และตัวเด็กเองจะมีเวลามากเพียงพอต่อการค่อยๆ รับรู้สำนึกทางเพศของตนจนเกิดความเข้าใจต่ออัตลักษณ์ที่ตนรับรู้ได้มากขึ้น

ในขณะเดียวกัน ผู้ปฏิบัติงานสามารถนำชุดความรู้เกี่ยวกับมิติเพศในระบบสากลที่ครอบคลุมความเข้าใจต่อเพศในมิติต่างๆ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับด้านเพศ ซึ่งในปัจจุบันบุคลากรมักเลือกใช้โมเดลที่ทำให้เด็กรู้สึกสนุกและเข้าใจง่าย เช่น Gender bread หรือ Gender unicorn ที่มีรูปภาพและสีสันน่าสนใจ ง่ายต่อการใช้ร่วมกับการอธิบายความรู้ ซึ่งผู้ปฏิบัติงานต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของระดับความรู้ที่จะถ่ายทอดให้เด็กแต่ละคน เนื่องจากการศึกษาด้านเพศเป็นเรื่องปัจเจกบุคคลที่ไม่อาจวางความรู้ชุดเดียวกันเพื่อให้ทุกคนเข้าใจได้ตรงกัน

4. ด้านการปฏิบัติงานดูแลครอบครัวของเด็กและวัยรุ่นอัตลักษณ์ข้ามเพศและนอนไบนารี

เมื่อผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสได้ดูแลกลุ่มเด็กและวัยรุ่นอัตลักษณ์ข้ามเพศหรือนอนไบนารี มีความจำเป็นต้องทำงานร่วมกับผู้ปกครองของเด็กเช่นกัน ท่ามกลางการใช้ชีวิตอยู่บนค่านิยมทางเพศแบบชายหญิง ย่อมอาจส่งผลให้พ่อแม่ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกนึกคิดเชิงลบที่พบว่า บุตรของตนนั้นกำลังดำเนินชีวิตนอกกรอบเพศที่สังคมกำหนด หลายครั้งที่ผู้ให้การปรึกษาอาจมีช่วงเวลาที่คุ้นเคยกับการให้ความใส่ใจต่อความรู้สึกนึกคิดของเด็ก โดยละเลยความรู้สึกที่ผู้ปกครองกำลังแบกรับภายในใจ ดังนั้น ผู้ปฏิบัติพึงควรใส่ใจต่อความรู้สึกนึกคิดที่ปรากฏขึ้นในใจของผู้ปกครองก่อนเป็นสำคัญ โดยใช้กระบวนการรับฟังและสำรวจความรู้สึกนึกคิดเพื่อค้นหาประเด็นปัญหาที่

แท้จริงภายในใจ อาทิเช่น ความกลัว ความกังวลใจ ความเป็นห่วง ให้การโอบรับกับอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้นอย่างเห็นอกเห็นใจ ไม่ตัดสินและไม่พยายามปรับเปลี่ยนความคิดหรือมุมมองที่เกิดขึ้นนี้เร็วเกินไป ให้เวลาผู้ปกครองในการตระหนักรับรู้ถึงความรู้สึกนึกคิดของตน ซึ่งสอดคล้องกับงานการศึกษากลุ่มพ่อแม่ของผู้มีความหลากหลายทางเพศหลายฉบับที่ผ่านมา ที่ได้สะท้อนความรู้สึกกลัว กังวลใจ ต่ออิทธิพลทางสังคมที่ส่งผ่านมายังบุตร (Molina, 2018) เป็นช่วงเวลาที่เกิดความรู้สึกเหล่านี้ขึ้นได้เป็นธรรมชาติ

เมื่อผ่านช่วงเวลาที่ความรู้สึกกลัว กังวลใจต่างๆ ได้รับการดูแลและลดระดับลง ผู้ปฏิบัติงานสามารถนำแนวทางการให้ความรู้ด้านมิติเพศในระบบสากลและประเด็นด้านพัฒนาการทางเพศมาเข้ามาช่วยขยายความเข้าใจและมุมมองทางเพศที่อยู่ภายใต้อิทธิพลบนกรอบข้อขยายหญิง ซึ่งมีรูปแบบการให้ความรู้หลายแนวทางที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้อง อาจใช้ช่วงเวลาเมื่อมารับบริการทางการแพทย์ หรือเป็นการให้ความรู้ผ่านการจัดอบรมความรู้เชิงปฏิบัติการแบบกลุ่ม และสามารถเชิญชวนให้มีการสร้างเครือข่ายผู้ปกครองบุตรหลากหลายทางเพศสภาพขึ้นเพื่อช่วยให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน เมื่อพ่อแม่ผู้ปกครองมีความรู้เกิดเป็นความเข้าใจ จะนำไปสู่การยอมรับอัตลักษณ์ทางเพศที่ลูกเลือกได้ ซึ่งจะกลายเป็นปัจจัยสนับสนุนช่วยในการยืนยันอัตลักษณ์ของบุตรต่อไปได้ในอนาคต ดังเช่นที่ Farrell (2018) ได้กล่าวถึงบทบาทสำคัญของผู้ให้บริการที่จะทำการค้นหาหรือนำพาปัจจัยสนับสนุนมาให้แก่ผู้มีความหลากหลายทางเพศในการก้าวข้ามผ่านอุปสรรคบนกระบวนการของพัฒนาการทางเพศ

ในท้ายที่สุด จะพบว่าแท้ที่จริงแล้วนั้น ภายใต้การแสดงออกถึงการปฏิเสธ การไม่ยอมรับในอัตลักษณ์หลากหลายของบุตรหลาน มีความรักและความเป็นห่วงต่อการเป็นอยู่ในสังคมต่อไป ในภายหน้า การแสดงออกเช่นนี้ ทำให้สูญเสียความสัมพันธ์ที่ดีต่อบุตรลงได้ ดังนั้น ผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องสร้างสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุตรและครอบครัวให้คืนกลับมา โดยนำแนวทางการสะท้อนถึงความปรารถนาที่ลึกกลงไปให้ครอบครัวมองเห็นถึงความรัก ความปรารถนาดี ที่มีต่อบุตร มาเป็นเครื่องนำทางให้เกิดการปรับเปลี่ยนวิธีการสื่อสารและการแสดงออกให้สอดคล้องกับความรู้สึกที่แท้จริงภายในใจออกมา ให้บุตรรับรู้ความรักได้อย่างชัดเจน

5. ด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมต่อการยืนยันรับรองอัตลักษณ์นอนไบนารี

ผลการศึกษาในงานวิจัยฉบับนี้ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการที่สังคมมีองค์ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศในระบบสากลให้ครอบคลุมความเข้าใจไปยังมิติเพศในทุกด้าน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ช่วยให้สมาชิกในสังคมเกิดกระบวนการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ให้กับบุคคลนอนไบนารีได้อย่างเข้าอกเข้าใจมากขึ้น เนื่องจากการบอกเล่าความรู้ด้านเพศที่ผ่านมา มักมีความเคยชิน

กับการใช้คำว่า “เพศ” คำเดียว ทำให้เกิดการตีความคำว่า “เพศ” ของบุคคล กลายเป็นการพูดถึงเพศในมิติทางกายภาพ ที่นำไปสู่การรับรู้ความรู้ด้านเพศ ให้เหลือเพียงมิติทางกายภาพ แม้ภายหลังเมื่อเริ่มมีการขยายความรู้ จะเป็นการให้ความรู้ที่มุ่งเน้นการทำความเข้าใจด้านเพศวิถี ด้านรสนิยมทางเพศเป็นส่วนมาก คนในสังคมส่วนใหญ่จึงอาจยังไม่สามารถเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างกรรับรู้เพศสภาพกับความชื่นชอบทางเพศได้มากนัก หรือยังไม่เข้าใจว่าการอธิบายความรู้ด้านเพศ มีการแยกมิติเพศออกเป็นด้านกายภาพ ด้านการรับรู้ทางเพศสภาพ ด้านการรับรู้ถึงความชื่นชอบดึงดูดทางเพศ ด้านการแสดงออกทางเพศ ซึ่งจำเป็นต้องทำความเข้าใจแต่ละมิติแยกออกจากกัน ช่วยให้อธิบายให้เห็นถึงระบบเพศตามธรรมชาติที่บุคคลสามารถรับรู้อยู่บนกรอบชายหญิงได้และรับรู้อยู่นอกกรอบเพศชายหญิงได้เช่นเดียวกัน

การทำความเข้าใจต่อเพศในระบบสากล เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่อาศัยระยะเวลาในการทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งเนื่องจากมีประเด็นด้านค่านิยม การปฏิบัติทางสังคมบนกรอบเพศชายหญิงที่สืบทอดมานานที่อาจทำให้การขยับชุดความเข้าใจไม่อาจเกิดขึ้นได้ง่ายนัก จึงเป็นเหตุที่ทำให้มีสมาชิกที่มีความรู้ความเข้าใจในด้านนี้ไม่มากนักเมื่อเทียบกับจำนวนของสมาชิกในสังคมที่อาศัยอยู่ร่วมกัน ดังนั้น ผู้ปฏิบัติงานด้านการปรึกษาทางจิตวิทยา ไม่ว่าจะในกลุ่มนักจิตวิทยา หรือกลุ่มแพทย์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานด้านการดูแลสุขภาพจะแก่บุคคลนอนไปนารี ผู้มีความรู้ความเข้าใจต่อองค์ความรู้ด้านนี้จึงสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการยืนยันรับรองอัตลักษณ์แก่บุคคลนอนไปนารีได้ด้วยการเผยแพร่ความรู้อย่างต่อเนื่อง ให้แก่กลุ่มบุคคล กลุ่มสังคม ที่ยังไม่มี ความเข้าใจในเรื่องระบบเพศนอกกรอบเพศชายหญิง สามารถเริ่มจากการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติงานต่อผู้มีอัตลักษณ์ข้ามเพศ อัตลักษณ์นอนไปนารี แก่บุคลากรในแผนกที่ทำงานร่วมกัน บุคลากรต่างแผนกที่มีส่วนร่วมในการดูแล ซึ่งสามารถอ้างอิงแนวทางการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานได้รับการรับรองจากหน่วยงานที่มีความน่าเชื่อถือ ร่วมกับการนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากงานวิจัยเข้ามาใช้เป็นในการอธิบายความรู้ รวมถึง ขยายการให้ความรู้ไปยังกลุ่มพ่อแม่มือใหม่ที่เข้ามาใช้บริการฝากครรภ์ในแผนกสูติรีเวช เพื่อให้เกิดการสร้างชุดความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับมิติเพศที่มีความหลากหลายมากกว่าความรู้ด้านเพศแบบดั้งเดิมที่ถูกกรอบไว้ไม่ครอบคลุมบุคคลทุกอัตลักษณ์ที่ปรากฏขึ้นในปัจจุบัน สามารถนำชุดความรู้ที่ถ่ายทอดความเข้าใจแก่บุคคลทั่วไปที่ไม่ใช่บุคลากรในสายงานการแพทย์มาเป็นเครื่องมือในการอธิบายเพื่อไม่ให้เกิดความสับสนจนเกิดการต่อต้านการทำความเข้าใจ ดังเช่น การนำภาพ Infographic เกี่ยวกับ Gender Unicorn หรือ Gender Breadman มาใช้ในการสื่อสาร หรือหากหน่วยงานสามารถสร้างคลิปภาพเคลื่อนไหวที่น่าสนใจ หรือ การสร้าง animation film เข้ามาเป็นวิธีนำเสนอ

การให้ความรู้เหล่านี้จะช่วยให้ผู้ปกครองมีชุดความรู้ที่จะไม่ตัดสินเพศของบุตรในอนาคต ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นของการเริ่มเปิดประตูความเข้าใจผิดเกี่ยวกับมิติเพศของสังคมที่ส่งทอดกันมาจากในอดีต เป็นการสร้างความเปลี่ยนแปลงจากรากของปัญหาอย่างแท้จริง ที่จะนำไปสู่การมีความเข้าใจได้สอดคล้องตรงกันเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่หลากหลาย สามารถยอมรับและเคารพในความเป็นมนุษย์ได้อย่างเป็นธรรมชาติ

ที่ผ่านมา ความไม่รู้ในองค์ความรู้ด้านมิติเพศจึงกลายเป็นเงื่อนไขเชิงลบกระทบต่อกระบวนการยืนยันรับรองอัตลักษณ์แก่บุคคลนอนไบนารีไปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังที่ การศึกษาในระยะที่ 1 ได้กล่าวถึงสถานการณ์เมื่อบุคคลนอนไบนารีแสดงเริ่มธรรมชาติทางเพศที่ออกนอกกรอบเพศชายหญิงไม่เป็นไปตามความคาดหวังของบุคคลรอบตัว สมาชิกครอบครัว สมาชิกในสถานศึกษา สมาชิกในสังคม แสดงอคติทางเพศออกมาในรูปแบบต่างๆ ทั้งการลงนามคุกคามทางเพศ การล้อเลียนเหยียดเพศ การตัดสินตีตรา ถูกทำให้แปลกแยกทางสังคม ซึ่งหากบุคคลเหล่านี้มีความรู้ความเข้าใจต่อธรรมชาติของการแสดงออกทางเพศดังกล่าว กระบวนการส่งมอบความเข้าใจและการยอมรับจะสามารถเกิดขึ้นได้ง่ายกว่าที่เคยเป็นมา ก่อให้เกิดเป็นการยืนยันรับรองอัตลักษณ์แก่บุคคลนอนไบนารีได้โดยธรรมชาติ ดังนั้น การเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งด้วยวิธีการเผยแพร่เรื่องราวความรู้เหล่านี้จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องขับเคลื่อนให้เกิดขึ้นในปัจจุบัน

นอกจากนี้ การที่ผู้ปฏิบัติงานการดูแลและหน่วยงานองค์กรที่ให้การสนับสนุน มีการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนผู้มีความหลากหลายทางเพศที่จัดขึ้น มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการเข้าถึงองค์ความรู้เฉพาะทางกับผู้ที่อยู่บนอัตลักษณ์นอนไบนารีโดยตรง จะช่วยให้กระบวนการยืนยันรับรองเกิดประสิทธิภาพได้มากขึ้น จากจุดเริ่มต้นที่กลุ่มนอนไบนารีได้เริ่มรวมตัวและขับเคลื่อนให้สังคมได้รับทราบการปรากฏอยู่ของอัตลักษณ์นี้ อาศัยกระบวนการการยืนยันตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์และเผยแพร่บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของตนเองอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานเกือบ 10 ปี ต้องเผชิญกับทั้งเสียงตอบรับในทางดีและเสียงเสียดทานกระแสแรงต้าน แต่การขับเคลื่อนนี้ได้พาให้บุคคลนอนไบนารีพบกับความสำเร็จต่อการยืนยันตนเองผ่านทั้งด้านสังคม ด้านการผลักดันกฎหมาย การเคลื่อนไหวของกลุ่มนอนไบนารีที่ผ่านมา จึงทำให้ผู้ปฏิบัติงานด้านสุขภาวะมองเห็นการเข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยยืนยันอัตลักษณ์ในทิศทางเดียวกันได้ การรับฟังการบอกเล่าความรู้ด้านการดูแลสุขภาวะผ่านประสบการณ์จริงของกลุ่มบุคคลนอนไบนารี ย่อมช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานมีแนวทางที่จะนำไปใช้งานได้อย่างถูกต้อง ในขณะเดียวกัน เมื่อผู้ปฏิบัติงานการดูแลปรากฏตัวขึ้นพร้อมกับการปรากฏตัวของบุคคลนอนไบนารี นั้นย่อมหมายถึง การให้ความสำคัญและความใส่ใจต่อการปรากฏอยู่ของกลุ่มอัตลักษณ์นี้อย่างแท้จริง ดังนั้น กระบวนการ

การยืนยันรับรองอัตลักษณ์ที่ฝั่งผู้ปฏิบัติจะสามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้จริง จึงต้องอาศัยการเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่ทางชุมชนจัดขึ้นอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สังคมได้มองเห็นการมีพันธมิตร การไม่เดินอย่างโดดเดี่ยวบนเส้นทางการต่อสู้

6. ด้านนโยบายสนับสนุนแนวทางการปฏิบัติงานแบบยืนยันรับรองอัตลักษณ์ตามบริบทของผู้ปฏิบัติงาน

งานวิจัยฉบับนี้เสนอแง่มุมการเติบโตบนอัตลักษณ์นอนไบนารี บนแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสิ่งแวดล้อม ความรู้สึกนึกคิดของบุคคล และพฤติกรรมการแสดงออกทางเพศ ที่มีบทบาทกำหนดซึ่งกันและกัน เป็นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมปัญญาที่ทำให้เข้าใจถึงอิทธิพลของบริบทสังคมที่เริ่มต้นจากครอบครัว ขยายไปยังสถานศึกษา องค์กรที่ทำงาน สถานพยาบาล และชุมชนสังคมอื่นๆ ที่บุคคลนอนไบนารีเข้าไปมีส่วนร่วม โดยแต่ละหน่วยมีการดำเนินวิถีปฏิบัติไปตามกรอบค่านิยมทางเพศที่กำหนดไว้แล้ว ดังนั้น เมื่อบุคคลยังคงต้องใช้ชีวิตอยู่ในสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีกรอบระเบียบ กฎเกณฑ์ ซึ่งมีปัจจัยด้านเพศเข้ามากำกับ ย่อมเกิดความยากลำบากต่อตัวบุคคลเองในการแสดงออกในอัตลักษณ์ของตน และการที่สังคมจะช่วยยืนยันรับรองอัตลักษณ์ให้แก่บุคคลนอนไบนารีก็เกิดขึ้นได้ยากเช่นกัน เนื่องจากที่ผ่านมากฎระเบียบเหล่านั้นอ้างอิงมิติเพศทางกายภาพเข้ามาเป็นบรรทัดฐานในการกำหนด ยากต่อการเปลี่ยนแปลงหากไม่ได้มีการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบาย

ในความเป็นจริงแล้ว สังคมทุกภาคส่วนตั้งแต่ระดับครอบครัวไปยังระดับสังคมล้วนแล้วแต่มีส่วนในการช่วยยืนยันรับรองอัตลักษณ์ให้แก่บุคคลนอนไบนารีในชีวิตประจำวันได้ เพียงแต่การต้องดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตที่ยังคงต้องล่อไปตามกรอบเพศชายหญิงนั้น ทำให้สมาชิกในสังคมเองก็ยากที่จะเอื้ออำนวยให้การยืนยันนี้เกิดขึ้นได้โดยไม่สร้างผลกระทบต่อตนเอง ดังนั้น ผู้ปฏิบัติงานการดูแลบุคคลอัตลักษณ์นอนไบนารีในทุกภาคส่วน บุคลากรทางการแพทย์ในสถานพยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ในหน่วยงานภาครัฐ นักจิตวิทยาในโรงเรียนและคุณครูผู้เกี่ยวข้อง นักจิตวิทยาองค์กร จึงจำเป็นต้องขับเคลื่อนความรู้ ความเข้าใจของตน ให้เป็นเสียงตัวแทนของบุคคลนอนไบนารีเพื่อผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบาย ดังเช่น ในปัจจุบันสถานศึกษาหลายแห่งได้มีการออกกฎระเบียบเรื่องการแต่งกายอนุญาตให้ผู้เรียนสามารถไว้ทรงผมหรือแต่งกายได้สอดคล้องตามเพศสภาพของตนได้ ซึ่งปรากฏการณ์นี้แสดงให้เห็นถึงการที่สังคมเอื้ออำนวยให้บุคคลและสังคมยืนยันรับรองอัตลักษณ์ที่เขาดำรงอยู่ คุณครูและกลุ่มเพื่อนในสถานศึกษาที่เคยมองว่าการแสดงออกของบุคคลไม่ถูกต้อง ก็จะสามารถเข้าใจได้มากขึ้นเมื่อมีการประกาศออกมาเป็นกฎระเบียบที่บังคับใช้กับทุกคน หรือดังที่ในสถานพยาบาลบางแห่งได้ดำเนินการดูแลบุคคลอัตลักษณ์ข้ามเพศตามคู่มือการให้บริการสุขภาพคนข้ามเพศแห่งประเทศไทย

ไทย ซึ่งอ้างอิงมาจากแนวทางการปฏิบัติสากลของประเทศอเมริกา ที่ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานมีแนวทางการทำงานที่เป็นมาตรฐานต่อการดูแลได้อย่างถูกต้อง

นักจิตวิทยาผู้รับผิดชอบการปฏิบัติงานของตนในหน่วยงานต่างๆ สามารถนำเสนอผลกระทบทางด้านสุขภาพที่เกิดขึ้นจากการที่บุคคลต้องปกปิดอัตลักษณ์ทางเพศสภาพหรือการที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศกลับมาถึงการแสดงออก การนำบันทึกข้อมูล ความเชื่อมโยงถึงสาเหตุดังกล่าวมาเป็นประจักษ์หลักฐาน เข้ามาเป็นประเด็นการส่งเสริมสุขภาพเพื่อการสร้างการขับเคลื่อนให้เกิดขึ้น นักจิตวิทยาในสถานศึกษา ควรมีการนำเสนอถึงผลกระทบทางสุขภาพจิตใจจากประเด็นด้านเพศสภาพที่กระทบต่อการเรียน การปรับตัวทางสังคม และการใช้ชีวิตในรั้วโรงเรียน เพื่อรณรงค์เรื่องการเลือกปฏิบัติ การตีตรา และการกลั่นแกล้งทางเพศ ซึ่งเมื่อสถานศึกษาได้ออกระเบียบการปฏิบัติทางเพศสภาพอย่างเท่าเทียมแล้ว ปัญหาการกดทับทางเพศในสถานศึกษาที่ลดลง จะนำไปสู่การเกิดกระบวนการยืนยันอัตลักษณ์จากครูผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นขึ้นได้

นักจิตวิทยาหรือแผนกบุคคลในสถานที่ทำงานก็เช่นกัน อาจเริ่มนำผลกระทบทางสุขภาพกายใจที่เกิดขึ้นกับพนักงาน พร้อมกับการหาข้อมูลทางการแพทย์ที่สนับสนุน อธิบายถึงความสำคัญของการไม่ได้รับการยืนยันอัตลักษณ์ที่นำไปสู่การสูญเสียประสิทธิภาพการทำงาน นำเสนอให้ผู้ที่มีอำนาจการตัดสินใจในการเปลี่ยนแปลงได้รับทราบถึงความจำเป็นในการออกนโยบายด้านสวัสดิการการรักษาให้ครอบคลุมถึงประเด็นด้านเพศสภาพ สุขภาพเพศที่มีความเฉพาะในกลุ่มอัตลักษณ์นอนไบนารี เช่น การรับฮอร์โมนทางเพศ การผ่าตัดหน้าอก เป็นต้น

สิ่งที่ผู้ปฏิบัติงานการดูแลบุคคลอัตลักษณ์นอนไบนารีพึงระวัง คือ การขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบาย จำเป็นต้องมีเอกสารทางวิชาการเพื่อประกอบการนำเสนอให้มีน้ำหนักมากเพียงพอต่อการอธิบายให้ผู้เกี่ยวข้องรับฟังถึงความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบบางประการ อย่างเช่น เรื่องการไม่ระบุสรรพนามระบุกรอบเพศชายหญิง ที่คนในสังคมอาจไม่เข้าใจถึงความอ่อนไหวต่อประเด็นนี้ จึงมีความจำเป็นที่ต้องเตรียมข้อมูลและการนำเสนอให้เกิดความกระจ่างชัดเจน ดังนั้น ในบทบาทของผู้ปฏิบัติงานการดูแลสุขภาวะแก่ผู้มีความหลากหลายทางเพศสภาพ จะกลายเป็นกลุ่มคนทำงานที่สามารถสร้างการขับเคลื่อนให้เกิดขึ้นได้มากอีกส่วนหนึ่ง มีความสำคัญในฐานะบุคคลผู้ถือชุดข้อมูลผลลัพธ์ทางสุขภาพ ที่จะสามารถนำเสนอทางออกและแนวทางความเป็นไปได้ในการจัดการดูแล หาแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์นอนไบนารีที่มีสอดคล้องเหมาะสมกับพื้นที่ทำงานของตน เพื่อนำเสนอการเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบายต่อไปได้

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. การเข้าถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารีและด้านประสบการณ์การให้คำปรึกษา ดูแลสุขภาพของบุคคลนอนไบนารีหรือบุคคลข้ามเพศ ที่ผ่านเกณฑ์การคัดเข้าในงานวิจัยนี้ มีจำนวนไม่มากจึงใช้เวลานานในการดำเนินการขั้นตอนการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล
2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้านพัฒนาการอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารีปรากฏตัวในสังคมไม่มากนัก ทำให้เกิดข้อจำกัดในการคัดเลือกคุณลักษณะด้านอายุของผู้ให้ข้อมูลให้มีความใกล้เคียงกันได้
3. การขาดเอกสารวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มอัตลักษณ์นอนไบนารีในประเทศไทย ส่งผลให้การศึกษาค้นคว้าอ้างอิงเอกสารที่ทำการศึกษามุคนอนไบนารีในต่างประเทศ ซึ่งเติบโตในบริบทสังคมที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการต่อยอดงานวิจัย

1. จากการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า บุคคลอัตลักษณ์นอนไบนารีที่อาศัยในพื้นที่ชนบท ยังขาดข้อมูลด้านอัตลักษณ์นอนไบนารีและขาดตัวแบบ ดังนั้น มีความน่าสนใจในการทำการศึกษาลงในกลุ่มอัตลักษณ์นอนไบนารีในพื้นที่ชุมชนนอกเมือง เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้านพัฒนาการทางเพศสภาพนอนไบนารีให้ครอบคลุมในการอธิบายถึงกลุ่มบุคคลในพื้นที่ต่าง ๆ
2. การนำผลการวิจัยในการศึกษาระยะการค้นหาค้นหาพัฒนาการทางเพศสภาพครั้งนี้ ไปศึกษาพัฒนาการทางเพศสภาพของบุคคลกลุ่มอัตลักษณ์นอนไบนารี ที่อยู่ร่วมกับประเด็นทับซ้อน (Intersectionality) ด้านอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต เช่น กลุ่มบุคคลนอนไบนารีที่อยู่ร่วมกับความบกพร่องทางร่างกาย กลุ่มบุคคลนอนไบนารีที่มีความเคร่งครัดด้านกฎระเบียบทางศาสนา ศาสนา กลุ่มบุคคลนอนไบนารีที่อยู่ในสถานะทางเศรษฐกิจต่ำ เป็นต้น เพื่อศึกษาความแตกต่างด้านกระบวนการและเงื่อนไขที่เกิดขึ้น
3. นำผลการวิจัยในการศึกษาไปออกแบบโปรแกรมการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาเพื่อช่วยเหลือด้านสุขภาพทางจิตใจแก่บุคคลกลุ่มอัตลักษณ์นอนไบนารีที่กำลังเผชิญกับประเด็นด้านการยืนยันอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี
4. ทำการวัดประสิทธิผลของแนวทางการปฏิบัติงานแบบยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพกลุ่มอัตลักษณ์นอนไบนารี ด้วยการนำผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้านี้ ไปลองปฏิบัติใช้งานจริงในพื้นที่การดูแลสุขภาพทางกายและใจแก่กลุ่มบุคคลนอนไบนารี ทั้งในสถานพยาบาลและพื้นที่

สถานศึกษาซึ่งเป็นพื้นที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการของพัฒนาการทางเพศสภาพของบุคคลนอนไบนารี

5. เนื่องจากอัตลักษณ์นอนไบนารี มีอัตลักษณ์ย่อยอยู่ภายใต้นิยามนี้ เช่น Demigender, Pangender, Omnigender, Polygender, Androgynous, Agender เป็นต้น ดังนั้น จึงแนะนำให้ทำการศึกษาลักษณะการแสดงออกทางเพศของแต่ละกลุ่มนิยามให้มีความชัดเจนมากขึ้น เพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้ด้านอัตลักษณ์นอนไบนารีให้สังคมเกิดความเข้าใจได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ด้านครอบครัว

1. นำผลการวิจัยทั้งในด้านกระบวนการของพัฒนาการทางเพศสภาพนอนไบนารี และแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์นอนไบนารี ไปเผยแพร่แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถาบันครอบครัว เช่น กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว มูลนิธิ สถานสงเคราะห์ เป็นต้น

2. การเผยแพร่ความรู้แนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์นอนไบนารีไปยังกลุ่มชุมชนผู้ปกครองต่างๆ ทั้งที่อยู่ในชุมชนออนไลน์ และแบบพบหน้ากัน เพื่อสร้างการตระหนักรู้ถึงความหลากหลายในมิติเพศ

ด้านสถานพยาบาล

1. นำผลการวิจัยทั้งในด้านกระบวนการของพัฒนาการทางเพศสภาพนอนไบนารีและแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์นอนไบนารี ไปเสนอยังสถานประกอบการทางการแพทย์ เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา เช่น นักจิตวิทยาการปรึกษา นักจิตวิทยาคลินิก จิตแพทย์ ได้มีแนวทางในการปฏิบัติงานการดูแลบุคคลนอนไบนารีได้อย่างถูกต้อง

2. การนำความรู้ด้านพัฒนาการทางเพศสภาพนอนไบนารีไปเผยแพร่ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองมือใหม่ที่มาใช้บริการทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการฝากครรภ์ เนื่องจากเป็นชุดข้อมูลที่ช่วยสร้างความรู้ ความเข้าใจด้านเพศสภาพให้แก่ครอบครัว ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมด้านพัฒนาการทางเพศให้กับบุคคลได้อย่างดี

3. การผลักดันนโยบายด้านการจัดการระบบการดูแลบุคคลอัตลักษณ์นอนไบนารีและบุคคลข้ามเพศให้เป็นมาตรฐานการปฏิบัติงานเพื่อลดการตีตราทางเพศ เช่น การควมรวมแผนกที่เกี่ยวข้องกับด้านสุขภาพเพศไว้ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน การออกแนวทางปฏิบัติงานเป็นคู่มือสำหรับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การให้ความรู้ด้านแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศแก่บุคคล

นอนไบนารีและข้ามเพศเป็นประจำทุกปี การร่วมมือกับชุมชนอัตลักษณ์นอนไบนารีเพื่อขับเคลื่อนการตระหนักรู้ถึงการปรากฏตัวอยู่ในสังคมของกลุ่มอัตลักษณ์นอนไบนารี

ด้านสถานศึกษา

1. นำผลการศึกษาด้านแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ ไปปรับใช้ในสถานศึกษา โดยการให้ความรู้แก่ครูผู้สอนที่อาจเกี่ยวข้องกับการดูแลนักเรียนกลุ่มอัตลักษณ์นอนไบนารีและกลุ่มอัตลักษณ์ข้ามเพศ

2. การออกนโยบายและกฎระเบียบที่ช่วยการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพแก่บุคคลนอนไบนารีและบุคคลข้ามเพศ เช่น การอนุญาตให้แต่งกาย ไว้ทรงผมตามเพศสภาพ การสร้างห้องน้ำแบบไม่ระบุเพศ การมีพื้นที่ส่วนกลางสำหรับทุกเพศ เป็นต้น

ด้านองค์กร สถานประกอบการ

1. นำผลการศึกษาด้านแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพไปเผยแพร่ จัดอบรมให้ความรู้ แก่พนักงานของสถานประกอบการทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อหาแนวทางการจัดการ การดูแลสวัสดิภาพของพนักงานอัตลักษณ์นอนไบนารีให้มีสุขภาวะที่ดี เกิดความเท่าเทียมกันตามนโยบายการพัฒนาอย่างยั่งยืนทางด้านเพศ

บรรณานุกรม

- American Psychological Association. (2015). Non-Binary Gender Identities. Retrieved from
Retrieved from <https://www.apadivisions.org/division-44/resources/advocacy/non-binary-facts.pdf>
- American Psychological Association. (2021). APA RESOLUTION on Gender Identity
Change Efforts. Retrieved from Retrieved from
<https://www.apa.org/about/policy/resolution-gender-identity-change-efforts.pdf>
- Angel Tseng. (2020). *Identity Development in Transgender Women of Color: An Interpretative Phenomenological Analysis*. (Doctor of Psychology). The University of San Francisco,
- Bilodeau, B. (2005). Beyond the Gender Binary: A Case Study of Two Transgender Students at a Midwestern Research University. *Journal of Gay & Lesbian Issues in Education*, 3(1), 29-44. doi:10.1300/J367v03n01_05
- Bockting, W., Coleman, E., Deutsch, M. B., Guillamon, A., Meyer, I., Meyer, W., 3rd, . . . Ettner, R. (2016). Adult development and quality of life of transgender and gender nonconforming people. *Curr Opin Endocrinol Diabetes Obes*, 23(2), 188-197. doi:10.1097/MED.0000000000000232
- Bockting, W. O., & Coleman, E. (2016). Developmental stages of the transgender coming out process: Toward an integrated identity. In *Principles of Transgender Medicine and Surgery* (2nd ed., pp. 137-158). New York and London: Routledge.
- Boddington, E. (2016). *A qualitative exploration of gender identity in NB young people*. (Doctorate in Clinical Psychology). University of East London,
- Bruce, D., Harper, G. W., & Bauermeister, J. A. (2015). Minority Stress, Positive Identity Development, and Depressive Symptoms: Implications for Resilience among Sexual Minority Male Youth. *Psychol Sex Orientat Gen Divers*, 2(3), 287-296. doi:10.1037/sgd0000128
- Burnes, T. R., Singh, A. A., Harper, A. J., Harper, B., Maxon-Kann, W., Pickering, D. L., Moundas, S., Scofield, T. R., Roan, A., Hosea, J., & ALGBTIC Transgender

- Committee. (2010). Competencies for counseling with transgender clients. *Journal of LGBT Issues in Counseling*, 4(3-4), 135–159.
- Bussey, K. (2011). Handbook of identity theory and research. In S. J. Schwartz, K. Luyckx, & V. L. Vignoles (Eds.): Springer.
- Bussey, K., & Bandura, A. (1999). Social cognitive theory of gender development and differentiation. *Psychological review*, 106(4), 676.
- Cass, V. C. (1979). Homosexual identity formation: a theoretical model. *J Homosex*, 4(3), 219-235. doi:10.1300/J082v04n03_01
- Catalpa, J. M., McGuire, J. K., Fish, J. N., Nic Rider, G., Bradford, N., & Berg, D. (2019). Predictive validity of the genderqueer identity scale (GQI): differences between genderqueer, transgender and cisgender sexual minority individuals. *Int J Transgend*, 20(2-3), 305-314. doi:10.1080/15532739.2018.1528196
- Cicero, E. C., Reisner, S. L., Merwin, E. I., Humphreys, J. C., & Silva, S. G. (2020). The health status of transgender and gender nonbinary adults in the United States. *PLoS One*, 15(2), e0228765. doi:10.1371/journal.pone.0228765
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2018). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches* (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc.
- D'Augelli, A. R. (1994). Lesbian and Gay Male Development: Steps Toward an Analysis of Lesbians' and Gay Men's Lives. In B. Greene & G. M. Herek (Eds.), *Lesbian and gay psychology: Theory, research, and clinical applications* (pp. 118-132): Sage.
- Joye Swan. (2018). Models and Measures of Sexual Orientation. In D. Joye Swan & S. Habibi (Eds.), *Bisexuality: Theories, Research, and Recommendations for the Invisible Sexuality* (pp. 19-34). Cham: Springer International Publishing AG.
- David Deschamps., & Singer, B. L. (2017). *LGBTQ Stats: Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Queer People by the Numbers*. New York The New Press.
- Devor, A. H. (2004). Witnessing and Mirroring: A Fourteen Stage Model of Transsexual Identity Formation. *Journal of Gay & Lesbian Psychotherapy*, 8(1-2), 41-67.
- dickey, I. m., Hendricks, M. L., & Bockting, W. O. (2016). Innovations in research with transgender and gender nonconforming people and their communities.

Psychology of Sexual Orientation and Gender Diversity, 3(2), 187-194.

doi:10.1037/sgd0000158

Erber, N. L. (2015). *Transgender Identity Development in a Rural Area A Multiple Case*.

(Doctor of Philosophy). Walden University,

Farrell, M. N. (2018). *Exploring Non-binary Transgender Clients' Counseling Experiences:*

Empowerment in counseling. (Doctor of Philosophy). University of Texas,

Fiani, C. N., & Han, H. J. (2019). Navigating identity: Experiences of binary and non-binary

transgender and gender non-conforming (TGNC) adults. *Int J Transgend*, 20(2-3),

181-194. doi:10.1080/15532739.2018.1426074

Fontanella, L., Maretti, M., & Sarra, A. (2013). Gender fluidity across the world: a Multilevel

Item Response Theory approach. *Quality & Quantity*, 48(5), 2553-2568.

doi:10.1007/s11135-013-9907-4

Fox, S. D., Griffin, R. H., & Pachankis, J. E. (2020). Minority stress, social integration, and

the mental health needs of LGBTQ asylum seekers in North America. *Soc Sci Med*,

246, 112727. doi:10.1016/j.socscimed.2019.112727

Glick, J. L., & Andrinopoulos, K. (2019). *Sexual Orientation and Gender Identity Measures*

for Global Survey Research: A Primer for Improving Data Quality. Retrieved from

Chapel Hill, NC, USA:MEASURE Evaluation:

Glossary of Gender and Transgender Terms. (2010). Retrieved from Retrieved from

https://www.lgbtqihealtheducation.org/wp-content/uploads/Handout_7-

[C_Glossary_of_Gender_and_Transgender_Terms__fi.pdf](#)

Glynn, T. R., Gamarel, K. E., Kahler, C. W., Iwamoto, M., Operario, D., & Nemoto, T. (2016).

The role of gender affirmation in psychological well-being among transgender

women. *Psychol Sex Orientat Gend Divers*, 3(3), 336-344.

doi:10.1037/sgd0000171

Goodrich, K. M., & Kathryn Brammer, M. (2019). D'Augelli's Model of LGB Identity

Development: A Critical Analysis. *Journal of LGBT Issues in Counseling*, 13(2),

152-171. doi:10.1080/15538605.2019.1597820

Green, E. R., & Maurer, L. (2015). *The Teaching Transgender Toolkit: A Facilitator's Guide*

to Increasing Knowledge, Decreasing Prejudice, and Building Skills. New York: Planned Parenthood of the Southern Finger Lakes.

Heidi P. Breaux, & Thyer, B. A. (2021). Transgender Theory for Contemporary Social Work Practice: A Question of Values and Ethics. *Journal of Social Work Values and Ethics*, 18(1), 72-89.

Hereth, J., Pardee, D. J., & Reisner, S. L. (2020). Gender identity and sexual orientation development among young adult transgender men sexually active with cisgender men: 'I had completely ignored my sexuality ... that's for a different time to figure out'. *Cult Health Sex*, 22(sup1), 31-47. doi:10.1080/13691058.2019.1636290

Higa, D., Hoppe, M. J., Lindhorst, T., Mincer, S., Beadnell, B., Morrison, D. M., . . . Mountz, S. (2014). Negative and Positive Factors Associated With the Well-Being of Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, Queer, and Questioning (LGBTQ) Youth. *Youth Soc*, 46(5), 663-687. doi:10.1177/0044118X12449630

Hofstede, G., Kolman, L., Nicolescu, O., & Pajumaa, I. (2021). Characteristics of the ideal job among students in eight countries. In *Key issues in cross-cultural psychology* (pp. 199-216): Garland Science.

Hughto, J. M. W., Gunn, H. A., Rood, B. A., & Pantalone, D. W. (2020). Social and Medical Gender Affirmation Experiences Are Inversely Associated with Mental Health Problems in a U.S. Non-Probability Sample of Transgender Adults. *Arch Sex Behav*, 49(7), 2635-2647. doi:10.1007/s10508-020-01655-5

Jack D. Simons, & Beck, M. J. (2020). Sexual and Gender Minority Identity Development. Retrieved from Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1258650.pdf>

Jaggi, T., Jellestad, L., Corbisiero, S., Schaefer, D. J., Jenewein, J., Schneeberger, A., . . . Garcia Nunez, D. (2018). Gender Minority Stress and Depressive Symptoms in Transitioned Swiss Transpersons. *Biomed Res Int*, 2018, 8639263. doi:10.1155/2018/8639263

Jeffrey O'Malley, & Andreas Holzinger. (2018). *Sexual and gender minorities and the Sustainable Development Goals*,

United Nations Development Programme. Retrieved from

- Kennedy, D. A., & Oswalt, S. B. (2014). Is Cass's Model of Homosexual Identity Formation Relevant to Today's Society? *American Journal of Sexuality Education, 9*(2), 229-246. doi:10.1080/15546128.2014.900465
- Kerr, B. A., & Multon, K. D. (2015). The Development of Gender Identity, Gender Roles, and Gender Relations in Gifted Students. *Journal of Counseling & Development, 93*(2), 183-191. doi:10.1002/j.1556-6676.2015.00194.x
- Kohlberg, L. A. (1966). A cognitive-developmental analysis of children's sex role concepts and attitudes. *The development of sex differences, 82-173*.
- Levitt, H. M., & Ippolito, M. R. (2014). Being transgender: the experience of transgender identity development. *J Homosex, 61*(12), 1727-1758. doi:10.1080/00918369.2014.951262
- Lindley, L., Anzani, A., & Galupo, M. P. (2020). What Constitutes Sexual Dissatisfaction for Trans Masculine and Nonbinary Individuals: A Qualitative Study. *J Sex Marital Ther, 46*(7), 612-629. doi:10.1080/0092623X.2020.1765924
- Maguire, M., & Delahunt, . (2017). Doing a thematic analysis: A practical, step-by-step guide for learning and teaching scholars. *The All Ireland Journal of Teaching and Learning in Higher Education, 9*(3).
- Mason, G. T. (2016). *'Coming Out' Stories: A narrative study into 'coming out' as lesbian and gay to the family*. (Doctorate in Counselling Psychology). University of Manchester,
- Maxwell, J. A., Chmiel, M., & Rogers, S. E. (2015). Designing integration in multimethod and mixed methods research.
- McCullough, R., Dispenza, F., Parker, L. K., Viehl, C. J., Chang, C. Y., & Murphy, T. M. (2017). The Counseling Experiences of Transgender and Gender Nonconforming Clients. *Journal of Counseling & Development, 95*(4), 423-434. doi:10.1002/jcad.12157
- McGuire, J. K., Beek, T. F., Catalpa, J. M., & Steensma, T. D. (2019). The Genderqueer Identity (GQI) Scale: Measurement and validation of four distinct subscales with trans and LGBTQ clinical and community samples in two countries. *Int J Transgend,*

- 20(2-3), 289-304. doi:10.1080/15532739.2018.1460735
- Meyer, E. J. (2010). Understanding Sexuality. In *Gender and Sexual Diversity in Schools* (pp. 47-58).
- Meyer, I. H. (2003). Prejudice, social stress, and mental health in lesbian, gay, and bisexual populations: conceptual issues and research evidence. *Psychol Bull*, 129(5), 674-697. doi:10.1037/0033-2909.129.5.674
- Meyer, I. H., Russell, S. T., Hammack, P. L., Frost, D. M., & Wilson, B. D. M. (2021). Minority stress, distress, and suicide attempts in three cohorts of sexual minority adults: A U.S. probability sample. *PLoS One*, 16(3), e0246827. doi:10.1371/journal.pone.0246827
- Mills, A. J., Durepos, G., and Wiebe, E. [Eds.] (2010). *Encyclopedia of Case Study Research, Volumes I and II*. In. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Monro, S. (2019). Non-binary and genderqueer: An overview of the field. *Int J Transgend*, 20(2-3), 126-131. doi:10.1080/15532739.2018.1538841
- Myers, W., Turanovic, J. J., Lloyd, K. M., & Pratt, T. C. (2020). The Victimization of LGBTQ Students at School: A Meta-Analysis. *Journal of School Violence*, 19(4), 421-432. doi:10.1080/15388220.2020.1725530
- Nagoshi, J. L., & Brzuzy, S. i. (2010). Transgender Theory: Embodying Research and Practice. *Affilia*, 25(4), 431-443. doi:10.1177/0886109910384068
- National LGBT Health Education Center. (2016). Providing Affirmative Care for People with Non Binary Gender Identities. Retrieved from Retrieved from <https://www.lgbtqiahealtheducation.org/wp-content/uploads/2017/02/Providing-Affirmative-Care-for-People-with-Non-Binary-Gender-Identities.pdf>
- Newcomb, M. E., LaSala, M. C., Bouris, A., Mustanski, B., Prado, G., Schragar, S. M., & Huebner, D. M. (2019). The Influence of Families on LGBTQ Youth Health: A Call to Action for Innovation in Research and Intervention Development. *LGBT Health*, 6(4), 139-145. doi:10.1089/lgbt.2018.0157
- Pardo, S. T., & Devor, A. H. (2017). Transgender and Gender Nonconforming Identity Development. In *The SAGE Encyclopedia of Psychology and Gender*. Thousand

Oaks: SAGE Publications, Inc.

- Pattanaik, D. (2012). *The Man Who Was a Woman and Other Queer Tales from Hindu Lore*. New York: Routledge Taylor & Francis Group.
- Perry, J. R., & Green, E. R. (2017). *Safe & Respected: Policy, Best Practices & Guidance for Serving Transgender, Gender Expansive, and Non-Binary Children and Youth Involved in the Child Welfare, Detention, and Juvenile Justice Systems*. New York City, NY: New York City's Administration for Children's Services.
- Peter Finnerty, Michael M. Kocet, Jeff Lutes, & Yates, C. (2017). Affirmative, Strengths-Based Counseling With LGBTQI+ People. In *Affirmative Counseling with LGBTQI People* (pp. 109-125). Alexandria, VA: American Counseling Association.
- Rachel E. Morgan, C. D., Gemirald Daus, Jessica Holzberg, Robin, & Kaplan, H. M., Amy Symens Smith, and Maura Spiegelman. . (2020). *Updates on Terminology of Sexual Orientation and Gender Identity Survey Measures: FCSM 20-03*. Federal Committee on Statistical Methodology
- Raymond, P., Ricardo, & Johnson. (2021). Development of Sexual Identity. Retrieved from Retrieved July 7, 2021, from <https://socialsci.libretexts.org/@go/page/25572>
- Robinson, M. (2020). Two-Spirit Identity in a Time of Gender Fluidity. *Journal of Homosexuality*, 67(12), 1675-1690. doi:10.1080/00918369.2019.1613853
- Rosario, M., Schrimshaw, E. W., Hunter, J., & Braun, L. (2006). Sexual identity development among gay, lesbian, and bisexual youths: consistency and change over time. *J Sex Res*, 43(1), 46-58. doi:10.1080/00224490609552298
- Ruble DN, T. L., Cyphers L, Greulich FK, Lurye LE, Shrout PE. (2007). Role of Gender Constancy in Early Gender Development. *Child Development*, 78(4), 1121-1136.
- Ruth E. Fassinger, & Arseneau, J. R. (2004). 'I'D RATHER GET WET THAN BE UNDER THAT UMBRELLA': DIFFERENTIATING THE EXPERIENCES AND IDENTITIES OF LESBIAN, GAY, BISEXUAL, AND TRANSGENDER PEOPLE. In *Handbook of Counseling and Psychotherapy With Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender Clients* (pp. 3-11). Washington DC: American Psychological Association.
- Ryan, W. S., Legate, N., & Weinstein, N. (2015). Coming Out as Lesbian, Gay, or Bisexual:

- The Lasting Impact of Initial Disclosure Experiences. *Self and Identity*, 14(5), 549-569. doi:10.1080/15298868.2015.1029516
- Sam Killermann. (2017). *The Social Justice Advocate's Handbook: A Guide to Gender* (2 Ed.). Texas: Austin.
- Sand C. Chang, Anneliese A. Singh, & Dickey, L. M. (2018). *A Clinician's Guide to Gender-Affirming Care Working with Transgender and Gender Nonconforming Clients*. Oakland, CA: New Harbinger Publications, Inc.
- Sangganjanavanich, V. F. (2014). Counseling Transgender Clients. In *Counseling for Multiculturalism and Social Justice Integration, Theory, and Application* (4 ed., pp. 229-244). Alexandria, VA American Counseling Association.
- Scandurra, C., Mezza, F., Maldonato, N. M., Bottone, M., Bochicchio, V., Valerio, P., & Vitelli, R. (2019). Health of Non-binary and Genderqueer People: A Systematic Review. *Front Psychol*, 10, 1453. doi:10.3389/fpsyg.2019.01453
- Sevelius, J. M., Chakravarty, D., Dilworth, S. E., Rebchook, G., & Neilands, T. B. (2020). Gender Affirmation through Correct Pronoun Usage: Development and Validation of the Transgender Women's Importance of Pronouns (TW-IP) Scale. *Int J Environ Res Public Health*, 17(24). doi:10.3390/ijerph17249525
- Sevelius, J. M., Chakravarty, D., Dilworth, S. E., Rebchook, G., & Neilands, T. B. (2021). Measuring Satisfaction and Comfort with Gender Identity and Gender Expression among Transgender Women: Development and Validation of the Psychological Gender Affirmation Scale. *Int J Environ Res Public Health*, 18(6). doi:10.3390/ijerph18063298
- Simons, J. D., Grant, L., & Rodas, J. M. (2021). Transgender People of Color: Experiences and Coping During the School-Age Years. *Journal of LGBTQ Issues in Counseling*, 15(1), 16-37. doi:10.1080/15538605.2021.1868380
- Singh, A. A., Meng, S. E., & Hansen, A. W. (2014). "I Am My Own Gender": Resilience Strategies of Trans Youth. *Journal of Counseling & Development*, 92(2), 208-218. doi:10.1002/j.1556-6676.2014.00150.x
- SOGI Federal Interagency Working Group. (2016). Current Measures of Sexual Orientation

and Gender Identity in Federal Surveys. Retrieved from Retrieved from
https://dpcpsi.nih.gov/sites/default/files/WorkingGroupPaper1_CurrentMeasures_08-16_508.pdf

- Spizzirri, G., Eufrazio, R., Lima, M. C. P., de Carvalho Nunes, H. R., Kreukels, B. P. C., Steensma, T. D., & Abdo, C. H. N. (2021). Proportion of people identified as transgender and non-binary gender in Brazil. *Sci Rep*, 11(1), 2240. doi:10.1038/s41598-021-81411-4
- Srivastava, A., Rusow, J. A., & Goldbach, J. T. (2021). Differential Risks for Suicidality and Mental Health Symptoms among Transgender, Nonbinary, and Cisgender Sexual Minority Youth Accessing Crisis Services. *Transgender Health*, 6(1), 51-56. doi:10.1089/trgh.2020.0034
- Tashakkori, A., & Teddlie, C. (2009). *Foundations of Mixed Methods Research Integrating Quantitative and Qualitative Approaches in the Social and Behavioral Sciences*. London: SAGE Publications Ltd.
- Testa, R. J., Habarth, J., Peta, J., Balsam, K., & Bockting, W. (2015). Development of the Gender Minority Stress and Resilience Measure. *Psychology of Sexual Orientation and Gender Diversity*, 2(1), 65-77. doi:10.1037/sgd0000081
- Thorne, N., Yip, A. K., Bouman, W. P., Marshall, E., & Arcelus, J. (2019). The terminology of identities between, outside and beyond the gender binary - A systematic review. *Int J Transgend*, 20(2-3), 138-154. doi:10.1080/15532739.2019.1640654
- Truman, J. L., Morgan, R. E., Gilbert, T., & Vaghela, P. (2019). Measuring Sexual Orientation and Gender Identity in the National Crime Victimization Survey. *Journal of Official Statistics*, 35(4), 835-858. doi:10.2478/jos-2019-0035
- Tucker, R. P., Testa, R. J., Simpson, T. L., Shipherd, J. C., Blosnich, J. R., & Lehavot, K. (2018). Hormone therapy, gender affirmation surgery, and their association with recent suicidal ideation and depression symptoms in transgender veterans. *Psychol Med*, 48(14), 2329-2336. doi:10.1017/S0033291717003853
- UNDP, & USAID. (2014). *Being LGBT in Asia: Thailand Country Report*. Retrieved from Bangkok:

UNICEF Regional Office for South Asia. (2017). Gender glossary of terms and concepts.

Retrieved from

<https://www.unicef.org/rosa/media/1761/file/Gender%20glossary%20of%20terms%20and%20concepts%20.pdf>

Valentine, S. E., & Shipherd, J. C. (2018). A systematic review of social stress and mental health among transgender and gender non-conforming people in the United States. *Clin Psychol Rev*, 66, 24-38. doi:10.1016/j.cpr.2018.03.003

Wang, Y., Hu, Z., Peng, K., Rechdan, J., Yang, Y., Wu, L., . . . Chen, R. (2020). Mapping out a spectrum of the Chinese public's discrimination toward the LGBT community: results from a national survey. *BMC Public Health*, 20(1), 669. doi:10.1186/s12889-020-08834-y

William Institution Scholar. (2020). Sexual Orientation and Gender Identity

(SOGI) Adult Measures

Recommendations FAQs. Retrieved from Retrieved from

<http://williamsinstitute.law.ucla.edu/wp-content/uploads/SOGI-Measures-FAQ-March-2020.pdf>

Yin, R. K. (2014). *Case study research : design and methods* (5th ed.). Thousand Oaks, California: SAGE.

ชเนตตี ทินนาม, โกสุม โอมพรนุวัฒน์, & รัตนา ด้วยดี. (2563). ยุทธศาสตร์สุขภาพะ LGBTIQN+ พ.ศ. 2564-2566. Retrieved from สืบค้นเมื่อ

<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjF->

[YKh493wAhUJyigGHczCBIAQFjAAegQIBBAD&url=https%3A%2F%2Fdol.thaihealth.or.th%2Ffile%2Fmedia%2F6d6d28e0-5321-4e73-b161-9228f2d74f11.pdf&usg=AOvVaw19foCyq2ePwCwR1QIObVwC](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjF-YKh493wAhUJyigGHczCBIAQFjAAegQIBBAD&url=https%3A%2F%2Fdol.thaihealth.or.th%2Ffile%2Fmedia%2F6d6d28e0-5321-4e73-b161-9228f2d74f11.pdf&usg=AOvVaw19foCyq2ePwCwR1QIObVwC)

นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ. (2558). ทบทวนวิธีการสร้างความรู้ / ความจริงเรื่องเพศ. Retrieved from สืบค้นจาก

<https://www.sac.or.th/databases/anthropology-concepts/articles/2>

นุชเนตร กาฬสมุทร, & พัทธ์ศ ศิริวงศ์. (2560). กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางเพศของ กลุ่มชายรักชาย: กรณีศึกษา นักศึกษาสาขาการโรงแรมและการท่องเที่ยวคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย 9(1), 56-67.

บุษกร สุริยสาร. (2557). อัตลักษณ์และวิถีทางเพศในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: ILO Publication

ปริยศ กิตติธีระศักดิ์. (2560). ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคำนิยามในการศึกษาถึงความหลากหลายทางเพศในคนกลุ่มน้อยทางเพศในประเทศไทย. วารสารการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต, 31(2), 1-15.

ปริยศ กิตติธีระศักดิ์. (2562). แบบจำลองความเครียดในคนกลุ่มน้อย. วารสารการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต, 33(1), 1-17.

ปริยศ กิตติธีระศักดิ์, อลิเชีย เค แมททริว, & อลันน่า สตีฟเฟ่น. (2562). ความตรงเชิงเนื้อหาและการตรวจสอบเชิงภาษาของแบบวัดรสนิยมและอัตลักษณ์ทางเพศฉบับแปลสำหรับใช้ในงานวิจัยในผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย. พยาบาลสาร, 46(4), 112-137.

พงษ์รัตน์ มาประณีตม. (2551). กฎหมายว่าด้วยคำนำหน้าน้ำหญิง. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 11, 35-46.

พริดา รุ่งเรือง, ภัฏวรัตน์ สุกใส, อานนท์ จินวงษ์ไพบี, ประเสริฐ ประสมรักษ์, อิศระพงศ์ โพธิ์สุข, & วสุภา วดี พันธุมาศ. (2563). การเปรียบเทียบความเครียดของนักศึกษากลุ่ม LGBT ในมหาวิทยาลัยมหิดลระหว่างกลุ่มที่ได้รับการยอมรับและกลุ่มที่ไม่ได้รับการยอมรับจากครอบครัว. วารสารสำนักงานสาธารณสุขขอนแก่น, 2(2), 117-198.

วรรัตน์ ประทานวรปัญญา, เพ็ญนภา กุลนภาดล, & ดลดาว ปุณณานนท์. (2563). การเสริมสร้างการยอมรับของพ่อแม่ที่มีบุตรข้ามเพศด้วยการบูรณาการ

ปรึกษาครอบครัวโดยมีทฤษฎีเป็นฐาน. วารสารพยาบาลทหารบก, 21(1), 385-396.

วัชรนันท์ ชูทัพ. (2562). วรรณคดีขี้สงสัย: การแปรรูปวรรณคดี ราชสำนักสู่การเป็นวรรณคดีสาธารณะ. วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยา เขตปัตตานี, 25(1), 1-23.

สุชาดา ทวีสิทธิ์. (2560). ผู้หญิง ผู้ชาย และเพศวิถี: เพศภาวะศึกษาในงานมานุษยวิทยา. วารสารสังคมศาสตร์, 19(1), 312-356.

ภาคผนวก ก เอกสารรับรองโครงการวิจัยจากคณะกรรมการ

พิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

MF-04-version-2.0

วันที่ 18 ธ.ค. 61

หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย
เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและยินยอม

หมายเลขข้อเสนอการวิจัย SWUEC-G- 297/2565E

ข้อเสนอการวิจัยนี้และเอกสารประกอบของข้อเสนอการวิจัยตามรายการแสดงด้านล่าง ได้รับการพิจารณาจาก คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและ ข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

ชื่อโครงการวิจัยเรื่อง: การพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารีและแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารีในบริบทประเทศไทย: วิจัยรูปแบบเดียวเรียงตามลำดับ

ชื่อผู้วิจัยหลัก: นางสาว ฉันทอนันต์ สิมะราษฎร์

สังกัด: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

เอกสารที่รับรอง:

1. แบบเสนอโครงการวิจัย
2. โครงการวิจัย
3. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย
4. หนังสือให้ความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย

เอกสารที่พิจารณาทบทวน

1. แบบเสนอโครงการวิจัย	ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 2 สิงหาคม 2565
2. โครงร่างการวิจัย	ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 2 สิงหาคม 2565
3. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 2 สิงหาคม 2565
4. หนังสือให้ความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย	ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 2 สิงหาคม 2565

(ลงชื่อ).....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนเทพย์หญิงณปกา เอี่ยมจิรกกุล)

กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

(ลงชื่อ).....

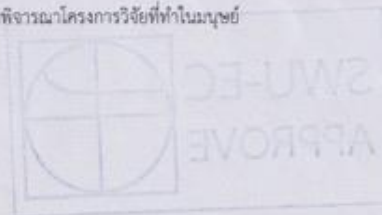
(แพทย์หญิงสุวิพร กัทธสุวรรณ)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

หมายเลขรับรอง : SWUEC/E/G-297/2565

วันที่ให้การรับรอง : 02/08/2565

วันหมดอายุใบรับรอง : 02/08/2566

ภาคผนวก ข

เอกสารชี้แจงอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการวิจัย

เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย

(Participant Information Sheet)

ในเอกสารนี้อาจมีข้อความที่ท่านอ่านแล้วยังไม่เข้าใจ โปรดสอบถามหัวหน้าโครงการวิจัยหรือผู้แทนให้ช่วยอธิบายจนกว่าจะเข้าใจดี ท่านอาจจะขอเอกสารนี้กลับไปอ่านที่บ้านเพื่อปรึกษา หรือกับญาติพี่น้อง เพื่อนสนิท แพทย์ประจำตัวของท่าน หรือแพทย์ท่านอื่น เพื่อช่วยในการตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัย

ชื่อโครงการวิจัย พัฒนาการอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนบนบ้านและแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนบนบ้าน: วิจัยรูปแบบเดียวเรียงตามลำดับ

ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย นางสาวฉันทิณีรัตน์ สิมะวารังกูร

สถานที่วิจัย สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

หมายเลขโทรศัพท์ของหัวหน้าโครงการวิจัยที่ติดต่อได้ทั้งในและนอกเวลาราชการ เบอร์ 096-9532415

โครงการวิจัยนี้ทำขึ้นเพื่อ ทำความเข้าใจกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในกลุ่มนอนบนบ้าน เพื่อให้ทราบถึงเงื่อนไขภายในตัวบุคคลและเงื่อนไขทางสังคมที่ส่งผลต่อกระบวนการ และนำข้อค้นพบที่ได้ไปพัฒนาแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในกลุ่มนอนบนบ้าน ที่จะนำไปใช้ในการบริการทางจิตวิทยา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในกลุ่มนอนบนบ้านซึ่งเป็นองค์ความรู้ใหม่ในงานวิชาการ และเกิดแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพแก่กลุ่มนอนบนบ้านได้อย่างถูกต้องที่จะนำไปใช้ในการบริการและดูแลส่งเสริมสุขภาพทางจิตใจให้เกิดขึ้น

ท่านได้รับเชิญให้เข้าร่วมการวิจัยนี้เพราะ ประสบการณ์ชีวิตและความรู้ของท่านมีคุณค่าและความหมายสำหรับการ สร้างองค์ความรู้เพื่อเผยแพร่ให้กับแวดวงงานการดูแลสุขภาพในกลุ่มนอนบนบ้าน

จะมีผู้เข้าร่วมการวิจัยนี้ทั้งสิ้นประมาณ 16-19 คน

การวิจัยระยะที่ 1 ผู้เข้าร่วมการศึกษาประสบการณ์ด้านการพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในกลุ่มนอนไบนารี จำนวนประมาณ 4-5 คน หากข้อมูลยังไม่อิ่มตัวจะทำการศึกษาผู้เข้าร่วมวิจัยเพิ่ม 2-3 คน

หากท่านตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัยแล้ว จะมีขั้นตอนการวิจัยดังต่อไปนี้คือ

หากท่านอยู่ในกลุ่มการวิจัยระยะที่ 1: ท่านจะได้รับการปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้

- ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์เชิงลึกท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญ
- หลังจากจบกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึกแล้ว ผู้วิจัยจะมีการติดตามสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบที่อาจปรากฏขึ้นหลังจากการสัมภาษณ์ เพื่อให้การดูแลอย่างถูกต้อง

ความไม่สบายกาย หรือไม่สบายใจที่อาจเกิดขึ้นเมื่อเข้าร่วมการวิจัย อาจเกิดความรู้สึกไม่สบายใจ กังวล เกิดความสับสนกับคำถามบางข้อ หรืออาจเกิดความรู้สึกเสียเวลา ผู้เข้าร่วมวิจัยสามารถถอนตัวจากการวิจัยหากเกิดความไม่สบายใจหรือเหตุฉุกเฉินบางประการ และสามารถสอบถามข้อมูลการทำวิจัยเพิ่มเติมได้ตลอดระยะเวลาการเข้าร่วมวิจัย

ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นเมื่อเข้าร่วมการวิจัย ในระยะเวลาของการสัมภาษณ์เชิงลึก อาจทำให้ท่านนึกถึงภาพเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นในอดีตที่อาจส่งผลให้เกิดความรู้สึกอ่อนไหวขึ้น ทางผู้วิจัยนำแนวทางการดูแลสอบถามถึงอารมณ์ ความรู้สึก เข้ามาใช้ตลอดกระบวนการสัมภาษณ์

หากมีข้อข้องใจที่จะสอบถามเกี่ยวข้องกับกรวิจัย หรือหากเกิดผลข้างเคียงที่ไม่พึงประสงค์จากการวิจัย ท่านสามารถติดต่อ นางสาวฉันทิณี นิตต์ สิมะวรางกูร (หัวหน้าโครงการวิจัย) เบอร์โทรติดต่อ: XXX-XXXXXXX

ประโยชน์ที่คิดว่าจะได้รับจากการวิจัย ผู้เข้าร่วมการวิจัยจะเป็นส่วนหนึ่งของงานการขับเคลื่อนทางด้านสุขภาพ ให้แก่ผู้มีความหลากหลายทางเพศ การมอบองค์ความรู้ผ่านประสบการณ์สร้างอัตลักษณ์ทางเพศของตนเองจะเป็นองค์ความรู้ที่นำไปต่อยอดในการวางแผนทางการสนับสนุนเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตใจ และจะเป็นกระบอกเสียงให้กับสังคมได้มีแนวทางในการดูแลผู้ที่อยู่ร่วมกันในสังคมให้มีความเข้าใจได้อย่างถูกต้อง

ค่าใช้จ่ายที่ผู้เข้าร่วมการวิจัยจะต้องรับผิดชอบเอง อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และค่าอินเทอร์เน็ตที่ใช้เข้าร่วมสนทนา

หากมีข้อมูลเพิ่มเติมทั้งด้านประโยชน์และโทษที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะแจ้งให้ทราบโดยรวดเร็วและไม่ปิดบัง

ข้อมูลส่วนตัวของผู้เข้าร่วมการวิจัย จะถูกเก็บรักษาไว้โดยไม่เปิดเผยต่อสาธารณะเป็นรายบุคคล แต่จะรายงาน ผลการวิจัยเป็นข้อมูลส่วนรวมโดยไม่สามารถระบุข้อมูลรายบุคคลได้ ข้อมูล

ของผู้เข้าร่วมการวิจัยเป็นรายบุคคล อาจมีคณะบุคคลบางกลุ่มเข้ามาตรวจสอบได้เพื่อให้อยู่ในกรอบจริยธรรม เช่น คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนมีหน้าที่ตรวจสอบได้

ผู้เข้าร่วมการวิจัยมีสิทธิถอนตัวออกจากโครงการวิจัยเมื่อใดก็ได้ โดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า และการไม่เข้าร่วมการวิจัยหรือถอนตัวออกจากโครงการวิจัยนี้ จะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

ผู้เข้าร่วมการวิจัยมีสิทธิถอนตัวออกจากโครงการวิจัยเมื่อใดก็ได้ โดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า และการไม่เข้าร่วมการวิจัย หรือถอนตัวออกจากโครงการวิจัยนี้ จะไม่มีผลกระทบต่อหน้าที่การปฏิบัติงานใดๆ ของท่าน หรือส่งผลกระทบต่อการศึกษา การประเมินผลการเรียนของท่าน (ในกรณีที่ท่านกำลังศึกษาอยู่) ท่านมีสิทธิที่จะไม่เข้าร่วมการวิจัยก็ได้โดยไม่ต้องแจ้งเหตุผล

หากท่านได้รับการปฏิบัติที่ไม่ตรงตามที่ได้ระบุไว้ในเอกสารชี้แจงนี้ ท่านสามารถแจ้งให้ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนทราบได้ที่ สำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สถาบันยุทธศาสตร์ทางปัญญาและวิจัย อาคารศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ชั้น 02) โทร 20) 11019 ต่อ 5000-649 โทรสาร: (1822-259 (02

ลงชื่อ..... ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

(.....)

วันที่.....

เอกสารชี้แจงผู้ให้ข้อมูล

สำหรับการเข้าร่วมสัมภาษณ์ให้ข้อมูลงานวิจัยระดับปริญญาเอก

หัวข้อปริญญาานิพนธ์ พัฒนาการทางเพศสภาพอัตลักษณ์นอนไบนารีและแนวทางการยืนยันรับรอง
เพศสภาพอัตลักษณ์นอนไบนารีบริบทการปรึกษาทางจิตวิทยา: การวิจัยพหุวิธีด้วยเชิงคุณภาพ
ตามลำดับ

ผู้รับผิดชอบ นางสาวฉันทันต์นิธิต์ สิมะวารงกูร นิสิตปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาจิตวิทยาประยุกต์ แขนง
จิตวิทยาการศึกษา สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หมายเลขโทรศัพท์ XXX-XXXXXXX

ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์ รศ.ดร.อังคินันท์ อินทรกำแหง

ผศ.ดร.นริศรา พิงโพธิ์สภ

วัตถุประสงค์ เพื่อค้นหาแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพในกลุ่มนอนไบนารี สำหรับ
ผู้ปฏิบัติงานด้านการปรึกษาทางจิตวิทยา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย เกิดองค์ความรู้แนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศ
สภาพแก่กลุ่มนอนไบนารีที่จะนำไปใช้ในผู้ปฏิบัติงานการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาและงานการดูแล
ส่งเสริมสุขภาวะทางจิตใจ

ท่านได้รับเชิญให้เข้าร่วมการวิจัยนี้เพราะ ประสบการณ์และความรู้ของท่านมีคุณค่าและความหมาย
สำหรับการสร้างองค์ความรู้เพื่อเผยแพร่ให้กับบุคลากรในงานการดูแลสุขภาพทางจิตใจแก่บุคคล
กลุ่มอัตลักษณ์นอนไบนารี

ระยะเวลาในการสัมภาษณ์ 60-75 นาที

คำชี้แจง

1. การสัมภาษณ์ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาแนวทางการยืนยันรับรองเพศสภาพ (Gender affirmative approach) กลุ่มอัตลักษณ์นอนไบนารี เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานด้านคำปรึกษาทางจิตวิทยามีแนวทางการดูแลที่ช่วยยืนยันรับรองอัตลักษณ์แก่กลุ่มนอนไบนารีที่เข้ามาใช้บริการทางการแพทย์ ซึ่งเป็นการทำวิจัยในระยะที่ 2 ของปริญญาบัตรหัวข้อ “พัฒนาการทางเพศสภาพอัตลักษณ์นอนไบนารีและแนวทางการยืนยันรับรองเพศสภาพอัตลักษณ์นอนไบนารีบริบทการปรึกษาทางจิตวิทยา: การวิจัยหุวิธีด้วยเชิงคุณภาพตามลำดับ”

2. ผู้ทำวิจัยนิยามความหมายศัพท์เฉพาะไว้ ดังนี้

อัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี (Non-Binary gender) หมายถึง กลุ่มบุคคลผู้รับรู้เพศสภาพตนเองนอกเหนือไปจากกรอบชายหญิง บุคคลจะมีการรับรู้เพศสภาพของตนเองได้หลายลักษณะ เช่น การรับรู้ว่าเป็นชายและหญิงผสมกัน (Bigender/Androgyne) การรับรู้เพศของตนเองที่มีความเคลื่อนไหว สลับไหลได้ตามช่วงเวลาหนึ่งในชีวิต (Gender Fluid) การรับรู้ว่าเป็นตนเองไม่มีนิยามเพศสภาพ (Agender) การรับรู้ว่าเป็นตนเองมีเพศสภาพหลากหลายอัตลักษณ์ (Pangender) เป็นต้น

การยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ (Gender affirmative approach) หมายถึง แนวทางการปฏิบัติงานการดูแลสุขภาพต่อบุคคลข้ามเพศและบุคคลนอนไบนารี ที่เข้ามาใช้บริการในสถานพยาบาล ด้วยการมุ่งเน้นไปที่การต้อนรับในตัวบุคคลกับการรับรู้และการแสดงออกบนอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่เขาเหล่านั้นดำรงอยู่ ให้การยืนยันรับรองแก่บุคคลเพื่อให้บุคคลสามารถแสดงออกได้อย่างสอดคล้อง เปิดเผย รับรู้ถึงการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้อย่างเท่าเทียม ซึ่งในด้านการศึกษาทางวิชาการ จะแบ่งรูปแบบการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ไว้ 3 ด้าน คือ

1) การยืนยันด้านสังคม (Social Affirmation) หมายถึง การที่สังคมรอบข้างให้การตอบรับกับการที่บุคคล

แสดงออกบนอัตลักษณ์ตามการรับรู้ด้วยความเคารพในฐานะบุคคลหนึ่งในสังคม และตัวบุคคลเองสามารถยืนยันให้คนรอบข้างได้รับรู้ถึงอัตลักษณ์ทางเพศได้หลายรูปแบบ เช่น ผ่านการแต่งกาย การ

เลือกใช้สรรพนามที่สอดคล้องกับการรับรู้ การแสดงออกบทบาททางเพศ และการเลือกใช้พื้นที่สาธารณะสอดคล้องตามการรับรู้เพศของตนเอง เป็นต้น

2) การยืนยันด้านการแพทย์ (Medical Affirmation) หมายถึง การยืนยันอัตลักษณ์ด้วยการนำแนวทางด้านการแพทย์เข้ามาช่วยในเรื่องการปรับเปลี่ยนสรีระร่างกาย ให้สอดคล้องกับการรับรู้หรือความปรารถนาภายใน เช่น การใช้ฮอร์โมนเพศ การฝึกการใช้เสียง การเปลี่ยนแปลงเพศสรีระ เป็นต้น

3) การยืนยันด้านเอกสาร (Document Affirmation) หมายถึง การที่บุคคลต้องการระบุตัวตนผ่านเอกสารราชการให้สอดคล้องได้ตามการรับรู้เพศสภาพของตนเอง ซึ่งแนวทางการยืนยันนี้ อาศัยการขับเคลื่อนทางกฎหมายเพื่อให้เกิดการรองรับนี้ได้

ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นการสร้างแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ด้านสังคมและด้านการแพทย์เป็นหลักเพื่อนำข้อมูลที่ได้นำไปใช้ในงานด้านการปฏิบัติงานให้การปรึกษาทางจิตวิทยา

3. คำถามสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างนี้ อ้างอิงเนื้อหาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการแพทย์ที่ทำงานด้านการดูแลกลุ่มอัตลักษณ์ข้ามเพศและกลุ่มอัตลักษณ์นอนไบนารี ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มอัตลักษณ์นี้เป็นกลุ่มบุคคลผู้ที่รับรู้เพศสภาพตนเองไม่สอดคล้องตามที่สังคมคาดหวัง มีเนื้อหาที่ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับ

1) การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในสายงานการดูแลสุขภาพ เช่น คุณลักษณะ คุณสมบัติ ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารีและความหลากหลายทางเพศ เป็นต้น

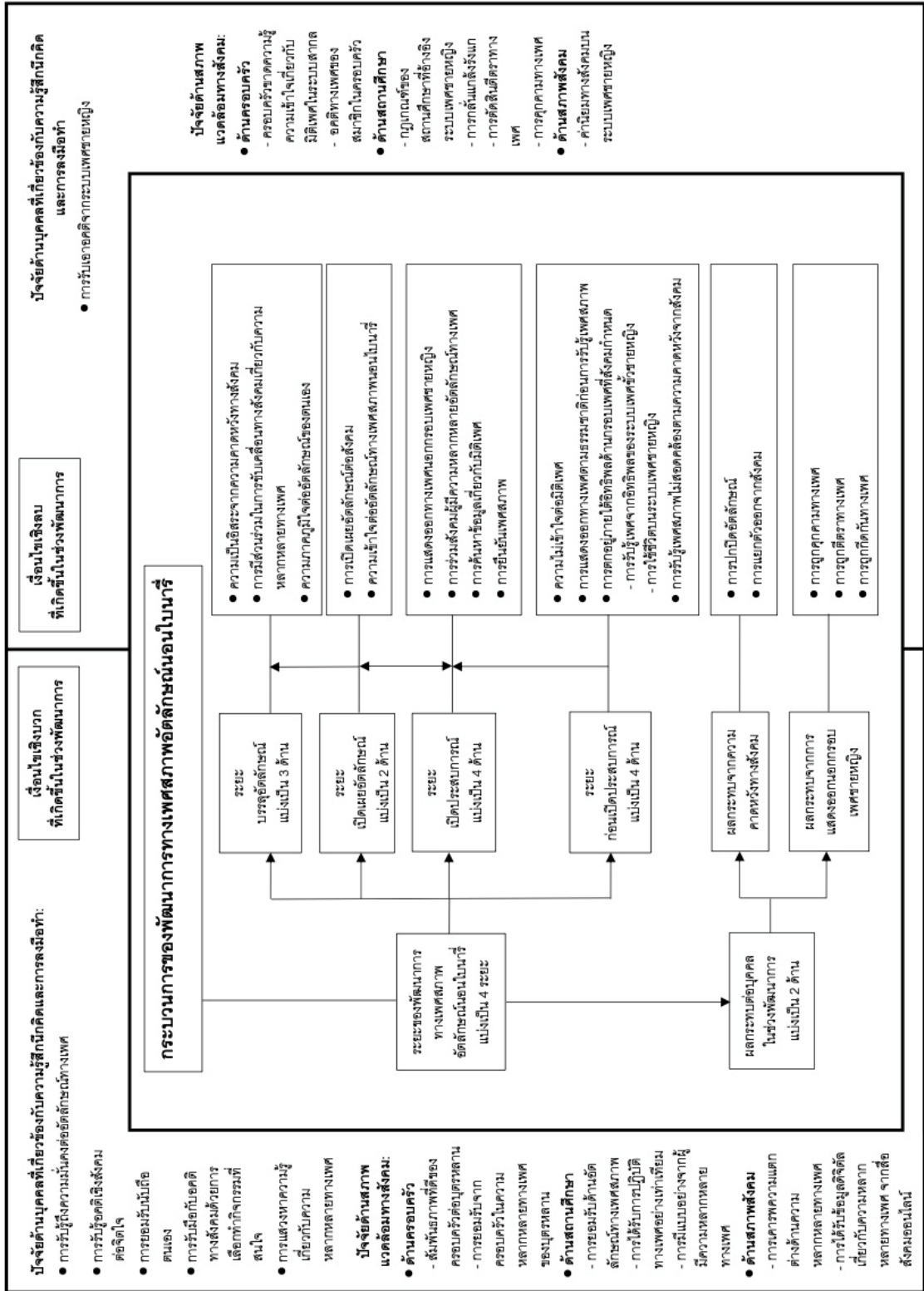
2) การจัดเตรียมสถานบริการ บรรยากาศ สิ่งแวดล้อม เช่น การสร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม การฝึกอบรม ความรู้ให้แก่บุคลากร เป็นต้น

3) รูปแบบการให้บริการที่เป็นประโยชน์ต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ เช่น การให้บริการแบบพบหน้า แบบออนไลน์ การคิดค่าบริการ เป็นต้น

4) การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนระดับสังคม เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศแก่ชุมชน สังคม การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเชิงกฎหมาย เป็นต้น

รวมถึงได้นำสรุปค้นพบการวิจัยในระยะที่ 1 ที่ทำการศึกษาด้านพัฒนาการทางเพศสภาพในกลุ่มบุคคลนอนไบนารี ที่ทำให้เข้าใจถึงกระบวนการด้านพัฒนาการทางเพศและปัจจัยร่วมเชิงบวกและเชิงลบที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว ตามแผนภาพสรุปข้อมูลด้านล่าง เข้าร่วมในการสร้างข้อคำถาม

ภาคผนวก ค

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือสัมภาษณ์งานวิจัยระยะที่ 1

ข้อคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูล

การค้นหาระบบการของพัฒนาการด้านอัตลักษณ์ทางเพศสภาพนอนไบนารี

คำถามสัมภาษณ์	
คำถามเริ่มต้นการสัมภาษณ์	1. คุณอธิบายลักษณะอัตลักษณ์นอนไบนารีของตนเองอย่างไร
คำถามอธิบายกระบวนการและเงื่อนไขการพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ	
ขั้นก่อนการเปิดเผยตน	2. ในช่วงวัยเด็ก คุณเริ่มรับรู้ว่าคุณมีความเป็นนอนไบนารีครั้งแรกอย่างไร มีอะไรเป็นสิ่งที่สังเกตให้เกิดการรับรู้ - คุณเกิดความคิด ความรู้สึกอย่างไรต่อตนเอง - มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งเสริมสนับสนุนความรู้สึกนี้คิดและการแสดงออกของคุณ - มีปัจจัยใดบ้างที่เป็นอุปสรรคต่อการรับรู้ตนเองในช่วงเวลานี้
ขั้นการเปิดเผยตน	3. คุณมองว่าคุณเริ่มมีการเปิดเผยตนด้านการรับรู้ทางเพศสภาพ ครั้งแรกในช่วงวัยใด - คุณเกิดความคิด ความรู้สึกอย่างไรต่อตนเอง - มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งเสริมสนับสนุนความรู้สึกนี้คิดและการแสดงออกของคุณ - มีปัจจัยใดบ้างที่เป็นอุปสรรคต่อการเปิดเผยตนเองในช่วงเวลานี้
ขั้นการเปิดประสบการณ์	4. ช่วงเวลาที่คุณเริ่มเปิดประสบการณ์บนอัตลักษณ์นอนไบนารีเกิดขึ้นในช่วงอายุใด คุณแสดงออกอย่างไรในช่วงเวลานั้น - คุณเกิดความคิด ความรู้สึกอย่างไรต่อตนเอง - มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งเสริมสนับสนุนความรู้สึกนี้คิดและการแสดงออกของคุณ - มีปัจจัยใดบ้างที่เป็นอุปสรรคต่อการเปิดประสบการณ์ในช่วงเวลานี้

<p>ขั้นการปรับเปลี่ยนสรีระร่างกาย</p>	<p>5. คุณเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงทางเพศสรีระหรืออัตลักษณ์นอนไบนารีในช่วงอายุใดและการเปลี่ยนแปลงนี้ดำเนินไปอย่างไร</p> <ul style="list-style-type: none"> - คุณเกิดความคิด ความรู้สึกอย่างไรต่อตนเอง - มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งเสริมสนับสนุนความรู้สึกนึกคิดและการแสดงออกของคุณ - มีปัจจัยใดบ้างที่เป็นอุปสรรคต่อการปรับเปลี่ยนสรีระในช่วงเวลานี้
<p>ขั้นสร้างสัมพันธ์แบบคู่รัก</p>	<p>6. คุณเริ่มรับรู้ถึงแรงดึงดูดทางใจครั้งแรกในช่วงวัยใด และประสบการณ์การมีความสัมพันธ์แบบคู่รักของคุณเป็นอย่างไร</p> <ul style="list-style-type: none"> - คุณเกิดความคิด ความรู้สึกอย่างไรต่อตนเอง - มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งเสริมสนับสนุนความรู้สึกนึกคิดและการแสดงออกของคุณ - มีปัจจัยใดบ้างที่เป็นอุปสรรคต่อการสร้างความสัมพันธ์
<p>ขั้นการผสมผสานอัตลักษณ์ใหม่เข้าเป็นหนึ่งในเดียวกับตน</p>	<p>7. คุณมีการแสดงออกอย่างไรเมื่อเริ่มผสมผสานอัตลักษณ์นอนไบนารีในการดำเนินชีวิต ปรากฏขึ้นครั้งแรกในช่วงอายุใดและดำเนินไปอย่างไร</p> <ul style="list-style-type: none"> - คุณเกิดความคิด ความรู้สึกอย่างไรต่อตนเองและผู้อื่นในช่วงเวลานั้น และคุณทำอย่างไรกับความคิด ความรู้สึกที่เกิดขึ้น - มีเหตุการณ์อะไรบ้างที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการผสมผสานอัตลักษณ์ใหม่เข้าเป็นหนึ่งในเดียวกับชีวิตในช่วงเวลานี้ - บุคคลที่เข้ามามีอิทธิพลเกี่ยวข้องกับการผสมผสานอัตลักษณ์ใหม่เข้าเป็นหนึ่งในเดียวกับชีวิตในช่วงเวลานี้

เครื่องมือสัมภาษณ์งานวิจัยระยะที่ 2

ข้อคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลัก

การค้นหาแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ

1. ท่านคิดว่าการดูแลผู้มีความหลากหลายทางเพศสภาพ เช่น กลุ่มบุคคลข้ามเพศ กลุ่มนอนไบนารี ด้วยแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ มีความสำคัญอย่างไร เพราะเหตุใดท่านจึงคิดเช่นนั้น

1.1 บุคคลนอนไบนารีจะได้รับประโยชน์อย่างไร เมื่อได้รับการยืนยันรับรองอัตลักษณ์จากผู้ปฏิบัติงานด้านการดูแลสุขภาพ

2. จากประสบการณ์ด้านการดูแลสุขภาพที่ผ่านมา ท่านใช้วิธีการใดบ้างในการช่วยยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ เช่น การไม่ตัดสินเพศของบุคคล การใช้สรรพนามเรียกชื่อที่สอดคล้อง เป็นต้น

2.1 ท่านมีประสบการณ์หรือการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางและวิธีการช่วยยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพแก่กลุ่มนอนไบนารี/ กลุ่มข้ามเพศอย่างไร

2.2 ท่านจะเสนอแนะแนวทางหรือวิธีการอย่างไร

2.3 การที่ท่านใช้แนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ ท่านมองเห็นผลลัพธ์ใดเกิดขึ้นกับบุคคลนอนไบนารี/ข้ามเพศ

2.4 ท่านพบอุปสรรคใดบ้างในการดำเนินการนี้ และแก้ไขอย่างไร

3. ผู้ปฏิบัติงานบนแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ ควรมีคุณลักษณะและแสดงออกต่อบุคคลกลุ่มนอนไบนารี/กลุ่มข้ามเพศ อย่างไร

4. ในการปฏิบัติงาน ท่านมีวิธีการสร้างบรรยากาศให้บุคคลกลุ่มนอนไบนารี/กลุ่มข้ามเพศสามารถแสดงออกตามการรับรู้ทางเพศสภาพของตนได้โดยไม่รู้สึกแปลกแยก แตกต่างจากสังคมได้อย่างไรบ้าง

4.1 เมื่อใช้วิธีการดังกล่าว ท่านมองเห็นผลลัพธ์ใดเกิดขึ้นกับบุคคลนอนไบนารี/ข้ามเพศ

4.2 ท่านพบอุปสรรคใดบ้างในการดำเนินการนี้ และแก้ไขอย่างไร

5. ท่านคิดว่าสถานที่หรือหน่วยให้บริการด้านการดูแลสุขภาพจิตใจ ควรมีรูปแบบการให้บริการอย่างไรที่จะช่วยลดการถูกตีตราทางเพศจากสังคม เช่น การให้บริการโดยผู้รับบริการสมัครใจไม่เปิดเผยตัวตน การให้บริการผ่านช่องทางออนไลน์ การสอบถามสรรพนามที่ผู้รับบริการสะดวกใช้ในการพูดคุย เป็นต้น

6. ท่านมีแนวทางการทำงานกับเด็กหรือวัยรุ่นที่มีอัตลักษณ์นอนไบนารีและอัตลักษณ์ข้ามเพศอย่างไร เพื่อช่วยให้บุคคลสามารถเข้าใจต่อการรับรู้เพศสภาพของตนเองได้

7. ท่านมีแนวทางการทำงานร่วมกับครอบครัวของผู้มีความหลากหลายทางเพศอย่างไรเพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจและการยอมรับในธรรมชาติทางเพศของบุตรได้

7.1 เมื่อใช้วิธีการดังกล่าว ท่านมองเห็นผลลัพธ์ใดเกิดขึ้นกับบุคคลนอนไบนารี/ข้ามเพศ

7.2 ท่านพบอุปสรรคใดบ้างในการดำเนินการนี้ และแก้ไขอย่างไร

8. ท่านมีแนวทางใดบ้างที่จะช่วยให้บุคคลนอนไบนารีเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มสังคมผู้มีอัตลักษณ์ข้ามเพศหรือนอนไบนารีได้

8.1 เมื่อใช้วิธีการดังกล่าว ท่านมองเห็นผลลัพธ์ใดเกิดขึ้นกับบุคคลนอนไบนารี/ข้ามเพศ

8.2 ท่านพบอุปสรรคใดบ้างในการดำเนินการนี้ และแก้ไขอย่างไร

9. นอกเหนือจากบทบาทหน้าที่ในสถานบริการ ผู้ปฏิบัติงานการดูแลสุขภาพจะแก่บุคคลกลุ่มนอนไบนารี/กลุ่มข้ามเพศสามารถมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนทางสังคมเรื่องการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศอย่างไร เช่น การทำงานร่วมกับชุมชน/ การทำงานร่วมกับสถานศึกษา/ การทำงานร่วมกับองค์กรภาครัฐและเอกชน

10. ท่านคิดว่าผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการด้านพัฒนาการทางเพศ (ตามแผนภาพสรุปข้อมูล) จะมีส่วนช่วยในการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศให้แก่บุคคลนอนไบนารีได้อย่างไร

11. แนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์จะให้ประโยชน์ต่อผู้ให้การศึกษาทางจิตวิทยาอย่างไร

ข้อคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลรอง

การค้นหาแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศ

1. ในฐานะผู้รับบริการทางการแพทย์ ท่านมองว่าการปฏิบัติงานบนแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพมีความสำคัญอย่างไรต่อสุขภาวะของท่าน

1.1 บุคคลนอนไบนารีได้รับประโยชน์อย่างไร เมื่อได้รับการยืนยันรับรองอัตลักษณ์จากผู้ปฏิบัติงานด้านการดูแลสุขภาพ

2. จากประสบการณ์ที่ผ่านมา ท่านได้รับการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพด้วยวิธีการใดบ้าง เช่น การไม่ถูกตัดสินเพศ การใช้สรรพนามเรียกชื่อที่สอดคล้อง เป็นต้น

3. ผู้ปฏิบัติงานบนแนวทางการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ ควรมีคุณลักษณะและแสดงออกต่อบุคคลกลุ่มนอนไบนารี อย่างไร

4. จากมุมมองและประสบการณ์ของท่าน ผู้ปฏิบัติงานจะสามารถเอื้ออำนวยให้บุคคลกลุ่มนอนไบนารี/กลุ่มข้ามเพศ สามารถแสดงออกตามการรับรู้ทางเพศสภาพของตนได้ โดยไม่รู้สึกละแวกแยก แตกต่างจากสังคมได้อย่างไรบ้าง

4.1 ท่านมองเห็นผลลัพธ์ด้านสุขภาวะใดเกิดขึ้นบ้าง เมื่อผู้ปฏิบัติงานดำเนินการเช่นนั้น

5. ท่านคิดว่าสถานที่หรือหน่วยให้บริการด้านการดูแลสุขภาพจิตใจ ควรมีรูปแบบการให้บริการอย่างไรที่จะช่วยลดการถูกตีตราทางเพศจากสังคม เช่น การให้บริการโดยผู้รับบริการสมัครใจไม่เปิดเผยตัวตน การให้บริการผ่านช่องทางออนไลน์ การสอบถามสรรพนามที่ผู้รับบริการสะดวกใช้ในการพูดคุย เป็นต้น

6. ในช่วงพัฒนาการทางเพศตอนวัยเด็กและวัยรุ่น ผู้ปฏิบัติงานทางการแพทย์ควรมีแนวทางการปฏิบัติและดูแลอย่างไร เพื่อช่วยให้ท่านสามารถเข้าใจต่อการรับรู้เพศสภาพของตนเองได้

7. ผู้ปฏิบัติงานทางการแพทย์ควรมีแนวทางการทำงานกับครอบครัวของบุคคลนอนไบนารี/ข้ามเพศ อย่างไรเพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจและการยอมรับในธรรมชาติทางเพศของบุตรได้

7.1 ท่านมองเห็นผลลัพธ์ด้านสุขภาวะใดเกิดขึ้นบ้าง เมื่อผู้ปฏิบัติงานดำเนินการเช่นนั้น

8. ผู้ปฏิบัติงานทางการแพทย์ ควรมีแนวทางใดบ้างที่จะช่วยให้บุคคลนอนไบนารีเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มสังคมผู้มีอัตลักษณ์ข้ามเพศหรือนอนไบนารีได้

8.1 ท่านมองเห็นผลลัพธ์ด้านสุขภาวะใดเกิดขึ้นบ้าง เมื่อผู้ปฏิบัติงานดำเนินการเช่นนั้น

9. ในมุมมองของท่าน ผู้ปฏิบัติงานการดูแลสุขภาวะแก่บุคคลกลุ่มนอนไบนารี/กลุ่มข้ามเพศ ควรมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนทางสังคมเรื่องการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศอย่างไร เช่น การทำงานร่วมกับชุมชน/ การทำงานร่วมกับสถานศึกษา/ การทำงานร่วมกับองค์กรภาครัฐและเอกชน

10. ท่านว่าคิดผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการด้านพัฒนาการทางเพศ (ตามแผนภาพสรุปข้อมูล) จะมีส่วนช่วยในการยืนยันรับรองอัตลักษณ์ทางเพศให้แก่บุคคลนอนไบนารีได้อย่างไร

ภาคผนวก ง

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

การวิจัยครั้งนี้ได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ 3 ท่าน เพื่อช่วยให้ข้อเสนอแนะสำหรับปรับปรุงข้อคำถาม ในงานวิจัยระยะที่ 2 มีรายชื่อดังต่อไปนี้

1. รศ.ดร.ฐาสุภกร์ จันประเสริฐ หัวหน้าสาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. รศ.ดร.นริศรา พึ่งโพธิ์สก รองผู้อำนวยการฝ่ายแผนและบริหาร

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3. ดร.ผกาวรรณ นันทะเสน อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

การวิจัยครั้งนี้ได้รับความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้ชำนาญในด้านการดูแล
สุขภาพทางกายและจิตใจแก่บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ 5 ท่าน เพื่อช่วยให้ข้อมูลใน
งานวิจัยระยะที่ 2 ดังนี้

1. ผศ.นพ.คมสันต์ เกียรติรุ่งเรือง จิตแพทย์
2. ผศ.พญ.ภาพันท์ วัฒนวิทย์กิจ จิตแพทย์
3. คุณศิริพร เหมอ่อน นักจิตวิทยาคลินิก
4. คุณรัตนกร รัตนชีวร นักจิตวิทยาการปรึกษา
5. คุณบุณชกริการ ลีเฉลิมวงศ์ นักจิตวิทยาการปรึกษา

ประวัติผู้เขียน

